

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI BİLİM DALI**

**KONYA YAZMA ESERLER BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDE
BULUNAN TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ
KAĞIT, DİKİŞ VE CİLD ÖZELLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

MÜRŞİDE TOPCU

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. ALİ FUAT BAYSAL**

KONYA-2024

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI BİLİM DALI**

**KONYA YAZMA ESERLER BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDE
BULUNAN TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ
KAĞIT, DİKİŞ VE CİLD ÖZELLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

MÜRŞİDE TOPCU

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. ALİ FUAT BAYSAL**

KONYA-2024

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mürşide TOPCU
	Numarası	158110033003
	Ana Bilim /BilimDalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Sanatları
	Programı	Doktora
	TezDanışmanı	Prof. Dr. Ali Fuat BAYSAL
	Tezin Adı	Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde Bulunan Türk Beşikdevri Basmalarının Kağıt, Dikiş ve Cild Özelliklerinin İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde Bulunan Türk Beşikdevri Basmalarının Kağıt, Dikiş ve Cild Özelliklerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 26/01/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof . Dr.	Ali Fuat BAYSAL	
2	Prof. Dr.	Mustafa YILDIRIM	
3	Prof. Dr.	Hikmet ATİK	
4	Prof. Dr.	Yaşar Selçuk ŞENER	
5	Prof. Dr.	İbrahim KUNT	

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mürşide TOPCU		
	Numarası	158110033003		
	Ana Bilim /BilimDalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	✓	
Tezin Adı	Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde Bulunan Türk Beşikdevri Basmalarının Kağıt, Dikiş ve Cild Özelliklerinin İncelenmesi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mürşide TOPCU

İmzası

ÖZET

İnsanoğlu yaşadığı coğrafyaların, kurduğu medeniyetlerin ışığı altında yazmak eyleminde kullanılabilecek pek çok yazı çeşidi ve yazı yüzeyi ortaya koymuştur. Yazı için elverişli bir malzeme olan kâğıdın icadı ve yaygınlaşması diğer yazı yüzeylerinin yavaş yavaş ortadan kalkmasına ve kodeks şekliyle bilginin bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya, yazıldığı çağdan gelecek çağlara taşınmasına imkân sağlamıştır.

Önceleri bir yazı ya da şekil damga ve blok/krilografi baskı kullanılarak veya yazıcılar tarafından elle çoğaltılmaktaydı. Uygurların hareketli tahta harfli matbaayı icadı, Çinlilerin hareketli harfler üzerinde yaptığı çalışmalar ve nihayet 1450'li yıllarda Gutenberg'in matbaayı geliştirmesi ile yeni bir baskı usulü doğdu. Avrupa'ya hızla yayılan matbaa Osmanlı topraklarına da çok geçmeden ulaştı ve gayrimüslimler tarafından 1490'lı yıllarda kullanılmaya başlandı.

Gerek yurt dışında basılıp ülkeye sokulan Arap harfli basma kitaplar ve gerek azınlıkların kurduğu basımevleri sayesinde matbaanın varlığından haberdar olan Türkler çeşitli sebeplerle matbaayı benimsememiş ve ancak Avrupa'dan yaklaşık 270 yıl sonra ilk Türk basımevini kurmuşlardır. İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi isimli iki Türk'ün gayreti, Sadrazam İbrahim Paşa'nın himayesi, Şeyhülislâm Abdullah Efendi'nin fetvası ve Sultan III. Ahmed'in fermanıyla kurulan basımevi ilk Türk beşikdevri basmasını 1729'da basmayı başarmıştır.

Bu çalışma ilk Türk matbaasının kuruluşundan başlayıp Osmanlı modernleşme hareketi Tanzimat'a kadar yaklaşık 110 yıl süren Türk matbaacılığının beşikdevrinde Türk matbaaları tarafından basılmış Türk beşikdevri basmalarını konu edinmiştir. Bu minvalde Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunan Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özellikleri incelenerek elde edilen veriler kayıt altına alınmış, görsellerle desteklenerek bir katalog hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İncunabel, Matbaa, Matbu Kitap, Türk Beşikdevri Basması, Türk Matbaası.

ABSTRACT

Human beings have come up with many types of writing and writing surfaces that can be used in the act of writing in the light of the geographies they lived in and the civilizations they have established. The invention and the spread of paper, which is a suitable material for writing, enabled the gradual disappearance of other writing surfaces and the transfer of information from one geography to another in the form of codex, from the age in which it was written to future ages.

Previously, a text or shape was reproduced using stamp and block/cryllography printing or manually by printers. A new printing method was born with the invention of the Uyghur printing press with movable wooden letters, the work of the Chinese on movable letters, and finally the development of the printing press by Gutenberg in the 1450s. The printing press, which spread rapidly throughout Europe, soon reached the Ottoman lands and began to be used by non-Muslims in the 1490s.

The Turks, who were aware of the existence of the printing house thanks to either the printed books with Arabic letters printed abroad and brought into the country or the printing houses established by the minorities, did not adopt the printing house for various reasons and only established the first Turkish printing house approximately 270 years after Europe. The Printing House, which was established with the efforts of two Turks named İbrahim Müteferrika and Said Çelebi, the protection of Grand Vizier İbrahim Pasha, the fatwa of Şeyhülislâm Abdullah Efendi and the decree of Sultan Ahmed III, succeeded in printing the first Turkish beşikdevri printing in 1729.

This study is about the Turkish besikdevri prints printed by Turkish printing houses during the Besik era of Turkish printing, which lasted approximately 110 years, starting from the establishment of the first Turkish printing house until the Tanzimat, the Ottoman modernization movement. In this regard, the data obtained by examining the paper, stitching and binding properties of the Turkish beşikdevri prints in Konya Manuscripts Regional Directorate were recorded and a catalog was prepared, supported by visuals.

Key Words: Incunabel, Printed Book, Printing House, Turkish Beşikdevri Printing, Turkish Printing House.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
RESİMLER LİSTESİ	xv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xxi
EKLER LİSTESİ	xxii
ÖNSÖZ	xxiii
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Amacı	5
2. Araştırmanın Kapsamı	5
3. Araştırmanın Yöntemi.....	6
4. Kaynak ve Araştırmalar	7
BİRİNCİ BÖLÜM	16
BİLGİYİ TAŞIYAN SANAT; KİTAPÇILIK	16
1.1. Yazı ve Yazı Yüzeyleri	16
1.1.1. Yazının İcadı	16
1.1.2. Geçmişten Günümüze Yazı Yüzeyleri	17
1.1.3. Kâğıdın İmalı	19
1.2. Kitap Şeklinin Oluşumu	23
1.2.1. Bal mumu Levhalar.....	24
1.2.2. Papirüs Ruloları.....	25
1.2.3. Parşömen Kodeksleri	27
1.2.4. Kâğıt Kodeksler/Yazma Kitaplar	29
1.3. Kitap Sanatları.....	33
1.3.1. Hat Sanatı.....	33
1.3.2. Tezhip Sanatı.....	34
1.3.3. Minyatür Sanatı.....	35
1.3.4. Ebru Sanatı	36
1.3.5. Cild Sanatı.....	37
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
OSMANLIDA BASİMEVLERİ VE TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI.....	42
2.1. Matbaacılığın Önemi ve Tarihçesi	42
2.1.1. Damga Dönemi	44
2.1.2. Blok Dönemi (Krilografi)	46
2.1.3. Hareketli Harf Dönemi.....	50

2.2. Osmanlı Dışında Basılan Arap Harfli Eserler	55
2.3. Azınlıkların/Gayrimüslimlerin Kurduğu Basımevleri.....	60
2.3.1. Yahudi Basımevi.....	62
2.3.2. Ermeni Basımevi.....	67
2.3.3. Rum Basımevi.....	71
2.4. İlk Türk Basımevleri ve Türk Beşikdevri Basmaları	75
2.4.1. İbrahim Müteferrika & Said Çelebi Basımevi	81
2.4.2. Mühendishâne Basımevi	88
2.4.3. Üsküdar Basımevi	91
2.4.4. Takvimhâne-i Âmire Basımevi	96
2.4.5. Bâb-ı Seraskeri /Genel Kurmay Litografya (Taş Basma) Basımevi	99
2.5. Türk Beşikdevri Basmalarını Oluşturan Bölümler.....	102
2.5.1. Metin Bloğu/Kâğıt Kısmı.....	106
2.5.2. Dikiş	120
2.5.3. Cild.....	142
2.6. Türk Beşikdevri Basmalarında Kullanılan Malzemeler	163
2.6.1. Kâğıt.....	163
2.6.2. Mürekkep	164
2.6.3. Deri.....	166
2.6.4. Murakka/Mukavvâ	169
2.6.5. İbrişim/İpek İp ve Diğer İp Çeşitleri	170
2.6.6. Kumaş/Bez	171
2.6.7. Kola/Tutkal	172
2.6.8. Jelâtin	173
2.6.9. Altın	173
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	175
KONYA YAZMA ESERLER BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDE BULUNAN TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI	175
3.1. Kütüphanenin Tarihçesi ve Barındırdığı Koleksiyonlar.....	175
3.2. Kütüphanedeki Türk Beşikdevri Basmalarının Kataloglanması	179
3.2.1. Künye Bilgileri.....	180
3.2.2. Cild Özellikleri.....	187
3.2.3. Metin Bloğu	188
3.2.4. Dikiş Özellikleri	191
3.2.5. Notlar	193
3.3. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmaları	194
3.4. KATALOG.....	202
3.4.1. BB0000013477 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	202
3.4.2. BB0000015172 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	204
3.4.3. BB0000000735 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	206
3.4.4. BB0000013433 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	208

3.4.5. BB0000013430 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	210
3.4.6. BB0000013151 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	212
3.4.7. BB0000000736 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	214
3.4.8. BB0000013237 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	216
3.4.9. BB0000000634 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	218
3.4.10. BB0000000692 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	220
3.4.11. BB0000004192 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	222
3.4.12. BB0000024623 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	224
3.4.13. BB0000015924 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	226
3.4.14. BB0000017495 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	228
3.4.15. BB0000017496 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	230
3.4.16. BB0000013435 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	232
3.4.17. BB0000013226 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	234
3.4.18. BB0000017930 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	236
3.4.19. BB0000023296 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	238
3.4.20. BB0000011592 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	240
3.4.21. BB0000013921 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	242
3.4.22. BB0000015540 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	244
3.4.23. BB0000013928 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	246
3.4.24. BB0000000448 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	248
3.4.25. BB0000008431 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	250
3.4.26. BB0000004196 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	252
3.4.27. BB0000013096 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	254
3.4.28. BB0000023085 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	256
3.4.29. BB0000013152 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	258
3.4.30. BB0000013476 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	260
3.4.31. BB0000025513 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	262
3.4.32. BB0000000450 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	264
3.4.33. BB0000008452 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	266
3.4.34. BB0000026553 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	268
3.4.35. BB0000023083 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	270
3.4.36. BB0000013097 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	272
3.4.37. BB0000000449 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	274
3.4.38. BB0000008453 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	276
3.4.39. BB0000013475 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	278
3.4.40. BB0000013387 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	280
3.4.41. BB0000017647 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	282
3.4.42. BB0000010385 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	284
3.4.43. BB0000013935 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	286
3.4.44. BB0000000647 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	288
3.4.45. BB0000013400 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	290
3.4.46. BB0000002244 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	292
3.4.47. BB0000014015 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	294
3.4.48. BB0000014310 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	296
3.4.49. BB0000021462 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	298

3.4.50. BB00021678/1 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	300
3.4.51. BB0000007770 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	302
3.4.52. BB0000010567 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	304
3.4.53. BB0000023761 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	306
3.4.54. BB0000014300 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	308
3.4.55. BB0000007777 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	310
3.4.56. BB0000014103 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	312
3.4.57. BB0000014017 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	314
3.4.58. BB0000000753 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	316
3.4.59. BB0000014070 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	318
3.4.60. BB0000021793 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	320
3.4.61. BB0000013927 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	322
3.4.62. BB0000000782 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	324
3.4.63. BB0000003738 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	326
3.4.64. BB0000006086 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	328
3.4.65. BB0000000446 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	330
3.4.66. BB0000014650 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	332
3.4.67. BB0000022828 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	334
3.4.68. BB0000015581 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	336
3.4.69. BB0000013879 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	338
3.4.70. BB0000014154 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	340
3.4.71. BB0000000375 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	342
3.4.72. BB0000005898 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	344
3.4.73. BB0000011828 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	346
3.4.74. BB0000014708 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	348
3.4.75. BB0000013404 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	350
3.4.76. BB0000014644 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	352
3.4.77. BB0000009080 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	354
3.4.78. BB0000014579 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	356
3.4.79. BB0000000749 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	358
3.4.80. BB0000014638 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	360
3.4.81. BB0000011194 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	362
3.4.82. BB0000019227 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	364
3.4.83. BB0000022751 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	366
3.4.84. BB0000000474 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	368
3.4.85. BB0000007774 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	370
3.4.86. BB0000011362 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	372
3.4.87. BB0000010440 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	374
3.4.88. BB0000013130 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	376
3.4.89. BB0000000657 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	378
3.4.90. BB0000013517 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	380
3.4.91. BB0000009487 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	382
3.4.92. BB0000009488 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	384
3.4.93. BB00022571/3 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	386
3.4.94. BB0000002911 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	388

3.4.95. BB0000000307 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	390
3.4.96. BB0000013953 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	392
3.4.97. BB0000010262 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	394
3.4.98. BB0000000807 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	396
3.4.99. BB0000000396 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	398
3.4.100. BB0000014230 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	400
3.4.101. BB0000014406 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	402
3.4.102. BB0000014592 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	404
3.4.103. BB0000014659 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	406
3.4.104. BB0000000471 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	408
3.4.105. BB0000014060 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	410
3.4.106. BB0000000765 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	412
3.4.107. BB0000000766 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	414
3.4.108. BB0000000308 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	416
3.4.109. BB0000013952 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	418
3.4.110. BB0000014615 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	420
3.4.111. BB0000014724 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	422
3.4.112. BB0000014407 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	424
3.4.113. BB0000014061 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	426
3.4.114. BB0000013401 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	428
3.4.115. BB0000000609 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	430
3.4.116. BB0000004872 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	432
3.4.117. BB0000000654 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	434
3.4.118. BB0000013869 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	436
3.4.119. BB0000000475 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	438
3.4.120. BB0000011841 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	440
3.4.121. BB0000007706 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	442
3.4.122. BB0000000820 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	444
3.4.123. BB0000013832 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	446
3.4.124. BB0000000744 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	448
3.4.125. BB0000000349 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	450
3.4.126. BB00016434/1-2-3 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	452
3.4.127. BB0000010732 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	454
3.4.128. BB0000000327 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	456
3.4.129. BB0000014714 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	458
3.4.130. BB0000000405 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	460
3.4.131. BB0000018227 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI.....	462
DEĞERLENDİRMELER	464
1. Künye	464
1.1. Konusu, Dili, Hattı	464
1.2. Ölçü	466
2. Cild Özellikleri.....	470
2.1. Deri Özellikleri.....	472

3. Metin Bloğu Özellikleri	477
3.1. Kâğıt Özellikleri	477
3.2. Forma ve Hamur Özellikleri	479
3.3. Metin Tezyinat Özellikleri	480
3.4. Mürekkep Özellikleri	481
4. Dikiş Özellikleri	482
4.1. Sırt Dikişi Özellikleri	482
4.2. Kolon Dikişi Özellikleri	483
4.3. Şiraze Örgüsü	484
SONUÇ	487
KAYNAKÇA	489
ÖZGEÇMİŞ	499
EKLER	500

KISALTMALAR LİSTESİ

ad.	Adet
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AK	Arka kapak
A.Ş.	Anonim şirketi
B	Büyük boy kitap (35- cm.)
b.b.	Başka başka
BE	Baştan Eksik
Bkz.	Bakınız
BSE	Baştan ve sondan eksik
Bşk.	Başkan
C	Cild
°C	Santigrat derece
cm	Santimetre
Ç	Çizim
çev.	Çeviren
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
D. ş.	Dolama şiraze
H	Hicri
H. ş.	Hazır (yalancı) şiraze
H.z.	Hazreti
K	Küçük boy kitap (0-25 cm.)
K. ş.	Kumaş şiraze
KYEBM	Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü
M	Matbu
m	Metre
Mg	Magnezyum
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra

Md.	Madde
mm	Milimetre
μ	Mikron
O	Orta boy kitap (26-35 cm.)
ÖK	Ön kapak/Deffe
pH	Asitlik bazlık ölçü birimi
Prof.	Profesör
R	Risale
S	Sayı
s.	Sayfa
SE	Sondan eksik
str.	Satır
Ş	Şekil
TYEK	Türkiye Yazma Eserler Kurumu
Uzm.	Uzman
vb.	Ve benzeri
Y	Yazma
YY	Yusuf Ağa Yazma
Yay.	Yayını
Yrd.	Yardımcısı
yy.	Yüzyıl
2⁰	Yaprakların birkere katlanmasıyla 35-45 cm.ye kadar ortaya çıkan ikiyaprak “folia”
4⁰	Yaprakların iki kere katlanmasıyla 25-35 cm.ye kadar ortaya çıkan dört yaprak “quarto”
8⁰	Yaprakların üçüncü defa katlanmasıyla -25cm.ye kadar ortaya çıkan sekiz yaprak “octavo”

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Birbirne bağlı bal mumu ve ağaç levhalar (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 373).	25
Şekil 1.2. Papirüs rulosu, Mühürlenmiş rulolar, Rafta rulolar (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 354, 394, 399).	26
Şekil 1.3. Kodeks kitap şekli (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 403).	29
Şekil 1.4. Karahoço’da bulunan Uygur cildleri şeması (MS VII. ve XIII yy.) (A. Saim Arıtan, Doktora Tezi, Konya, 1992, s. 314, 315).	40
Şekil 2.1. Gutenberg matbaası (Selman Soydemir, Hurufattan Taş Baskıya Osmanlıda Kitap Basımı, 1. Baskı, Çamlıca Basım Yayım, İstanbul, 2013, s. 9.).	54
Şekil 2.2. Matbaa harfleri, Mürettiphane, El Presi (Soydemir, a.g.e., s. 11, 12).	85
Şekil 2.3. Kodeks şeklindeki Türk beşikdevri basmasının bölümleri (Gacek, a.g.e., s. 53).	106
Şekil 2.4. Klasik Türk – İslâm cildi şeması (A. Saim Arıtan’ın d. tezinden alınarak geliştirilmiştir).	147

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1.1. Çivi yazısı ve hiyeroglifler (http://www.nkfu.com/yazinin-icadi-tarihcesi-ve-gelisimi/).	17
Resim 1.2. Ağaç levha üzerine yazılar, Yazı araç-gereçleri, Papirus üzerinde fayyum coğrafyası (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 345, 348, 346).	17
Resim 1.3. Palmiye yapraklarına yazılmış metin, Mezar resminde papirüs hasadı, Deri üzerine Aramice İncil metni (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 365, 387, 357).	18
Resim 1.4. M.Ö. VI. Asra tarihlenen altın levha, Hitit bronz levhası, Kil tablet üzerine Kadeş Antlaşması (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 358, 363, 359).	18
Resim 1.5. Kaplumbağa kabuğu, Scapula kemiği ve Papirüsde yazılar (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 363, 364, 368).	18
Resim 1.6. Ağaç levha ve araç gereçleri, Öğretmen ve öğrenciler (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 373, 401).	18
Resim 1.7. Bal mumu levha ve kitap şekli (Yıldız, a.g.e. , 2000, s. 374, 396).	24
Resim 1.8. Bergamalı son parşömen ustası İsmail Araç ve parşömen yapımı.	28
Resim 1.9. Köşebent içinde yer alan mücellid ismi (YY0000000191).	38
Resim 2.1. Baskı taşları ve taş baskı makinesi (Soydemir, a.g.e. , s. 16, 17).	100
Resim 2.2. Fasiküller/Formalar.	107
Resim 2.3. Formaların oluşturulması.....	108
Resim 2.4. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000013430, BB0000017496, BB0000013226).	112
Resim 2.5. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000013517, BB0000002911, BB0000000766).	112
Resim 2.6. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000014615, BB0000000396, BB0000000327).	112
Resim 2.7. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000017930, BB0000014659, BB0000010567).	113
Resim 2.8. Türk beşikdevri basmalarında salkım, ayna, üç hilal filigranları/su damgaları (BB0000013151, BB0000021516, BB0000000448).	113
Resim 2.9. Türk beşikdevri basmalarında kalkan, arma, arslan filigranları/su damgaları (BB0000000450, BB0000013475, BB0000021793).	114
Resim 2.10. Türk beşikdevri basmalarında kuş, kartal, kartal filigranları/su damgaları (BB0000019227, BB0000000474, BB0000011362).	114
Resim 2.11. Türk beşikdevri basmalarında üç hilal, arma, taç filigranları/su damgaları (BB0000010440, BB0000013130, BB0000013517).	114
Resim 2.12. Türk beşikdevri basmalarında kuş, arslan, yazı/kelime filigranları/su damgaları (BB0000013401, BB0000000396, BB0000000405).	114
Resim 2.13. Türk beşikdevri basmalarında çiçek, arma, arslan filigranları/su damgaları (BB0000000820, BB0000000327, BB0000000766)	115
Resim 2.14. Türk beşikdevri basmalarında Arslan, Hilal, Güneş filigranları/su damgaları (BB0000014644, BB00000008451, BB0000000647).	115

Resim 2.15. Türk beşikdevri basmalarında insan?, tarih/1816, arslan filigranları/su damgaları (BB0000014015, BB0000023761, BB0000014070).	115
Resim 2.16. Türk beşikdevri basmalarında arslan, üç şapka, üç fincan filigranları/su damgaları (BB0000021793, BB0000014650, BB0000013879).	115
Resim 2.17. Türk beşikdevri basmalarında çiçek, yazı/kelime, taç filigranları/su damgaları (BB0000010567, BB0000010567, BB0000016356).	116
Resim 2.18. Sırt dikişi için uygun yer ve pozisyon.	121
Resim 2.19. Sayfa numaraları veya reddadeyegöre formaların teşkili.	121
Resim 2.20. Durakların kitap sırtına işaretlenmesi.	122
Resim 2.21. Sırt dikişi ipleri (İbrişim, Pamuk, Keten).	122
Resim 2.22. Zincir dikişin başlangıcı.	123
Resim 2.23. İki duraklı zincir dikişte forma ortası.	123
Resim 2.24. İki duraklı zincir dikişte düğüm atılması.	124
Resim 2.25. İki duraklı sırt dikişi yapımı.	124
Resim 2.26. Tamamlanmış iki duraklı sırt dikişi.	124
Resim 2.27. Dört ve altı duraklı zincir dikiş.	125
Resim 2.28. Tezgâh dikişi.	125
Resim 2.29. Sırt dikişinin şeritlerle desteklenmesi (BB0000000471).	125
Resim 2.30. Sicim, ibrişim, Dikiş iğnesi, Dikiş için sırtına kanallar açılmış bir kitap.	126
Resim 2.31. İlk formanın dikiş işlemi.	126
Resim 2.32. Tezgâhta sırt dikişi işlemi.	127
Resim 2.33. Tamamlanmış tezgâh dikişi.	127
Resim 2.34. Tezgaha bağlı sicimlerin kesilmesi.	127
Resim 2.35. Katları açılıp liflendirilen sicimin yan kâğıt üzerine yapıştırılması.	128
Resim 2.36. Dört duraklı tezgâh dikişi (BB0000002911, BB0000014659, BB0000000375).	128
Resim 2.37. Beş duraklı tezgâh dikişi (BB0000007770, BB0000007774, BB0000006086).	128
Resim 2.38. Altı duraklı tezgâh dikişi (BB0000023296, BB0000026553, BB0000017647).	128
Resim 2.39. Yedi duraklı tezgâh dikişi (BB0000023083).	128
Resim 2.40. Dört duraklı tezgâh dikişi (BB0000021516, BB0000014015, BB0000014056).	129
Resim 2.41. Beş duraklı tezgâh dikişi (BB0000015581, BB0000014060).	129
Resim 2.42. Türk – İslâm cildlerinde sırt.	129
Resim 2.43. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000022751, BB0000000807).	130
Resim 2.44. Sırtın sert bir zeminde düzleştirilmesi.	130
Resim 2.45. Sırt bezinin yapıştırılması.	131
Resim 2.46. Sırt bezi yapıştırılmış kitaplar.	131
Resim 2.47. Saplamalarla forma ortalarının işaretlenmesi.	132
Resim 2.48. Saplamaların yerleştirilmesi.	132
Resim 2.49. Yastığın ve kolon ipinin yapıştırılması.	133
Resim 2.50. Her forma ortasından kolonların atılması.	133

Resim 2.51. Kolon atımının tamamlanması.....	133
Resim 2.52. Şiraze iplerinin bağlanması.	135
Resim 2.53. Şirazenin örülmesi.	136
Resim 2.54. Bir, iki ve üç kolondan geçilerek örülen şiraze.	136
Resim 2.55. Bir kolondan geçilerek örülen şiraze.	137
Resim 2.56. İki kolondan geçilerek örülen şiraze.....	137
Resim 2.57. Üç kolondan geçilerek örülen şiraze.	137
Resim 2.58. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde nişanlı şiraze (BB0000009080, BB0000000749, BB0000011194, BB0000011194, BB0000015924, BB0000013476).....	138
Resim 2.59. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde nişanlı şiraze (BB0000000474, BB00022571/3, BB0000000475, BB0000013952, BB0000017930, BB0000000782).....	138
Resim 2.60. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde saplama şiraze (BB0000000735, BB0000013097, BB0000021793, BB0000014650, BB0000014644).....	138
Resim 2.61. İpleri birbirine dolanma usulu ile örülen/dikilen şiraze örneği (BB0000014592, BB0000021793, BB0000000307, BB0000000475, BB0000000308, BB0000014615, BB0000000744).....	139
Resim 2.62. Sicim üzerine sarılmış Batı tarzı şiraze (BB0000013387).	139
Resim 2.63. Rulo şeklinde deri üzerine sarılmış Batı tarzı şiraze.	140
Resim 2.64. Türk beşikdevri basmalarında batı tarzı şiraze (BB0000013921, BB0000015540, BB0000013928, BB0000000448, BB0000014015).	140
Resim 2.65. Şirazeleri dağılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000013096, BB0000010440, BB0000013130, BB0000000307, BB0000013953, BB0000000744, BB0000015578).....	140
Resim 2.66. Şirazeleri dağılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000014406, BB0000014659, BB0000015540, BB0000013152, BB0000013879, BB0000009080, BB0000000749).....	141
Resim 2.67. Şirazeleri düşmüş/yok olmuş Türk beşikdevri basmaları (BB0000000692, BB0000013226, BB0000000448, BB0000019227, BB0000007774, BB0000010440, BB0000002911).....	141
Resim 2.68. Şirazeleri düşmüş/yok olmuş Türk beşikdevri basmaları (BB0000000450, BB0000026553, BB0000013935, BB0000022828, BB0000011828, BB0000000807, BB0000000396, BB0000018227).....	141
Resim 2.69. Yeniden şiraze örülmüş Türk beşikdevri basmaları (BB0000018111, BB0000014407, BB0000008452, BB0000013475, BB0000015829, BB0000014300, BB0000014310, BB0000014017).....	141
Resim 2.70. Türk beşikdevri basmalarında kumaş şiraze (BB0000017496, BB0000014060, BB0000014061, BB0000013832, BB0000015581, BB0000021516).	142
Resim 2.71. Hazır şiraze yapıştırılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000014638, BB0000019382, BB0000011362, BB0000013869, BB0000000471, BB0000007706, BB0000014724, BB0000000349, BB0000017495, BB0000008451).	142

Resim 2.72. Deri cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000000736, BB0000000753, BB0000022751).....	144
Resim 2.73. Deri cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000013130, BB0000000307, BB0000013921).....	144
Resim 2.74. Ebru cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000014579, BB0000014230, BB0000013237).....	144
Resim 2.75. Ebru cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000010262, BB0000013401, BB0000000396).....	145
Resim 2.76. Kâğıt kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000000634, BB0000000609, BB0000023761).....	145
Resim 2.77. Cild bezi kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000013151, BB0000015829, BB0000000529).....	146
Resim 2.78. Vinleks kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000008453, BB0000010567, BB0000010732).....	146
Resim 2.79. Kutnu kumaşı kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000013477, BB0000013475, BB0000014310).....	146
Resim 2.80. Kâğıt cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000013400, BB0000002244, BB0000017495).....	147
Resim 2.81. Cildsiz Türk beşikdevri basmaları (BB0000015172, BB0000013517).....	147
Resim 2.82. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000000735, BB0000013096, BB0000013226).....	148
Resim 2.83. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000015540, BB0000013928, BB0000008431).....	148
Resim 2.84. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000013476, BB0000014070, BB0000000446).....	149
Resim 2.85. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000000375, BB0000011828, BB0000014644).....	149
Resim 2.86. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000000474, BB0000010440, BB0000013953).....	149
Resim 2.87. Cildleri tezyinatlanmış Türk beşikdevri basmaları örnekleri (BB0000000766, BB0000014615, BB0000000807).....	150
Resim 2.88. Hiçbir tezyinat unsuru bulunmayan deri cild örnekleri (BB0000014060, BB0000013832, BB0000014061).....	150
Resim 2.89. Klasik formda şemse örnekleri (BB0000000735, BB0000000736, BB0000013096, BB0000013226, BB0000013953).....	151
Resim 2.90. Yuvarlak/dairesel formda şemse örnekleri (BB0000000692, BB0000013921, BB0000015540, BB0000000375).....	151
Resim 2.91. Beyzi/oval formda şemse örnekleri (BB0000013928, BB0000008431, BB0000000647, BB0000011828, BB0000000807).....	151
Resim 2.92. Beyzi/oval formda olup içerisinde tuğra bulunan şemse örnekleri (BB0000014406, BB0000022751, BB0000000474, BB0000010440, BB0000013130).....	152
Resim 2.93. Beyzi/oval formda olup içerisinde tuğra bulunan şemse örnekleri (BB0000000307, BB0000011841, BB0000000766, BB0000000308, BB0000000349).....	152

Resim 2.94. Baklava dilimi/eşkenar dörtgen formda şemse örnekleri (BB0000013476, BB0000007770, BB0000000753, BB0000000446, BB0000000820).....	152
Resim 2.95. Baklava dilimi/eşkenar dörtgen formda tuğralı şemse örnekleri (BB0000000753, BB0000014070, BB0000000446, BB0000022828, BB0000009080).....	152
Resim 2.96. Çiçek buketi formunda şemse örnekleri (BB0000000749, BB0000014615, BB0000000654, BB0000018227, BB0000015578).....	153
Resim 2.97. Birbirine benzer formda küçük şemse örnekleri (BB00022571/3, BB00016434/1, BB0000000327, BB0000014714).....	153
Resim 2.98. Türk beşikdevri basma cildlerinde salbek örnekleri (BB0000000735, BB0000013953, BB0000013152, BB0000013935, BB0000013879).....	153
Resim 2.99. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000692, BB0000014592, BB0000013928, BB0000008431, BB0000007770)	154
Resim 2.100. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000753, BB0000021793, BB0000022828, BB0000014154, BB0000013879)	154
Resim 2.101. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000014644, BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000308).....	154
Resim 2.102. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000474, BB0000013130, BB0000000307, BB00022571/3, BB0000000766).....	155
Resim 2.103. Türk beşikdevri basma cildlerinde zincirek, cetvel örnekleri (BB0000013096, BB0000013387, BB0000014650, BB0000013953, BB0000013952).....	155
Resim 2.104. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renkli kâğıtlar (BB0000008431, BB0000022828, BB0000014154, BB0000013879, BB0000000375).....	156
Resim 2.105. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renkli kâğıtlar (BB0000011828, BB0000000749, BB0000000753, BB0000000327, BB0000015578).....	156
Resim 2.106. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renksiz kâğıtlar (BB0000000692, BB0000014406, BB0000000782, BB0000007774, BB0000000654).....	156
Resim 2.107. Türk beşikdevri basmaları kapak içi ebru kâğıtlar (BB0000013433, BB0000013226, BB0000017647, BB0000013476, BB0000013387).....	157
Resim 2.108. Kapak içlerinde kullanılan boyalı ve baskılı kâğıt (BB0000013921, BB0000023085, BB0000007770, BB0000014650, BB0000013935).....	157
Resim 2.109. Kapak içlerinde kullanılan vinleks ve renkli karton (BB0000013952, BB0000007706, BB0000018111, BB0000014878, BB0000010567).....	158
Resim 2.110. Türk beşikdevri basmaları kapak içi kâğıtlarında renk kayıpları (BB0000014592, BB0000026553, BB0000014644, BB00016434/1, BB0000014714).....	158
Resim 2.111. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000000692, BB0000014659, BB0000013928, BB0000008431, BB0000007770, BB0000000753).....	159
Resim 2.112. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000000782, BB0000021793, BB0000000446, BB0000013879, BB0000000375, BB0000005898).....	159
Resim 2.113. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000011828, BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000474, BB0000007774).....	159
Resim 2.114. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000010440, BB0000000307, BB00022571/3, BB0000000807, BB0000000475, BB0000011841).....	160

Resim 2.115. Sertab örnekleri (BB0000014659, BB0000008431, BB0000007770, BB0000000782, BB0000021793, BB0000013879, BB0000000375, BB0000005898, BB0000011828).....	161
Resim 2.116. Sertab örnekleri (BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000474, BB0000007774, BB0000010440, BB0000000307, BB00022571/3, BB0000000807).....	161
Resim 2.117. Sertab örnekleri (BB0000000475, BB0000011841, BB0000000766, BB0000000308, BB0000013952, BB0000000744, BB0000000349, BB0000015578).....	161
Resim 2.118. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000007774, BB0000000375).	162
Resim 2.119. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000013096, BB0000013476, BB0000010440).....	162
Resim 2.120. Yalvaç'ta atölyelerde işlenen deriler.	166
Resim 2.121. Çeşitli renklerde keçi (sahtiyan) derileri.	167
Resim 2.122. Geleneksel usulde tıraşlanmış sahtiyan deriler.....	168
Resim 2.123. Derinin ıslatılması, masa üzerine serilmesi, mermer altına yerleştirilmesi. .	168
Resim 2.124. Islakderinin bıçkı ile tıraşlanması.....	168
Resim 2.125. Tıraşlanmış derinin kurutulması ve saklanması	168
Resim 2.126. Murakka.....	169
Resim 2.127. Kitap dikişinde kullanılan ip çeşitleri.....	171
Resim 2.128. Sırt bezi.....	171
Resim 2.129. Sırt bezinin yapıştırılması.....	172
Resim 2.130. Nişasta kola ve pva bazlı restorasyon tutkalı.....	172
Resim 2.131. Kalıp jelâtin, Cezvede ve Benmari usulünde jelâtin hazırlama ve sürme.	173
Resim 2.132. Bir defter varak altın.....	174
Resim 2.133. Sıcak altın/gümüş yaldız baskı.	174
Resim 3.1. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi.	175
Resim 3.2. Kompakt sistemli matbu kitap depoları.....	178
Resim 3.3. Türk beşikdevri basmasının katalog numarası ve mikro makro görselleri.	179
Resim 3.4. Türk beşikdevri basmasının künyesi başlığı altında yer alan bilgiler.....	187
Resim 3.5. Türk beşikdevri basmasının cildi ile ilgili bilgiler ve deri görseli.....	187
Resim 3.6. Cild teknik yapısı.....	188
Resim 3.7. Kâğıt özellikleri.....	189
Resim 3.8. Kâğıt lifleri, süzgeç izi ve filigran görselleri.....	190
Resim 3.9. Metin süsleme ve yazı görselleri.....	191
Resim 3.10. Dikiş Özellikleri.....	192
Resim 3.11. Notlar.....	193

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının konusu.	465
Grafik 2. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının dili.	465
Grafik 3. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının hattı.....	466
Grafik 4. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının ebadı.	467
Grafik 5. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının karşılaştırmalı kapak ölçüleri. ...	467
Grafik 6. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının karşılaştırmalı ön kenar sırt ölçüleri.	468
Grafik 7. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının sayfa sayısı.	469
Grafik 8. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının satır sayısı.....	469
Grafik 9. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basma cildlerinin mevcut durumu.	470
Grafik 10. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının cild yüzeyinde kullanılan malzemeler.	471
Grafik 11. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerinde kullanılan malzemeler.	471
Grafik 12. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basma cildlerinde en çok ve en az tercih edilen renkler.	472
Grafik 13. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerinin mevcut durumu.	473
Grafik 14. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında deri cildlerin menşei ve %'lik dağılımı.	473
Grafik 15. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında deri cildlerin renkleri.	474
Grafik 16. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının cild teknik yapısı.	475
Grafik 17. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında tezyinatın cilddeki yeri.	476
Grafik 18. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında tezyinat tekniği.	476
Grafik 19. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin ve yan kâğıt özellikleri.	478
Grafik 20. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin ve yan kâğıt kalınlıkları.	479
Grafik 21. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında forma varak sayısı.....	480
Grafik 22. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin tezyinat özellikleri.	481
Grafik 23. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikişi tekniği	482
Grafik 24. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikişi durak sayısı.....	483
Grafik 25. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikiş ipi renkleri.....	483
Grafik 26. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında kolon atım tekniği.....	484
Grafik 27. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında kolon ipi renkleri.	484
Grafik 28. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze tekniği.....	485
Grafik 29. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze çeşitleri.	485
Grafik 30. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze ip renkleri.	486

EKLER LİSTESİ

EK-1. Dünya’da Hareketli/Devingen Harfli Matbaanın Yayılışı	500
EK-2. KYEBM ‘ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Konusu/Dili/Hattı	506
EK-3. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Konusu/Dili/Hattı Değerlendirme Sonucu.....	513
EK-4. KYEBM’ne Kayıtlı Basmaların Cild, Metin Blok Ölçüleri, Sayfa ve Satır Sayıları	514
EK-5. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild ve Metin Blok Ölçüleri/Sayfa ve Satır Sayıları Değerlendirme Sonucu	521
EK-6. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Özellikleri.....	522
EK-7. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	529
EK-8. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basma Cildlerindeki Deri Özellikleri	530
EK-9. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basma Cildlerindeki Deri Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	534
EK-10. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Teknik Yapısı	535
EK-11. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Teknik Yapısı Değerlendirme Sonucu.....	542
EK-12. KYEBM’ne Kayıtlı Deri Cildli Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Süsleme Özellikleri.....	543
EK-13. KYEBM’ne Kayıtlı Deri Cildli Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Süsleme Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	547
EK-14. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Kâğıt Özellikleri.....	548
EK-15. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Kâğıt Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	557
EK-16. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmaları Forma ve Hamur Özellikleri	558
EK-17. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Forma ve Hamur Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	565
EK-18. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Metin Süsleme Özellikleri....	566
EK-19. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Metin Süsleme Özellikleri Değerlendirme Sonuçları	573
EK-20. KYEBM’ne Kayıtlı Trk Beşikdevri Basmalarında Mürekkep.....	574
EK-21. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Mürekkep Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	577
EK-22. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Sırt Dikişi Özellikleri	578
EK-23. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Sırt Dikişi Değerlendirme Sonucu.....	585
EK-24. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Kolon ve Şiraze Özellikleri ..	586
EK-25. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Kolon Dikişi ve Şiraze Özellikleri Değerlendirme Sonucu.....	593

ÖNSÖZ

Günümüzün, gelmiş geçmiş bütün dönemlerin ve hatta gelecek çağların en güçlü silahı olan bilgiyi muhafaza ve aktarma konusunda en büyük pay yazıya aittir. İcat olunduğundan bugüne yazı; büründüğü resim, şekil ve değişik sembollerle taşıdığı bilgiyi bazen bir taş, bazen kil bir tablet, bazen papirüs, parşömen ya da bir kâğıt üzerinde muhafaza etmiştir. Böylelikle bilgi ortaya çıktığı coğrafyalarda ve toplumlarda birbirinden oldukça farklı yüzeylerde ve farklı sembollerle ifade edilerek toplumdan topluma, kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

Bilgiyi taşıyan yazı yüzeylerinin dış etkenlerden korunması amacıyla ortaya çıkan muhafaza şekilleri zaman içerisinde farklılaşmış örneğin kil tabletler, papirus ruloları, parşömen kodeksleri gibi birbirinden farklı kitap formları geçmişte antik kütüphanelerde yerlerini almıştır. Günümüzde ise kâğıt yüzeylere yazılı-basılı metinler iki kapak arasında kodeks denilen bir şekilde muhafaza edilmekte ve kütüphane raflarında okuyucularını beklemektedir.

Önceleri el ile yazılarak çoğaltılan yazma eserler, matbaanın icadından sonra yerini zamanla, baskı metodu ile hızlıca çoğaltılan basma kitaplara bırakmıştır. Bilginin basmacılık yöntemiyle çoğaltılması sonucu elde edilen ilk dönem kitap örnekleri ki bunlara incunabel ya da beşikdevri basmaları denmektedir yazma eser kütüphaneleri başta olmak üzere üniversite kütüphaneleri, müzeler, halk kütüphaneleri, sahaflar ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Beşikdevri basmaları olarak adlandırdığımız bu ilk dönem matbu kitaplar hakkında neredeyse yok denecek kadar az akademik çalışma olması çok üzücüdür. Bu kitapların tanıtılması, korunması, içeriğindeki bilgi ve barındırdığı kitap sanatlarının okuyuculara ve sanatseverlere sağlıklı bir şekilde ulaştırılması bunlar üzerinde yapılacak akademik çalışmaların sayısını her geçen gün arttıracaktır.

Yazma eser sayısı bakımından dünyada önemli bir yere sahip ülkemizde, dünyaya nazaran matbaacılığın kurulmasının yaklaşık 270 yıl kadar gecikmesi ve sonrasında yaşanan problemler sebebi ile beşikdevrinde basılan kitap sayısı maalesef

çok azdır. Günümüze kadar ulaşmış olan Türk beşikdevri basmalarının pek çoğu kütüphanelerde yazma eserlerle birlikte muhafaza edilmektedir.

Bu kütüphanelerden biri de 28.10.2012 tarihli 6093 sayılı kanunla kurulan Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına bağlı Konya Bölge Müdürlüğünde yer alan Konya Yazma Eser Kütüphanesidir. Yazma eserlerle birlikte eski harfli basma eserleri de koleksiyonlarında barındıran bu kütüphanede araştırmalar süresince tesbit edilen Türk beşikdevri basmaları yapılan bu akademik çalışmanın konusunu teşkil etmektedir.

Olumlu gelişmelere rağmen ülkemizde araştırmacılar ve sanatkârlar tarafından yazma ve eski harfli basma eserler üzerinde yapılmış olan akademik çalışmalar oldukça yetersiz sayıdadır. Bilhassa ülkemiz matbaacılık tarihinde beşikdevri diye tabir edilen döneme ait basmaların kâğıt, dikiş ve cild özelliklerinin bir bütün olarak değerlendirildiği bir çalışmayla henüz karşılaşılmamıştır.

Hâlbuki bütün dünyada incunabeller üzerine yapılan pek çok araştırma var iken ülkemizde kaynakçada adına yer verdiğimiz bazı akademik çalışmalar dışında Türk beşikdevri basmaları ile ilgili yapılan araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, cild ve dikiş özelliklerinin bir arada incelendiği bir araştırmanın bulunmaması bu alanda mevcut boşluğu doldurmak adına bu çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Netice olarak tez danışmanım Prof. Dr. Ali Fuat BAYSAL ile yaptığımız istişareler sonucunda “Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde Bulunan Türk Beşikdevri Basmalarının Kağıt, Dikiş ve Cild Özelliklerinin İncelenmesi” adlı konuyu doktora tezi olarak seçmiş bulunmaktayız.

Doktora tez çalışmamda danışman hocam Prof. Dr. Ali Fuat BAYSAL’a rehberliğinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Cumhurbaşkanlığı Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürü Mehmet TUNCER’e ve Arşiv Dairesi Restorasyon Uzmanlarına, tecrübe ve bilgi birikiminden yararlandığım Konya Yazma Eserler Bölge Müdürü Bekir ŞAHİN’e ve değerli personeline teşekkürlerimi sunarım. Yazma ve matbu eserler konusunda bilgilerini esirgemeyen değerli hocam Gürcan

MAVİLİ'ye, Yazma Eser Uzmanı Zekiye ARIKTEKİN'e, Bilgisayar Operatörü Abdullah SÖNER'e, kitap cildlerinde kullanılan deriler konusunda bilgisine başvurduğum Nadide ÇINAR'a, aileme ve yardımlarını esirgemeyen herkese ayrı ayrı teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu vesile ile çıktığımız bu yolda bilgi ve sanatları ile bizleri aydınlatan ve şekillendiren merhum hocalarım Sermücellid İslam SEÇEN ve Prof. Dr. Ahmet Saim ARITAN'ı bir kez daha rahmet ve minnetle anmak isterim.

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan günümüze en büyük buluşlardan biri de hiç kuşkusuz yazının icadıdır. Kim tarafından ya da ne zaman icat olduğu kesin olarak bilinmeyen yazı, bilgiyi aktarmada kullanılan en önemli araçtır. Toplumsal bir varlık olan insanoğlu çevresine, farklı kültürlerle ve hatta gelecek kuşaklara sahibi bulunduğu duygu-düşünce ve bilim-kültürü yazının aydınlık ışığıyla ulaştırmayı arzular.

Resim yazılarla başlayan ve binlerce yıl boyunca sürekli gelişim kaydeden yazı günümüze gelinceye kadar pek çok yüzeyde yerini almıştır. Yazı yüzeyi olarak kullanılan bu malzemeler zamanla farklılık göstermiş ve içinden çıktığı toplumun sahip olduğu bilgi ve kültürünü gelecek kuşaklara ulaştırmada önemli bir rol üstlenmiştir.

Yazının icadından itibaren bilgi; bazen kil bir tablet, bazen taş bir anıt, bazen bir papirüs yaprağı ve bazen de işlenip parşömen haline getirilen bir deri üzerinde hayat bulur. Duygu ve düşüncelerin şekillere ve resimlere dökülebilmesi için ihtiyaç duyulan yazı ve yazı malzemelerindeki bu farklılıklar içinde bulunduğu devir ve coğrafyadan kaynaklanır. Ortaya çıkışında farklı görüşler öne sürülen, diğer yazı malzemelerine kıyasla daha masrafsız ve daha kısa sürede üretilebilen kâğıt, günümüze gelinceye kadar kullanılan yazı yüzeylerinin en elverişlisi olmuştur.

Pek çok kaynakta, ilk defa Çin’de Tsai-Lun tarafından imal edildiği söylenen kâğıdın ondan önce de tedricen gerçekleştiği fakat Tsai Lun’un MS 105’te bu keşfi nihai noktasına ulaştırdığı sonucuna varılmıştır¹. 751’de Talas Savaşında Çinlileri yenen Araplar kâğıt yapım tekniğini esir düşen Çinli ve Türk sanatkârlardan öğrenerek fabrikalar kurmuşlar ve kâğıt imalını İslâm dünyasına yaymışlardır. Kâğıt 1100 yıllarında Müslüman İspanya’ya oradan Fransa, İtalya ve Amerika’ya ve nihayet bütün dünyaya ulaşmıştır².

Kalemle buluşup metinlerle donatılan kâğıtlar iki kapak arasında korumaya alınarak kitap şeklini almıştır. Elbette çok önceleri de papirüs ruloları ve parşömen

¹ Johannes Pedersen, **İslâm Dünyasında Kitabın Tarihi**, 3. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018, s. 66.

² Şinasi Tekin, **Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları**, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017, s. 44.

kodeksleri şeklinde kitaplar mevcuttu. Papirüs rulolarını saklayan deri kılıflar, parşömen sayfalarını muhafaza eden tahtalar birer cild olarak kabul edilirse, cildin ortaya çıkış tarihi kâğıdın icadından çok daha öncelere dayanır. Fakat cild sanatı asıl inkişafını kâğıdın bir yazı malzemesi olarak kullanılmaya başlamasından ve yaygınlaşmasından sonra gösterir. Önceleri sadece üzerinde metin yazılı sayfaları korumak, bir sıraya koymak ve kolay kullanım sağlamak için yapılan cildler, zamanla içinden çıktığı toplumun kültürünü, sanata bakış açısını ve bu doğrultuda oluşturdıkları sanatsal üslubu yansıtan birer şahesere dönüşür.

Kolay ve hızlı kitap çoğaltma isteğinin bir ürünü olan baskı sanatının keşfi ve gelişim süreci ile ilgili farklı görüşler vardır. Kökeni MÖ 2000 yılına, Phaistos Diskus'a kadar götürülen matbaayı hangi milletin bulduğu sorusu geçmişten günümüze tartışıla gelmiştir. Müteharrik yani hareketli harflere sahip ilk matbaanın mucidi olarak Çinliler veya Uygurların adı geçmekte ise de Çin'in Kan-Su eyaletinin Tun-Huang civarında Cengiz istilaları sebebi ile 1209 yılında hazinesine duvar çekildiği düşünülen bir mağarada bulunan tahtadan yapılmış Uygur harfleri matbaanın asıl mucidinin Çinliler değil Türkler olduğunun ispatı olmuştur³.

Daha XI. Asırda hareketli tahta harflerin kullanıldığı matbaadan faydalanan Uygurları istila eden Moğollar, 1241'de Almanya'yı da istila etmiştir. Bu istiladan 200 yıl sonra XV. asırda Gutenberg'in hareketli metal harflerle yaptığı Alman matbaası ile Uygurların hareketli tahta harflerle yaptığı matbaa arasındaki bağ Moğolların yanlarında götördükleri kitaplarla kurulabilir⁴.

Kâğıt üretiminin Müslüman İspanya'dan bütün dünyaya yayılmasından⁵ sonra, Avrupa'da XIII. yüzyılda tahta kalıpla basım yapılabilmıştır. Fakat bu kitapların çoğu yazı yerine resimlerden ibaretti. Gutenberg 1440 yıllarında tahta harflerle baskı çalışmaları yapsa da başarılı olamamış ve kurşun harfler dökmüştü. Meins'te Gutenberg ortağı Johan Faust ile kurdukları matbaada 1457 yılında "Kitabı

³Helmuth Bossert, **Tabı Sanatının Keşfi**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937, s. 6-7.

⁴Bossert, **a.g.e.**, s. 6; Hasan Refik Ertuğ, **Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi I. Cilt**, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970, s. 28; Selim Nüzhet Gerçek, **Matbuat Tarihi**, 1. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2019, s. 59.

⁵Tekin, **a.g.e.**, s. 44.

Mukaddes”i basmıştır⁶. Böylece kitapçılık tarihinde, Gutenberg matbaasının ilk ürünleri ile başlayan ve 1500 yılına kadar devam eden süreçte basılan eserlerin dahil olduğu incunable⁷ denilen yeni bir dönem ortaya çıkmıştır.

Matbaanın icadıyla birlikte el yazması eserlerin çoğaltılmasındaki zorluk ortadan kalkmış böylelikle matbaacılık Avrupa’da süratle yayılarak birbiri ardına matbaalar kurulmuştur. Batıda hızla yayılan matbaanın kullanılmasıyla birlikte kitap üretimi de aynı hızla artmış ve kitap fiyatları düşmüştür. Bilginin bu kadar çabuk ve kolay ulaşılabilir olması Avrupa halklarının aydınlanmasına neden olmuştur.

Avrupa’da 1440’larda başlamış olan basım sanatı üzerinden uzun yıllar geçtikten sonra Osmanlı’da Arap harfli ilk Türkçe kitap 1729 yılında basılmıştır⁸. Bir başka ifadeyle Türk matbaacılığı ilk eserini, Avrupa’daki ilk basılı kitaptan 273 yıl sonra 1729’da vermiştir⁹. Matbaanın Osmanlı Türkleri tarafından neden bu kadar geç kullanıldığı sorusunun cevabını araştırmacılar dini, ticari, hukuki, sanatsal, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik sebepler içerisinde aramışlardır.

Aslında gayrimüslimler tarafından 1490’larda kurulan basımevleri ve yurtdışında basılıp ülkeye sokulan Arap harfli matbu kitaplar sebebiyle matbaaların varlığından haberdar olan Osmanlı Türkleri ilk matbaalarını Toderini’ye göre 1726’da (H. 1139)¹⁰ başka kaynaklara göre de 1727’de İstanbul’da kurmuştur. Resmi adı Dârüttbâatî-l-Ma’mûre olan ilk Türk matbaası Cevherî tarafından yazılıp Mustafa el-Vanî tarafından tercüme edilen “Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî”yi 31 Ocak 1729’da İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi’nin gayretleri ile basarak Türk kitap basmacılığının ilk “beşikdevri” (incunable) ürününü tarih sahnesine çıkardı.

Türk matbuatının beşikdevri, Avrupa’nın incunable dönemini tamamladığı 1500 yılından 227 yıl sonra, 1727’de kurulan ilk Türk matbaası ya da bu matbaanın bastığı ilk kitapla başlar. Bu dönemin ne zaman tamamlandığı konusunda ise matbuat

⁶ Ertuğ, a.g.e., s. 28-30.

⁷ Leman Şenalp, A. Thompson, H. Lemaitre, **Dört Dilde Kütüphanecilik Terimleri Sözlüğü (Vocabularium Bibliothecarii)**, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 1959, s. 166-167.

⁸ Gerçek, **Matbuat...**, s. 53.

⁹ Jale Baysal, **Osmanlı Türklerinin Bastıkları Kitaplar Müteferrika’dan Birinci Meşrutiyete Kadar 1729-1875 Kitapların Tam Listesi ile**, 3. Basım, Hiper Yayın, İstanbul, 2020, s. 25.

¹⁰ Giambatista Toderini, **İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı**, çev. Rikkat Kunt, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1990, s. 24.

tarihçileri arasında farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlere geçmeden önce beşikdevri ya da incunable adı altında ortaya konulmak istenen dönemin, her toplumda basımevinin ilk kez kullanılmasıyla başlayıp o toplumda basımevi kültürünün yerleşmesi ile tamamlandığını¹¹ göz önünde bulundurmak gerekir.

İşte bu nedenle konunun araştırmacılar arasında farklı değerlendirilmesi de kaçınılmaz olmaktadır. Türk beşikdevri/inkunabel tanımını Orhan Öcal, İlk Türk matbaasından çıkmış ilk 17 kitap ile sınırlandırır¹². Alpay Kabacalı ise 1729-1839 döneminde yayımlanan kitapların sayısını ve kişi başına düşen kitap sayısını göz önüne alarak yayımcılığın bu yüzyılı aşkın süre zarfında ancak emekleme döneminin eşiğine gelebilmiş olduğunu söyler¹³.

Jale Baysal'a ve Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nadir Eserler Kataloğuna göre, Türk kitap basımcılığının ilk 110 yılında basılmış olan kitaplar, basımevi ya da konu ayrımı gözetilmeksizin Türk beşikdevri basmalarını oluştururlar. Bu 110 yıl Müteferrika basımevinin kurulmasıyla başlar, Tanzimat'ın ilanı ile sona erer¹⁴. Meral Alpay, Müteferrika basımevi ile başlayan ve 1927 yılına kadar basılan kitaplarda yazarlardan izler taşıdığını görmenin mümkün olduğunu, bu kitapların iç kapaklarında birlik ve beraberliğin kesin olarak kurulamadığını bu nedenle aşağı yukarı 200 yıllık bir devrede çıkmış eserlerin hepsine bu gözle bakmak gerektiğini söyler¹⁵. Mehmet Ali Akkaya ise ilk Türk basımevi olan Müteferrika basımevinin çıkan ilk kitapla başlayan beşikdevrini, Üsküdar basımevinin çıkan üçüncü kitapla, bu kitap aynı zamanda Türk basım tarihinde basılmış ilk din kitabıdır, "Risâle-i Birgivi" ile sona erdirir¹⁶. Kısaca yer verilen farklı görüşlerden anlaşıldığı üzere Türk matbuat tarihinin beşikdevri tanımı ve sınırları konusunda ilim dünyasında tam bir fikir birliği yoktur.

¹¹ Mehmet Ali Akkaya., **Türk Beşikdevri Basmalarında Yazma Kitap Geleneğinin Etkileri ve İçkapağın Gelişimi**, İstanbul, 2015, s. 134-135.

¹² Orhan Öcal, **Kitabın Evrimi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1971, s. 151.

¹³ Alpay Kabacalı, **Türk Kitap Tarihi Cilt I Başlangıçtan Tanzimat'a Kadar**, 2. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1989, s. 105.

¹⁴ Akkaya, **a.g.e.**, s. 132-135.

¹⁵ Meral Alpay, "Türkçe Basma Kitapların Beşik (İnkunabel) Devri", **Sanat Tarihi Yıllığı V**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1973, s. 590.

¹⁶ Akkaya, **a.g.e.**, s. 115.

Türk matbaasının Osmanlı milletince nasıl karşılandığı, kurulan basımevlerinin matbuat tarihi hayatına yaptığı katkı, zamanla aldığı yol ve basılan bütün kitaplar, yazma kitapların özellikleri de göz önünde bulundurularak objektif bir şekilde değerlendirilmeli ve elde edilecek verilerle Türk beşikdevri tanımına katkı sağlanmalıdır. Elbette bu tanım yapılırken ihtiyaç duyulan Türk toplum hayatında matbaanın ne şekilde ve ne kadar benimsendiğinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu amaçla kurulan ilk basımevleri ve kurucuları hakkında bilgi veren kaynaklara ulaşılmalı, hayat ve fikir dünyaları yanında bastıkları kitaplar da dikkatlice incelenmelidir.

1. Araştırmanın Amacı

Resmi veya özel kütüphane koleksiyonlarında bulunan eski harfli Türkçe basma kitapların katalogları, eski harfli basma kitaplar konusunda yayınlanmış birçok makale, yüksek lisans ve doktora çalışmaları mevcutsa da eski harfli basma kitapların kâğıt, dikiş ve cild özelliklerini de kapsayan ayrıntılı katalog çalışmalarının bulunmayışı kitapçılık sanatında Türk beşikdevri basmaları ile ortaya çıkan bu yeni kitap çoğaltma kültürünü tam anlamıyla ortaya koyabilmeyi mümkün kılmamıştır.

Bu çalışmada Türk matbuat tarihinin beşikdevri denilen 110 yıllık dönemde (1726-1836) basılmış olan ve adına Türk beşikdevri basmaları denilen eski harfli matbu kitaplar araştırılmaktadır. Bir örneklem olarak Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunan koleksiyonlara kayıtlı eski harfli basma eserler içerisindeki İstanbul baskısı Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özellikleri incelenerek elde edilen bilgiler ışığında hazırlanan katalog çalışması ile Türk beşikdevri basmalarının genel karakteristik özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma ilk Türk matbaalarının tesis olduğu İstanbul'da basılmış olan Türk beşikdevri basmalarından Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunanların kâğıt, dikiş ve cild özelliklerinin incelenmesini kapsamaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Kütüphanede kayıtlı Türk beşikdevri basmalarını belirlemek üzere yapılan araştırmalarda, kütüphanede yazar adı, kitap adı ve “Dewey Onlu Sınıflama” sistemindeki konu numarasına göre hazırlanmış olan kataloglardan ve eserlerin katalog bilgilerinin yüklendiği kütüphane içerisinde kapalı devre otomasyon sisteminden faydalanılmıştır. Ayrıca bunların yanı sıra TYEK Yazma Eser Katalog ve Görüntü Veritabanından (portal.yek.gov.tr) taranarak; eserlerin görüntülerine sistem üzerinden erişim sağlanmış ve arama başlığına (yazar adı, kitap adı, basım yılı, basım yeri, basımevi) ek olarak yayın türü (el yazması, basma), dil, sınıflama, tarih vb. kıstaslara göre arama yapılmıştır.

Bu şekilde portalda yer alan yazma ve matbu olmak üzere 600.000 civarında eser katalog bilgisi, 400.000 civarında eserin görüntüsü içerisinde bahsedilen yöntem çerçevesinde bir liste oluşturulmuştur. Kataloglama sırasında kitap adı, yazar adı ve basım yılı gibi çeşitli alanlarda yapılan hataların tespit edilmesi ile gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca hatalar kütüphanede bizzat eserler üzerinde yapılan çalışmalar da bu sürece dahil edilerek Türk matbaacılığının beşikdevrine ait olmayanlar hazırlanan listeden çıkarılmıştır. Nihayetinde kâğıt, dikiş ve cild özellikleri incelenmek üzere çalışmaya konu olan Türk beşikdevri basmaları belirlenerek tablo halinde listelenmiştir.

Kütüphanede mevcut koşullar altında bir günde en fazla 3 ya da 4 kitabın incelenebildiği uzun soluklu araştırmalar yapılmıştır. Türk beşikdevrine ait her bir kitabın kâğıt, dikiş ve cildinde kullanılan malzemeler ve yöntemler ayrıntılı bir şekilde incelenerek elde edilen bilgiler her bir kitap için ayrı ayrı olmak üzere hazırlanan katalogda kayıt altına alınmıştır.

Hazırlanan katalogda her bir Türk beşikdevri basması için üçer sayfa ayrılmış olup her sayfada basma özelliklerini yansıtabilecek tablolar oluşturularak bir standart sağlanmak istenmiştir. Aynı kategorideki bilgileri bir arada kaydedip

değerlendirebilmek için oluşturulan tablolarda uzun ifadeler yerine ilgili bölümde yer alan kutucuklar içine tik (✓) işareti konularak bilgi verilmesi tercih edilmiştir.

Katalogda Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cildinin genel ve detay fotoğraflarından da istifade edilmiştir. Fotoğraf çekimlerinde yüksek çözünürlüğe sahip fotoğraf makinası kullanılmıştır. Ayrıca her bir birim alanı 200 kat büyütürük görüntüleme ve belgeleme imkânı sağlayan “Dijital Mikroskop” tekniği ile mikro çekimler de yapılmıştır. Fotoğraflama çalışmalarından elde edilen görüntüler katalogun ilgili alanlarında kullanılmıştır.

Çalışmanın değerlendirme ve sonuç bölümünde ise kataloglara kaydedilen bilgiler kendi aralarında gruplandırılarak aynı cins olanlar bir tabloda birleştirilmiş, bu tablolardan ayrı ayrı istatistikî veriler elde edilerek Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özelliklerinin ortaya konulduğu bir yöntem benimsenmiştir.

4. Kaynak ve Araştırmalar

Kitap konusunda pek çok çalışması bulunan Türker Acaroğlu “Kitabın Tarihçesi” adını taşıyan makalesinde¹⁷ uygarlık tarihinin bir parçası olan kitabın tarih boyunca yaşadığı serüvene değinmektedir. Acaroğlu’nun çağlar boyunca yazı yüzeyleri ve kitabın oluşumundan, Avrupa ve Türkiye’de matbaa ve matbaacılıktan bahseden bu yazısı hayli değerli bir çalışmadır.

Adnan Adıvar “Osmanlı Türklerinde İlim” adlı eserinde Osmanlı Türklerindeki önemli ilmi olayları, kronolojik sırayla meydana geldiği yüzyıl içerisinde değerlendirilmiştir¹⁸. Eser, Osmanlıda XVIII. Yüzyılın en önemli olayı olan Türk matbaasının kuruluşu ve bastığı kitaplar hakkında önemli bilgiler ihtiva etmektedir.

¹⁷ M. Türker Acaroğlu, “**Kitabın Tarihçesi**”, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, C. XX, S. 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1971.

¹⁸ Adnan Adıvar, **Osmanlı Türklerinde İlim**, 4. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982.

John H. Ainsworth, “Asırlar Boyunca Kâğıt” adlı eserinde¹⁹ matbaacılığın ihtiyaç duyduğu en önemli malzeme olan kâğıdın tarihçesi, imal ve ıslahı hakkında bilgiler vermektedir.

Mehmet Ali Akkaya, “Türk Beşikdevri Basmalarında Yazma Kitap Geleneğinin Etkileri ve İçkapağın Gelişimi” adını taşıyan eserinde²⁰ Türk beşikdevrini ilk Türk matbaasının bastığı ilk kitap olan Vankulu Lugatı ile başlatmakta ve kuruluş sırasına göre 3. Türk matbaası Üsküdar Basımevinde basılan ilk din kitabı olan “Risâle-i Birgivî” ile sona erdirmektedir. Bu tanım çerçevesinde 1729-1803 yılları arasında Türklerin kurduğu Müteferrika, Mühendishâne ve Üsküdar basımevlerinin basmış olduğu kitaplar üzerinde yazma eserlerin etkisini ve Türk beşikdevri basmalarında içkapak gelişimini incelemektedir.

“Türkçe Basma Kitapların Beşik (İnkunabel) Devri” adlı kısa fakat çok önemli yazısında Meral Alpay²¹ Avrupa’da inkunabel devrinin ilk kitabın basıldığı 1453 ile içkapağın teşekkül ettiği 1500 yılı arasında kalan süre olduğunu, bizde ise pek çok araştırmada sınırları belirtilmemiş bu devrin ilk Türkçe kitabın basıldığı 1729’da başladığını ve 1927 yılına kadar basılan kitapların içkapaklarında tam bir birlik kurulamadığından bahisle aşağı yukarı bu 200 yıllık sürede basılmış bütün eserleri Türk inkunabelleri olarak değerlendirmek gerektiğini söylemektedir.

Sonraları Yazıksız soyadını alan Necib Asım “Kitap”ında²², kitabı kitap yapan, kitabı oluşturan her unsur, her malzeme, her konu teknik özelliklerinin tarihçesinden başlayarak anlatılmış ve kitapla kültür tarihimize armağan edilmiştir.

Franz Babinger’in, “Müteferrika ve Osmanlı matbaası: XVIII. Yüzyılda İstanbul’da Kitabiyat” adlı kitabında²³ Osmanlı toplumunun Türkçe harfli matbaayla

¹⁹ John H. Ainsworth, **Asırlar Boyunca Kâğıt**, çev. Savni Huş, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1962.

²⁰ Mehmet Ali Akkaya, **Türk Beşikdevri Basmalarında Yazma Kitap Geleneğinin Etkileri ve İçkapağın Gelişimi**, Hiperlink Yayınları, Ankara, 2015.

²¹ Meral Alpay, “**Türkçe Basma Kitapların Beşik (İnkunabel) Devri**”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı V, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1973.

²² Necib Asım, **Kitap**, Hazırlayan Ali Yıldız, 2. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2012.

²³ Franz Babinger, **Müteferrika ve Osmanlı matbaası: XVIII. Yüzyılda İstanbul’da Kitabiyat**, çev. Nedret Kuran Burçoğlu, Machiel Kiel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004.

geç bir tarihte (XVIII. yüzyıl) tanışmasının nedenleri, sonuçları ve katkıları anlatılmaktadır.

Konumuzla ilgili en önemli kaynaklardan biri olan Jale Baysal'ın “Osmanlı Türklerinin Bastıkları Kitaplar Müteferrikadan I. Meşrutiyete Kadar 1729-1875 (Kitapların Tam Listesi ile)” isimli kitabı, Türklerin uygarlık çevresine geçme çabaları içerisinde 1729-1875 tarihleri arasında basmış oldukları kitapların bibliyografik nitelermelerine dayanarak yapılan çalışmaların ilkidir²⁴.

Jale Baysal'a ait bir başka kitap olan “Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş”te yazar kitap ve kütüphanecilik tarihi hakkında bilgiler vermektedir. Bu az yapraklı, küçük boy kitap içerisinde Türk matbuat tarihi ile ilgili önemli bilgiler de mevcuttur²⁵.

Niyazi Berkes'e ait “Türkiye'de Çağdaşlaşma”da²⁶, Osmanlının geleneksel devlet sistemi içerisinde çağdaşlaşma çabalarından bahsedilmekte ve ayrıca İbrahim Müteferrika ve basmacılık tarihi üzerine önemli bilgiler de yer almaktadır.

“Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi (1776-1826)” isimli kitabında Kemal Beydilli²⁷, İbrahim Müteferrika ve Said Efendinin kurduğu ilk basımevinden sonra kurulan 2. Türk matbaası olan Mühendishâne Matbaası ve kütüphanesini konu edinmiştir. Burada kurulan matbaanın hangi tarihte kurulduğu, taşınması, icra ettiği faaliyetler, bastığı kitaplar ve bu kitaplar hakkında detaylı bilgiler ihtiva etmektedir.

Matbaanın memleketimize Batıdan iki yüz küsur yıl geç gelmesinin sosyal-politik sebepleri üzerine kaleme alınmış “Türkiye'ye Matbaanın Geç Girişinin Sosyal-Psikolojik Sebepleri”nin yazarı İsmet Binark'tır²⁸.

“Antikçağda Kitap”ın yazarı Horst Blanck, antik Yunan ve Roma'da ki okuryazarlığı, çeşitli alfabeleri, kitapların nasıl üretilip dağıtıldığını, yazı yüzeylerini,

²⁴ Jale Baysal, **Osmanlı Türklerinin Bastıkları Kitaplar Müteferrikadan I. Meşrutiyete Kadar 1729-1875 (Kitapların Tam Listesi ile)**, 3. Basım, Hiper Yayın, İstanbul, 2020.

²⁵ Jale Baysal, **Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş**, İstanbul, 1992.

²⁶ Niyazi Berkes, **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, 24. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017.

²⁷ Kemal Beydilli, **Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi (1776-1826)**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık, İstanbul, 1995.

²⁸ İsmet Binark, “Türkiye'ye Matbaanın Geç Girişinin Sosyal-Psikolojik Sebepleri”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 26(1), 1977, s. 23-47.

kitap şeklinin rulodan kodekse dönüşmesini, kütüphaneleri kısacası kitap ve kitapçılıkla ilgili pek çok önemli bilgiyi kitabının iki kapağı arasına sığdırmıştır²⁹.

Jonathan M. Bloom'un, "Kâğıda İşlenen Uygarlık" adlı kitabı, uygarlıkların gelişiminde önemli bir role sahip olan kâğıdın, hayatı nasıl etkilediği, Çin'de ortaya çıkışı, Müslümanların kâğıt yapımını öğrenmesi ve bu bilginin İspanya'dan Batıya taşınması hakkında yazılmış önemli kaynaklardan biridir³⁰.

Helmuth Bossert basım sanatının keşfini ve yayılışını konu alan "Tabı Sanatının Keşfi" adlı kısa fakat çok önemli eser³¹, M.Ö. 2000'lere ait Phaistos Diskus'unu ilk matbaa örneği olarak kabul etmektedir. Yazar arkeolojik buluntulara dayanarak Uygur Türklerinin tahtadan, müteharrik olarak yaptığı harflerle kitap bastığını, bu nedenle Çinlilere ait olduğu sanılan basım sanatının keşfinin Uygurlara ait olduğunu ispatlamaktadır. Bunun yanında Moğolların, Uygurlara ait bu sanatı Almanyaya taşıdığını ve Almanların Uygurların tahta harflerini metalden dökerek var olan matbaayı geliştirmiş olduklarını bildirmektedir.

İstanbul'da kurulan ilk Türk matbaası olan İbrahim Müteferrika Matbaası ve bastığı Türkçe kitaplar hakkında yazılmış "İbrahim Müteferrika Basımevi ve Bastığı İlk Kitaplar"ı Edvard Carleson kaleme almıştır³².

Yazı, kâğıt, matbaa, mürekkep, dizgi teknikleri, baskı teknikleri ve çeşitleri hakkında bilgiler yer alan Ahmet Dereli ve Hayrettin Mert'in birlikte kaleme aldığı "Orta Dereceli Endüstriyel Teknik Öğretim Okulları Genel Matbaa" konuların izahında fotoğraflardan da yararlanılmıştır³³.

Tipografi usulüyle yapılan baskı işlerinin anlatıldığı "Matbaacılık Bilgileri II, Tipografi Usulü ve Baskı İşleri" adlı kitabı Kâmil Erçin ve Hayri Zorlutuna kaleme

²⁹ Horst Blanck, **Antikçağda Kitap**, çev. Zehra Aksu Yılmaz, 1. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2017.

³⁰ Jonathan M. Bloom, **Kâğıda İşlenen Uygarlık, Kâğıdın Tarihi ve İslâm Dünyasına Etkisi**, çev. Zülal Kılıç, 1. Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

³¹ Helmuth Bossert, **Tabı Sanatının Keşfi**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937.

³² Edvard Carleson, **İbrahim Müteferrika Basımevi ve Bastığı İlk Kitaplar**, Ed. Mustafa Akbulut, 1. Basım, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1979.

³³ Ahmet Dereli, Hayrettin Mert, **Orta Dereceli Endüstriyel Teknik Öğretim Okulları Genel Matbaa**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.

almıştır³⁴. Kitapta baskı çeşitleri, matbaa boyaları, klişeler gibi matbaacılıkla ilgili konular da yer almaktadır.

Bora Erdem'in "Matbaacılık ve Basım Süreci", adlı çalışmada matbaacılık ve basım konusunda tarih boyunca yaşanan gelişmeler ve değişimler ortaya konulmuştur³⁵.

Osman Ersoy'un "Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler" Matbaacılığın doğuşu ve yayılışı, Türkiye'ye matbaanın girişi, ilk Türk matbaası hakkında değerli bilgiler veren eserde İbrahim Müteferrikanın bastığı eserlerin bibliyografyası da yer almaktadır³⁶.

Osman Ersoy'un diğer bir eseri olan "XVII ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye'de Kâğıt"ta ise tarih boyunca yazı malzemesi olarak kullanılan kâğıdın icat ve yayılmasından bahsetmiş ve ayrıca filigran örnekleri de vermiştir³⁷.

Yazı, haber, baskıcılık sanatının doğuşu, matbaa, Türkiye'de matbaa, gazetecilik ve basın ana başlıkları altında basın ve yayın hareketleri tarihinin anlatıldığı önemli kaynaklardan biri de Hasan R. Ertuğ'un, "Basın Yayın Hareketleri Tarihi" adlı eseridir³⁸.

Osman Fevzî'nin Osmanlıca olan "Tarihçe-i Tabaat"ında matbaacılık tarihi anlatılmaktadır³⁹.

İslâmi bibliyografya alanında uzman olan Adam Gacek'in kodikoloji ve paleografya alanında yazmış olduğu "Arapça Elyazmaları İçin Rehber"de İslâm yazmalarındaki her bir konuyu veya kavramı alfabetik olarak sıralayarak izah etmiş ve görsellerle de desteklemiştir⁴⁰.

³⁴ Kâmil Erçin, Hayri Zorlutuna, **Matbaacılık Bilgileri II, Tipografi Usulü ve Baskı İşleri**, 1. Baskı, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945.

³⁵ Bora Erdem, **Matbaacılık ve Basım Süreci**, 1. Baskı, Cinius Yayınları, İstanbul, 2017.

³⁶ Osman Ersoy, **Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler**, Güven Basımevi, Ankara, 1959.

³⁷ Osman Ersoy, **XVII ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye'de Kâğıt**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1963.

³⁸ Hasan R. Ertuğ, **Basın Yayın Hareketleri Tarihi I Cilt**, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970.

³⁹ Osman Fevzî, **Tarihçe-i Tabaat**, Hamid ve Mahdumları Matbaası, İstanbul, 1925.

⁴⁰ Adam Gacek, **Arapça Elyazmaları İçin Rehber**, çev. Ali Benli, Cüneyt Kaya, 2. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2020.

Selim N. Gerçek'in Matbaacılık tarihimizin en önemli kaynaklarından olan "Türk Matbaacılığı I Müteferrika Matbaası" adını taşıyan eseri matbaacılığın tarihi, gayrimüslimlerin İstanbul'da kurduğu matbaalar, Batı'da Arap harfleriyle yapılan yayınlar, Türk matbaacılığı, ilk Türk matbaası, kurucuları ve bastığı eserlerle ilgili önemli bilgiler vermektedir⁴¹.

İki bölümden oluşan "Gülzarı Savap"ta Nefes Zade birinci bölümünde kâğıdın boyanması ve aharlanması, ikinci babda mürekkep yapma usulleri, kalemtırış, mıkatta, kâğıt kalem ile ilgili önemli bilgiler vermektedir⁴².

M. Nuri İnuğur'un "Basın ve Yayın Tarihi" adlı eserinin birinci bölümünde basının doğuşu, gelişmesi, zirveye ulaşması ve modern basın dönemi, ikinci bölümünde Basın sanatının Türkiye'ye girişi, Türkiye'de ilk basım hareketleri ve Türkiyede basın ve yayın hareketleri konu edinilmiştir⁴³.

Alanındaki en temel kaynaklarından biri olan "Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış"ta Server R. İskit⁴⁴ Türklerin eski harfle bastığı ilk eserden başlayıp harf inkılabına kadar geçen (1729-1928) 200 senede Arap harfleri ile yaptığı neşriyat hareketlerini ve harf inkılabından sonraki 10 sene içindeki neşriyat hareketlerini anlatmıştır.

A. D. Jeltyakov'un "Matbaacılığın 250 Kuruluş Yıldönümüne Armağan, Türkiye'nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın (1729-1908 Yılları)" adı ile Türkçeleştirilen eserinde XVII-XX. Yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Türk matbaacılığı ve basının doğuşu ve gelişme tarihi incelenmiştir⁴⁵.

⁴¹ Selim Nüzhet Gerçek, **Türk Matbaacılığı I Müteferrika Matbaası**, İstanbul Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.

⁴² Nefes Zade İbrahim, **Gülzarı Savap**, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatından, İstanbul, 1939.

⁴³ M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, 2. Baskı, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1982.

⁴⁴ Server R. İskit, **Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, 1. Basım, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.

⁴⁵ A. D. Jeltyakov, **Matbaacılığın 250 Kuruluş Yıldönümüne Armağan, Türkiye'nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın (1729-1908 Yılları)**, Hürriyet Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1979.

“Türk Kitap Tarihi Cilt I Başlangıçtan Tanzimat’a Kadar” adlı eserinde Alpay Kabacalı Türkçe ve yabancı kaynaklara dayanarak Tanzimat’a kadar gelen yayıncılığımızı çeşitli boyutlarıyla ele almaktadır⁴⁶.

Matbaacılığın icadı, Avrupa’da basımevlerinin ortaya çıkması ve yayılması, Türk basımevlerinin açılması, Batıda kitap kültüründen başka gazete kültürünün oluşması, basının yönetimler ve toplumlar üzerindeki etkisi, ilk Türkçe gazetenin yayınlanması gibi pek çok konunun işlenmiş olduğu “Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları” adlı eseri Orhan Koloğlu kaleme almıştır⁴⁷.

Beşikbaskı (Incunabula) dönemi, Avrupa’da Arap harfleriyle Türkçe ilk baskılar, Müteferrika öncesi İstanbul’da kurulan azınlık matbaaları, ilk Türk matbaası, Mühendishâne ve Üsküdar matbaaları, taşbaskının (Litografya) ortaya çıkması hakkında bilgiler ihtiva etmekte olan “Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishâne, Üsküdar” Turgut Kut ve Fatma Türe’nin ortak bir çalışmasıdır⁴⁸.

Albert Labarre’nin kaleme aldığı “Kitabın Tarihi” Antik çağda kil tabletler üzerine yazılan yazıdan günümüzde dijital ekranlı tabletlere yazılan yazılara değin geçen zaman içinde, yazı, yazı malzemeleri, kitap ve matbaacılığın katettiği yolun anlatıldığı değerli bir kitaptır⁴⁹.

Yasin Meral’in “İbrahim Müteferrika Öncesi İstanbul’da Yahudi Matbuatı (1493-1729)” adlı eserinde ilk Türk matbaası kurulmadan evvel yaklaşık iki buçuk asırlık zaman dilimindeki Yahudi matbuatı ile ilgili bilgiler verilmiştir⁵⁰.

Kitabın doğuşu, yazı, kalem, mürekkep, papirus, parşömen, kâğıt, elyazması kitaplar, Türk-İslâm yazmaları, cild ve cildçilik, matbaanın bulunuşu ve gelişimi, basımcılığın ilk ürünleri/İnkunabeller, kitap türleri ve öğeleri, kitap ticareti gibi kitap

⁴⁶ Alpay Kabacalı, **Türk Kitap Tarihi Cilt I Başlangıçtan Tanzimat’a Kadar**, 2. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1989.

⁴⁷ Orhan Koloğlu, **Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1987.

⁴⁸ Turgut Kut, Fatma Türe, **Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishâne, Üsküdar**, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 1996.

⁴⁹ Albert Labarre, **Kitabın Tarihi**, çev. Işık Ergüden, Dost Kitabevi, Ankara, 2012.

⁵⁰ Yasin Meral, **İbrahim Müteferrika Öncesi İstanbul’da Yahudi Matbuatı (1493-1729)**, 1. Baskı, Divan Kitap, Ankara, 2016.

ve kitabiyata dair pek çok önemli konuyu Orhan Öcal'ın, “Kitabın Evrimi”nde bulmak mümkündür⁵¹.

Johannes Pedersen'in yazmış olduğu “İslâm Dünyasında Kitabın Tarihi” adlı eser İslâm'dan önce ve İslâm dünyasında yazı, yazma ve matbu kitaplar hakkında verdiği bilgilerle bu alandaki başlıca kaynaklardan biridir⁵².

Teotoros Lapçinciyan'ın, Ermeni alfabesi, matbaası ve matbaacıları hakkında olan “Baskı ve Harf Ermeni Matbaacılık Tarihi” kitabı 1912'de hazırlanan Dib u Dar (Baskı ve harf)'dan çeviridir. Ermeni matbaacılığı açısından çok önemli olan eser, Osmanlı topraklarındaki matbaacılık faaliyetlerine de yer vermesi cihetiyle Türk matbuat tarihi için de önemlidir⁵³.

Yazının keşfi, Çin'de keşfedilen kâğıdın, yazının taşıyıcı nesnesi olarak varlığını hissettirmesi giderek matbaanın bulunuşunu da ortaya çıkarır. Zeki Tez, “Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi” adlı bu eserinde icadıyla birbirinin ortaya çıkışında ve gelişmesinde rol oynayan yazı, kâğıt, matbaanın serüvenini okuyuculara taşımaktadır⁵⁴.

Giambattista Toderini'nin “Türklerin Yazılı Kültürü (Türklerin Edebiyatı)” isimli kitabı XIV.-XVIII. yüzyıllar arasında Osmanlı Türklerinin yazılı kültürü hakkında yazılmış önemli bir eserdir. Kitapta Türklerin aldığı eğitimler, eğitim kurumları ve Türk matbaacılığı işlenmiştir⁵⁵.

Toderini'nin bir diğer eseri olan “İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı” da İstanbul'da gayrimüslimlerin kurdukları basımevleri ve Türk matbaası, basılan eserler, İbrahim müteferrika hakkında bilgiler, diğer basımevleri ve bastıkları kitaplar hakkındadır⁵⁶.

⁵¹ Orhan Öcal, **Kitabın Evrimi**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1971.

⁵² Johannes Pedersen, **İslâm Dünyasında Kitabın Tarihi**, çev. Mustafa Macit Karagözoğlu, 3. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018.

⁵³ Teotig (Teotoros Lapçinciyan), **Baskı ve Harf Ermeni Matbaacılık Tarihi**, Çev. Sirvart Malhasyan, I. Baskı, Birzamanlar Yayıncılık, İstanbul, 2012.

⁵⁴ Zeki Tez, **Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi**, İstanbul, 2008.

⁵⁵ Giambattista Toderini, **Türklerin Yazılı Kültürü (Türklerin Edebiyatı)**, çev. Ali Berktaş, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

⁵⁶ Giambattista Toderini, **İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı**, çev. Rikkat Kunt, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1990.

M. A. Ubicini'nin kaleminden çıkan mektuplar “Lettres Sur La Turquie” adıyla 1851’de Pariste yayınlanmış eseri⁵⁷ Cemal Karaağaçlı tarafından tercüme edilmiştir. Osmanlı hakkında objektif bilgilere yer verdiği bu mektuplardan birinin konusu da Osmanlıda kütüphaneleri ve basını hakkında bilgiler vermektedir.

Bahattin Yaman’ın “İstanbul Kütüphanesi Yazmalarına Göre Türk Kitap San’atlarında Boya, Mürekkep, Ahar ve Kâğıt Boyama Usûlleri” başlığı ile hazırladığı Yüksek lisans tezi⁵⁸ bu alanda kaleme alınmış en kıymetli eserlerden biridir. Tezin adından da anlaşılacağı üzere yazma eserlerde kullanılan boya, mürekkep ahar ve kâğıt boyama usullerini konu edinmiştir.

Arsen Yarman’ın kaleminden çıkmış olan “Ermeni Yazılı Kültürü, Harf, El Yazması, Matbaa ve Salnameler Tarihine Kısa Bir Bakış” adlı kitapta Ermeni harflerinin ve kültürünün papirüslerden modern baskı teknikleriyle basılan salnamelere kadar uzanan serüven anlatılmaktadır⁵⁹.

Nuray Yıldız’ın “Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu” adlı kitabı⁶⁰ yazı ve yazı malzemelerinden başlayarak malzemenin kullanışlılığına göre oluşan kitap şekillerinden ve bu suretle kitabın oluşumunu anlatan en temel kaynaklardan biridir.

⁵⁷ M. A. Ubicini, **Türkiye 1850 Tanzimat-Ulema-Basın**, çev. Cemal Karaağaçlı, I. Cilt, Kervan Kitapçılık, İstanbul.

⁵⁸ Bahattin Yaman, **İstanbul Kütüphanesi Yazmalarına Göre Türk Kitap San’atlarında Boya, Mürekkep, Ahar ve Kâğıt Boyama Usûlleri (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)**, İstanbul, 1995.

⁵⁹ Arsen Yarman, **Ermeni Yazılı Kültürü, Harf, El Yazması, Matbaa ve Salnameler Tarihine Kısa Bir Bakış**, İstanbul, 2012.

⁶⁰ Nuray Yıldız, **Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu**, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİYİ TAŞIYAN SANAT; KİTAPÇILIK

1.1. Yazı ve Yazı Yüzeyleri

1.1.1. Yazının İcadı

Yazı insanların, konuşma dışında duygu, düşünce vs. meramlarını anlatabilmek için başvurdukları, belli işaretler ve işaret sistemlerinden meydana gelmiş bir ifade vasıtasıdır. Yazı, insanoğlunun en önemli icatlarından biridir. Yazının icadı, bir kişi tarafından, kısa bir zamanda olmamıştır. İnsanlığın ortak eseri olan yazı binlerce yıllık bir gelişme sonunda bugünkü şeklini almıştır. Nitekim ilk yazılar, ilkel resimlerden başka bir şey değildir, ilk yazıların bazı resimlerden meydana gelmiş olmasına paralel olarak, ilk sayılar da iplere yapılan düğümler, ağaç dallarına vurulan çentikler, taşlara kazılan belirtilmiştir. İlk çağların ilkel yazılarına “resim-yazı” denmektedir. Resim-yazının görülüp geliştiği ilk uluslar Mısırlılar, Sümerler, Asur ve Kaideliler, Çinliler ve bir iddiaya göre de Amerika’daki ilk Kızılderililerdir. Çin, Mısır ve Mezopotamya’daki resim-yazıların tarihi, MÖ 3000 yılına kadar uzanmaktadır. En tipik örneği Mısır hiyeroglifi olup lügat anlamı, “kazmak suretiyle meydana getirilmiş kutsal yazı”dır. Önceleri yalnız taşlara kazılan hiyeroglifler, zamanla, tahtalara, eşyaya da uygulanmış; bir süre sonra da boyalarla papirüs yapraklarına çizilmeye başlanmıştır⁶¹.

Yazıyı bulma onuru, Mezopotamya’da yaşayan Sümerlere ait olup MÖ 4000’lerde ilk kez yazıyı resim yazı olarak kullanmışlarsa da yazımındaki zorluklar sebebi ile MÖ 3100’lerde çiviyazısını geliştirmişler ve tablet denilen pişmiş levhalar üzerine yazmışlardır. Bugün kullanılan alfabelerin temeli, Sümerlerin geliştirdikleri çiviyazısına dayanır. En geniş anlamıyla yazı, İnsanlığın yaşadığı tüm çağlar

⁶¹ <http://www.nkfu.com/yazinin-icadi-tarihcesi-ve-gelisimi/> (Erişim Tarihi: 29.06.2016).

boyunca dünyanın hemen her yanında kullanılmış olan ve “nesnelerle yazma” olarak adlandırılan yazı biçimini içerir⁶².

Resim 1.1. Çivi yazısı ve hiyeroglifler (<http://www.nkfu.com/yazinin-icadi-tarihcesi-ve-gelisimi/>).

1.1.2. Geçmişten Günümüze Yazı Yüzeyleri

Kâğıda gelinceye kadar yazı, mağara duvarı, taş, ağaç, bal mumu, kil tablet, kemik, metal, deri, papirüs ve parşömen benzeri çeşitli malzemelere yazılmıştır. Bunlardan başka kumaş da Asya, Avrupa ve diğer kıtalarda her çağda yazı malzemesi olarak kullanılmıştır⁶³. Elbette bu zikredilen yazı yüzeylerinden en eski ve dayanıklı olanı taş olmalıdır.

Kâğıdın icadından önce kullanılan farklı tip ve özellikteki bütün yazı malzemelerini tek tek açıklamak mümkün olamayacağından burada sadece bazı yazı yüzeylerinin görselleri verilecek ve sonrasında günümüze kadar en yaygın yazı yüzeyleri olarak kullanılmış olan malzemeler tanıtılacaktır.

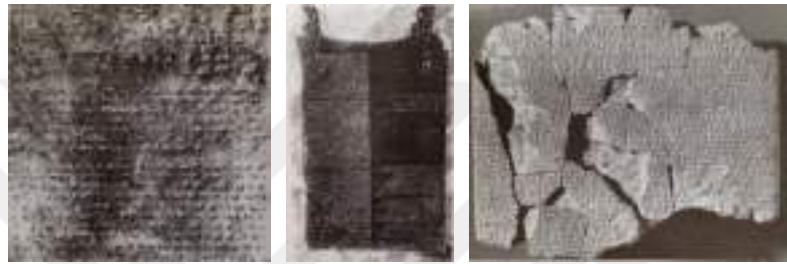
Resim 1.2. Ağaç levha üzerine yazılar, Yazı araç-gereçleri, Papirus üzerinde fayyum coğrafyası (Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s. 345, 348, 346).

⁶² <http://www.ansiklopedi.biz/ansiklopedi/yazi-nedir-yazinin-icadi-ve-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 14.05.2016).

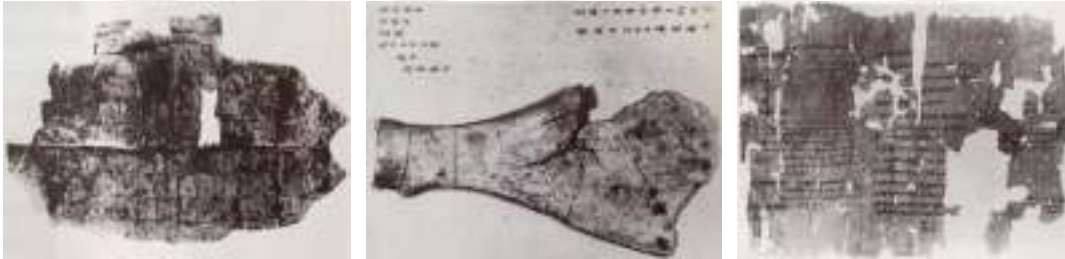
⁶³ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 8.

Resim 1.3. Palmiye yapraklarına yazılmış metin, Mezar resminde papirüs hasadı, Deri üzerine Aramice İncil metni (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 365, 387, 357).

Resim 1.4. M.Ö. VI. Asra tarihlenen altın levha, Hitit bronz levhası, Kil tablet üzerine Kadeş Antlaşması (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 358, 363, 359).

Resim 1.5. Kaplumbağa kabuğu, Scapula kemiği ve Papirüsde yazılar (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 363, 364, 368).

Resim 1.6. Ağaç levha ve araç gereçleri, Öğretmen ve öğrenciler (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 373, 401).

1.1.3. Kâğıdın İmalı

Tarih boyunca yazı malzemesi olarak kullanılan malzemelerden, maddelerden medeniyete en çok faydalı olanı, hiç şüphesiz kâğıttır. İcadından bugüne kadar aşağı yukarı iki bin yıl geçmiş olsa da kâğıt, insanlığın hizmetine bütün dünyada aynı zamanda girmemiştir. Asya’dan Avrupa’ya geçişi pek yavaş olmuş, bin yıl kadar sürmüştür.

Kâğıdın ilk imalcisi, insanlardan ziyade böcekler ve bilhassa arılardır. Gerçekten arılar bu işi kâğıdın imalinde olduğundan çok daha kolay bir şekilde başarmaktaydılar. Evvela odunu kazıyarak bir un haline getirmekte sonrada kendi imal ettikleri yapıştırıcı maddeyle de karıştırmak suretiyle kâğıt elde etmekteydi⁶⁴. Kimbilir belki de kâğıdın mucidi olan kişi arılardan ilham almıştır.

Pek çok kaynakta, ilk defa Çin’de Tsai Lun tarafından⁶⁵ imal edildiği söylenen kâğıdın ondan önce de tedricen gerçekleştiği fakat Tsai Lun’un MS 105’te bu keşfi nihai noktasına ulaştırdığı bilgisi yer almaktadır⁶⁶. Çinlilerin MS 105 yılına tarihlenen kâğıtçılık serüveni bazı tarihçilere göre çok daha önceleri başlamıştır⁶⁷. Bu tarihi iki yüz yıl geriye götürenler de vardır. Her icad ve keşif birdenbire ortaya çıkmadığı gibi⁶⁸ kâğıt da bugünkü durumuna insanların yirmi asır süren çabaları ile ulaşmıştır⁶⁹.

Diğer bir görüşe göre Uygurlar kâğıdın mucidi ve üreticileridir. Kâğıt kelimesinin kökeni de bunu destekler niteliktedir. Ne Çince’den, ne de Farsça’dan gelmeyen bu kelimenin aslı Uygurca’daki “kagat” ve ağaç kabuğu anlamına gelen “kagas” kelimelerinden türemiştir⁷⁰.

⁶⁴ John H. Ainsworth, **Asırlar Boyunca Kâğıt**, çev. Savni Huş, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1962, s. 24.

⁶⁵ Adam Gacek, **Arapça Elyazmaları İçin Rehber**, çev. Ali Benli, Cüneyt Kaya, 2. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2020, s. 157; Ainsworth, **a.g.e.**, s. 24; Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 10.

⁶⁶ Pedersen, **a.g.e.**, s. 66.

⁶⁷ Osman Ersoy, “Kâğıt”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 24. İSAM, İstanbul, 2001, s. 163-166.

⁶⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 10.

⁶⁹ Ainsworth, **a.g.e.**, s. 24.

⁷⁰ Ersoy, **a.g.m.**, 2001, s. 163-166; Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 8-10.

İsmet Binark da Uygurların ilk kâğıt üreticileri oldukları görüşündedir ve bu fikrini şu şekilde bilim dünyasına izaha çalışır; Uygur Türklerinin Çinlilerden önce Kagat adını verdikleri kâğıt keçesini icat ve imal ettikleri çoktan beri ilim dünyasının malûmudur. Dikkate alınması gereken bir diğer husus; Albert Grünwedl, Abertvon le Cog ve Aurel Stein'in Orta Asya'da yaptıkları kazı ve araştırmalar neticesi, çeşitli Uygur yazmalarının, minyatürlü ve hususi surette cildlenmiş kitap ve kütüphanelerin varlığını ortaya çıkarmış olmalarıdır. Albert von le Cog'un "Uigurica" adıyla üç büyük cild halinde yayımladığı Turfan, Başbalık ve bilhassa; Kara-hoço gibi Uygur Türk şehirlerinde bulunmuş freskler, ilk olarak Uygur ülkesinde gerçek çehresini kazanan minyatürlü, tezhipli ve hususi surette cildli yazma ve basma kitaplara dair eseri MS VII-VIII. yüzyıllarda bu sanatların Uygur Türklerinde ne derece ilerlemiş olduğunu açıkça gösterir. Bu da ayrıca ispatlamaktadır ki, Uygurlular kâğıdın icadından, kitabın cildlenmesine, resimlendirilmesine ve tezyinine varıncaya kadar her çizgisiyle mükemmel bir kitapçılık sanatına sahiptirler⁷¹.

V. yüzyıldan itibaren Çin'de herkesin kullanmaya başladığı kâğıdın tarihi Çin ve Orta Asya'da yapılan kazılarda daha iyi aydınlanmıştır. Doğu Türkistan'da Niya'da MS II. ve II. yüzyıllara tarihlenen, Lou-Lan'da 200'e tarihlenen, Kan-Sou ve Tun-Huang'daki Bin Buda Mağaralarında III. ve IV. yüzyıllara tarihlenen ve 1931'de Türkistan Karahoto civarında Tsai Lun'un icadı sırasına tarihlenebilen vesikalar bulunmuştur. Yapılan mikroskobik analizlerden Türkistan sahalarında kullanılan kâğıtların dut ağacı kabukları, kendir, kenevir ve paçavralardan⁷² yapıldığı anlaşılmıştır. Evvelce Doğuda kâğıdın pamuktan yapıldığı ve paçavradan kâğıt yapmanın XV. yüzyılda İtalyanlar yahut Almanlar tarafından denendiği zannediliyorken Mısır'da el-Fayyum'da bulunan MS 800-1300 arasına tarihlenen kâğıt vesikaların mikroskobik analizleri, paçavrayı ilkin Arapların kullandığını ve Semerkant'da ilk defa kâğıdı paçavradan yaptıklarını ortaya koymuştur⁷³.

⁷¹ İsmet Binark, "Türk Kültür ve Medeniyetinin Bir Buluşu Olan Matbaacılığın Tarihçesi", **Türk Kütüphaneciliği**, C. 17, S. 2, 1968, s. 86. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1837/1817> (Erişim Tarihi: 11.12.2024).

⁷² Evin, **a.g.e.**, 1944, s. 55.

⁷³ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 10-11.

Araplar için yalnızca idari ve ticari bir yönetim gereci değil, aynı zamanda her tür ilim irfanın ayrıcalıklı bir iletişim aracı olan kâğıdın⁷⁴ çeşitli bileşim unsurları olarak keten ve keten kırıntıları, kenevir ve lifi, pamuk ve incir ağacının sak lifini zikretmek gerekir. Halbuki Çinliler kâğıt üretimi için ana kaynak olarak dut ağacının kabuğunu kullanmışlardır⁷⁵. Orta Çağ'da kâğıt tamamıyla eski, yırtık, kullanılmış ve çul halindeki materyallerden yapılmakta olduğundan kâğıtçılık sanayinin inkişafı bu gibi ham maddelerin mevcudiyetine bağlı kalmış ve gerekli gelişmeyi gösterememiştir. Bu nedenle kâğıt sanayinde kullanılmaya elverişli bir hammaddeye ihtiyaç duyulmuştur⁷⁶. Avrupa'da XIX. asrın ortalarına kadar kâğıt pamuklu veya keten paçavralarından yapılmaktayken, bunların ihtiyacı karşılayamayacağı göz önünde bulundurularak kâğıt imalinde her çeşit bitkisel maddeler denenmiştir⁷⁷.

Çin'den Asya'ya ticaret yoluyla çıkan kâğıdı, bu kez Talas Savaşı Çin'den çıkarmıştır. MS 751 Talas Savaşıyla Çin'in uzun yıllardır sakladığı sırrı olan kâğıt⁷⁸ Çinlileri yenen Araplar tarafından keşfedilince esir düşen Çinli ve Türk sanatkarlardan kâğıt yapımı tekniğini öğrenmişlerdir⁷⁹. Bu buluş ilk olarak MS 752'de Semerkant'ta kurulan atölyede uygulanmış, paçavralardan elde edilen kâğıtlar İslâm medeniyetine dağıtılmıştır⁸⁰. Semerkant'ta kâğıt yapılmaya başlanması ile ilk defa Çin'den başka bir memlekette kâğıt imal eden bir merkez kurulmuş oldu⁸¹. Daha sonraları Bağdat, Şam, Trablusşam, Hama, Yemen ve Mısır'da kurulan kâğıt fabrikalarıyla⁸² İslâm dünyasında kâğıt imalı hızla yayılmıştır⁸³. Erik Orsenna, Ortadoğu'nun her yanında, üretim merkezlerinin çoğaldığını, başlıca merkezlerin de

⁷⁴ Erik Orsenna, **Kâğıt Yolunda, Küreselleşme Üstüne Küçük Elkitabı**, çev. Akın Terzi, İstanbul, 2013, s. 42.

⁷⁵ Gacek, **a.g.e.**, s. 158.

⁷⁶ Ainsworth, **a.g.e.**, s. 24.

⁷⁷ Celâl Evin, **Sellüloz Sanayiinde Kullanılan Ham ve Yardımcı Maddeler**, Sümerbank Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 70/14, 1944, s. 7.

⁷⁸ Orsenna, **a.g.e.**, s. 40; Ersoy, **a.g.m.**, 2001, s. 163-166.

⁷⁹ Tekin, **a.g.e.**, s. 44; Emel Esin., **İslâmiyetten Önceki Türk Kültürü ve İslâma Giriş**, İstanbul, 1978, s. 155-156.

⁸⁰ Gürcan Mavili, **Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki XIII. ve XIV. Yy.'lara ait Cilt Sanatı Örnekleri**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 5.

⁸¹ Tekin, **a.g.e.**, s. 44.

⁸² Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11-12.

⁸³ Tekin, **a.g.e.**, s. 44.

Dicle Nehri boyunca uzandığını, Mısır'ın bile en nihayetinde kâğıda teslim olduğunu söyler⁸⁴.

VII. yüzyılın yarısından sonra Semerkant kâğıtları Müslüman memleket piyasalarına hâkim olmaya başlamış ve hatta Hudûd al-Âlam adlı esere göre bütün dünyaya ihraç edilmiştir⁸⁵. Akdenize ulaşan Arap kâğıdının, üç bin yılı aşkın süredir kullanılan kadim papirüsle pek çok benzerlik taşıdığı görülür. Bitki kökenli iki malzemedен kâğıt hamur kıvamında homojen bir karışımdan, papirüs ise bitki liflerinin örülmesiyle üretilir. İki yazı gereci arasındaki benzerlik sebebiyle, çoğu dilde bu yeni icada Papier, Paper ismi verilmiştir. Ayrıca Papirüs (papyrus) ve firavun (pharaon) sözcüklerinin etimolojik olarak kökü aynı olup “tabiatı gereği asil olan şey” anlamına gelen Papouro'dur⁸⁶.

XI. yüzyılda ise Semerkant'da yapılan kâğıtlar papirüs ve parşömenden daha güzel ve kullanışlı olmalarından ötürü onların yerini almıştır⁸⁷. Bu tercihte ayrıca papirüs ve parşömene göre hem daha ucuz ve yazıma daha elverişli olması ve hem imalının kolaylığı etken olmuştur. Karabacek III/IX. asır boyunca kâğıt, papirüs ve parşömenin yazı malzemesi olarak birlikte kullanıldıklarını⁸⁸ söylediğine göre kâğıdın tek başına bir yazı yüzeyi olarak kullanılması bundan sonra olmalıdır. IX. yüzyıldan sonra kâğıdın, Çin ve Orta Asya'da yalnız yazı malzemesi olarak değil aynı zamanda kâğıt para olarak da kullanıldığını⁸⁹ söylemek gerekir.

Arapların bütün Kuzey Afrika'yı fetihleri ve Endülüs'e geçişleriyle birlikte kâğıdın 1100 yıllarında Müslüman İspanya'da yapılmaya başlandığı görülmektedir⁹⁰. Odun hamurundan Çinlilerin yapmış olduğu hakiki kâğıd Avrupa'ya Araplarla Endülüs yoluyla girmiştir⁹¹. Valencia'da kurulan kâğıt fabrikaları, kurucularının Müslümanlar olması ve ayrıca Avrupa'nın ilk kâğıt fabrikaları olmaları bakımından

⁸⁴ Orsenna, **a.g.e.**, s. 41.

⁸⁵ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁸⁶ Orsenna, **a.g.e.**, s. 41-42.

⁸⁷ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁸⁸ İsmail E. Erünsal., **Orta Çağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphane**, İstanbul, 2018, s. 257, 259.

⁸⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁹⁰ Tekin, **a.g.e.**, s. 44.

⁹¹ Evin, **a.g.e.**, 1944, s. 7.

çok önemlidir⁹². Müslümanların kâğıt yapım tekniğini XIII. yüzyılın ikinci yarısında ele geçiren İtalyanlar⁹³ coğrafi konumu ve üretim alt yapısı ile bu işe uygun olan Fabriona'da 1276 yılında ilk İtalyan kâğıt fabrikasını kuruncaya kadar Avrupa kâğıt ihtiyacını İspanya ve Şam'dan temin etmekteydi⁹⁴.

Bir kaynak, kâğıdın Avrupa'ya geç gelmesinin sebebini Hristiyanlığın kâğıda ilgi göstermemesinde, çünkü ihtiyacı olduğuna hükmetmemesinde bulur. Yine de önce Venedik ve Cenova limanları başta olmak üzere, normal ticaret yollarıyla, sonra da İtalya'da üretilerek, kâğıt Avrupa'nın tamamına yayılmıştır. İtalya'ya Palermo üzerinden gelen kâğıt Avrupa'daki kâğıt endüstrisinin burada doğmasına sebep olmuştur⁹⁵. VIII./XIV. yüzyılda Kırım'a, IX./XV. yüzyıl sonlarında bütün Orta Doğu'ya kâğıt ihraç eden⁹⁶ İtalya'daki fabrikaları, Fransa (1348), Almanya (1390), İngiltere (1495) ve Amerikadakiler (1690) takip etmiştir⁹⁷.

O tarihlerde Anadolu'da herhangi bir kâğıt üretimi bulunmamaktadır. Anadolu'da ilk Türk devletinin kurulduğu 1071'den bu yana kâğıt önceleri Doğu'dan, sonraları Batı'dan ithal edilmiştir⁹⁸.

1.2. Kitap Şeklinin Oluşumu

Günümüzde kodeks şeklinde olan kitap bu forma gelinceye kadar zaman içerisinde çeşitli değişiklikler göstermiştir. Antik Çağlarda farklı şekillerde olup tabletler, papirüs ruloları, bir araya getirilmiş deri⁹⁹ ve parşömen sayfaları, hatta yazılı her şey kitap olarak tanımlanmaktaydı. Orta Çağ İslâm dünyasında ise bunlara ezberlenip nakledilen sözlü kitaplar da ilave edilmiştir. Kitap bugünkü şeklini,

⁹² Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 14.

⁹³ Gacek, **a.g.e.**, s. 160.

⁹⁴ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁹⁵ Orsenna, **a.g.e.**, s. 44-47.

⁹⁶ Gacek, **a.g.e.**, s. 160.

⁹⁷ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁹⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 11.

⁹⁹ Papirüs ve derinin yazı yüzeyi olarak işlenmesi (Bkz. Horst Blanck, **Antikçağda Kitap**, çev. Zehra Aksu Yılmaz, 1. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2017, s. 66-72; Gacek, **a.g.e.**, s. 277-279; Orsenna, **a.g.e.**, s. 41-42);

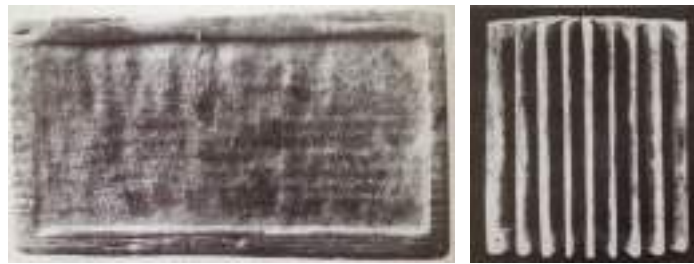
geçirdiği birkaç evreden sonra ve bilhassa kâğıdın yaygın olarak İslâm dünyasına girişiyle II/VIII. asırda almıştır¹⁰⁰.

Çoğunlukla rulove kodeks biçiminde üretildiği bilinen kitap şekli yazının destek malzemesinin yapısına göre oluşmaktadır. Geçmişte yazı yüzeyi olarak kullanılan taş, kemik, kil tablet, madenilevha, tahta benzeri malzemelerin esnek olmayan, sert yapıları sebebi ile rulo biçimine sokulması beklenemez. Fakat kumaş, pairüs ve parşömen gibi esnek ve yumuşak malzemeler rulo şeklini alabilir.

Kitap şeklinin oluşumunda etken faktörlerden biri de yazarken ve okurken sağlayacağı kullanım kolaylığıdır. Bunun yanında tercih edilen kitap şekline içinde barındırdığı bilgiyi en iyi biçimde ve en uzun sürede koruyabilmesi beklenir. Bu nedenle rulo kitap şeklini de alabilecek yapısal özelliklere sahip yazı destek malzemeleri kodeks kitap şekli tercih edilerek üretilebilir. Kâğıt da bu malzemelerden biridir ve yukarıda sayılan sebeplerden dolayı yüzeyine yazılan yazı ve şekilleri sahip olduğu kodeks formunda taşır.

1.2.1. Bal mumu Levhalar

Kitap şeklinin oluşabilmesi için ihtiyaç duyulan taşınabilir ve yazılabilir yüzey ihtiyacı ilk olarak bal mumu levhalar ile karşılanabilmiştir.

Resim 1.7. Bal mumu levha ve kitap şekli (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 374, 396).

Geçmişte iki farklı şekilde yazı yüzeyi olarak kullanılmış olduğu bilinen bal mumunun ilk kullanım şekli ağaç levhaların üzerine dökülen bal mumu ile teşkil

¹⁰⁰ Erünsal, a.g.e., 2018, s. 27.

edilmektedir. Böyle hazırlanmış bir levhada sadece bal mumunun sürülü/sıvalı olduğu tek yüze yazı yazmak mümkündür. Diğer şeklinde ise ağaç çerçevenin içerisine dökülen bal mumu yazı yüzeyi olarak kullanılmakta ve böylece çerçevenin her iki yüzüne de yazı yazmak mümkün olabilmektedir. Bu çerçeveler deri sıırım/kayış veya iplerle birbirine bağlanmış ve bir araya getirilebilmiştir.

Şekil 1.1. Birbirne bağlı bal mumu ve ağaç levhalar (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 373).

1.2.2. Papirüs Ruloları

Nil deltasının bataklık arazisinde yetişen papyri bitkisinden¹⁰¹ papirüs adı verilen yazı yüzeyini elde edilebilmek için bitkinin çeşitli işlemlerden geçirilmesi gerekmektedir. Eski Mısırlılar 6 bin yıl önce papirüs bitkisinin kabuklarını ince şerit gibi ayırıyor, çaprazlayarak ve tutkallayıp sıkıştırarak bunlardan dayanıklı ve sarılabılır uzun levhalar elde ediyorlardı¹⁰². Uzunluğu 3-6 m arasında değişen kamış şeklinde bir bitki olan Papirüs Nil nehrinden başka İslâm'ın ilk çağlarında Filistin, Mezopotamya ve Sicilya Adası'nda da görülmekteydi. Neredeyse MÖ 3000 yılından itibaren yazı desteği olarak kullanılmış papirüsle Araplar I./VII. yüzyılda Mısır'ı fethettikleri zaman tanışmışlardır. Nispeten pahalı bir madde olsa da Mısır'da temel yazı malzemesi olarak IV-X. yüzyılın ortalarına kadar kullanılmaya devam etmiş, V./XI. yüzyılda üretimi durmuştur¹⁰³. Bir başka kaynak da Mısır'da en son papirüsün 935 yılında kullanılmış olduğunu bildirmektedir¹⁰⁴.

¹⁰¹ Ainsworth, a.g.e., s. 64.

¹⁰² Evin, a.g.e., 1944, s. 7.

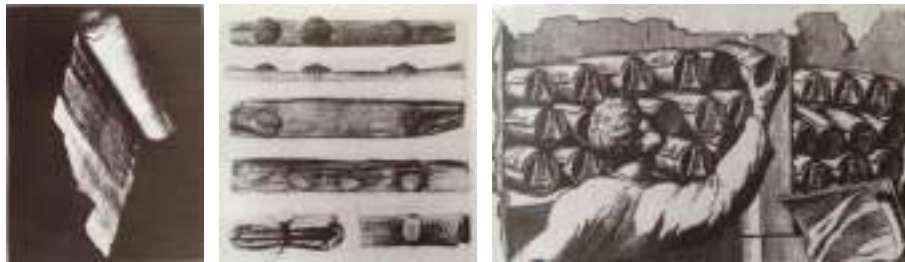
¹⁰³ Gacek, a.g.e., s. 276.

¹⁰⁴ Orsenna, a.g.e., s. 42.

Babillilerin de yazı materyali olarak kullandığı¹⁰⁵, kâğıttan önceki en önemli yazı malzemelerinden biri olan papirüs Eski Çağlar boyunca Akdeniz çevresindeki milletlerin yazı malzemesi olmuştur. MS II. yüzyıldan itibaren yerini daha kullanışlı bir yazı malzemesi olan parşömene bırakmağa başlamıştır¹⁰⁶.

Kitap oluşumunun başlangıçtaki malzemeleri olan ve özellikle aynı konuların yazıldığı papirüs ve bal mumu levhalar birden fazla levhaya aktarıldığı taktirde bunların bir şekilde bir arada tutulma zorunluluğu gündeme gelmiş¹⁰⁷ bal mumu levhalarda dışında bulunan çerçevelerden birbirine deri şeritler ve iplerle bağlanarak¹⁰⁸ çözüm bulunmuş idi. Diğer taraftan papirüslerin kısa kenarları birbirine yapıştırılıp iki ucuna eklenmiş çubuklar üzerine sarılmasıyla papirüs sayfaları bir arada tutulabildi. Yatay ve dikey olarak açılan olmak üzere rulo Antik Çağda yaygın olan kitap şekliydi¹⁰⁹. Kırılgan ve zayıf bir madde olmasına rağmen papirüsün tekrar kullanımı mümkündür. Ayrıca eski papirüslerin mukavva yapımında da kullanıldığı bilinmektedir¹¹⁰.

Bir yandan Antik çağın en önemli kitap şekli olan rulo devam ederken, diğer yandanda çeşitli malzemelerden yapılmış ve birbirine tutturulmuş levhaların, kitap şekline geçişte arabasamak olarak ortaya çıktığı görülür¹¹¹.

Şekil 1.2. Papirüs rulosu, Mühürlenmiş rulolar, Rafta rulolar (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 354, 394, 399).

¹⁰⁵ Ainsworth, **a.g.e.**, s. 65.

¹⁰⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 7.

¹⁰⁷ Mavili, **a.g.e.**, s. 7.

¹⁰⁸ Mavili, **a.g.e.**, s. 6; “Cildçilik” Md., **Meydan Larousse**, C. 2., İstanbul, 1960, s. 951.

Daha geniş bilgi için Bkz. Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s. 213.

¹⁰⁹ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 128.

¹¹⁰ Gacek, **a.g.e.**, s. 278.

¹¹¹ Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s. 213.

Eski çağlardan itibaren papirüs de kodeks üretiminde kullanılmakla birlikte günümüze ulaşan Arapça kodekslerin pek çoğu parşömen ve kâğıt üzerine yazılmıştır¹¹².

1.2.3. Parşömen Kodeksleri

Araplar Mısır'ı işgal edince dünya ihtiyacını karşılayan papirüsün imalı ve ihracı kesilmiştir. Adını doğuş yeri Pergamins'ten (Bergama) alan ve hala günümüzde de tercih edilen bir yazı materyalı olan parşömen¹¹³ koyun sığır, dana ve başka cins hayvanların derilerinden hazırlanmaktadır. Çok eski çağlarda kullanılmışsa da yaygın olmayan parşömen, MÖ II. yüzyıldan başlayarak Bergama Kralı II. Eumenes devrinde kâğıt bulununcaya kadar Anadolu, Yunan ve Roma dünyasında revaç bulmuştur¹¹⁴.

Her iki yüzeyinden işlenerek iki tarafı da zaman içerisinde yazılabilir bir şekle, kâğıt haline getirilmiştir. Katlanmamış parşömen tabakalarından oluşmuş elyazması örnekleri bulunsa da çoğunluğu katlanmış tabakalardan oluşan formlardan meydana gelmektedir¹¹⁵.

Kitap yazımında deri ruloların sadece tek yüzü kullanılmakta iken papirüs ve parşömen ruloların içe gelen kısmı tercih edilmekle birlikte dış kısmına da yazılabilmekteydi. Diğer taraftan Parşömen sayfalar şeklinde kesilerek katlanıp içiçe koyularak sekiz yapraklı formlar oluşturuluyor, sırttan dikilerek kitap şekline sokuluyordu. Bu şekilde IV. ve V. yy.a tarihlenebilecek parşömen üzerine yazılmış bazı yazmalar mevcuttur¹¹⁶.

¹¹² Gacek, **a.g.e.**, s. 199.

¹¹³ Ainsworth, **a.g.e.**, s. 65.

¹¹⁴ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 8.

¹¹⁵ Gacek, **a.g.e.**, s. 323.

¹¹⁶ Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s. 239-244.

Resim 1.8. Bergamalı son parşömen ustası İsmail Araç ve parşömen yapımı.

Parşömenlerin üzerindeki yazılar kazınarak ya da silinerek yeniden yazma işleminde kullanılabilir. Palimpsest denilen ve ikinci kullanıma tabi olan yazı yüzeylerinde her ne kadar eski yazı silinmişse de hafifçe görünmektedir. Silinen yazıya “alttaki yazı” (scriptoinferior), yeni yazıya ise “üstteki yazı” (scriptosupreior) adı verilir¹¹⁷. Palimpsestlerde üsttekive alttaki yazı arasında dil ve hat farkı bulunabilir. Bunun yanında alttaki yazının üstteki yazıdan eski olması ya da çağdaş olması mümkündür. Günümüz teknolojisi kullanılarak palimpsestlerdeki eski metinlerin/alttaki yazıların ortaya çıkarılması mümkün olabilmektedir.

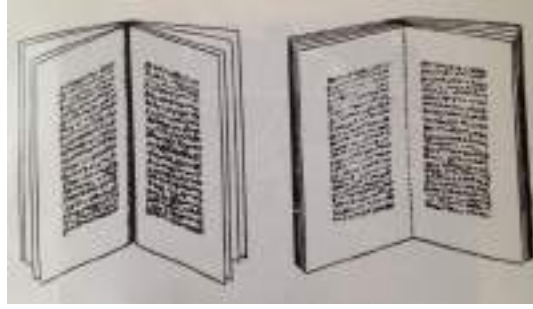
Hıristiyanlık devrinin başlarında, papirüs veya parşömenin, Asurluların kullandığı bal mumu kalıpları gibi dikdörtgen biçiminde kesilmesiyle ilk cildli kitap ortaya çıkmıştır¹¹⁸. İslâm medeniyetinde ise ilk kodeks şeklindeki kitap üzerine Kur'an yazılmış parşömen yapraklarının iki kapak arasına konulmasıyla ortaya çıkmıştır¹¹⁹. Kodeks her biri bir veya daha fazla ikili varak içeren forma veya formalarından oluşur. Arapçada forma genellikle “kürrâse” veya “cüz” isimleri ile bilinirse de her iki isim kodeks anlamında da kullanılmaktadır¹²⁰.

¹¹⁷ Gacek, **a.g.e.**, s. 274.

¹¹⁸ Anonim, “Cildçilik”, **Meydan Larousse Ansiklopedisi**, Meydan Yayınevi, C. 2, İstanbul, 1990, s. 951.

¹¹⁹ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 35.

¹²⁰ Gacek, **a.g.e.**, s. 88-89.

Şekil 1.3. Kodeks kitap şekli (Yıldız, a.g.e., 2000, s. 403).

Boyutu hayvanın boyutuna bağlı olduğundan parşömenlerden üretilmiş elyazmalarının çoğu dikdörtgen, nadiren de kare şeklinde olurdu¹²¹. Kalitesi deriye ve onu üreten ustanın maharetine bağlı olan parşömenin kitap cildlerinde de kullanılmış olduğu bilinmektedir.

O halde kitabın tanımı zamana göre değişiklik göstermektedir. Kitabın biçimi, malzemesi ve metni, gittikçe daha iyi korunabilir hale gelmiştir. Ayrıca bir sanat dalı olarak kitap süslemeleri de gelişmiştir. Böylece günümüzdeki kitap şekli, yazı malzemelerinin özelliklerine bağlı olarak, kademeli bir biçimde oluşmuştur¹²².

1.2.4. Kâğıt Kodeksler/Yazma Kitaplar

Gerek Batıda gerek İslâm dünyasında kitabın gelişimindeki başrol kâğıda aittir. Keşfinden sonra asırlar boyu Çin'den çıkmayan kâğıdın Talas Savaşı ile İslam coğrafyasına taşınması mümkün olabilmiş ve hemen akabinde bu coğrafyada kurulan kâğıt fabrikalarında üretilmiştir. Yarım asırdan uzun bir süre resmi işlemlere tahsis edilmiş olan kâğıt ancak III/IX. asrın ortalarından itibaren yaygınlaşarak kitap yazımında kullanılmaya başlanmıştır¹²³.

İslâm gelmeden önce kitaplar Hristiyanlar ve Yahudiler tarafından uzun süredir üretilmekteydi. Dolayısıyla Arapça kodeks üretimi, önceki kitap üretim

¹²¹ Gacek, **a.g.e.**, s. 280.

¹²² Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s. 211.

¹²³ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 116.

pratiğinin bir uzantısı ve gelişimi sayılabilir¹²⁴. Rulodan kodekse geçişte yazı malzemesinden tasarruf etmenin¹²⁵ yanında yazmada ve okumada kullanım kolaylığı sağlayabilmenin de çok önemli bir etken olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bir ya da pek çok formadan müteşekkil olabilen kodeks bu çağın da kitap şekli iken rulo tarihin sayfaları arasında kaybolmuştur.

İstenilen ölçülerde kesilen sayfalar katlanıp iç içe geçirilerek formalar/fasiküller oluşturulmuştur. 4, 6, 8, 10, 12 vb. sayfalardan oluşan formalar/cüzler yazıldıktan sonra etekte yer alıp reddade, ayak, müşir, müşahide, murakıb, garib, çoban gibi isimlerle adlandırılan ve sayfa takibini mümkün kılan harf ve kelimeler veya sayfa numarası dikkate alınarak sıralanmaktadır. Sırt kısımlarından dikilerek birbirine bağlanan bu formaların koruma amacıyla iki kapak arasına alınması ile kâğıt kodeks şekli ortaya çıkmıştır.

MS II. yy.dan kalan bütün İncil nüshaları kodeks şeklindedir. İslâm âleminde ise Hz. Osman devrinde büyük bir ihtimalle deri/parşömen üzerine yazılarak çoğaltılan Kur'an-ı Kerim kodeks şeklindeki ilk kitaptır. Zamanımıza ulaşan kodeks formunda üretilmiş kitapların neredeyse tamamı parşömen veya kâğıt üzerine yazılmıştır. Papirüs üzerine yazılmış kodeks kitaplar oldukça nadirdir. III/IX. asırda kâğıdın İslâm dünyasına girişiyle artan kitap faaliyetlerinde rulo şekli tamamen terk edilerek kodeks şekline geçilmiştir¹²⁶.

Matbaanın Gutenberg tarafından geliştirilip yaygınlaşması gerçekleşinceye kadar kâğıt kodeksleri elle yazılmış bilgiler süsler. Elbette öncelikle yazılı sayfaları muhafaza etmesi ve ayrıca kolay bir kullanım sağlaması amacıyla kodekslerin iki kapak arasında toplandığını söylemek gerekir. Bu şekilde yüzeyine bilginin elle yazıldığı kâğıt kodeksler el yazması, yazma eser, yazma kitap gibi isimlerle anılır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bilginin kâğıt yüzeylere elle yazılarak değil, matbaalarda basılarak çoğaltılmasında da kitap şeklinde bir değişiklik yaratmadığı tıpkı elle üretilen kitaplarda olduğu gibi baskı kitaplarda da kodeks formunun sürdürüldüğü görülmektedir.

¹²⁴ Gacek, **a.g.e.**, s. 48.

¹²⁵ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 116.

¹²⁶ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 131-132, 219.

En önemli kültürel varlıklarımızdan biri olan yazma eserler de kodeks şeklinde üretilerek bilgiyi toplumdan topluma, kuşaktan kuşağa sanatla taşımaktadır¹²⁷. Basılmamış yazılarak çoğaltılmış eser”¹²⁸ olarak tanımlanmış bu kavram içerisine “elle yazılmış, sanatsal, tarihsel ve içerik değeri olan, kitap, gazete, dergi, mektup, ferman, berat, levha, hilye, hat ve benzeri eserler”¹²⁹ de girmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında yazma kitap terimini; matbaada basılmaksızın dini, ilmi, sanatsal, kültürel vb. konularda hattatlar (müellifler ve müstensihler) tarafından elle yazılmış ve/veya çoğaltılmış sayfaların, müzehhipler tarafından tezhiplenmesi, nakkaşlar tarafından minyatürlenmesi ve mücellidler tarafından sırası ile bir araya getirilerek cildlenmesi sonucunda çoğunlukla kodeks formunda üretilen eserler olarak tanımlayabiliriz.

Yazma kitaplarda yazı yüzeyi/destek olarak kullanılan kâğıtlar; kalem ve mürekkep gibi yazı malzemeleri, tezhip, tasvir ve ebru yapımında kullanılan boyalar; formları birbirine bağlayan sırt dikişi, kolon ve şiraze ipleri; kapak murakkalarını kaplayan deriler, kola/tutkal gibi yapıştırıcılar meşakkatli ve uzun süreçler neticesinde organik/doğal malzemelerden el yapımı olarak üretilmiştir.

Çeşitli dil ve konularda yazılan ve her aşamasının bir sanata dönüştüğü el yazması eser yazımı zamanla Türk İslâm medeniyeti içerisinde çok önemli bir sanat dalı haline gelmiştir. Bu sanat dalı içerisinde çıkan her bir yazmaya Nüsha denilmiştir. Nüshalar elle çoğaltıldıkları için matbu eserler gibi birbiri ile aynı olmaz ve mutlaka birbirinden farklılıklar arz eder.

İlk yazma eserin nerede ne zaman ve kim tarafından yazıldığı kesin olarak bilinmese de bunun alfabenin icadı kadar eski olması gerekir¹³⁰. Türk kitap tarihinde yazma eser devri Uygur Türkleriyle yaklaşık IX. yüzyıldabaşlar. Kara Hoça'da yapılan Turfan kazılarında bulunmuş bu yazmaların çoğu, Avrupa'nın çeşitli

¹²⁷ Orhan Bilgin, “Yazma”, *Türkiye diyanet vakfı İslâm ansiklopedisi*, C. 43, İstanbul, 2013, s. 369.

¹²⁸ Mine Esiner Özen, *Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü*, İ. Ü. Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nâzım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul, 1985, s. 75.

¹²⁹ Anonim, “Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazma Eser Kütüphaneleri Çalışma, Yazma ve Eski Harfli Basma Eserlerden Yararlanma Yönetmeliği”, *T.C. Resmî Gazete*, Sayı: 25074, 19.04.2003.

¹³⁰ Bilgin, *a.g.m.*, s. 369.

kütüphanelerine götürülmüştür. En önemli koleksiyon Berlin'deki Stadtbibliothek'tedir. Türk kütüphanelerinde birkaç yaprak ve bir iki kitap dışında Uygur devrine ait yazma yoktur. Prof. Eberhard'ın "Çin Tarihi"nde bildirdiğine göre, ilk kitap cildleri de Uygur yazmalarında görülmüştür¹³¹.

İslâm dünyasının ilk yazma eseri ise Hz. Osman zamanında çoğaltılan Kur'an nüshalarıdır. Araştırmalar günümüzde yaklaşık 6 milyon Arapça, 4 milyon dolayında da Türkçe ve diğer dillerde yazılmış yazma eser bulunduğunu söylemektedir¹³². Genel olarak bu kitaplarda beşli forma (quinion) daha yaygın olarak kullanılmıştır¹³³.

Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına bağlı kütüphanelerin koleksiyonlarındaki 152930 adet eserden¹³⁴ başka bazı müzeler, müftülükler, üniversite ve il halk kütüphanelerinde ve şahısların koleksiyonlarında muhafaza edilen yazmaların metin bloğundaki güzel yazı çeşitleri, minyatürleri, cild ve tezhipleriyle de çok ilgi çekici zengin örnekler olduğu görülmektedir¹³⁵.

Yazma bir kitabın oluşumunda izlenen yol ile 2. Bölümde yer alan Türk beşikdevri basmalarını oluşturan bölümler başlığı altında verilmiş Türk beşikdevri basmalarının oluşturulmasında takip edilen işlem basamakları arasında herhangi bir fark yoktur. Tek fark yazmalarda bilginin kâğıt üzerine elle yazılması Türk beşikdevri basmalarında ise bilginin dizilmiş müteharrik harfler kullanılarak kâğıda basılmasıdır. Bundan sonra uygulanan işlem basamakları hem yazmalarda hem Türk beşikdevri basmalarında aynı olduğundan ilgili başlık altındaki süreç takip edilerek kodeks formunda bir kitabın ortaya çıkış serüveni izlenebilir.

¹³¹ Müjgan Cunbur, "Türk Kitap Sanatlarına ve Minyatürlerine Genel Bir Bakış", **31 Temmuz-4 Ağustos 1967 Kabil Milletlerarası Elyazmaları Semineri**, s. 75-76.

¹³² **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul: Dergâh, Ekim 1998, C. 8, s. 576.

¹³³ Gacek, **a.g.e.**, s. 92.

¹³⁴ www.yek.gov.tr (Erişim Tarihi 26.05.2017).

¹³⁵ Azade Akar, Cahide Keskiner, **Türk süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul, 1978, s. 22.

1.3. Kitap Sanatları

Geleneksel Türk İslâm sanatlarının önemli bir kolunu da köklü bir geçmişe sahip olan kitap sanatları teşkil etmektedir¹³⁶. Bunların başlıcaları hat sanatı ve bu sanat etrafında oluşan tezhip, minyatür, ebru ve cild sanatıdır. Taşınabilir kültür varlıklarımızdan olan yazma eserlerde hattatlar en güzelini yazmak için çalışmışlar, müzehhibler güzel yazıları tezyin etmek uğraşmışlar ve mücellidler de ortaya çıkan bu emek ve sanat ürünlerini muhafaza etmek için yine her biri bir sanat ürünü olan cildler yapmışlardır¹³⁷.

1.3.1. Hat Sanatı

Hat sanatı veya hattatlık, İslâm kitap sanatlarının cazip bölümlerinden biridir¹³⁸. Arap harflerinden doğarak İslâm medeniyetinde kendine önemli bir yer bulan hat sanatı yazmak, çizmek; kazmak, alâmet koymak anlamlarındaki Arapça “hatt” mastarından türemiştir. Terim olarak “Arap yazısını estetik ölçülere bağlı kalıp güzel bir şekilde yazma sanatı (hüsnü'l-hat, hüsn-i hat)” anlamında kullanılmıştır. Kaynaklarda genellikle “cismani aletlerle meydana getirilen ruhani bir hendesedir” şeklinde tarif edilen hat sanatı, bu tarife uygun bir estetik anlayış çerçevesinde yüzyıllar boyunca gelişerek süregelmiştir. Hattatlar da Arap harflerinden doğan İslâm yazısını sanat gayesiyle yazan ve öğreten kişilerdir¹³⁹.

Kitap sanatlarının merkezinde hat sanatı yer almıştır ve diğer kitap sanatları hat sanatını ortaya çıkarmak, güzelleştirmek ve korumak amacıyla icra edilmiştir.

¹³⁶ Naciye Detseli, A. Fuat Baysal, “Rodos Hafız Ahmet Ağa Kütüphanesinde Bulunan 01 Envanter Numaralı Kur'an-ı Kerim Tezhibi, **Konya Sanat (2)**, 2019, 33-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/istem/issue/27942/297022> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

¹³⁷ Ali Fuat Baysal, “Tezhip Sanatı”, **Türk İslâm Sanatları Tarihi El Kitabı**, ed. Abdülkadir Dünder, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 433.

¹³⁸ Ali Alparlan, “Türk Dünyasında Hat Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 266.

¹³⁹ M. Uğur Derman., “Hattat”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997, s. 427, 493-495.

1.3.2. Tezhip Sanatı

Türk tarihinin başlangıcından bu yana süsleme sanatları içinde önemli bir yer işgal eden tezhip sanatı yer aldığı kitaplardaki örnekleriyle ortaya konduğu dönemin tezyinat anlayışı ile ilgili fikir sahibi olunmasına imkân sağlamaktadır¹⁴⁰.

Tezhip, yazma kitaplarla murakkalarda, boya ve altın ile yapılan her türlü süsleme işine denirken¹⁴¹, böyle tezyinatlı eserlere de “müzehhep”¹⁴², tezhip yapan ressamalara da “müzehhip” adı verilir. Tezyinat kelimesi ise süsleme, bezeme anlamında kullanılır¹⁴³. Tezhibin altın ve boyanın birlikte kullanıldığı zemin doldurma, sadece altınla işlenen zerenderzer, serpme suretiyle yapılan zerefşân, sulu altın uygulaması halkâr ve çiçek ressamlığı olan şukûfe adı verilen teknikleri vardır¹⁴⁴.

Tezyinî sanatların temelinde motifler yer almaktadır. Kitap sanatlarından tezhipte kullanılan motifler diğer süsleme sanatlarındaki motiflerden daha küçük ve sadedir¹⁴⁵. Müzehhipler hatâî, rûmî, geçme, münhani, bulut ve hendesi gibi çeşitleri bulunan motiflerle¹⁴⁶ yazma kitapları, hüsn-i hat levhalarını, murakka‘ları ve benzeri diğer sanat ürünlerini kendi usulplarınca bezemişlerdir. İslâm medeniyetinde Kur’ân-ı Kerîm’e gösterilen saygının sonucu hattın yanı sıra onu en güzel şekilde bezeme isteği ve heyecanı tezhip sanatının ortaya çıkmasına vesile olmuştur¹⁴⁷. Bu nedenle tezhip sanatına ait en güzel örnekler Mushaf tezhiplerinde görülmektedir¹⁴⁸.

¹⁴⁰ Naciye Detseli, A. Fuat Baysal, “Rodod Hafız Ahmet Ağa Kütüphanesinde Bulunan 01 Envanter Numaralı Kur’ân-ı Kerîm Tezhibi, **Konya Sanat (2)**, 2019, s. 33-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/istem/issue/27942/297022> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

¹⁴¹ Yılmaz Özcan, “Türk Tezhip Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, C.12, s. 300.

¹⁴² Özen, **a.g.e.**, 1985, s. 75.

¹⁴³ Adnan Turani, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Toplum Yayınevi, Ankara, 1975, s. 125.

¹⁴⁴ Ali Fuat Baysal, “Tezhip Sanatı”, **Türk İslâm Sanatları Tarihi El Kitabı**, ed. Abdülkadir Dündar, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 434.

¹⁴⁵ İnci Ayan Birol, “Tezhip”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012, C. 41, s. 61.

¹⁴⁶ Ali Fuat Baysal, “Tezhip Sanatı”, **Türk İslâm Sanatları Tarihi El Kitabı**, ed. Abdülkadir Dündar, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 434.

¹⁴⁷ Gülnur Duran, “Tezhip”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012, C. 41, s. 63.

¹⁴⁸ Naciye Detseli, A. Fuat Baysal, “Rodod’ta 1455 Tarihli Bir Mushafın Tezhipleri ve Bulut Motifi”, **Sanat Tarihi Dergisi 28(2)**, 2019, s. 437-453. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/849183> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

Yoğun bir emeğin ve uzun bir sürecin ürünü olan tezhipli eserler, bu sanatın tarih içinde kat ettiği yolu göstermesi ve izlenmesine olanak sağlaması yönüyle de çok önemli ve değerlidir¹⁴⁹.

1.3.3. Minyatür Sanatı

El yazması eserlerin metinlerini açıklama amacına yönelik bir resim türü olan Minyatür¹⁵⁰ İtalyanca “miniature” kelimesinden alınmadır. Türkçede küçük nakış anlamına “hurda nakış” denilmiştir¹⁵¹. Metni açıklamak amacıyla kitap sayfalarına veya bir albüm içinde toplanmak için tek yaprak halinde sulu boya ve altın, gümüş yaldızla yapılan minyatürler, ışık gölge oyunları ile derinlik duygusu kazandırılmayan küçük boyutlu resimlerdir. Papirüs, parşömen ve fildişi gibi farklı malzemeler üzerine yapılan küçük resimlere de minyatür denilmekte ve bunların ilk örneklerinin eski Mısırlılara ait olduğu görülmektedir¹⁵².

İsmet Binark, Eski Kitapçılık Sanatlarımız adlı eserinde resim ve minyatürün Orta Asya Türk sanatı olduğunu şu cümlelerle izah eder; “Türklerde resim ve minyatür sanatlarının tarihi, onların Orta Asya’da tarih sahnesine çıktıkları devirlere kadar uzanır. Resim ve minyatürün bir Orta Asya Türk sanatı olduğu, XIX. Yüzyılın ikinci yarısından bu yana arkeologlar ve sanat tarihçileri tarafından Türklerin ana yurdu olan Orta Asya toprakları üzerinde yapılan kazı ve araştırmalar neticesi kesinlikle ortaya konmuştur¹⁵³”.

Osmanlı minyatürlü el yazmalarının türlerini Banu Mahir konusuna göre edebiyat, tarih, silsilenâmeler, sûrnâmeler, peygamberler tarihi, cifr ve tasavvuf

¹⁴⁹ Naciye Detseli, A. Fuat Baysal, “Rodos Hafız Ahmet Ağa Kütüphanesinde Bulunan 01 Envanter Numaralı Kur’an-ı Kerim Tezhibi, **Konya Sanat (2)**, 2019, 33-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/istem/issue/27942/297022> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

¹⁵⁰ Banu Mahir, “Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Minyatür”, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, C. 12, s. 316.

¹⁵¹ Özen, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁵² Mahir, **a.g.m.**, s. 118.

¹⁵³ İsmet Binark, **Eski Kitapçılık Sanatlarımız**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1975, s. 37.

konulu eserler, konusu bilim olanlar, gösterim amaçlı yapılan resimler ve albüm resimler olarak sınıflandırmıştır¹⁵⁴.

1.3.4. Ebru Sanatı

Ebru sanatı yapılan ebruların üzerine imza atılmadığı ve çok az yazılı kaynağı olduğu için, geçmişi hakkında çok az şey bilinen sanatlarımızdandır¹⁵⁵. Ebru sanatı “ebr” den türetilmiş ebrî’nin son yüzyılda galad olarak ebruya dönüşmesiyle son şeklini almıştır. Nitekim son yüzyıla kadar bu sanat dalımıza ebrî ve sanatçılarımıza da ebrizen denirdi. Ebrunun suyüzü anlamına gelen ab-ru’dan geldiğini ve ebrunun da su yüzünde yapılmasından dolayı bu ismin verildiğini savunanlar da vardır. Fakat eski üstatlarımızın ebri olarak kullanmalarından ve eski ebru risalesi olan Tertib-i Risale-i Ebrî’den de anlaşılacağı gibi ebrunun ab-ru’dan değil, ebrî’den geldiği kanıtlanmaktadır¹⁵⁶.

İslâm bezeme sanatlarının hazırlanış tekniği itibarıyla en cazibi ve süratli netice alınan olan ebruculuk kitreli su üzerine serpilen boyalarla bezenmiş kâğıt ve bunu hazırlama sanatıdır. VIII. asırdan itibaren Çin’de, XII. asırdan itibaren Japonya’da yapılan benzer çalışmalar da mevcuttur. Daha sonraki asırlarda Çağatay Türkçesi’nde ebre ismiyle Türkistan’da ortaya çıkan bu sanatın menşei hakkında kesin bir hükme varmak mümkün değildir¹⁵⁷.

Eskiden bulut gibi dalgalı ve hareli şekillerle süsülenmiş kâğıtlara ebru veya ebrulu kâğıt, kâğıtların üzerini boya ile renkli dalgalar şeklinde süsleme işine de ebrulama denmiştir. Özel bir yöntemle çeşitli şekil ve desenlerle hazırlanan ebrulu kâğıt çoğunlukla cildde ve hat levhalarının kenarlarında kullanılmıştır¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Banu Mahir, **Osmanlı Minyatür Sanatı**, Kabalcı yayınları, İstanbul, 2005, s. 89.

¹⁵⁵ Ahmet Saim Arıtan, “Türk Ebru Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, C.12, s. 330.

¹⁵⁶ Ahmet Çoktan, **Türk Ebru Sanatı**, Emekçin Matbaası, İstanbul, 1992, s. 7.

¹⁵⁷ M. Uğur Derman, “Ebru”, Türkiye **Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, C. 10, s. 80.

¹⁵⁸ İsmet Binark, “Kitapçılık Tarihimizden Bir Sayfa: Eski Türk Kitapçılık Sanatları”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. 17, S. 3, Ankara, 1968, s. 145.

1.3.5. Cild Sanatı

Elle yazılmış veya basılmış bir eserin sayfalarını bir araya toplayıp, kitaba son biçimini vermek ve kitabı hem süsleyecek hem dış etkilere koruyacak sert veya yumuşak bir kapak geçirmek için uygulanan çeşitli işlemleri kapsayan sanat dalına cildcilik denir¹⁵⁹.

Cild, kitabın sayfalarını dış etkenlerden koruyan, yıpranmasını önleyen ve kullanım kolaylığı sağlayan, işlevsel bir koruyucudur ve bu koruyucular sanatlı yapıldığı takdirde kitaplara estetik bir görüntü ve değer de kazandırmaktadır. Yukarıda yer verilen tanımlardan hangisi kabul edilirse edilsin cildin yapılış amacı başlangıcından günümüze kadar değişmeden devam etmiştir. Hiç şüphesiz kitapların metin kısmını bir arada toplamak, kolay kullanılmasını sağlamak ve olumsuz dış etkenlerden muhafaza etmek cildin ortaya çıkmasındaki en önemli faktördür. Estetik bir görünüş sağlamak ise cildin gelişim sürecinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkmıştır. Bilhassa İslâm diniyle birlikte, Kur'an-ı Kerîm'in en güzel şekilde yazılması, tezhiplenmesi ve cildlenmesi konusunda Müslüman sanatkarların göstermiş oldukları istek ve gayret kitap sanatlarının İslâm topraklarında hızla gelişmesini ve kök salmasını sağlamıştır.

Kitapların cildleme işini yapanlara mücellid denmekte ve cildlerde nadir olarak bunların imzaları ile karşılaşmaktadır. Özellikle Orta Asya ve Afganistan'da oldukça yaygın bir durumdur¹⁶⁰. Cildlerde küçük bir damga içine sığdırılan imzalar çoğunlukla amel kelimesiyle başlamaktadır. Nitekim 2016 yılında uzmanlık tezi araştırmaları sırasında Konya Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde mücellid imzası taşıyan iki cild örneğiyle karşılaşmıştır. Bunlardan YY0000000652 demirbaş numaralı eserdeki mücellid isminin varlığı bilinmekte iken YY0000000191 demirbaş numaralı yazma eserin cildindeki “mücellid isminin varlığı” henüz literatüre geçirilmemiş olduğu tespit edilmiştir. Eserin her iki kapağında köşebentlerde üçer adet nokta içerisinde yer alan mücellid ismi 2017 tarihli Uzmanlık Tezi ile kayıtlara geçirilmiş ve kütüphane yönetimi bilgilendirilerek araştırmacılara sunulmuştur. Bu

¹⁵⁹ Anonim, “Ciltçilik” , **Meydan Larousse Ansiklopedisi**, Meydan Yayınları, C. 2, İstanbul, 1990, s. 951.

¹⁶⁰ Gacek, **a.g.e.**, s. 56.

mücellit isimli cildin bir örneği de Kütahya Vahit Paşa Yazma Eser Kütüphanesinde 1175 demirbaş numarasına kayıtlı yazma eserde bulunmaktadır¹⁶¹.

Resim 1.9. Köşebent içinde yer alan mücellid ismi (YY0000000191).

Çok eski zamanlarda gerek bal mumu ve gerekse papirüs üzerine levha halinde yazılan yazıların sıra ile ve bir arada bulundurulabilmesi için teşkil ettikleri kitabın iki tarafına ince tahta kapaklar geçirilerek bunların bir kenarına açılan deliklerden iple birbirine bağlanmak suretiyle cildler yapılırdı¹⁶². Cildcilik, tomar (rulo) şeklinde olan kitapların yerini Romalılar devrinde yaprakları dikdörtgen biçiminde kesilmiş kodekslerin almasıyla ortaya çıkmıştır¹⁶³. Cild ve cildciliğin gelişerek yaygınlaşması ise, kâğıdın icadından sonra ortaya çıkmıştır¹⁶⁴.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere cild sanatı tarihi kâğıdın icadından ve yazı malzemesi olarak kullanılmasından çok daha önce ortaya çıkmıştır¹⁶⁵. İlk cild kapaklarının ahşaptan olduğu, daha sonra, parşömenin kullanılması ve kâğıdın icadıyla daha muntazam kapların vücuda getirildiği bilgisi birçok kaynakta geçmektedir¹⁶⁶. Zamanla tahta yerini mukavvaya terk etmiş ve cild tezyinatında bir inkişaf başlamıştır¹⁶⁷. Görünen o ki; daha sağlam ve daha kolay işlenebilen başka bir malzeme bulununcaya kadar mukavva, kolay işlenebilir olma özelliği ile cild sanatı

¹⁶¹ Mürşide Topcu, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Cildli Eserlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması**, Basılmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul, 2017, s. 132-133.

¹⁶² Arseven, **a.g.m.**, s. 341; Anonim, "Cilt ve Ciltçilik", Hayat Ansiklopedisi, C. 11, s. 744.

¹⁶³ Arıtan, **a.g.m.**, 1993, s. 551.

¹⁶⁴ Binark, **a.g.e.**, 1975, s. 1.

¹⁶⁵ Zeynep Balkanal, "Bilgi ve Sanatı Kaplayan Sanat: Ciltçilik", **Türkler Ansiklopedisi**, Ankara, 2014, C.12, s. 341.

¹⁶⁶ Arseven, **a.g.m.**, s. 341; Kemal Çığ, **Türk Kitap Kapları**, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul, 1971, s. 8.

¹⁶⁷ Çığ, **a.g.e.**, 1953, s. 8.

tarihinde edindiği bu özel yeri daha uzun yıllar kaybetmeksizin sürdüreceğe benzemektedir.

Bezeme işlemi için çeşitli malzemeler yanında çeşitli kalıplardan da istifade edilmiştir. Tarihi süreç içerisinde kullanılan kalıpların taş, ahşap, deri ve çeşitli madenler kullanılarak üretilmiş olduğu bilinmektedir¹⁶⁸. Günümüzde madeni kalıplardan başka ilk kez Mücellid Haluk Çelik tarafından yeni bir yaklaşımla ortaya konulan pleksiglas malzemeden imal edilmiş kalıplar da cild sanatı alanında kullanılmaya başlanmıştır.

IX, X, XI ve XII. yüzyıllarda birden çok fasikül/cüz'ün bir araya getirilip cildlenmediği, hepsinin ayrı ayrı bulunduğu durumlar yanında bütün kodekslerin sert bir kapakla cildlenmediği de olmuştur. Bazıları ahşap levha veya mukavva gibi herhangi bir taşıyıcı malzeme olmadan deri ile kaplanmıştı¹⁶⁹. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunan Darende koleksiyonunda kodeks formunda hazırlanmış formları bir arada toplamak amacıyla herhangi bir dikiş işleminin yapılmadığı, şiraze örülmediği ya da tutkalla yapıştırılmadığı görülmektedir. Fasikül/forma/cüz/kürrâseler birbirinden bağımsız bir şekilde yanyana kapak içerisinde muhafaza edilmektedir.

Binlerce yıllık geçmişi ile çok geniş bir coğrafyada hüküm süren Türkler diğer Türk-İslâm sanatlarında olduğu gibi maharetlerini cild sanatı alanında da göstermişlerdir¹⁷⁰. Eski kitapçılık sanatlarımızın başında gelen Türk cild sanatı kitap zevkini kazandırmak bakımından önemli bir kültür hizmeti görmüştür¹⁷¹.

VII. yüzyılda Orta Asya'da başlamış olan Türk cild sanatının¹⁷² gelişmesi kâğıdın bulunmasından sonradır. Dr. A. Stein Polliot'un Bin Buda mağaralarında yaptığı kazılarda çıkan kitaplardan Orta Asya Türklerinin cildlerde deri kullanıp

¹⁶⁸ KARA Hacer, ERGİN Ayşe, "Cilt Sanatında Kullanılan Madeni Kalıplar", **Tarihin Peşinde**, S:22, 2019, s. 125. https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi22/S22_06.pdf (Erişim Tarihi: 19.01.2024).

¹⁶⁹ Gacek, **a.g.e.**, s. 49.

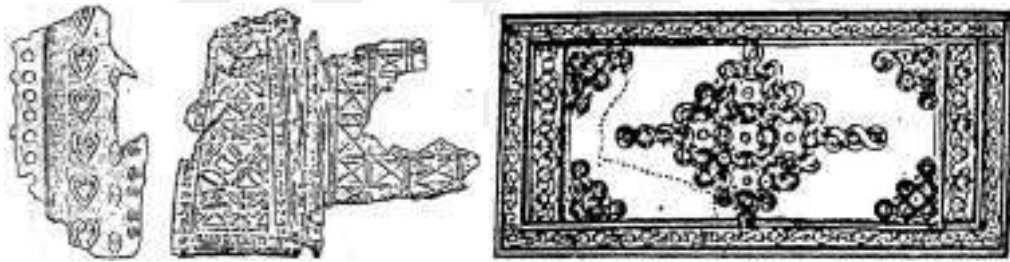
¹⁷⁰ Arıtan, **a.g.m.**, 2007, s. 129.

¹⁷¹ Balkanal, **a.g.m.**, s. 341.

¹⁷² A. Saim Arıtan, "Batı Dünyasının Türk Cilt Tarihine Bakışı ve Türk Cilt Sanatı'nın Tarih İçindeki Gelişimi", **İstem**, yıl:8, S. 15, Konya, 2010, s. 169.

üzerine madeni kalıplarla desen bastıkları anlaşılmıştır¹⁷³. Uygurlara ait olan bu üç tür: Doğu Asya Çin üslubundaki tomarlar, alt-üst tahta kapaklı ve üstten alta geçirilen sicimin tahtaların dışında düğümlenmesiyle elde edilen cildler ve dikişli formaya geçirilmiş deri cildlerden oluşmaktadır¹⁷⁴.

Mısır'ın fethedilmesinin sonucu olarak cildcilik ve dikim tekniklerinde Kıpti etkisi açık bir şekilde görülebilir hale gelmiştir. Ancak bu görüş, sahanın tüm uzmanları tarafından paylaşılmamaktadır¹⁷⁵. İlk deri cildlerin Mısır'daki Kıptîlere ve VIII- IX. yüzyıllara ait olduğu yanlışlığına düşmüş yerli ve yabancı kaynak varsa da¹⁷⁶ birçok araştırmacı Karahoço'da elde edilen bulgulara dayanarak "tarihteki ilk deri cildlerin menşei" konusunda adres olarak Uygur Türklerini göstermektedir¹⁷⁷. Bu cildler, minyatür ve tezhiplerle bezenmiş yazma eserleri örtmekte olup, üzerlerindeki tezyînat geometrik'tir. Cildler, deriden kalıp, usulünde hazırlanıp, yer yer bıçakla oyulmuş, altına yaldızlı deri yapıştırılmıştır¹⁷⁸.

Şekil 1.4. Karahoço'da bulunan Uygur cildleri şeması (MS VII. ve XIII yy.) (A. Saim Arıtan, Doktora Tezi, Konya, 1992, s. 314, 315).

Başka deliller ortaya çıkıncaya kadar Karahoço'da bulunan cild parçaları Uygur Türklerinin yazmalara deriden kaplar yapan ilk millet olduğunun ispatıdır. Uygurların içinde bulundukları çağda sahip olduğu yüksek kültür ve medeniyetin onlara bu imkânı vermesi yadsınamaz. Konunun anlam ve ehemmiyeti düşünüldüğünde araştırmacıların bu görüşlerinin ne derece kıymetli olduğu ortadadır.

¹⁷³ Balkanal, **a.g.m.**, s. 341.

¹⁷⁴ Mavili, **a.g.e.**, s. 9.

¹⁷⁵ Gacek, **a.g.e.**, s. 48.

¹⁷⁶ Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 933.

¹⁷⁷ A. Saim Arıtan, "Türk Deri İşlemeciliği Bağlamında Türk Cilt Sanatı", **Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi**, Ankara, 2007, s. 130; Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 933; Binark, **a.g.e.**, 1975, s. 2.

¹⁷⁸ Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 933.

Cild sanatının İslâm dünyasında yaygınlaşmasında IX. yüzyılda Halîfe Mu'tasım Billâh'ın himayesinde Sâmarra'ya yerleştirilen Uygur Türklerinin etkisi olmuştur. Dolayısıyla onların öncülüğünde Irak ve Horasan bölgesi de ilk gelişme merkezleri olmuştur¹⁷⁹. İslâm cildinin bilinen ilk örnekleri, diğer bir Türk devleti olan Tolunoğulları (868-905) zamanına aittir. İslâm cildi XII. yüzyıla kadar, Fâtımîler, Gazneliler, Büyük Selçuklularla devam etmiştir¹⁸⁰. Bu konuda Zeynep Balkanal VIII-IX. yüzyıllarda parşömen üzerine kufî hatla yazılmış Kur'an nüshalarına işaret eder¹⁸¹. Zeren Tanındı ise bu şekilde uygulamalar yapılmasının İslâm cild sanatında VIII-XV. yüzyıllar arasında yaygın olduğu¹⁸² değerlendirmesinde bulunur.

Türk-İslâm dünyasındaki cild sanatı tarihine üretmiş olduğu sanat harikası cildlerle katkı sağlayan Anadolu Selçuklu Devleti bu alandaki birikimini önce Beylikler Dönemine sonra Osmanlı Devleti'ne taşıyan bir sanat köprüsüdür. Osmanlının da bu sanattaki mahareti kütüphaneleri süsleyen yazma ve eski harfli nadir matbu eserlerin taşıdığı cildler vasıtasıyla ortaya konmakta ve gelecek kuşaklara taşınmaktadır.

¹⁷⁹ Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 933.

¹⁸⁰ Çığ, **a.g.e.**, 1953, s. 7; Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 933.

¹⁸¹ Balkanal, **a.g.m.**, s. 342.

¹⁸² Zeren Tanındı, "İslâm'da Kitap Kapları ve Ustaları", **Yeni Boyut**, Yıl 3, S 23, Mayıs 1984, s. 20.

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLIDA BASIMEVLERİ VE TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI

2.1. Matbaacılığın Önemi ve Tarihçesi

Antik Çağda bilinmeyen barut ve pusulagibi basımda teknik ilerlemede son derece önemli sonuçlara yol açmış, dünyanın görünümünü değiştirmiş mekanik buluşlardan biridir¹⁸³. Yazı ile duygu ve düşüncelerini kaydedebilme, paylaşabilme ve sonsuza kadar saklayabilme imkânı bulan insan basım sanatıyla dayazıyı kısa zamanda, seri bir şekilde ve çok sayıda çoğaltabilme olanağına kavuşmuştur.

Yazı ve yazı araç gereçlerinin olmadığı zamanlarda bilgiyi taşıyan tek şey insan belleği olduğundan insan, canlı bir kitaptı¹⁸⁴. Uygarlık ilerledikçe, sosyal bağlar ve düşünce gereksinimleri artmış bu da yazıyı ortaya çıkarmıştır¹⁸⁵. Mısırlılar tarafından¹⁸⁶ MÖ 3000 dolaylarında gerçekleşen yazı insanlara bilgiyi, mekân ve zaman aralıklarını aşır, doğru bir biçimde iletme olanağı sağlamış ve insan toplumunu dönüştürmeyi başarmıştır¹⁸⁷. Yazıyla bilgi, duygu, düşünce ve olayların kayıt altına alınması sağlanmış ve böylece ilk yazılı kitap doğmuştur¹⁸⁸. Kaynaklara göre en eski kitap Eski Mısır'ın "Mevtalar" kitabı ile Hint'teki Arya'ların "Veda"sı ve İranlıların "Zendavesta"sıdır¹⁸⁹.

Eski çağlarda metinler, taş ve maden gibi dayanıklı ve ağır malzemelere kazınırken sonraları tahta ve kil tabakası, ipek kumaş, papirüs ve deri gibi daha hafif ve taşınabilir malzemelere yazılmıştır¹⁹⁰. Kâğıdın MÖ 105'de¹⁹¹ Çin'de ortaya

¹⁸³ Zeki Tez, **Alet ve Makinelerin Kültürel Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 210.

¹⁸⁴ Öcal, **a.g.e.**, s. 25.

¹⁸⁵ M. Türker Acaroğlu, "Kitabın Tarihçesi", **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. XX, S. 2, Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları, Ankara, 1971, s. 73.

¹⁸⁶ Necib Asım, **Kitap**, Hazırlayan Ali Yıldız, 2. Baskı, Büyüyen Ay, İstanbul, 2012, s. 33.

¹⁸⁷ Jonathan M. Bloom, **Kâğıda İşlenen Uygarlık, Kâğıdın Tarihi ve İslâm Dünyasına Etkisi**, çev. Zülal Kılıç, 1. Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 34.

¹⁸⁸ Öcal, **a.g.e.**, s. 25.

¹⁸⁹ Hüseyin Odabaş, Z. Yonca Odabaş, **Osmanlıca Metinler, Matbaacılık, Osmanlı Kütüphaneleri ve Şehirleri**, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara, 2007, s. 49.

¹⁹⁰ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 73.

¹⁹¹ Jonathan M. Bloom, aynı tarihi, Bora Erdem ise bu tarihi M.Ö. 200 olarak zikreder. (Bkz. Bloom, **a.g.e.**, s. 34; Bora Erdem, **Matbaacılık ve Basım Süreci**, Cinius Yayınları, İstanbul, 2017, s. 33.)

çıkması¹⁹² ve yaygınlaşması ile birlikte papirüs ve parşömen, kitap yazımındaki yerini kâğıda bırakmıştır. Kâğıdın yazı yüzeyi olarak kullanılması Çinlilerce değil, daha çok IX. yüzyıldan başlayarak Müslümanlarca gerçekleştirilmiştir¹⁹³. Orta Çağ'da İslâm kültürünün gelişip, yayılmasında ve hatta doruğa erişmesinde bu coğrafyada kâğıdın bol miktarda üretilmesi ile mümkün olmuştur¹⁹⁴.

İnsanlığın üretim güçlerini yeni baştan donatan önemli bir buluş olan kitap yayımcılığı¹⁹⁵ henüz ortada yok iken içinde bulunduğu topluma bilgi, sanat ve kültürü ulaştıran kitaplar elle yazılarak çoğaltılıyor, az miktarda üretilebilen kitaplar da müstensihlerinin birbiri üzerine yükledikleri hatalardan kurtulamıyordu¹⁹⁶. Elle kitap üretiminde yaşanan olumsuzluklar yazma kitap fiyatlarının aşırı şekilde etkilenmesine ve çok pahalıya satılmasına sebep olduğundan¹⁹⁷ bu kadar kıymetli olan yazma kitabı çalanlar da cehennem azabı ile korkutulurlardı¹⁹⁸. Malzeme temininde yaşanan olumsuzluklar, kopyacılar tarafından elle, az sayıda kitap üretilebiliyor olması elbette kitapları çok değerli kılmakta ve ticaretini hayli zorlaştırmaktaydı. Her isteyen sınırlı sayıda mevcut olan kitaplara pahalı olmaları sebebiyle ulaşamamakta ve bu kitaplarda yer alan bilgilerden istifade edememekte idi.

Basımevlerinden önce Antik Çağ'da Musainon, İslâm dünyasında Darü'l-Hikme, Avrupa'da Orta Çağ'da manastırlar, kitap üreten büyük merkezler olmuştur. Çalışkan bir yazıcının yılda ancak iki kitap çıkarabildiği bu dönemde¹⁹⁹ kitap üretimini hızlandırmak için hep bir çözüm arayışına gidilmişse de bir türlü istenilen sonuçlar alınamamıştır²⁰⁰. Bazı uygulamalarla kitap çoğaltmak konusunda bir miktar yol kat edilmiş olsa bile bunlar matbaanın icat edilmesiyle birlikte ortaya çıkan

¹⁹² Pedersen, **a.g.e.**, s. 66.

¹⁹³ Bloom, **a.g.e.**, s. 34.

¹⁹⁴ Mahmut Gündüz, "Matbaanın Tarihçesi ve İlk Kur'anı Kerim Basmaları", **Vakıflar Dergisi**, S. XII, Mars Matbaası, Ankara, 1978, s. 335.

¹⁹⁵ A. D. Jeltyakov., **Matbaacılığın 250. Kuruluş Yıldönümüne Armağan: Türkiye'nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın (1729-1908 Yılları)**, Hürriyet Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1979, s. 12.

¹⁹⁶ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 27.

¹⁹⁷ Şefik Erüzbüz, **Matbaacılık Tarihi**, Ahmet Fevzi Matbaası, İzmit, 1947, s. 7.

¹⁹⁸ Asım, **a.g.e.**, s. 104-105.

¹⁹⁹ Jale Baysal, **Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş**, 2. Baskı, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları No:10, İstanbul, 1992, s. 63.

²⁰⁰ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 74-75.

basarak çoğaltma tekniği ile kıyaslanamazdı. Nitekim Gutenberg'in baskıyı bulmasına kadar bütün Avrupa'da 30000 kadar kitap bulunduğu halde basmanın bulunuşundan 1500 yılına kadar 40000 kitap basılmış²⁰¹ olması “el ile yazarak çoğaltmak” ve “matbaa ile basarak çoğaltmak” arasındaki uçurumu göstermektedir. Kısa zamanda çok sayıda kitap elde etmenin en kolay yöntemi olan matbaa sayesinde kitap fiyatları düşerken istifade oranı da o nispette artmaktadır.

Aslında matbaa denilen makinelerin icadından önce de mekanik baskı ve çoğaltma usulleri mevcuttur. Bunlardan en önemlisi bazı ülkelerde uygulanmış olan üzerine resimler ve yazılar oyulmuş tahta bloklarla bir metni çoğaltma usulüdür. Bilginin yaygınlaşmasında önemli bir rolü olan “mekanik çoğaltma” işlerinde deri, kumaş vb. malzemeler yerine üretim, temin ve kullanım açısından en ideal ve ekonomik malzeme olan kâğıt yüzeyler tercih edilmiştir.

Gerek XV. yüzyılda Gutenberg'in matbaayı icadıyla başlayan çağdaş matbaacılık ve gerek bundan önce kullanılan mekanik baskı ve çoğaltma tekniklerinden müteşekkil basım tarihini şu şekilde dönemlere ayırmak mümkündür.

2.1.1. Damga Dönemi

Eski zamanlardan beri yazılanları ve çizilenleri elle kopyalamaktan daha kısa bir sürede çoğaltmak arzusu duyan İnsanlar, bu düşünce ile değişik teknik ve yöntemler kullanarak “baskı” çalışmalarına girişmiştir. Gutenberg'in matbaayı geliştirmesiyle modern bir yönteme kavuşuncaya kadar yapılan çoğaltma işlerinde, ilk başta oldukça ilkel yöntemler kullanılmıştır.

Tarihten günümüze yansıyan en eski çoğaltma çabaları mühürlerle olmuştur. MÖ VIII. yüzyıldan itibaren yapılmaya başladığı bilinen mühür; metalden ya da taşlardan yapılan küçük damgadır²⁰². Ana prensibi, sert bir kalıbının izini, yumuşak ve düz bir yüzeye çıkarmak olan mekanik çoğaltma sanatının ilk örnekleri, MÖ

²⁰¹ Baysal, a.g.e., 1992, s. 63.

²⁰² Bora Erdem, **Matbaacılık ve Basım Süreci**, Cinius Yayınları, İstanbul, 2017, s. 48-49.

5000 yılından başlayarak, Yakın, Orta ve Uzak Doğuda kullanılan düz veya silindirik şeklindeki mühürler ve damgalardır²⁰³.

İlk devirlerde, “yazı işaretler” kil çamuru üzerine, birtakım kalıplarla basılmak veyahut çizilmek suretiyle tespit edilmiş ve bu çamur kitlesi pişirilerek dayanıklı bir şekle konmuştur²⁰⁴. Mezopotamya’da, Eski Mısır, Girit, Anadolu, Hitit, Çin ve Hint medeniyetlerinden kalma, üzerlerine çeşitli yazılar oyulmuş kil, taş ve maden diskler, mühürler ve damgalar vardır²⁰⁵. Eski Türk mühürleri ve damgaları da yine bu grup içerisine dahil edilmektedir²⁰⁶.

Eski çağlarda mağara duvarı, taş ve tahta benzeri sert yazı yüzeyi kullanan insanlar, bunlardan başka kilden ve bazen de bal mumu levhalar gibi yumuşak yazı yüzeyleri de kullanmışlardır. Silindirik biçimindeki kalıplar ve damgalarla adı geçen yumuşak yazı yüzeylerine “ilk yazı çoğaltmaları”²⁰⁷ yapılmış daha sonraları da papirüslere ve parşömenlere uygulanmıştır.

Ayrıca, ağaçtan veya madenden yapılmış aletlerle tuğlalar oyulmak suretiyle damgalar meydana getirildiği, tuğlalar üzerine yazı yazmakta damga sisteminden yararlanıldığı saptanmıştır²⁰⁸. Tuğla üzerindeki yazıları sabitlemek için de tuğla çamuru fırına konularak pişirilmiştir²⁰⁹. Ninova’da 1842’de yapılan kazılarda, Kral Sargon’un (MÖ VII. yy.) bu teknikle oluşturulmuş kitaplığı bulunmuştur²¹⁰.

Hayvancılıkla uğraşan göçebelerin yakmak, dağlamak suretiyle meydana getirdiği damgalar da yine bu grup içine dahil edilebilir. Nitekim eski Türk sosyal yapısı içinde başta at ve diğer hayvanlar olmak üzere çadır, kilim, günlük eşyalar, sikkeler ve taşlarda önceleri mülkiyet simgesi olarak kullanılan tamgalar/damgalar sonraları o boyun sembolü olarak kabul edilmiştir. Bu usul hala bugün de mevcuttur.

²⁰³ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 27-28.

²⁰⁴ Kâmil Erçin, **Matbaacılık Bilgileri I: Dizgi ve Cilt İşleri**, 1. Baskı, Maarif Matbaası, İstanbul, 1944, s. 1.

²⁰⁵ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28; İnuğur, **a.g.e.**, s. 46.

²⁰⁶ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28.

²⁰⁷ Ahmet Dereli, Hayrettin Mert, **Orta Dereceli Endüstriyel Teknik Öğretim Okulları Genel Matbaa**, 1. Baskı, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul, 1987, s. 17; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 40; İnuğur, **a.g.e.**, s. 46.

²⁰⁸ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 17; İnuğur, **a.g.e.**, s. 46; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 40.

²⁰⁹ Asım, **a.g.e.**, s. 50.

²¹⁰ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 17; İnuğur, **a.g.e.**, s. 46; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 40.

Türk kültüründe, bir işaretleme aleti olarak geniş bir kullanım alanına sahip tamga/damga, “sözcük” olarak da sosyal yaşam içinde yaygın biçimde kullanılmıştır²¹¹.

Bazı Türkologlar Göktürk yazıtlarındaki alfabenin bu hayvan damgalarının geliştirilmesinden oluştuğunu ileri sürmektedirler. Resmi mühürler, soğuk damgalar, imza mühürleri gibi üzerinde yazı bulunan damgalar zamanımızda da kullanılmaktadır²¹².

2.1.2. Blok Dönemi (Krilografi)

Tam anlamıyla olgunlaşmamış olsa da basım sanatındaki ilk buluşlar Uzak Doğu’ya aittir. MÖ V. ve VI. yüzyıllarda Çin’de çini mürekkeple kâğıt üstüne tahta kalıplarla “damga basımı” yapıldığı ve bu metodun geliştirilerek MS 600 yıllarında yerini “blok kitap basımı”na bıraktığı ileri sürülmektedir²¹³. Halbuki tedricen gerçekleşen kâğıdın ilk defa Çin’de MS 105’te Tsai Lun tarafından imal edilip nihai noktasına ulaştırdığı²¹⁴ göz önünde bulundurulursa verilen bu tarihin (MÖ V. ve VI. yy) erken bir tarih olduğu ya da yazı yüzeyi olarak kâğıt yerine başka malzemeler kullanılmış olabileceği düşünülebilir.

Metin ihtiyacı uzun zaman sınırlı kalmış olsa da el yazmalarının tek tek kopyalanması ihtiyacı karşılamadığından üretimini hızlandırıp sayılarını arttıracak yöntemler çok erken dönemden beri aranmaktaydı²¹⁵. Tahta veya madeni levha kullanılarak yazı ve resimlerin grafik reproduksiyonunu elde etmek anlamına gelen

²¹¹ Orhan Koloğlu, **Tamga Pençe Tuğra İmza**, 1. Baskı, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2013, s. 10-11.

²¹² İnuğur, **a.g.e.**, s. 46-47.

²¹³ İnuğur, **a.g.e.**, s. 47.

²¹⁴ Ainsworth, **a.g.e.**, s. 24; Gacek, **a.g.e.**, s. 157; Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 10; Pedersen, **a.g.e.**, s. 66.

²¹⁵ Labarre, **a.g.e.**, s. 55.

“klişe baskı”²¹⁶, “mühür baskı”, “xylografi” gibi adların verildiği²¹⁷ “oyma baskı” soruna ilk teknik çözümü getirmiştir²¹⁸.

Kâğıdın keşfinde olduğu gibi basım sanatındaki ilk buluşlar da Uzak Doğu’ya aitti ve Batı’dan çok önce bu coğrafyada bilinmekteydi. Binlerce ayrı sembolden oluşan Çin yazısı için oldukça yararlı olan bu tür baskı Japon, Koreli ve Uygurlar tarafından da kullanılmıştır²¹⁹. Teknik anlamda bugünün matbaasından farklı olan yekpare baskı veya blok baskı da denen bu sistemde, harfler sert bir zemine kazınmakta, dışta kalan bölüm mürekkeplendikten sonra üzerine kâğıt kapatılıp kâğıdın arka yüzüne bir balya at kılı sürterek pres yapılmakta²²⁰ ve böylece kopyalar elde edilmekteydi. Mühür baskının Eski Çağ boyunca eski uluslar tarafından tanındığı bilinmektedir²²¹. Ele geçen tarihi eşyalar üzerinde yapılan incelemelerde, bunlardan bazılarının “blok devri” denilen döneme (MÖ 2000 yılına) ait oldukları tahmin edilmektedir²²².

Kâğıt üzerine ilk baskı Çin ve Kore yapılmış²²³ kâğıt üzerine ilk baskı örneğine de yine Çin’de rastlanmıştır²²⁴. Ağaç baskı eserlerin oluşabilmesi için dogmatik resim yasağının aşılması ve kâğıdın bulunması gibi iki ön koşulun gerçekleşmesi gerekmiştir²²⁵. MS 105’den itibaren Çin’de kullanılmaya başlayan kâğıdın Doğu’dan Batı’ya bin yıl süren seyahati sonucunda matbaa da onu takip etmiştir²²⁶. Talas savaşıyla Çin’den çıkan ve imal edilmeye başlanan kâğıt Araplarla İspanya’ya, Sicilya’ya geçmiş XIII. yüzyıl başında İtalya’da, XIV. yüzyılda Fransa’da üretilmeye başlanmıştır²²⁷. 1400’lerdeki ilk ağaç baskı örneklerinin

²¹⁶ Osman Ersoy, **Türkiye’ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler**, Güven Basımevi, Ankara, 1959, s. 9.

²¹⁷ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 66.

²¹⁸ Albert Labarre, **Kitabın Tarihi**, çev. Işık Ergüden, Dost Kitabevi, Ankara, 2012, s. 55.

²¹⁹ Orlin Sabev, **İbrahim Müteferrika ya da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni**, 4. Baskı, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 18.

²²⁰ Labarre, **a.g.e.**, s. 55.

²²¹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 10.

²²² Kâmil Erçin, **Matbaacılık Bilgileri I: Dizgi ve Cilt İşleri**, 1. Baskı, Maarif Matbaası, İstanbul, 1944, s. 2.

²²³ Öcal, **a.g.e.**, s. 135.

²²⁴ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28.

²²⁵ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 76.

²²⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 10.

²²⁷ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 75.

Almanya’da üretilmeyen kâğıda basılmış olmaları²²⁸ kâğıdın bu yolculuğunun bir göstergesi olmuştur. Avrupa’da bu yöntemle basılmış kitaplara “block book” denilmektedir²²⁹. İnsanların yaşadıkları yüzyıllarda yazıyı, işareti, şekli ve resmi çoğaltma arzu ve ihtiyaçları neticesinde ortaya koydukları çalışma ürünlerinin ilk nüshalarından olması itibariyle bu bloklar basım tarihine ait önemli birer vesika niteliğindedir.

Eski milletlerin nadir olarak kitap metinlerini çoğaltmak için kullandıkları bu baskı²³⁰ Hindistan’da sadece kumaşlara desenler basmak için kullanılmış, kitap ve yazı çoğaltmada hiç yararlanılmamıştır²³¹. Yine bu teknik, kâğıt Anadolu’ya gelmeden önce de kumaş üzerinde kullanılmıştır²³². Bilinen ilk kâğıt baskı, İmparatoriçe Shotoku devrine ait olup²³³ MS 769’da Japon tapınaklarına dağıtılmak üzere²³⁴, Sanskrit dilinde Çin yazısı ile bir milyon nüsha basılan muskaldır²³⁵.

Çin’de ise baskı işi daha çok T’ang Sülalesi (618-906) zamanında başlamış ve gelişmiş²³⁶ “Rapor” anlamına gelen “Pao” adını taşıyan²³⁷ gazetenin de öncüsü sayılan ilk haber yaprağı, bu yöntemle basılmıştı. Ayrıca Türkistan’da yapılan kazılarda bir milyon nüsha basılmış²³⁸, 4,80 m boyunda tomar halinde bulunmuş²³⁹ Budist metni “Kutsal Sutra” bu yöntemle hazırlanmış en eski kitaptır²⁴⁰. 11 Mayıs 868 tarihinde Wang Chieh tarafından basılan²⁴¹ bu kitapla birlikte, Uygurca elyazmaları ve ağaçtan yapılmış birçok Uygur matbaa harfleri de bulunmuştur²⁴². Uygurların bu teknikle meydana getirdikleri eserlerden zamanımıza kadar kalmış

²²⁸ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 53.

²²⁹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 66.

²³⁰ Bossert, **a.g.e.**, s. 3.

²³¹ Orhan Koloğlu, **Basımevi ve Basımın Gecikme Sebepleri ve Sonuçları**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1987, s. 8.

²³² Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 71.

²³³ Öcal, **a.g.e.**, s. 135.

²³⁴ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 66.

²³⁵ Öcal, **a.g.e.**, s. 135.

²³⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 11; Öcal, **a.g.e.**, s. 135.

²³⁷ İnuğur, **a.g.e.**, s. 38.

²³⁸ Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 7-8.

²³⁹ Gündüz, **a.g.m.**, s. 336; Öcal, **a.g.e.**, s. 135.

²⁴⁰ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 66.

²⁴¹ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28; İnuğur, **a.g.e.**, s. 47; Gündüz, **a.g.m.**, s. 336.

²⁴² Gündüz, **a.g.m.**, s. 336.

olanların hiç birisi uzmanlar tarafından 868 tarihinden önceye ait görülmemektedir²⁴³.

XIV. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa’da kâğıt baskıya uyarlanan²⁴⁴ bu sanatın en güzel örneklerine Hollanda’da rastlanmaktadır²⁴⁵. Avrupa’daki en eski tahta baskılar 1899 yılında bulunmuştur. Fransa’da²⁴⁶ Saône-et- Loire’da ortaya çıkarılan ve adına “Protat ahşabı” denen bu kazılmış ahşap yığını yaklaşık 1380 civarına tarihlenmiştir²⁴⁷. XV. yüzyılda kâğıdın sunduğu ucuz malzemeden yararlanılarak bu teknikle pek çok teknik resim de çoğaltılmıştır²⁴⁸. Oymabaskı kitapların en eskileri 1450 yılından önceye tarihlenebilir ve en yenileri de ilk matbaa kitaplarının çağdaşı olup iki tekniği iç içe geçirirler²⁴⁹.

Verilen bilgiler doğrultusunda blok baskının olumlu ve olumsuz yönleri şu şekilde değerlendirilebilir; klişe baskıda, düzeltme yapılamamakta, kâğıdın arka yüzünden yararlanılamamakta, her yeni metin için yeni bir kalıp gerekmekte idi²⁵⁰. Yazı veya şekil levha üzerine oyulup kullanıldıktan sonra muhafaza edilirse bununla defaatle basım yapmak olanağı vardı. Fakat maalesef levha üzerine kazınmış metinde kelime eklemek veya çıkarmak gibi herhangi bir değişiklik yapılamadığından, hazırlanmış klişenin başka gayeler için kullanılması mümkün olamamaktaydı.

Oymabaskı belli bir ilerleme kaydedilse de hazırlanması uzun sürüyor, bloklar hızla yıpranıyor ve sınırlı bir tiraj sağlayabiliyordu²⁵¹. Hâlbuki baskı sanatında zaman, malzeme ve emek bakımından en az sarfiyat ile seri kitap üretimi amaçlandığından oyma baskı tam olarak bunu karşılayamadı. Oyma baskıda tespit edilen ve seri kitap üretimi için birer engel teşkil eden bütün bu sorunlar aşınmaya karşı dayanıklı bir malzemeden imal edilmiş hareketli harflerin kullanımı ile son bulmuştur.

²⁴³ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 12.

²⁴⁴ Labarre, **a.g.e.**, s. 55-56.

²⁴⁵ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 13.

²⁴⁶ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 82-83.

²⁴⁷ Labarre, **a.g.e.**, s. 55-56.

²⁴⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 66.

²⁴⁹ Labarre, **a.g.e.**, s. 56.

²⁵⁰ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 75.

²⁵¹ Labarre, **a.g.e.**, s. 56-57.

2.1.3. Hareketli Harf Dönemi

İstanbul'un fethi, Amerika'nın keşfi ve Avrupa'da matbaanın icadı çağdaş olaylar olarak Orta Çağı kapatıp, Yeni Çağı başlatmıştır. Burada matbaadan kasıt damga ya da blok baskı değil İstanbul'un Türkler tarafından alınması tarihinden on on iki sene önce "Gutenberg" adındaki Alman'ın²⁵² geliştirmiş olduğu müteharrik harfli matbaadır.

Başlangıçta ilkel araçlarla ya da elle yazarak yapılan çoğaltmaların yetersizliği insanları basım işini hızlı ve pratik bir şekilde yapabilecekleri teknik yöntem ve malzeme arayışına itmiştir. Bu arayışın bir meyvesi olan sayfa kalıpları yerine hareketli harf sistemine sahip baskı yöntemi de yine diğer baskı tekniklerinde olduğu gibi Avrupa'dan önce Asya'da kullanılmıştır²⁵³. Tipo baskının ilk modelini oluşturan bu sistemde birden fazla işte kullanılabilecek harf kalıplarının yapılması amaçlanmıştır²⁵⁴.

Bu konuda Orta Asya'nın Uzak doğu Asya'dan da ileride olduğu anlaşılmaktadır²⁵⁵. Bahsedilen tekniği Çinlilerin geliştirdiği ve Pi-Sheng adında bir demircinin XI. yy. devingen/hareketli harfli matbaayı bulduğu²⁵⁶, Çinlilerin ilkin balçıktan, sonra kalaydan, daha sonra da tahtadan harfler yaptığı²⁵⁷ görüşü oldukça yaygındır. Bu baskı sisteminin sınırlı sayıda (14 harf) harften oluşan Uygur alfabesinden faydalanmak fikri ile de meydana getirilmiş olduğu düşünülebilir. Zira adedi çok fazla olan²⁵⁸ ideografik Çin harflerinin basım işinde kullanılması çok da mümkün değildir. Bu nedenle bu yeni teknik, eski blok sistemini ve el yazmacılığını ortadan kaldıramamıştır²⁵⁹.

²⁵² Odabaş, **a.g.e.**, s. 50.

²⁵³ Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 8.

²⁵⁴ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 59.

²⁵⁵ Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 8.

²⁵⁶ Gündüz, **a.g.m.**, s. 336; Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 8; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 11; Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 17; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 40.

²⁵⁷ Alpay Kabacalı, **Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa, Basın ve Yayın**, 1. Basım, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 3.

²⁵⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67; Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 8; Gündüz, **a.g.m.**, s. 336.

²⁵⁹ İnuğur, **a.g.e.**, s. 48; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28.

Diğer bir görüşe göre müstakil ve müteharrik hurufatı Türkler bulmuş²⁶⁰, tahtadan yapılan harflerle bu tekniği bazı kaynaklara göre IX. bazı kaynaklara göre ise XI.²⁶¹ yüzyılda ilk uygulayanlar da Uygur'lar olmuştur²⁶². Helmuth Bossert te tarih olarak X. asırdan öncesine dikkat çekmekte²⁶³ ve bu düşüncesini diğer araştırmacılarının da yaptığı gibi Çin'de Tun Huang yakınında üstü duvarlarla örtülü bir şekilde bulunan mağaraya ve içindeki buluntulara dayandırmaktadır. Cengiz istilasına karşı 1209 yılında haziresine duvar çekildiği düşünülen mağarada ekserisi kâğıt üzerine Uygur alfabesi ile yazılmış Uygur yazmaları yanında tahtadan yapılmış birkaç Uygur matbaa harfinin bulunmuş²⁶⁴ olması hiç kuşkusuz matbaacılık tarihi açısından son derece önemlidir. Elde edilen bu deliller matbaanın Uygur Türkleri tarafından icat edildiği düşüncesini güçlendirmektedir.

Öyleyse Çinlilerin XI. yüzyıldaki mekanik baskı çalışmaları Uygurlardan aldıkları tahta harfleri maden olarak imal etmelerinden ibarettir²⁶⁵. IX. yüzyılda Çin'de klişe baskının iyice gelişmiş olmasına ve mevcut Uygur eserlerindeki sayfaların Çince olarak numaralandırılmış olmasına dayanarak Uygurların bu tekniği Çinlilerden almış olduğu sonucunu makul gören araştırmacılar da vardır. H. Bossert, Uygurların sadece klişe baskıyı değil matbaayı da icat ettiklerini ileri sürmüştü²⁶⁶ matbaanın keşfedilerek inkişaf edebilmesi için ihtiyaç duyulan üç vasıtaya yani harf miktarı az olan uygun bir alfabe, okuma iştiağı ve üzerine baskı yapılabilecek bir malzemeye Uygurların sahip olduğunu bildirmiştir.

Geçmişte Alman, İngiliz, Fransız, Rus etnolog ve arkeologları tarafından Uygur şehirlerinde yapılan kazı ve araştırmalarda Türk-Uygur medeniyetinin varlığını ispatlayıcı sayısız belgeler bulunmuştur²⁶⁷. Bu da Bossert'in matbaanın var olması için gerekli gördüğü üç kaideye Uygur uygarlığının sahip olduğunu

²⁶⁰ Fuat Süreyya Oral, **Türk Basın Tarihi, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, 1728-1922, 1831-1922**, C. I., Yeni Adım Matbaası, İstanbul, 1968, s. 42.

²⁶¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 3.)

²⁶² İnuğur, **a.g.e.**, s. 48; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 3;

²⁶³ Bossert, **a.g.e.**, s. 6.

²⁶⁴ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28; Koloğlu, **a.g.e.**, 1987, s. 8; Bossert, **a.g.e.**, s. 5-6.

²⁶⁵ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 28.

²⁶⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 12.

²⁶⁷ Gündüz, **a.g.m.**, s. 337.

göstermektedir. Bu durumda matbaayı Uygurların bulmuş olması akla aykırı değil bilakis Çinlilerin bulmuş olmasından daha makul görünmektedir.

Türkistan'da MS asgari VIII. veya IX. asra kadar hüküm sürdüğü bilinen Uygurların, Kırgızlar ve Moğollar tarafından ortadan kaldırılması ile sahip oldukları yüksek kültür Moğollar tarafından Çin'den, Almanya sınırına kadar taşınmıştır. Moğolların 1241'de Almanya'yı istilaları sırasında beraberlerinde basılı kitaplar getirdikleri ve tahta kalıpla baskı usulünü Almanlara öğrettikleri anlaşılmaktadır²⁶⁸. Böylece Avrupa'ya matbaanın hangi yolla ulaştığı sorusu cevap bulmaktadır. Gutenberg'in Batı'daki icadına kadar geçen 200 yıllık zaman ise bu baskı tekniğinin biraz daha olgunlaştırılmasını sağlamıştır²⁶⁹.

Fakat bütün araştırmacıların bu görüşü benimsediği söylenemez. Fuat Süreyya Oral'a göre Türklerin bulmuş olduğu müstakil ve hareketli harfler Orta Asya'dan göçlerle dünyaya yayılmışsa da Türkler baskı makinesini icat etmemiştir²⁷⁰. Çinlilerin geliştirdiği bu tekniği 1241'de Altın Ordu Devleti kuvvetlerinin, Almanya'ya yaptıkları akınlarda oralara götürdükleri²⁷¹ fikrini paylaşanların yanında Uzak Doğu'daki sanatının Batı Avrupa'da icat edilen matbaa üzerinde bir etkisi olmadığını savunan²⁷² görüşler de vardır. A. Labarre, matbaa Avrupa'ya Uzakdoğu'dan gelmiş olsaydı, muhtemelen kâğıtla aynı yolu izlerdi ve Mainz'a değil Akdeniz havzasına gelirdi.²⁷³“ açıklamasında bulunur.

Avrupa'da XV. yüzyılda tahta levharın kullanıldığı dönemde 25 Latin harfini ayrı ayrı oymak fikri²⁷⁴ neticesinde çelik kalıplarla birbirine benzer harflerin elde edilip kâğıdın her iki yüzüne de basılabildiği tipografi doğmuştur²⁷⁵. Kalıpların yapımı, dökümevlerinin kurulması, metinlerinin dizilmesi ve el baskısı presler Gutenberg tarafından gerçekleştirilmiştir²⁷⁶. Bu önemli icadı milletlerin kendine mal

²⁶⁸ Bossert, **a.g.e.**, s. 5-6; İnuğur, **a.g.e.**, s. 49.

²⁶⁹ Bossert, **a.g.e.**, s. 6; İnuğur, **a.g.e.**, s. 49.

²⁷⁰ Oral, **a.g.e.**, s. 42.

²⁷¹ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 70.

²⁷² Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 10.

²⁷³ Labarre, **a.g.e.**, s. 61.

²⁷⁴ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 17.

²⁷⁵ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 75.

²⁷⁶ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 17.

etmeye çalışması, basmayı bulanın gerçekten Gutenberg olup olmadığı konusunda pek çok tartışmayı²⁷⁷ da beraberinde getirmiş, İtalyanlar Milanolu Pam Filio Castaldi'ye²⁷⁸, Hollandalılar Haarlemli Laurence Coster'e²⁷⁹ maletmek istemişlerdir. Albert Labarre, Haarlem'de böyle birinin yaşamış olduğunu fakat onun muhtemelen oymabaskı kullandığını²⁸⁰ bildirmektedir.

Macar tarihçisi ve Türkoloğu Profesör Lâszlo Rasonyi ise “Matbaanın mucidinin Gutenberg veya Coster olmayıp, onların ancak geliştiriciler olduğunu, matbaanın yüzyıllar önce Çin'de Kore'de ve Uygurlarda bilindiğini, blok baskısının Batı'ya yayılmasında, Uygurlar'ın büyük rolü olduğunu ve en eski müteharrik tipte harflerin Türkçe için kullanıldığını” bildirmektedir²⁸¹.

Tarafsız ve ciddi araştırmalar sonucunda matbaacılığı vücuda getirenin Gutenberg olduğu²⁸² çeşitli delillerle ispat edilmektedir²⁸³. Ortağı Fust ve Şofer ise devingen/hareketli harflerle kitap basımının gelişmesine katkı sağlamış kişilerdir²⁸⁴. Aslında matbaa Avrupa'ya ister Uygurlardan Moğollar yoluyla ister Çinlilerden Altın Ordu Devleti vasıtasıyla taşınmış olsun veyahut Avrupa'da kendiliğinden bağımsız olarak gelişmiş olsun hiçbir matbaanın bütün dünyada meydana getirdiği köklü değişimlerin değerini azaltmaz veya arttırmaz.

Tipografinin keşfi sayısız güçlüğü rağmen Gutenberg'in ömrü boyunca çabalaması neticesinde gerçekleştirebilmiştir²⁸⁵. Seri kitap üretimine isteğe bağlı bir araya getirilebilen ve aşınmaya karşı dayanıklı bir maddeden imal edilmiş hareketli harflerin çözüm olabileceğini düşünen Gutenberg çözümü kurşun alaşımında bulmuş, hazırladığı kalıpların yüzeyine mürekkep sürerek ahşap presler yardımıyla çoğaltmak istediği yazıyı kâğıda basmayı başarmıştır.

²⁷⁷ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67.

²⁷⁸ İnuğur, **a.g.e.**, s. 50.

²⁷⁹ Osman Fevzi, **Tarihçe-i Tıbb'at**, Hamid ve Mahdumları Matbaası, İstanbul, 1925, s. 10; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 3; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67; İnuğur, **a.g.e.**, s. 48; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 85-86.

²⁸⁰ Labarre, **a.g.e.**, s. 60.

²⁸¹ Gündüz, **a.g.m.**, s. 337.

²⁸² Fevzi, **a.g.e.**, s. 11.

²⁸³ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67.

²⁸⁴ Asım, **a.g.e.**, s. 211- 212.

²⁸⁵ Labarre, **a.g.e.**, s. 58.

Şekil 2.1. Gutenberg matbaası (Selman Soydemir, Hurufattan Taş Baskıya Osmanlıda Kitap Basımı, 1. Baskı, Çamlıca Basım Yayım, İstanbul, 2013, s. 9.).

Gutenberg'in 1450 yılında gerçekleştirdiği Tipografi, Avrupa'da XII. yüzyılda ortaya çıkmış XIV. yüzyılda yaygın kullanıma geçmiş olan kâğıt sayesinde asıl gelişmesini sağlamıştır²⁸⁶. Matbaacılığa otuz yıl emek vermiş olan Gutenberg²⁸⁷ bastığı kitaplara hiçbir ad koymadığından ilk basmalarının hangileri olduğu belli değildir²⁸⁸. Önceleri bazı tek yapraklı takvimler, papa emirnameleri ve küçük kitapçıklar basılmıştır²⁸⁹. İlk basımlardan birisi de İstanbul'un fethi ile Avrupa'yı korkutan Osmanlı Türkleri aleyhine yazılmış Venedik baskısı broşürlerdir²⁹⁰. Dünyanın ilk kitabı ise 1456'da²⁹¹ hareketli harflerle basılmış "42 satırlı İncil"dir ve yine aynı basımevinde her sayfasında 36 satır bulunan İncilden ayırt edilmek üzere bu isimle anılmaktadır²⁹².

Basılı ilk kitaplar görünüşleri bakımından, o çağın yazmalarını andırmakta, elle boyanmakta ve yaldızlanıp süslenmekteydi²⁹³. Bu ilk eserlerde dönemin Alman hattatların kitap yazımında kullandığı gotik harflerin kullandığı görülmektedir²⁹⁴. 1456'dan sonra matbaa pratik olarak kitapların çoğaltılması için istenilen bir

²⁸⁶ Labarre, **a.g.e.**, s. 57.

²⁸⁷ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67.

²⁸⁸ Selim Nüzhet Gerçek, **Türk Matbaacılığı I: Müteferrika Matbaası**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939, s. 10.

²⁸⁹ Turgut Kut, Fatma Türe, **Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishane, Üsküdar**, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 1996, s. 3.

²⁹⁰ Adivar, **a.g.e.**, s.145.

²⁹¹ Osman Fevzi kitabın basım tarihi için 1450 yılını, Albert Labarre, Turgut Kut ve Jale Baysal 1455 yılını, M. Nuri İnuğur 1454 yılını vermektedir. (Bkz. Fevzi, **a.g.e.**, s. 9; Labarre, **a.g.e.**, s. 59; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 3; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67-68; İnuğur, **a.g.e.**, s. 51.)

²⁹² Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67-68.

²⁹³ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 75.

²⁹⁴ Fevzi, **a.g.e.**, s. 25-26; İnuğur, **a.g.e.**, s. 51.

dereceye ulaştırılmış²⁹⁵, 1459'da Gutenberg henüz hayatta iken Bamberg, Strasbourg ve Köln gibi şehirlere yeni matbaalar kurulmuştur²⁹⁶.

Baskı sanatı başta İtalya, Hollanda, Flandre, İsviçre, Fransa ve İspanya olmak üzere Alman matbaacılar vasıtasıyla bütün Avrupa'ya yayılmıştır²⁹⁷. XV. yüzyılın sonunda 250'den fazla Avrupa şehrinde matbaa kurulmuş²⁹⁸, basılan kitapların sayısı 30.000, kimi kaynaklara göre de 35.000'i bulmuştur²⁹⁹.

Sadece kitap tarihi için değil, aynı zamanda genel tarih için de büyük öneme sahip kitap basma teknolojisi³⁰⁰ okuyan topluma Avrupa'da Rönesans'ın kapılarını açmıştır. Baskı tekniği ile çoğaltılmış ve yaygınlaştırılmış kitapların barındırdığı bilgi, sanat ve kültürün insanları ve toplumları hızlı bir değişim ve gelişim sürecine sokması elbette kaçınılmazdı.

Batı ve Doğu milletleri tarafından kurulan hareketli harfli matbaaların kuruluş yeri ve tarihi hakkında O. Ersoy'un verdiği bilgiler alınarak Dünya üzerindeki yayılışı EK-1.'de tablolaştırılmıştır.

2.2. Osmanlı Dışında Basılan Arap Harfli Eserler

Bilindiği üzere, Avrupa'da hareketli harfli matbaanın ortaya çıkışı, İstanbul'un fethi ve Amerika'nın keşfi gibi önemli iki olayla çağdaştır. Tarihçiler genel olarak, Orta Çağ'ın sonu ve Yeniçağın başlangıcı diye bu üç olayı zikrederler ve üzerinde dururlar. XV. ve XVI. yüzyılda Avrupa'nın en kuvvetli devletlerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu'nun, matbaayı icadından iki buçuk asır sonra alışı da üzerinde durulması gereken bir başka önemli konudur³⁰¹. Bu nedenle Osmanlıda matbaanın varlığının bilinmesine rağmen Türkler arasında matbaaya ilgi

²⁹⁵ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 13.

²⁹⁶ Mehmet Çolak, *Dünyaya Yön Veren İnsanlar Johannes Gutenberg Matbaanın Bulucusu*, Gönül Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 89.

²⁹⁷ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 3-4; İnuğur, **a.g.e.**, s. 52.

²⁹⁸ Labarre, **a.g.e.**, s. 62-63.

²⁹⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 3-4.

³⁰⁰ Sabev, **a.g.e.**, s. 18.

³⁰¹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 31 s.

gösterilmemesi, matbaacılık faaliyetlerinin Avrupa'ya ve ülkedeki azınlıkların kurduğu basımevlerine nazaran çok geç başlamış olması sırası geldiğinde nedenleri ile izah edilmelidir.

Gutenberg'in devingen harfli matbaayı faaliyete geçirdiği XV. yüzyıl ortalarından itibaren Almanya, Hollanda, İtalya başta olmak üzere Avrupa'da hızla yayılan basımevlerinde değişik dil ve alfabede pek çok kitap basılmıştır. Milletlerin kendi dil ve alfabelerinde yaptıkları yayınlar Avrupa'da büyük bir uyanışın doğmasına sebep olmuştur. Avrupa'da dünyayı yeniden şekillendirecek gelişmeler yaşanırken Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde bir Türk basımevi kurmak, kendi harfleriyle kendi dilinde eserler basmak için yaklaşık 274 yıl geçmesini bekleyecekti.

Hâlbuki bu devirde hemen hemen matbaanın icadıyla beraber kurulmuş İbrani, Rum ve Ermeni matbaaları başkentte mevcut bulunmaktaydı³⁰². Osmanlı Devlet adamları tebaaları olan gayrimüslim cemaatlere Türkçe ve Arapça kitap basmamaları, yıkıcı yayınlar yapmamaları kaydıyla basımevleri kurmalarına izin vermiş ve herhangi bir kısıtlama getirmemiştir. Türkler gayrimüslimlerin başta İstanbul olmak üzere Selanik, İzmir, Halep vb. şehirlerde din propagandası yapmak gayesiyle kurdukları matbaalar sayesinde matbu kitapları tanıma fırsatı bulmuştur. Zira her cemaat kendi inanışlarında ve kendi alfabeleriyle din kitapları basmış ve Osmanlı topraklarında yaymıştır.

Avrupa'da kitap basımcılığında yaşanan bütün bu gelişmeler yalnız kendi dillerinde değil Arap harfleriyle de kitap basmanın kapılarını açmıştır³⁰³. Gutenberg'in baskı makinesinin üzerinden yüzyıl geçmeden, Fransız harf tasarımcısı ve kitapçı Robert Granjon Roma'da zarif Arapça harfler kazımıştır. Diğer taraftan İtalya, Arapça kitap üretiminin merkezi olmaya devam etmiştir³⁰⁴. Avrupa'yı Arap harfleri ile kitap basmaya iten sebeplerin başında Batı ile şark arasındaki kültürel

³⁰² M. A. Ubucini, **Türkiye 1850: Tanzimat, Ulema, Basın I. Cild**, Tercüman 1001 Temel Eser, Kervan Kitapçılık, İstanbul, s. 229.

³⁰³ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70.

³⁰⁴ Bloom, **a.g.e.**, s. 288.

bağların güçlenmesi³⁰⁵ yanında siyasi ve iktisadi nüfuzlarını Orta Doğu'ya sokma arzusu yatmıştır. Osmanlı ve İslâm ülkelerinde henüz daha basım işlerine girilmemişken Avrupa'da Arap harfleriyle kitap basılmasındaki amaçlardan biri de hiç kuşkusuz dini propaganda ve ticari kazanç sağlamak için olmalıdır.

Tıpkı Avrupalı kâğıt üreticilerinin üretime başlar başlamaz ürünlerini Batı Asya ve Kuzey Afrika'ya ihraç etmeleri gibi, Avrupalı matbaacılar da Arapça basılı kitapları iyi bir ticari mal olarak düşünmüşlerse de³⁰⁶ bu matbu kitaplar Şarkta beklenen ilgiyi hiçbir zaman görememiştir³⁰⁷. Müslümanlar Kur'an-ı Kerim basılmasının yolunu açar korkusuyla Batı'nın basımevlerinde basılmış olan kitapları almak istememişlerdir.

Avrupa'da Arap harfleriyle yapılan ilk baskı denemesi 1486 tarihli “Breydenbach'ın Alfabeti” olup Mainz kentinde basılmış ilk tahta klişe baskıdır. Bağımsız bir yayın olmayan ve basılı ilk Arapça örneği olarak kabul edilen bu alfabe ile hareketli harfle 12 Eylül 1514'de İtalya'nın Fano kentinde basılmış³⁰⁸ ilk Arap harfli kitap “Kitâbu Salati's-Sevâ'i” arasında da 28 yıllık bir süre vardır.

A. D. Jeltyakov ve Osman Fevzî ise aynı tarih ve yer adını verdikten sonra yayımlanan ilk Arapça kitabın “İncil” olduğunu bildirmiştir³⁰⁹. Avrupa'da kurulan ilk Arap matbaası olan Fano'daki bu matbaanın yayınladığı tek kitap³¹⁰ Bloom'un anlatımıyla harfleri kaba, karakterler beceriksiz ve kopuk bir biçimde dizilmiş “Kitâbu Salati's-Sevâ'i”dir³¹¹.

³⁰⁵ Yahya Erdem, **Müteferrika'nın İzinde Kitap ve Matbuat Tarihi Yazıları**, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 2021, s. 178.

³⁰⁶ Bloom, **a.g.e.**, s. 288.

³⁰⁷ Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 178.

³⁰⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 22; İnuğur, **a.g.e.**, s. 149; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 67.; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 17; Bloom, **a.g.e.**, s. 288; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 87; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 12.

³⁰⁹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Osman Fevzî, **Târîhçe-i Tıbbâ'at**, Hamid ve Mahdumları Matbaası, İstanbul, 1925, s. 18.

³¹⁰ Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 147-148.

³¹¹ Bloom, **a.g.e.**, s. 288.

1516'da dört dilde yayınlanmış "Mezamir" kitabının³¹² lisanlarından biri de Arapçadır³¹³. Belki de en önemli ve bulunması en zor Arapça basılı kitap Venedikli matbaacı Paganino de' Paganini'nin 1537-38 tarihinde bastığı Kur'an baskısı olup³¹⁴, ortaya çıkıncaya kadar nüshaların tamamının bir yangında yok olduğu ya da yasaklanıp yakıldığı düşünülmüştür. Nihayet Kur'an'ın tek nüshası Venedik'te 1987 yılında bulunmuş ve beş asırdır bir rivayet gibi anlatılan bu neşrin gerçek olduğu ortaya çıkmıştır³¹⁵. A. D. Jeltyakov ise ilk Kur'an'ın yayım tarihi olarak 1542 yılını vermektedir³¹⁶.

"Poitiers'de De la Républiques Turcs" adlı kitabın 1575'de Paris'te çıkan genişletilmiş baskısında "En Çok Kullanılan Türkçe Kelimelerin Öğretimi" başlıklı yirmi sayfalık bölüm Avrupa'da yayınlanan ilk Türkçe gramerdir³¹⁷. Tunuslu Hacı Ahmed'in 967 de (1559) elma ağacı tahtası üzerine çizdiği kalp (cordiforme) şeklindeki dünya haritasının kenarındaki Türkçe yazılar ilk tahta kalıp baskı (xylography) Türkçe yazıdır³¹⁸. 1566 yılında ilk Arapça ders kitabı "Ttigad al-amanah" Roma'da bulunan İsa Cemiyeti Kolejinin basımevinden çıkmıştır³¹⁹.

Bazı Avrupa ülkelerinde basılan Arap harfli eserlerin Osmanlı İmparatorluğu'na hukuken ithaline hemen izin verilmemişse de³²⁰ 1588'de³²¹ III. Murat, iki İtalyan tüccara, bastıkları kitapları ülkeye sokmak ve satmak için bir ferman vermiştir. İstanbul'a getirdikleri ilk eserin Roma'da 1594'de basılan Euklides'in "Geometrinin Esasları"nın Arapça çevirisi olan "Tahriri'l-Usulü'l-Öklides" olduğu sonundaki bu fermanan anlaşılmaktadır³²². 1594 baskısı kitapta yer

³¹² Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 67; İnuğur, **a.g.e.**, s. 149; Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 149; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 17; İnuğur, **a.g.e.**, s. 149; Akkaya, **a.g.e.**, s. 83; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 87.

³¹³ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 17; İnuğur, **a.g.e.**, s. 149; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 87; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 12; Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 147.

³¹⁴ Bloom, **a.g.e.**, s. 288.

³¹⁵ Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 151.

³¹⁶ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

³¹⁷ Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 149-151.

³¹⁸ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 4.

³¹⁹ Akkaya, **a.g.e.**, s. 84-85.

³²⁰ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20-21.

³²¹ Bazı kaynaklarda fermanın tarihi 1587 olarak geçmektedir. (Bkz. Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 16.)

³²² Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 23; İnuğur, **a.g.e.**, s. 150-151; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 13; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 21; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 14; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 4; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 68.

alan tek sayfalık Türkçe ferman metni, 1575'te Paris'te çıkan “En çok kullanılan Türkçe kelimelerin öğretimi” başlıklı yirmi sayfalık Türkçe bölümden sonra basılan ilk Türkçe metin olma özelliğini taşımaktadır.

İbni Sina'nın Arapça yazdığı “El Kanun Fit-Tıb” 1002/1593'de, Nâsireddin el-Tûsi'nin “Kitab-i Tahrir-i Usulül-Öklidis” 1003/1594 yılında, Roma'da Medicea Basımevinde basılmıştır³²³. Batılıların Doğu'da pazar bulmak amacıyla adı geçen matbu eserin Doğu'ya gönderilen nüshalarına koymuş oldukları bu ferman³²⁴ sonra Türk topraklarına pek çok baskı kitap girmiştir.

Dünyada ilk basılan Türkçe kitap, Batıda hareketli Arap harfleriyle Arap dilinde ilk kitabın 1514 yılında basılmasından yüz yıl sonra 1615'te Paris'te Estienne Paulin basımevinde Türkçe, Fransızca olarak basılan bir “Ahidname”dir³²⁵. Müteferrika'dan tam 114 yıl önce Brèves'in İstanbul'da bir hakkaka yaptırdığı harflerle basılmıştır³²⁶. 1076/1665 yılında Roma'da basılmış “Söz Kitabı” adlı ilginç bir İtalyanca-Türkçe sözlük de vardır³²⁷. 1666'da Londra'da neşredilen “İncil-i Mukaddes” tamamı Arap harfli Türkçe olan ilk matbu kitaptır³²⁸. Tarihine bakılacak olursa ilk Türk beşikdevri basmasından 63 yıl önce basılmış olduğu görülmektedir. Bu yayınları daha pek çokları takip etmiş ve bunlar Osmanlı topraklarına sokulmuştur.

³²³ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.22; İnuğur, **a.g.e.**, s. 149; M. Türker Acaroğlu, “Dünya da Basılan İlk Türkçe Kitap”, Belleten, Sayı: 197, 1986, s. 510; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 12; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 16; Akkaya, **a.g.e.**, s. 86; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 68.

³²⁴ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.22.

³²⁵ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 77; Türker Acaroğlu, “Dünya da Basılan İlk Türkçe Kitap Bir Antlaşmadır”, **Milliyet Sanat Dergisi**, Eylül, S. 8, Milliyet Ofset Tesisleri, İstanbul, 1980, s. 75; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 69.

³²⁶ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 4.

³²⁷ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 21; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 69.; İnuğur, **a.g.e.**, s. 150; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 19.

³²⁸ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 207.

2.3. Azınlıkların/Gayrimüslimlerin Kurduğu Basımevleri

Batı’da bağımsız olarak 1440 ile 1450 yılları arasında Almanya’da geliştirilmiş olan baskı sanatı³²⁹ Mainz şehrinden Alman baskı ustaları vasıtasıyla bütün Avrupa’ya büyük bir hızla yayıldı³³⁰. XV. yüzyılın sonunda 250’den fazla Avrupa şehrinde matbaa bulunuyordu. 1470’ten önce 10, 1470-1479 arasında yüz kadar, 1480-1489 arasında 90 ve 1490-1500 arasında kırk kadar matbaa kuruldu³³¹.

Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk kitap yayıncılığı Türklerde değil, Osmanlı ordusunun egemenliği altına giren halklarda başlamıştır³³². Farklı etnik ve dini grupları topraklarında barındıran Osmanlı İmparatorluğunda azınlıklar denince akla Yahudi, Rum ve Ermeniler gelir. Osmanlı’ya matbaanın girişinde azınlıkların rolü büyük olduğundan ilk Türk Matbaasının faaliyetine geçmeden önce onların yani gayrimüslimlerin bu alandaki faaliyetinden kısaca bahsetmekte fayda vardır.

Avrupa’da matbaacılığın, bu sanatla çok erkenden ilgilenen Yahudilerle başlaması gibi, Osmanlı topraklarında da yine ilk matbaa Yahudiler tarafından II. Beyazıt zamanında açılmıştır³³³. Verilen tarihi bilgilere göre İstanbul’da ilk matbaa 1494 yılında Yahudiler tarafından kurulmuş, “Tevrat ve Tefsiri” olduğu sanılan ilk kitap da aynı tarihte yayınlanmıştır³³⁴. Bunun dışında, İstanbul, Selanik ve İzmir gibi imparatorluğun büyük şehirlerinde Yahudilerle birlikte, Ermeni ve Rum gayrimüslimler de matbaalar açıp kendi dillerinde kitaplar bastılar³³⁵. Türkçe olmayan ve içerikleri bakımından da Müslüman Türklere hitap etmeyen kitaplar basan bu matbaalar, ilk başta İstanbul’da sonraları diğer Osmanlı şehirlerinde kitap yayıncılığının gelişmesinde önemli bir faktör olmuştur.

³²⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 17; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 9-10; Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 75.

³³⁰ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 3-4; İnügür, **a.g.e.**, s. 52.

³³¹ Labarre, **a.g.e.**, s. 62-63.

³³² Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 31.

³³³ Niyazi Berkes, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, 24. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s. 58-59.

³³⁴ Edvard Carleson, **İbrahim Müteferrika Basımevi ve Bastığı İlk Eserler**, Ed. Mustafa Akbulut, 1. Basım, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1979, s. 13; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 18; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 18.

³³⁵ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 4.

Gerçek anlamda yayın yapan ilk Türk matbaası, İbrahim Müteferrika tarafından 1726 yılından sonra kurulmuş ve 31 Ocak 1729 tarihinde de yayın hayatına başlamıştır³³⁶. Osmanlı'da ondan önce (en aşağı 234 yıl kadar önce) Osmanlıcadan başka bir dilde, 218 yıl kadar önce Arap harfleriyle Avrupa'da; 130 yıl kadar önce İstanbul'da, baskı yapıldığı bilinmektedir³³⁷. Başlangıçta her ne kadar Türkler matbaacılığa ilgi göstermemişse de Batılı oryantalistler Türk diliyle de ilgilenmişler ve XVII. yüzyılda Türk dilinin gramerlerini ortaya çıkarmışlardır³³⁸.

Osmanlı İmparatorluğunda, o zamanlarda, Müslüman olmayanların dillerinde kitap yayımının yasaklanmadığı apaçıktır. Her cemaat kurmuş oldukları basımevlerinde Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinde kitap basmamak ve isyana teşvik edici yayınlar çıkarmamak kaydı ile kendi dilinde kitaplar basabilmektedir³³⁹. Avrupa'da matbaanın geliştirilip kullanılmasından başlayıp 1500 yılına kadar geçen yaklaşık 50 yıllık bir süreyi içine alan ve adına beşikdevri / incunabel denilen süreçte Osmanlı İmparatorluğu topraklarında azınlıkların kurduğu basımevleri vasıtasıyla da olsa kitapların basılmış olması ve de yurt dışında basılıp ülkeye sokulan kitaplar Türklerin bu sanattan bihaber olmalarının önüne geçmiştir.

Hıristiyan ve Yahudi uyruklular tarafından kurulan bu matbaaların Müslüman ve özellikle Türk halkının okuyabileceği kitap yayımı yasaklanmış olmasına rağmen aydın Türkler, bu tür kitapları, yabancı dillerden okuma olanağına sahiptiler³⁴⁰. Matbaacılığın Yahudiler, Rumlar ve Ermeniler arasında ne gibi düşüncelerle ilgi gördüğüne ve ne gibi olaylara yol açtığına bakılırsa, Osmanlı devlet adamlarının matbaaya karşı gösterdikleri direncin dinî değil, siyasi nedenleri olduğu görülür³⁴¹.

İmparatorluğun kalbi ve başkenti İstanbul'da Türklerden çok daha önce, dini İslâm, dili Türkçe olmayan azınlıkların kurmuş olduğu basımevlerinden bahsetmek Türk matbaacılığının beşikdevrinin ortaya çıkış sürecinin iyi anlaşılmasına katkı

³³⁶ Carleson, **a.g.e.**, s. 13.; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 38.

³³⁷ Berkes, **a.g.e.**, s. 58.

³³⁸ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 4.

³³⁹ Avram Galanti, **Türkler ve Yahudiler (Tarihi, Siyasi Araştırma)**, 3. Baskı, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, 1995, s. 112-113; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

³⁴⁰ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20-21.

³⁴¹ Berkes, **a.g.e.**, s. 59.

sağlayacağından Yahudi, Ermeni ve Rum matbaaları kuruluş tarihi sırasına göre kısaca izah edilmiştir.

2.3.1. Yahudi Basımevi

Osmanlı İmparatorluğu'nda azınlıklara karşı politik ve yıkıcı faaliyetlere girişmedikleri takdirde daima müsamaha gösterilmiştir. Hiçbir politik amacı olmadığından misafir kabul edilmiş³⁴² Yahudiler dünyanın hiçbir yerinde Osmanlı'da gördükleri toleransı görememişlerdir. Politik ve yıkıcı faaliyette bulunmayan her azınlığa karşı da böyle davranan Osmanlı devleti, bütün dünyaya bu tutumu ile örnek olmuştur³⁴³.

Yapılan araştırmalar ve yazılı kaynaklar ilk Türk basımeviden önce azınlıkların Osmanlı sınırları içinde birçok basımevi kurmuş olduklarını göstermektedir. İstanbul'da XV. yüzyılın son yıllarında kurulan Musevi cemiyetine ait basımevini Ermeni ve Rum basımevlerinin izlediği³⁴⁴ ve bu taht şehrinde muhtelif milletlere ait kitaplar basıldığı bilinmektedir³⁴⁵.

İbranice kitap basımı, 1492'de İspanya'da ve Portekiz'de soykırımdan kaçan³⁴⁶ Marrano³⁴⁷ denilen Yahudilerce Osmanlı'ya gelmiştir³⁴⁸. İstanbul, Selanik, Edirne ve İzmir gibi şehirlere yerleştirilmiş olan Museviler³⁴⁹ İstanbul'a gelirken yanlarında bir matbaa makinesi getirerek³⁵⁰ ilk basımevini kurmuşlardır³⁵¹.

³⁴² Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 18.

³⁴³ Oral, **a.g.e.**, s. 42.

³⁴⁴ Bloom, **a.g.e.**, s. 290; İnuğur, **a.g.e.**, s. 151; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Erdem, **Müteferrika'nın...**, s. 72; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 18; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5.

³⁴⁵ Giambatista Toderini, **İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı**, çev. Rikkat Kunt, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1990, s. 19.

³⁴⁶ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69.

³⁴⁷ İspanya'da zorla Hristiyanlaştırılmış fakat Portekiz'de yeniden eski dinlerine dönmüş Yahudiler.

³⁴⁸ Berkes, **a.g.e.**, s. 59.

³⁴⁹ Yasin Meral, **İbrahim Müteferrika Öncesi İstanbul'da Yahudi Matbuatı (1493-1729)**, 1. Baskı, Divan Kitap, Ankara, 2016, s. 27-28.

³⁵⁰ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 77; Jelyakov, **a.g.e.**, s. 19; İnuğur, **a.g.e.**, s. 151; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 68.

Avrupa'nın birçok yerinde daha basımevi yokken³⁵² İstanbul'da kurulan bu ilk basımevinin kuruluş tarihi için araştırmacılar birer yıl arayla farklı tarihler³⁵³ öne sürmektedirler. Bunun yanında Teotig, Kalimak Papadopulo'nun matbaanın Türkiye'ye ilk kez 1738'de girdiği yönünde ortaya koyduğu geç tarihli görüşü kabul etmeyerek yanlış olduğunu bildirir³⁵⁴. "Türk Kitap Tarihi" adlı eserde İstanbul'da matbaanın 1483'de II. Bayazıt zamanında ilk defa, Musevi hahamı olan Gerson tarafından kurulduğu ve Dedesi ve babası da matbaacı olan Gerson'un 1530 yılına kadar fiilen çalıştığı sonra işi oğullarına bıraktığı, onların da büyük Osmanlı kentlerinde matbaalar açtığı yazmaktadır³⁵⁵.

Diğer taraftan bu ilk matbaayı kuran kişilerin David ve Samuel Nahmias oldukları yönünde bilgi veren kaynaklar da vardır³⁵⁶. Nahmias ailesi tarafından kurulmuş ve 1530'ların başına kadar devam etmiş olan İstanbul'daki bu matbaa, aynı zamanda Orta Doğu ve İslâm dünyasında kurulan ilk matbaadır³⁵⁷. Yahudiler İstanbul'dan sonra Selanik, İzmir, Edirne gibi büyük şehirlerde de matbaalar kurmuştur³⁵⁸. İstanbul'da 1510 ile 1520 yılları arasında aynı cemaate ait sekiz yayınevi daha bulunmaktadır³⁵⁹. Naxos (Nakşa) Dukası Yusuf (Joseph) Nasi'nin dul eşi Belveder'in, 1579'da İstanbul'da bir matbaa kurduğu ve bunu 1593'te Kuruçeşme'ye taşıdığı³⁶⁰ bilgisi de oldukça kıymetlidir. Zira yeni bir kaynak çıkıp aksini söyleyinceye kadar Osmanlı topraklarında matbaa kuran ilk kadının kimliğini ortaya koymaktadır.

³⁵¹ Galanti, **a.g.e.**, s. 112; Bloom, **a.g.e.**, s. 290; İnuğur, **a.g.e.**, s. 151; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 18; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 27; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 20; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 9; Meral, **a.g.e.**, s. 28.

³⁵² Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 77.

³⁵³ Galanti, **a.g.e.**, s. 112; Oral, **a.g.e.**, s. 42; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Meral, **a.g.e.**, s. 27; İnuğur, **a.g.e.**, s. 151; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 9; Berkes, **a.g.e.**, s. 58-59.

³⁵⁴ Teotig (Teotoros Lapçinciyan), **Baskı ve Harf Ermeni Matbaacılık Tarihi**, Çev. Sirvart Malhasyan, Arlet İncidüzen, Birzamanlar Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 73.)

³⁵⁵ Teotig, **a.g.e.**, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 21; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 9.

³⁵⁶ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.

³⁵⁷ Meral, **a.g.e.**, s. 27.

³⁵⁸ Oral, **a.g.e.**, s.42; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 19; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69.

³⁵⁹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 22-23; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10; Akkaya, **a.g.e.**, s. 72.

³⁶⁰ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 22; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

XVI.-XVIII. yüzyılların çeşitli tarihlerinde, Osmanlı topraklarında Yahudi matbaa sayısını 30 dolayında³⁶¹ veren Kabacalı, daha sonra bu sayıyı 36 dolayında³⁶² diyerek güncellemiştir. Bu sayının 20³⁶³ veya 30 dolayında olduğunu bildiren kaynaklara göre bunların en az 10'u İzmir'de bulunmaktaydı³⁶⁴.

Osmanlıda kurulan matbaalar yukarıda ifade edildiği gibi daha önce profesyonel matbaa deneyimi olan insanlar tarafından işletilmiştir. Nahmias kardeşler, ardından Soncino ailesi, Ya'beths kardeşler, Franko ailesi, Abraham Gabay ve Yona ben Aşkenazi gibi aileler matbaa sektöründe öne çıkmış ailelerdir³⁶⁵. Yahudilerce İbranice, İspanyolca, İtalyanca, Yunanca ve Almanca³⁶⁶ basılmış eserlerin çoğu dini konularda olup, içlerinde tarih, gramer ve sosyoloji alanında olanlar da bulunmaktadır³⁶⁷.

Jonathan M. Bloom, ilk yayınların basımı için 1493 yılı sonunu³⁶⁸ işaret ederken Osman Ersoy, bu ilk matbaanın ilk eseri için 1494 tarihini bildirmektedir³⁶⁹. Davit ve Samuel Nahmes kardeşlerin “Musa'nın Beş Kitabı” adlı ilk basılı kitabı İstanbul'da yayımladıkları yazılmışsa da³⁷⁰ başka kaynaklarda Rabbi Jacob ben Asher'in Yahudi hukukuna dair “Arba'ah Tûrîm” (İbrani Kanunnamesinin Dört Emri) adlı dini eserin basıldığı geçer³⁷¹. Bu kitabın künyesinde, David ve Samuel ibn Nahmias tarafından İstanbul'da 13 Aralık 1493'te basıldığı yazmaktadır³⁷². İkinci olarak 1505'te on yıllık bir aradan sonra yine aynı matbaada basılmış olan “Tora” (Tevrat) olup yine aynı matbaada aynı tarihte “Zevah Pesah”, “Nahalat Avot” ve “Roş Amana” da basılmıştır³⁷³.

³⁶¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 23.

³⁶² Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

³⁶³ Akkaya, **a.g.e.**, s. 72.

³⁶⁴ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.

³⁶⁵ Meral, **a.g.e.**, s. 33.

³⁶⁶ Galanti, **a.g.e.**, s. 112; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 19; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69.

³⁶⁷ İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 19; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

³⁶⁸ Bloom, **a.g.e.**, s. 290; Meral, **a.g.e.**, s. 119.

³⁶⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 18.

³⁷⁰ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.

³⁷¹ Meral, **a.g.e.**, s. 28. Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Akkaya, **a.g.e.**, s. 71.

³⁷² Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 9-10.

³⁷³ Meral, **a.g.e.**, s. 119-120.

Galanti ise ilk olarak İbranice “Tevrat ve tefsir” (1491), yine “İbranice dilbilgisi kitabı” (1494) basıldığını öne sürmektedir³⁷⁴. Selim Nüzhet Gerçek de bizzat Galanti’ye müracaat ettiğinden ve kendilerinden İstanbul’da İbranice olarak 900/1494’te bir “Tevrat ve tefsir”, 1495’te İbranice bir Kavait tabedilmiş olduğunu öğrendiğinden bahsetmektedir³⁷⁵. Jale Baysal da “Tevrat” ve onun tefsirini Yahudi matbaasında basılan ilk kitap olarak kabul etmektedir³⁷⁶.

Bundan başka bazı kaynaklarda Haham Guerson’ın 1490 yılında bir “Yahudi tarihi” bastırması olduğu bilgisi geçmektedir³⁷⁷. Yahudi matbaalarının tarihini on yıl geriye, 1483’e götüren Romanyalı Ionescu ve Mistakidis Efendi, Osmanlı’da matbu olarak sayılabilecek ilk eserin ilk kez 1490’da Josef Ben Goriom tarafından basılan “İbrani Tarihi” olduğunu öne sürmektedir³⁷⁸.

M. A. Ubucini ise Wolf’ün, “Leçons des enfants” adıyla 1488’de neşredilen küçük bir sözlükten bahsettiğini, bu durumda bunun İstanbul’da basılan ilk kitap olduğunu bildirir³⁷⁹. Toderini kitabın “Çocuk Dersleri” yahut “İbrani Sözlüğü” adı altında yayınlandığını ve bunun Wolf tarafından İbrani Kütüphanesine geçirildiğinden bahseder³⁸⁰. Musevilerin İspanya’dan Osmanlı’ya göçleri 1492 tarihinde gerçekleştiğinden³⁸¹ 1490 veya daha önceki tarihlerde göçmen Museviler tarafından bir kitap basılmış olması çokta mümkün görünmemektedir. Fakat onlardan önce de İstanbul’da Yahudi toplulukları bulunduğu hatırlanacak olursa baskının bu Yahudiler tarafından yapılmış olabileceği düşünülebilir.

Yahudi matbaasının ikinci kitabının 1505 Nisan’ında basılan bir “Tevrat” baskısı olduğunu söyleyen Jonathan Bloom, “Tevrat”ın İbranice harflerle Farsça yazılmış bir Yahudi-İran baskısının da yine İstanbul’da 1594’te yayınlandığını

³⁷⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

³⁷⁵ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 27-28.

³⁷⁶ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69.

³⁷⁷ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 28.

³⁷⁸ Teotig, **a.g.e.**, s. 72-73; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 21; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 9.

³⁷⁹ Ubucini, **a.g.e.**, s. 228.

³⁸⁰ Giambattista Toderini, **Türklerin Yazılı Kültürü (Türklerin Edebiyatı)**, çev. Ali Berktaş, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018, s. 243; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 19.

³⁸¹ Meral, **a.g.e.**, s. 30; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 28.

bildirmektedir³⁸². Yahudi cemiyeti tarafından daha sonra 1492, 1500, 1506, 1509, 1512, 1515, 1598 tarihlerinde başka kitaplar da basılmıştır. Bunlardan en önemlisi bir örneği Viyana Devlet Kütüphanesinde bulunan 1546 baskısı “Pentateucul Poliglot” sayılabilir³⁸³. Toderini’ye göre Tevrat’ın yayınları arasında İstanbul şehrinin Musevi matbaalarında 1646 tarihinde basılmış olan bir nüshası da dikkate değerdir³⁸⁴.

Bugüne kadar bu dönemde basılmış 44 kitap tespit edilebilmişse de XVI. yüzyılın ilk yarısına ait nerede basıldığı bilinmeyen İbranice kitaplar da vardır³⁸⁵. Galanti’ye göre, II. Bayezid döneminde (1481-1512), İstanbul ile Selanik’te 19³⁸⁶, I. Selim döneminde (1512-1520) 33 kitap basılmıştır³⁸⁷. Ayrıca basıldığı yıl belli, basıldığı matbaa belli olmayan 17 kitaptan daha söz etmektedir³⁸⁸. Arapça ve Türkçe herhangi bir şey basmaları yasak edilmiş olan³⁸⁹ bu basımevlerinde basılmış eserlerin birçoğu bugün British Museum ve Bibliothèque Nationale’da bulunmaktadır³⁹⁰.

O dönemde basılan eserler göz önüne alındığında, II. Bayezid’in baskı işini yasakladığı, uymayanların ölümle cezalandırılacağını buyurduğu varsayılan fermanın kitap neşrine engel olamadığı anlaşılmaktadır³⁹¹. Bu konuda haklı olarak Efdaleddin, adı geçen ferman ortaya çıkıncaya veya hakkında bir kayıda rastlanıncaya kadar varlığının kabul edilemeyeceğini söylemektedir³⁹². Gerçekten de böyle bir ferman olsaydı, ortada basılmış hiçbir kitabın bulunmaması gerekirdi. Bunun yanında o dönemde basımevlerinin öneminin henüz anlaşılmadığı da ortadadır.

³⁸² Bloom, **a.g.e.**, s. 290.

³⁸³ Teotig, **a.g.e.**, s. 73.

³⁸⁴ Toderini, **a.g.e.**, 2018, s. 243; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 19.

³⁸⁵ Akkaya, **a.g.e.**, s. 72.

³⁸⁶ Acaroğlu, **a.g.m.**, Ağustos 1980, s. 68; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 27.

³⁸⁷ İnuğur, **a.g.e.**, s. 151-152; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 22; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 27.

³⁸⁸ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 27; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 22; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

³⁸⁹ Galanti, **a.g.e.**, s. 112; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.19.

³⁹⁰ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.19.

³⁹¹ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 26.

³⁹² Efdaleddin, “Memalik-i Osmaniyyede Tibaatin Kadimi”, **Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası**, 40 cüz, Yedinci Sene, 1. Teşrin Evvel 1332, Hilal Matbaası, İstanbul, 1334, s. 244.

2.3.2. Ermeni Basımevi

Osmanlı topraklarında yaşayan başka bir azınlık grubu da Milleti sadıka denilen Ermenilerdir. Bizans imparatorluğunun yıkılışından yaklaşık iki yüzyıl önce de İstanbul'da bir Ermeni cemaati mevcut olup bunlar çeşitli zanaat kollarına mensup din adamı, öğretmen, yazar, tüccar, devlet memuru, sanatçı ve zanaatkârlar yetiştirmiştir³⁹³. Türkçe ve kendi dillerini kullanan Ermeniler de Osmanlı'da basımevi kurmuş bir başka millettir.

Ermeni matbaacılığı, Gutenberg'den önce ahşap oymacılık tekniğiyle oyun kâğıtlarının Gutenberg'den sonra çeyrek asırda binlerce kitabın basıldığı Venedik'te başlamıştır³⁹⁴. Önemli bir matbaacılık merkezi olan bu kentte Latincenin yanı sıra ilk Hırvatça ve ilk Ermenice kitaplar da yayınlanmıştır. 1512'de Venedik'te kurulan Ermeni matbaasının ilk yayını, "Barzadumar" adlı kitap olmuştur³⁹⁵.

Ermeni matbaacılık tarihinin İstanbul'daki parlak örneklerini bu başkente Ermeni matbaacılığını kuran Apkar Tıbir ve bazı isimler teşkil etmektedir³⁹⁶. Kaynakların Tokatlı³⁹⁷ ya da Sivaslı Apkar Tıbir adı ile kaydettiği Ermeni³⁹⁸, 1562'de Venediğe Papa IV. Pius'un yanına gitmiş³⁹⁹ bir sonuç alamayınca bir süre burada kalarak kitap basmayı öğrenmiştir⁴⁰⁰. Ermenice kitap basma izni alan Apkar Tıbir, 1565'te Ermenice takvim, 1556'da "Mezamir"i basarak Papa'ya sunmuştur⁴⁰¹.

Adı geçen ilk Ermeni matbaacı çok geçmeden matbaa araç gereçleriyle 975/1567'de İtalya'dan İstanbul'a gelmiştir⁴⁰². Beraberindeki eşyanın ne olduğu anlaşılamayınca tutuklanıp sonra da serbest bırakılmıştır⁴⁰³. 1567'de⁴⁰⁴ İstanbul'da⁴⁰⁵

³⁹³ Teotig, **a.g.e.**, s. 72.

³⁹⁴ Teotig, **a.g.e.**, s. 55-56.

³⁹⁵ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

³⁹⁶ Arsen Yarman, **Ermeni Yazılı Kültürü: Harf, Elyazması, Matbaa ve Salnameler Tarihine Kısa Bir Bakış**, Türkiye Ermenileri Patrikliği, İstanbul, 2012, s. 180.

³⁹⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 23.

³⁹⁸ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92; A. Adnan Adivar, **Osmanlı Türklerinde İlim**, İstanbul, 4. Baskı, Remzi Kitabevi, 1982, s. 167; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72;

³⁹⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.20.

⁴⁰⁰ İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5. Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.20.

⁴⁰¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10.

⁴⁰² Oral, **a.g.e.**, s. 43; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 28; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 10; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152.

⁴⁰³ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 28.

Edirnekapi’da Nigoğayos Kilisesi’ne (Bugünkü Kefeli Mescit) yerleşen Apkar ilk Ermeni matbaasını burada kurmuştur⁴⁰⁶. Matbaanın yerini Kumkapı olarak bildiren araştırmacılar da mevcuttur⁴⁰⁷.

1567 yılında faaliyete geçirilen matbaada⁴⁰⁸ Venedik’ten getirdiği harflerle “Pokir Keraganutyan gam aypperan” (Basit Ermeni Alfabesi)⁴⁰⁹ olmak üzere sonraki iki yıl içinde 6⁴¹⁰ kitap yayınlamış⁴¹¹ ilk Ermeni matbaası hakkında Ermeni kaynakları ayrıntılı bilgi vermektedir. Nitekim asıl adı Teotoros Lapçinciyan olan Teotig, “Ermeni Matbaacılık Tarihi” adlı eserinde Rahip Khor Viraplı Arakel eliyle 5 kitabın basılmış olduğu isimleriyle birlikte bildirir⁴¹².

1782 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüş olan matbaacı çoğu din kitapları olmak üzere aralarında tarih, coğrafya, dil kitapları, sözlükler, yıldız falı kitaplarının da yer aldığı eserler basmıştır⁴¹³. Çamiçyan adlı Ermeni yazar, matbaanın çalışmasının dizgi harflerinin bozulmasıyla durduğunu ve daha sonra da yandığını yazmaktadır⁴¹⁴.

Bazı kaynaklar Ermeniler arasında matbaanın birden geliştiğini⁴¹⁵ ve pek çok matbaanın kurulduğunu⁴¹⁶ yazsa da Osmanlı’da Ermeni cemiyetine ait 2. basımevi yüzyılı aşkın bir süre sonra, tarihçi Eremya Çelebi Kömürcüyan tarafından 1677’de Kumkapı’da kurulmuştur⁴¹⁷. İki Ermeni matbaası arasındaki yaklaşık 100 senelik boşluğun gerici ve önyargılı olarak tabir ettikleri İstanbullular nedeniyle oluştuğu⁴¹⁸

⁴⁰⁴ Jeltyakov ve Osman Ersoy kuruluş tarihini 1565 olarak vermektedir. (Bkz. Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 20.)

⁴⁰⁵ Adivar, **a.g.e.**, s. 167; Oral, **a.g.e.**, s. 42.

⁴⁰⁶ Teotig, **a.g.e.**, s. 73; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 23.

⁴⁰⁷ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 29; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92.

⁴⁰⁸ Bloom, **a.g.e.**, s. 290; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁰⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 23;

⁴¹⁰ A. D. Jeltyakov sonraki 4 yıl içinde 7 Ermeni kitabın yayımlandığını söylemektedir. (Bkz. Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.)

⁴¹¹ Bloom, **a.g.e.**, s. 290; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 23.

⁴¹² Teotig, **a.g.e.**, s. 73; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 29; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72.

⁴¹³ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69-70.

⁴¹⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 24; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 11.

⁴¹⁵ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 20.

⁴¹⁶ Oral, **a.g.e.**, s. 43.

⁴¹⁷ Akkaya, **a.g.e.**, s. 75; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 24; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 11.

⁴¹⁸ Teotig, **a.g.e.**, s. 73.

iddiasında bulunanlar da vardır. Sadece iki yıl faaliyette bulunabilmiş⁴¹⁹ Kömürcüyan matbaasında kendisi tarafından kaleme alınmış sadece iki kitap basılmıştır⁴²⁰. Matbaacılığın verimli bir iş olmadığını ve harcanan çabanın heba olacağını öne süren Kömürcüyan basımcılıktan vazgeçmiştir⁴²¹.

Merzifonlu Krikor, Çelebi'den etkilenecek, onun harflerini edinmiş ve 1649'da⁴²² Ermeni cemiyetine ait üçüncü matbaayı kurmuştur. Tezyinat ve oyma sanatçısı olan Krikor Tıbir Marzıvantsi, matbaacılığın peşine düşmüş ve kurduğu matbaa 40-45 yıl çalışarak 14 kitap basmıştır⁴²³.

XVII. yüzyılın sonunda Osmanlı'daki Ermeni basımevinin sayısı 10'dan fazladır⁴²⁴. Ermeni Patrikhanesinin basımevi de bu süreç içinde 1697'de faaliyete geçerek⁴²⁵ cezvit papazlarının propagandalarına karşı çalışmıştır⁴²⁶. XVIII. yüzyılda İstanbul'da pek çok Ermeni matbaası kurulmuş, bunlar din kitaplarının yanı sıra eğitici nitelikte kitaplar da yayımlamışlardır⁴²⁷. Merzifonlu Krikor'dan ayrılan İstanbullu Asdvadzadur Tıbir, 1699'da ki bu tarih bir kaynağa göre 1700'dür⁴²⁸; kendi adına kurduğu bu yeni matbaa⁴²⁹ Ermeni matbaaları içinde en verimlisi olup uzun yıllar faaliyetlerini sürdürmüştür⁴³⁰.

1766'da Hovhannes ve Hagop tarafından açılan matbaada ünlü harf dökümcüsü Boğos'un adına rastlanmaktadır⁴³¹. Boğos Arapyan, Osmanlı matbaacılığına yaptığı katkı nedeniyle Sultan II. Mahmud tarafından 1816 yılında bir

⁴¹⁹ Akkaya, **a.g.e.**, s. 75.

⁴²⁰ Teotig, **a.g.e.**, s. 74.

⁴²¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 24; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 11.

⁴²² Teotig, **a.g.e.**, s. 74.

⁴²³ Yarman, **a.g.e.**, s. 180; Teotig, **a.g.e.**, s. 74; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 11-12.)

⁴²⁴ Akkaya, **a.g.e.**, s. 75.

⁴²⁵ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19; Akkaya, **a.g.e.**, s. 75.

⁴²⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.21.

⁴²⁷ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 24; Akkaya, **a.g.e.**, s. 75.

⁴²⁸ Teotig, **a.g.e.**, s. 76.

⁴²⁹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.

⁴³⁰ Yarman, **a.g.e.**, s. 184; Teotig, **a.g.e.**, s. 76.

⁴³¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.

berat ve nişanla ödüllendirilmiştir⁴³². Boğos Arabyan, oğulları ile birlikte faaliyetini 1841'e kadar sürdürmüş ve 150 kitap basmıştır⁴³³.

Ermeni ve Osmanlı matbaacılık tarihinin önemli isimlerinden biri de Türklerin Gutenberg'i olarak tanınmış Mühendisyan olup hazırladığı özel aletlerle harflerin dökümü ve dizgi işi kolaylaşmış, matbaacılığın galvano, stereotip ve çinkograf dalları Osmanlı'ya getirilmiştir. Üsküdar, Pera ve Galata'da 3 matbaası bulunan Mühendisyan 1891 yılında ölmüştür⁴³⁴.

Osmanlı'daki Ermeni basımevleri XIX. yüzyılın sonlarına kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir. 1567-1923 arasında İstanbul'da kurulan 131, taşrada 63 Ermeni matbaasında Ermenice ve Ermenice yazılarla Türkçe basılan gazete ve dergi sayısı 598'dir⁴³⁵. Basılan kitaplar arasında Ermenice harflerle Türkçe din, kilise, dil, tarih, coğrafya, edebiyat, çocuk eğitimi, gezi notları, mantık, felsefe, antoloji, biyografi, sözlük, anı, takvim, salname, her türlü ders kitapları gibi telif ve çeviri binlerce eser yer alır⁴³⁶. Musevi ve Ermeni matbaalarının kendisi 1784 yılında İstanbul'da iken⁴³⁷ de kitap bastıklarını söyleyen Toderini, Ermeni kiliselerini ve evlerini ziyaretinde yaptığı araştırmalarda İstanbul'da basılan kitaplardan bulduğunu ve incelediğini söylemektedir⁴³⁸.

Ermeni matbaaları politik faaliyete giriştikleri için bunların çoğu zaman zaman devlet tarafından kapatılmıştır⁴³⁹. Osmanlı'daki matbaacılık faaliyetlerinden bahsedilen Yahudi ve Ermeni cemiyetinin günümüz Türkiye'sinde kurdukları matbaalar bugün de açıktır ve kitap basmaya devam etmektedir⁴⁴⁰.

⁴³² Yarman, **a.g.e.**, s. 185.

⁴³³ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.

⁴³⁴ Yarman, **a.g.e.**, s. 188-200.

⁴³⁵ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.

⁴³⁶ Akkaya, **a.g.e.**, s. 75-76.

⁴³⁷ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 20.

⁴³⁸ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 19; Toderini, **a.g.e.**, 2018, s. 244.

⁴³⁹ Oral, **a.g.e.**, s. 43; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.21.

⁴⁴⁰ Toderini, **a.g.e.**, 2018, s. 244.

2.3.3. Rum Basımevi

Basımevi kuran üçüncü azınlık gurubu Rumlardır⁴⁴¹. Rumlar, İstanbul'da XVII. yüzyıldan itibaren matbaacılıkla uğraşmaya başlamışlar ve kısa zamanda diğer azınlıklara baskı kurup devlet karşıtı politikaya girişmişlerdir⁴⁴².

Nicodemus Metaxas adlı matbaacı Londra'da bir süre basım işiyle uğraştıktan sonra⁴⁴³ Ortodoks patriği Cyrille Lucaris'in aracılığıyla gümrükten çıkardığı matbaacılık malzemeleriyle birlikte⁴⁴⁴ İstanbul'a dönmüştür. 1627 yılında Nicodemus Metaxas, patriğin de desteği ile Beyoğlu'nda İngiliz Sefarethanesi civarında ilk Rum matbaasını kurmuştur⁴⁴⁵. Teotoros Lapçinciyan ilk Rum matbaasının kuruluşu için 1625 yılını işaret etmektedir⁴⁴⁶.

Ortodoks patriği Cyrille Lucaris, Protestanlığın etkisi altında yeni bir inanç ve kilise reformu yapmak niyetiyle⁴⁴⁷ matbaada ilk olarak "Court traité contre les juifs" "Museviler Aleyhine Bir Risale"⁴⁴⁸ ya da "Yahudiler Aleyhinde Küçük Risale"⁴⁴⁹ basılmıştır. Eserin künyesinde basım yeri Contantinople, basım yılı 1627 ve basımcısı Mr. Nicodeme Metaxas bilgilerine yer verilmiştir⁴⁵⁰. Bazı araştırmacılar Metaksas'ın ilk hazırlıklarını Londra'da yaptığı bu risalenin "Krillos'un Tu

⁴⁴¹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Teotig, **a.g.e.**, s. 73; Adıvar, **a.g.e.**, s. 167; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.21; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Akkaya, **a.g.e.**, s. 76; Toderini, **a.g.e.**, 2018, s. 244; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25.

⁴⁴² Oral, **a.g.e.**, s. 43.

⁴⁴³ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152.

⁴⁴⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.

⁴⁴⁵ Adıvar, **a.g.e.**, s. 167; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 21; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁴⁶ Teotig, **a.g.e.**, s. 73.

⁴⁴⁷ Berkes, **a.g.e.**, s. 59-60.

⁴⁴⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 21; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25; İnuğur, **a.g.e.**, s. 152; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92.

⁴⁴⁹ Adıvar, **a.g.e.**, s. 167.

⁴⁵⁰ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92.

makariotatu ke sofotatuimon...” “Faziletlu İskenderiye Patriği Pargalı Georgios Üzerine Risale” adı ile 1627’de yayınlandığı konusunda hemfikirdir⁴⁵¹.

Kurulan Rum matbaasında Katolik doktrini ve papalık aleyhine basılan risaleler Ortodoks ve Katolik kilisesini ürküttüğü⁴⁵² gibi İstanbul’da yapılan Fransız Cizvitlerini de tedirgin etmiştir⁴⁵³. Ertesi yıl Cizvitlerin tahrikleriyle ayaklanan ve 6 Aralık 1628’de bu basımevini tahrip eden yeniçeriler⁴⁵⁴ Metaksas ile İngiltere elçilik kâtibini tutuklamıştır. Serbest bırakılan Metaksas, basımevinin kullanılabilecek aletlerini alıp İstanbul’u terk etmesiyle⁴⁵⁵ bu matbaanın varlığı ancak bir yıl sürmüştür⁴⁵⁶.

Ne var ki Rum basımevi üzerinde meydana gelen bütün bu olumsuzluklara rağmen XVII. yüzyıl ortalarında Osmanlı’da kurulan Rum ve Ermeni matbaalarının tam kapasite ile çalışıyor olmasından⁴⁵⁷ Fransız Katoliklerinin, Rum kitap yayımcılığının gelişmesini engelleyemedikleri anlaşılmaktadır⁴⁵⁸. Rumların din propagandasında kullandıkları kitaplar Osmanlı’da olduğu kadar, dış ülkelerde de basılmış Rumca yayınlardı⁴⁵⁹.

XVIII. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğunda azınlıkların kurduğu matbaalar teknik bakımdan oldukça iyi donatılmıştır. Gravür, dizgi harfi dökümü ve kitap baskısı konularında tecrübeli ustalara sahip bu matbaaların çalışmaya başlamasıyla kitap yayımcılığı bilinen bir meslek haline gelmiştir⁴⁶⁰. Matbaacılık alanında yaşanan bütün bu gelişmelerin temelinde Avrupa ile sıkı ilişkiler kuran

⁴⁵¹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 72.

⁴⁵² Berkes, **a.g.e.**, s. 59-60.

⁴⁵³ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁵⁴ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20; İnüç, **a.g.e.**, s. 152; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; 12; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92.

⁴⁵⁵ İnüç, **a.g.e.**, s. 152; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12.; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 92.

⁴⁵⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 21.

⁴⁵⁷ M. A. Ubucini, **Türkiye 1850: Tanzimat, Ulema, Basın**, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, C. I, s. 229; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25.

⁴⁵⁸ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Akkaya, **a.g.e.**, s. 78.

⁴⁵⁹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 12; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 25.

⁴⁶⁰ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

gayrimüslim cemaatlerin iktisadi ve kültürel gelişimlerini arttırmaya yönelik çabaları bulunmaktadır⁴⁶¹.

Jeltyakov'un XVIII. yüzyıl başlarındaki azınlık matbaalarının teknik donanımı ve baskıları hakkında vermiş olduğu olumlu görüşün aksine 1781-1786 tarihleri arasında İstanbul'da bulunan Toderini, Rum matbaasının ömrünün kısa sürdüğünü, masraflar ağır geldiği için terk edildiğini ve matbaanın atıl durumda olduğunu⁴⁶² söylemektedir. Ayrıca Fener'de Aziz Mihail kilisesine bağlı Rum papazlarının kitaplığında gördüğü Rumca matbu eserlerin Venedik, Paris, Leipzig ve Eflak matbaalarında basılmış olduklarını⁴⁶³ da bildirmektedir.

XIX. yüzyıla gelindiğinde matbaa faaliyetlerini yeniden canlandırmış olan Rumlar, zamanla bu matbaaları isyan merkezi olarak kullanmışlardır. Bu yıkıcı faaliyetler sonucunda matbaaların Osmanlı makamları tarafından kapatılması⁴⁶⁴ matbaanın Ortodoks Hristiyanlar arasında yol açtığı din tartışmalarının siyasal sonuçlarından biridir⁴⁶⁵.

Osmanlı topraklarında azınlıklar tarafından girilen bu matbaa faaliyetleri yanında diğer ecnebilerin çalışmalarından da kısaca bahsetmek gerekir. Nitekim Avrupa ülkelerinin de İstanbul'daki temsilciliklerinde matbaalar kurup yayınlara yaptığı bilinmektedir. Cizvitler, 1703'de, yani ilk Türk matbaasından 25 yıl önce başlayan ve yalnız dini propaganda amacıyla yürütülen bir basım faaliyeti içinde olmuşlardır. Daha önce bahsedilen cemaatlerle birlikte bu ve buna benzer şekilde teşkil edilen basımevlerinin genel amacının dini propaganda yapmak üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Cizvitlerin bu matbaası Osmanlı makamları tarafından birçok defa kapatılmışsa da XVIII. yüzyıl boyunca aktif olabilmiş⁴⁶⁶ ve propaganda yayınlara devam etmişir⁴⁶⁷.

⁴⁶¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 27; Akkaya, **a.g.e.**, s. 80.

⁴⁶² Toderini, **a.g.e.**, 2018, s. 244.

⁴⁶³ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 20.

⁴⁶⁴ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.21.

⁴⁶⁵ Berkes, **a.g.e.**, s. 59-60.

⁴⁶⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 21.

⁴⁶⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 26.

Kaynaklarda Osmanlı topraklarında ilk Musevi matbaasının kuruluşu olan XV. yüzyılın son yıllarından başlayarak Türkçe kitap basan ilk Türk basımevinin kurulduğu XVIII. yüzyılın yaklaşık ilk çeyreğine kadar olan süreçte gayrimüslimler ve dini amaçlı topluluklarla birlikte Avrupa elçilikleri tarafından kurulan basımevlerinin bugüne kadar tespit edilebilmiş sayısı 37 olarak geçmektedir⁴⁶⁸.

Cemaatlerinin tesis ettiği matbaalarla ilgili çalışmalarda bulunmuş yazar ve araştırmacıların içlerinden çıktıkları cemaatlere karşı gösterdikleri milliyetçi tutum hissedilebilmektedir. Örneğin Ionescu'nun Ermeni matbuat tarihini anlatan kitabında Ermeni harfleri ve basım aletlerinin yeniçerilerin vandallığına kurban gittiği ifadesi yer alırken Ermeni matbaalarının yaptığı dini ve siyasi propagandalardan hiç bahsetmez. Bir başka örnek ise II. Bayazid'in ve I. Selim'in kendi dönemlerinde basımcılık işiyle uğraşanlar için idam cezası verileceği yolunda bugüne kadar ele geçirilememiş birer ferman yayımladığının öne sürülmesidir. Hâlbuki yasaklanmış olsa gayrimüslim cemaatler matbaa kuramaz, kitap basamaz ve bunlar ele geçirilemezdi.

Maalesef tarafsız bir tutum sergilemekten uzak durularak yapılan bilimsel çalışmalar, onlara dayandırılarak yapılacak olan pek çok akademik çalışmanın da güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kaynaklarda karşılaşılabilen taraflı tavırlar karşısında araştırılan konu ile ilgili daha çok ve daha çeşitli kaynaklara ulaşabilmek, her kaynağın ana fikrine ve düşüncesine sadık kalarak iktibasta bulunmak, ön yargıdan uzak, tarafsız bir şekilde değerlendirmek ve doğru çıkarımlarda bulunmak yapılan çalışmayı bilimsel anlamda daha objektif ve kıymetli kılacaktır.

Sonuç olarak Osmanlı ülkesinde gayrimüslim cemaatlerin ve yabancıların kurduğu bu matbaalar Arap harfleriyle kitap basmadığı, siyasi ve yıkıcı bir faaliyette bulunmadığı müddetçe Osmanlı idaresi tarafından hiçbir şekilde müdahaleye uğramamıştır⁴⁶⁹.

⁴⁶⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 70.

⁴⁶⁹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 27.

2.4. İlk Türk Basımevleri ve Türk Beşikdevri Basmaları

Avrupa’da Rönesans’ın doğuşuna yol açacak müteharrik harfli matbaanın geliştirilmesi ve bütün kıtada yaygınlaştırılması çabaları yaşanmakta iken, bilim ve sanata duyduğu ilgi ile tanınan Fatih Sultan Mehmed Han’ın İstanbul’u fethetmesiyle Dünya yeni bir çağa kapılarını açmıştır. XV. yüzyılın ortalarında yaşanan ve ileride dünyada köklü değişiklikler meydana getirecek çağdaş iki olaydan biri olan matbaacılığın yankılanan sesini Fatih’in duymadığını düşünmek, tipografi sistemi ile kitapların çoğaltılması usulünden haberdar olmadığını varsaymak gerçekçi değildir.

Nitekim 1453’de İstanbul alındığı zaman, Bizans halkı içindeki Yahudi, Ermeni, Rum azınlıklarda matbaa kullanılmaktaydı⁴⁷⁰. Diğer taraftan Türklerin basma kitaplarla ilk karşılaşmaları Balkan ve Güneydoğu Avrupa halklarıyla olmuşsa da⁴⁷¹ İslâm dünyası ile birlikte Osmanlıda da bu sanata duyulan ilgisizlik ortadadır⁴⁷².

Türklerin Fatih çağında basımevinin icad edildiğini bildikleri halde kabul etmemelerinin⁴⁷³ gerekçeleri üstünde de durulmalıdır. Matbaanın Osmanlıda geç kabul görmesi ile ilgili ileri sürülen olumsuz fikirleri peşinen kabul etmeyip dönemin mevcut şartlarını göz önünde bulunduran ve iddiaları değişik açılardan değerlendiren bir yaklaşım Türk kitapçılık tarihine katkı sağlayabilecektir⁴⁷⁴.

Osmanlı İmparatorluğunda basım sanatını ülke dışındaki bazı hareketler hazırlamıştır. Bunları Avrupa ülkelerinde Arap harfleriyle önce Arapça, daha sonra Türkçe basın yapılması, basılan kitapların ülkeye sokulması, Osmanlı ülkesinde azınlıkların basımevleri kurmaları şeklinde özetlemek mümkündür⁴⁷⁵.

Avrupa’da 1440 senesinde başlayan hareketli harflerle kitap basımı Rönesansın inkişafına sebep olduğu halde İstanbul’da ilk Türk matbaasının kuruluşu,

⁴⁷⁰ Oral, **a.g.e.**, s. 42.

⁴⁷¹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁷² Pedersen, **a.g.e.**, s. 139.

⁴⁷³ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 77.

⁴⁷⁴ İsmet Binark, “Türkiye’ye Matbaanın Geç Girişinin Sosyal-Psikolojik Sebepleri”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. 26, S. 1, (Mart) 1977, s. 23.

⁴⁷⁵ İnuğur, **a.g.e.**, s. 149.

Sultan Ahmed devri olan 1140/1727 yılında gerçekleşmiştir⁴⁷⁶. Diğer bir ifadeyle 1440 yılından itibaren bilinen ve İstanbul'daki azınlıklar tarafından 1490'larda kullanılmağa başlanan Matbaa, Türklerin eline ancak 1727'de Padişahın fermanı ve Şeyhülislâmın fetvası alındıktan sonra geçebilmiştir⁴⁷⁷. Bu tarih Osman Fevzi'nin 1450'ye⁴⁷⁸ tarihlediği⁴⁷⁹ Almanya'da Gutenberg tarafından hareketli Latince harflerle basılan ve Dünyanın ilk kitabı sayılan "42 Satırlı İncil"den⁴⁸⁰ yaklaşık 277 yıl sonrasındır. Osmanlının başta İstanbul olmak üzere topraklarında tesis edilmiş matbu kitap üretim merkezlerinden habersiz olması imkânsız iken uzun yıllar herhangi bir Türk basımevinin kurulmamış ve Türkçe kitap basılmamış olması elbette hayli ilginç bir vakadır. Türk kitap tarihinde bir üzüntü ve merak kaynağı olan Türklerin bir matbaa kurma teşebbüsünde geç kalmış olmalarının elbette geçerli başka gerekçeleri olmalıdır.

Bunun yanında yabancılara Arap harfleriyle bastıkları kitapları yurda sokma ve satma, ülke topraklarında yaşayan gayrimüslimlere ise basımevleri kurup kendi dillerinde kitap basma izni verilmiş olduğunu halde, Türklerin matbaayı uzun zaman benimsememiş ve kültürlerinin bir parçası haline getirememiş olmalarının sebebi neydi⁴⁸¹? diye soran Jeltyakov'a, Selim Nüzhet Gerçek "Matbaanın her gün artan ve arttıkça feyz ve irfan saçan mevcudiyeti, faaliyeti karşısında hakikate rücu ediyor fakat daha önce matbaacılığın feyzini ve kudretini tanımayanlar için bu rücu kabil mi idi.⁴⁸²" diyerek adeta cevap vermektedir.

Basım sanatının memleketimize geç girişinin teknik, iktisadî, içtimaî ve siyasî yönleri üzerinde fazlaca durulması gerekir. Nitekim İsmet Binark da, askerî ve siyasî grafikten daha çok, içtimaî, iktisadî, hukukî, dinî, kültürel, etnik şart ve nizâmların seyrini takip etmek gerektiğini söyler⁴⁸³. Matbaanın Osmanlı'da geç kabul görmesi

⁴⁷⁶ Ubucini, **a.g.e.**, s. 229.

⁴⁷⁷ Oral, **a.g.e.**, s. 47.

⁴⁷⁸ Kaynaklarda 42 satırlı İncil'in basım yılı konusunda değişik tarihler geçmektedir. Örneğin İnuğur 1454, Kut ve Baysal 1455, Ersoy 1456, yılını vermektedirler.

⁴⁷⁹ Osman Fevzi, **a.g.e.**, s. 9.

⁴⁸⁰ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 67-68.

⁴⁸¹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁸² Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 34.

⁴⁸³ İsmet Binark, "Türkiye'ye Matbaanın Geç Girişinin Sosyal-Psikolojik Sebepleri", **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. 26, S. 1, (Mart) 1977, s. 23.

ile ilgili olarak takip edilmesi gereken bu yönler bilim dallarının ışığı altında Osmanlı'nın içinde bulunduğu zaman zarfı göz önünde bulundurulmalı ve öne sürülen dini gerekçeden hafife alınarak daha az önemli kabul edilmemeli, ikinci plana atılmamalı ve üzerinde ehemmiyetle durulmalıdır.

Osmanlı devlet yönetiminin Türk basımevlerinin kurulması ve faaliyette bulunması konusunda yaklaşık 250 yıl beklemesi ancak farklı bilim dallarında disiplinler arası sıkı bir işbirliği ile araştırılıp aydınlatılabilecek oldukça ilginç bir konudur. Milliyetçi, dini ve duygusal bir bakış açısından uzakta dönemin mevcut şartları göz önünde bulundurularak tarafsız bir şekilde yapılacak ciddi araştırmalar farklı açılardan ele alınıp değerlendirmelere muhtaç olan bu sorunun çözümünde etkin bir rol oynayacaktır.

Şunu söylemek gerekir ki matbaanın Osmanlı'ya geç gelmesi Osmanlıların ilme değer vermediği, ilim yarışında geri kaldığı manasına kesinlikle gelmez. Ayrıca matbaanın geç gelmesi izafî bir meseledir. Matbaanın Avrupa ülkelerine nispeten Osmanlı'ya geç gelmesi, daha ziyade ihtiyaçların belirlediği bir unsur olmuştur. İlk eserin basıldığı 1729 tarihinden asrın sonlarına kadar sınırlı sayıda eser basılmış olması, ihtiyaç faktörünün önemini zaten ortaya koymaktadır⁴⁸⁴.

Matbaanın İslâm ülkelerinde kabul görmesinin bu kadar uzun sürmesinin nedenleri arasında ileri sürülen açıklamalardan biri de toplumsaldır. Bir Rönesans dönemi hükümdarı olan Osmanlı sultanı II. Mehmed'in, Yunanca elyazmaları sipariş etmesi, ülkesine Avrupalı sanatçıları getirmesi ve Avrupa teknolojisini kullanması gibi son derece geniş ilgi alanları göz önüne alındığında, Sultan'ın XV. yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğuna matbaayı getirmemesini biraz şaşırtıcı bulan Jonathan M. Bloom matbaaya karşı var olan güçlü direniş sebebiyle Osmanlıların matbaayı benimsemediklerini söylemektedir⁴⁸⁵. Zamane zihniyetinin henüz bunu

⁴⁸⁴ Selman Soydemir, **Hurufattan Taş Baskıya Osmanlıda Kitap Basımı**, 1. Baskı, Çamlıca Basım Yayım, İstanbul, 2013, s. 8.

⁴⁸⁵ Bloom, **a.g.e.**, s. 289-290.

kabul edecek seviyede olmaması herkesçe bilindiği farz edilen matbaanın önündeki bir engel olmuştur⁴⁸⁶.

Araştırmacıların çoğu gecikmenin nedenini Orta Çağ'da Osmanlı İmparatorluğu'nda matbaaların tâbi oldukları hukuki düzene bağlarlar. Nitekim daha önce de bildirildiği gibi bazı Avrupalı yazarlar, II. Beyazıd'ın 1483 yılında matbu kitap yayımını yasaklayan ve aksini yapanların idamla cezalandırılacağını bildiren bir ferman çıkardığını ve bu fermanın 1515 yılında I. Selim tarafından onaylandığını, hiçbir kanıt olmadan yazmışlarsa da bu fermanlara ya da varlığını bildiren dönem kayıtlarına hiç rastlanmamıştır⁴⁸⁷.

Bu büyük gecikmenin nedenlerinden birinin de dinsel bağnazlık olduğu öne sürülmüştür⁴⁸⁸. Yabancı bir yazarın “XIX. yüzyıla dek, İslâm otoriteleri matbaa yoluyla basıma karşı çıkmıştır. Zira Allah'ın kelamı makinelere bırakılmamalıydı⁴⁸⁹.” sözlerinde de bu iddia görülmektedir. Hâlbuki Osmanlı'nın ve İslâm dünyasının matbaaya karşı gösterdikleri direnç Müslümanların yazma sözcüklere duydukları saygıyla da açıklanabilir⁴⁹⁰. Nitekim tekrarlanıp dursa da ulemeden matbaaya karşı böyle bir direnç geldiğini gösterir herhangi bir delille karşılaşmamıştır. Bu düşüncenin konu ile alakalı araştırma ve yazılarda delil olmaksızın zamanımıza kadar aktarılması, kişilerin ve toplumların yükseliş kaynağı olan İslâmiyet'e, matbaaya en büyük engelmış gibi bir yaklaşım sergilenmesi şüphesiz bilimden yoksun önyargılı bir yaklaşımdır.

Jeltyakov'a göre Türklerin kitap yayıncılığında Avrupa'dan ve Müslüman olmayan tebadan geri kalmalarının nedenleri feodal-despotik bir düzenin hüküm sürmesine, ülkenin genel kültürel geri kalmışlığına, halkın büyük çoğunluğunun cehaletine bağlanabilir⁴⁹¹. Ayrıca Osmanlı ulema sınıfının çıkarıcı ve kendini beğenmiş tutumlarının Avrupalılardan veya ülkede bulunan gayrimüslimlerden herhangi bir yeniliği almayı veya yeni bilgiler öğrenmeyi imkânsız hale

⁴⁸⁶ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 33.

⁴⁸⁷ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 20.

⁴⁸⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 68.

⁴⁸⁹ Orsenna, **a.g.e.**, s. 43.

⁴⁹⁰ Bloom, **a.g.e.**, s. 291.

⁴⁹¹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 21.

getirdiğinden bahisle matbaanın gecikme ile kullanılmasının nedenleri arasında sayar.

Yüzyıllarca gelişmişlik ve güç bakımından dünyanın en önde gelen devleti olan Osmanlının duraksama ve gerileme döneminde Batı ve gayrimüslimler karşısında yaşadığı “geri kalmış olma” düşünce ve duygusu ile yüzleşebilmenin zorluğunda anlayabilmek gerekir. Bu yüzden ilk Türk basımevinin kurulmasının gecikme nedenini İslâm dininde görmek yerine, Osmanlının içine düştüğü bu psikolojide aramak çok da yanlış olmaz.

Ayrıca gelenek ve göreneklerin gücü de kitap yayımcılığına geçişi yavaşlatan önemli faktörlerden biri olmuştur. Sanat yapıtları olarak da değerlendirilen yazma eserlere alışkın olan tahsil görmüş Türkler hattat elinden çıkmış, minyatürlerle süslenmiş yazma kitap karşısında sönük ve gösterişsiz kalan baskı kitapları⁴⁹² güzel bulmayıp bunları müstensihlere kopya ettirmekteydi⁴⁹³. Görülüyor ki okuryazar toplum sahip olduğu sanatsal zevkle yazma kitapları matbu kitaplara tercih etmiştir.

Bir başka gerekçe de kitap çoğaltma işi ile iştigal eden ve geçimini bu şekilde karşılayan hattatların / müstensihlerin / kopyacıların işsiz kalacağı görüşüne dayanmaktadır⁴⁹⁴. Türkçe kitap yayımcılığına karşı çıkan hattatların Osmanlı başkentinde ciddi iktisadi ve siyasi gücü vardı⁴⁹⁵. İsmail Erünsal, İstanbul’da hayatını kitap istinsahıyla sürdüren müstensih / kopyacıların sayısını bin civarında bildirmekte⁴⁹⁶ ise de bazı kaynaklarda bu sayı 15 bin, 80 bin, 90 bin ya da 100 bin olarak verilmektedir⁴⁹⁷. Kitap istinsahı ile geçimini sağlayanların işsiz kalacak olmaları da elbette bu işin önündeki bir başka önemli engeldi. Bu engel din kitaplarının basılmaması şartıyla aşılabılmıştır.

⁴⁹² Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 21.

⁴⁹³ Erünsal, **a.g.e.**, 2021, s. 447-448.

⁴⁹⁴ Bloom, **a.g.e.**, s. 291.

⁴⁹⁵ Bloom, **a.g.e.**, s. 291.

⁴⁹⁶ İsmail E. Erünsal, **Osmanlıda Kitap Ticareti Sahafı ve Kitapçılar**, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2021, s. 447.

⁴⁹⁷ Ubucini, **a.g.e.**, s. 229; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 21; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 68; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 71; Bloom, **a.g.e.**, s. 291-292.

Osmanlı sisteminde meslekler imtiyazlı, beratlı loncalar olup⁴⁹⁸ gelişmiş bir sanat olan yazıcılığın⁴⁹⁹ sahaflar ve diğer meslek guruplarında olduğu gibi bir lonca teşkilatı vardı⁵⁰⁰. Yeni çıkmış matbaacılığın eski Osmanlı esnaf sisteminin yönetimine bağlanması matbaacılık mesleğinin gelişmemesindeki asıl nedenlerden biri olmuştur⁵⁰¹.

Ayrıca Osmanlı'ya matbaanın geç gelmesinde ülkede kâğıt fabrikasının olmayışının etkisinin de büyük olduğu muhakkaktır. Müteferrika baskısı eserlerin kâğıdının Avrupa'dan geldiği bilinmektedir⁵⁰². Matbaa ile kitap üretimi hızlanacağından kâğıda olan ihtiyacı da hayli arttıracaktır. Bu nedenle Yalova'da bir kâğıt fabrikası kurulmak istenmiş ve bu işe de ilk Türk matbaasının kurucularından Müteferrika önyak olmuştur.

Türkler arasında okuryazarlığın oldukça düşük olması nedeniyle sadece belirli bir sınıfın kitaba karşı duyduğu talep hattatların el ile yazarak kopyaladığı ve arz ettiği kitaplarla karşılanabilmekte idi. Kısacası talebin az olduğu yerde çok fazla arz olması ekonomik ve ticari anlamda yanlış ve gereksiz bir durumdu. Kitap ve okuyucu arasındaki arz talep ilişkisinde piyasa dengesi el yazması eserler ile sağlanmakta ve çok sayıda kitap üretecek matbaaya henüz ihtiyaç duyulmamaktaydı.

İbrahim Peçevi daha 1640'larda matbaanın artık Türk toplumuna yabancı bir şey olmadığını, toplumun bunu kabul etmesi gerektiğini, söylemişse de⁵⁰³ uzun yıllar boyunca kitap yayımcılığını benimsemeyen ve bu alanda herhangi bir faaliyette bulunmayan Türkler, ortaya çıkan zaruretler neticesinde basımevi kurma teşebbüslerine girişmiştir.

1683 Viyana bozgunundan 1718 Pasarofça barışına kadar sürüp gelen savaşlarda kendi topraklarını korumak için savaşan Osmanlı İmparatorluğu'nda⁵⁰⁴

⁴⁹⁸ Berkes, **a.g.e.**, s. 57-58.

⁴⁹⁹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 68.

⁵⁰⁰ Erünsal, **a.g.e.**, 2021, s. 313.

⁵⁰¹ Berkes, **a.g.e.**, s. 57-58.

⁵⁰² Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 1.

⁵⁰³ Bloom, **a.g.e.**, s. 292.

⁵⁰⁴ Münir Aktepe, **Patrona Halil İsyanı** (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, doçentlik tezi, 1953), 111. s.

Batı'nın bazı alanlarda üstün olduğunun kabul edilmeye başlanması⁵⁰⁵ Türk yönetim çevrelerini, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu kültürel yalnızlığın çarelerini aramaya itmiştir⁵⁰⁶. Sultan III. Ahmed devrinin ortalarına doğru Türklerde bir uyanış hareketi görülmeye başlamıştır⁵⁰⁷. Lale devri, Batı'ya yönelişimizde bir basamak, belki de bir yabancınn dediği gibi, Osmanlı Rönesansının başlangıcı olmuştur⁵⁰⁸.

Avrupa'daki gelişmelerden haberdar olmak isteyen Osmanlı, Yirmisekiz Çelebi Mehmed'i 1720'de⁵⁰⁹ Paris'e göndermişti. Yirmisekiz Çelebi Mehmed başkanlığındaki elçiliğin görevi sadece diplomasi değildi. 4 yıl⁵¹⁰ süreyle burada kalan ve Fransa'nın siyasal, toplumsal, bilimsel ve kültürel müesseselerini inceleyen elçiliğin kitap basım sanatı hakkında yapmış olduğu araştırma ve teknik incelemeler Osmanlı topraklarında bir Türk matbaasının kurulması fikrinin doğmasına sebep olmuştur.

2.4.1. İbrahim Müteferrika & Said Çelebi Basımevi

Mehmed Çelebi'nin sonraları basılmış olan "Sefaretname"sinde, Fransa'daki gördükleri takdir ve hayranlıkla anlatmıştır⁵¹¹. Baskı sanatıyla yapılan işlere bizzat şahit olan Said Çelebi, Batı'daki bu gelişmelerin, Osmanlı'ya aktarılması gerektiğini düşünmekteydi⁵¹². Sarayda, basımevi kurmayı sağlayabilecek bir pozisyonu olan, önemli devlet görevlerinde bulunmuş Said Çelebi⁵¹³ ve babası Mehmed Çelebi'nin ilk Türk matbaasının açılması fikri elçilik görevi tamamlanıp döndükten sonra oluşan bir düşünce değil, Fransa'daki görev henüz daha icra olurken ortaya çıkmıştı.

⁵⁰⁵ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 31-32.

⁵⁰⁶ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 22.

⁵⁰⁷ Ahmet Refik, **Âlimler ve San'atkârlar**, 1. Baskı, Büyüyenay Yayınları, Ankara, 1980, s. 269.

⁵⁰⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s.24.

⁵⁰⁹ Necib Asım bu tarihi H.1139/M.1726-27; Jonathan Bloom 1720-21; Alpay Kabacalı 1721 olarak vermektedir. (Bkz. Asım, **a.g.e.**, s. 213; Bloom, **a.g.e.**, s. 292; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 32.)

⁵¹⁰ Hasan Refik Ertuğ, Elçi ve heyetinin 1719-1724 yılları arasında Pariste bulunduğunu yazar. (Bkz. Ertuğ, **a.g.e.**, s. 94.)

⁵¹¹ Berkes, **a.g.e.**, s. 56.

⁵¹² Ubucini, **a.g.e.**, s. 229.

⁵¹³ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 71.

Osmanlı'da bir Türk basımevinin kurulması için Yirmisekiz Çelebi Mehmed'in oğlu Said Efendi, sadrazamı ve şeyhülislâmı da yanına alarak İbrahim Müteferrika'yı⁵¹⁴ teşvik ettiğini ve desteklediğini bildiren Jonathan M. Bloom⁵¹⁵ gibi Necib Asım da "Kitap" adlı çalışmasında matbaanın Osmanlı'da tesis edilmesinde Yirmisekiz Çelebi Mehmed'in üstlendiği role dikkat çekmektedir⁵¹⁶.

Elçiliğin yurda döndüğü 1724 yılında padişaha sunduğu, Paris matbaalarının çalışması ve kitap yayıncılığının yararları anlatılan rapor Türkçe kitap yayıncılığını hızlandıran etkenlerden biri olmuştur⁵¹⁷. 1726'da basımevi hazırlıklarına başlamış olan Said⁵¹⁸, İbrahim Müteferrika'yla da matbaa kurma fikrini paylaşmıştır.

İbrahim Müteferrika'nın matbaanın yararlarını delillerle ispatladığı⁵¹⁹, elle yazılmış küçük risâleyle⁵²⁰ beraber Said de sadrazam tarafından Sultan III. Ahmed'e takdim edilmiştir⁵²¹. Vesiletü't-tıbaa adını taşıyan bu risalede⁵²² baskı sanatının yokluğu sebebiyle İslâm biliminin uğradığı kayıplar ve matbaanın kurulmasının Müslümanlara ve Osmanlı'ya sağlayacağı yararlar⁵²³ yanında Avrupalılara nazaran Müslümanların geri kalma nedenlerinden birinin de basımevlerinin yokluğu olduğu açıkça anlatılmıştır⁵²⁴.

1726'da basmanın gerekliliği ve önemi konusunda⁵²⁵ doğu dilleri yanında Latince de bilen⁵²⁶ İbrahim Müteferrika'nın imzası ile verilen lâyhada⁵²⁷ ayrıca matbaanın kurulması ile kıymetli kitapların sonsuza kadar korunmasının mümkün

⁵¹⁴ Erhan Afyoncu, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2006, Adres: <http://islamansiklopedisi.org.tr/muteferrika> (Erişim Tarihi: 18.01.2023).

⁵¹⁵ Bloom, **a.g.e.**, s. 292.

⁵¹⁶ Asım, **a.g.e.**, s. 213.

⁵¹⁷ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 22.

⁵¹⁸ Berkes, **a.g.e.**, s. 56.

⁵¹⁹ Franz Babinger, **Müteferrika ve Osmanlı Matbaası 18. Yüzyılda İstanbul'da Kitabiyat**, çev. Nedret Kuran Burçoğlu, Machiel Kiel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004, s. 71.

⁵²⁰ Carleson, **a.g.e.**, s. 9.

⁵²¹ Babinger, **a.g.e.**, s. 71.

⁵²² Oral, **a.g.e.**, s. 48; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 50.

⁵²³ Bloom, **a.g.e.**, s. 292.

⁵²⁴ Berkes, **a.g.e.**, s. 57.

⁵²⁵ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 72-73.

⁵²⁶ Carleson, **a.g.e.**, s. 9.

⁵²⁷ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5.

olacağı yazılmıştır⁵²⁸. Cengiz Han'ın Maverâünnehir'de eserleri Ceyhun'a, Hülâgü'nün Abbasi eserlerini Dicle nehrine attırması olduğunu belirttikten sonra⁵²⁹ Endülüs'ün Avrupalıların eline geçmesiyle kitapların nasıl tahrip ve yok edildiğine temas edilmiştir⁵³⁰. Büyük kitapları istinsah edecek hattat kalmadığı, bulunanların telif ettiği eserlerin hatalarla dolu olduğu izah edildikten⁵³¹ sonra, matbaanın kurulmasını gerektiren sebepler ve sonuç olarak da sağlayacağı kolaylık ve faydalar on madde⁵³² halinde ve kısaca sıralanmıştır.

Matbaanın kurulması için, fetva ve ferman alınmadan önce Said Çelebi ve Müteferrika bazı hazırlıklar yapmışsa da engelleneceğini düşündüklerinden gizlemişlerdir⁵³³. Nitekim matbaa kurma düşüncesinden haberdar olan ulema, siyasi imtiyazlarını koruyabilmek için, dinin kutsallığının çiğnendiğini söylemekten çekinmemişlerdir⁵³⁴.

Matbaanın kendilerine rakip olacağından korkan hattatlar ve müstensihler, İstanbul'da gösteriler düzenleyerek basımevinin açılmasına engel olmak istemişlerse de⁵³⁵ devlet erkanınca himaye edilen matbaa'nın faaliyetini engelleyememişlerdir⁵³⁶. Zira Müteferrika ve Said Çelebi onlardan önce davranarak engellenme tehlikesine karşı fetva ve ferman talebinde bulunduğu bir arzuhalî (istida⁵³⁷) İbrahim Paşa'ya sunmuştur. İlk basılacak kitap olan "Vankulu Lugatı"ndan birkaç sayfanın da eklendiği 1727 tarihli dilekçede din kitabı haricinde eserlerin basılacağı belirtilmiştir. Düzeltmelerin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı da eklenmiş ve ayrıca kitapların basımdan sonra fiyatlarının belirlenmesini de rica etmiştir⁵³⁸. 1719 senesinden beri

⁵²⁸ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 22.

⁵²⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 32.

⁵³⁰ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 5-6.

⁵³¹ Server R. İskit, **Türkiyede Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, 1. Basım, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939, s. 4-5; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 50.

⁵³² Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 32-33; İskit, **a.g.e.**, s. 5; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 50-51; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 73.

⁵³³ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 102.

⁵³⁴ Ubucini, **a.g.e.**, s. 229-230.

⁵³⁵ İskit, **a.g.e.**, s. 7; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 73-74; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 42.

⁵³⁶ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 102.

⁵³⁷ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 126-127.

⁵³⁸ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 6.

çalışmakta olduğu anlaşılan Müteferrika, Said Efendi ile iki seneden beri ortak olduklarını bildirip Padişahın yardımını istemiştir⁵³⁹.

Hasan Refik Ertuğ ve Selim Nüzhet Gerçek'in kitabında teferruatlı bilgiler verdiği arzuhal (istida)⁵⁴⁰ Osman Ersoy'a göre III. Ahmed'in matbaanın açılmasına izin veren 1727 tarihli fermanından ve Şeyhülislâm Abdullah Efendi'nin fetvasından sonra verilmiştir⁵⁴¹. Fuat Süreyya Oral, Server R. İskit'in Selim Nüzhet Gerçek ise bunun tam tersi bir görüştedir⁵⁴². Ferman evası-ı Zilkade 1139 (1727 yılı Temmuz ortaları) tarihi taşıdığına göre arzuhalin de 1727'de verildiğine hükümlenabilir⁵⁴³.

Nihayet başkaldırıya rağmen, başarıya ulaşılmış⁵⁴⁴, istenilen fetva ve ferman kolayca yazılmıştır. Padişah'ın fermanı ve Şeyhülislâm Abdullah Efendi'nin fetvasında Müteferrika'nın risalesinden faydalanıldığı anlaşılmaktadır⁵⁴⁵. Risaleden memnun olan padişahın, şeyhülislâmdan görüş sorması⁵⁴⁶ üzerine şeyhülislâm dini kitaplar hariç diğer alanlarda kitap basılabileceğine dair fetva vermiştir⁵⁴⁷. Matbaanın yararlarının dile getirildiği fetvada⁵⁴⁸ matbaanın kurucusunu öven iltifatlara da yer verilmiş⁵⁴⁹ ve şeyhülislam tarafından imzalanmıştır⁵⁵⁰.

Ayrıca üst düzey devlet erkânından on altı kişi bu risalenin içeriğini onaylayarak yazarını övmüşlerdir⁵⁵¹. İlk basılan "Vankulu Lugatı"nın baş tarafına ferman⁵⁵² ve fetvadan sonra bunlar da konulmuştur⁵⁵³. Fetvanın yarattığı etki ile matbaacılığı engellemeye çalışan cahil kişileri durdurduğu görüşünü taşıyan Osman

⁵³⁹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 31.

⁵⁴⁰ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 52-58; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 96.

⁵⁴¹ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 31.

⁵⁴² Oral, **a.g.e.**, s. 48; İskit, **a.g.e.**, s. 6; Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 52.

⁵⁴³ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 52-53.

⁵⁴⁴ Ubucini, **a.g.e.**, s. 230.

⁵⁴⁵ Ersoy, **a.g.e.**, 1959, s. 33.

⁵⁴⁶ Carleson, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁴⁷ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 22; Ubucini, **a.g.e.**, s. 230-231.

⁵⁴⁸ Oral, **a.g.e.**, s. 47; İskit, **a.g.e.**, s. 6.

⁵⁴⁹ Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 132.

⁵⁵⁰ Babinger, **a.g.e.**, s. 71.

⁵⁵¹ Carleson, **a.g.e.**, s. 9; Babinger, **a.g.e.**, s. 71.

⁵⁵² Gerçek, **Türk Matbaacılığı...**, s. 133-135.

⁵⁵³ Oral, **a.g.e.**, s. 48.

Fevzî “Târîhçe-i Tıbbâ’at”ında 1139 Zilkade tarihli fermanın şekli ve içeriği hakkında geniş bilgi vermektedir⁵⁵⁴.

Böylelikle Osmanlı’da Türkçe kitap yayımcılığını elverişli hale getiren değişiklikler⁵⁵⁵ Türk matbaacılığın’nın temelini oluşturarak ilk Türk beşikdevri basmasının başına kaydedilmiştir⁵⁵⁶. Bütün engelleri ortadan kaldırıp ortaklaşa bir basımevi açan İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi⁵⁵⁷ Türk matbaacılığının kuruluşunda en çok emeği geçen iki kişi olmuştur⁵⁵⁸.

Şekil 2.2. Matbaa harfleri, Mürettiphane, El Presi (Soydemir, a.g.e., s. 11, 12).

2.4.1.1. İbrahim Müteferrika & Said Çelebi Basımevinin Türk Beşikdevri Basmaları

İlk Türk matbaası İbrahim Müteferrika & Said Çelebi Basımevinin ürünleri olan ilk Türk beşikdevri basmalarına geçmeden önce bu çalışmada “Türk matbaacılığının beşikdevri” kavramı ile 1727’de ilk Türk matbaasının kurulması ile başlayıp basımevlerinin yaygınlaşmaya başladığı Osmanlı modernleşme hareketi Tanzimat’a (1255/1839) kadar olan zaman dilimini, “Türk beşikdevri basmaları” ile de Türk matbaacılığının beşikdevrinde kurulmuş Türk matbaalarının tabettiği kitapları ifade ettiğini bildirmek gerekir. Ayrıca bahsi geçen zaman diliminde ilk Türk basımevlerinde tabedilmiş eserler için kullanılan Türk incunabelleri kavramı da

⁵⁵⁴ Fevzî, a.g.e., s. 14.

⁵⁵⁵ A. D. Jelyakov, **Matbaacılığın 250.Kuruluş Yıldönümüne Armağan: Türkiye’nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın**, Hürriyet Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1979, s. 23.

⁵⁵⁶ Babinger, a.g.e., s. 71.

⁵⁵⁷ Berkes, a.g.e., s. 56.

⁵⁵⁸ Ersoy, a.g.e., 1959, s. 30.

bu eserlerin Türk matbaacılığının henüz başlangıç yıllarında basılmış olduğunu anlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

Aslında beşikdevri ya da incunabel denilen dönem, bir toplumda ilk basımevinin kullanılmasıyla başlayan ve basımevi kültürünün yerleşmesiyle tamamlanan bir süreci kapsamaktadır⁵⁵⁹. Türk matbuat tarihi üzerine çalışmaları olan bazı araştırmacılar da bu zaman aralığının Türk matbaacılığın beşikdevri, bebeklik çağı olduğu görüşünde bulunurlar. Alpay Kabacalı, Jale Baysal ve Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nadir Eserler Kataloğuna göre bu süre ilk kitabın basılmasından Tanzimat’a kadar geçen 110 yılı kapsamaktadır⁵⁶⁰. Zira Tanzimata kadar bir elin parmağını geçmeyen Türk matbaalarının çok az sayıda kitap yayınlamış olmasına mukabil tanzimattan sonra hem matbaa hem kitap sayısının hızla artması matbaanın toplum nezdinde kabul gördüğünün, alışıldığının ve Türk Matbaacılığının beşikdevrini artık geride bıraktığının bir göstergesidir.

Burada tanzimattan önce kitap arzının az olmasının kitap ticaretinin hızlı bir şekilde gelişmesini engellediğini, tanzimattan sonra İstanbul’da matbaaların açılmasında ve matbu kitap ticaretinde yaşanan gelişmelerin kitap arzında bir kolaylık sağladığını, İstanbul dışındaki şehirlerde medrese ve mektep sayılarının çoğalmasında kitaba bir talep yarattığını⁵⁶¹ ilave etmek gerekir.

Elbette araştırmacılar tarafından ilk Türk basımevinin kurulması ya da ilk Türkçe kitabın basılması ile başlatılan Türk beşikdevrinin hangi tarihte nasıl tamamlandığı konusunda farklı değerlendirmeler de vardır. Orhan Öcal, beşikdevrini ilk Türk matbaasının bastığı ilk 17 kitap ile sınırlandırırken⁵⁶² Meral Alpay 1927 yılına kadar götürür⁵⁶³. Mehmet Ali Akkaya ise Türk basım tarihinde basılmış ilk din kitabı olan “Risale-i Birgivi” ile sona erdirir⁵⁶⁴. Bu farklı görüşlerden de anlaşıldığı

⁵⁵⁹ Akkaya, **a.g.e.**, s.132-135.

⁵⁶⁰ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 105; Akkaya, **a.g.e.**, s. 132-135.

⁵⁶¹ Erünsal, **a.g.e.**, 2021, s. 372.

⁵⁶² Öcal, **a.g.e.**, s. 151.

⁵⁶³ Meral Alpay, “Türkçe Basma Kitapların Beşik (İnkunabel) Devri”, **Sanat Tarihi Yıllığı V**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1973, s. 590.

⁵⁶⁴ Akkaya, **a.g.e.**, s. 115.

üzere Türk matbuat tarihinin beşikdevri tanımı ve sınırları konusunda ilim dünyasında tam bir fikir birliği yoktur.

İngilizcede incunable, Almandada inkunabel, Fransızcada da yine İngilizcedeki söylenişi ile aynı olan incunable kelimesi Avrupa’da baskı sanatının bulunuşundan, 31 Aralık 1500 yılına kadar basılmış olan⁵⁶⁵ matbaacılığın çocukluk (beşikdevresi) kitapları için kullanılmaktadır⁵⁶⁶. Türk basmacılığının beşikdevri bu tarihten 226 yıl sonra, bir başka ifadeyle Avrupa’daki ilk basılı kitaptan 271 yıl sonra kurulan ilk Türk matbaası ile başlamış oldu. 1141/1729’da basılan ilk Türkçe kitap “Vankulu Lugatı” da Osmanlının ilk beşikdevri basması olarak tarihe geçmiştir.

1465-1500 arasını kapsayan 35 yıllık zaman diliminde, 200’ü aşkın Avrupa kentinde matbaa açıldığı⁵⁶⁷, 50 yıl gibi kısa bir sürede basımevinin tüm Avrupa’da hızla yaygınlaştığı ve sayısının da 2000’e yaklaştığı görülür⁵⁶⁸. Bu matbaalarda 1500 yılına kadar basılan kitapların sayısı değişik kaynaklarda 30000, 35000⁵⁶⁹ ya da 40000 olarak geçmektedir. Osmanlıda ise yukarıda gerekçeleri ile bahsedilen bütün engel aşılarak 1729’da ilk basılı eser ortaya çıkmış, fakat ondan sonra, bir yüzyıl boyunca ancak 180 kadar kitap basılabilmektedir. Yine de ilk yüzyıldan sonra basılı eser sayısı hızla artmış, Türk basımevleri, başlangıçta hazır olmasa bile toplumu arkasından sürüklemeyi, bir okuyucu sınıfının ortaya çıkmasını sağlamayı başarmıştır⁵⁷⁰. Kitap basımının başlamasıyla birlikte sahafların ticari hacimleri son derece büyümüş Batı’daki gelişmelere benzer şekilde, kitap peşinde olan okuyucuların yerini, okuyucuya ulaşmak isteyen kitaplar almıştır⁵⁷¹.

Bütün bu açıklamalardan sonra üzülerek ifade edilmelidir ki Avrupa matbaacılığının ilk döneminde basılmış incunable miktarı karşısında Osmanlı matbaacılığının beşikdevrinde basılan kitapların miktarı kıyaslanamayacak kadar azdır.

⁵⁶⁵ Şenalp, **a.g.e.**, s.166-167.

⁵⁶⁶ Abdülkadir Salgır, “Matbaacılığın İlk Ürünleri: İnkunabeller”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. V, S.3, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1956, s. 191

⁵⁶⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 4.

⁵⁶⁸ Akkaya, **a.g.e.**, s. 68.

⁵⁶⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 3-4.

⁵⁷⁰ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 69.

⁵⁷¹ Erünsal, **a.g.e.**, 2021, s. 348-349.

İlk Türk basımevinin beşikdevri basmaları; “Tercüme-i Sihâh-ı Cevherî (Vankulu Lugatı), Tuhfe’tül-Kibâr fî Esfârül-Bihâr, Târîh-i Seyyâh, Kitab-ı İklim-i Cedid (Târîhi Hindi Garbî), Târîh-i Timur Gûrgân, Târîh-i Mısri’l-Cedîd ve Mısri’l-Kadîm, Gülşen-i Hulefâ, Grammaire Turquieou Methode courte et facile pour apprendre la Langue Turque (Türk Grameri), Usûlü’l-Hikem fî Nizâmî’l-Ümem, Füyûzât-ı Mıknâtisiyye, Cihânnumâ, Takvîmü’t-Tevârih, Târîh-i Na’imâ, Târîh-i Râşid, Âsım Tarihi, Ahvâl-i Gazavât der Diyâr-ı Bosna, Lisânü’l-’Acem (Ferheng-i Şu’ûrî), Tercüme-i Sihâh-ı Cevherî (Vankulu Lugatı) II. Baskısı, Târîh-i Samî ve Şâkîr ve Suphî, Târîh-i İzzî, İ’râbü’l-Kâfiye (El-Kâfiye), Fenn-i Harb, Fenn-i Lağım, Fenn-i Muhasara” olmak üzere 24 eserden oluşmaktadır. İlk Türk basımevinin beşikdevri basmaları olarak adı geçen eserlerdiğer basımevlerinin beşikdevri basmaları ile birlikte künye bilgilerinin yanında metin, dikiş ve cild teknik özellikleri belirlenerek, katoloğlardaki uygun tablolara kaydedilmiştir.

2.4.2. Mühendishâne Basımevi

İbrahim Müteferrika'nın Sultan Selim semtindeki konağında açılan ve ilk 8 kitapla 17. kitaptaki kayda göre Dârüttıbâatî'l-Ma'mûre ya da 9 ile 16. kitaplarda yer alan kayda göre Dârüttıbâatî'l-Âmire adı verilen⁵⁷² ilk Türk matbaasının yayım faaliyeti gösterdiği yaklaşık 68/65 yıl boyunca ikinci bir Türk matbaasının kurulmadığı bilinmektedir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Avrupa'nın çağdaş ilmini Osmanlıya sokmak için Deniz Mühendishânesi (Mühendishâne-i Bahrî-i Hümayûn) ve Kara Mühendishânesi (Mühendishâne-i Berrî-i Hümayûn) açılmıştır⁵⁷³. İşte ikinci Türk basımevi de 1729'dan 67 yıl sonra⁵⁷⁴ 1796'da III. Selim'in emirleri ile burada kurulmuştur⁵⁷⁵. III. Selim, 1792 de Nizam-ı Cedid hareketini başlattıktan sonra⁵⁷⁶ 1795-96'dan

⁵⁷² Kabacalı, a.g.e., 1989, s. 44.

⁵⁷³ Adıvar, a.g.e., s. 223.

⁵⁷⁴ Baysal, a.g.e., 1992, s. 77.

⁵⁷⁵ İnuğur, a.g.e., s. 163; Kabacalı, a.g.e., 1989, s. 71; Baysal, a.g.e., 1992, s. 77.

⁵⁷⁶ Kut, Türe, a.g.e., s. 9.

başlayarak bu binada öğretim verilmiştir⁵⁷⁷. Önce Mühendishâne-i Sultani, daha sonra Mühendishâne-i Berrî-i Hümayûn adını taşıyan⁵⁷⁸ Mühendishâne Mektebi, yenilik hareketlerinin çıkış noktalarından biri olmuş⁵⁷⁹, 1210/1795 yılında III. Selim'in bir fermanıyla nizamları ve öğretimi düzenlenmiştir⁵⁸⁰.

1795'te⁵⁸¹ Hasköy'de kurulan Mühendishâne-i Berrî-i Hümayûn'un bünyesinde bir matbaanın gerekli olduğu anlaşılmıştır⁵⁸². Aynı yıl III. Selim, Mühendishâne Matbaası adı altında yeni bir matbaanın kurulmasını emretmesi üzerine⁵⁸³ bu binanın alt katı Deniz Mühendishânesi öğrencilerinin faydalanacakları ders kitaplarını basmak üzere⁵⁸⁴ tamamı 269 m² olan katın en büyük odası matbaaya ayrılmıştır⁵⁸⁵.

Basmahane Odası diye adlandırılan Mühendishâne Matbaasının⁵⁸⁶ başına da Mühendishâne'deki okulun baş hocası⁵⁸⁷ ve geometri öğretmeni Abdurrahman Efendi getirilmiştir⁵⁸⁸. Her ne kadar bazı kaynaklarda 1211/1796 tarihi verilmiş olsa da⁵⁸⁹ matbaanın 1797 senesi bahar ve yaz ayları içinde oluşturulduğu anlaşılmaktadır⁵⁹⁰. Harfleri ve alet edavatı yepyeni olan bu matbaada⁵⁹¹ atıl durumdaki ilk Türk matbaasının bazı araç ve gereçleri Raşid Efendi'den satın alınarak Mühendishâne Matbaasının tesisi gerçekleştirilmiştir.

⁵⁷⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31.

⁵⁷⁸ Adıvar, **a.g.e.**, s. 206.

⁵⁷⁹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77.

⁵⁸⁰ Adıvar, **a.g.e.**, s. 206, 209.

⁵⁸¹ Server R. İskit bu tarihi 1210- 1796 olarak vermektedir. (Bkz. İskit, **a.g.e.**, s. 26.)

⁵⁸² Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁸³ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 35.

⁵⁸⁴ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71.

⁵⁸⁵ Kemal Beydili, **Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi (1776-1826)**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık, İstanbul, 1995, s. 100.

⁵⁸⁶ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31.

⁵⁸⁷ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71; Adıvar, **a.g.e.**, s. 207.

⁵⁸⁸ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 125; Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 18; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31; Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 100; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71.

⁵⁸⁹ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 18; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 125; İskit, **a.g.e.**, s. 26; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71.

⁵⁹⁰ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 100.

⁵⁹¹ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125.

Bastığı kitaplarda adı Dârüttibâati'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye ya da Dârüttibâati's-Sultâniyye olan matbaaya Fransız harfleri de satın alınmıştır⁵⁹². Bu yeni matbaada ileride basılacak olan “Vankulu Lugatı”nın üçüncü basımındaki mukaddimede “Mühendishâne Matbaası için lüzumlu harfler ve âletler imâl ettirilmiştir⁵⁹³.” şeklinde, yukarıda verilen bilgiler ile örtüşmekte olan izahatlar da yapılmıştır. Matbaanın ilk Türk matbaasındaki harflerden daha küçük puntoda ve daha okunaklı olan⁵⁹⁴ harfleri Bogos Arapyan tarafından yapılmıştır⁵⁹⁵. Mühendishâne Matbaasında askerlik konusunda çeviri ve derleme eserlerin, matematik ve jeodezi ile coğrafya ders kitaplarının, Arapça ve Farsça gramer ve sözlüklerin, logaritma cetvelleri ve atlasların yayımlanması sürdürülmüş⁵⁹⁶, basılan kitaplarda resim ve şekillere yer verilmiştir⁵⁹⁷.

Zaman zaman duraksayan ikinci Türk matbaası mekân ve mali sıkıntılar nedeniyle 1802'de önce Kapalı Fırın semtine oradan da Üsküdar'a taşınmıştır⁵⁹⁸. Üçüncü Türk matbaasının açılmasıyla hemen kapanmamış ve bir süre daha çalışmaya devam etmiştir.

2.4.2.1. Mühendishâne Basımevi'nin Türk Beşikdevri Basmaları

1797 yılında Hasköy Mühendishânesinin bünyesinde⁵⁹⁹ öğrencilerinin ders kitaplarını basmak üzere kurulmuş olan⁶⁰⁰ Mühendishâne Matbaası, İlk Türk matbaasında olduğu gibi bilimsel eserler basılmaktaydı⁶⁰¹. Mühendishâne Matbaası faaliyette olduğu beş yılda yaklaşık 16 kitap ve 2 propaganda broşürü basmıştır⁶⁰².

⁵⁹² Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁹³ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 125.

⁵⁹⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 125; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31.

⁵⁹⁵ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 9.

⁵⁹⁶ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 35.

⁵⁹⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 71.

⁵⁹⁸ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 136.

⁵⁹⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 9; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31; Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 100.

⁶⁰⁰ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 31.

⁶⁰¹ Adıvar, **a.g.e.**, s. 207; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 77.

⁶⁰² Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 32.

Açıldığı yıl (1797) baskı işine başlamış matbaada aynı yıl içinde 1212/1797’de⁶⁰³ Aşîrzâde Hafîd Efendi’nin “Mehâhü'l-Miyâh” isimli risâlesi⁶⁰⁴ ve selh-i Ş.⁶⁰⁵ 1212/18.02.1798 ‘de “Logaritma Cetveli” tab olunmuştur⁶⁰⁶. İkinci Türk matbaası olan Mühendishâne Matbaası neşriyatı içinde yer alan diğer Türk beşikdevri basmaları şunlardır: “Humbara Cedveli, Tefâvüt-i ‘Arz, Usûl-i Hendese, Tuhfe-i Vehbî, Tableau des Nouveaux Reglemens de L'Empire Ottoman. Imprimé dans la nouvelle Imprimerie du Génie, Tibyân-ı Nafi' der Tercüme-i Burhân-ı Katı’, Tuhfe Şerh-i Hayatî (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî), Telhisü'l-Eşkâl, Sûbha-i Sıbyân, Kitâb-ı Tahrir-i Usûl-i Öklidis, Lehçetü'l-Lügat, Tarif de Douane, İmtihânü'l-Mühendisîn, Tercüme-i Sihâh-ı Cevherî (Vankulu Lugatı)”.

2.4.3. Üsküdar Basımevi

İkinci Türk matbaası olan, Mühendishâne Matbaasında 1217/1802 yılında⁶⁰⁷, “Vankulu Lugatı”nın birinci cildinin üçüncü basımı devam ediyorken aynı tarihte Osmanlı Devleti Üsküdar’da müstakil büyük bir matbaa daha kurmuştur⁶⁰⁸. İlk ikisi gibi resmi bir matbaa olan üçüncü Türk basımevi yeni harfler ve âletler konularak Dârüttıbbâatî’l-Cedideti’l-Ma’mûre adıyla açılmıştır⁶⁰⁹. Bazı kaynaklarda bu yeni matbaa Dârüttıbbâatî’l-Âmire⁶¹⁰ adı ile geçmektedir.

Üçüncü Türk matbaasının yeri konusunda kaynaklarda farklı bilgiler geçmektedir. Bazıları Üsküdar’da Selimiye Camii dolayında yaptırılan Kitaphane Hanı’nı⁶¹¹, bazıları ise (11 Muharrem 1218/3 Mayıs 1803’de) Üsküdar’da Harem

⁶⁰³ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 90; Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 254.

⁶⁰⁴ İskit, **a.g.e.**, s. 27.

⁶⁰⁵ Mustafa Özsaray, “Osmanlı Belgelerinde Kullanılan Tarih Türleri; Types of Dates Used in the Ottoman Documents”, **Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi**, I (2019), s. 34. Erişim Yeri: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/910161>. Erişim Tarihi: 28.02.2023.

⁶⁰⁶ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 254.

⁶⁰⁷ İskit, **a.g.e.**, s. 27; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 107; Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 255.

⁶⁰⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 78; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126; İskit, **a.g.e.**, s. 27-28; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 76; Jeltakov, **a.g.e.**, s. 36; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125.

⁶⁰⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10.

⁶¹⁰ Jeltakov, **a.g.e.**, s. 36; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 76; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126; İskit, **a.g.e.**, s. 27-28.

⁶¹¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 76.

İskelesi Yokuşu'nun başında Boyacı Hanı'nı⁶¹² işaret etmektedir. Neticede yer darlığı sebebiyle gerçekleşen Mühendishâne Matbaasının taşınma işlemi yeni bir matbaanın doğmasına sebep olmuştur⁶¹³. Yeterince geliştikten sonra genel yayınlara başlamış⁶¹⁴ basımevi 1820 yılları sonlarına kadar Osmanlı'da kitap yayımcılığının esas merkezi olmuştur⁶¹⁵.

Matbaanın açılışına şair Aynî tarafından “Musahhih bendesi Aynî dedi tarihi matbû'un/Üçüncü Şeb Selim dâr-ı tıbâ'a eyledi inşâ” tarihi düşürülmüştür⁶¹⁶. Üsküdar Matbaasının Hafız Osman'a yazdırdığı harflerin dökümünde Araboğlu, çelik kalıplar kullanmış ve dizgi harflerini bakırdan yapmıştır⁶¹⁷. Bütün basım alet ve edevatın bu yeni matbaaya taşınması sebebiyle artık herhangi bir basım faaliyetinde bulunmadığı söylenen⁶¹⁸ Mühendishâne Matbaasının, Üsküdar Matbaasının açılmasıyla hemen kapanmadığı ve ilk yıllarda her iki matbaanın da çalıştığı bilindiğinden Mühendishânedeki bir kısım veya bütün makine ve alet edevatın yeni matbaaya taşındığı düşüncesi gerçeği yansıtmamaktadır. Nitekim Üsküdar Matbaası'nın kurulmasıyla Mühendishâne Matbaası'nın çalışmasının durduğu yönündeki bilgilerin doğru olmadığı⁶¹⁹ yeni açılan matbaanın genel neşriyatta, eski matbaanın ise okul kitaplarının basımına devam etmesiyle de ispatlanabilir⁶²⁰.

Osmanlı topraklarında kurulmuş olan bu yeni Türk matbaasının (Üsküdar Matbaası) sorumluluğunun da Mühendishâne Matbaası nâzırı Müderris Abdurrahman Efendi'ye verilmiş olduğu bilinmektedir⁶²¹. Her türlü eserin basım hakkı bu yeni matbaaya verildiğinden başka bir matbaada bir şey basmak yasaklanmıştır⁶²². Günümüzdeki “döner sermaye işletmesi”ne benzer bir sisteme

⁶¹² Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10.

⁶¹³ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 136.

⁶¹⁴ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 18.

⁶¹⁵ Jeltjakov, **a.g.e.**, s. 36.

⁶¹⁶ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10.

⁶¹⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 76.

⁶¹⁸ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 136.

⁶¹⁹ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 126.

⁶²⁰ İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10; İskit, **a.g.e.**, s. 28; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 126.

⁶²¹ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 18; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 78; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; İskit, **a.g.e.**, s. 28; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 76; Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125.

⁶²² Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 137.

sahip matbaanın⁶²³ faaliyetlerine dört beş sene kadar devam ettiği ve gayet değerli bazı eserler bastığı görülmektedir⁶²⁴. Ayrıca harekeli harflerle ilk olarak bu basımevinde baskı yapılmıştır⁶²⁵.

Matbaanın basılan ilk Türk beşikdevri basması, “Vankulu Lugatı”nın ikinci cildi olmuştur (1218/1803)⁶²⁶. Oldukça rağbet gören bu sözlüğün daha önce de ilk Türk matbaasında iki baskı yapmış olduğu, Mühendishâne Matbaasında ise birinci cildin üçüncü baskıyı yapmış olduğu hatırlanmalıdır. Ayrıca “Risale-i Birgivi” (1218/1503) ve Türk matbaacılığının şaheserlerinden Mahmud Raif Efendi’nin “Cedîd Atlas Tercümesi” (1218/1803) ile Seyyid Mustafa’nın “Diattribe de l’ingénieur” (1803) adlı eserlerini basarak yayın hayatına girmiştir⁶²⁷.

Beş yıl kadar Abdurrahman Sami Efendi yönetiminde çalışan Üsküdar Matbaası’nın⁶²⁸ mali kriz nedeniyle 1807 senesi içinde faaliyetini durdurarak metruk hale geldiği anlaşılmaktadır⁶²⁹. O yıllarda yaşanan Kabakçı Mustafa İsyanı (17 Rebiülevvel 1222/25 Mayıs 1807) ve Alemdar Vakası (15-18 Kasım 1808) gibi iki büyük isyanın üçüncü Türk matbaasını olumsuz etkilediği görülmektedir.

Kabakçı Mustafa İsyanıyla Nizâm-ı Cedîd hareketi çökmeye başlamış⁶³⁰ 1808’de II. Mahmud’un tahta çıkarılmasının ardından patlak veren ayaklanma sırasında Üsküdar Matbaası da büyük yıkıma uğramıştır⁶³¹. Cildli, cildsiz pek çok kitap, alet ve edavat, basım tezgâhları yağma edilmiş ve yakılmıştır⁶³². Patrona İsyanında her türlü taşkınlığa rağmen zarar görmeyen ilk Türk matbaasının aksine Kabakçı Mustafa İsyanında, üçüncü Türk matbaası büyük hasar görmüştür.

Ayaklanmanın bastırılmasından sonra onarılan Üsküdar Matbaası 7 Şaban 1239’da (7 Nisan 1824)’de, bugünkü İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinin

⁶²³ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 32.

⁶²⁴ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 137.

⁶²⁵ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 78.

⁶²⁶ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126; İnuğur, **a.g.e.**, s. 163; İskit, **a.g.e.**, s. 27-28.

⁶²⁷ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10.

⁶²⁸ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 32.

⁶²⁹ Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 137-138.

⁶³⁰ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 10.

⁶³¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 33.

⁶³² Beydili, **a.g.e.**, 1995, s. 140.

yerinde bulunan Kaptan İbrahim Paşa Hamamına taşınmıştır. “Tuhfe-i Vehbî”, “Nazmü’l-Cevâhir”, “Tercüme-i Şerh-i Siyeri’l-Kebir” 1241’de (1825) burada basılan ilk kitaplardandır⁶³³. Üsküdar Matbaasının faaliyeti 1217-1802’den 1247-1831 tarihine kadar otuz sene devam etmiştir⁶³⁴. Üsküdar Matbaası diğer adıyla Dârüttibâati’l-Cedîde⁶³⁵ (Tabhane-i Amire) 1248-1832’de “Takvimhane-i Âmire” matbaasına katılarak⁶³⁶ tarihteki yerini almıştır.

2.4.3.1. Üsküdar Basımevi’nin Türk Beşikdevri Basmaları

1218/ 1803’te açılan üçüncü Türk matbaasının ilk yayımı, birinci cildini 1217’de Mühendishâne Matbaasının basmış olduğu 1218 tarihli “Vankulu Lugatı”nın, ikinci cildinin üçüncü baskısıdır⁶³⁷. Araştırma süresince kaynaklarda Üsküdar Matbaası tarafından basılmış olan 70 eserin adına ulaşılmıştır. Bunlar: “Tercüme-i Sihah-ı Cevherî (Vankulu Lugatı), Cedid Atlas Tercümesi ve İcâletü’l-Coğrafiyye, Diatribe de l’Ingénieur Séid Moustapha sur l’Etat Actuel de l’Art Militaire du Génie et des Sciences A Constantinople: Dans la nouvelle Typographic de Scudarfondée par le Sultan Selim III, Mu’rib’i-i İzbârü’l-Esrar (Mu’ribü’l-izhâr), Risale-i Birgivî, Tuhfe-i Vehbî, Netâyî’cü-Efkâr ‘Alâ İzbârü’l-Esrâr, Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi’l-Vasiyyeti’l-Muhamediyye, Ferâidü’l-Fevâid fî Beyâni’l-Akâ’id (Amentü Şerhi), Mehâsinü’l-Asâr ve Hakâyikü’l-Ahbâr (Vasîf Tarihi), Şurûtu’s-Salât, Şerh-i avâmil-i Cedid-i Birgivî (Ta’likâtü’l-Favâzıl ‘Alâ İr’abî’l-‘Avâmil), Tuhfetü’l-İhvân (Tuhfe-i ihvan ‘alâ avâmili’l-Birgivî), Usûl-ı Hendese, Telhisü’l-Eşkâl (Fenn-i Lağım), Mecmû’atü’l-Mühendisîn, İmtihânü’l-Mühendisîn, Risâle-i Birgivî, Müsellesât Risâlesi (Müselles Risâlesi), Nuhbe-i Vehbî, el-Dürerü’l-Müntehabâtî’l-Mensûre fî Islâh-ı Galatâtî’l-Meşhûre (Islâhı Galatât), Burhân Ale’l Haşiye (El-Burhân), Ferâidü’l-Fevâid fî Beyâni’l-Akâ’id (Amentü Şerhi), Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi’l-Muhammediye (Cevhere-

⁶³³ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 11.

⁶³⁴ Toderini, **a.g.e.**, 1990, s. 125.; İskit, **a.g.e.**, s. 29.

⁶³⁵ Jale Baysal, **a.g.e.**, 2020, s. 62.

⁶³⁶ İskit, **a.g.e.**, s. 29.

⁶³⁷ İskit, **a.g.e.**, s. 27-28; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 126.

i Behiyye), Fevâidü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye, Tuhfe-i Vehbî, Subha-i Sıbyân, Kitâbü'l-Muharrem fî Hâşiyeti Câmî, Mu'ribü'l-İzhâr, Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhil-Vasiyeti'l Muhammediyye (Cevhere-i Behiyye), Tuhfetü'l İhvân (Tuhfe-i İhvan 'alâ Avâmili'l-Birgivi), Haşiyetü's Siyâlkûti 'Ale'l-Mutavvel, Mu'ribü'l-İzhâr, Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhil-Vasiyeti'l Muhammediyye (Cevhere-i Behiyye), el Okyanusü'l-Basît fî Tercemetil-Kamûsi'l-Muhit I. Cilt, el Okyanusü'l-Basît fî Tercemetil-Kamûsi'l-Muhit II. Cilt, Eddürrü Müntehibati'l-Mensure fî Islahü'l-Galatatü'l-Meşhure, Mu'rib-i Avâmil, Miyar'ül-etıbbâ, Nehcetü'l-Menâzil, (Nehcetü'l-Menâsık) ve Tertib-i Ecza, Tuhfe-i Vehbî, Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhil-Vasiyeti'l Muhammediyye (Cevhere-i Behiyye), Ferâidü'l-Fevâid fî Beyâni'l-Akâ'id (Amentü Şerhi), el Okyanusü'l-Basît fî Tercemetil-Kamûsi'l-Muhit III. Cilt, Fevâidü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye, Sarf Cümlesi (Merâh-İzzi-Maksûd- Binâ-Emsile), Haşiyetü'l Gelenbevî Ale'l Adûdiye, Sübha-i Sıbyân, Şerh-i avâmil-i Cedid-i Birgivi (Ta'likâtu'l-Favâzıl 'Alâ İr'abi'l-'Avâmil), Sarf Cümlesi (Kâfiye-Izbâr-Avâmil), Talikâtü'l-Gelenbevî Alâ Miri'l-Âdâb, Talikâtü'l-Gelenbevî Alâ Miri't-Teshîb, Mirâtü'l-Ebdân fî Teşrîh-i Azâi'l-İnsân (Kütüb-ı selâse- mine'l- Hamse-i Şânîzâde), Fevâidü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye, Ta'likât-ı Siyâlkûti 'Ale'l Hâşiyeti il Molla Gıyasiye 'Alâ Şerhil-'Âka'idi'n-Nesefile (Ta'likât-ı Abdülhakim el-Meşhur bi Seyalkûti ale'l- haşiyetli Molla el-Gıyasiye ala Şerhi'l-aka'idi'n-Nesefiyye), Ta'likât-ı Dürrü'n-Nacî 'Ale'l Metni-i İşâgûcî (Ta'likât-ı Dürrü'n-Naci bi İşagoci), Reşehât-i Aynü'l Hayat (Reşehât-ı Ayni'l-Hayat), Tuhfe Şerhi: (Tuhfetü'l-Manzûmetü'd-Dürriye fî Lugati'l- Farsiyyetve'd-Deriyye), Neticetü'l-Fetâvâ ma'Nukûl (Neticetü'l-feteva), Hülâsa-i Risâle-i Birgivi, Teslis-i Zâviye, Tuhfe-i Vehbî, Hâşiyeye 'Alâ Tahriri'l-Kavâ'idi'l-Mantikiyye, El-Risale fi'l-Hendese, Mir'at-i Âlem, El-Mevâkıf fî İlmi'l-Kelâm, Gunyetü'l-Mütemelli Şerh-i Münyetü'l-Musallî (Haleb-i Sağır), Mecma'u'l-Enhur fî Şerhi'l- Mülteka'l-Ebhur, Siyer-i Kebir Tercümesi ve Üssü Zafer."

2.4.4. Takvimhâne-i Âmire Basımevi

Matbaanın bulunuşundan 400, ilk gazetenin yayınlanışından 200 ve Türkçe matbaanın kuruluşundan 100 yıl sonra⁶³⁸ “Takvim-i Vakayi” adı ile resmi bir gazete neşredilmesine karar vermiş⁶³⁹ olan II. Mahmut yayımcılık işini yeni baştan teşkilatlandırmıştır⁶⁴⁰. Üçüncü Türk matbaasının hem gazete hem de kitap baskısına yetmeyeceği hesaplanarak⁶⁴¹ 6 Rebiülevvel 1247’de (15 Ağustos 1831)’da Takvimhâne-i Âmire kurulmuştur. A. D. Jeltyakov, İstanbul’da kurulan bu yeni hükümet matbaası için 1830 yılını işaret etmektedir⁶⁴². “Takvim-i Vakayi”in Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca’dan başka Ermenice ve Rumca nüshaları da yayımlanmıştır⁶⁴³.

Bu tarihe kadar Türkler arasında matbaacılığın çok ağır adımlarla ilerlediği görülürken azınlıklar 1728-1831 yılları arasında 5 Türk matbaasına karşılık çoğu İstanbul’da olmak üzere 20 matbaa açmışlardır. 1831’den sonra da matbaacılık Osmanlı’nın her tarafına yayılmıştır⁶⁴⁴.

Takvimhane-i Âmire adıyla kurulan dördüncü basımevi⁶⁴⁵ ile üçüncü Türk matbaası Dârüttibâati’l-Cedîde⁶⁴⁶ ya da diğer adıyla Dârüttibâati’l-Âmire aynı yönetim altında birleştirilmiş⁶⁴⁷ diğer bir deyişle, Tabihane-i Amire, Takvim-i Vakayihaneye ilhak olunmuştur⁶⁴⁸. 1831 senesinde⁶⁴⁹ ki bu tarih İskit’e göre 1248/1832 dir⁶⁵⁰, birleştirilme sonucunda meydana gelmiş Matbaa-i Âmireyi

⁶³⁸ Orhan Koloğlu, **Takvim-i Vekayi Türk Basımında 150 Yıl, 1831- 1901**, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Ankara, 1981, s. 19.

⁶³⁹ Oral, **a.g.e.**, s. 71.

⁶⁴⁰ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 38.

⁶⁴¹ Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 23.

⁶⁴² Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 38.)

⁶⁴³ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 77-78.

⁶⁴⁴ Oral, **a.g.e.**, s. 49.

⁶⁴⁵ İnuğur, **a.g.e.**, s. 164; İskit, **a.g.e.**, s. 29; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 127; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79.

⁶⁴⁶ Baysal, **a.g.e.**, 2020, s. 62.

⁶⁴⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 37.

⁶⁴⁸ Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 23; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 78.

⁶⁴⁹ Baysal, **a.g.e.**, 2020, s. 79.

⁶⁵⁰ İskit, **a.g.e.**, s. 29.

oluşturan iki basımevi, iki ayrı konakta (iki ayrı noktada), iki daire olarak çalışmıştır⁶⁵¹.

Osmanlı yönetiminde, askeriyesinde ve devlet idari yapısında gerçekleştirilen köklü değişikliklerde halkı yanına almayı isteyen⁶⁵² Sultan II. Mahmud'un gayreti ile "Takvim-i Vakayi" gazetesinin ilk sayısı, Fransa'daki örneğinden iki asır sonra⁶⁵³ 25 Cemaziyülevvel 1247/ 1 Kasım 1831 tarihinde çıkmıştır⁶⁵⁴. Bu hicri tarihin karşılığı olarak Ertuğ, 11 Kasım 1831'i, Oral, 25 Temmuz 1831'i vermiştir⁶⁵⁵. Vankulu Lugatı'ndan 102 yıl sonra basılan ilk gazetenin sayısı 5000 adet olmuştur⁶⁵⁶.

1830 yıllarında İstanbul'da yayımlanan eserler arasında, dini ve ahlaki-didaktik Müslüman literatürünün de olması sadece Takvimhane-i Âmire'de değil, askeri okul matbaalarında da basılması, bu tür eserlere duyulan büyük ilgiyi göstermektedir. Takvimhane-i Âmire Osmanlı'daki kitap yayımcılığının önemli bir merkezi haline gelmiştir⁶⁵⁷. Aşağıda görüleceği gibi, bu dönemde basılan kitaplar din, askerlik, fen, tıp, edebiyat vb. alanlarda olup, sosyal bilimlerle ilgili kitaplara rastlanmamaktadır⁶⁵⁸. 1832'ye kadar basılan kitaplarda basımın Dârü'tıbbâti'l-Âmire de yapıldığı kaydı vardır. Bu tarihten sonra basılanlarda bu kayıtlarla birlikte Takvimhane-i Âmire, Matbaa-i Âmire, Basmahane-i Âmire, Matbaa-i Dârü's-Saltanat-ı Seniye, Matbaa-i Kürsiyü'l-Hilafeti'l-Hakaniye vb. kayıtlara rastlanmaktadır. Yalnızca Matbaa-i Âmire adının benimsenip kullanılması 1880'li yıllardadır⁶⁵⁹.

Baskı işlerine büyük ölçüde önem verilmiş olsa da II. Mahmut dönemi baskı politikası kamuya çok da açılmamıştır⁶⁶⁰. 1255-1840'ta özel matbaacılığın ilk teşvikleri anlamına gelecek bir ferman yayınlanmıştır⁶⁶¹. Şimdiye kadar üç Türk

⁶⁵¹ Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 37.

⁶⁵² Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 1-5.

⁶⁵³ Oral, **a.g.e.**, s. 72.

⁶⁵⁴ Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 1.

⁶⁵⁵ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 144; Oral, **a.g.e.**, s. 72.)

⁶⁵⁶ Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 14-17; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 150.

⁶⁵⁷ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 38.

⁶⁵⁸ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 79.

⁶⁵⁹ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 78; Kabacalı, **a.g.e.**, 2000, s. 37-38.

⁶⁶⁰ Koloğlu, **a.g.e.**, 1981, s. 154.

⁶⁶¹ İskit, **a.g.e.**, s. 29-30.

matbaasından bahsederken matbaaların faaliyette bulunduğu zaman zarfında devletten bağımsız özel bir matbaanın izine rastlanmamış olduğu düşünülürse özel naşirliği teşvik edici bu fermanın son derece önemli olduğu ortadadır.

Nitekim 1840'da çıkan “Ceride-i Havadis” gazetesi kurulmaya başlanan özel basımevi örneklerinin ilkidir. Devlet, 1841’den başlayarak basımevleri ile ilgili ilk düzenleyici kuralları koymaya başlamıştır⁶⁶². 1862’de⁶⁶³ Takvimhane ve Tabihane Nezaretleri, Maarif-i Umumiye Nezareti’ne bağlanması⁶⁶⁴ ile kitapların öğrencilere uygun fiyatlarla satılabilmesi amaçlanmıştır⁶⁶⁵. 1863’te⁶⁶⁶ Bâb-ı Hümayun içindeki büyük bir bina (bugünkü Milli Eğitim Basımevi) yapılarak içine vapur makinesi ile matbaa araç gereçleri yerleştirilmiş⁶⁶⁷ ayrıca Topkapı Sarayı surları içinde banknot basmak için buharlı makineleri, çeşitli presleri ve gerekli aletleriyle tamamlanmamış bir şekilde duran Kavaim-i Nakdiyye Fabrikası da onarılarak genişletilmiş⁶⁶⁸ ve Beyazıt’taki matbaalar buraya taşınmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarına kadar faaliyetini sürdürmüş olan Matbaa-i Âmire adlı devlet basımevi⁶⁶⁹ Cumhuriyet dönemine kadar hizmet görmüştür⁶⁷⁰. Matbaanın II. Abdülhamit dönemi sonunda bir jurnalle kapatılıp 1908’de yeniden açılmış olduğu⁶⁷¹, II. Meşrutiyet’e kadar adının Matbaa-i Amire olarak kaldığı bilinmektedir. Daha sonra Matbaa-i Milli ve Matbaa-i Devlet şeklini almış olan matbaanın adı, Cumhuriyet döneminde Devlet Matbaasına çevrilmiştir⁶⁷². 1939 tarihinde 3558 sayılı kanunla⁶⁷³ devlete ait matbaaların yönetimi Milli Eğitim

⁶⁶² Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79- 80.

⁶⁶³ Takvimhane-i Âmire’nin Üsküdar Basımevi ile birleştirildiği tarih olarak Jale Baysal 1852’yi, A. D. Jeltyakov 1863’i, M. Nuri İnuğur 1864’ü işaret etmektedir. (Bkz. Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 38; İnuğur, **a.g.e.**, s. 164.)

⁶⁶⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 80.

⁶⁶⁵ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 11.

⁶⁶⁶ Turgut Kut 1268/1852olarak bildirmiştir. (Bkz. Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 11.)

⁶⁶⁷ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 80.

⁶⁶⁸ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 11.

⁶⁶⁹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 38.

⁶⁷⁰ İnuğur, **a.g.e.**, s. 164.

⁶⁷¹ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79.

⁶⁷² Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 11.

⁶⁷³ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 127; İnuğur, **a.g.e.**, s. 164.

Bakanlığına devredilerek⁶⁷⁴ Maarif Maatbası'na (Milli Eğitim Basımevi) dönüşmüştür.

2.4.4.1. Takvimhâne-i Âmire Basımevi'nin Türk Beşikdevri Basmaları

1247-1831 de devletin resmi gazetesi Takvimi Vekayi'nin neşri için tesis edilen Takvimhane-i Âmire'de kitapların da basıldığı bilinmektedir. Din kitaplarının baskısına öncelik tanınmış, edebiyat ve dil konusunda yeni eserlerden ziyade klasik eserlere rastlanmıştır. Arapça, Farsça, Türkçe lügat yanında teknik ve bilim konularında müsbet bilimlere yönelinmiş fakat sosyal bilimlere uzak durulmuştur⁶⁷⁵.

1831-1840 arasında Dârü't-Tıbbatü'l-Âmire ve Takvimhane-i Âmire'de basılmış kitaplardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: “İllet-i Cedide Risalesi, Hülâsatü'l-Bürhan fi İtaati's-Sultan, El-Medhal fil-Coğrafya, Tercüme-i Siyerü'l-Halebî, Tuhfetü's-Sukûk, Mecmua-i Ulûm-i Riyaziye (1831-1834), Lâğımcı Manevrası, Mecmua-i Resail, Şerh-i Pend-i Attâr, Aksü'l-Mereya fi Ahzi's-Zevaya, Rişte-i Cevahir, Risale-i İmtihan, İlm-i Hal, Hediyetü'l-İrfan der Şerh-i Baharistan, Ahkâmü'l-Emraz, Gülşen-i Maarif, Divan-ı Haşim Efendi (Üsküdarî), Şerhi'l-Erbain Hadis, Defteri Aşk, Tercüme-i Dürr-i Yetim, Hikâye-i Leylâ ve Mecnun, Hidmet-i Asker der Zaman-ı Sefer, Şerh-i Delâilü'l-Hayrat, Tercüme-i Nuhbetü'l-menkûl fi Kavlihi Teala ve ma Muhammedü'n-illa Resul, İthafü'l-Munsifinve'l-Üdeba (Arapça) ve Tercüme-i İthafü'l-Üdeba, Mukabele-i Şerîfe Günleri Malûm Olmak İçin..., Halebî Tercümesi Babadağı.”

2.4.5. Bâb-ı Seraskeri /Genel Kurmay Litografya (Taş Basma) Basımevi

Baskı sanatının en önemli adımlarından birini oluşturan litografyanın bulunuşu Alois Senefelder'e aittir⁶⁷⁶. Viyana'lı bir hukuk öğrencisi olan Alois

⁶⁷⁴ Kut, Türe, a.g.e., s. 11.

⁶⁷⁵ Koloğlu, a.g.e., 1981, s. 155-156.

⁶⁷⁶ Odabaş, a.g.e., s. 123.

Senefelder'in⁶⁷⁷ bu yönteminde⁶⁷⁸ yazı yazılan, resim yapılan taşlar kalker taşı, kullanılan mürekkepler de yağlı bir mürekkeptir⁶⁷⁹. Yazı ve resimlerin, ters olarak işlendiği⁶⁸⁰ taş üzerine dökülen nitrik asitli (kezzap) su veya benzeri bir sıvı, yağlı mürekkebi etkilemeksizin taşın boş olan kısmını eriterek yazılı veya şekilli kısımdan derinde bir yüzey oluşturur. Böylece taş blokta yazı veya resim yüksekte/erkek, zemin alçakta/dişi olan bir kalıp elde edilir. Taş kalıp yıkanıp temizlendikten sonra üzerindeki yazı ve şekiller mürekkeplenerek preslerde uygulanan basınçla kâğıt üzerine aktarılır. Bu işlemle istenilen miktarda kopya elde etmek mümkündür.

Mucidinin kimyasal baskı dediği bu basım tekniğine litografya adını Mitterer adındaki bir okul müdürü vermiştir⁶⁸¹. Lito: taş, grafein: yazmak kelimelerinden müteşekkil⁶⁸², bu teknik asıl gelişimine 1814 yılında kavuşmuş⁶⁸³ ve yaklaşık 25 yıl zarfında Avrupa ve Amerika'nın her tarafında yaygınlaşmıştır.

Resim 2.1. Baskı taşları ve taş baskı makinesi (Soydemir, a.g.e., s. 16, 17).

Matbaacılığın 300 yılı yakın bir süre⁶⁸⁴ sonra Osmanlı'ya gelmiş olmasına rağmen⁶⁸⁵, taşbasmacılığın icadından 35 yıl⁶⁸⁶, 1814'de geliştirilmesinden 17 yıl⁶⁸⁷ sonra Osmanlı'ya getirilmesi⁶⁸⁸ göz önünde bulundurulursa, litografyacılığın hemen hemen Avrupa'yla aynı zamanda başlamış olduğu söylenebilir. Hatta o tarihlerde

⁶⁷⁷ Acaroğlu, a.g.m., 1971, s. 78.

⁶⁷⁸ Baysal, a.g.e., 1992, s. 79.

⁶⁷⁹ Soydemir, a.g.e., s. 16.

⁶⁸⁰ İnuğur, a.g.e., s. 111.

⁶⁸¹ Odabaş, a.g.e., s. 123-124.

⁶⁸² Soydemir, a.g.e., s. 16.

⁶⁸³ Oral, a.g.e., s. 53; Acaroğlu, a.g.m., 1971, s. 78; Gerçek, *Türk Taş...*, s. 10.

⁶⁸⁴ Döküm harflerle baskı yöntemi, Osmanlılarca Avrupa'da yayılışından iki buçuk yüzyıl sonra benimsenip uygulanmıştır. (Bkz. Kabacalı, a.g.e., 1989, s. 92.)

⁶⁸⁵ Oral, a.g.e., s. 53.

⁶⁸⁶ İnuğur, a.g.e., s. 112; Kut, Türe, a.g.e., s. 12.

⁶⁸⁷ Fuat Süreyya Oral, bu tarihten 19 yıl sonra gelmiş olduğu bildirir. (Bkz. Oral, a.g.e., s. 53.)

⁶⁸⁸ Acaroğlu, a.g.m., 1971, s. 78.

(1831) Avrupa'da bile bu tekniği uygulayan basımevlerinin çok az olduğu düşünülürse, Osmanlı'da bu sanattan erken yararlanılmış olmasında⁶⁸⁹ elyazması okumaya benzemesinin rolü olmalıdır⁶⁹⁰. Bu da XIX. yüzyılın ilk yarısında litografyaları ülkede oldukça yaygın bir hale getirmiş⁶⁹¹ ve özel kişilerin hususi matbaa kurma teşebbüslerini ortaya çıkarmıştır.

Bu baskı sanatı Osmanlı'ya Mehmet Hüsrev Paşa'nın çabasıyla, 1831'de girmiştir⁶⁹². Ordunun öğretim ve eğitimi için gerekli kitapların basılıp askerlere dağıtılması zarureti iyice anlaşılmış⁶⁹³ ve daha taşbasmacılığı başlamadan, 1829'da "Kanunname-i Asakir-i Mansure-i Muhammediye", "Talimname-i Piyadegan" gibi kitaplar basılmıştır⁶⁹⁴.

Taşbasmacılığını Osmanlı'da kuranlar Jacques ve Henry Cayol adlı iki Fransızdır⁶⁹⁵. Avrupa'ya⁶⁹⁶ ısmarlanan litografya taşları ile öteki matbaa araç gereçleri gelince, büyük bir taşbasmacı atölyesi o zaman Harbiye Nezaretinde kurulup faaliyete geçirilmiştir⁶⁹⁷. Serasker Mehmet Hüsrev Paşa'nın kurdurtmuş olduğu Matbaa-i Bâb-ı Seraskeride (Genel Kurmay Matbaası)⁶⁹⁸ çalışmak ve bu sanatı öğrenmek üzere elli kişi tahsis edilmiştir⁶⁹⁹. İlk taş baskısı kitap olarak Hüsrev Paşa'nın kaleme aldığı "Nuhbetü't-Talim"⁷⁰⁰ 1247'de (1831-32) nefis bir şekilde 79 şekil ile birlikte⁷⁰¹ iki cild olarak basılmış⁷⁰² kitapta matbaacıların adına rastlanmamıştır.

⁶⁸⁹ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 78.

⁶⁹⁰ Bloom, **a.g.e.**, s. 293-294.

⁶⁹¹ Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 39.

⁶⁹² Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 78; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 92; Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79; İnuğur, **a.g.e.**, s. 112; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 128; Soydemir, **a.g.e.**, s. 16; Jeltyakov, **a.g.e.**, s. 39; Gerçek, **Türk Taş...**, s. 13.

⁶⁹³ Ertuğ, **a.g.e.**, s. 128.

⁶⁹⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 93-94.

⁶⁹⁵ Oral, **a.g.e.**, s. 53; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 92.

⁶⁹⁶ Taş basma matbaası Fransa'ya ısmarlanmıştır. (Bkz. Ertuğ, **a.g.e.**, s. 128.)

⁶⁹⁷ Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 78; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 128; Oral, **a.g.e.**, s. 53; Gerçek, **Türk Taş...**, s. 13.

⁶⁹⁸ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79.

⁶⁹⁹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 12; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 94.

⁷⁰⁰ İnuğur, **a.g.e.**, s. 112; Oral, **a.g.e.**, s. 53; Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 12; Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 78; Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 94; Gerçek, **Türk Taş...**, s. 13; Ertuğ, **a.g.e.**, s. 129.

⁷⁰¹ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 12; Gerçek, **Türk Taş...**, s. 13.

⁷⁰² Oral, **a.g.e.**, s. 53; Acaroğlu, **a.g.m.**, 1971, s. 78.

Harbiye Nezaretinde kurulan matbaada beş yıl süreyle askerlik ve talimle ilgili kitaplar basılmaya devam edilmiştir⁷⁰³. Çok geçmeden dizgi harfleri de edinen ve bastığı kitaplara Matbaa-ı Bâb-ı Hazret-i Seraskeriye, Bâb-ı Seraskeri'de Kain Matbaa-i Mamure gibi kayıtlar koyan basımevi, sonraları Matbaa-i Askerî, Daire-i Askeriye Matbaası vb. adlarıyla uzun yıllar askerî yayınlar basmıştır⁷⁰⁴.

2.4.5.1. Bâb-ı Seraskeri/Genel Kurmay Litografya (Taş Basma)

Basımevinin Türk Beşikdevri Basmaları

Bu teknikle İstanbul baskısı güzel kitaplar ortaya konmuştur⁷⁰⁵. Taş basması usulüyle en çok basılan kitaplar arasında “Mızraklı İlmihal, Muhammediye, Ahmediye, Tuhfe-i Vehbi, Mevlid, Karabaş Tecvidi, Delailü'l Hayrat, Şurûtu's-Salât” gibi eserler sayılabilir. Fotoğraftan yardım alınmak suretiyle Kur'ân-ı Kerim de yine taş basması tekniğinde defalarca basılmıştır⁷⁰⁶.

Osmanlı'da litografya matbaalarının ilk kuruluş yıllarından (1831) Tanzimat Fermanına (1839) kadar geçen sürede yayımlanmış olan taş basma eserlerin başlıcaları şunlardır: “Nuhbe't ut-Talim, Nefer Talimi, Kılavuz Talimi, Top Alayı Talimi, Talim-i Asakir-i Piyadegan maa Topçuyan, Müzekkere-i Zabitan, Din Dersleri Kitabı, Top Bölüğü Talimi, Nefer Talimi (ikinci baskı), Gramer Fransez (Sarf-ı Fransevi), Risale-i Manevre-i Fünun-ı Bahriye, Hidemât-ı Zabitan-ı Sagîre, Kaside-i Bürde.”

2.5. Türk Beşikdevri Basmalarını Oluşturan Bölümler

Kitabın şekli günümüzdeki durumuna gelinceye kadar kil için kullanılan tabletlere, papürüs kitap şekli olan ruloya, sonra ağaç levhalara ve sonunda da özellikle parşömenin kitap şekli olan kodekse, zaman içerisinde değişip durmuştur.

⁷⁰³ Kut, Türe, **a.g.e.**, s. 12.

⁷⁰⁴ Kabacalı, **a.g.e.**, 1989, s. 95-98.

⁷⁰⁵ Baysal, **a.g.e.**, 1992, s. 79.

⁷⁰⁶ Soydemir, **a.g.e.**, s. 18.

Tanımı zamana göre değişiklik gösteren kitabın biçimi, malzemesi ve metni, gittikçe daha iyi korunabilir hale gelmiştir. Ayrıca bir sanat dalı olarak kitap süslemeleri de gelişmiştir. Böylece günümüzdeki kitap şekli, yazı malzemelerinin özelliklerine bağlı olarak, kademeli bir biçimde oluşmuştur⁷⁰⁷.

Tıpkı parşömen kodeksinde olduğu gibi kâğıt, sayfa/folyo⁷⁰⁸ şeklinde kesilerek içiçe katlanmış ve yaygın olarak sekiz, on, oniki sayfa vb. yapraklı formalar/kürrâseler yapılmıştır. Bu formalar birbirini takip edecek şekilde bir araya getirilmiş ve sırt dikişi ile birbirine bağlanmış, çoğunlukla mukavva ya da çeşitli malzemelerden yapılabilen cildler içerisinde muhafaza edilerek kitap formu oluşturulmuştur.

Elle yazılmış sayfaların kodeks kitap formuna dönüştürülmesi ile basılı sayfalarının kodeks kitap formuna dönüştürülmesinde işlem basamakları açısından herhangi bir fark bulunmamaktadır. Kodeks şeklindeki Türk beşikdevri basmalarında da sürecin aynı şekilde işlediği görülmektedir. Yazılmış/basılmış sayfalarını kodeks formuna ulaştıran işlem basamakları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Sayfalara metinlerin basılması/yazılması
- Baskısı yapılmış/yazılmış sayfaların folyo şeklinde kesilmesi
- Sayfa numarasına veya reddadesine göre fasikül/kürrâse/formaların oluşturulması
- Formaların birbirini takip edecek şekilde üst üste konması
- Eserin ebadına göre yapılacak sırt dikişi tekniğinin (Zincir dikiş ya da Tezgâh dikişi) ve durak sayısının belirlenmesi
- Sırt dikişi durak yerlerinin ve şiraze kolon mesafesinin kitap sırtına işaretlenmesi

⁷⁰⁷ Yıldız, **a.g.e.**, 2000, s.211.

⁷⁰⁸ Yaprakların bir kere katlanmasıyla (2⁰) 35-45 cm.ye kadar ortaya çıkan iki yaprak “folia”, iki kere katlanmasıyla (4⁰) 25-35 cm.ye kadar ortaya çıkan dört yaprak “quarto”, üçüncü defa katlanmasıyla (8⁰) -25 cm.ye kadar ortaya çıkan sekiz yaprak “octavo” olarak tanımlanır. (Bkz. Şenalp, **a.g.e.**, s. 110-111.)

- İşaretlenen sırt dikişi mesafesi ve forma sayısı dikkate alınarak sırt dikişi ipinin uzunluğunun belirlenmesi
- Sayfa ve forma sırası takip edilerek sırt dikişinin mumlanmış ibrişim ip ve iğne yardımıyla yapılması
- İlk formadan önce ve son formadan sonra bifolyo şeklinde hazırlanmış yan kâğıtların kitap sırtından 1-2 mm çekilerek yapıştırılması
- Sırt bezinin nişasta veya hamur kola ile sırtta yapıştırılması
- Forma ortalarının saplama (işaretleme kâğıtları) ile işaretlenmesi
- Kitap ölçüsü dikkate alınarak yastık adı verilen deri parçasının hazırlanması
- Forma sayısı ve işaretlenen şiraze kolon mesafesi dikkate alınarak kolon ipinin uzunluğunun belirlenmesi
- Kitabın etek ve baş kısmının sırt ile kesiştiği noktaya kolon atılacak ibrişim ipin ve bu ipin üzerine yastığın yapıştırılması
- Şiraze kolonunun atılması
- Şiraze örgüsünün ayrı renklerde iki ibrişim ip ile örülmesi
- Kitabın metin kısmı ölçülerine göre kapak ölçülerinin kâğıt üzerine biz ile işaretlenmesi
- Kâğıttaki ölçülerin mukavvaya aktarılması
- Cild tezyinatına göre hazırlıkların yapılması. Örneğin şemse cild yapılacaksa tıraşlanmış derinin kapak ölçülerine göre hazırlanması, kapak mukavvasına klişelerin işaretlenmesi, mukavvanın oyulması vb.
- Oyulmuş mukavvanın başka bir mukavva üzerine yapıştırılması, kuruduktan sonra ölçüye göre kapak mukavvanın kesilmesi
- Tıraşlanmış derinin tavlanması (Tıraşlanmış derinin iç kısmının süngerle ıslatılarak yumuşatılması)

- Derinin karışık kola ile kapak mukavvasına taslanması⁷⁰⁹ (kaplanması)
- Cild tezyinatının istenilen teknikte yapılması
- Derinin parlaklık kazanması için kapağın krom nikel levha ile aynalanması
- Kenar derilerinin kapak içine kıvrılması
- Kapak içine ambalaj kâğıdının, sertap içine derinin yapıştırılması
- Kapağın dip kısmına kösteklerin yapıştırılması
- Kapakların gölge bir yerde kurutulması, deforme olmaması için preslenmesi
- Tezyinatta altın kullanılacak ise deriye tutunması için kapağa jelâtin sürülmesi
- Şemse, salbek, köşebent gibi cild öğelerinin ezilmiş altınla tezyinatlanması ve mührlenmesi
- Kapakların verniklenerek altının sabitlenmesi ve korunması (yumuşak uçlu yassı bir fırça ile selülozik vernik kapaklara sürülerek kurumaya bırakılır)
- İşlemleri bitmiş kapakların önce sol/arka/alt sonra sağ/ön/üst kapak olmak üzere kitaba takılması
- Kösteklerin yan kâğıt üzerine yapıştırılması
- Kapak içlerine düz kâğıt, ebru, kumaş veya deri malzemenin yapıştırılması
- Şiraze üzerinden taşan sırt derisinin kesilmesi

Bütün bu işlem basamakları tamamlandığında ortaya çıkan Türk beşikdevri basması tıpkı yazma kodeks kitaplar gibi üç ana bölüme ayırmak doğru olacaktır. Bunların birincisi sayfaların katlanıp iç içe yerleştirilmesi ile oluşturulan formalar bütünü yani kitabın metin kısmı (metin bloğu); ikincisi sırt dikişi, kolonlar ve şiraze örgüsünden oluşan kitabın dikiş kısmı; üçüncü bölüm ise kitabın cildir.

⁷⁰⁹ Mürşide Topcu, Nadide Çınar, “Cilt Sanatında Kullanılan Derilerin Geleneksel Usulle Tıraşlanması” **1. Uluslararası Gelenegimiz Gelecegimiz ve Ustalarımız Bildiri Kitabı**, Ed. Ali Fuat Baysal, Çiğdem Önkol Ertunç, A. Zehra Sayın, Palet Yayınları, Konya, 2021, s. 248).

iken; Türk beşikdevri basmalarında metin kısmını basılı sayfalardan oluşmuş formalar teşkil etmektedir. Metin bloğunda kâğıt ve mürekkebin yoldaşlığı söz konusudur. Yazmalarda olduğu gibi basma kitaplarda da bilginin taşıyıcısı kâğıttır. Fakat burada bilgi müstensihler/yazıcılar tarafından yazılmayıp matbaacılar tarafından basılır. Şöyle ki verilmek istenen bilgi, mesaj hareketli harflerin yan yana getirilmesi ile oluşturulur. Dizgisi tamamlanmış harflere matbaa mürekkebi/boyası sürülerek preslerde basılır ve böylece yazı kâğıtlara aktarılır.

Türk beşikdevri basmalarında ise verilmek istenen mesaj-bilgi ve içeriğin yazılı olduğu formalar aharsız kâğıtlardan oluşmaktadır. Zira kâğıtlara elle yazarken karşılaşılabilecek problemlerle baskı uygularken karşılaşma olasılığı yoktur. Basma kitapta yazı kalemle değil müteharrik harflerle yazılacağından kâğıdın aharlı⁷¹¹ olması gerekmez. Bilakis mürekkebin kâğıdın liflerine daha iyi nüfuz etmesi için ve ayrıca yazım yanlışlarını kazımak ya da basılı sayfadaki yazıyı silip kâğıdı yeniden kullanmak gibi bir gereklilik olmayacağından aharsız kâğıtlar tercih edilmektedir.

Resim 2.2. Fasiküller/Formalar.

Bir kitabın metin bloğundaki bütün formalar aynı sayıda yapraktan oluşmuş ise buna düzenli forma, değişik sayıda varaktan oluşmuş ise buna da düzensiz forma denilmektedir. Türk beşikdevri basmaları çoğunlukla 2, 4, 6, 8, 10 yapraklı formlardan müteşekkil olabilen düzenli formlara sahiptirler. Görüldüğü gibi kodeks şeklinde hazırlanmış formların sayfa-yaprak sayısında bir standart olmayıp her kitabın forma sayısı diğer kitapların forma sayısından farklılık gösterebilir.

⁷¹¹ Nefes Zade İbrahim, **Gülzarı Savab**, Tashih ve Tertib Eden Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı, İstanbul, 1939, s. 75; Büngül, **a.g.e.**, 1939, s. 10; Nurettin Rüştü Büngül, **Eski Eserler Ansiklopedisi**, C. 1, ..., ..., s. 15-16.);

İncelenen örneklerde Türk beşikdevrinin sonlarına doğru kitapların büyük çoğunluğunun 4 yapraktan oluşan formalara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Türk beşikdevri basmalarında, yazmalarda aynı kitabın farklı nüshalarında karşılaşılabilen forma sayısının kitaptan kitaba farklılık göstermesi durumu ile karşılaşılmaz. Türk beşikdevri basmalarında aynı eserin basılmış nüshaları arasında forma yaprak sayıları birbirleri ile eşit olduğundan bir standart ve düzen söz konusudur. Hâlbuki yazma eserler söz konusu olduğunda her bir nüshanın müellif ve müstensihler tarafından farklı ölçülerdeki kâğıtlara elle yazılıyor olması yazı çeşidinde ve harf ölçüsünde bir standard olmaması forma yaprak sayısının ve forma sayısının nüshalar arasında farklı şekilde tezahür etmesine sebebiyet vermekte idi.

Yazma bir eser metin kısmında risale denilen birden fazla kitap barındırabilir. Aynı kapak içerisinde bir veya birden fazla eserle karşılaşmak yazma eserler için oldukça alışıldık bir durumken matbu kitaplarla bu durum kaybolmamakla birlikte nispeten azalmıştır. Türk beşikdevri basmalarında aynı kapak altında iki cild eserin veya başka başka iki eserin yer aldığı örnekler de vardır.

Resim 2.3. Formaların oluşturulması.

Türk beşikdevri basmalarının metin kısmını oluşturan iki esas malzemenin (kâğıt ve mürekkep) tarihi serüvenine değinmek konunun anlaşılması açısından fayda sağlayacaktır.

2.5.1.1. Kâğıt

Tezin birinci bölümünde Kâğıdın İmalı başlığı altında, bir görüşe göre MS 105'te Çin'de Tsai Lun'un icat ettiği⁷¹², diğer bir görüşe göre Uygurların mucidi ve üreticileri olduğu düşünülen⁷¹³ kâğıdın tarihine yer verilmişti. Aslında süregelen kâğıdın mucidi Çinliler mi yoksa Uygurlar mı tartışmasının, Dünyayı baştanbaşa değiştiren bu büyük buluş karşısında ne derece küçük kaldığı ortadadır. İlk icad olunduğunda başka amaçlar için kullanılan kâğıt, daha sonraları bilgiyi ve yazıyı taşıyan malzeme yani “destek” olarak ön plana çıkmıştır. Hammadde temininin ve üretiminin diğer yazı yüzeylerine nazaran daha elverişli olması kâğıdın hızla yaygınlaşmasına neden olmuştur.

1727 yılında ilk Türk matbaasının kurulmasının ardından artan kâğıt ihtiyacı daha önceleri olduğu gibi Avrupa'dan karşılanmakta idi. Kâğıt ihtiyacını karşılamak üzere ülkemizde ilk kâğıt fabrikası 1744 tarihinde Yalova'da (Yalakabad) kurulmuştur. Fakat bundan önce Amasya'da XV. yüzyılın başında bir kâğıt fabrikası olabileceğine dair iki eserde bilgiye rastlanmıştır. Varlığı söz konusu edilen başka bir kâğıthanenin de Bursa'da olduğu sanılmaktadır. XIX. Yüzyılın başında filigranlar yardımıyla tespit edilen İslâmbulî kâğıtlar H.1219 tarihlidir. Kâğıthane ve Beykoz Kâğıt fabrikalarının imalatından olan bu filigranlı kâğıtların daha önce kayıtları geçen İstanbul kâğıtları ile ilgisi bilinmemektedir⁷¹⁴.

Müteferika ve Said Çelebi ortaklığında kurulan ilk Türk matbaası kitap basmaya başlayıncaya kadar kâğıt ihtiyacı hissedilmemiş olmalıdır ki bir kâğıt fabrikası kurma düşüncesi ortaya atılmamıştır. İlk matbaaya kadar yazıcıların ürettiği yazma eserler de Doğu ve Batı'dan ithal edilen kâğıtlar yeterli gelmekte, azınlıkların kurduğu matbaalar ise ihtiyaç duyduğu kâğıdı batıdan temin etmekte idi. İlk Türk matbaasının 1727'de kurulması ile birlikte ucuz ve bol miktarda kâğıt ihtiyacı hasıl olmuştur. Böylece ilk Türk matbaasının kurulmasında Said Çelebi ile birlikte emeği geçen İbrahim Müteferrika 1741 yılında Yalova'da bir kâğıt fabrikası kurmak üzere hazırlıklara başlamıştır.

⁷¹² Ersoy, **a.g.m.**, 2001, s.163; Gacek, **a.g.e.**, s. 157.

⁷¹³ Binark, **Türk Kültür...**, s. 86; Ersoy, **a.g.m.**, 2001, s. 163.

⁷¹⁴ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 27-30.

22 Ağustos 1744/13 B 1157 tarihli vesikadan kâğıt fabrikası kurma teşebbüsünün bu tarihten iki üç yıl önce yapıldığı öğrenilmektedir. Fabrikanın Yalova (Yalakabad) kasabası yakınında Hırka Deresi üzerinde Çardaklı Mahallinde kurulması kararlaştırılmış ve Polonya'dan, Lehistan'dan ustalar getirtilmiştir. 1749 yılında tam kapasite çalışan fabrikada her tür kâğıt üretilmektedir. Bunlardan esnafa verilenlere aslan filigranlı Avrupa kâğıtlarının revaçta olduğu göz önünde tutularak taklit filigranlar yerleştirilmiştir⁷¹⁵.

Osman Ersoy'un yaptığı tespitlere dayanarak Türk beşikdevri basmalarında kullanılan filigranlı kâğıtlardan hangisinin Yalova'da üretildiğini söylemek mümkün değildir. Kesin bir sonuca ulaşmak için Türk beşikdevri basmalarından küçük numuneler alınması ve laboratuvar ortamında bileşenlerinin tespit edilmesinin fayda sağlayabileceği düşünülebilir.

Konumuzu teşkil eden Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde mevcut olan Türk beşikdevri basmalarının metin kısmında destek olarak kullanılmış kâğıtların tamamı filigranlıdır. Konu çerçevesinde yapılan araştırmalarda Türk beşikdevri basmalarında kullanılan kâğıtlar içerisinde el yapımı Doğu kâğıdı ile karşılaşılmamıştır. Türk beşikdevri basmalarında yer alan kâğıtların tamamının aharsız olarak kullanıldığını bir kez daha hatırlatmakta fayda vardır. Araştırma konusu olan eserlerin tamamında kullanılan kâğıtlarda çizgiler ve filigran tespit edilmiş olup kâğıdın menşei konusunda Avrupa'yı akla getirse de 1744-1760 yılları arasında üretim yapan Yalova Kâğıt Fabrikasının kâğıtlarının da Türk beşikdevri basmalarında kullanıldığı unutulmamalıdır. Fakat Yalova Kâğıt Fabrikası Avrupa kâğıtlarının filigranlarını taklit ettiği için hangi kâğıtların bu fabrikanın üretimi ya da hangi kâğıtların Avrupa'dan ithal olduğu tespit edilememektedir.

Yalova Kâğıt Fabrikası'ndan başka Kâğıthane ve Beykoz Kâğıt Fabrikası'nın varlığı da bilinmektedir. III. Selim devrinde (1789-1807) Kâğıthane'de bir fabrikanın olduğuna dair belgeler varsa da ürettiği kâğıtlar ve kapanışı ile ilgili bir bilgi yoktur. 14 Mart 1804'de Beykoz Hünkâr İskelesinde kurulan Beykoz Kâğıt Fabrikası battal, haşebî, İstanbulî gibi çeşitli kâğıtlar üretmiştir. Ayrıca 1846 Kasım sonlarına doğru

⁷¹⁵ Ersoy, a.g.e., 1963, s. 30-34.

kâğıt imal etmeye başlayan İzmir Kâğıt Fabrikası'nı ve 19 Haziran 1890 tarihinde temeli atılan Hamidiye Kâğıt Fabrikası'nı da zikretmek gerekir⁷¹⁶

İlk Türk matbaasının kurulduğu 1727 yılından 1839'da Tanzimat'ın ilanına kadar süren Türk matbaacılığının beşikdevrine isabet eden zaman diliminde kurulmuş olan Yalova, Kâğıthane ve Beykoz Kâğıthanelerinin ürettikleri kâğıtlarla ilgili olarak onları ithal kâğıtlardan ayırt edici özelliklerin yer aldığı herhangi bir belgeyle karşılaşılmamış olması Türk beşikdevri basmalarında kullanılan filigranlı kâğıtların menşeyini tespit etme konusunda çaresiz bırakmaktadır. Yalova Kâğıtlarında Avrupa kâğıtlarında kullanılan filigranların taklit edildiği bilgisine dayanarak 1744-60 yılları arasında basılmış olan Türk beşikdevri basmalarında kullanılmış kâğıtlarla ilgili iki ihtimalin ortaya çıktığı daha önce de bildirilmiş idi. Bunlardan ilki kâğıtların daha önceki ve sonraki beşikdevri basmalarında olduğu gibi Batı'dan ithal edilmiş ürünler olduğu veya Batı kâğıtları taklit edilerek üretilmiş Yalova Fabrikası ürünler olduğu varsayılabilir. Kesin bir bilgiye ulaşmak için Yalakabad yazılı filigran bulunan kâğıtlardan numuneler alınarak laboratuvar ortamında yapılacak tespitler konunun aydınlanmasında yardımcı olacaktır.

Beykoz Kâğıt Fabrikası ile ilgili belgelerde de bu taklit meselesine değinilmiş olduğundan bu fabrikanın işlediği yıllarda basılmış olan Türk beşikdevri basmalarında kullanılmış olan kâğıtların yerli üretim olma ihtimali de unutulmamalıdır. Bu nedenle konumuz sınırları içerisinde yer alan Yalova, Kâğıthane ve Beykoz Fabrikalarında üretilmiş kâğıtların özelliklerini gösterir bir kaynak olmadığından kâğıtların tespiti için laboratuvar tahlil usullerinden⁷¹⁷ istifade etmekten başka bir yol görülmemektedir.

Şimdiye kadar Doğu kâğıtlarında filigranlara tesadüf edilmemiş olması Türk beşikdevri basmalarında ithal Doğu kâğıdı kullanılmamış olduğunu göstermektedir. Nitekim Osman Ersoy, İbrahim Müteferrika'nın bastığı 17 eserin kâğıtlarını

⁷¹⁶ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 36-53.

⁷¹⁷ Celâl Evî **Sellüloz Sanayii Lâboratuvar Tahlil Usulleri**, Sümerbank Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 10/38, 1948, s. 129-209.

inceleyerek, bu eserlerin kâğıdının Avrupa'dan geldiğini çoğunun Fransız kâğıdı olduğunu belirtmiştir⁷¹⁸.

Çizgili kâğıt, kalıptaki hamurun ağırlığıyla ortaya çıkan doğal baskının sonucu olarak üzerinde bir satır örüntüsü (çizgili ve zincirleme) gözüken kâğıt türüdür. Diğer bir deyişle bu satırlar kalıp kafesinin örüntüsünü aksettiren izlerdir⁷¹⁹. Türk beşikdevri basmaları ışığa tutulduğunda sayfalarda yer alan Laid Line ve Chain Line (yatay çizgi ve zincir çizgi) adı verilen elek izi çizgileri görülebilmektedir.

Resim 2.4. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000013430, BB0000017496, BB0000013226).

Resim 2.5. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000013517, BB0000002911, BB0000000766).

Resim 2.6. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000014615, BB0000000396, BB0000000327).

⁷¹⁸ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 15,

⁷¹⁹ Gacek, **a.g.e.**, s. 57.

Resim 2.7. Türk beşikdevri basmalarında laid line ve chain line (BB0000017930, BB0000014659, BB0000010567).

Filigranlar bir yaprak kâğıt ışığa doğru tutulduğunda üzerinde görülen şekillerdir. Kâğıt hamurunun ağırlığının elek üzerine yerleştirilmiş tel desene yaptığı baskı ile elde edilen filigran üzerinde lif yoğunluğunun daha az bulunması münasebetiyle filigran içinde bulunduğu kâğıdın en ince yeri olmaktadır. Başlangıçta kalıbın ortasına yerleştirilmiş olan tel şekli sonraları sağ yarısının ortasına taşınmıştır. XVII. yüzyılda ortaya çıkan, kâğıt imalatçısının adının baş harflerini veya kâğıdın üretim tarihini ve yerini taşıyan marka işareti, kalıbın sol yarısının ortasında veya köşesinde bulunmaktaydı. XIX. yüzyılda soğuk damgalı filigranlar/ baskı filigranlar olarak bilinmekte olan makine ürünü filigranlar ortaya çıkmıştır. Aynı yüzyılda kâğıt üzerine elle basılan damga filigranlar da vardır. Damga filigranların yüzeyi çıkıntılı olurken⁷²⁰ Türk beşikdevri basmalarında da karşılaştığımız tel şekiller ile daha kâğıt üretilirken ortaya çıkmış filigranların yüzeyinde her hangi bir çıkıntı bulunmaz.

Resim 2.8. Türk beşikdevri basmalarında salkım, ayna, üç hilal filigranları/su damgaları (BB0000013151, BB0000021516, BB0000000448).

⁷²⁰ Gacek, **a.g.e.**, s. 86.

Resim 2.9. Türk beşikdevri basmalarında kalkan, arma, arslan filigranları/su damgaları
(BB0000000450, BB0000013475, BB0000021793).

Resim 2.10. Türk beşikdevri basmalarında kuş, kartal, kartal filigranları/su damgaları
(BB0000019227, BB0000000474, BB0000011362).

Resim 2.11. Türk beşikdevri basmalarında üç hilal, arma, taç filigranları/su damgaları
(BB0000010440, BB0000013130, BB0000013517).

Resim 2.12. Türk beşikdevri basmalarında kuş, arslan, yazı/kelime filigranları/su damgaları
(BB0000013401, BB0000000396, BB0000000405).

Resim 2.13. Türk beşikdevri basmalarında çiçek, arma, arslan filigranları/su damgaları
(BB0000000820, BB0000000327, BB0000000766)

Resim 2. 14. Türk beşikdevri basmalarında Arslan, Hilal, Güneş filigranları/su damgaları
(BB0000014644, BB0000008451, BB0000000647).

Resim 2.15. Türk beşikdevri basmalarında insan?, tarih/1816, arslan filigranları/su damgaları
(BB0000014015, BB0000023761, BB0000014070).

Resim 2.16. Türk beşikdevri basmalarında arslan, üç şapka, üç fincan filigranları/su damgaları
(BB0000021793, BB0000014650, BB0000013879).

Resim 2.17. Türk beşikdevri basmalarında çiçek, yazı/kelime, taç filigranları/su damgaları (BB0000010567, BB0000010567, BB0000016356).

Kâğıtların taklit edilmesi karşısında Fabrano'da⁷²¹ ortaya çıkan filigranların bilinen en eskisi 1293 tarihinde bu şehirde üretilen haç şeklindedir. İtalyan filigranlı kâğıtlar Arapça elyazmalarında merkezi Arap bölgelerinde ve Magrib'de VIII/XIV. yüzyılın ortası gibi erken bir tarihten itibaren kullanılmaya başlanmıştır. X/XVI. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda kitapların yaklaşık %50'si Avrupa filigranlı kâğıtlara yazılmıştır. Bu yüzyılın ortasından itibaren İtalya Osmanlı İmparatorluğu için ana kâğıt tedarikçisi iken daha sonra Fransa, onun tek ciddi rakibi haline gelmiştir. Bu dönem Venedik kâğıtları genellikle çapa şeklinde filigran taşıırken sonraki yüzyılın (XI/XVII) ikinci yarısından itibaren bu şekillerin yerini üç hilal almıştır. Dönemin diğer karakteristik filigranları taç, yıldız ve hilal ile genellikle marka filigranlarında kullanılan üçlü süslemelerdir. XII/XVIII. yüzyılın sonlarında ve XIII/XIX. yüzyıl boyunca Şam bölgesine kâğıt sağlayan Friuli bölgesi fabrikaları olmuştur. Bu dönemdeki filigranlar arma ve zırh motiflerinden oluşmaktadır⁷²².

Türk beşikdevri basmalarının kâğıtlarında yapılan tetkiklerde Adam Gacek'in bahsettiği bu filigran çeşitlerinden pek çoğu ile karşılaşmıştır. Yukarıda görselleri paylaşılan filigran örneklerinde de görüldüğü üzere bahsi geçen arslan, kartal, hilal, ayna, kalkan, üzüm, kuş, güneş, harf, rakam, çiçek, arma, taç gibi tekli filigranlardan başka üç şapka, üç hilal, üç fincan gibi üçlü gruplarla da karşılaşmıştır.

Batıda tarihi belli olmayan ve başka hiçbir yolla tarihlenemeyen yazma ve nadir eserlerin devri kâğıt filigranlarının incelenmesi ile tespit edilebilmektedir⁷²³.

⁷²¹ Orsenna, **a.g.e.**, s. 47.

⁷²² Gacek, **a.g.e.**, s. 87.

⁷²³ Ersoy, **a.g.e.**, 1963, s. 1.

Bu bakımdan değerlendirildiğinde filigran sadece kâğıtlar içine saklanmış bir süs veya semboller bütünü değildir. Filigranda kullanılmış harfler/kelimeler ve şekiller incelenip tasniflenerek hangi iklimde ve hangi tarihlerde üretildiği noktasında bilgiler verebilmektedir.

Filigransız kâğıdın kulamı ise XX. yüzyılın başına kadar özellikle Hindistan ve Orta Asya bölgelerinde devam etmiştir⁷²⁴.

2.5.1.2. Mürekkep

Geçmişte ve günümüzde yazı aracı olarak kullanılan içeriği, yapımı ve tarihi hakkında pek çok kaynakta bilgiler yer alan mürekkebin⁷²⁵ yerini son zamanlarda boya almıştır⁷²⁶.

Basımın evriminde Johan Gutenberg'in icadının Avrupa'ya yayılış tarihi olan XV. yüzyıldan zamanımıza kadar geçen dönemi, “Modern Basım Çağı” olarak niteleyebiliriz⁷²⁷. Bu çağda hareketli harfli matbaanın hızla yaygınlaşması kâğıtla birlikte mürekkep ihtiyacını da artırmıştır. Matbu eserlerde kullanılan mürekkepler yazma eserlerde kullanılan mürekkeplerden farklıdır. Matbaa mürekkebi lügatte

⁷²⁴ Gacek, **a.g.e.**, s. 88.

⁷²⁵ Nefes Zade İbrahim, **Gülzarı Savab**, Tashih ve Tertib Eden Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı, İstanbul, 1939, s.73-119; M. Uğur Derman, “Eski Mürekkepçiliğimiz”, **İslâm Düşüncesi Mecmuası**, Haziran 1967, S. 2, s. 97-112; Süheyl Ünver, **Türk İnce El Sanatları Tarihi Üzerine, “Atatürk Konferansları”ndan ayırbasım**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1964, s. 134-137; Celâl Esad Arseven, “Mürekkep”, **Sanat Ansiklopedisi**, C. III, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 1482-1484; Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih ve Terimleri Sözlüğü**, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1953, s. 621-622; M. Uğur Derman, “Mürekkep ve Hokka”, **Âletler ve Âdetler**, Akbank Kültür Yayınları, İstanbul, 1987, s. 77-80; Öcal, **a.g.e.**, s. 53-61; Zeki Tez, **Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 87-97; Bahattin Yaman, **İstanbul Kütüphanesi Yazmalarına Göre Türk Kitap San’atlarında Boya, Mürekkep, Ahar ve Kâğıt Boyama Usûlleri** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1995, s. 29-43; Zeki Tez, **Yazı, Kâğıt ve Matbaanın Tarihsel Serüveni**, 1. Baskı, Promat Basım Yayın San. ve Tic. AŞ, İstanbul, Şubat 2012, s. 28; Özönder, **a.g.e.**, s. 143; Özen, **a.g.e.**, 1985, s. 45; Asım, **a.g.e.**, s. 82; Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 45-80; Nelson R. Eldred, **Matbaacının Mürekkep Hakkında Bilmesi Gerekenler**, Çev. Mert Ülgen, Mehmet Oktav, Efe N. Gençoğlu, 1. Baskı, Basev Yayınları, İstanbul, 2012, s. 1-319; M. İlin, **Ak Üstünde Karalar, Kitapların Tarihi**, Çev. Rakım Çalapala, Türkiye Basımevi, 1948, s. 90-105; Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 34-36.

⁷²⁶ Pakalın, **a.g.e.**, s. 621.

⁷²⁷ Erdem, **a.g.e.**, 2017, s. 36.

“Pişmiş bezir yağıyla sulu bir hamur halinde ve muhtelif renklerde yapılan yağlı mürekkep.⁷²⁸” olarak tanımlanmaktadır.

Kitaba yazılı ya da basılı mürekkebin zamanla solmaması gerektiğinden Gutenberg kalımlı mürekkep arayışına girmiş ve yağlı mürekkep geliştirmiştir. Bu bağlamda XVII. yüzyılda yaygın olarak lamba isi, reçine vb. temel bileşenlerin yanında keten tohumu yağı kullanılmıştır⁷²⁹.

El baskısı preslerle çalışan ilk matbaalarda matbaacılar kendilerine lazım olan boyları, beziryağı ve vernikleri zahmetli ve ilkel şekillerde kendileri yapmaktaydı. Matbaacılığın ilerlemesi boya sanayinin de ilerlemesine sebep olduğundan⁷³⁰ XVIII. yüzyılda mürekkep yapanlar Paris sokaklarında kendi mürekkeplerini satarken⁷³¹ bu yüzyılın ikinci yarısından sonra mürekkep, fabrikalarda yapılmaya başlanmıştır⁷³². Bir kaynağa göre ilk boya fabrikası İngiltere’de⁷³³ bir başkasına göre de 1800 senesinde Almanya’da tesis edilmiştir⁷³⁴.

Matbaa boyları boyaya renk veren öz denilen pigment ve bağlayıcı olarak kullanılan verniklerden oluşmaktadır. Modern kimya sanayinde öz/pigmet (kuru boylar) de toprak, kimyevi ve organik boylar olmak üzere üç gruba ayrılır. Toprak boylar doğrudan doğruya tabiatla mevcuttur. Ancak kullanılmaya elverişli bir hale getirilmesi için ayıklanması, temizlenmesi, yıkanması, kurutulması, öğütülmesi, elenmesi ve sonunda vernikle karıştırılması gerekmektedir. Doğadan çıkarılan toz boylar gibi hemen doğrudan kullanılamayan kimyasal boylar ancak kimyasal işlemlerden sonra elde edilebilmektedir. Organik boylar ise bitkisel ve hayvansal maddelerden çıkarılan boylardır⁷³⁵.

Sentetik boyar madde endüstrisi, organik kimyadaki ilerlemelerden dolayı XIX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Bu endüstrinin gelişimi mürekkepler

⁷²⁸ Arseven, **a.g.e.**, s. 1483.

⁷²⁹ Tez, **a.g.e.**, 2008, s. 92; Tez, **a.g.e.** Şubat 2012, s. 28.

⁷³⁰ Kâmil Erçin, Hayri Zorlutuna, **Matbaacılık Bilgileri II; Tipografi Usulü ile Baskı İşleri**, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945, s. 11-12.

⁷³¹ Arseven, **a.g.e.**, s. 1482.

⁷³² Öcal, **a.g.e.**, s. 60.

⁷³³ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 55.

⁷³⁴ Erçin, Zorlutuna, **a.g.e.**, 1945, s. 11-12.

⁷³⁵ Erçin, Zorlutuna, **a.g.e.**, 1945, s. 12-13.

için uygun organik pigmentlerin geliştirilmesine öncülük etmiştir. Organik pigmentler, inorganik muadillerine göre genellikle daha şeffaf, daha parlak, daha saf ve renkçe daha zengindir⁷³⁶. Matbaacılıkta kullanılan beziryağı ve vernikler için Baltık Denizi sahillerinde yetişen keten tohumlarından yapılmış yağlar en makbul olanıdır⁷³⁷.

Üç adımda gerçekleşen boya imalatında ilk önce öz /pigment denilen kuru boyalar yapılır, Daha sonra bezir yağı, vernik ve diğer yardımcı maddeler hazırlanır. En son aşamada ise kuru boya (öz/pigment) bezir yağı ve vernikle ezilerek son şeklini alır.

Matbaa boyaları (mürekkepleri) renklerine, baskı sistemlerine ve cinslerine göre sınıflandırılabilir. Renklerine göre siyah boya ve renkli boya olmak üzere ikiye ayrılır. Siyah matbaa boyaları XVIII. yüzyılın sonlarına kadar kömür, odun veya gaz isinden keten yağı, vernik gibi bağlayıcılarla karıştırılarak elde edilirdi. Renkli boya denileni ise boya pigmentleri, bağlayıcılar ve ilave maddelerin karışımından oluşan siyah, gri ve beyazın dışındaki boyalardır⁷³⁸.

Hakkında izahatta bulunulan matbaa mürekkeplerinin o yıllarda ülkemizde nasıl ve ne şekilde üretildiği bilinmemektedir. İlk Türk matbaasının kurulması ile başlayan Türk beşikdevri basmalarının üretim sürecinde kullanılmış olan matbaa mürekkeplerinin üretim sürecini veya formülünü gösterir bir bilgiyle karşılaşılmamıştır. İlk Türk matbaacılar İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi'nin gayretleri ile kurulan ilk Türk matbaasında ihtiyaç duyulan mürekkepleri kendilerinin üretmiş olup olmadığı bilinmemektedir.

Yazma eser yazımında kullanılan el yapımı mürekkeplerin üretim ve ticaretinin yapıldığı Mürekkepçiler Çarşısı'ndan temin edilmiş olabilir mi, çarşının matbaa mürekkepleri için de böyle bir fonksiyonu var mı idi bilinmez. Fakat matbaacılığın yaygınlaşmasından sonra çarşının yavaş yavaş işlevini kaybettiği düşünülürse bu tip bir faaliyetinin olmadığı ortaya çıkar. Aksi halde artan ihtiyaca

⁷³⁶ Eldred, **a.g.e.**, s. 129.

⁷³⁷ Erçin, Zorlutuna, **a.g.e.**, 1945, s. 14.

⁷³⁸ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 55-57.

binaen üretimini ve ticaretini arttırarak sürdürmesi ve kesinlikle kapanmaması gerekirdi.

Osmanlı'da matbaa mürekkebinin üretilmediği ve Türk matbaalarında basılan beşikdevri basmalarında kullanılan mürekkeplerin yurt dışından getirilmiş olma ihtimali de düşünülebilir. Fakat burada hatırlanması gereken şudur ki Osmanlı topraklarında kurulmuş olan ilk matbaa bu değildir ve daha önce gayrimüslimler tarafından kurulan matbaalarda pek çok kitabın basıldığı bilinmektedir. Ayrıca Osmanlı hakimiyeti altında bulunan bazı uluslarda da matbaanın bulunduğu ve baskı işlerinin yapıldığı göz önünde tutulursa zaten bu topraklarda bahsi geçen matbaaların ihtiyaç duyduğu mürekkebi imal edecek bir altyapının olduğunu varsaymak çok da yanlış olmayacaktır. Öyleyse Türk matbaacılığının beşikdevrinde basılmış kitaplarda kullanılan mürekkepler yurt içinden temin edilmiş olmalıdır.

2.5.2. Dikiş

Türk beşikdevri basmalarının dikiş kısmı tıpkı el yazması eserlerdeki gibi sırt dikişi, şiraze kolonu ve şiraze örgüsünden müteşekkildir. El tezgâhlarında devingen/hareketli harflerle basılmış olan sayfalar ilk önce ayak/reddade veya sayfa numarası takibi ile iç içe yerleştirilerek formalar oluşturulur. Bundan sonra yapılacak ilk işlem sırt dikişinin yapılması olacaktır.

2.5.2.1. Sırt Dikişi

Kodeks şeklinde hazırlanmış kitabın metin kısmını oluşturan formaların sıralı ve düzgün şekilde bir bütün oluşturabilmesi için sırt kısmından birbirine dikilerek birleştirilmesi işleminin adıdır. En çok kullanılan sırt dikişi tekniği boş bir masa köşesinde yapılan zincir dikiş/iğne dikimi ile ahşap bir tezgâhta uygulanan tezgâh dikişidir.

Kodekslerin çoğunda ipin iki yerden geçirilmesine dayanan (ve bugün iğne zinciri veya Kıpti usulü diye bilinen) iğne dikimi tekniği kullanılmıştır⁷³⁹. Zincir dikiş yapabilmek için rahat hareket edilebilecek boş bir masaya ihtiyaç vardır. Bu iş için dikdörtgen veya kare bir masanın köşesi oldukça elverişlidir. Dikişi yapacak kişi sağlak veya solak olması durumuna göre masanın uygun köşesini kullanır.

Resim 2.18. Sırt dikişi için uygun yer ve pozisyon.

Öncelikle sayfa numarası ve reddade takip edilerek formalar bir araya getirilir. Türk beşikdevri basmalarında bazen sadece reddade bazen de hem reddade hem sayfa numarası bulunabilmektedir. Sayfa numaraları yaprağın a yüzü/recto ve b yüzü/versonun⁷⁴⁰ üst başında bulunabildiği gibi bazen sadece yaprağın a yüzünde de bulunabilir. Diğer bir sayfa takip işareti olan reddade ise her sayfanın b yüzünün etek kısmında yer alır.

Resim 2.19. Sayfa numaraları veya reddadeyegöre formaların teşkili.

Kitap ölçüleri dikkate alınarak dikişin kaç duraklı yapılması gerektiğine karar verilir. Belirlenen durak sayısı şiraze kolonunun atılacağı yer de göz önünde bulundurularak kitap sırtına orantılı bir şekilde kurşun kalemle işaretlenir.

⁷³⁹ Gacek, **a.g.e.**, s. 93.

⁷⁴⁰ Şenalp, **a.g.e.**, s.116-117; Gacek, **a.g.e.**, s. 258.

Resim 2.20. Durakların kitap sırtına işaretlenmesi.

Sırt dikişi için uygun kalınlıkta (kitabın ebatlarına uygun, kitabı taşıyabilecek) ve renkte mukavemetli bir ip tercih edilir. Adam Gaceki'in dediğine göre dikişte kullanılan ipin rengi kitabın konusuyla ilişkili olabilmektedir. Örneğin yeşil renk Hz. Peygamber'in hayatı, kırmızı renk fıkıh kitaplarında kullanılmıştır⁷⁴¹.

Çoğunlukla ibrişim ip ya da içeriği pamuk ve keten olan bir ip kullanılır. İpin boyu ne dikişi tamamlamayacak kadar kısa ne de yapılacak dikişi zorlaştıracak kadar uzun olmalıdır. İp uzunluğu kitap ebadına göre ayarlanan durak sayısı arasındaki mesafe ve forma sayısı dikkate alınarak hesaplanmalıdır. Böylece ipin dikişe yetmemesi veya fazlaca artıp israf olması önlenir.

Resim 2.21. Sırt dikişi ipleri (İbrişim, Pamuk, Keten).

Hesaplanan uzunluğa bir miktar pay daha ilave edilerek iğnenin dikiş sırasında rahat hareket edebilmesi ve ipten çıkmaması sağlanır. İpin kısa olması düğüme sebebiyet vereceğinden arzu edilmez. Fakat ipin yetmemesi veya dikiş esnasında kopması gibi sebeplerle düğüm atılmak mecburiyetinde kalınabilir. Böyle bir durumda forma sırtının dışında değil formanın iç kısmında gemici düğümü tercih edilebilir.

⁷⁴¹ Gacek, **a.g.e.**, s. 94.

Rengi, kalınlığı, uzunluğu tespit edilen ibrişim ip dikişe başlamadan önce bal mumu ile mumlanarak dikiş sırasında dolaşması, esnemesi ve forma sırtını yırtması engellenmeye çalışılır. Sırt dikişi iğnesi de uygun ölçülerde olmalıdır. Çok küçük ve kalın bir iğne sağlıklı bir dikiş için uygun değildir. Zincir dikiş uygulamalarında duraklarda formanın bir önceki formaya bağlanmasında çok küçük bir iğnenin kontrolü zor olacağından sıkıntı yaşanabilecektir. Kalın bir iğne de dikiş esnasında sırtta büyük delikler açacağından tercih edilmemelidir. Normal uzunlukta ve incelikte bir iğne ile sırt dikişi sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilir.

Sayfa numaraları veya ayak tabir edilen reddadeye⁷⁴² göre forma sıraları teşkil ve kontrol edildikten sonra ilk ya da son formadan başlayarak dikişe geçilir.

Resim 2.22. Zincir dikişin başlangıcı.

Ortası tespit edilen formanın bütün sayfaları aynı hizaya getirilerek dikişle bir önceki formaya bağlanır. Eğer iki duraklı zincir dikiş yapılmakta ise iki durak arası mesafesince forma içinde kalan dikiş ipi duraklarda sırttan çıkılarak alt formaya bağlanır.

Resim 2.23. İki duraklı zincir dikişte forma ortası.

⁷⁴² Özönder, a.g.e., s. 12; Özen, a.g.e., 1985, s. 5.

Bu şekilde bütün formalar arasında zincirleme bir bağ oluşturularak her bir forma hem alttaki hem de üsteki formaya bağlanır. Nihayetinde sırt dikişi ile bütün formalar sırttan birbirine bağlanarak sırası ile bir araya toplanır.

Resim 2.24. İki duraklı zincir dikişte düğüm atılması.

Yapılan dikiş ne çok sıkı ne de çok gevşek olmalıdır. Gevşek olursa sayfalar sırta sabitlenmeyip kitabın ön kısmına doğru taşar, sıkı olursa da sayfaların yırtılmasına ve zamanla sırtın deforme olmasına (iç bükey) sebebiyet verebilir.

Resim 2.25. İki duraklı sırt dikişi yapımı.

Bütün formaların bir bir ve üst üste gelecek şekilde dikilmesi ile sırt dikişi tamamlanmış olur.

Resim 2.26. Tamamlanmış iki duraklı sırt dikişi.

İki duraklı zincir dikişten başka dört ve altı duraklı zincir dikiş de vardır. Fakat bunlar yazmalarda olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarında da çok az tercih edilmiştir.

Resim 2.27. Dört ve altı duraklı zincir dikiş.

Türk beşikdevri basmalarının formları diğer bir yöntem olan tezgâh dikişi ile de bir araya toplanabilmektedir. Bu iş için basit bir düzeneğe sahip olan ahşap tezgâhlar kullanılır.

Resim 2.28. Tezgâh dikişi.

Kitap ebadına uygun durak sayısı belirlenerek kitap sırtına işaretlenir. Duraklarda dikişe destek olarak sicim veya şeritler de kullanılabilir.

Resim 2.29. Sırt dikişinin şeritlerle desteklenmesi (BB0000000471).

Dikiş için uygun kalınlık ve boyda bir iğne seçilmelidir. Sırt dikişinde destek olarak sicim kullanılacaksa kalınlığına uygun olarak sırta işaretlenmiş noktalarda testere ile oyuklar açılır. Şerit kullanımında ise oyuk açılmaksızın sırt dikişi yapılır.

Resim 2.30. Sicim, ibrişim, Dikiş iğnesi, Dikiş için sırtına kanallar açılmış bir kitap.

Bu oyuklara yerleştirilecek olan sicim ipin iki ucu tezgâhın alt ve üst başında bulunan kollara gergin bir şekilde sıkıca bağlanarak sabitlenir. Sırt dikişinde birer durak olacak olan sicimlerin sayısı kitabın ebadına göre ayarlanır. Yerleştirilen bu sicimler hem dikiş kuvvetlendirir hem de dikiş sırasında forma sırtlarının yırtılmasını önler.

Zincir dikişte olduğu gibi tezgâh dikişi de uygun kalınlıkta mumlu bir iple yapılır. İlk formanın sırtındaki oyuklara gerilmiş sicimler yerleştirilerek dikişe başlanır. İlk duraktan forma ortasına girilir ve sicim olan durakların dış tarafından dolanarak son duraktan sırta çıkılır. İlk ve son duraklarda formalar bir alttaki formaya düğüm atılarak bağlanır.

Resim 2.31. İlk formanın dikiş işlemi.

İlk formanın dikiş işleminden sonra ikinci ve diğer bütün formalar da sayfa numaraları veya reddadeler birbirini takip edecek şekilde aynı usulle bir bir dikilir.

Resim 2.32. Tezgâhta sırt dikişi işlemi.

Son formanın da dikilmesi ile sırt dikişi tamamlanmış olur.

Resim 2.33. Tamamlanmış tezgâh dikişi.

Tezgâha bağlı olan sicimlerin sırttan yan kâğıdı üzerine taşacak şekilde 4-5 santim pay bırakılarak kesilmesiyle kitabın tezgâhla bir bağlantısı kalmaz.

Resim 2.34. Tezgaha bağlı sicimlerin kesilmesi.

Bırakılan pay kapak içine yapıştırıldığında herhangi bir yükselti oluşturmaması gerekmektedir. Bu nedenle kitap sırtına sırt bezi yapıştırıldıktan sonra sivri bir elaleti ile bırakılan pay miktarınca sicimin katları açılarak iyice liflendirilir ve yan kâğıdı/ vikaye kâğıtları⁷⁴³ üzerine yapıştırılır.

⁷⁴³ Özen, a.g.e., 1985, s. 77; Gacek, a.g.e., s. 313.

Resim 2.35. Katları açılıp liflendirilen sicimin yan kâğıt üzerine yapıştırılması.

Resim 2.36. Dört duraklı tezgâh dikişi (BB0000002911, BB0000014659, BB0000000375).

Resim 2.37. Beş duraklı tezgâh dikişi (BB0000007770, BB0000007774, BB0000006086).

Resim 2.38. Altı duraklı tezgâh dikişi (BB0000023296, BB0000026553, BB0000017647).

Resim 2.39. Yedi duraklı tezgâh dikişi (BB0000023083).

Batı cildi üslubunda kamburalı yapılmış Türk beşikdevri basmalarında da dört ve beş duraklı tezgâh dikişi görülmektedir.

Resim 2.40. Dört duraklı tezgâh dikişi (BB0000021516, BB0000014015, BB0000014056).

Resim 2.41. Beş duraklı tezgâh dikişi (BB0000015581, BB0000014060).

Ahşap tezgâhta burada anlatılan yöntemden başka yöntemlerle de dikiş yapılabilir. Nitekim araştırmalar sırasında Türk beşikdevri basmalarında tezgâh dikişinde yapılmış olduğu düşünülen farklı durak sayısında değişik yöntemlerle yapılmış sırt dikişi örnekleri ile karşılaşmıştır. Kitap sırtı deri ile kaplı olduğundan maalesef bu dikiş çeşitlerini fotoğraflama şansı bulunamamıştır.

Bilindiği gibi Klâsik Türk – İslâm cildinde yazma eserlerin sırt kısmında herhangi bir kambura yoktur, eserlerin sırtı tamamen düz bir şekildedir.

Resim 2.42. Türk – İslâm cildlerinde sırt.

Bu gelenek daha sonraları da devam etmiş Türk beşikdevri basmalarının sırtı da yine düz bir şekilde üretilmiştir.

Resim 2.43. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000022751, BB0000000807).

Bu nedenle Türk beşikdevri basmalarının sırt dikişi ister tezgâh dikişi ister zincir dikiş hangi usulle yapılırsa yapılsın tamamlandıktan sonra sırt sert bir zemine yavaşça vurularak düz bir hale getirilir.

Resim 2.44. Sırtın sert bir zeminde düzleştirilmesi.

Düz şekli bozulmaksızın kitabın sırtı 5–8 mm dışarıda kalacak şekilde ve sayfalarının yıpranmaması için iki mukavva arasına konularak cenderede sıkıştırılır. Kitap sırtının en ve boy ölçüsü alınır. Sırt bezi alınan bu ölçülere biraz pay eklenerek kesilir. Belirli bir oranda hazırlanmış olan nişasta veya hamur kola kitap sırtına fırça yardımıyla sürülerek sırt bezi yapıştırılır ve ıstaka ile sıvazlanarak düzeltilir. Bezin üzerine bir miktar daha tutkal sürülür ve yeniden ıstakayla sıvazlanarak iyice sırtta yapışması sağlanır.

Resim 2.45. Sırt bezinin yapıştırılması.

Kuruyuncaya kadar kitap cendereden çıkarılmaksızın bir kenarda bırakılır. Kuruduktan sonra diğer dikiş işlemleri için cendereden çıkartılır.

Resim 2.46. Sırt bezi yapıştırılmış kitaplar.

2.5.2.2. Kolon Dikişi

Türk beşikdevri basmalarında kitap sırtının etek ve üst baş ile kesiştiği noktada yer alan şirazeler tıpkı yazmalarda olduğu gibi örülerek meydana getirilmiştir. Şiraze örgüsünün yapılabilmesi için kitabın her bir forma ortası işaretlenerek kolonların atılması gereklidir.

Şiraze kolonun atılabilmesi için forma ortalarına saplamalar yerleştirilir. Saplamalar işaret amacıyla kullanılan yaklaşık 1-1,5 cm eninde ve 15-20 cm boyunda kâğıtlardır. Bir tarafı kısa olacak şekilde katlanan saplamaların görevi forma ortalarını işaretlemektir.

Resim 2.47. Saplamalarla forma ortalarının işaretlenmesi.

İlk formanın ortası bulunarak saplamanın kısa tarafı diğer formaya bakacak şekilde yerleştirilir. İkinci formanın ortası bulunduğunda saplamanın kısa tarafı bu forma ortasına alınır. Her bir saplama ile iki forma ortası işaretlenmiş olur. Üçüncü formanın ortasına yeni bir saplama konur. Dördüncü formanın ortası bulunduğunda saplamanın kısa tarafı bu forma ortasına alınır. Kitabın tamamında forma ortaları bu şekilde saplamalarla işaretlenir.

Resim 2.48. Saplamaların yerleştirilmesi

Saplamalarla forma ortaları işaretlenmiş olan kitabın sağ ve sol tarafına kitap büyüklüğünde iki mukavva yerleştirilerek cenderede sıkıştırılır. Şiraze kolonu atılmadan önce kitabın etek ile sırtın, baş ile sırtın birleşme noktasına üzerine şiraze kolonlarının atılacağı ve şirazenin örüleceği yastık yapıştırılır. Yastık tıraşlanmamış deriden kitabın ölçüleri dikkate alınarak seçilir. Estetik açıdan büyük ve kalın bir kitabın yastığı kalın, küçük ve ince bir kitabın yastığı ise ince olmalıdır. Şiraze kolonu atılacak ipin ucu yastığın altına konulur ve yastık altında kalan iple beraber yapıştırılarak kurumaya bırakılır. Kolonlar atılmadan önce veya bütün kolonlar atıldıktan sonra yastığın taşan kısımları kesilerek boyu ayarlanır.

Resim 2.49. Yastığın ve kolon ipinin yapıştırılması.

İğneyle ilk saplamanın işaret ettiği ilk forma ortasından girilir ve yaklaşık 2 cm'lik bir mesafe ile kitabın sırtından çıkılır. Şiraze kolonlarının arası forma kalınlıkları dikkate alınarak belirlenir ve gerekiyorsa saplamalar periyodik olarak eksiltilebilir. Kolonlar forma ortası gözetilerek (nişanlı) ya da forma ortaları gözetilmeksizin geliş güzel/rastgele sayfa aralarından (saplama) atılabilir. Fakat nişanlı olarak atılmış kolonlar forma ortasındaki sayfaları sırta sabitleyeceğinden daha sağlıklı ve estetik bir fonksiyona sahiptir. Saplama atılmış kolonlar ise formanın bütün sayfalarını sırta sabitleyemediğinden sırt dikişi zarar gördüğünde sayfaların metin bloğundan taşmasını engelleyemez.

Resim 2.50. Her forma ortasından kolonların atılması.

Resim 2.51. Kolon atımının tamamlanması.

Şiraze kolunu en son kolon atıldıktan sonra ipin kitap sırtında düğümlemesi ile son bulur. Bu düğümün üstüne 1'er mm arayla 2 düğüm daha atılır ve ip 2-3 cm pay bırakılarak kesilir.

2.5.2.3. Şiraze Örgüsü

Şirazenin tanımı pek çok kitapta birbirine yakın anlamlarda kullanılmıştır. Gerek yazmalarda gerek Türk beşikdevri basmalarını da içine alan eski harfli nadir matbularda forma ortalarından kolon atıldıktan sonra örülen şiraze; cildlerinde kitabın yapraklarını estetik ve düzgün bir şekilde bir arada tutan örgüye verilen addır. Örgü motifine göre Sıçan dişi, Sağ-sol yolu, Baklava, Geçmeli, Alafranga gibi çeşitleri vardır⁷⁴⁴. Kitap sırtının alt ve üst taraflarına işlevsel ve süsleme amaçlı olarak konulan şiraze başlangıçta formalarda olduğu gibi tek renk iplerle dikilirken sonraları iki renkli iple çapraz tarzla dikilerek cilde bağlanmıştır⁷⁴⁵.

Selçuklu dönemi yazmalarında olduğu gibi Beylikler ve Osmanlı yazmalarında da yerini alan şiraze, örgüsü ile zikredilen bu kodeks şeklindeki kitaplara estetik bir görünüm kazandırmanın yanında kolonları ile formaların sırta sabitlenmesi konusunda sırt dikişine de katkı sağlamaktadır. Şirazeler bahsi geçen bu iki özelliğini koruyarak Türk beşikdevri basmalarına da taşınmıştır.

Yazmalarda olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarında da kolon atış tekniğine göre iki tip şiraze vardır. Bunlardan ilki kolonları forma ortalarından geçilerek atılmış olan nişanlı şiraze, ikincisi ise forma ortası gözetilmeden rastgele/gelişigüzel atılmış olan saplama şirazedir⁷⁴⁶. Burada bir kez daha nişanlı şirazede kolonların forma yapraklarının tamamını sırta sabitlemek konusunda daha işlevsel olduğu, saplama şirazede ise forma ortası gözetilmeksizin gelişigüzel atıldığından formanın bütün yapraklarını tutamayıp zaman içerisinde kitap kullanıldıkça boşta kalan

⁷⁴⁴ Çığ, **a.g.e.**, 1953, s. 11; Özen, **a.g.e.**, 1985, s. 67; Mehmet Önder, **Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi**, İstanbul, 1987, s. 133; Özönder, **a.g.e.**, s. 187.

⁷⁴⁵ Gacek, **a.g.e.**, s. 321.

⁷⁴⁶ Özen, **a.g.e.**, 1985, s. 67.

yaprakların etek ve baş kısmından sarkması ve katlanıp kırışması gibi sonuçlara neden olduğunu belirtmek gerekir.

Türk beşikdevri basmaları kâğıt ve cildinin yanı sıra yapıldığı dönemin izlerini taşıyan sırt dikişi ve şirazesi ile de değerlidir. Bu nedenle kopmuş ve dağılmış bir şiraze aslına uygun bir şekilde restore edilerek ait olduğu yere geri monte edilmelidir.

Konya Yazma Eser Kütüphanesinde mevcut Türk beşikdevri basmalarında karşılaştığımız örme şirazelerin çoğu değişik renkteki iki ibrişim iple örülerek yapılmıştır. Fakat zaman içerisinde gelişen renk kayıpları bazen ibrişim renklerini ve renk farklarını doğru algılamayı engelleyebilmektedir. Şiraze örülecek iki farklı renkteki ibrişim ipleri en sondaki şiraze kolonunun sırtta atılmış düğümleri arasına ayrı ayrı bağlanır.

Resim 2.52. Şiraze iplerinin bağlanması.

Şiraze örgüsü iki iğne ya da tek iğne ile örülebilir. İki iğne ile yapılan şiraze örgüsünde ibrişimlerden her ikisine de iğne takılmaktadır. Tek iğne ile yapılan şiraze örgüsünde ise ibrişimlerden yalnız birine iğne takılır diğeri ise boş bırakılır. Tek iğne ile şiraze örgüsünde boşta kalan ip (iğne takılmayan) iğne geçirilen ipin üzerine bir kez atılır ve yastık üzerindeki ilk kolondan geçirilir. Boşta kalan ip iğneli ip üzerinden bir kez atılır ve ikinci kolondan geçirilir. Bu usulle yastık üzerindeki son kolondan da geçtikten sonra boştaki ip bir kez iğneli ip üzerinden atılır ve dönüş yapılır. Yastık üzerindeki kolonlardan geçiş yapılırken boşta kalan ip iğneli ip üzerinden bir kez atılarak örmeye devam edilir.

Resim 2.53. Şirazenin örülmesi.

Şiraze kolonu atılırken hareketli kolon atılmışsa şiraze örülürken hareketli kolon ile yastık üzerindeki ilk kolon arasında iğneli ip üzerinden diğer ip iki kez atılır. Yastık üzerindeki kolonlar arasında atım sadece bir kez yapılarak şiraze örgüsü oluşturulur⁷⁴⁷.

Kullanılan yastık tamamen kaplanıncaya kadar bazen beş, altı sıra veya daha fazla olmak üzere bütün sıralar bu şekilde örülür. Yastığın enine ve şiraze ipinin kalınlığına göre kaç sıra örüleceği değişir. Önemli olan kitap ebadına uygun olarak tercih edilmiş yastık denilen derinin kapanması ve şiraze motifinin yanlışsız, doğru bir şekilde oluşturulmasıdır. Şiraze bittikten sonra son kolondan geçirilen ibrişim ile üstten atılan diğer ip birbiri ile düğümlenir, 2-3 cm pay bırakılarak yeniden iki ipe de ayrı ayrı düğüm atılır ve düğüm üzerinde 2 mm pay bırakılarak kesilir. Şirazenin sabitlenmesi ve sırta doğru kaymaması şiraze kolonlarının üzerine tutkal sürülür. Istaka ile düğümlerin üstüne baskı uygulanarak düğümler ezilir ve böylece ilerde kapaklar kitaba takıldığında düğümlerin sırt derisinin dışına çıkması ve görünmesi engellenir.

Resim 2.54. Bir, iki ve üç kolondan geçilerek örülen şiraze.

⁷⁴⁷ İslam Seçen, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesinde Düzenlenen Yazma Eserler Cilt ve Kâğıt Restorasyonu Kursu, İstanbul, 2007.

Kitabın etek ve baş kısmında bulunan şirazeler birbirine eş olmalıdır. Bunu sağlamak için her iki tarafta aynı renkte ve aynı özellikte ipler kullanılmalı, iğne aynı renkteki ipe takılmalı, eşit sırada ve aynı modelde şirazeler örülmelidir. Farklı şekil ve desenlerde şirazeler olmakla beraber en yaygın olanı tek iğne ve iki renk ibrişimle örülen balıksırtı motifidir.

Bir kolondan geçilerek örülen şirazelerde kolonlar her bir forma ortasından veya düzenli bir şekilde bir ya da iki forma atlatılarak atılırlar/dikilirler.

Resim 2.55. Bir kolondan geçilerek örülen şiraze.

Birçok eserde kolonların ikişerli veya üçerli olacak şekilde gruplandırılmış olduğu görülür.

Resim 2.56. İki kolondan geçilerek örülen şiraze.

Resim 2.57. Üç kolondan geçilerek örülen şiraze.

Bu grupta kolonların hangi sıklıkta atıldığı önemlidir. İğneli ipin üzerinden diğer ip atılır ve iki veya üç şiraze kolonundan iğne ile aynı anda geçilerek bu işlem sistemli bir şekilde sürdürülür. İki, üç, dört kolon atlamalı şiraze örgüsünde yastık üzerinde görülen desende herhangi bir değişiklik olmaz.

Resim 2.58. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde nişanlı şiraze (BB0000009080, BB0000000749, BB0000011194, BB0000011194, BB0000015924, BB0000013476)

Resim 2.59. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde nişanlı şiraze (BB0000000474, BB00022571/3, BB0000000475, BB0000013952, BB0000017930, BB0000000782).

Resim 2.60. Türk beşikdevri basmalarında balıksırtı motifinde saplama şiraze (BB0000000735, BB0000013097, BB0000021793, BB0000014650, BB0000014644).

Yukarıda yapılış tekniği açıklanan şiraze örme tekniğinden başka birkaç kat ipi birbirine dolayarak çoğunlukla üç sıra şeklinde örülmüş/dikilmiş şirazelerin olduğu Türk beşikdevri basmaları ile de karşılaşılmıştır. Bu çalışmada geçmişte yazmalarda ve eski harfli matbu eserlerde örneklerine rastlamadığımız bu tip şirazelere, yapım tekniğine dayanarak “dolama şiraze” adı verilmiştir.

Resim 2.61. İpleri birbirine dolanma usulu ile örülen/dikilen şiraze örneği (BB0000014592, BB0000021793, BB0000000307, BB0000000475, BB0000000308, BB0000014615, BB0000000744).

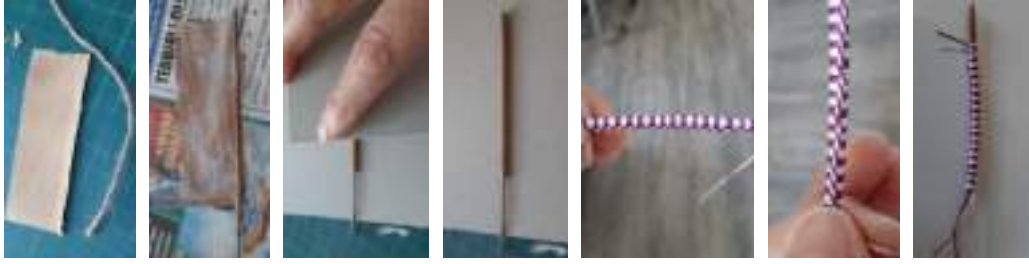
Batı tarzı şirazeye sahip Türk beşikdevri basması da bulunmaktadır. Bu tarz şirazeler Türk İslâm yazmalarını ve Türk beşikdevri basmalarını süsleyen şirazelerden farklıdır. En temel fark fotoğraflardan da anlaşılacağı üzere üzerine kolonların atılıp şirazenin örüldüğü yastık adı verilen deri parçasının bulunmayışıdır. Batı şirazesinde bunun yerini sicim yada tıraşlanıp sarılarak yuvarlatılmış bir deri parçası alabilir.

Türk beşikdevri basmalarında deri yastığın kullanılmadığı uygun kalınlıkta bir sicim üzerine çoğunlukla iki renk ipin sarılması ile elde edilen şiraze örnekleri de vardır.

Resim 2.62. Sicim üzerine sarılmış Batı tarzı şiraze (BB0000013387).

Tıraşlanmış bir derinin içine sicim konularak rulo şekline sarılması ve iki renk ipin belirli bir periyotta üzerine dolanması sonucunda şiraze üretmek mümkün olabilmektedir.

Resim 2.63. Rulo şeklinde deri üzerine sarılmış Batı tarzı şiraze.

İki renk ipin belirli bir sıra dâhilinde silindir şeklindeki yastığın üzerine sarılması ile oluşur. Sırası gelen ipin diğer ipin üzerinden atılıp yastık üzerine dolandığı ve yer yer forma içine kolon atılarak şirazenin yerine sabitlendiği anlaşılmaktadır. Uçlardan taşan kısımların ise kapak cildlenirken deri içerisinde bırakıldığı görülmektedir.

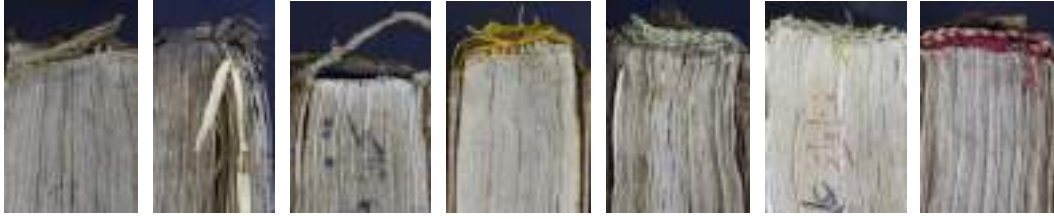

Resim 2.64. Türk beşikdevri basmalarında batı tarzı şiraze (BB0000013921, BB0000015540, BB0000013928, BB0000000448, BB0000014015).

Kütüphane koleksiyonlarında kayıtlı bulunan zamanla şirazeleri dağılmış/kaymış Türk beşikdevri basmaları da bulunmaktadır.

Resim 2.65. Şirazeleri dağılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000013096, BB0000010440, BB0000013130, BB0000000307, BB0000013953, BB0000000744, BB0000015578).

Resim 2.66. Şirazeleri dağılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000014406, BB0000014659, BB0000015540, BB0000013152, BB0000013879, BB0000009080, BB0000000749).

Yine ayrıca yapılan araştırmalarda şirazeleri tamamen düşmüş pek çok Türk beşikdevri basması ile de karşılaşılmıştır.

Resim 2.67. Şirazeleri düşmüş/yok olmuş Türk beşikdevri basmaları (BB0000000692, BB0000013226, BB0000000448, BB0000019227, BB0000007774, BB0000010440, BB0000002911).

Resim 2.68. Şirazeleri düşmüş/yok olmuş Türk beşikdevri basmaları (BB0000000450, BB0000026553, BB0000013935, BB0000022828, BB0000011828, BB0000000807, BB0000000396, BB0000018227).

Yeniden şiraze örülmüş pek çok Türk beşikdevri basması da mevcuttur.

Resim 2.69. Yeniden şiraze örülmüş Türk beşikdevri basmaları (BB0000018111, BB0000014407, BB0000008452, BB0000013475, BB0000015829, BB0000014300, BB0000014310, BB0000014017).

Türk beşikdevri basmaları içinde şiraze örülmeksizin onun yerine renkli çizgili kumaşlardan şiraze yapılarak kitap sırtının etek ve baş kısmına takılmış örnekler de bulunmaktadır.

Resim 2.70. Türk beşikdevri basmalarında kumaş şiraze (BB0000017496, BB0000014060, BB0000014061, BB0000013832, BB0000015581, BB0000021516).

Yine bazı Türk beşikdevri basmalarında şiraze örülmeksizin hazır ya da yalancı şiraze adı verilen şeritler yapıştırılmıştır.

Resim 2.71. Hazır şiraze yapıştırılmış Türk beşikdevri basmaları (BB0000014638, BB0000019382, BB0000011362, BB0000013869, BB0000000471, BB0000007706, BB0000014724, BB0000000349, BB0000017495, BB0000008451).

2.5.3. Cild

Kaplar başlangıçta metin kısmının muhafazası ve kolay bir kullanım sağlamak için ortaya çıkmışsa da zaman içinde bu işlevlerinin yanına estetik bir görünüm sağlamak ilkesini de eklemiştir. Türk İslâm eserlerini kaplayan cildler gerek Anadolu Selçuklu ve Beylikler döneminde gerek Osmanlı döneminde ortaya koyduğu üslupla pek çok örnekte adeta birer şahesere dönüşmüştür. Türk cild

sanatının tarihçesi, teknikleri ve süslemesi hakkında genel bilgiler elde edebilmek⁷⁴⁸ için günümüze ulaşmış bu orijinal cildlerin bilimsel anlamda incelenmesi ve akademik çalışmalara dönüştürülmesi kitap sanatlarının bir kolu olan cild sanatının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Kitaplarda çoğunlukla deri, kâğıt, ebru, kumaşlar ile kaplanmış kapaklar kullanılmıştır. Bu tercihler zamana ve coğrafyaya tabi olarak değişebilmektedir. Örneğin XI./XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlılar kitap kapaklarında ebrulu kâğıtları kullanmaya başlamışlar, aynı dönemde Orta Aysa ve İran'da ise cilalı hafif boyalı kâğıt kullanılmıştır⁷⁴⁹.

Türk ve İslâm cildlerinde bölümleri itibarıyla bir farklılık görülmez. Fark, bir cildin iskeletinde değil, bunların uygulanması ve tezyînatındaki anlayıştan doğmaktadır⁷⁵⁰. Yazma cildlerde kullanılan başlıca tezyinat unsurlarından (geometrik, rûmî, hatâî, hattî, geçme ve grift örgüler) bazılarının Türk beşikdevri basmalarının deri cildli olanlarında az da kullanılmış olduğu görülmektedir.

Cildlerde tezyinat bilhassa alt ve üst kapakla miklepte yer almaktadır. Anadolu Selçukluda her iki kapağın birbirinden bağımsız, farklı olarak tezyinatlandığı cild örnekleri ile de karşılaşılırken Osmanlıda bu yaklaşımdan ziyade her iki kapakta da aynı tezyinat unsurlarının kullanılmış olduğu, birbirine eş süslemelerin yer aldığı cildler vardır. Türk beşikdevri basmalarında da bu tezyinat üslubu değişmemiş ve her iki kapak birbirine eş olarak aynı şekilde tezyinatlandırılmıştır. Miklepte ise çoğunlukla kapaktakilerden farklı bir süsleme bulunmaktadır.

Orijinal cildlere malzeme açısından bakıldığında en çok deri ve bazısında ebru kullanıldığı görülmektedir. Sonradan çeşitli nedenlerle cildi yenilenmiş olanlarda ise cild bezi, kâğıt, vinleks ve kumaş tercih edilmiştir.

⁷⁴⁸ KARA Hacer, “Konya’da Üretilen Osmanlı Ciltleri”, **Tarihin Peşinde**, S. 18, 2017, s. 163. https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi18/M18_09.pdf (Erişim Tarihi: 19.01.2024).

⁷⁴⁹ Gacek, **a.g.e.**, s. 186.

⁷⁵⁰ Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 934.

Resim 2.72. Deri cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000000736, BB0000000753, BB0000022751).

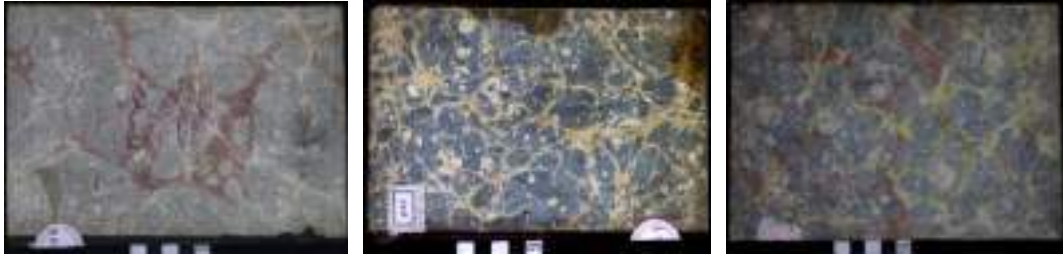
Resim 2.73. Deri cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000013130, BB0000000307, BB0000013921).

Ebrulu kâğıdın derinin yerini alması Osmanlı İmparatorluğu'nda karşılaşılan yaygın bir durumdur. Bunun en erken örnekleri V/XI. yüzyıla dayanırken, Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan örnekler IX./XV. yüzyıla aittir⁷⁵¹. Türk beşikdevri basmalarında da ebru kapaklar mevcuttur.

Resim 2.74. Ebru cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000014579, BB0000014230, BB0000013237).

⁷⁵¹ Gacek, **a.g.e.**, s. 140.

Resim 2.75. Ebru cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000010262, BB0000013401, BB0000000396).

Bunun yanında Türk beşikdevri basmalarının kâğıt kaplı cildlerinin pek azı orijinal olup hemen hemen tamamı sonradan kitaba takılmıştır.

Resim 2.76. Kâğıt kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000000634, BB0000000609, BB0000023761).

Maalesef bu Türk beşikdevri eserlerinin orijinal cildleri ya zaman içinde düşmüş, kaybolmuş veya “yenileştirme çalışmaları” adı altında onarmak yerine veya güya estetik! kaygılarla cildlerin bazıları yerinden sökülüş ve döneminde olmayan günümüz malzemeleri ile yeni tek tip cildler yapılmıştır. Orijinal olmayan bu cildlerde basmanın dönemine ait özellikleri bulmak mümkün olmamıştır.

Cildlerde kullanılan malzemeler cildin orijinal olup olmadığı yönünde bilgi elde edilmesini sağlamaktadır. Yapılan çalışmalarda o dönem piyasada olmayan cild bezive vinleksile de karşılaşılmıştır. Kapaklarda deriden sonra en sık karşılaştığımız malzeme cild bezi olmuştur.

Resim 2.77. Cild bezi kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000013151, BB0000015829, BB0000000529).

Yenilenmiş cildlerde vinleks malzeme de sıkça kullanılmıştır.

Resim 2.78. Vinleks kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000008453, BB0000010567, BB0000010732).

Cild yenileme çalışmalarında kullanılan bir diğer malzeme de kumaşlardır. Son yıllarda restore edilmiş bu eserlere kutnu kumaşından çeharkuşe tekniğinde hazırlanan yeni cildler takılmıştır.

Resim 2.79. Kutnu kumaşı kaplı Türk beşikdevri basma cildleri (BB0000013477, BB0000013475, BB0000014310).

Ayrıca baskılı veya düzrenkte kâğıtlarla hazırlanmış cildler de sonradan Türk beşikdevri basmalarına takılmıştır.

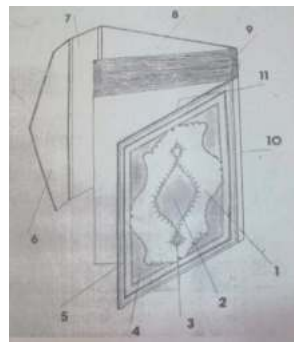
Resim 2.80. Kâğıt cildli Türk beşikdevri basmaları (BB0000013400, BB0000002244, BB0000017495).

Cildi olmayan eser sayısı 2 adettir. Bu eser lift casting sisteminde restore edilmiş iki adet esere henüz kitabı kaplayıp koruyacak herhangi bir cild yapılamamıştır.

Resim 2.81. Cildsiz Türk beşikdevri basmaları (BB0000015172, BB0000013517).

Aşağıda verilen şemada görüldüğü üzere klasik Türk İslâm cildlerinde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarının cildleri de dört ana bölümden oluşur. Bunlar; kap, ya da deffe olarak adlandırılan kapak, mıkleb, sertab ve sırttır.

Şekil 2.4. Klasik Türk – İslâm cildi şeması⁷⁵² (A. Saim Arıtan'ın d. tezinden alınarak geliştirilmiştir).

⁷⁵² 1- Ön Kapak, 2- Şemse, 3- Salbek, 4- Köşebend, 5- Bordür, 6- Mıkleb, 7- Sertab, 8- Arka Kapak, 9- Şiraze, 10- Sırt, 11- Kapak içi.

2.5.3.1. Kap/Kapak/Deffe

Kap, Deffe kelimeleri ile aynı anlamda kullanılan kapak kelimesi sağ/ön/üst ve sol/arka/alt kapak tabirlerinden biri kullanılarak ifade edilmektedir. Yazma kitap cildlerinde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarını süsleyen cildlerin en önemli bölümünü kapaklar oluşturmaktadır. Türk beşikdevri basmalarında kullanılmış olan kapakların ölçüsü metin bölümüyle aynı ölçüdedir. Yazmalarda da mevcut olan bu durum asli görevi metin kısmını/bilgiyi muhafaza etmek olan kapakların Türk beşikdevri basmalarındada taşıdığı sanatla içerisindeki metinler kadar değerli olduğunu göstermektedir.

Resim 2.82. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000000735, BB0000013096, BB0000013226).

Nitekim beşikdevri basmalarında yer alan deri cildler, her ne kadar ecdad yadigârı Selçuklu ve Osmanlı cildlerinin nefis süslemeleri karşısında biraz daha sade ve basit kalmakta ise de yine de kitaplara estetik bir görüntü katmak minvalinde tezyinatlandırılmışlardır.

Resim 2.83. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000015540, BB0000013928, BB0000008431).

Resim 2.84. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000013476, BB0000014070, BB0000000446).

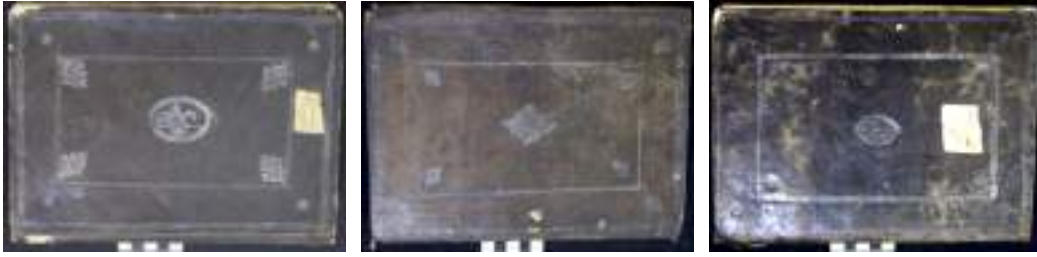
Resim 2.85. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri (BB0000000375, BB0000011828, BB0000014644).

Resim 2.86. Türk beşikdevri basmalarından cild örnekleri BB0000000474, BB0000010440, BB0000013953).

Yazmalarda olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarında da kitaba takılmış bir kapak üzerinde işlem yapmak ya çok zor olacak veya mümkün olmayacağından kapaklarda yer alan tezyinat kapak kitaba takılmadan önce yapılmaktadır. Yukarıda ve aşağıda pek çok görseli paylaşılmış olan gömme, soğuk baskı ya da çoğunlukla sıcak baskı tekniği kullanılarak altın ve gümüş yaldız ile tezyinatlanmış Türk beşikdevri basmalarıyla karşılaşmıştır⁷⁵³.

⁷⁵³ Gürcan Mavili, *Klasik Türk İslâm Cildi Dersleri*, İstanbul, 2023.

Resim 2.87. Cildleri tezyinatlanmış Türk beşikdevri basmaları örnekleri (BB0000000766, BB0000014615, BB0000000807).

Hiçbir süsleme yapılmaksızın sade bırakılmış deri cildler de mevcuttur.

Resim 2.88. Hiçbir tezyinat unsuru bulunmayan deri cild örnekleri (BB0000014060, BB0000013832, BB0000014061).

Kâğıdın icadı ve yaygınlaşmasıyla birlikte kodeks kitap cildlerinde kullanılan kullanılmaya başlanan murakka/mukavva Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde yüzey kaplama malzemesini taşıyan destek olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Murakka denilen bu levhalar çoğunlukla daha önceden kullanılmış atık kâğıtların su yolu birters bir düz olacak şekilde üst üste yapıştırılıp preslenmesi ile üretilmekte idi.

2.5.3.1.1. Şemse

Klasik usluapta şemse ile tezyinatlanmış az da olsa Türk beşikdevri basma cildleri mevcuttur.

Resim 2.89. Klasik formda şemse örnekleri (BB0000000735, BB0000000736, BB0000013096, BB0000013226, BB0000013953).

Türk beşikdevri basma cildlerinde neredeyse tamamen farklı bir üsluba geçilmiştir. Her ne kadar saflık oranı düşük te olsa altın ve gümüş varâğa sıcak baskı uygulanarak cild yüzeyinde şemse, köşebend ve zincirek/bordür motiflerinin oluşturulduğu görülmektedir⁷⁵⁴.

Şemse olarak kapakların merkezinde yuvarlak/dairesel, beyzi/oval, baklava dilimi/eşkenar dörtgen, çiçek buketi benzeri formlar kullanılmıştır.

Resim 2.90. Yuvarlak/dairesel formda şemse örnekleri (BB0000000692, BB0000013921, BB0000015540, BB0000000375).

Resim 2.91. Beyzi/oval formda şemse örnekleri (BB0000013928, BB0000008431, BB0000000647, BB0000011828, BB0000000807).

⁷⁵⁴ Gürcan Mavili, **Klasik Türk İslâm Cildi Dersleri**, İstanbul, 2023.

Resim 2.92. Beyzi/oval formda olup içerisinde tuğra bulunan şemse örnekleri (BB0000014406, BB0000022751, BB0000000474, BB0000010440, BB0000013130).

Resim 2.93. Beyzi/oval formda olup içerisinde tuğra bulunan şemse örnekleri (BB0000000307, BB0000011841, BB0000000766, BB0000000308, BB0000000349).

Resim 2.94. Baklava dilimi/eşkenar dörtgen formda şemse örnekleri (BB0000013476, BB0000007770, BB0000000753, BB0000000446, BB0000000820).

Resim 2.95. Baklava dilimi/eşkenar dörtgen formda tuğralı şemse örnekleri (BB0000000753, BB0000014070, BB0000000446, BB0000022828, BB0000009080).

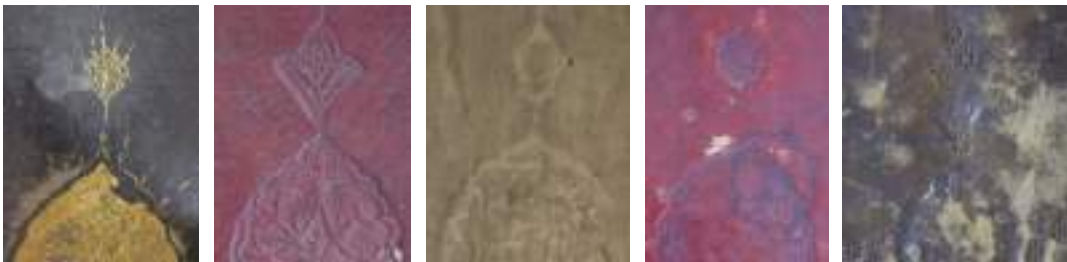
Resim 2.96. Çiçek buketi formunda şemse örnekleri (BB0000000749, BB0000014615, BB0000000654, BB0000018227, BB0000015578).

Resim 2.97. Birbirine benzer formda küçük şemse örnekleri (BB00022571/3, BB00016434/1, BB0000000327, BB0000014714).

2.5.3.1.2. Salbek

Şemse motifinin her iki ucunda yer alan uzantılardır. Bunlar şemseye aralık konulmadan bitişik ya da orantılı bir şekilde aralık konularak ilave edilirler. Üstte verilen görsellerde Türk beşikdevri cildlerinde sıcak baskı tekniğiyle yapılmış şemselere salbek kullanımının olmadığı görülmektedir.

Resim 2.98. Türk beşikdevri basma cildlerinde salbek örnekleri (BB0000000735, BB0000013953, BB0000013152, BB0000013935, BB0000013879).

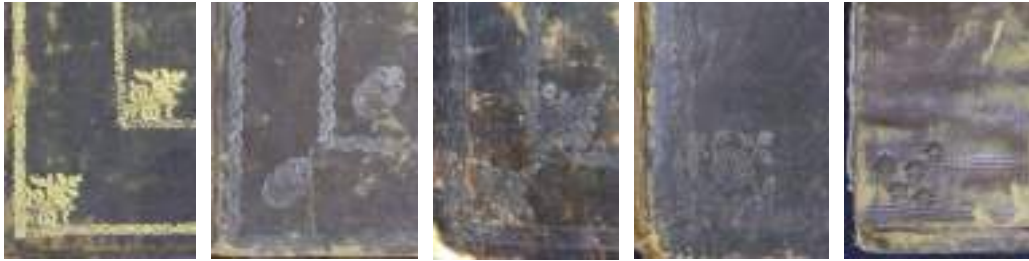
2.5.3.1.3. Köşebend

Yazma eserlerde olduğu gibi diğer basmalarla birlikte Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde de kullanılan bir süsleme ögesidir. Arzuya göre her iki kapağın/deffenin dört köşesinde kullanılabilmektedir.

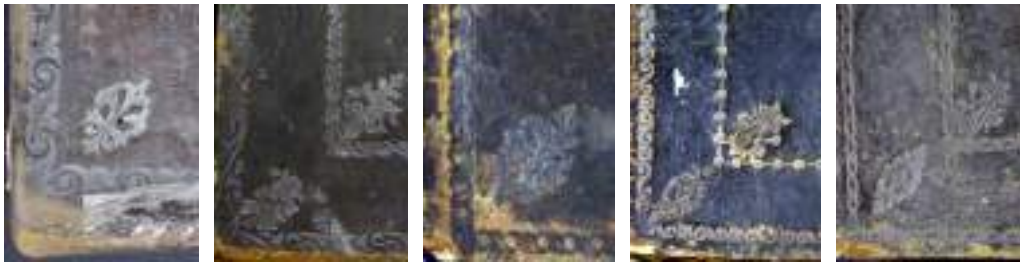
Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend olarak kullanılmış küçük figürlerin bazı kapaklarda iç içe ikinci kez de kullanılarak bir kademe oluşturulduğu görülmektedir. Bu şekilde köşebend uygulaması bulunan cildlerde her iki kademe birbirinden farklı figürler de tercih edilebilmektedir.

Resim 2.99. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000692, BB0000014592, BB0000013928, BB0000008431, BB0000007770)

Resim 2.100. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000753, BB0000021793, BB0000022828, BB0000014154, BB0000013879) .

Resim 2.101. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000014644, BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000308).

Resim 2.102. Türk beşikdevri basma cildlerinde köşebend örnekleri (BB0000000474, BB0000013130, BB0000000307, BB00022571/3, BB0000000766).

2.5.3.1.4. Zincirek, Bordür, Cetvel

Yazma ve basmalarda deri cildli eserlerde ya da çeharkuşe eserlerin deri kısmında kullanılan bir tezeyinat unsurudur. Bunlarda olduğu gibi Türk beşikdevri basma cildlerinde de zincirek, bordür ve cetvel çokça kullanılmaktadır.

Resim 2.103. Türk beşikdevri basma cildlerinde zincirek, cetvel örnekleri (BB0000013096, BB0000013387, BB0000014650, BB0000013953, BB0000013952).

2.5.3.1.5. Kapak İçi

Kütüphanede yapılan araştırmalarda Türk beşikdevri basmalarının tamamında kapak içlerinde kâğıt malzeme (düz kâğıt, renkli kâğıt, ebru) kullanıldığı tespit edilmiştir. Kapak içlerinde bilhassa Selçuklu cildlerinde uygulanan deri malzeme kullanımı ile hiç karşılaşılmamıştır. Bunun yanında yine yazma cildlerde kapak içlerinde kumaş kullanılması Türk beşikdevri basma cildlerinde uygulanmamıştır.

Deri cildli Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerinde çoğunlukla aharsız, renkli ve filigranlı Avrupa kâğıdı kullanılmıştır. En çok sarı, mavi, pembe ve mor renkli kâğıtlar tercih edilmiştir.

Resim 2.104. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renkli kâğıtlar (BB0000008431, BB00000022828, BB00000014154, BB00000013879, BB00000000375).

Resim 2.105. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renkli kâğıtlar (BB00000011828, BB00000000749, BB00000000753, BB00000000327, BB00000015578).

Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerinde kremrengi tonlarında renksiz Avrupa kâğıdı da kullanılmıştır.

Resim 2.106. Türk beşikdevri basmaları kapak içi renksiz kâğıtlar (BB00000000692, BB00000014406, BB00000000782, BB00000007774, BB00000000654).

Yazma kitaplarda olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerinde de ebru kâğıt kullanımı sürdürülmüştür. Zaman içerisinde yapılan onarım çalışmalarında da kapak içlerinde ebru kâğıt kullanılmıştır.

Resim 2.107. Türk beşikdevri basmaları kapak içi ebru kâğıtlar (BB0000013433, BB0000013226, BB0000017647, BB0000013476, BB0000013387).

Ayrıca kapak içlerinde baskılı ve boyalı kâğıt (zerefşan tekniğinde) kullanımı da mevcuttur.

Resim 2.108. Kapak içlerinde kullanılan boyalı ve baskılı kâğıt (BB0000013921, BB0000023085, BB0000007770, BB0000014650, BB0000013935).

Bunların yanında tek bir adet desenli vinleks kullanımı ile de karşılaşılmıştır. Elbette bunun zaman içerisinde gerçekleştirilen bir onarım sırasında kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Yine zamanla çeşitli nedenlerle cildi değiştirilmiş eserlerin kapak içlerinde bilhassa pembe, sarı ve mavi renkli karton tercih edildiği belirlenmiştir.

Resim 2.109. Kapak içlerinde kullanılan vinleks ve renkli karton (BB0000013952, BB0000007706, BB0000018111, BB0000014878, BB0000010567).

Bazı Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerini örten renkli kâğıtlarda renklerin solduğu veya renk kayıpları olduğu değerlendirilmiştir. Bu renk kayıpları bilhassa kenarlardan (kapağın etek, baş ve önkenarından) merkeze ve sırta doğru yoğunlaşmaktadır. Eserlerin fiziksel, biyolojik veya kimyasal herhangi bir olumsuz faktöre maruz kalması sonucunda böyle bir etkiyle karşılaşması mümkündür.

Resim 2.110. Türk beşikdevri basmaları kapak içi kâğıtlarında renk kayıpları (BB0000014592, BB0000026553, BB0000014644, BB00016434/1, BB0000014714).

2.5.3.2. Mıkleb

Türkçesi “karga” anlamına gelen mıkleb alt kapağa sertab ile bağlanan bir cild ögesidir⁷⁵⁵. Alt yani arka kapağa sertab vasıtasıyla bağlı olan mıklebin cildteki görevi, kitabın ağız kısmını kapatarak yaprakları dış etkenlerden korumaktır. Mıkleb kitabın ağız kısmını kapadıktan sonra, üst yani ön kapağın altına yerleştirilmelidir. Fakat okuma sırasında, kalınan sayfayı işaretlemek için kullanılması oldukça yaygın ve yanlış bir uygulamadır. Üst kapak altına değil de rast gele sayfaların arasına yerleştirilen mıklebin formunun bozulması, yıpranması ve kopması sıkça karşılaşılan

⁷⁵⁵ Özen, a.g.e., 1985, s. 46.

bu yanlış kullanım sebebiyledir. Nitekim araştırmalar sırasında cildlerde yaşanan mikleb kayıpları ile karşılaşmıştır.

Bu cild bölümü Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde de yerini almıştır. Mikleb her yazma cildinde olmadığı gibi her Türk beşikdevri basması cildinde de bulunmaz. Miklebler, ölçüsü sol kapağa göre alınmış olup bazen bağlı olduğu sol kapak tezyinatına uygun olarak bazen bağımsız bir tezyinatla süslenmiş olabilir.

Türk beşikdevri basmalarının bilhassa sıcak baskı tekniği uygulanan cildlerinde miklep şemsesinin kapak şemsesinden farklı olduğu belirlenmiştir.

Resim 2.111. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000000692, BB0000014659, BB0000013928, BB0000008431, BB0000007770, BB0000000753).

Resim 2.112. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000000782, BB0000021793, BB0000000446, BB0000013879, BB0000000375, BB00000005898).

Resim 2.113. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000011828, BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000474, BB0000000774).

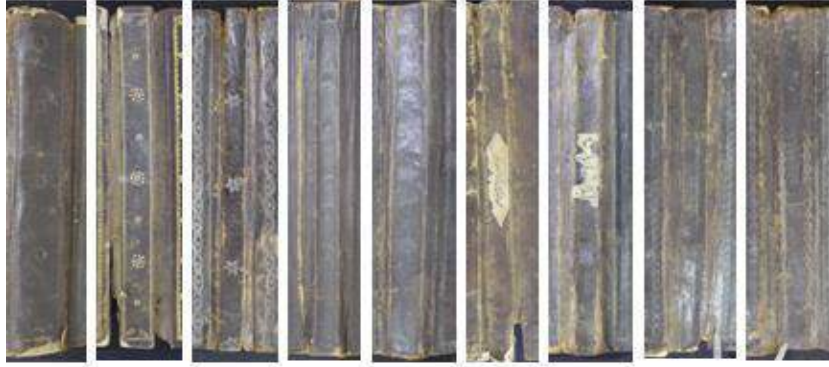
Resim 2.114. Türk beşikdevri basmalarında mikleb örnekleri (BB0000010440, BB00000000307, BB00022571/3, BB00000000807, BB00000000475, BB0000011841).

2.5.3.3. Sertab

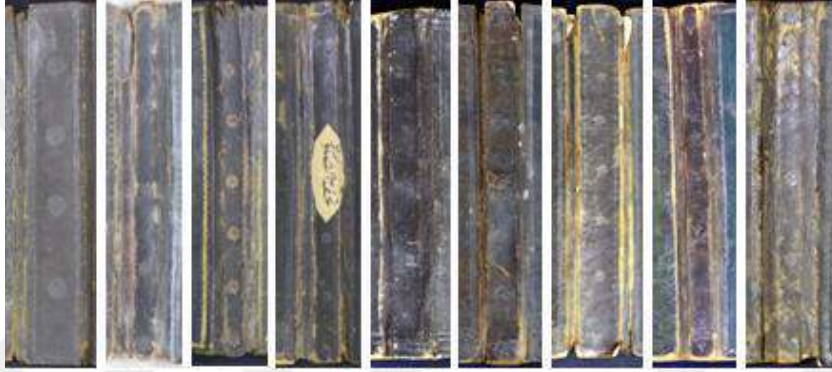
Türk beşikdevri cildlerinde de ölçüsü kitabın ön kısmını (ön kenar) kapatacak şekildedir. Boyu arka kapak ve miklebin boyu kadar, eni ise kitabın ön kısmının eni ölçüsünde olan sertabın mikleb ve alt kapakla birleşme noktalarında mukavvasız olarak belirli bir ölçüde (takriben 4-8 mm) bırakılan kısma dudak ya da dudak payı denir. İstisnasız her cildte mevcut olan dudak payı, mikleb ve sertaba hareketlilik katarak kıvrılmasını, kitabın metin kısmını (ön kısmı) kapadıktan sonra miklebin üst kapak altına rahat bir şekilde yerleşmesini sağlar.

Klâsik cildlerde mikleble alt kapak arasındaki cild ögesi olan sertabda ilk dönemlerde tezyinat unsuruna rastlanmamışsa da zamanla bu sadelik yerini azda olsa tezyinata bırakmıştır⁷⁵⁶. Yazma eser sertablarında görülen bu sadelik Türk beşikdevri basmalarında yavaş yavaş ortadan kalkmıştır. Nitekim incelediğimiz Türk beşikdevri basma cildlerinde sertabın tezyinatlanmış örnekleri hayli fazladır. Fakat bunun yanında Türk beşikdevri basmalarının sertablarında herhangi bir yazı unsuru ile karşılaşılmamıştır.

⁷⁵⁶ Arıtan, **a.g.m.**, 2002, s. 935.

Resim 2.115. Sertab örnekleri (BB0000014659, BB0000008431, BB0000007770, BB0000000782, BB0000021793, BB0000013879, BB0000000375, BB0000005898, BB0000011828)

Resim 2.116. Sertab örnekleri (BB0000009080, BB0000000749, BB0000022751, BB0000000474, BB0000007774, BB0000010440, BB0000000307, BB00022571/3, BB0000000807).

Resim 2.117. Sertab örnekleri (BB0000000475, BB0000011841, BB0000000766, BB0000000308, BB0000013952, BB0000000744, BB0000000349, BB0000015578).

2.5.3.4. Sırt

Dip de denilen sırt cildde alt ve üst kapağın buluştuğu ve kitaba bağlandığı kısımdır. Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı yazmalarının cildlerinde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde de sırt yuvarlak/kamburalı değil, düzdür.

Resim 2.118. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000007774, BB0000000375).

Eskiden beri cildin bu bölümünde yazı ya da herhangi bir bezeme unsuru kullanılmamış ve sade bir şekilde bırakılmıştır. Türk Beşikdevri basmalarında da bu gelenek devam etmiş ve sırt herhangi bir tezyinat unsuru ile süslenmemiştir.

Resim 2.119. Türk beşikdevri basmalarında sırt (BB0000013096, BB0000013476, BB0000010440).

Teknik ve tezyinat işleri tamamlanmış olan kapaklardan önce sol kapak muhat payı dikkate alınarak kitabın sırtına takılır. Muhat payı kapakların rahatça açılıp kapanmasını sağlayan sırtla kapak mukavvası arasında kalan ve yaklaşık 4- 8 mm olan paydır. Kapak takılırken cenderede sıkıştırılmış kitabın sırtına karışık kola sürülür ve tıraşlanmış sırt derisi ıstaka ile iyice sıvazlanıp düzeltilerek kitap sırtına yapıştırılır. Aynı işlemler sağ kapak takılırken de tekrarlanır. Böylece her iki kapak sırtta birbirine bağlanmış olur.

2.6. Türk Beşikdevri Basmalarında Kullanılan Malzemeler

Türk beşikdevri basmalarını oluşturan bölümler başlığı altında konu ile ilgili izahatta bulunurken ilgili bölümde yer alan malzemeler ile ilgili yer yer açıklamalara girilmiştir. Fakat bazı bölümlerde konu akışını bölmemesi açısından malzemeleri tanıtmak gerekli açıklamalar yapılamamış olduğundan Türk beşikdevri basmalarında kullanılan malzemeleri derli toplu bir arada vermek amacıyla bu başlık altında madde madde ve kısaca açıklama yoluna gidilecektir.

2.6.1. Kâğıt

Aynı bölümde Türk beşikdevri basmalarının metin/kâğıtkısmı başlığı altında kâğıdın tarihi serüvenine etraflıca yer verilmiş olduğundan burada malzeme konusunda aynı bilgilerin tekrar edilmesinde bir fayda görülmemektedir. Bu nedenle sadece Konya Yazma Eser Kütüphanesinde belirlenen Türk beşikdevri basmalarının tamamında ve bu basmaların yan kâğıtlarında filigranlı (su damgalı) kâğıtların tercih edildiği bilgisi önemle yinelenebilir. Bu kâğıtlarda laid line ve chain line mevcudiyeti de araştırmalarla tespit edilmiştir.

İslâm dünyasındaki kâğıtlarda filigran bulunmazken Batı'da imal edilen kâğıtlarda XIII. asrın sonlarından itibaren yatay ve dikey çizgiler yanında filigran kullanılmaya başladığı hatırlanacak olursa filigrandan yararlanılarak bir kâğıdın imal yerini ve tarihini tespit etmenin yanında kâğıt ticareti hakkında da bir fikir sahibi olmak mümkün olabileceği muhakkaktır⁷⁵⁷. Türk beşikdevri basmalarındaki filigranlar bu yönüyle akademik çalışmalara konu edilerek menşei ve tarihi hakkında daha kapsamlı bilgilere ulaşılabilir.

Ayrıca müteharrik harfli Türk matbaalarında basılmış olan kitapların kâğıt tercihi aharsız kâğıtlardan yana olmuştur. Doğrusu matbaacılıkta aharsız kâğıt kullanımı bir tercih değil zorunluluktur. Zira hareketli harflerle oluşturulan metin üzerine sürülen mürekkebin kâğıt liflerine nüfuz etmesi istenir. Türk beşikdevri

⁷⁵⁷ Erünsal, **a.g.e.**, 2018, s. 254-255.

basmalarında yazmalarda olduğu gibi hatalarla/bilginin yanlış yazılması durumu ile karşılaşılmadığından yazıların silinmesi arzu edilmez. Bu nedenle de hem güzel ve kolay yazı yazmak hem de yapılan yanlışları silmek/kazımak için ihtiyaç duyulan ahar tabakasını barındıran aharlı kâğıtlar Türk beşikdevri basmalarında kullanılmamıştır.

2.6.2. Mürekkep

Gerek yazmalarda gerek basmalarında kullanılan mürekkebin tarihi ve çeşitleri Türk beşikdevri basmalarının metin kısmı başlığı altında uzun uzun izah edilmişti. Bu nedenle burada kısaca matbaa mürekkepleri hakkında bilgi verilip Türk beşikdevri basmalarında kullanılan mürekkeplere geçilecektir.

Günümüz şartlarında üretim düşünüldüğünde ilkel sayılabilecek yöntemlerle üretilen elyapımı mürekkeplerin yazma kitapları süslemesi matbaanın icadıyla yavaş yavaş sekteye uğramıştır. Zira yazma kitap üretiminde sadece elle yazım mümkün olabildiğinden kâğıt gibi mürekkepde de hızlı bir sarfiyat söz konusu olmamakta, arz talep dengesi korunmakta idi. Hâlbuki matbaacılığın hızla yayılması bu dengeyi altüst etmiş hızlı üretim için ihtiyaç duyulan kâğıt ve mürekkep ihtiyacı artmıştı. Bu ihtiyacı karşılamak için hem mürekkebin içeriğinde/formülünde hem de üretim şeklinde değişikliğe gidilmesi gerekmekte idi. Nitekim bu değişikliğe gidilmiş ve lügatte “Pişmiş bezir yağıyla sulu bir hamur halinde ve muhtelif renklerde yapılan yağlı mürekkep⁷⁵⁸” olarak tanımlanmakta olan matbaa mürekkebi kullanılmaya başlanmıştır.

Johan Gutenberg'in icadının Avrupa'ya yayılış tarihi olan XV. yüzyıldan zamanımıza kadar geçen “Modern Basım Çağı”nda⁷⁵⁹ kullanılan matbaa mürekkebi öz/pigment ve vernikten oluşur. Öz/pigment mürekkebe renk verirken vernik yapıştırıcı olarak mürekkebin kâğıda tutunmasını sağlamaktadır. Yazmalarda olduğu gibi basmalarda kullanılan mürekkebin de silinmemesi ve kalıcı olması istenir.

⁷⁵⁸ Arseven, a.g.e., s. 1483.

⁷⁵⁹ Erdem, a.g.e., 2017, s. 36.

Silinmeyen kalıcı mürekkep arayışına girmiş olan Gutenberg yağlı mürekkebi geliştirmiştir. XVII. yüzyılda yaygın olarak lamba isi, reçine vb. temel bileşenlerin yanında içindeki yapışkan maddeden arındırılmış keten tohumu yağı kullanılmıştır⁷⁶⁰. XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra ilkel yollarla yapılan mürekkepler yavaş yavaş ortadan kalkmış, mürekkep fabrikalarda yapılmaya başlanmış ve mürekkep yapımı, ayrı bir sanat ve hatta sanayi kolu olmuştur⁷⁶¹. Nitekim bazı kaynaklar bu yüzyılda mürekkep üretiminin daha bilimsel yöntemlere kavuştuğunu bildirmektedir⁷⁶².

İlk matbaacılar baskıda kullanacakları mürekkep/boya, beziryağı ve vernikleri kendileri yaparlarken matbaacılığın hızla ilerlemesi, el preslerinden makine baskısına geçilmesi ve sonraları buhar kuvvetinden yararlanılması baskı işini hızlandırmış bunun sonucunda kâğıt ve mürekkep tüketimi artmıştır. Matbaacılıkta yaşanan bütün bu ilerlemeler boya sanayisinin de ilerlemesine sebep olmuştur. Almanya’da 1800 senesinde bir boya fabrikası tesis edilmiş ve bu fabrika yalnız siyah boya yapmağa başlamıştır⁷⁶³. Başka bir kaynaktan ise ilk boya fabrikasının kurulduğu yer olarak İngiltere işaret edilmektedir⁷⁶⁴. Zaman geçtikçe estetik yaklaşımlar basım alanında da başlamış bu da boyaların çeşitlenmesini ve kalitesinin artmasını sağlamıştır.

Mürekkebin Batı’da izlediği seyir böyle iken Osmanlıda nefis el yapımı mürekkeplerden sonra nasıl bir gelişme yaşandığı bilinmemektedir. Osmanlı topraklarında ilk hareketli harfli Türk matbaasının kurucu olan İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi’nin ya da bunlardan sonra gelen diğer Türk matbaacılarının Türk beşikdevri basmalarında kullandıkları mürekkepler hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır. İlk Türk matbaacıların Türk beşikdevri basmalarında kullandıkları mürekkebi kendilerinin mi üretmiş olduğu veya matbaa için gerekli olan diğer malzemelerin yanında dışarıdan mı temin etmiş olduğu hakkında hiçbir kayıda rastlanmadığından bu durum ile ilgilikesin bir bilgi vermek mümkün olamamaktadır.

⁷⁶⁰ Tez, **a.g.e.**, 2008, s. 92; Tez, **a.g.e.**, 2012, s. 28.

⁷⁶¹ Öcal, **a.g.e.**, s. 60.

⁷⁶² Arseven, **a.g.e.**, s. 1482.

⁷⁶³ Erçin, Zorlutuna, **a.g.e.**, s. 11-12.

⁷⁶⁴ Dereli, Mert, **a.g.e.**, s. 55.

Fakat Batı'da el baskı presleriyle çalışan ilk matbaalarda matbaacıların kendilerine lazım olan boyaları hatta beziryağı ve vernikleri çok zahmetli bir takım usullerle kendilerinin yaptıkları düşünülürse İbrahim Müteferrika ve Said Çelebinin başını çektiği ilk Türk matbaacıların matbaalarından çıkan Türk beşikdevri basmalarında kullandıkları mürekkepleri ilkel koşullarda da olsa kendilerinin üretmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir.

Konya Yazma Eser Kütüphanesinde kayıtlı Türk beşikdevri basmaları üzerinde yaptığımız incelemelerde bu eserlerin mürekkeplerinde herhangi bir dağılma ya da silinmenin söz konusu olmadığı tespit edilmiştir. Türk beşikdevri basmalarının mürekkebi yazma kitap yazımında kullanılan ne is mürekkebi gibi koyu siyah ne de demir mazi mürekkebi gibi kahverengimsidir. Türk beşikdevri basmalarının mürekkebi çok koyu bir siyah renge sahip olmayan donuk siyah rengindedir.

2.6.3. Deri

Cildlerde çoğunlukla keçi (sahtiyan), koyun (meşin) ve dana (sığır) derisi kullanılmıştır. Cild sanatının tarihi serüveni içerisinde derinin kitap kaplarında çokça tercih edilmesi dayanıklı, esnek ve estetik bir malzeme olması sebebiyledir⁷⁶⁵. Ayrıca mahfaza⁷⁶⁶, murakka⁷⁶⁷ ve kubur⁷⁶⁸ yapımında da deri kullanımı oldukça yaygındır.

Resim 2.120. Yalvaç'ta atölyelerde işlenen deriler.

⁷⁶⁵ Mürşide Topcu, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Cildli Eserlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması**, Basılmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul, 2017, s. 50.

⁷⁶⁶ Topcu, Çınar, **a.g.m.**, s. 245.

⁷⁶⁷ Özen, **a.g.e.**, 1985, s. 49.

⁷⁶⁸ Özönder, **a.g.e.**, s. 113.

Resim 2.121. Çeşitli renklerde keçi (sahtıyan) derileri.

Selçuklu cildlerinde, kapak yüzeyinde ve kapak içlerinde çoğunlukla sahtıyan deri tercih edilmiş olup kahverengi ve bu rengin tonları dışında başka renklere pek rastlanmaz. Kapaklardaki bu uyum Selçuklu yazmalarının en dikkat çeken özelliklerinden biridir. Osmanlı cildlerinde sahtıyan derinin revaçta olması devam etmiştir. Fakat renk konusunda Selçuklu cildlerinden farklı olarak kahverengi dışında bordo, siyah, yeşil renklere yönelişler de olmuştur.

Konya Yazma Eser Kütüphanesinde kayıtlı bulunan Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerinde ise Selçuklu ve Osmanlı yazmalarında çoğunlukla tercih edildiği üzere sahtıyan deri kullanma usulü devam etmiştir. Selçuklu ve Osmanlı yazmalarında görülen renk tercihinin ilk sırasında yer alan kahverengi bu dönemin deri cildli basmalarında da en çok revaç gören renktir. Kahverengi dışında siyah tonları, bordo, yeşil renkte cildler de Türk beşikdevri basmalarını korumakta ve aynı zamanda süslemektedir.

Gerek Selçuklu ve Osmanlı yazmalarını gerek Türk beşikdevri basmalarını koruyan cildlerde traşlanmış deriler kullanılmıştır. Derilerin kalınlığı maharetli bir mücellit elinde geleneksel usulle tıraşlanarak kâğıt seviyesine kadar indirilebilir. Tıraşlama işlemi derinin sırça ve koryum katlarından meydana gelen dermis tabakası üzerinde gerçekleşir. Islatılan derilerin sırça yüzeyinden koryum katının deri bıçkısı ile tıraşlanarak uzaklaştırılması neticesinde inceltilmiş deriler elde edilir⁷⁶⁹.

⁷⁶⁹ Topcu, Çınar, **a.g.m.**, s. 244.

Resim 2.122. Geleneksel usulde tıraşlanmış sahtiyan deriler.

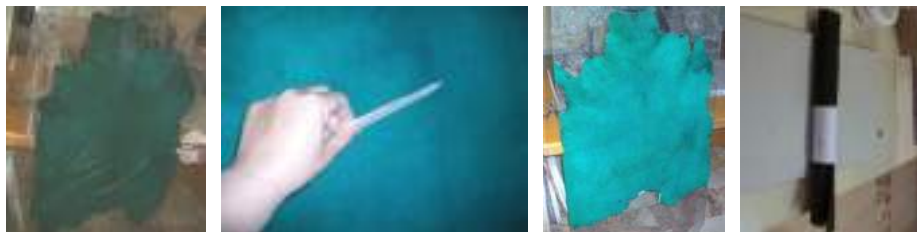
Tıraşlama işlemi tamamlanan deriler cam bir yüzeye gerilir, ıstaka⁷⁷⁰ ile iyice sıvazlanıp düzeltilerek kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra fiziksel ve yapısal olarak deforme olmaması için rulo şeklinde veya iki mukavva arasında güneş ışığından uzak bir yerde kullanılmak üzere muhafaza edilirler.

Resim 2.123. Derinin ıslatılması, masa üzerine serilmesi, mermer altına yerleştirilmesi.

Resim 2.124. Islakderinin bıçkı ile tıraşlanması

Resim 2.125. Tıraşlanmış derinin kurutulması ve saklanması

⁷⁷⁰ Topcu, Çınar, **a.g.m.**, s. 251-252.

2.6.4. Murakka/Mukavvâ

Murakka', Murakka'a kelimesi iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Birincisinde birbirine katlanarak tutturulmuş levhalar dizisine, mukavvalara yapıştırılmış yazılar ve meşk örneklerine⁷⁷¹ ikincisinde ise suyolları birbirine ters yönde olacak şekilde üst üste konularak nişasta veya hamur kola ile yapıştırılan kâğıtlardan elde edilmiş mukavvaya verilen addır. Bu çalışmada bahsi geçen murakka kelimesinden kasıt ikinci tanımda verildiği gibi mukavvadır.

Resim 2.126. Murakka.

Hazırlanan murakka ağırlık altında preslenerek kurumaya bırakılır. Bu yöntemle yapıştırılan sayfaların sayısı artırılıp veya azaltılarak istenilen kalınlıkta murakkalar yapılabilir. Murakka yapımında çoğunlukla daha önce kullanılmış veya âtıl durumdaki sayfalar kullanılarak bir geri dönüşüm zinciri oluşturulmuştur.

Türk beşikdevri basma cildlerinde daha önceki dönemlerde ve ilk İslâm cildlerinde olduğu gibi tahta kullanılmaz⁷⁷². Selçuklu ve Osmanlı yazmalarının cildlerinde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde de destek olarak murakka kullanılmıştır. Cild için seçilen murakkanın kitabı taşıması gerekir. Bu nedenle cildlerde kullanılmış murakkaların seçimi tamamen kitabın ölçüleri ile alakalıdır. Ağır ya da büyük bir kitap için kalın murakka tercih edilirken, hafif ya da küçük ölçülerde bir kitap için daha ince murakkalar tercih edilmiştir.

⁷⁷¹ Özönder, a.g.e., s. 137.

⁷⁷² Çığ, a.g.e., s. 7.

2.6.5. İbrişim/İpek İp ve Diğer İp Çeşitleri

Sırt dikişi, şiraze kolonu ve şiraze örgüsü tekniklerini dikiş başlığı altında işlem sırası ile detaylı bir şekilde izah edildiğinden burada kısaca malzeme olarak Türk beşikdevri basmalarında kullanılmış ibrişim/ipek ip tanıtılacaktır.

İpek, yün, pamuk, keten gibi çeşitli iplerle üretilen eşyaların değerini yapım tekniğinin yanı sıra üretiminde kullanılan ip cinsi de belirler. Bitkisel ve hayvansal kökenli iplerin organik bazlı doğal boyalar kullanılarak boyanması ile güzel ve değerli ürünler ortaya çıkmaktadır. İşte gerek Türk İslâm yazmalarının ve gerek Türk beşikdevri basmalarının dikiş kısmında tercih edilen ve kaynağı İpek böceği olan ibrişim ip de bunlardan biridir.

Üretimi zahmetli olduğu kadar kıymetli de olan ibrişim ip yazmaların ve Türk beşikdevri basmalarının sırt dikişi, şiraze kolonu ve şiraze örgüsünde kullanılmaktadır. Doğal, mukavemetli ve estetik bir malzeme olması bunun yanında esnek olmaması sebebiyle tercih edilmektedir. Genellikle sırt dikişlerinde sayfa rengine uygun olması bakımından krem ve açık tonda renklerin kullanımı revaçta ise de yer yer diğer renkler de görülmektedir. Sırt dikişinde kullanılan ibrişimin bal mumu ile mumlandığı, şiraze kolonlarının ve şiraze örgüsünün ise mumlanmadan yapıldığı bilinmektedir.

Kolon ipi çoğunlukla sırt dikişinde kullanılan ipin rengine bazen de şiraze örgüsünde kullanılan iplerden birinin rengine (çoğunlukla açık renk) atılmıştır. İki ayrı renkte ibrişim ipe örülen şiraze, bir taraftan sırt dikişini desteklerken diğer taraftan kitabın alt baş (etek) ve üst başının sırtla birleştiği noktada yer alarak esere estetik bir görüntü ve sanatsal bir değer kazandırmaktadır.

Yazmaların şiraze örgüsünde kullanılan ibrişimlerde en çok krem, kahverengi, yeşil ve sarı renk ile karşılaşılmaktadır. Türk beşikdevri basmaları şiraze örgüsünde ise renk tercihi krem, yeşil, sarı, kırmızı ve bordodan yana olmuştur.

Resim 2.127. Kitap dikişinde kullanılan ip çeşitleri.

2.6.6. Kumaş/Bez

Sırt dikişi ile bir araya toplanan formaların sırt/dip kısmını sağlamlaştırmak amacıyla sırtta boydan boya yapıştırılan malzemedir. Yazma kitaplar ile Türk beşikdevri basmalarında kullanılan sırt bezi arasında bir fark yoktur. Sırtta kullanılan bezin çok ince veya çok kalın olması tercih edilmez. Pamuk olup kitabın sırtı boyunda ve yanlardan yaklaşık 2-3 cm taşacak şekilde su yolu dikkate alınarak kesilen kumaş sırtta yapıştırılmadan önce çekme payı dikkate alınarak yıkanıp kurutulur ve sonra kullanılır. Sırtta yapıştırılıp kurumaya bırakılan sırt bezinin yanda kalan 2-3 cm olan kanatları kapakların kitaba takılmasından sonra kapak içlerine yapıştırılır. Böylece tıpkı köstek gibi kitapla cild arasındaki bağlantıyı kuvvetlendirir.

Resim 2.128. Sırt bezi.

Sırtta kapaklar takıldığında sırt bezi sırt derisinin altında kalır. Yan kanatları ise kapak içerisine yapıştırılıp üzerine tercih edilen kapak içi malzemesi (düz kâğıt, ebru, deri vb.) yapıştırıldığında sırt bezi tamamen görünmez olur. Yazmalarda ya da Türk beşikdevri basmalarında cildin metin kısmından (sırttan) ayrılması gibi sırtta

meydana gelen fiziksel, kimyasal, biyolojik tahribatlar sonucunda ilgili bölüm üzerinde yapılan restorasyon çalışmaları ile sırt bezi yerinde tespit edilebilir.

Resim 2.129.Sırt bezinin yapıştırılması.

2.6.7. Kola/Tutkal

Yerine göre kullanılan yapıştırıcılardır. Murakka yapımında, sırta sırt bezinin, kitabın etek ve baş kısmına yastığın yapıştırılmasında, kapak yapımının hemen hemen her aşamasında kullanılan yapıştırıcı malzemelerdir.

Yazmalarda ve Türk beşikdevri basmalarında kapaklar üzerinde bilhassa gömme/oyma usulünde tezeyinat çalışmaları yapılacaksa en çok kullanılanı nişasta ve hamur koladır. Kuruma hızının yavaş olması cild üzerinde kalıp basma vb. çalışmaları yürüten mücellide ihtiyaç duyduğu zamanı tanıdığından plastik tutkal benzeri hızlı kuruyan yapıştırıcılar yerine nişasta ve hamur kola tercih edilir.

Resim 2.130. Nişasta kola ve pva bazlı restorasyon tutkalı.

2.6.8. Jelâtin

Jelâtin hayvan deri ve kemiğinden elde edilen ince bir tutkal çeşidi olup kalıp şeklinde donmuş olanı renksiz ve kokusuzdur⁷⁷³. Bundan başka günümüzde öğütülmüş şekilde hazırlanmış toz jelatinler de bulunmaktadır. Mücellidler yazma veya Türk beşikdevri basma cildlerinde ezilmiş altınla tezyinat çalışmalarında bulunacaksa altının kapak yüzeyine tutunmasını sağlamak ve kolaylıkla silinmesini engellemek amacıyla altından önce ilgili tezyinat unsurlarında eritilmiş jelâtin kullanılmak zorundadır. Cezvede veya Benmari ya da Bain-Mari usulu denilen yöntemle jelâtinin eritilmesi mümkündür. Benmari usulünde jelâtin içerisinde bulunduğu kapla birlikte başka su dolu bir kap içerisinde daha konularak kısık ateşte eritilir.

Resim 2.131. Kalıp jelâtin, Cezvede ve Benmari usulünde jelâtin hazırlama ve sürme.

2.6.9. Altın

Değişik ayarları ve dolayısıyla farklı renkleri mevcut olan ve süslemelerde kullanılan altın, kitap sanatlarının her dalında olduğu gibi cild sanatında da yoğun olarak kullanılmıştır. Altın, klasik Türk İslâm cild sanatında tezyinata çok kullanılan, cildlere değer ve estetik katan pahalı bir malzemedir. Anadolu Selçuklu cildlerini diğer cildlerden ayıran (kendinden önceki ve sonraki) en büyük özelliklerden bir tanesi altının kakma şeklinde cildlerde kullanılmasıdır. Osmanlı'da yaygın olarak varak altın ezilerek kullanılmıştır.

⁷⁷³ Özönder, a.g.e., s. 92.

Eskiden iyi bir altın varağın ince tirşeler arasında yaklaşık onbin çekiç darbesi ile elde edildiği kaydedilmiştir⁷⁷⁴.

Resim 2.132. Bir defter varak altın.

Meşakkatli bir süreçten geçen ezilmiş altın tezyinat malzemesi olarak “Vankulu Lugatı”nın Osmanlı’da 1729’da ilk Türk matbaasında baskısı ile başlayan Türk basmalarının beşikdevri zamanında da kullanılmıştır. Fakat Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerini büyük çoğunlukla sıcak baskı tekniğinden istifade edilerek basılan varak altın/gümüş yaldızın süslemekte olduğu görülmektedir.

Bu yöntemde deri üzerine yerleştirilen varak altına/gümüşe sıcak pres uygulanmış ve deri üzerine yapışması sağlanmıştır. Kütüphane koleksiyonunda bu yöntemle tezyin edilmiş deri cildleri taşıyan Türk beşikdevri basmaları hayli fazladır.

Resim 2.133. Sıcak altın/gümüş yaldız baskı⁷⁷⁵.

⁷⁷⁴ Özen, a.g.e., 1985, s. 3.

⁷⁷⁵ Gürcan Mavili, *Klasik Türk İslâm Cildi Dersleri*, İstanbul, 2023.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA YAZMA ESERLER BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNDE BULUNAN TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI

3.1. Kütüphanenin Tarihçesi ve Barındırdığı Koleksiyonlar

Ülkemizin çeşitli kütüphanelerinde bulunan yazma ve nadir basma koleksiyonları bir araya toplamak, uygun koşullarda muhafaza etmek, restorasyon ve konservasyon çalışmalarını yapmak üzere T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak kurulmuş ve 20 Temmuz 1984'te Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi adı ile hizmete açılmıştır.

Resim 3.1. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi.

Kütüphane günümüze kadar gelen süre içerisinde çeşitli kişi, kurum ve kütüphanelerden bağış, devir veya satın alma yoluyla pek çok elyazması ve eski harfli nadir eseri bünyesine katmıştır⁷⁷⁶. Örneğin 1975’de sele maruz kalmış Burdur İl Halk Kütüphanesi’nin 2312 adet yazması 11/08/1992 tarihli Bakanlık oluru ile Süleymaniye ve Milli kütüphane yanında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine devredilmiştir⁷⁷⁷. Sadreddin Konevî, Muhyiddin İbnü'l-Arabî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi Selçuklu devrinin âlimlerine ait eserler yanında Hacı Bektaş-ı Veli’nin kütüphanesi de burada muhafaza edilmektedir. Zengin bir tıp

⁷⁷⁶ Bekir Şahin, Hacer Kara, **Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi**, Bahçıvanlar Basım Sanayi A.Ş., Konya, 2009, s. 1.

⁷⁷⁷ Mustafa Yıldırım, Ayşe Serpil Odabaşı, “Burdur İl Halk Kütüphanesinde Bulunan Türkiye Selçukluları ve Beylikler Dönemi Cilt Örnekleri”, S. 16, İğdır, 2018, 285-286. www.burdurkutup.gov.tr (Erişim Tarihi: 02.09.2023, s: 17:56)

yazmaları koleksiyonu barındıran kütüphanede İmam Gazzâlî'den İmam-ı Azam'a yüzlerce ilim adamı, düşünür ve mutasavvıfın eseri mevcuttur.

Toplam 127 koleksiyondan 100'ü devir yoluyla 27'si ise bağış yoluyla kütüphane kayıtlarına dahil olmuştur. İçerisinde sadece yazma⁷⁷⁸ veya sadece eski harfli nadir matbulardan⁷⁷⁹ oluşan koleksiyonlar yanında hem yazma hem basma eserleri ihtiva eden⁷⁸⁰ koleksiyonlar da bulunmaktadır. Süleymaniye'den sonra en büyük arşivi barındıran kütüphanede bu koleksiyonların dışında sadece dijital ortamda yer alan koleksiyonlar⁷⁸¹ da mevcuttur.

Sahip olduğu yazma eser sayısı bakımından dünyada önemli bir yere sahip ülkemizde, 2010'da Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (TYEK) kurularak mevcut yazma eser kütüphaneleri ile birlikte Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi de bu kuruma bağlanmıştır. Türkiye'de yazma eser, yazma eser kütüphaneleri ve yazma eser kütüphaneciliği ile ilgili mevcut problemleri çözmek, bu alanda çağdaş ve bilimsel çalışmalar yapmak amacıyla merkezi İstanbul'da kurulmuş olan kurum satın alma komisyonlarında şahıslara ait eserleri değerince satın alıp kütüphane koleksiyonlarına dâhil etmektedir. Başkanlığın dikkat çeken bir diğer

⁷⁷⁸ Antalya Müzesi, Darende İlçe H. K., Nevşehir Ürgüp Müzesi, Van Müzesi, Lütfi İkiiz (Bağış) , Ankara Etnografya Müzesi Koleksiyonu.

⁷⁷⁹ Alanya İlçe H. K., Nazilli İlçe H. K., Söke İlçe H. K., Bitlis İl H. K., Atatürk İl H. K., İzmir Hisar K., Konya Lisesi, Ereğli İmam Hatip Lisesi, Akhisar İlçe H. K., Mersin İl H. K., Damat İbrahim Paşa İl H. K., Gülşehir Karavezir İlçe H. K., Ortahisar Hüseyin Galip Efendi H. K., Ürgüp Tahsin Ağa İlçe H. K., Sakarya İl H. K., Ahmet Köse (Bağış) , Fuat Değerli (Bağış) Koleksiyonu.

⁷⁸⁰ Adana İl H. K., Afyon Gedik Ahmet Paşa İl H. K., Afyon Anadolu İmam Hatip Lisesi, Aksaray İl H. K., Ankara Cebeci H. K., Akseki Yeğen Mehmet Paşa H. K., Elmalı İlçe H. K., Tekelioğlu İlçe H. K., Aydın İl H. K., Bor Halil Nuri Bey İlçe H. K., Burdur İl H. K., Burdur Müzesi, Çanakkale İl H. K., Denizli İl H. K., Gaziantep Münif Paşa İl H. K., Kilis İlçe H. K., Isparta Halil Hamit Paşa İl H. K., Isparta Şarkikaraağaç İlçe H. K., Isparta Uluborlu İlçe H. K., Isparta Yalvaç İlçe H. K., Kahramanmaraş İl H. K., Karaman İl H. K., Karaman Müzesi, Konya Akşehir İlçe H. K., Konya İl H. K., Konya Ilgın Lala Mustafa Paşa Cami, Konya Anadolu İmam Hatip Lisesi, Mardin İl H. K., Muğla Hoca Mustafa Efendi H. K., Nevşehir Hacıbektas İlçe H. K., Nevşehir Müzesi, Niğde Sungurbey İl H. K., Niğde Müzesi, Selçuk Ü., Şanlıurfa İl H. K., Tekirdağ Namık Kemal İl H. K., Van İl H. K., Haciveysizade (Hasan Küçükaşçı-bağış), Selçuk Eğitim Merkezi (Bağış), Sultan Selim Cami (Bağış) Koleksiyonudur.

⁷⁸¹ Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi, Arif Atakan Koleksiyonu (Bulgaristan), Avni Konuk Belgeleri, Bardaşlı Hasan Efendi Koleksiyonu, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (Süheyl Ünver Koleksiyonu), Cevat Akşit Koleksiyonu, Doğan Öztelli Koleksiyonu, Dubai Cuma El-Macid Kültür Merkezi (Dünyanın 97 ayrı kütüphanesine ait eserler), Hakkı Tarık Us Koleksiyonu, Konya Belleği, Konya Özel İdare Defterleri, Konya Milli Eğitim Arşivi, Konya Şerhiye Sicilleri, Rodos Hafız Ahmed Ağa K., Sami Tokgöz Koleksiyonu, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, SÜSAM, Yörükzade Ahmet Fevzi (Özdemir) Efendi Koleksiyonu, Yusuf Ağa Kütüphanesi (Yazma-Matbu).

önemli çalışması da bazı değerli yazmaların tıpkıbasım ve çevirisini yapması ilim, kültür ve sanat dünyasına kazandırmasıdır. Ayrıca şifahanede yürütülen restorasyon ve konservasyon çalışmalarında pek çok kıymetli eser yok olmaktan kurtulmakta, taşıdığı ilim ve sanat gelecek nesillere aktarılmaktadır⁷⁸².

Geniş bir faaliyet alanı bulunan Başkanlık bünyesinde 5 adet daire başkanlığı⁷⁸³ ve 3 bölge müdürlüğü ile bunlara bağlı 18 adet yazma eser kütüphanesi bulunmaktadır⁷⁸⁴. Yurdumuzdaki yazma eser kütüphaneleri İstanbul⁷⁸⁵ ve Ankara⁷⁸⁶ Bölge Müdürlüğü yanı sıra Konya Bölge Müdürlüğünde toplanmış ve yönetilmeye başlanmıştır. Bölge Müdürlüğündeki Konya Yazma Eser Kütüphanesi 20.114 yazma, 89.714 matbu, 439 levha, 163 belge olmak üzere toplam 110.430⁷⁸⁷; Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesi 3157 yazma, 9017 matbu olmak üzere toplam 12174⁷⁸⁸; Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesi 2134 yazma, 6700 matbu olmak üzere 8834⁷⁸⁹; Kayseri Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi 2052 yazma, 8520 matbu olmak üzere 10572⁷⁹⁰; Manisa Yazma Eser Kütüphanesi 8050 yazma, 7763 matbu olmak üzere 15813 eser⁷⁹¹ bulundurmaktadır.

Diğer bölge müdürlüklerinde olduğu gibi, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğüne bağlı kütüphaneler arasında da iletişimin kuvvetlenmesi, yapılan iş ve uygulamalarda standartlaşmaya gidilmesi hedeflenmiştir. Eserlerin uygun koşullar

⁷⁸² Mürşide Topcu, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Ciltlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması** (Basılmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul, 2017, s. 96.

⁷⁸³ <https://www.yek.gov.tr> (30.12.2016)

⁷⁸⁴ https://www.yek.gov.tr/Home/ShowLink?LINK_CODE=12&LAN_CODE=TR,

Erişim Tarihi: 17.01.2017

⁷⁸⁵ İstanbul Bölge Müdürlüğüne bağlananlar: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, Hacı Selim Ağa Yazma Eser Kütüphanesi, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi. (Bkz. Mürşide Topcu, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Ciltlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması** (Basılmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul, 2017, s. 97.)

⁷⁸⁶ Ankara Bölge Müdürlüğüne bağlananlar: Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi, Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi, Vahit Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, Amasya Yazma Eser Kütüphanesi, Erzurum Yazma Eser Kütüphanesi (Bkz. Mürşide Topcu, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Ciltlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması** (Basılmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul, 2017, s. 97-98.)

⁷⁸⁷ Bilgi 2023 Yılı İlk 6 Aylık Faaliyet Raporundan alınmıştır.

⁷⁸⁸ Bilgi 03.04.2017 tarihinde Kütüphane Müdüründen alınmıştır.

⁷⁸⁹ Bilgi 26.05.2017 tarihinde Kütüphane Müdüründen alınmıştır.

⁷⁹⁰ www.rasitefendi.yek.gov.tr (Erişim Tarihi 21.01.2017)

⁷⁹¹ http://www.manisa.yek.gov.tr/Home/Index ?n_id=4 (Erişim Tarihi 26.05.2017)

altında saklanması, güvenli, yeni ve modern depolar kurulması, dijitalleştirilmesi, standartlara uygun, doğru tespit ve tasnifinin yapılması doğrultusunda çalışmalar yürütülmekte, fiziksel, kimyasal, biyolojik hasarı bulunan yazma ve nadir eserler belirlenen öncelik sırasına göre kütüphane şifhanelerinde alanında uzman personellerce restorasyon ve konservasyon çalışmalarına tabi tutulmaktadır.

Konum itibariyle Konya merkezde yer alan Kütüphane, bünyesinde barındırdığı çok değerli eserleri yurt içi ve yurt dışından araştırmacıların ve sanatkârların hizmetine sunmakta, ilgili kurumlar ve toplum üzerinde yazma ve nadir eser bilincinin oluşması amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

Kütüphanede yazmalar çelik depolarda, Türk beşikdevri basmalarının da aralarında bulunduğu eski harfli matbu kitaplar ise güvenli depolarda kompakt sistemli dolaplar içerisinde muhafaza edilmektedir. Fakat bunlardan başka eski usul metal ve ahşap rafların bulunduğu bazı depolarda da matbu kitaplar bulunmaktadır.

Resim 3.2. Kompakt sistemli matbu kitap depoları.

Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemi'ne ait çok sayıda eseri muhafaza eden Bölge ve bağlı kütüphanelerde restoratör ve konservatörlerin de katılımı ile gerçekleştirilen sayımlarda kitaplar tek tek tetkik edilmekte, fiziksel, kimyasal ve biyolojik hasar durumları restorasyon öncelik sırası ile birlikte kayıt altına alınmaktadır. Sayım neticelendiğinde bu hasarlı eserler öncelik sırasına göre Konya Bölge Müdürlüğü Şifhanesinde uzmanlarca bakım ve onarım çalışmalarına alınmaktadır.

Kütüphane koleksiyonunda yer alan kitaplara ilave olarak zaman zaman bağış, devir veya satın alma yoluyla yazma ve Türk beşikdevri basmalarının da

içinde bulunduğu eski harfli nadir eserler de katılmaktadır. Eserlerin künyelerinin çıkarılması, tespit, tasnif ve kataloglama işlemleri Osmanlıca, Arapça ve Farsça dil bilgisine sahip uzman bir ekip tarafından gerçekleştirilmektedir. Tetkik edilen eserlerin bibliyografik künyesini içeren tespit fişleri hazırlandıktan sonra kayıt ve katalog işlemleri yapılmaktadır.

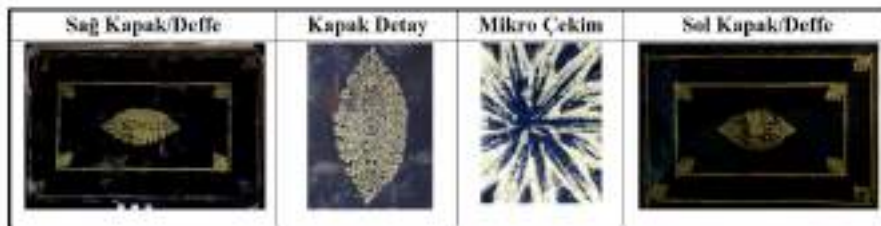
3.2. Kütüphanedeki Türk Beşikdevri Basmalarının Kataloglanması

Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunan Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özelliklerini gösterir ikişer sayfadan oluşmuş kataloglar hazırlanırken Türk beşikdevri basmalarının özelliklerini en iyi şekilde yansıtacak tablolardan oluşturulmaya çalışılmıştır.

Katalogda kütüphanede Türk beşikdevri basmaları üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler yer almaktadır. İhtiyaç halinde kütüphane kayıtlarından da yararlanılmıştır. Mikro ve makro görsellerin de kullanıldığı kataloglarda dönem basmalarının özelliklerini yansıtacak tablolar hazırlanmış ve ilgili bölümlere uzun ifadeler yerine tik (✓) işareti konularak bilgi akışı sağlanmıştır.

Kataloğun ilk sayfasında en üstte Türk beşikdevri basmasına katalog numarası olarak verilmiş olan eserin demirbaş numarası bulunmaktadır. Hemen altında eserin sağ ve sol kapağının genel, detay fotoğraf ve mikro çekimleri yer almaktadır. Sırası geldikçe ilerleyen bölümlerde de konu ile ilgili görsellere yer verilmiştir.

3.4.28. BB0000013928 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Resim 3.3. Türk beşikdevri basmasının katalog numarası ve mikro makro görselleri.

3.2.1. Künye Bilgileri

Katalogun birinci bölümünde eserin künye bilgilerinin yer aldığı tablo bulunmaktadır. Kitabın künye bilgilerinin ayrı ayrı kaydedildiği tablo kendi içinde satır ve sütunlara bölünmüştür. Bu satır ve sütunların ilgili alanlarında eserin kimlik kartı denilebilecek künye bilgileri yer almaktadır.

Türkiye’de ve İslâm âleminde yazma eserler geleneği, bu memleketlerde matbaaların kurularak çıkarmağa başladığı kitaplarda da uzun müddet hâkim tesirini devam ettirmiştir. Türkiye’de eski basma eserler kategorisine giren kitaplar, Müteferrika, Abdulhamid-i evvel veya Üsküdar, Dar ü-tıbaat el-Âmire ve hatta Şirket-i Sahhafiye neşriyatına kadar devam etmiştir. Yazmalar geleneğine tabi olarak meydana getirilen eski basma eserlerin başlangıç tarihi kesin olarak biliniyorsa da sonu için kesin bir tarih tesbit etmek mümkün değildir. Bu sebeple Şark yazmalarından yazma tekniğinin hususiyetlerini muhafaza ederek bastırılan kitapların hepsini “Eski basma kitaplar-İncunable” olarak kabul etmek gerekir⁷⁹².

Eski basma eserlerin yazmalar gibi, yazarın ve kitabın adını, basım yerini ve yılını, basımevini gösteren normal bir iç kapağa sahip olmamaları⁷⁹³ künye bilgilerinin tespit edilmesini güçleştirmektedir. Ancak bazı usullere dayanılarak bu bilgiler temin edilmekte ve tablodaki yerlerine kayıt edilmektedir.

3.2.1.1. Demirbaş Numarası

Türk beşikdevri basmasının kütüphane kayıtlarına ait olan demirbaş numarasıdır. Devir, bağış ve satın alma yoluyla kütüphaneye kazandırılan her bir eser kütüphane kayıtlarına demirbaş numarası ile kaydedilmektedir. Farklı kütüphanelerden devir yoluyla gelen kitaplarda eski demirbaş numaraları da

⁷⁹² Anonim, *Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli*, İstanbul, 1958, s. 24.

⁷⁹³ Baysal, a.g.e., 2020, s. 33.

bulunabilmektedir. Fakat bu numaralar devir olduktan sonra kullanılmaz ve kütüphanede yeni bir demirbaş numarası ile koleksiyonlara kaydedilir.

Demirbaş numarasında rakamdan hemen önce BB veya BY harfleri de yer almaktadır. Bu kısaltmalar BB: Bölge Basma; BY: Bölge Yazma anlamına geldiğinden buradan eserin Basma bir kitap mı yoksa Yazma bir kitap mı olduğu bilgisine ulaşılabilmektedir. Harflerden sonraki rakam ise koleksiyona kaydedilmiş olduğu sırayı göstermektedir.

3.2.1.2. Eserin Adı

Eser adı o eseri ilk defa olarak üreten kişinin eserine vermiş olduğu isimdir. Bu özgün metin olabildiği gibi tercüme, şerh, hâşiye benzeri eserler de olabilir. İslâm telif geleneğinde nüshaların çoğunda eserin gerçek ismini ya da otorite kabul edilen formatı görmek mümkün olamamaktadır⁷⁹⁴. Kitapta görülen biçim de bir ad-Titel'den çok bir çeşit tanımlama gibidir⁷⁹⁵.

Bilindiği üzere kataloglama kurallarında eser adı iç kapakta görüldüğü şekli ile aynen yazılır, herhangi bir hata veya farklı başlık olması gibi durumlarda ek başlık alanları açılarak farklı girişlere yönlendirme sağlanır. Ancak yazma ve çoğu eski harfli basma nadir eserlerin tanımlamalarında bu kuralın uygulanması her zaman mümkün olmayacaktır⁷⁹⁶. Zira Türk İslâm yazmalarında iç kapak bulunmadığı gibi Türk beşikdevri basmalarını da kapsayan ilk dönem basılmış eski harfli matbu kitaplarında da iç kapak bulunmamaktadır.

Fakat burada İsmail Erünsal kitabında yazma eserlerde iç kapak yoktur şeklindeki yaygın kanaatin doğru olmadığını, kitabın ve müellifin adının eserin 1^a sayfasına (recto⁷⁹⁷) yani zahriyeye müstensihler tarafından yazıldığı bilgisini

⁷⁹⁴ Sevgi Atila Cünüş, **Yazma ve Eski Harfli Basma Eserlerde Bibliyografik Tanımlama**, Hiperyayın, İstanbul, 2020, s. 188.

⁷⁹⁵ Baysal, **a.g.e.**, 2020, s. 35.

⁷⁹⁶ Cünüş, **a.g.e.**, s. 188.

⁷⁹⁷ Şenalp, **a.g.e.**, s. 116-117.; Gacek, **a.g.e.**, s. 258.

vermektedir⁷⁹⁸. Bu nedenle eski basma kitaplarda eser kaydı, yazma kitaplardaki kaidelere göre tespit edilir⁷⁹⁹. Eser adı Türk beşikdevri basmalarında da serlevhada, kolofonda veya metin içinde olabilmekte fakat bazen de hiçbir yerde eser adına rastlanmamaktadır. Ayrıca aynı cild içerisinde birden fazla risale varsa her biri müstakil birer kitap olarak isimlendirilir ve kaydedilir.

Eski basma eserlerde kitap adı da yazar adı kadar sorun çıkarabilmektedir⁸⁰⁰. Eser adının tespiti noktasında var olan bu düzensizlikler ancak iç kapak gelişiminden sonra ortadan kalkmıştır.

3.2.1.3. Müellifi/Mütercimi

İslâm dünyasındaki isim verme geleneği de müellif adının tespitinde güçlükler çıkarmaktadır⁸⁰¹. Müellif eseri telif eden kişi, mütercim ise bir lisandaki eseri başka bir lisana tercüme etmiş yani çevirmiş olan kişidir. Bir eseri şerh eden, açıklayan kişiye verilen isim ise şârihtir.

Matbaanın kullanılmaya başlanmasından sonra da yazma eser geleneğinin devam etmesi, Türk beşikdevri basmalarını kitap adı ile birlikte yazar adının da anılacağı bir iç kapak mefhumundan mahrum etmiştir. Bu nedenle müellif adını çoğunlukla eserin mukaddimesinde, sebab-i telifte yer alan tevazu sıfatlarından sonra veya hatime veya ferağ kayıtlarında aramak gerekmektedir.

Kısacası eski basma kitaplarda müellife dair bilgiler yazma kitaplardaki kaidelere göre tespit olduğundan⁸⁰² eski basma bir eserin kimin eseri olduğunu belirlemek için biyografik ve bibliyografik kaynaklara da müracaat gereklidir⁸⁰³.

⁷⁹⁸ Erünsal, a.g.e., 2018, s. 162.

⁷⁹⁹ Anonim, **Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli**, İstanbul, 1958, s. 24.

⁸⁰⁰ Baysal, a.g.e., İstanbul, 2020, s. 35.

⁸⁰¹ Erünsal, a.g.e., 2018, s. 165.

⁸⁰² Anonim, **Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli**, İstanbul, 1958, s. 24.

⁸⁰³ Baysal, a.g.e., 2020, s. 34.

Müellif, mütercimin veya şarih'in ismine şöhreti, lakabı, adı, baba ve dede adından sonra mensubiyet bildiren isimler de eklenebilmektedir⁸⁰⁴.

3.2.1.4. Basımevi

Eski basma kitaplarda istinsah yerine, kitabın basıldığı şehrin adı ve matbaası yazılır. Bunu takiben baskı tarihi yazılır. Yer isimleri yazma eserlerde gösterilen hususlar göz önünde bulundurularak tespit edilir⁸⁰⁵.

Yazma eserlerde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarında da basımevi kayıtları genellikle kitabın sonundaki kolofon denilen hatime sayfasında kaydedilmektedir. Bu basımevleri Türk beşikdevri basmalarını tabetmek için harf baskı (typography) ve taş baskı (lithography) olarak adlandırılan iki tür baskı tekniği kullanmışlardır.

Nitekim Türk matbaaları anlatılırken ilk Türk matbaası İbrahim Müteferrika & Said Çelebi Basımevi ile sonrasında kurulan, Mühendishâne, Üsküdar ve Takvimhâne-i Âmire Basımevinin müteharrik harfli, daha sonra kurulan Bab-ı Seraskeri/Genel Kurmay Basımevinin ise litografya matbaa olduğu geniş bir şekilde anlatılmıştı. Bu nedenle ilgili satıra basımevi adı yazıldığında matbaanın hangi tekniği kullanarak baskı yaptığını yeniden belirtmeye gerek kalmamıştır.

3.2.1.5. Basım yeri / yılı

Eldeki nüshanın nerede ve ne zaman basıldığına dair bilgilerin verildiği alandır. Türk beşikdevri basmalarında basım bilgilerinin yazılacağı bir iç kapağın bulunmaması nedeniyle bu bilgiler genellikle eser sonunda kolofon tabir edilen basım bilgilerinin bulunduğu bölümde görülmektedir.

⁸⁰⁴ Fatih Rukancı, Hakan Anameriç, Kemal Tuzcu, **Yazma Eserlerin Bibliyografik Denetimi**, Hiperlink, Ankara, 2016, s. 100.

⁸⁰⁵ Anonim, **Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli**, İstanbul, 1958, s. 25.

İslâm dünyasında tarihlerin belirlenmesinde üç ayrı takvim (Hicrî Kamerî, Hicrî şemsî ve Rumî) kullanıldığı için eski basma eserlerin gerçek yayın tarihini bulmak da bir sorundur⁸⁰⁶. Zira basım tarihi kullanılan takvimlere göre değişiklik gösterir. Osmanlı döneminde 1840-1926 yılları arasında hicrî-kamerî ve malî (rumî) takvim kullanıldığından kitabın basım tarihini miladî takvime çevirirken dikkatli olmak gerekir. Rumî ve hicrî ay adlarının farklı olması da bu takvimlerin ayırt edilmesinde fayda sağlayacaktır⁸⁰⁷. Genel olarak 1873 yılına kadar basılmış olan kitapların tarihlerinin hicrî olduğu söylenebilir⁸⁰⁸. Sonundaki kolofonda basım tarihinin yazı ile Arapça olarak verildiği Türk beşikdevri basmaları da vardır.

Eski harfli Türkçe kitaplarda yer bildiriminde en sık karşılaşılan problemlerden birisi de Dersaadet, Konstantiniyye, Deraliye şeklindeki yazılışların “İstanbul” olarak değiştirilmesidir⁸⁰⁹. Bunlardan başka yine Türk beşikdevri basmalarında yer adı olarak İslâmbol da geçmektedir. Bu çalışmada basım yeri İstanbul olarak değiştirilmeden yazdığı şekli ile alınmıştır.

Eserlerde yer alan basım yılı hicri takvime göre verilmiş olup tabloya Miladi takvimdeki karşılığı ile birlikte yazılmıştır.

3.2.1.6. Eserin dili / konusu / hattı

Eserin içerdiği dil ya da dilleri, hangi konuda ya da konularda yazıldığı konu başlıkları listelerinden faydalanılarak tabloda ilgili alana yazılmıştır. Türk beşikdevri basmasının lügat gibi iki ya da daha fazla lisan içermesi mümkündür. Ayrıca aynı kapak altında farklı konularda yazılmış bir ya da birkaç nüsha bulunması da mümkündür.

Eserin hangi hatla basılmış olduğu bilgisine eserin dili ve konusu ile birlikte aynı satırda yer ayrılmıştır.

⁸⁰⁶ Baysal, **a.g.e.**, 2020, s. 36.

⁸⁰⁷ Karatepe, **a.g.e.**, s. 131-132.

⁸⁰⁸ Cünüş, **a.g.e.**, s. 197.

⁸⁰⁹ Karatepe, **a.g.e.**, s. 131.

3.2.1.7. Ölçüler

Eski basma kitaplarda kitap ölçüsü basma eserler kaidelerine uyularak yerine getirilir. Bunların ölçülerinin milimetre cinsinden gösterilmesine lüzum yoksa da⁸¹⁰ yapılan bu çalışmada cild ve metin bloğu ölçüleri ayrı ayrı değerlendirilip birbiriyle karşılaştırılacağından katalogda milimetre cinsinden gösterilmesi uygun görülmüştür.

Bazı kitapların ikinci baskılarının farklı boyutlarda yapıldığı bilindiğinden, boyut bildirimi, basım kaydı ile birlikte önem taşımaktadır⁸¹¹. Beşikdevri basmasının alınan ölçüleri aynı baskıda çıkmış diğer kitap ölçüleriyle karşılaştırılarak eserin zaman içerisinde tıraşlanarak kenarlarından eksiltip eksiltmediği ortaya çıkarılabilir.

Hazırlana tabloda üç satırdan oluşan ölçüler bölümünde ilk satırdaki ölçü kitabın ön ve arka kapak için ayrı ayrı olmak üzere en, boy ve kalınlığını milimetre cinsinden göstermektedir. Her iki kapakta muhat payının ifade edilen ölçü içerisine dâhil edilmediğini, verilen ölçülerin muhat paysız ölçüler olduğunu belirtmek gerekir. İkinci satırdaki ölçü metin bloğun en ve boyunu; üçüncü satırdaki ölçü ise ön kenar ve sırt kalınlığını milimetre cinsinden göstermektedir.

3.2.1.8. Sayfa Sayısı/Satır Sayısı

Yazma kitaplarda sayfa takibi için varak ya da sayfalar numaralandırılmaz, bunu yerine kitabın etek kısmına reddade/ayak yazılırdı. Yazma kitap geleneğinin bir yansıması olarak Türk beşikdevri basmalarında sayfa sayısı ile birlikte reddade kullanıldığı da görülmektedir.

⁸¹⁰ Ölçü işaretleri; Büyük boy kitaplar için B, Orta boy kitaplar için O, Küçük boy kitaplar için K harfleridir. (Bkz. Anonim, **Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli**, İstanbul, 1958, s. 25.)

⁸¹¹ Karatepe, **a.g.e.**, İstanbul, s. 133.

Eski basma kitaplarda, kitap yaprak sayısı almışsa, sayı yaprak olarak, sayfa sayısı almışsa sayfa olarak kaydedilir. Eski basma kitaplardaki metin dışındaki sayfalar yazma eserlerde gösterildiği gibi kaydedilir⁸¹². Bu tabloda metin haricindeki sayfalar Romen rakamlarıyla, metin bloğunu oluşturan sayfalar ise Latince sayılarla kaydedilmiştir. Sayfa sayısı s. harfi kullanılarak kısaltılmıştır. Ayrıca varak/yaprak sayısı da parantez içerisine rakamla yazılmıştır.

Eski basma kitaplarda satır sayısının belirtilmesine lüzum olmadığı⁸¹³ söylenmişse de tabloda metnin her sayfada kaç satır halinde basılmış olduğu tespit edilerek kayıt düşülmüştür.

3.2.1.9. Yan Kâğıt Sayısı

Mine Esiner Özen'in "araya konan ve Acem kösteğinin yapıştırıldığı kâğıt" olarak tanımladığı yan kâğıtlar için Adam Gacek son kâğıtlar (vikaye kâğıtları) tabirini kullanmakta ve metin bloğunu korumak, kodeksin cildini ve genel yapısını güçlendirmek görevinde olan bu kâğıtların çoğunlukla geç İslâmi dönemde, özellikle de Magrib taraflarında kullanıldığı bilgisini vermektedir⁸¹⁴.

Bunlar yazmalarda olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarında da çoğunlukla iki yapraklı olup su yolu dikkate alınarak kitabın dip kısmından ön kenara doğru 1-2 mm çekilerek metin bloğun sırtına yapıştırılan düz, renkli ve ya nadir olarak tezyinatlanmış kâğıtlardır. Kapaklar kösteksizse kitaba takıldığında metin bloğun ön ve arkasındaki bu yapraklardan üstte/dışta olanı kapak içerisine yapıştırılır.

Türk beşikdevri basmaları üzerinde yapılan araştırmalarda bu kâğıtların kitaptaki mevcudiyeti tespit edilmişse künye tablosunun en sonuncu satırına bu bilgi Romen rakamı ile kaydedilmiştir. Sonradan cildleri değiştirilmiş kitaplarda yan

⁸¹² Anonim, *Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli*, İstanbul, 1958, s. 25.

⁸¹³ Anonim, *Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif cetveli*, İstanbul, 1958, s. 25.

⁸¹⁴ Özen, *a.g.e.*, 1985, s. 77; Gacek, *a.g.e.*, s. 313.)

kâğıdı olarak karton kullanımı tercih edilmiştir. Türk beşikdevri basmasının dönem özelliğini yansıtmayan bu kartonların bilgilerine tabloda yer verilmemiştir.

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013928
Eserin adı	Kitab-ı Lehçetü'l-Lügat
Müellifi/Mütercimi/Sarih	Mehmed Esad (Seyhülislâm)
Basımevi	Daru'l-Tibasi'l Masmuretil Sultanîye (Abdurrahman reisi D. Tibas)
Basım yeri/yılı	Kostantiniye / H. 1216 min şehri Muharremül Haram
Eserin dili/konusu/hattı	Türkçe/ Dil ve Dil Bilim/ Nesah
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	193x300x3 - 192x295x3
Metin bloğu enxboy mm	196x304
Ön kenar - Sırt kalınlığı mm	80 - 68
Sayfa (varak) sayısı /satar sayısı	12+851 s. (VI+426 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön - arka)	-

Resim 3.4. Türk beşikdevri basmasının künyesi başlığı altında yer alan bilgiler.

3.2.2. Cild Özellikleri

Yazma kitaptan basma kitaba geçiş sürecinde, kitabın cild özellikleri ve teknik yapısında herhangi bir fark yoktur. Yazma kitap ciltlerinde kullanılan malzemeler süsleme üsluplarıyla birlikte Türk beşikdevri basmalarının cildlerine de taşınmıştır. Bunlara Türk beşikdevri basmalarının deri cildli olanlarında sıcak altın/gümüş yaldız baskı yapılmış örnekleri de dahil olmuştur.

Türk beşikdevri basmasının cild özellikleri başlığı altında oluşturulan tablo Türk beşikdevri basma cildinin mevcut durumu (orijinal veya ikinci kullanım olup olmadığı vb.), cild (dış ve iç) malzemesi, cildin rengi ve kapak derisi (Türk beşikdevri basmalarını kaplayan derilerden elde edilmiş mikro görüntü ve deri cinsi) bilgisinin de yer aldığı sütunlarından oluşmaktadır.

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi		
		Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓	Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru		Siyah				
Onaran G.		Kumaş		Yeni				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi		Lacivert				
Mahfazalı		Vinileks		Mavi				
Diğer		Karton		Diğer				

Resim 3.5. Türk beşikdevri basmasının cildi ile ilgili bilgiler ve deri görseli.

3.2.2.1. Cild Teknik Yapısı ve Tezyinatı

Bu başlık altında oluşturulan tablonun ilk satırında kataloğu yapılan Türk beşikdevri basmasının cildinin hangi bölümlerden (kapaklar, sertap, mıklep, sırt) oluştuğu, zaman içerisinde cild bölümlerinde bir eksilme olup olmadığı hakkında bilgiler yer almaktadır.

İkinci satıra ise Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerine uygulanmış tezyinat tekniğinin adı (soğuk baskı, alttan ayırma, üstten ayırma, mülemma, mülevven, murassa, müşebbek, zerbahar, yekşah, yazma, sıcak baskı⁸¹⁵ vb.) bulunduğu cild bölümünün altına yazılmaktadır.

CILD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak altın yıldız b.			Sıcak altın yıldız			Sıcak altın yıldız			Sıcak altın yıldız			Tezyinat Tek.

Resim 3.6. Cild teknik yapısı.

3.2.3. Metin Bloğu

Yazma eserlerde kitabın metninin daima 1^b sayfasından yani versodan başladığı herkesçe malumdur. Bu gelenek Türk beşikdevri basmalarında da

⁸¹⁵ **Gömme cild:** Kapak için hazırlanan mukavvalar şemse ölçüsünde özel çiviler ve kesici aletlerle oyulur. Tıraşlanmış deri kapak üzerine taşlandıktan sonra hazırlanmış bu oyuklara klişeler yerleştirilir. İstampada basılmasıyla klişe üzerindeki motiflerin kapak üzerine aktarılmasıyla oluşturulur. **Mülevven:** Şemse ve diğer unsurların kapak zemininde kullanılan deriden farklı renkte bir deriye sahip olmasıdır. **Mülemma:** Hem zeminin hem de motifleri oluşturan kabartmaların tamamen ezilmiş altınla boyanması ile elde edilir. **Murassa:** Cildin değerli taşlarla süslenmesidir. **Müşebbek:** Katı'a sanatı ile yani deri üzerine aktarılan motiflerin kesilmesiyle oluşturulur. **Yazma:** Hiçbir baskı ve alet kullanılmadan motifler fırça ile boyanarak oluşturulur. **Yekşah:** Tezyinat yekşah denilen mücellit aleti ile yapılmıştır. **Soğuk baskı:** Mukavva oyulmaksızın deri kapak üzerine klişelerin direk basılarak oluşturulur. **Sıcak baskı:** Altın veya gümüş varaklar cild derisi yüzeyine ısı faktöründen istifade edilerek basılır. **Altan ayırma:** Motif zemini altınla doldurulur, motifleri oluşturan kabartmalar altın sürülmeksizin deri renginde bırakılırsa altan ayırma elde edilmiş olur. **Üstten ayırma:** Altan ayırmanın tam zıttıdır. Motif zemini altın sürülmeksizin boyasız bir şekilde bırakılıp motif kabartmaları altınla süslenir.

değişmemiş ve kitabın metni 1^b sayfasından başlamıştır. Metnin önünde ve arkasında yazılı ya da yazısız sayfaların bulunabilmesi gibi Türk beşikdevri basmalarına yazma eserlerden aktarılan bir başka gelenek te metinlerde paragraf kullanılmaması ya da boş satır aralığının olmamasıdır.

Katalogun ikinci ve son sayfasının en üstünde metin bloğu başlığı altında verilen bilgiler ve görseller metin kısmını/bloğunu oluşturan formalar ve kullanılan kâğıtlar varsa süslemeler ve mürekkepler hakkındadır.

3.2.3.1. Kâğıt Özellikleri

Metin kâğıdı ile yan kâğıdın el yapımı Doğu, el yapımı Avrupa, filigranlı, odun hamuru, renkli, aharlı olup olmadığı ve su yolu tespit edilerek tabloda işaretlenir. Kullanılan kâğıdın kalınlığı mikrometre ile ölçülerek uygun kutucuğa yazılır. Ayrıca metin bloğunu oluşturan formların düzenli veya düzensiz olması, kâğıt hamurunun homojen veya heterojen olması da kâğıt özellikleri tablosunun son satırında yer alır.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Resim 3.7. Kâğıt özellikleri.

Kâğıt özelliklerini gösteren tablonun hemen altında kâğıdın lif, süzgeç izi ve filigranlarını gösteren mikro ve detay görüntüler yer almaktadır. Kâğıtlardaki süzgeç izi ve filigranlar kâğıdın menşei hakkında bilgiler vermesi açısından oldukça önemlidir.

Resim 3.8. Kâğıt lifleri, süzgeç izi ve filigran görselleri.

Metin bloğu başlığı altında altı sütundan oluşturulmuş, ilk üç sütunu metin tezyinatına, son üç sütunu ise mürekkep/yazıya ayrılmış birleşik bir tablo yer almaktadır. İki tablo arası kalın bir çizgi ile işaretlenmiştir.

3.2.3.2. Metin Tezyinatı

Başta da ifade edildiği gibi, yazma kitaptan basma kitaba geçiş süreci ürünleri olarak ortaya çıkan Türk beşikdevri basmalarının biçim özellikleri ve tezyinatı yazma bir kitapla aynı veya benzer formattadır. Bu nedenle, Türk beşikdevri basmalarında yazma kitap geleneğinin bir devamı olarak baskı da olsa süslemelerle karşılaşılabilir. Metnin cetvellerle çevrildiği, 1^b sayfasında ise mihrabiye formunun bulunduğu Türk beşikdevri basmaları mevcuttur. Bunun yanında çok az da olsa baskı olmayıp altın ve boyalarla yapılmış süslemelere ve ayrıca konusu itibariyle resim/çizimlere sahip basmalar da vardır. Kütüphane demirbaşına kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında ise minyatür örneğine rastlanmamıştır.

Türk beşikdevri basmasında var ise teknik çizimlerin (resim/çizim) veya tezyinat öğelerinin (cetvel, tezhip, minyatür) baskı veya boyama olduğu bilgisi, ile tezyinat görseli paylaşılmaktadır.

3.2.3.3. Mürekkep / Yazı

Türk beşikdevri basmalarında yazma eserlerde kullanılan mürekkep çeşitleri (Karbon/is mürekkebi ve Demir mazi mürekkebi) yapıları itibariyle matbu kitapların

basımında kullanılmaya uygun olmadığından baskı için elverişli matbaa mürekkepleri kullanılmış ve kitapların baskısı siyah mürekkeplerle yapılmıştır. Metinde hiç olmayan renkli mürekkebin varlığı ile nadiren de olsa cetvellerde karşılaşılmaktadır. Burada da sadece kırmızı mürekkepten söz edilebilir.

Mürekkep/yazı tablosunda, mürekkep bilgisi ve kitap baskısında kullanılan yazının dijital mikroskopla yapılan mikro çekimi yer almaktadır. Yazı mikro çekimleri basmanın tipografi ya da taş baskı tekniği ile yapılıp yapılmadığı konusunda bilgi verebilmektedir.

METİN TEZYİNATI			MÜREKKEP/YAZI			
Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

Resim 3.9. Metin süsleme ve yazı görselleri.

3.2.4. Dikiş Özellikleri

Katalogun bu bölümünde bütün dikiş özelliklerinin bir arada verildiği birleşik bir tablo hazırlanmıştır. Katalogun bu son tablosunda Türk beşikdevri basmasının dikiş bölümünü oluşturan sırt dikişi, kolon dikişi ve şiraze örgüsü hakkında bilgiler ve görsellerin tamamı yer almaktadır. Üç ana satırdan oluşan tabloda her bir bölüm farklı sayıda sütun ve satır barındırmaktadır. Bölümler (sırt dikişi, kolon dikişi, şiraze örgüsü) arası koyu bir çizgi çekilerek birbirinden ayrılmıştır.

3.2.4.1. Sırt Dikişi

Tablonun ilk satırında sırt dikişi, dikiş desteği, durak sayısı ve dikiş türü ile ilgili soruların cevapları ilgili kutucuklara tik atılarak verilmektedir. Ayrıca

kullanılan ipin renk bilgisi yazılarak sırt dikişinde en çok hangi renkte ipin tercih edildiği sorusu da cevap bulur.

3.2.4.2. Kolon Dikişi

Kitap sırtının etek ve baş tarafına atılan kolon dikişinin yerinde olup olmadığı, varsa forma ortalarından atılarak mı yoksa rastgele mi atıldığı ilgili satırın kutucuklarına işaretlenen tik ile bildirilir. Kolon dikişinde kullanılan iplik rengi de yine bu başlık altında yerini alır.

3.2.4.3. Şiraze Örgüsü

Şiraze örgüsü ile alakalı bilgileri içeren tablonun üçüncü bölümü etek ve baş şirazesinin düşüp düşmediği, örme mi yapıştırma mı olduğu, şirazenin deseni ve şiraze örgüsünde kullanılan ipin rengi ile ilgili bilgilerin kaydedildiği satır ve sütunlardan oluşmaktadır. Bu bölümün son iki sütununa ise şiraze ile ilgili detay ve mikro çekim görselleri yerleştirilmiştir.

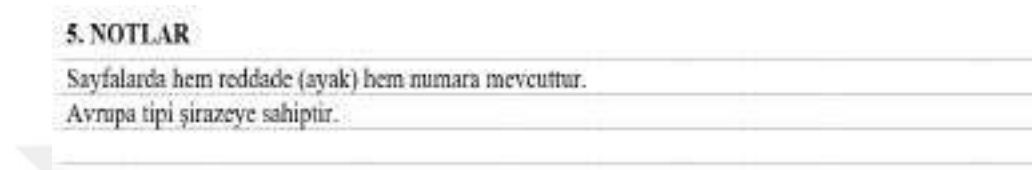
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tengâla dikişi	✓	İplik rengi: Krem							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok				
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	✓	Yok								
	Örme		✓	Yapıştırma								
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Bati)	✓								
	İplik rengi: Krem											

Resim 3.10. Dikiş Özellikleri.

3.2.5. Notlar

Türk beşikdevri basmasına dair yukarıda bahsi geçen bölümlerle ilgili bir bilgi elde edilmiş fakat tablolarda bir alan (sütun ve satır) açılmadığından paylaşılamamış ise bu bilgi kataloğun sonundaki notlar bölümünde paylaşılabilir. Notlar kısmındaki bu bilgiler kitabın tanıtımına ve kimliklendirilmesine⁸¹⁶ anlam katacaktır.

Resim 3.11. Notlar.

Kataloğun Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özelliklerinin ayrıntılı fakat hızlı bir şekilde ilerlemesi, istatistikî veriler elde edilebilmesi ve değerlendirmelerde bulunulabilmesi için tablolar şeklinde hazırlanması uygun görülmüştür. Eski harfli matbu eserlerin ortaya çıkış dönemini temsil eden Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özellikleri üzerinde çalışmalar yapacak olan araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

Unutulmamalıdır ki katalogların tek kullanıcısı, sadece kitabın içeriği ve/veya yazarı ile ilgilenen okuyucular değildir. Katalog, konu uzmanlarından basın/yayın/ kitap tarihi ile ilgilenenlere, grafik sanatlarla uğraşanlara, kısaca Türk matbuat tarihi içinde kitabı her türlü bakış açısıyla ele almak isteyen herkesin yararlanabileceği, başvurabileceği önemli bir kaynak olacaktır⁸¹⁷.

⁸¹⁶ Karatepe, a.g.e., s. 133.

⁸¹⁷ Karatepe, a.g.e., s. 134.

3.3. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmaları

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI		
S.N.	D.N.	ADI/YILI
1	BB0000013477	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
2	BB0000015172	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
3	BB0000000735	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
4	BB0000013433	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
5	BB0000013430	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
6	BB0000013151	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
7	BB0000000736	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
8	BB0000013237	Târîh-i Timur Gürkân / Gurre-i Zilkâde 1142 / 18 Mayıs 1730
9	BB0000000634	Târîh-i Mısri'l-Kadîm / Gurre-i Zilhicce 1142 / 17 Haziran 1730
10	BB0000000692	Gülşen-i Hulefâ / Gurre-i Safer 1143 / 16 Ağustos 1730
11	BB0000004192	Füyûzât-ı Mıknâtisiyye / Gurre-i Ramazân 1144 / 27 Şubat 1732
12	BB0000024623	Cihânnümâ / 10 Muharrem 1145 / 3 Temmuz 1732
13	BB0000015924	Târîh-i Naîmâ (Ravzatü'l-Hüseyin fi Hülâsati'l-Ahbârî'l-Hâfikin) I. C. / Evâsıt-ı Muharrem 1147 / 13-22 Haziran 1734
14	BB0000017495	Târîh-i Naîmâ (Ravzatü'l-Hüseyin fi Hülâsati'l-Ahbârî'l-Hâfikin) I. C. / Evâsıt-ı Muharrem 1147 / 13-22 Haziran 1734
15	BB0000017496	Târîh-i Naîmâ Ravzatü'l-Hüseyin fi Hülâsati'l-Ahbârî'l-Hâfikin II. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1147 / 9-18 Ekim 1734

16	BB0000013435	Lisânü'l Acem (Ferheng-i Şuûrî) I. C. / Gurre-i Şabân 1155 / 1 Ekim 1742
17	BB0000013226	Lisânü'l Acem (Ferheng-i Şuûrî) II. C. / Gurre-i Şabân 1155 / 1 Ekim 1742
18	BB0000017930	İrâbü'l Kâfiye li Zeynizâde (Muribu'l-Kâfiye) / Eyyâm-ı Ramazân 1168 / 11 Haziran-11 Temmuz 1755
19	BB0000023296	Târîh-i Samî ve Şâkîr ve Suphî / 1198/1783-84
20	BB0000011592	Fenn-i Lağım / Mah-ı Receb 1206 / 24 Şubat-25 Mart 1792
21	BB0000013921	Şerhu Tuhfetü'l-Manzûmeti'd-Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî) / 27 Muharrem 1215 / 20 Haziran 1800
22	BB0000015540	Şerhü Tuhfeti'l Manzûmeti'd Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî) / 27 Muharrem 1215 / 20 Haziran 1800
23	BB0000013928	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
24	BB0000000448	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
25	BB0000008431	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
26	BB0000004196	Sübha-i Sıbyân / 1216 / 1801-02
27	BB0000013096	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
28	BB0000023085	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
29	BB0000013152	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
30	BB0000013476	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
31	BB0000025513	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
32	BB0000000450	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802
33	BB0000008452	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C. / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1-10 Ağustos 1802

34	BB0000026553	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218 / 6-16 Aralık 1803
35	BB0000023083	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218 / 6-16 Aralık 1803
36	BB0000013097	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218 / 6-16 Aralık 1803
37	BB0000000449	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218 / 6-16 Aralık 1803
38	BB0000008453	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218 / 6-16 Aralık 1803
39	BB0000013475	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C. / Evâhir-i Şabân 1218/6-16 Aralık 1803
40	BB0000013387	Mehâsinü'l-Âsâr ve Hakaiku'l-Ahbâr (Vâsıf Târihi)/ Şehr-i Şabân 1219 / 5 Kasım-5 Aralık 1804
41	BB0000017647	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid) / Evâhir-i Rebûlâhîr 1220 / 19-29 Temmuz 1805
42	BB0000010385	Müsellesât (Geometri) / 1220 / 1805-06
43	BB0000013935	Ed-Dürerü'l-Müntehabâtü'l-Mensûre fî Islâhi'l-Galatâtî'l-Meşhûre / Gurre-i Cemâziyelâhîr 1221 / 16 Ağustos 1806
44	BB0000000647	Ed-Dürerü'l-Müntehabâtü'l-Mensûre fî Islâhi'l-Galatâtî'l-Meşhûre / Gurre-i Cemâziyelâhîr 1221 / 16 Ağustos 1806
45	BB0000013400	Manzûme-i Tuhfe (Risâle-i Manzûme, Tuhfe-i Vehbî) / Evâhir-i Zilhicce 1223 / 7-17 Şubat 1809
46	BB0000002244	Subha-i Sıbyân (Manzûme) / Evâsıt-ı Muharrem 1224 / 26 Şubat-7 Mart 1809
47	BB0000014015	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)/ Evâil-i Cemâziyelevvel 1225 / 4-13 Haziran 1810
48	BB0000014310	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhît (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) I. C. / Evâsıt-ı Zilhicce 1230 / 14-23 Kasım 1815

49	BB0000021462	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzîl, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât) / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
50	BB00021678/1	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzîl, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât) / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
51	BB0000007770	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzîl, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât) / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
52	BB0000010567	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivî) / Evâhir-i Ramazan 1232 / 4-14 Ağustos 1817
53	BB0000023761	Şerhu Tuhfetü'l-Manzûmeti'd-Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî, Tuhfe-i Şerh-i Hayâtî) / 15 Cemâziyelevvel 1237 / 7 Şubat 1822
54	BB0000014300	Netîcetü'l-Fetâvâ (Fetva Mecmuası) / 29 Şabân 1237 / 21 Mayıs 1822
55	BB0000007777	Netîcetü'l-Fetâvâ (Fetva Mecmuası) / 29 Şabân 1237 / 21 Mayıs 1822
56	BB0000014103	Mir'atü'l-Alem minel heyete (Risâleti'l-Müsemmat be Mir'atü'l-Alem) / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1239 / 22 Şubat-3 Mart 1824
57	BB0000014017	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivî) / Evâsıt-ı Muharrem 1241 / 026 Ağustos-4 Eylül 1825
58	BB0000000753	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I.-II. C. / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
59	BB0000014070	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I.-II. C. / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
60	BB0000021793	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I.-II. C. / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
61	BB0000013927	Tuhfe-i Vehbî / 1241 / 1825-26
62	BB0000000782	İrâbü'l Kâfiye li Zeynîzâde / Evâhir-i Receb 1241 / 1-11 Mart 1826
63	BB0000003738	Nazmü'l-Cevâhir (Manzûmetü Mûtecevme) / Evâsıt-ı Şevval 1241 / 19-28 Mayıs 1826
64	BB0000006086	Ahterî-i Kebîr (Ahterî) / 29 Ramazan 1242 / 26 Nisan 1827
65	BB0000000446	Ahterî-i Kebîr (Ahterî) / 29 Ramazan 1242 / 26 Nisan 1827
66	BB0000014650	Fetâvâ-yı Abdürrahîm I.-II. C. / 25 Rebîülâhir 1243 / 15 Kasım 1827
67	BB0000022828	Fetâvâ-yı Abdürrahîm I.-II. C. / 25 Rebîülâhir 1243 / 15 Kasım 1827

68	BB0000015581	Fetâvâ-yı Abdürrahîm II. C. / 25 Rebiülâhir 1243 / 15 Kasım 1827
69	BB0000013879	Fetâvâ-yı Abdürrahîm II. C. / 25 Rebiülâhir 1243 / 15 Kasım 1827
70	BB0000014154	Üss-i Zafer / Evâhir-i Şevval 1243 / 6-16 Mayıs 1828
71	BB0000000375	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid) / Evâhir-i Muharrem 1244 / 3-13 Ağustos 1828
72	BB0000005898	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid) / Evâhir-i Muharrem 1244 / 3-13 Ağustos 1828
73	BB0000011828	Hilyetü'n-Nâcî (Hâşiye-i Halebî Sagîr) II. C. / Evâhir-i Rebîulevvel 1244 / 1-11 Ekim 1828
74	BB0000014708	Tuhfe-i Vehbî / 1245 / 1829-30
75	BB0000013404	Tuhfe-i Vehbî / 1245 / 1829-30
76	BB0000014644	Fetâvâ-yı Ali Efendi I. - II. C. / Evvel-i Zilkâde 1245 / 24 Nisan 1830
77	BB0000009080	Fetâvâ-yı Ali Efendi I. - II. C. / Evvel-i Zilkâde 1245 / 24 Nisan-3 Mayıs 1830
78	BB0000014579	Subha-i Sıbyân / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1246 / 28 Ekim-6 Kasım 1830
79	BB0000000749	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivî) / Evâsıt-ı Cemâziyelâhir 1246 / 27 Kasım-6 Aralık 1830
80	BB0000014638	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivî) / Evâsıt-ı Cemâziyelâhir 1246 / 27 Kasım-6 Aralık 1830
81	BB0000011194	Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziyye (İlmi Cebirden Muaddelatı Şâmil Makâle-i Sâlise) II. C. / Evâhir-i Muharrem 1247 / 2-12 Temmuz 1831
82	BB0000019227	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk) / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15-25 Kasım 1832
83	BB0000022751	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk) / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15-25 Kasım 1832
84	BB0000000474	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk) / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15-25 Kasım 1832
85	BB0000007774	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Cami el-Sakk) / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 /

15-25 Kasım 1832		
86	BB0000011362	Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziyye III. C. / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15-25 Kasım 1832
87	BB0000010440	Şerh-i Gülistân (Şerh-i Sûdî-i Bosnavî)/ Evâhir-i Safer 1249 / 10-20 Temmuz 1833
88	BB0000013130	Şerh-i Gülistân (Şerh-i Sûdî-i Bosnavî) / Evâhir-i Safer 1249 / 10-20 Temmuz 1833
89	BB0000000657	Risâle-i Birgivî (Vasıyyetnâme) / Evâsıt-ı Şevval 1249 / 21 Şubat-2 Mart 1834
90	BB0000013517	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhît (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) II. C. / fî talatî'l-Muharrem 1250 / 10-19 Mayıs 1834
91	BB0000009487	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhît (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) (eksik) / fî istıtlâi talatî'l-Muharrem 1250 / 10-19 Mayıs 1834
92	BB0000009488	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhît (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) / fî istıtlâi talatî'l-Muharrem 1250 / 10-19 Mayıs 1834
93	BB00022571/3	Nazmü'l-Cevâhir (Manzûmetü Mûtecevme) / Evâsıt-ı Rebîülâhir 1250 / 17-26 Ağustos 1834
94	BB0000002911	Terceme-i Pend-i Attâr li's-Şeyh İsmail Hakkı Kuddûs Serhümâ / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım-3 Aralık 1834
95	BB0000000307	Terceme-i Pend-i Attâr li's-Şeyh İsmail Hakkı Kuddûs Serhümâ / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım-3 Aralık 1834
96	BB0000013953	Terceme-i Pend-i Attâr li's-Şeyh İsmail Hakkı Kuddûs Serhümâ / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım-3 Aralık 1834
97	BB0000010262	Aksü'l-Merâyâ fî Ahzi'z-Zevâya / Evâhir-i Zilkâde 1250 / 21-31 Mart 1835
98	BB0000000807	Tuhfe-i Şerh-i Hayâtî (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî, Şerhu't-Tuhfeti'd-Dürriyye fî'l-Lugati'l-Fârisiyye) / Evâhir-i Ramazân 1251 / 10-20 Ocak 1836
99	BB0000000396	Ahkâmü'l-Emrâz / Evâhir-i Rebîülâhir 1252 / 5-15 Ağustos 1836
100	BB0000014230	Me'dübetü'l-Hitân / Evâhir-i Rebîülâhir 1252 / 5-15 Ağustos 1836
101	BB0000014406	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos-2

	Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
102 BB0000014592	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos-2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
103 BB0000014659	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos-2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
104 BB0000000471	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos-2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
105 BB0000014060	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C. / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos-2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
106 BB0000000765	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
107 BB0000000766	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
108 BB0000000308	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
109 BB0000013952	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
110 BB0000014615	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
111 BB0000014724	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyeü'l-İrfân) / Evâil-i Receb 1252 / 12-21 Ekim 1836
112 BB0000014407	Târih-i Gülşen-i Maârif (Gülşen-i Maârif) II. C. / Evâsıt-ı Ramazân 1252 / 20-29 Aralık 1836
113 BB0000014061	Târih-i Gülşen-i Maârif (Gülşen-i Maârif) II. C. / Evâsıt-ı Ramazân 1252 / 20-29 Aralık 1836
114 BB0000013401	Tuhfe-i Vehbî / 1252 / 1836-37
115 BB0000000609	Divân-ı Hâşim Efendi / 1252 / 1836-37
116 BB0000004872	Hall-i Rumûz (Şerhül Müsemmi be Hall-i Rumûz) / Evâhir-i Şevval 1252 / 29 Ocak-8 Şubat 1837

117	BB0000000654	Hall-i Rumûz (Şerhül Müsemmi be Hall-i Rumûz) / Evâhir-i Şevval 1252 / 29 Ocak-8 Şubat 1837
118	BB0000013869	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat-9 Mart 1837
119	BB0000000475	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat-9 Mart 1837
120	BB0000011841	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat-9 Mart 1837
121	BB0000007706	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat-9 Mart 1837
122	BB0000000820	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid) / Evâil-i Muharrem 1253 / 7-16 Nisan 1837
123	BB0000013832	Şerhu'l-Erbaîne Hadîsen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye) / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhî (Rebîülevvel) 1253/15-24 Haziran 1837
124	BB0000000744	Şerhu'l-Erbaîne Hadîsen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye) / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhî (Rebîülevvel) 1253/15-24 Haziran 1837
125	BB0000000349	Şerhu'l-Erbaîne Hadîsen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye) / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhî (Rebîülevvel) 1253/15-24 Haziran 1837
126	BB00016434/1,2,3	Tercüme-i Dürri Yetim (Laskicîzâde)-Tecvîdi Edâiye-Tecvîd / Evâhir-i Rebîülâhir 1253 / 25 Temmuz-4 Ağustos 1837
127	BB0000010732	Kânûnnâme-i Asâkiri Mansûre-i Muhammediyye (Kânûnnâme-i Hümâyun) / Evâhir-i Rebîülâhir 1253 / 25 Temmuz-4 Ağustos 1837
128	BB0000000327	İthâfû'l-Üdebâ (Risale-i İthâfû'l Müsnafın vel Üdebâ) / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1254 / 2-11 Ağustos 1838
129	BB0000014714	Fevâidü'l-Veleden / Evâil-i Cemâziyelâhir 1254 / 22-31 Ağustos 1838
130	BB0000000405	Tercüme-i Nuhbetü'l-Menkûl / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1254 / 11-21 Eylül 1838
131	BB0000018227	Divân-ı Hâfız-ı Şirâzî / 1255 / 1839-40

3.4. KATALOG

3.4.1. BB0000013477 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013477
Eserin adı	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	207x324x4mm – 207x324x4mm
	Metin bloğu enxboy mm
	323x205
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	64 – 63
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	24+666 s. (XII+333 yp.) / 32 - 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				
Onarım G.		Kumaş	✓		Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				✓

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		160-200 µ
Metin K.		✓	✓				✓		160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama		Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip					Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok			Şiraze Mikro Çekim 		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Krem-Bordo								

5. NOTLAR

Bu basmasının kâğıt restorasyonu Lift Casting'de (Sulu Restorasyon Makinası) yapılmıştır.
Her yaprağın a ve b yüzünde üst köşede sayfa numarası, b yüzünün eteğinde reddade bulunmaktadır.

3.4.2. BB0000015172 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000015172
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttâbi'î'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	Ciltsiz
Metin bloğu enxboy mm	200x325
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	54 – 57
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	O.Boy 24 + 666 (XII+333 yp.) / 32 - 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I (Orijinal değil, Restorasyon makinasında yapılmış)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş	✓	Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

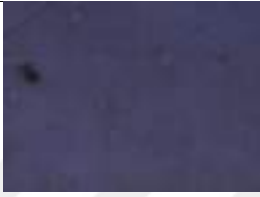
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe							Sertab				Mikleb					
Ön				Arka												
Var		Yok		Var		Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
															Tezyinat Tek.	

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	6		✓	Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem		
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok			
	Baş	Var	✓	Yok			
	Örme	✓	Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer				
	İplik rengi: Lacivert-Sarı						

5. NOTLAR

Eserin restorasyonu Lift Casting’de yapılmıştır.

Şiraze kolonu her formaya atılmamış, balıksırtı deseninde yeni bir şiraze örülmüştür.

Her yaprağın a ve b yüzünde üst köşede sayfa numarası, b yüzünün eteğinde reddade bulunmaktadır.

3.4.3. BB0000000735 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000735
Eserin adı	Tercüme-i Sîhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttâbi'î'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	215x328x3-214x332x3
Metin bloğu enxboy mm	220x330
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	69 – 62
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	24+ 666+2 s. (XII+333+I yp.) / 32 - 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (Ebru)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Mülemma			Soğuk baskı						Mülemma			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.					✓				250μ
Metin K.		✓	✓				✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip			✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4				Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Siyah			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Sarı			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme	✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer					
	İplik rengi: Sarı – Yeşil							

5. NOTLAR

1^b tezhipli. İlk 13 yaprak altın cetveli olup cetvellerde yer yer oksitlenme ve kırılmalar var.

Eserde altın cetvelden başka ilerleyen sayfalarda metin kenarı baskı cetvelle çevrilmiştir.

Eserin farklı zamanlarda 2 defa onarım geçirdiği düşünülmekte.

3.4.4. BB0000013433 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013433
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttîbâti'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	196x321x3 – 210x328x3
Metin bloğu enxboy mm	210x321
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	62 – 59
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	36+666 s. (351 yp.) / 32 - 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I+I (Ön ebru ile yapılmıştır)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Mülevven		Soğuk baskı						Soğuk baskı				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓							120 µ
Metin K.		✓	✓				✓		110 µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

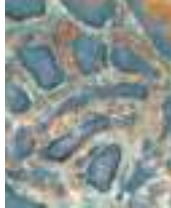
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Kahverengi				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Krem - 2. Renk ?								

5. NOTLAR

Eserin cildi ile (sağ ve Sol Kapak/Deffe) 13430 demirbaş n. eserin cildi bir biri ile yer değiştirmiştir.
Şiraze örgüsü yıprandığı için örgü deseni anlaşılmamaktadır.

3.4.5. BB0000013430 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013430
Eserin adı	Tercüme-i Sihâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttâatî'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	205x322x4 – 196x321x3
	Metin bloğu enxboy mm
	215x330
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	60 – 68
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	757 s. (379yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım	✓	Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe			Sertab			Mikleb			
Ön			Arka						
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Soğuk baskı			Mülevven			Soğuk baskı			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		140 µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

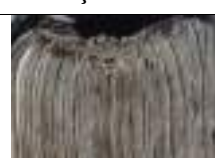
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi							
Kolon Dikişi	Etek Var	✓	Yok		Baş Var	✓		Yok				
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Kahverengi							
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş Var	✓	Yok									
	Örme	✓	Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer									
	İplik rengi: Krem - 2. Renk ?											

5. NOTLAR

Eserin cildi ile (sağ ve Sol Kapak/Deffe) 13430 demirbaş n. eserin cildi bir biri ile yer değiştirmiştir.
Şiraze örgüsü yıprandığı için örgü deseni anlaşılmamaktadır.

3.4.6. BB0000013151 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013151
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârüttıbâatî'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	210x320x2 – 210x320x2
Metin bloğu enxboy mm	213x310
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	65 – 63
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4 + 756 s. (II+378 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		120μ
Metin K.		✓	✓				✓		100μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama		Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip					Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

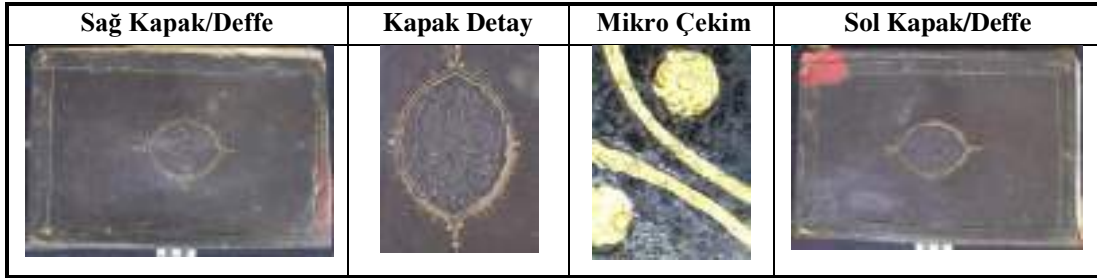
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Lacivert								

5. NOTLAR

Şiraze kolonu her formaya atılmamış, balıksırtı deseninde yeni bir şiraze örülmüştür.
Her yaprağın a ve b yüzünde üst köşede sayfa numarası, b yüzünün eteğinde reddade bulunmaktadır.

3.4.7. BB0000000736 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000736
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttîbâti'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Receb 1141 / 31 Ocak 1729
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	205x323x4 – 206x326x4
Metin bloğu enxboy mm	216x329
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	78 – 80
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+ 756+8 s. (IV+ 388+IV yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	✓		
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb			
Ön		Arka									
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok	
Soğuk baskı		Soğuk baskı						Soğuk baskı		Teknik Yapısı	
										Tezyinat Tek.	

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		170μ
Metin K.		✓	✓				✓		110μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

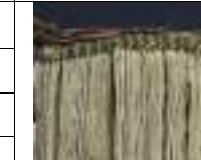
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Siyah				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Sarı				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Sarı – Yeşil								

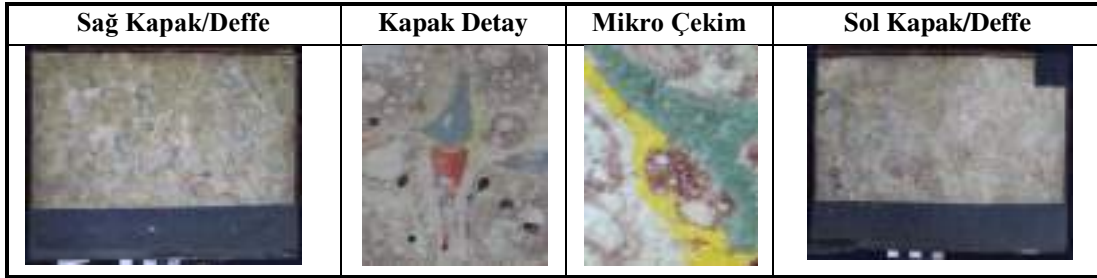
5. NOTLAR

Eserde sayfa numarası ve reddade bulunmaktadır. Baştan 3, sondan 4 sayfa altın cetvellidir.

Diğer sayfalarda metin kenarları baskı cetvelle sınırlandırılmıştır.

2,3,4. Sayfalar düşmüş olup yerine elle yazılmış sayfalar eklenmiştir.

3.4.8. BB0000013237 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013237
Eserin adı	Târîh-i Timur Gürkân
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Nazmizâde Hüseyin Murtazâ Efendi
Basımevi	Dârü'ttîbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Zilkâde 1142 / 18 Mayıs 1730
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x213x3 – 156x213x3
Metin bloğu enxboy mm	165x213
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	32 – 32
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12 + 258 s. (VI + 129 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

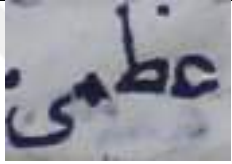
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	160µ
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			Altın mürekkep		
Tezhip			Kırmızı mürekkep		
Minyatür			Mavi mürekkep		
Resim/Çizim			Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4				Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi			
Kolon Dikişi	Etek Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Kahverengi			
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer					
	İplik rengi: Krem-Yeşil							

5. NOTLAR

Her varanın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.9. BB0000000634 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000634
Eserin adı	Târîh-i Mısri'l-Kadîm
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Süheyli Efendi
Basımevi	Dârü'ttîbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Zilhicce 1142 / 17 Haziran 1730
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x212x2 – 163x211x2
Metin bloğu enxboy mm	165x212
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	21 – 23
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	102+130 s. (51 + 65 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

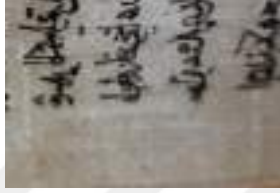
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

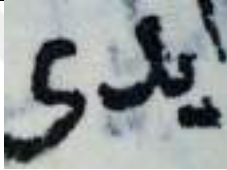
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			Altın mürekkep		
Tezhip			Kırmızı mürekkep		
Minyatür			Mavi mürekkep		
Resim/Çizim			Yeşil mürekkep		

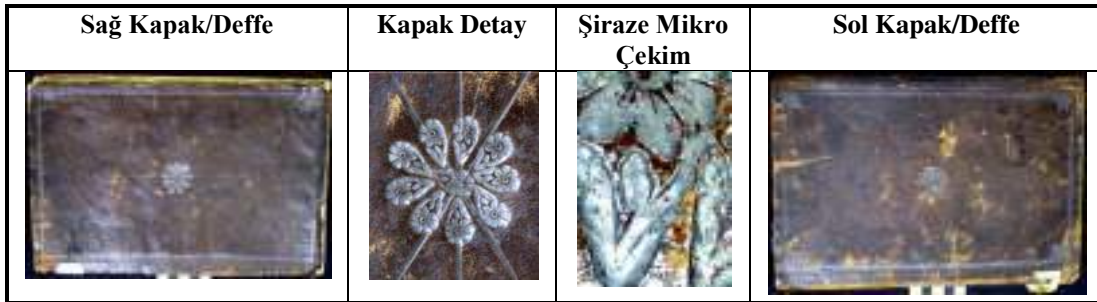
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek Var	✓	Yok		Baş Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Kahverengi				
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş Var	✓	Yok						
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Yeşil-Krem								

5. NOTLAR

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.10. BB0000000692 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000692
Eserin adı	Gülşen-i Hulefâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Nazmîzâde Murtaza Efendi
Basımevi	İbrahim Müteferrikan dergah-ı alî mamur be amelü'l-tab be..
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Safer 1143 / 16 Ağustos 1730
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçüleri	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	172x265x3-172x265x3
Metin bloğu enxboy mm	174x268
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	35 – 30
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	260 s. (130 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız						Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		280μ
Metin K.		✓	✓				✓		160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			Altın mürekkep		
Tezhip			Kırmızı mürekkep		
Minyatür			Mavi mürekkep		
Resim/Çizim			Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

Sertab içinde Dana derisi kullanılmıştır.

Kapak süslemelerinde gümüş ağırlıklı beyaz altın kullanılmış olabilir. (Kaynak: Hattat Savaş Çevik)

3.4.11. BB0000004192 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000004192
Eserin adı	Füyûzât-ı Mıknâtisiyye
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İbrahim Müteferrika
Basımevi	Dârüttübâatî'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Ramazân 1144 / 27 Şubat 1732
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	130x198x1 – 130x198x1
Metin bloğu enxboy mm	127x188
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 10
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	46 s. (23 yp.) +II Çizim / 19 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (Krem Karton)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

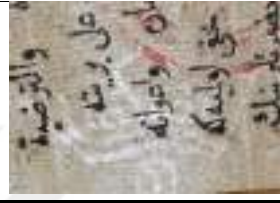
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

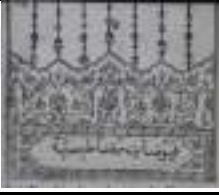
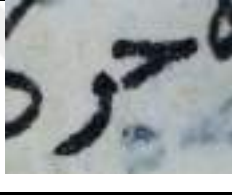
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	200µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓ Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel	✓		Altın mürekkep		
Tezhip	✓1 ^b		Kırmızı mürekkep	✓	
Minyatür			Mavi mürekkep		
Resim/Çizim	✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır. Şekiller bulunmaktadır.

3.4.12. BB0000024623 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000024623
Eserin adı	Cihânnümâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Kâtib Çelebi Mustafa b. Abdullâh Hacı Halife
Basımevi	Dârüttübâti'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Kotantiniye / 10 Muharrem 1145 / 3 Temmuz 1732
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Coğrafya / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x308x3 – 180x308x3
Metin bloğu enxboy mm	180x305
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	75 – 73
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	28+698 (XIV+ 349 yp. Harita ve şekiller hariç) / 31 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (ebru)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Soğuk baskı		Soğuk baskı						Soğuk baskı				Tezîyat Tek.

3. METİN BLOĞU

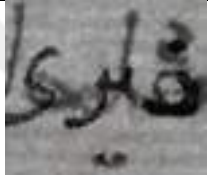
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.					✓		✓		110µ
Metin K.		✓	✓				✓		140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	8	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip	1 ^b ve 1 ^b	✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz								

5. NOTLAR

Kitapta çok sayıda renkli harita ve çizimler mevcuttur.

3.4.13. BB0000015924 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000015924
Eserin adı	Târîh-i Naîmâ (Ravzatü'l-Hüseyin fî Hülâsati'l-Ahbârî'l-Hâfikin) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa Naîmâ
Basımevi	İbrahim el Tab min Müteferrikan dergahı alı
Basım yeri / yılı	Kotantiniye / Evâsıt-ı Muharrem 1147 / 13 – 22 Haziran 1734
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	172x300x5 – 170x300x5
Metin bloğu enxboy mm	177x301
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	58 – 58
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	24+701 (XII+ 351 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer	✓					

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		180µ
Metin K.		✓	✓				✓		120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel				Altın mürekkep		
Tezhip	1 ^b	✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	✓	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme		✓	Yapıştırma				
Şiraze deseni	Baliksırtı		✓	Diğer				
	İplik rengi: Krem-Sarı							

5. NOTLAR

Kitabın orijinal cildinin şemseli bir cild olduğu son sayfalarda bıraktığı izden anlaşılmaktadır.

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.14. BB0000017495 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000017495
Eserin adı	Târîh-i Naîmâ (Ravzatü'l-Hüseyin fi Hülâsati'l-Ahbâri'l-Hâfikin) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa Naîmâ
Basımevi	İbrahim el Tab min Müteferrikan dergâhı alı
Basım yeri / yılı	Kotantiniye / Evâsıt-ı Muharrem 1147 / 13 – 22 Haziran 1734
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	188x316x2 – 186x315x2
Metin bloğu enxboy mm	189x311
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	50 – 55
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	24 + 701 s. (XII+351 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

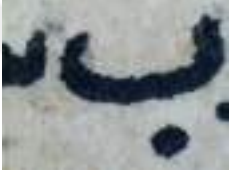
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel				Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz?							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim				
	Baş	Var	✓	Yok								
	Örme			Yapıştırma	✓							
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓								
İplik rengi: Krem-Kahverengi												

5. NOTLAR

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.15. BB0000017496 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000017496
Eserin adı	Târîh-i Naîmâ (Ravzatü'l-Hüseyin fî Hülâsati'l-Ahbârî'l-Hâfikin) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa Naîmâ
Basımevi	İbrahim el Tab' min Müteferrikan dergah-ı ali
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1147 / 9 – 18 Ekim 1734
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	183x312x3 – 180x312x3
Metin bloğu enxboy mm	306x184
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	54 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	711 s. (356yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		220µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma		Düzensiz forma	✓		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel				Altın mürekkep		
Tezhip		✓1 ^b		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Siyah			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze	Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme		Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓				
	İplik rengi: Gri, mor çizgili kumaş							

5. NOTLAR

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.
İlk ve son formalarda var olan şemse izinden cildin sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır.

3.4.16. BB0000013435 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013435
Eserin adı	Lisânü'l Acem (Ferheng-i Şuûrî) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şuûrî Hasan Efendi Çelebi
Basımevi	Dârü'ttâatî'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Şabân 1155 / 1 Ekim 1742
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Farsça sözlük) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	194x324x4-194x324x4
Metin bloğu enxboy mm	195x317
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	78 – 83
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	908 s. (II + 454 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				✓
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

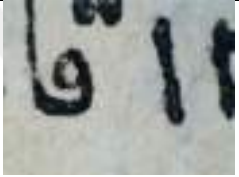
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		180µ
Metin K.		✓	✓				✓		140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓			Altın mürekkep		
Tezhip		✓			Kırmızı mürekkep	✓	
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Lacivert								

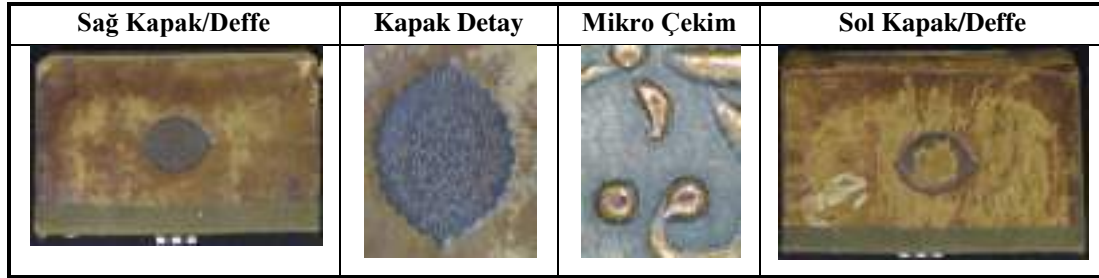
5. NOTLAR

Kitapta iç kapak bulunmakta.

^{1b} de yer alan baskı tezhip Altın, Bordo, Turuncu ve Kırmızı renk kullanılarak fırça ile boyanmıştır.

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.17. BB0000013226 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013226
Eserin adı	Lisânü'l Acem (Ferheng-i Şuûrî) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şuûrî Hasan Efendi Çelebi
Basımevi	Dârü'ttâbi'atı'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Gurre-i Şabân 1155 / 1 Ekim 1742
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Farsça sözlük) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	190x319x4 – 189x318x4
Metin bloğu enxboy mm	196x320
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 75
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+902 s. (II+451 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Mülemma			Mülemma											Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		160μ
Metin K.		✓	✓				✓		160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip			✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

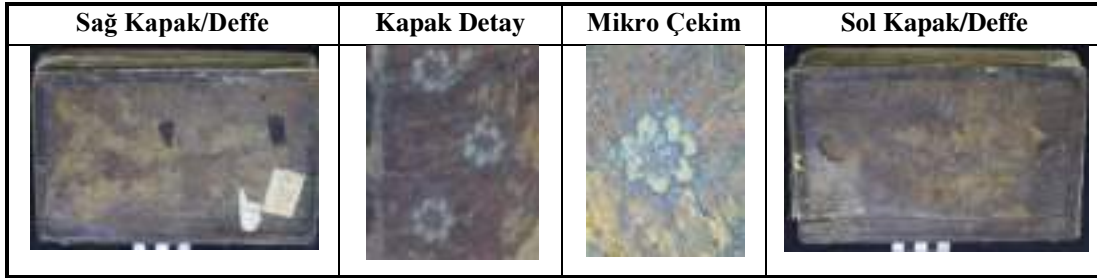
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

İç kapak var. Basım yeri ve yılı bilgisi iç kapakta da geçmekte. Sertab içindeki deri koyun derisidir. Gömme Şemse koyu kahverengi ile boyanmış olup zamanla erkek (üst) motiflerin rengi açılmış. Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.18. BB0000017930 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000017930
Eserin adı	İrâbü'l Kâfiye li Zeynizâde (Muribu'l-Kâfiye)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Hüseyin b. Ahmedül şehir be Zeynizâde (Zeynizâde Hüseyin b. Ahmed Bursavi)
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Eyyâm-ı Ramazân 1168 / 11 Haziran – 11 Temmuz 1755
Eserin dili / konusu / hattı	Arapça / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	132x220x2 – 132x219x2
Metin bloğu enxboy mm	221x145
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	68 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12+748+ 2 (VI+374+I) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep	✓	
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Yeşil-Krem								

5. NOTLAR

Onarım derisi de keçi derisidir.

Her yaprağın a ve b yüzünde üst başta sayfa numarası bulunmakta. Reddade bulunmamaktadır.

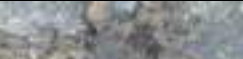
3.4.19. BB0000023296 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000023296
Eserin adı	Târîh-i Samî, Şâkîr ve Suphî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Samî, Şâkîr ve Suphî
Basımevi	
Basım yeri / yılı	... / 1198 / 1783 – 84
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	Sağ Kapak/Deffe yok – 190x300x5
Metin bloğu enxboy mm	200x302
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	54 – 59
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+476 s. (IV + 238 yp.) / 33 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç			Keçi	?	Koyun	?	Dana	?
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi							
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo							
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var		Yok	✓	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

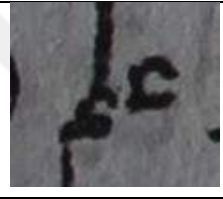
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓2	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel				Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Cildteki hasar sebebi ile deri özelliği belirlenemedi.

Her yaprağın a yüzünde üst köşede yaprak numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.20. BB0000011592 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Şiraze Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000011592
Eserin adı	Fenn-i Lağım
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sébastien Le Prestre de Vauban
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Mah-ı Receb 1206 / 24 Şubat – 25 Mart 1792
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Toplum Bilimleri / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	210x327x3 – 210x327x3
	Metin bloğu enxboy mm
	200x320
	Ön kenar – Sirt kalınlığı mm
	45 – 39
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+150 s. (IV+75 yp.) / 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	II – II

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				80μ
Metin K.		✓	✓					✓	200μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep	✓	
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Yaprakların a yüzünde üst başta yaprak/varak numarası bulunmaktadır. Reddadesizdir.

Sırtta "Vatanın İnhaklmatı???" yazısı ve küçük motifler bulunmakta.

3.4.21. BB0000013921 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013921
Eserin adı	Şerhü Tuhfeti'l Manzûmeti'd Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Ahmed Hayatî
Basımevi	Dârü'ttübâati's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Konstantiniye / 27 Muharrem 1215 / 20 Haziran 1800
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x225x3 – 142x224x3
Metin bloğu enxboy mm	140x224
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	50 – 36
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+503 s. (II+ 252 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– 1

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	✓ Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.				Sıcak altın yaldız								Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	120μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	8	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip			✓		Kırmızı mürekkep	✓	
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

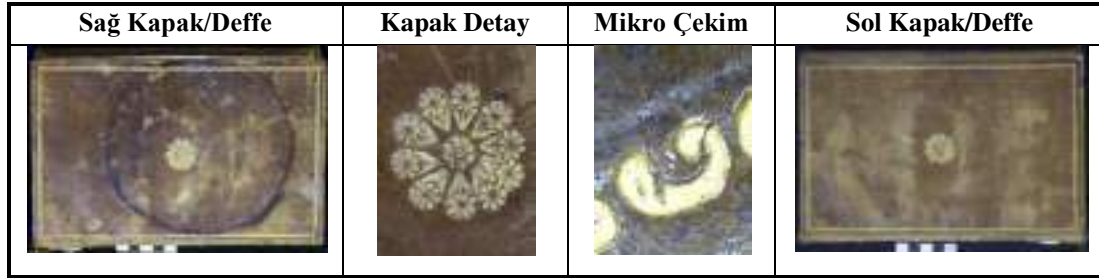
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Batı)	✓					
	İplik rengi: Kahve-Krem								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem sayfa numarası mevcuttur.

4. sayfanın kenarında elle kırmızı mürekkeple not tutulmuştur.

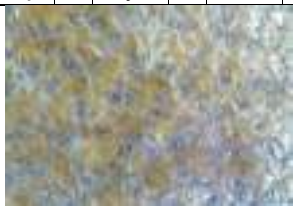
3.4.22. BB0000015540 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000015540
Eserin adı	Şerhu Tuhfetü'l-Manzûmeti'd-Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Ahmed Hayatî
Basımevi	Dârü'ttübâati's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Konstantiniye / 27 Muharrem 1215 / 20 Haziran 1800
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Farsça öğretimi) / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x223x3 – 140x224x3
Metin bloğu enxboy mm	143x224
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	45 – 38
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+503 s. (II+ 252 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
Sıcak altın yaldız b.				Sıcak altın yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

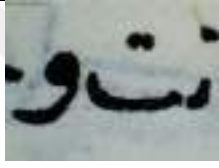
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓						✓	120μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

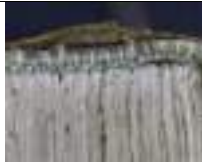
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

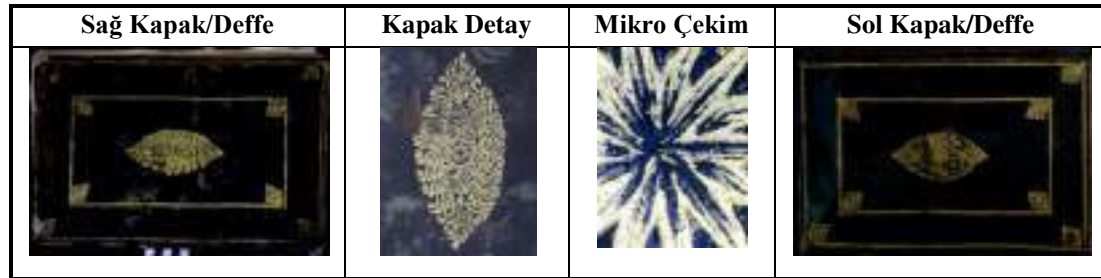
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Yeşil				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Batı)	✓					
	İplik rengi: Yeşil-Turuncu								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

4. sayfada metin aralarında sonradan elle kırmızı mürekkeple keşideler çekilmiş.

3.4.23. BB0000013928 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013928
Eserin adı	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Esad (Şeyhülislâm)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye (Abdurrahman reis-i Dârüttübâat)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	193x300x3 – 192x295x3
Metin bloğu enxboy mm	196x304
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 68
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12+851 s. (VI+426 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	✓ Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız				Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Batı)	✓					
	İplik rengi: Krem								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Avrupa tipi şirazeye sahiptir.

3.4.24. BB0000000448 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000448
Eserin adı	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Esad (Şeyhülislâm)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye (Abdurrahman reis-i Dârüttübâat)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	189x299x2 – 185x297x2
Metin bloğu enxboy mm	194x297
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12+851 s. (VI+426 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

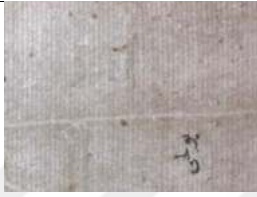
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		260μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem					
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok						
	Örme		✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Batı)	✓						
	İplik rengi: Krem-Yeşil									

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur. Avrupa tipi şirazeye sahip.

3.4.25. BB0000008431 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000008431
Eserin adı	Kitab-ı Lehçetü'l-Lûgat
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Esad (Şeyhülislâm)
Basımevi	Dârüttübâti'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye (Abdurrahman reis-i Dârüttübâat)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Muharrem 1216 / 11 Haziran 1801
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Sözlük) / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	183x300x3 – 185x301x3
Metin bloğu enxboy mm	188x300
Ön kenar – Sirt kalınlığı mm	65 – 51
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12+851 s. (VI+426 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

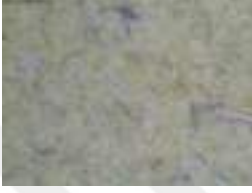
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız				Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		220μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

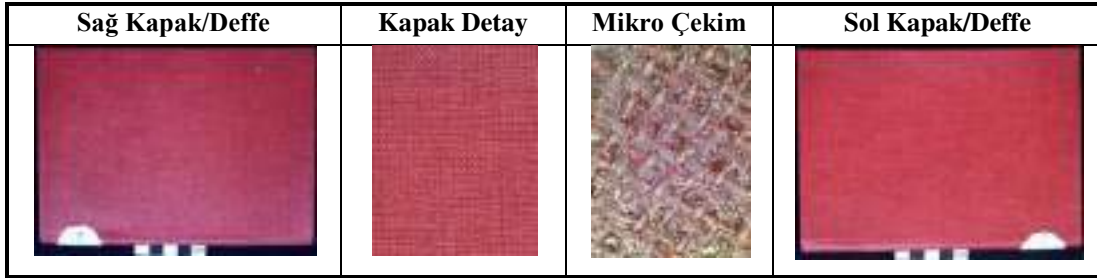
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.26. BB0000004196 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000004196
Eserin adı	Sübha-i Sıbyân
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mahmud b. Ahmed el-Rumî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Ma'mûre Devlet-i Aliye-i Osmaniye be Mârifet-i Abdurrahman reis-i Dârüttübâat
Basım yeri / yılı	... / 1216/1801 – 02
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Türk / Arapça sözlük) / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	132x192x1 – 132x192x1
Metin bloğu enxboy mm	130x184
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 90
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	33+2 s. (17+I yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo	✓			
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	200µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Metin sayfalar da yer yer iki sütuna bölünmüştür.

3.4.27. BB0000013096 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013096
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	180x296x4 – 180x296x4
Metin bloğu enxboy mm	188x297
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 47
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	6+701 s. (III+351 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

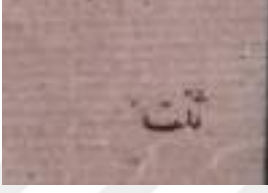
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Mülevven			Mülevven											Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		190μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓		
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Yeşil						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer								
	İplik rengi: Yeşil-Krem										

5. NOTLAR

Yaprağın a ve b yüzünde üst köşede sayfa numarası, b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.

3.4.28. BB0000023085 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000023085
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	Sağ k. yok – 190x296x4
Metin bloğu enxboy mm	198x297
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 49
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	(Baştan eksik) 3 – 650+2 s. (324+I yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş	✓	Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var		Yok	✓	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

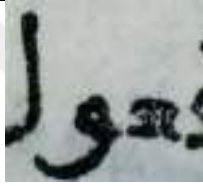
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		160μ
Metin K.		✓	✓				✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓								
	Baş	Var	Yok	✓								
	Örme		Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer									
	İplik rengi:											

5. NOTLAR

Sol Kapak/Deffe içinde krem rengi kâğıt üzerine bordo ve sarı renk ile zerefşan? yapılmış.
Aynı teknik miklep içinde de uygulanmış olup zeminde sarı, bordo zerefşan tercih edilmiştir

3.4.29 BB0000013152 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013152
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebîülâhir 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x301x2 – 182x302x2
Metin bloğu enxboy mm	195x302
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	57 – 51
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	6+650 s. (III+325 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓?		Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	?			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Şemseli ?			Şemseli ?									Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓				✓	✓		240μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	6		✓	Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem		
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze Mikro Çekim 	
	Baş	Var	✓	Yok			
	Örme		✓	Yapıştırma			
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓?	Diğer				
	İplik rengi: Kırmızı-Sarı						

5. NOTLAR

Şemselicild sonradan saman sarısı kumaş ile kaplanmıştır.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.30. BB0000013476 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013476
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x300x2 – 185x300x2
Metin bloğu enxboy mm	190x301
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 49
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	6+650 s. (III+325 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATİ

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız									Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		160μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip					Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

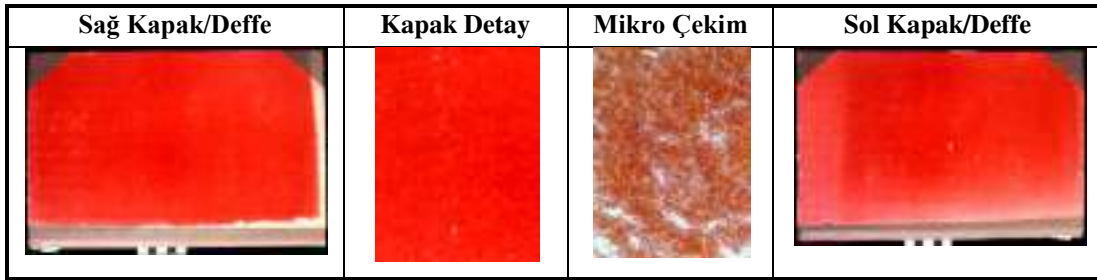
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Yeşil-Bordo								

5. NOTLAR

Restorasyonu lift casting makinasında yapılmış eser orijinal ölçüsünden 1-2mm büyük olabilir.
Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.31. BB0000025513 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000025513
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x289x2 – 185x289x2
Metin bloğu enxboy mm	192x302
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	40 – 46
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	(Baştan eksik) 23–650 s. (313 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Kırmızı	✓					

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

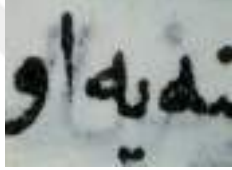
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		120μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok						
	Örme		Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi: Krem-Kahve								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.32. BB0000000450 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000450
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	185x291x2 – 180x294x2
	Metin bloğu enxboy mm
	191x295
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	61 – 52
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	6+ 650 s. (III+325yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız						Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

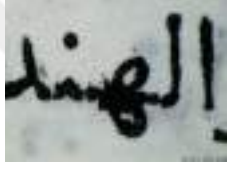
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		250μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

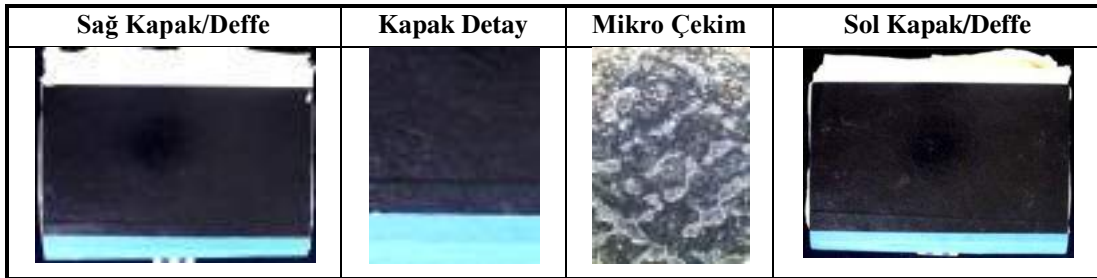
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		? Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Kapak süslemelerinde gümüş ağırlıklı beyaz altın kullanılmış olabilir. (Kaynak: Hattat Savaş Çevik)
Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.33. BB0000008452 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000008452
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Devlet-i Aliye-i Osmaniye fi Dârüttıbâati'l-Ma'mûre
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâil-i Rebûlâhîr 1217 / 1 – 10 Ağustos 1802
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	187x294x2 – 187x294x2
Metin bloğu enxboy mm	185x286
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	54 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+650 (IV+325) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓					
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi						
Diğer		Karton		✓	Diğer						

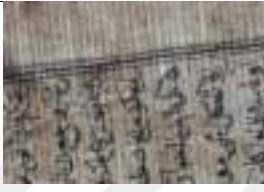
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		220μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	6	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Mavi-Kırmızı								

5. NOTLAR

Her forma ortasından kolon atılmamıştır.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Eserin bazı sayfalarında mantar sebebiyle eksilmeler görülmektedir.

3.4.34. BB0000026553 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000026553
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	184x289x2 – 185x290x2
Metin bloğu enxboy mm	190x292
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	65 – 62
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+ 764 s. (I+ 382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

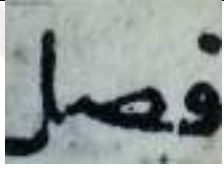
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		180μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Bu dönem cildlerinde kullanılan derilerin çok az tıraşlanmış olduğu görülmektedir.
Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.35. BB0000023083 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000023083
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârüttübâatî'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	191x294x3 – Sol Kapak/Deffe yok
Metin bloğu enxboy mm	195x295
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	65 – 70
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+764 s. (1+ 382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	1-1

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş	✓	Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Var		Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		170 μ
Metin K.		✓	✓				✓		140 μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

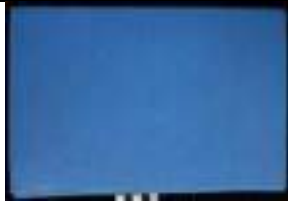
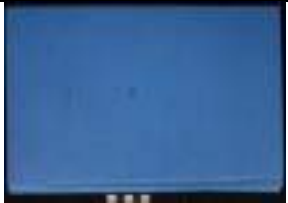
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Sağ Kapak/Deffe içi krem rengi kâğıt olup zerefşan tekniğinde bordo, sarı boya serpiştirilmiştir.
Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur

3.4.36. BB0000013097 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013097
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x295x2 – 185x295x2
Metin bloğu enxboy mm	188x290
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	65 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	764 s. (382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				✓
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz					
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok			Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok						
	Örme		✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer							
	İplik rengi: Pembe-Mor									

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur

Sırtta dikiş desteği olarak şerit kullanılmış olup, şeridin her biri birer durak sayılmıştır.

3.4.37. BB0000000449 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000449
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârüttıbâati'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	188x294x3 – 188x293x3
Metin bloğu enxboy mm	185x294
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	66 – 59
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+764 s. (1+382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız							Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓10	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

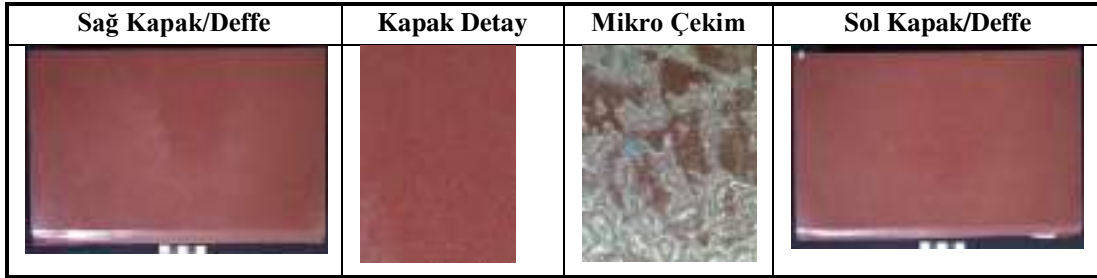
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓		
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Sarı-Krem										

5. NOTLAR

Sırt dikişi 3 iğne ile yapılmış olmalı, zira tek iğne ile yapılmış olsa 2 ile 3; 4 ile 5. duraklar arasında sırtta (her forma dışında) forma içinde olduğu gibi dikiş ipi bulunurdu.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.38. BB0000008453 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000008453
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârüttıbâatî'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	180x295x2 – 180x295x2
Metin bloğu enxboy mm	185x285
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	61 – 56
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+764 s. (1+ 382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	1–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo	✓					
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi						
Diğer		Karton		✓	Diğer						

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		220μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

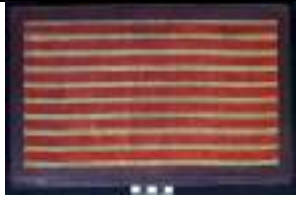
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
		Örme		Yapıştırma		✓			
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer		✓				
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz								

5. NOTLAR

Sırt dikişi 3 iğne ile yapılmış olmalı, zira tek iğne ile yapılmış olsa 2 ile 3; 4 ile 5. duraklar arasında sırtta (her forma dışında) forma içinde olduğu gibi dikiş ipi bulunurdu.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.39. BB0000013475 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013475
Eserin adı	Tercüme-i Sıhâh-i Cevherî (Lugat-ı Vankulu) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Mustafa el-Vanî
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Cedideti'l-Mâmure
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâhir-i Şabân 1218 / 6 – 16 Aralık 1803
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	182x300x5 – 182x301x5
Metin bloğu enxboy mm	188x299
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 65
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+764 s. (1+ 382 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				
Onarım G.		Kumaş	✓		Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb						
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		140μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep	
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep	
Minyatür				Mavi mürekkep	
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Krem								

5. NOTLAR

Eser lift casting makinasında restore edilmiştir.

Sayfalarda hem reddade hem numara mevcuttur.

3.4.40. BB0000013387 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013387
Eserin adı	Mehâsinü'l-Âsâr ve Hakaiku'l-Ahbâr (Vâsıf Târihi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ahmed Vâsıf Efendi
Basımevi	Dârü'ttâbi'î'l-Âmire
Basım yeri / yılı	... / Şehr-i Şabân 1219 / 5 Kasım – 5 Aralık 1804
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	170x291x4 – 170x290x4
Metin bloğu enxboy mm	175x291
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	58 – 54
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	15+315 s. (VIII+158 yp.) / 31 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATİ

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		150μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	10	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	✓	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme		✓	Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer (Batı)	✓			
	İplik rengi: Krem-Sarı							

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.41. BB0000017647 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000017647
Eserin adı	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Kadıızâde Ahmed b.Mehmed Emin İslâmbûlî (Kadıızâde Birgivi, Takıyyüddin Mehmed Birgivi)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire el Devlet-i Aliye-i Osmaniye
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Rebîulâhir 1220 / 19 – 29 Temmuz 1805
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	150x230x3 – 147x228x3
Metin bloğu enxboy mm	154x227
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 39
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	298 s. (149yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

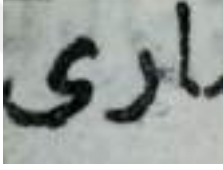
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

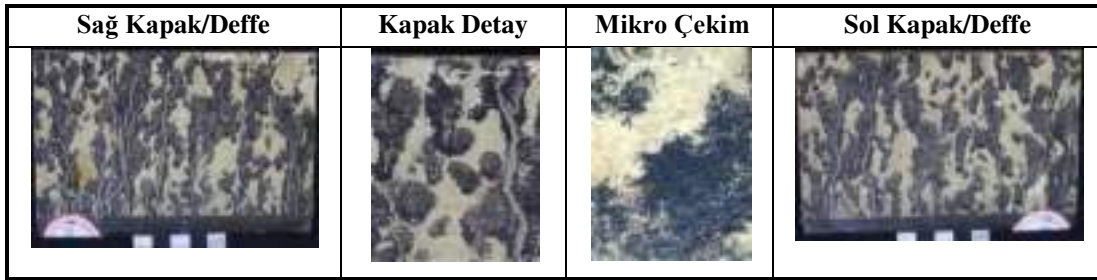
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade hem numara mevcut olup numaralar üst başta ortada parentez içerisinde.

Der kenarda da matbu yazılar mevcut.

3.4.42. BB0000010385 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000010385
Eserin adı	Müsellesât (Geometri)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmail el Gelenbevî
Basımevi	Dârü'ttübâa
Basım yeri / yılı	... / 1220 / 1805 – 06
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	92x147x2 – 92x147x2
Metin bloğu enxboy mm	96x147
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 10
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	79 s. (40 yp.) / 17 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		250µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep	
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep	
Minyatür				Mavi mürekkep	
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Basmada hem reddade (ayak) hem sayfa numarsı mevcut.

3.4.43. BB0000013935 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013935
Eserin adı	Ed-Dürrü'l-Müntehabâtü'l-Mensûre fî Islâhi'l-Galatâtî'l-Meşhûre
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Hafid İbn el-Mevla el-Hemâm Mustafa Âşir
Basımevi	Dârüttıbâa
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Cemâziyelâhir 1221 / 16 Ağustos 1806
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Genel Konular / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	142x221x3 – 142x216x3
Metin bloğu enxboy mm	141x219
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	58 – 42
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	18+ 534 s. (IX+267 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo	✓			
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb						
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓		Yok	
Soğuk baskı				Soğuk baskı								Soğuk baskı				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	160µ
Metin K.		✓	✓					✓	160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Sarı							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	Yok	✓								
	Örme		Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer									
	İplik rengi:											

5. NOTLAR

Yaprağın a ve b yüzünde üstte parantezde sayfa num. b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.
Kitabın etek, baş, ön kısmı sarı boyalıdır.

3.4.44. BB0000000647 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000647
Eserin adı	Ed-Dürerü'l-Müntehabâtü'l-Mensûre fî Islâhi'l-Galatâti'l-Meşhûre
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Hafid İbn el-Mevla el-Hemâm Mustafa Âşir
Basımevi	Dârüttıbâa
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Cemâziyelâhir 1221 / 16 Ağustos 1806
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Genel Konular / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x228x4 – 146x229x4
Metin bloğu enxboy mm	147x228
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	50 – 46
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	18+ 534 s. (IX+267 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	✓		
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	160μ
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep	
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep	
Minyatür				Mavi mürekkep	
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim				
	Baş	Var	✓	Yok								
	Örme			Yapıştırma	✓							
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓							
	İplik rengi: Krem-Yavruağzı											

5. NOTLAR

Onarımda kullanılan deriler de keçi derisidir.

Yaprağın a ve b yüzünde üstte parantezde sayfa num. b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır

3.4.45. BB0000013400 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013400
Eserin adı	Manzûme-i Tuhfe (Risâle-i Manzûme, Tuhfe-i Vehbî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Ma'mûre el devlet-i Aliye-i Osmaniye
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Zilhicce 1223 / 7 – 17 Şubat 1809
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	137x191x1-137x191x1
Metin bloğu enxboy mm	136x191
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 90
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	60 s. (30 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Yaprağın a ve b yüzünde üstte parantezde sayfa num. b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır.
Her sayfa iki sütuna bölünmüştür.

3.4.46. BB0000002244 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000002244
Eserin adı	Subha-i Sıbyân (Manzûme)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	Dârüttibâatî'l-Ma'mûre el Devlet-i Aliye-i Osmaniye
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Muharrem 1224 / 26 Şubat – 7 Mart 1809
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	148x202x2 – 148x202x2
	Metin bloğu enxboy mm
	144x200
	Ön kenar – Sirt kalınlığı mm
	6 – 6
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	33 s. (17 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer	✓					

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATİ

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

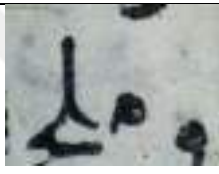
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4				Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Yaprağın a ve b yüzünde üstte parantezde sayfa num. b yüzünün eteğinde ise reddade bulunmaktadır
Her sayfa iki sütuna bölünmüştür.

3.4.47. BB0000014015 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014015
Eserin adı	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Kadıẓâde İslâmbûlî Ahmed b. Mehmed Emin (Kadıẓâde Birgivi, Şeyh Takıyyüddin Mehmed Birgivi)
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Üsküdar / Evâil-i Cemâziyelevvel 1225 / 4 – 13 Haziran 1810
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	131x200x3 – 131x200x3
Metin bloğu enxboy mm	131x200
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 32
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+352 s. (II+176 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo	✓			
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

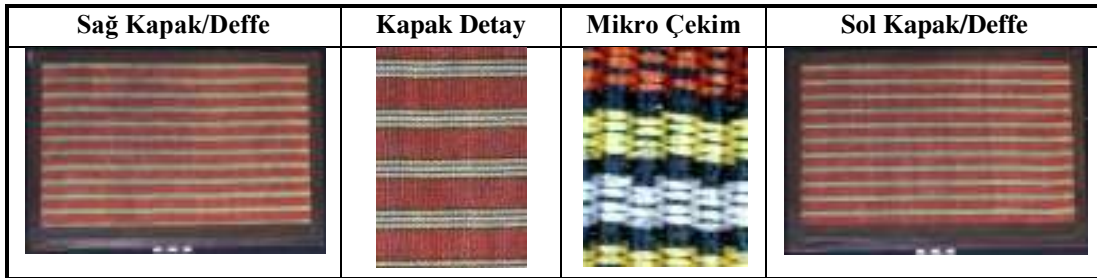
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer (Batı)	✓							
	İplik rengi: Kırmızı-Krem										

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.48. BB0000014310 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014310
Eserin adı	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhîr (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ebu'l-Kemal Ahmed Asım
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Zilhicce 1230 / 14 – 23 Kasım 1815
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Lugat) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	217x344x6 – 217x344x6
Metin bloğu enxboy mm	224x340
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	84 – 84
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	9+35+943s. (IV+ 489 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	II – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah				
Onarım G.		Kumaş	✓		Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		140μ
Metin K.		✓	✓				✓		160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓6	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Beyaz								

5. NOTLAR

Eser Lift Casting makinasında restore edilmiştir.

Şiraze kolonu iki formada bir atılmış. Yani bir atılmış bir atlatılmış.

3.4.49. BB0000021462 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000021462
Eserin adı	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzil, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	El-hâc Mehmed Edîb b. Mehmed Dervîş
Basımevi	Mârifet-i Abdü'l Mezneb? Es-Seyyid Abdurrahim
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	125x174x2 – 125x174x2
Metin bloğu enxboy mm	130x178
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 28
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	256 s. (128 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız									Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	200µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

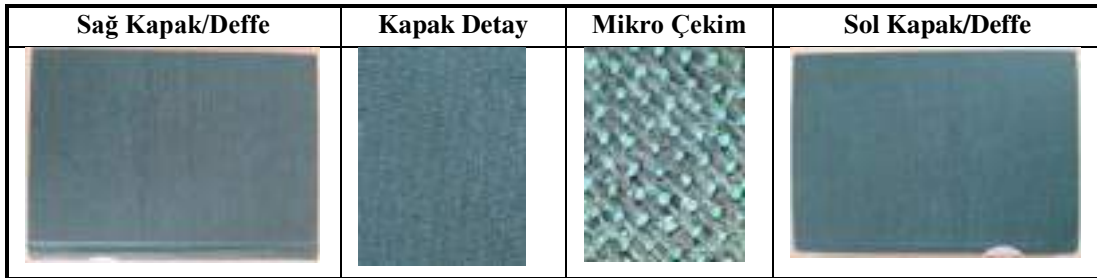
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4	6		Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek Var		Yok	✓	Baş Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek Var		Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim	
	Baş Var		Yok	✓			
	Örme		Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer				
	İplik rengi:						

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Der kenarda elle notlar tutulmuştur.

3.4.50. BB00021678/1 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB00021678/1
Eserin adı	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzil, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	El-hâc Mehmed Edîb b. Mehmed Dervîş
Basımevi	Mârifet-i Abdü'l Mezneb? Es-Seyyid Abdurrahim
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	120x186x2 – 120x186x2
Metin bloğu enxboy mm	125x180
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30-30
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+ 256+14 s. (I+128+VII yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (pembe karton)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

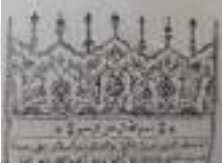
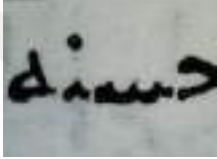
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	200µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep	
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep	
Minyatür				Mavi mürekkep	
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.51. BB0000007770 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000007770
Eserin adı	Menâsik-i Hâc (Nehcetü'l-Menâzil, Nehcetü'l- Menâsik, Rûznâme-i Seyehât)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	El-hâc Mehmed Edîb b. Mehmed Derviş
Basımevi	Mârifet-i Abdü'l Mezneb? Es-Seyyid Abdurrahim
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Cemâziyelevvel 1232 / 19 Mart 1817
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	120x176x2 – 120x175x2
Metin bloğu enxboy mm	121x176
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	35 – 24
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	256 s. (128 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

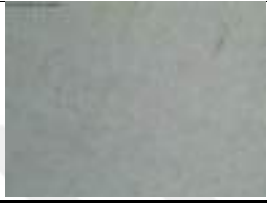
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

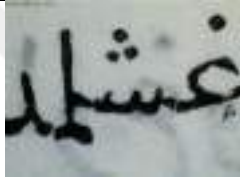
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.52. BB0000010567 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000010567
Eserin adı	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh Takıyyüddin Mehmed b. Pir Ali Birgivi (Kadıẓâde Birgivi, Kadıẓâde Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûli)
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Ramazan 1232 / 4 – 14 Ağustos 1817
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	137x218x2 – 137x218x2
Metin bloğu enxboy mm	140x210
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 28
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+ 288 s. (II+ 144 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Kırmızı	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

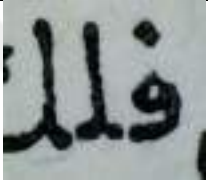
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		120μ
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		 		
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme		Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓				
	İplik rengi: Mavi-Beyaz							

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Sırt dikişi bir forma dikilirken diğer formaya atlamalı.

3.4.53. BB0000023761 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000023761
Eserin adı	Şerhu Tuhfetü'l-Manzûmeti'd-Dürriye fî Lugati'l Fârsiyye ve'd Deriyye (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî, Tuhfe-i Şerh-i Hayâtî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Ahmed Hayatî
Basımevi	Dârü'ttübâati's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 15 Cemâziyelevvel 1237 / 7 Şubat 1822
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x236x3 – 150x236x3
Metin bloğu enxboy mm	152x228
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	41 – 44
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	511 s. (256 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt	✓	✓	Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer	✓					

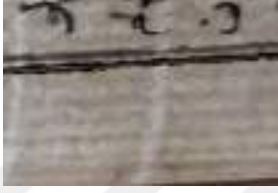
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

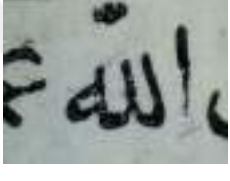
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.54. BB0000014300 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014300
Eserin adı	Netîcetü'l-Fetâvâ (Fetva Mecmuası)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Hafız Mehmed b. Ahmed b. Şeyh Mustafa El-Kuddûsî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye (Mârifet-i İbrahim Saib müdür Dârüttübâa)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Şabân 1237 / 21 Mayıs 1822
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x217x2 – 145x217x2
Metin bloğu enxboy mm	145x209
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	48 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+683 s. (II+342 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

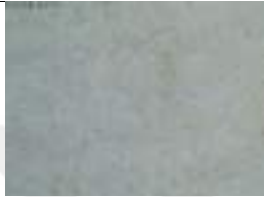
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

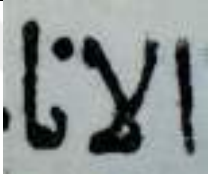
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel				Altın mürekkep	
Tezhip				Kırmızı mürekkep	
Minyatür				Mavi mürekkep	
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep	

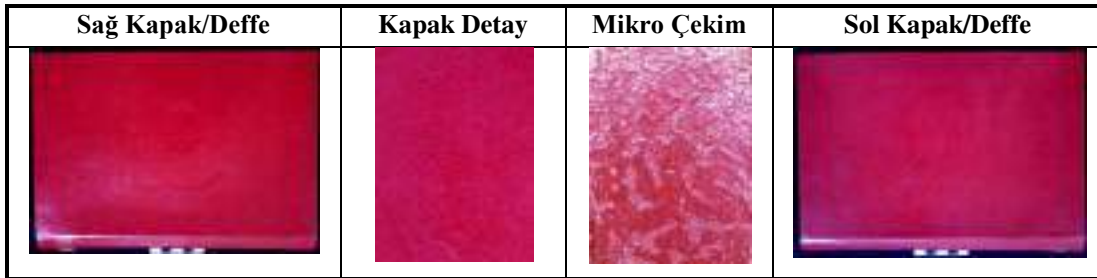
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓3
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Beyaz			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme		✓	Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı		✓	Diğer				
	İplik rengi: Mavi-Kırmızı							

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.55. BB0000007777 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000007777
Eserin adı	Netîcetü'l-Fetâvâ (Fetva Mecmuası)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Hafız Mehmed b. Ahmed b. Şeyh Mustafa El-Kuddûsî
Basımevi	Dârüttıbâatî'l-Ma'mûretî's-Sultâniyye (Mârifet-i İbrahim Saib müdür Dârüttıbâat)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Şabân 1237 / 21 Mayıs 1822
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Din / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	152x233x3 – 152x233x3
Metin bloğu enxboy mm	152x224
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	62 – 55
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+683 s. (II+342 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo	✓			
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

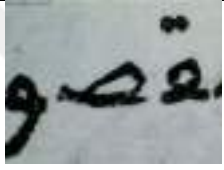
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	140μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme			Yapıştırma	✓						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sonda kırmızı mürekkeple yazılmış not var.

3.4.56. BB0000014103 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014103
Eserin adı	Mir'atü'l-Alem minel heyete (Risâleti'l-Müsemmat be Mir'atü'l-Alem) (Ali Kuşçu'nun Fethiyye'sinin çevirisi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mir Seyyid Ali Paşa
Basımevi	Dârüttıbâati'l-Âmire
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1239 / 22 Şubat – 3 Mart 1824
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Talik
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	132x206x2 – 132x206x2
Metin bloğu enxboy mm	135x199
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 17
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	130 s. + bağımsız 4 ayrı sayfada şekiller var (65 + IV yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

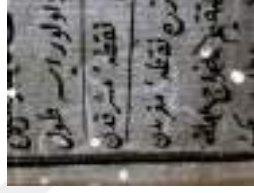
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

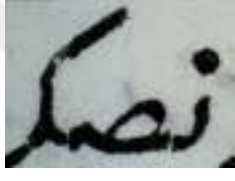
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Der kenarda da basılı metin var.

3.4.57. BB0000014017 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014017
Eserin adı	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh Takıyyüddin Mehmed b. Pir Ali Birgivi (Kadızzâde Birgivi, Kadızzâde Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûli)
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Konstantiniye / Evâsıt-ı Muharrem 1241 / 26 Ağustos – 4 Eylül 1825
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x223x2 – 145x223x2
Metin bloğu enxboy mm	148x213
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	29 – 30
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	288 s. (144 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi	✓			
Diğer		Karton		✓	Diğer				

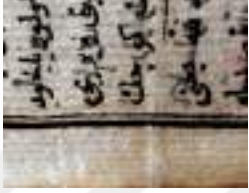
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

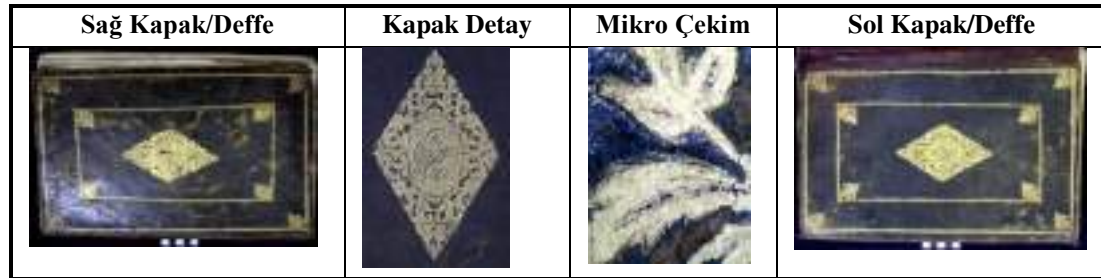
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓3
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme	✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer					
	İplik rengi: Mor-Sarı							

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.58. BB0000000753 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000753
Eserin adı	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I-II C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İmâm Rabban'î Muhammed el Hasan el Şeybanî (Seyyid Mehmed Münib el Ayıntâbî)
Basımevi	Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib (Dârüttibâati'l-Âmire müdürü)
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	215x335x3 – 210x334x3
Metin bloğu enxboy mm	235x340
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 58
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	10+357+373 s. (V+ 365 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

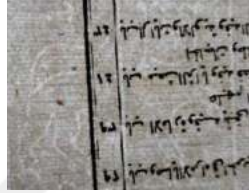
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.		Sıcak altın yaldız						Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		140μ
Metin K.		✓	✓				✓		170μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz		
Kolon Dikişi	Etek Var		Yok	✓	Baş Var		Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim
	Baş Var	✓	Yok				
	Örme		Yapıştırma	✓			
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓			
	İplik rengi: Pembe - Beyaz						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır. Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.
Cildde şemsede 1231 tarihi var.

3.4.59. BB0000014070 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014070
Eserin adı	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I-II C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İmâm Rabban'î Muhammed el Hasan el Şeybanî (Seyyid Mehmed Münib el Ayıntâbî)
Basımevi	Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib (Dârüttibâati'l-Âmire müdürü)
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	220x335x4 – 220x335x4
Metin bloğu enxboy mm	225x337
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	78 – 62
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+357+373 s. (II+ 365 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız				Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

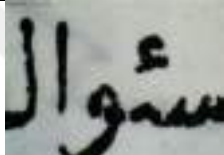
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		200μ
Metin K.		✓	✓				✓		130μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Krem								

5. NOTLAR

Cildde şemsede 1231 tarihi var.

Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) mevcuttur.

3.4.60. BB0000021793 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000021793
Eserin adı	Tercüme-i Şerh-i Siyerü'l-Kebîr I-II C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İmâm Rabban'î Muhammed el Hasan el Şeybanî (Seyyid Mehmed Münib el Ayıntâbî)
Basımevi	Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib (Dârüttibâati'l-Âmire müdürü)
Basım yeri / yılı	... / Gurre-i Safer 1241 / 15 Eylül 1825
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	212x318x4 – 212x320x4
Metin bloğu enxboy mm	216x324
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 55
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	10+357+373=730 s. (V+ 365 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks		✓	Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

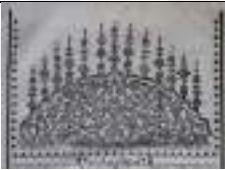
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		150μ
Metin K.		✓	✓				✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4	6		Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi	İplik rengi: Beyaz			
Kolon Dikişi	Etek Var	✓	Yok	Baş Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş Var	✓	Yok				
	Örme	✓	Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓			
	İplik rengi: Krem						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.61. BB0000013927 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013927
Eserin adı	Tuhfe-i Vehbî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Ma'mûre (Fetûl hac İbrahim Saib)
Basım yeri / yılı	... / 1241 / 1825 – 26
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilimi (Farsça) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x205x2 – 145x205x2
Metin bloğu enxboy mm	144x200
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	15 – 14
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	65 s. (33 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				✓
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Her sayfa iki sütüne bölünmüş.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓						✓	150μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

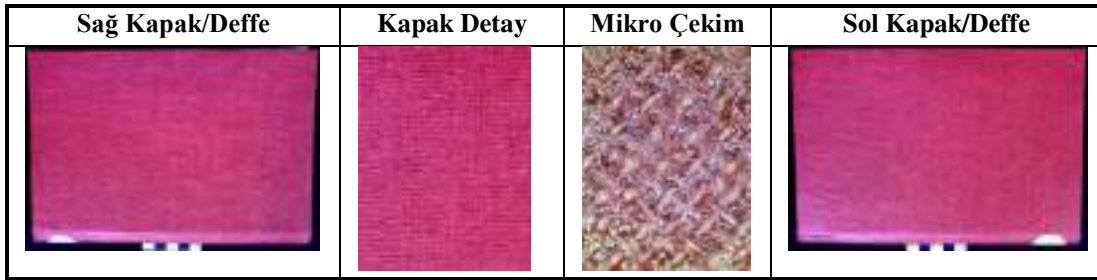
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Bordo				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Bordo				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Yeşil								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.63. BB0000003738 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000003738
Eserin adı	Nazmü'l-Cevâhir (Manzûmetü Mûtecevme)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Nazmül Seyyid Hasan Aynî tashih ve tahkikiyle
Basımevi	Dârüttübâatî'l-Âmire
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Şevval 1241 / 19 – 28 Mayıs 1826
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	148x231x2 – 148x231x2
	Metin bloğu enxboy mm
	147x224
	Ön kenar – Sirt kalınlığı mm
	34 – 19
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	112 s. (56 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo	✓			
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

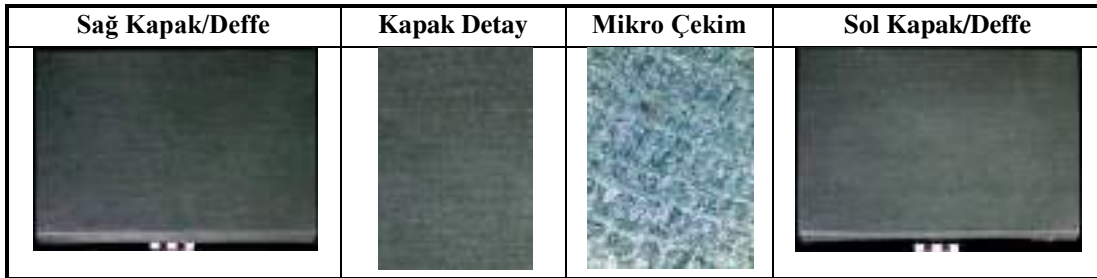
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓3			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	Yok	✓								
	Örme		Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer									
	İplik rengi:											

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmakta. Sırt dikişinde, ortada enli bir şerit kullanılmıştır. Sırt dikiş desteği olan sicim ve şeritler bir/tek durak olarak sayılmıştır.

3.4.64. BB0000006086 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000006086
Eserin adı	Ahter-i Kebîr (Ahterî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa b. Şemseddin el-Karahisarî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Ma'mûretî's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Ramazan 1242 / 26 Nisan 1827
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	192x294x2 – 192x294x2
Metin bloğu enxboy mm	195x285
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	67 – 63
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	709 s. (355 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓					
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo						
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton		✓	Diğer						

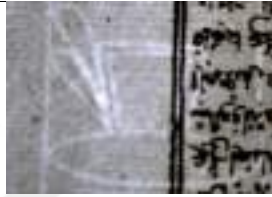
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme			Yapıştırma	✓						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Bordo-Beyaz										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Eser kenarlardan traşlanmış.

3.4.65. BB0000000446 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000446
Eserin adı	Ahter-i Kebîr (Ahterî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa b. Şemseddin el-Karahisarî
Basımevi	Dârü'ttâatî'l-Ma'mûretî's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 29 Ramazan 1242 / 26 Nisan 1827
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	192x290x2 – 192x289x2
Metin bloğu enxboy mm	195x300
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	75 – 68
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	709 s. (355 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATİ

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız								Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		✓
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Bordo-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sırt dikişinde ortadaki iki durakta destek olarak şerit kullanılmış.

3.4.66. BB0000014650 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014650
Eserin adı	Fetâvâ-yı Abdürrahîm I. – II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyhülislâm Menteşzâde Abdürrahîm Efendi
Basımevi	Dârü'ttâ'îl-Ma'mûreti's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 25 Rebîülâhîr 1243 / 15 Kasım 1827
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x312x3 – 185x304x3
Metin bloğu enxboy mm	188x312
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	110 – 82
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	28+578+584s. (XIV+ 581 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (Ebru)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç			Keçi	?	Koyun	?	Dana	?
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓						
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah							
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo							
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız											Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		300μ
Metin K.		✓	✓				✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓3
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme	✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer					
	İplik rengi: Yeşil-Krem							

5. NOTLAR

Deriye desen uygulandığından dolayı deri cinsi tespit edilememiştir.

şiraze örgüsü için de birkaç kat ip birbirine dolandırılarak oluşturulmuş ve örülmüştür.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır. Derkenarda da baskı metin bulunmaktadır.

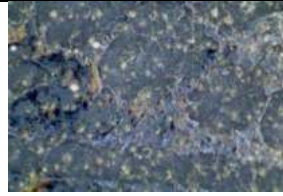
3.4.67. BB0000022828 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000022828
Eserin adı	Fetâvâ-yı Abdürrahîm I. – II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyhülislâm Menteşzâde Abdürrahîm Efendi
Basımevi	Dârü'ttâbâti'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 25 Rebîülâhir 1243 / 15 Kasım 1827
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	185x299x3 – 188x295x3
Metin bloğu enxboy mm	190x299
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	101 – 90
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	25+578+584 s. (XII+ 581 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb						
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız								Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

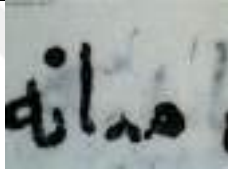
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahve			
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓				
	Örme		Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer					
	İplik rengi:							

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır.

Derkenarda da baskı metin bulunmaktadır.

3.4.68. BB0000015581 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000015581
Eserin adı	Fetâvâ-yı Abdürrahîm II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyhülislâm Menteşzâde Abdürrahîm Efendi
Basımevi	Dârü'ttîbâati'l-Ma'mûreti's-Sultâniyye
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / 25 Rebîülâhîr 1243 / 15 Kasım 1827
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	194x300x4 – 194x300x4
Metin bloğu enxboy mm	186x292
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 52
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	16 – 25+584 s. (VI+292 yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I Ebru baskısı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç								
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun		Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo							
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				?	✓				180μ
Metin K.		✓	✓				✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem					
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok						
	Örme			Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓						
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz kumaş.									

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		130μ
Metin K.		✓	✓			?	✓		150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Yeşil				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Yeşil				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Yeşil								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.70. BB0000014154 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014154
Eserin adı	Üss-i Zafer
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sahaflar Şeyhizâde Seyyid Mehmed Esad Efendi
Basımevi	Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib (Dârütübâati'l-Amire reisi)
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Şevval 1243 / 6 – 16 Mayıs 1828
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x220x3 – 155x220x3
Metin bloğu enxboy mm	155x220
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	35-22
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	2+3+4+259+2+2 s. (I+II+II+129+I+Iyp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç			Keçi	?	Koyun	?	Dana	?
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓						
2. Kullanım		Ebru			Siyah							
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo							
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

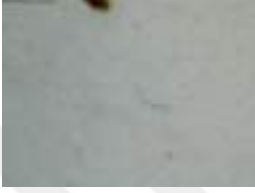
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip					Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Deri cinsi hasar sebebi ile tespit edilemiyor.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.71. BB0000000375 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000375
Eserin adı	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Kadızâde Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûlî (Kadızâde Birgivi, Takıyyüddin Mehmed Birgivi)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i İbrahim Saib müdir-i Dârüttübâati'l-Âmire)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâhir-i Muharrem 1244 / 3 – 13 Ağustos 1828
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimleri İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x205x3 – 140x208x3
Metin bloğu enxboy mm	140x208
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	40-30
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+ 352 s. (II+ 176)/23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb						
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

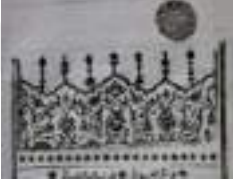
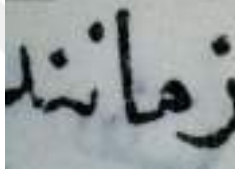
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓						✓	130μ
Metin K.		✓	✓					✓	130μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Der kenarda basılı metin bulunmaktadır.

Sol kapta deri yüzeyde eski harflerle yazılmış ve fakat okunamayan bir yazı bulunmaktadır.

3.4.72. BB0000005898 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000005898
Eserin adı	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Kadızâde Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûlî (Kadızâde Birgivi, Takıyyüddin Mehmed Birgivi)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i İbrahim Saib müdir-i Dârüttübâati'l-Âmire)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâhir-i Muharrem 1244 / 3 – 13 Ağustos 1828
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimleri İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	133x190x2 – 132x191x2
Metin bloğu enxboy mm	143x192
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	42 – 34
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4 +352 s. (II+176 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız							Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

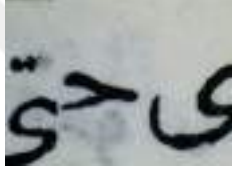
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	160μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem-Kahve				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Sarı-Yeşil								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sertab içindeki ebru baskıdır.

3.4.73. BB0000011828 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000011828
Eserin adı	Hilyetü'n-Nâcî (Hâşiye-i Halebî Sagîr) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mustafa Hulûsî b.Mehmet Güzelhisârî
Basımevi	Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib (Dârü'ttübâati'l-Âmire müdiri)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâhir-i Rebîülevvel 1244 / 1 – 11 Ekim 1828
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe – Arapça / Din / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	131x204x3 – 133x208x3
Metin bloğu enxboy mm	143x205
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	50 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	845 s. (423 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I (mor sonradan)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız						Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				250μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezvinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

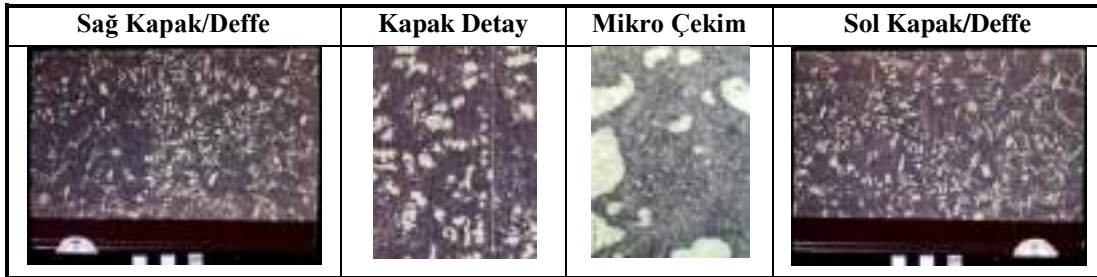
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade mevcuttur.

Der kenarda basılı metin bulunmaktadır.

3.4.74. BB0000014708 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014708
Eserin adı	Tuhfe-i Vehbî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	Dârü'ttîbâatî'l-Ma'mûre (Devleti aliye-i Osmaniye, be Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib)
Basım yeri / yılı	 / 1245 / 1829 – 30
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Manzum) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	135x202x2 – 135x202x2
Metin bloğu enxboy mm	121x190
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 10
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	75 s. (38 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓			

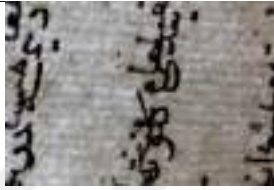
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi: Görünmüyor				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

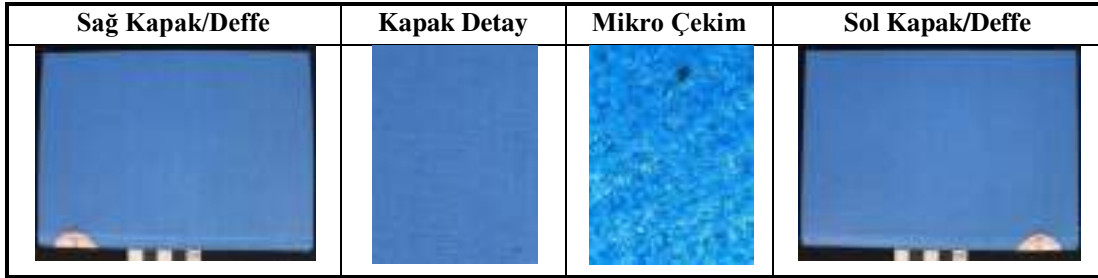
5. NOTLAR

Sırt dikişinin sırtta açılmış deliklere geçirilen iple yapıldığı (Çin dikişi) düşünülmektedir.

Sayfalar iki sütuna bölünerek metin basılmıştır.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.75. BB0000013404 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013404
Eserin adı	Tuhfe-i Vehbî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Ma'mûre (Devleti aliye-i Osmaniye, be Mârifet-i el-Hac İbrahim Saib)
Basım yeri / yılı	 / 1245 / 1829 – 30
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Manzum) / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	130x188x2 – 130x188x2
Metin bloğu enxboy mm	182x127
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 14
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	71s. (36 yp.) / 21 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe mukavva

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

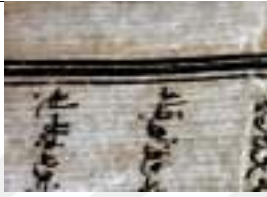
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe							Sertab				Mikleb					
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

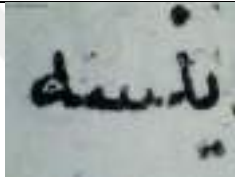
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz		
Kolon Dikişi	Etek Var		Yok	✓	Baş Var		Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek Var		Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim
	Baş Var		Yok	✓			
	Örme		Yapıştırma	✓			
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer				
	İplik rengi:						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır.

Sayfalar iki sütuna bölünerek metin basılmıştır.

3.4.76. BB0000014644 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014644
Eserin adı	Fetâvâ-yı Ali Efendi I. – II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyhülislâm Çatalcalı Ali b.Muhammed (Şeyhülislâm Müfti el nam Ali Efendi)
Basımevi	Dârü'ttübâa (fi beldetül Kostantiniye)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evvel-i Zilkâde 1245 / 24 Nisan 1830
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe – Arapça / Din / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	169x269x3 – 173x270x3
Metin bloğu enxboy mm	269x169
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	90 – 69
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+875 s. (IV+436 yp.) / 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I Yeşil kâğıt (sonradan)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb						
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

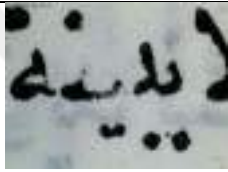
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				120μ
Metin K.		✓	✓				✓		120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

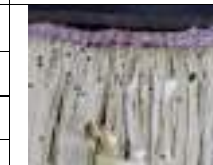
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

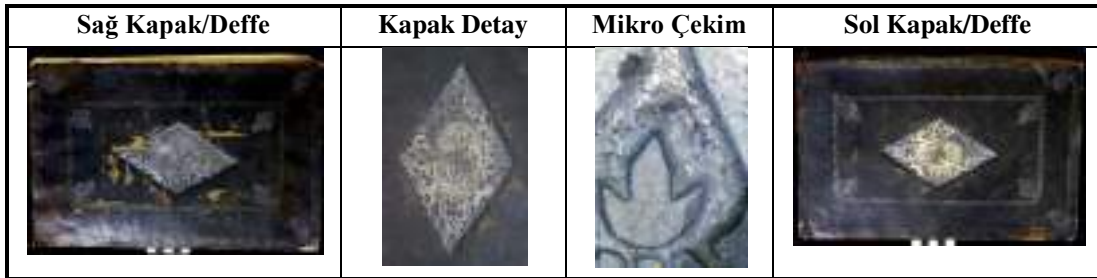
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓		
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Mor						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer								
	İplik rengi: Pembe-Krem										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.77. BB0000009080 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000009080
Eserin adı	Fetâvâ-yı Ali Efendi I. – II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyhülislâm Çatalcalı Ali b.Muhammed (Şeyhülislâm Müfti el nam Ali Efendi)
Basımevi	Dârü'ttübâa (fi beldetül Kostantiniye)
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evvel-i Zilkâde 1245 / 24 Nisan 1830
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe – Arapça / Din / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	180x280x3 – 180x280x3
Metin bloğu enxboy mm	175x280
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 70
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	875 s. (438 yp.) / 35 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız				Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		170μ
Metin K.		✓	✓				✓		170μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var		Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var		Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓						
	İplik rengi: Sarı-Yeşil										

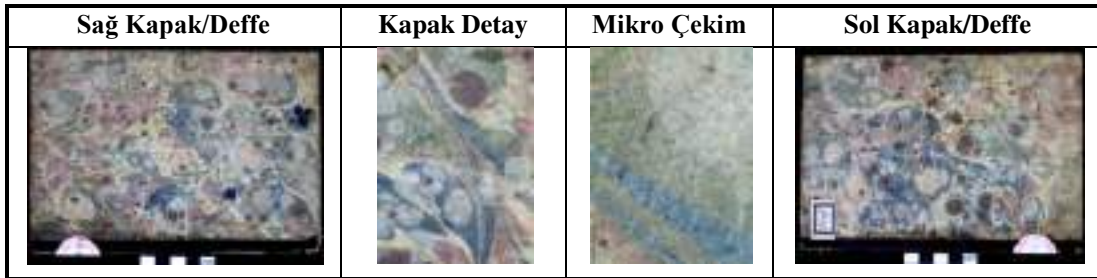
5. NOTLAR

Fihristte bazı konu başlıklarının etrafı sonradan kırmızı kalemle boyanarak işaretlenmiş.

Cildde 1231 tarihi var. Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Şirazede birkaç kat iplik katlanarak saç örgüsü yapılıp dikilmiştir.

3.4.78. BB0000014579 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014579
Eserin adı	Subha-i Sıbyân
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ebul Fazıl Muhammed b. Ahmed el Rumî
Basımevi	Dârüttbâati'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Daru's-Saltanatü's-Seniye / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1246 / 28 Ekim – 6 Kasım 1830
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	135x195x1 – 135x195x1
Metin bloğu enxboy mm	137x195
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	5 – 8
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	35s. (18 yp.) / 23-24 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

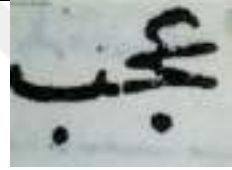
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

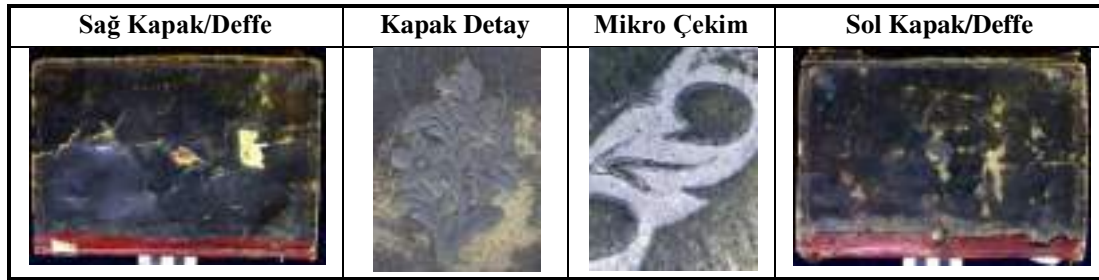
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır.

3.4.79. BB0000000749 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000749
Eserin adı	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh Takıyyüddin Mehmed b. Pir Ali Birgivi (Kadızzâde Birgivi, Kadızzâde Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûli)
Basımevi	Dârü'ttâbi'î'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetül Aliye / Evâsıt-ı Cemâziyelâhir 1246 / 27 Kasım – 6 Aralık 1830
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	148x223x3 – 150x22x3
Metin bloğu enxboy mm	152x222
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	39 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+288 s. (II+144 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

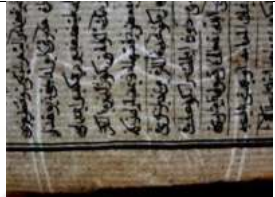
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

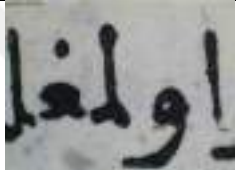
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	200μ
Metin K.		✓	✓					✓	200μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

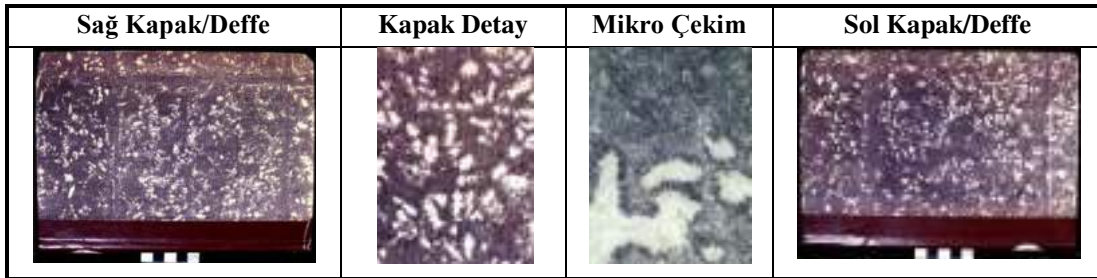
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Bordo				
Kolon Dikişi	Etek Var	✓	Yok		Baş Var	✓		Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Bordo				
Şiraze Örgüsü	Etek Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş Var	✓	Yok						
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Bordo-Krem								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır.

3.4.80. BB0000014638 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014638
Eserin adı	Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fî Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye (Şerh-i Birgivi)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh Takıyyüddin Mehmed b. Pir Ali Birgivi (Kadızzâde Birgivi, Kadızzâde Ahmed b. Mehmed Emin Islâmbûli)
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetül Aliye / Evâsıt-ı Cemâziyelâhir 1246 / 27 Kasım – 6 Aralık 1830
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	152x221x1 – 152x221x1
Metin bloğu enxboy mm	145x210
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	32 – 30
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+288 s. (II+144 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

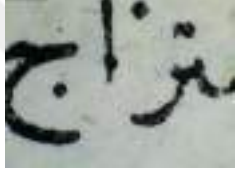
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		160μ
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Mavi-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.81. BB0000011194 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000011194
Eserin adı	Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziyye (İlmi Cebirden Muaddelatı Şâmil Makâle-i Sâlise) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mühendishâne-i Berr-i Hümâyûn Başhocası El Hâc Hâfız İshâk Efendi
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Muharrem 1247 / 2 – 12 Temmuz 1831
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	152x228x3 – 153x228x3
Metin bloğu enxboy mm	225x150
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 48
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	16+ 512 s.+6 (şekil) (VIII+256+6 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo						
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer	✓					

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

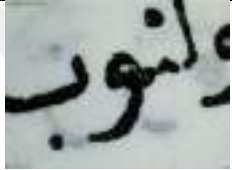
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	250μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

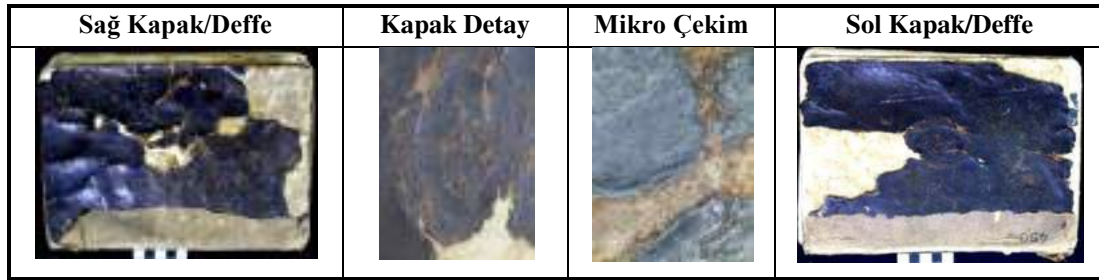
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer								
	İplik rengi: Yeşil-Krem										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Her formada kolon bulunmamaktadır.

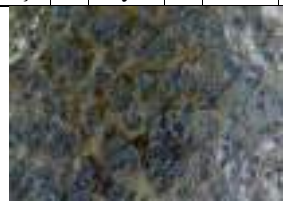
3.4.82. BB0000019227 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000019227
Eserin adı	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Debbağzâde Nûman Efendi (Numan Hafid Şeyhülslâm Debbağzâde ve Kadı)
Basımevi	Dârüttıbâati'l-Kaine
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetül Aliye / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248/15 – 25 Kasım 1832
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x228x3 – 155x228x3
Metin bloğu enxboy mm	164x231
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	46 – 43
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	(3– 31)+417+2 s. (XIV+ 209+I yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız											Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

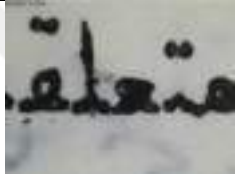
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓			✓	200μ
Metin K.		✓	✓					✓	250μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezvinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Siyah				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

2. ve 3. sayfada diğer sayfalardan farklı olarak metin düz cetvel yerine ince bir bordürle çevrili.

Kolon dikişlerinden krem rengi küçük bir ip kalıntısı bulunmaktadır.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır. Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.

3.4.83. BB0000022751 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000022751
Eserin adı	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Debbağzâde Nûman Efendi (Numan Hafid Şeyhülislâm Debbağzâde ve Kadı)
Basımevi	Dârüttıbâatî'l-Kaine
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetül Aliye / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248/15 – 25 Kasım 1832
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x225x3 – 160x225x3
Metin bloğu enxboy mm	164x22
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	43 – 34
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	32+417+2 s. (XVI+209+I yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

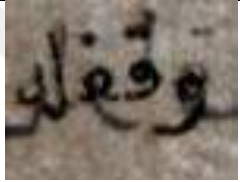
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	120μ
Metin K.		✓	✓					✓	100μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok				
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	✓	Yok								
	Örme		✓	Yapıştırma								
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓								
	İplik rengi: Krem											

5. NOTLAR

Hem sayfa numarası hem reddade bulunmakta. 2. ve 3. sayfada metin ince bir bordürle çevrilidir.

Metinde kullanılan kâğıdın mührelenmiş olabilir.

Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		160μ
Metin K.		✓	✓					✓	130μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi Pembe:				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Pembe				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme	✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Yeşil-Krem								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır. Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.
2. ve 3. sayfada diğer sayfalardan farklı olarak metin düz cetvel yerine ince bir bordürle çevrilidir.

3.4.85. BB0000007774 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000007774
Eserin adı	Tuhfetü's-Sukûk (Tercüme-i Câmi el-Sakk)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Debbağzâde Nûman Efendi (Numan Hafid Şeyhülislâm Debbağzâde ve Kadı)
Basımevi	Dârüttıbâati'l-Kaine
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetül Aliye / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15 – 25 Kasım 1832
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x220x3 – 160x221x3
Metin bloğu enxboy mm	167x221
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 36
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	3–32+417+2 s. (XIV+209+I yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı		
Yekşah (Cetveller)				Yekşah (Cetveller)								Yekşah (Cetveller)	Tezyinat Tek.	

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓?					130μ
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

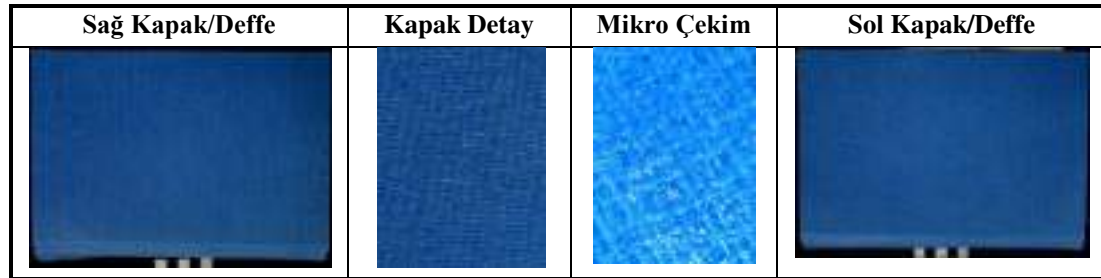
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Siyah							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi: Kahverengi (kalıntı)							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	Yok	✓								
	Örme		Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer									
	İplik rengi:											

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır. Der kenarda da basılı metin bulunmaktadır.
2. ve 3. sayfada diğer sayfalardan farklı olarak metin düz cetvel yerine ince bir bordürle çevrilidir.

3.4.86. BB0000011362 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000011362
Eserin adı	Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziyye III. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mühendishâne-i Berr-i Hümâyûn Başhocası Elhâc Hâfız İshâk Efendi
Basımevi	Mârifet-i el-Hâc İbrahim Saib (Müdür-i Dârüttübâati'l-Âmire)
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1248 / 15 – 25 Kasım 1832
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	148x228x3 – 148x228x3
Metin bloğu enxboy mm	151x221
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	12+649 + 15 (şekil) s. (VI+ 325+XV yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I Pembe karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

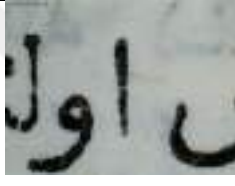
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Kitabın sonunda büyük ebatlı 15 sayfada çeşitli bilimsel çizimler mevcuttur.

3.4.87. BB0000010440 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000010440
Eserin adı	Şerh-i Gülistân (Şerh-i Sûdî-i Bosnavî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ahmed Sûdî-i Bosnavî (Tashihi Şeyhzâde es Seyyid Mehmed Esad İslâmbolî)
Basımevi	Mevalî fehâmdan Reisül Küttâb Vasıf Efendizâde Abdullah Lebîb? Efendinin İşbu tabına muvaffak olduğu mısra-i matbuadır.
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Safer 1249 / 10 – 20 Temmuz 1833
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	200x295x3 – 200x293x3
Metin bloğu enxboy mm	204x296
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 43
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+514+2 s. (II+257+I yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.		Sıcak altın yaldız		Sıcak altın yaldız		Sıcak altın yaldız		Sıcak altın yaldız		Tezyinat Tek.		

3. METİN BLOĞU

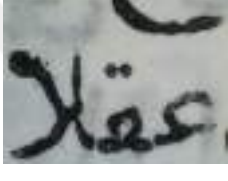
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓		✓		180μ
Metin K.		✓	✓				✓		160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Krem								

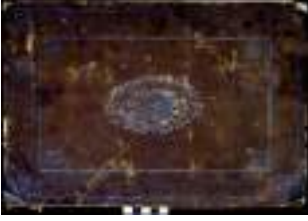
5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Der kenarda yer yer basılı açıklamalar bulunmaktadır.

Şiraze örgüsünde birkaç kat ip birbirine dolanarak örülmüş ve balıksırtı deseni verilmeye çalışılmıştır.

3.4.88. BB0000013130 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013130
Eserin adı	Şerh-i Gülistân (Şerh-i Sûdî-i Bosnavî)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ahmed Sûdî-i Bosnavî (Tashihi Şeyhzâde es Seyyid Mehmed Esad İslâmbolî)
Basımevi	Mevalı fehmandan Reisül Küttab Vasıf Efendizâde Abdullah Lebib? Efendinin İşbu tabına muvaffak olduğu mısra-i matbuadır.
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Safer 1249 / 10 – 20 Temmuz 1833
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	210x310x3 – 210x310x3
Metin bloğu enxboy mm	205x310
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+514+2 s. (II+257+I yp.) / 37 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I mavi

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb			
Ön		Arka									
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok	✓	Var	✓	Yok	✓
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız				Teknik Yapısı			
								Tezyinat Tek.			

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓		✓		220μ
Metin K.		✓	✓				✓		140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	6			Diğer	✓5
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok				
	Örme	✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓				
	İplik rengi: Yeşil-Krem							

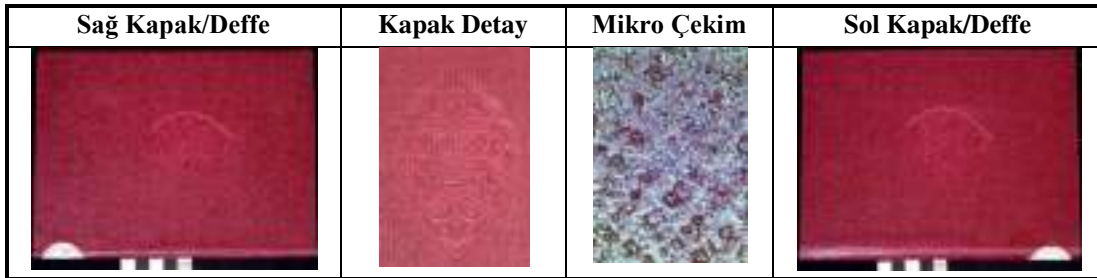
5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade mevcuttur.

Der kenarda yer yer basılı açıklamalar bulunmaktadır.

Şiraze örgüsünde birkaç kat ip birbirine dolanarak örülmüş ve balıksırtı deseni verilmeye çalışılmıştır.

3.4.89. BB0000000657 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000657
Eserin adı	Risâle-i Birgivi (Vasıyyetnâme)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed b. Pir Ali Birgivi (Kadızzâde Birgivi, Şeyh Takıyyüddin Mehmed Birgivi)
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Seyyid Mehmed Esad ül Arif be Şeyhzâde)
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Şevval 1249 / 21 Şubat – 2 Mart 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x196x2 – 140x196x2
Metin bloğu enxboy mm	135x190
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	15 – 14
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+ 49 s. (II+25 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I Pembe karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe							Sertab				Mikleb					
Ön			Arka													
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

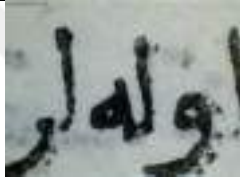
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

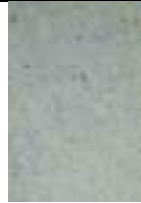
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.90. BB0000013517 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013517
Eserin adı	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhîr (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ebu'l-Kemal Ahmed Âsım (Âsım Efendi)
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / fî talatı'l-Muharrem 1250 / 10 – 19 Mayıs 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	Kapak / Deffe yok
Metin bloğu enxboy mm	220x342
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 102
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	939 s. (470 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	1 – 1

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe							Sertab				Mikleb					
Ön				Arka												
Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
															Tezyinat Tek.	

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		180μ
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz					
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok						
	Örme		✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer							
	İplik rengi: Krem-Kahverengi									

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Restorasyonu lift casting de yapılan eserin sırt dikişi, şiraze örgüsü yapılmış fakat cild takılmamıştır.

3.4.91. BB0000009487 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000009487
Eserin adı	El-Okyânûsü'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhîr (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ebu'l-Kemal Ahmed Âsım (Âsım Efendi)
Basımevi	
Basım yeri / yılı	... / fî istıtlâi talatı'l-Muharrem 1250 / 10 – 19 Mayıs 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	205x337x2 – 205x337x2
Metin bloğu enxboy mm	207x330
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	80 – 80
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	968 s. (484 yp.) (baştan ve sondan eksik)/ 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert	✓			
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

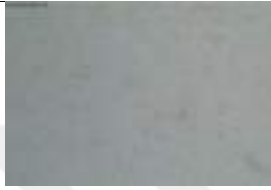
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

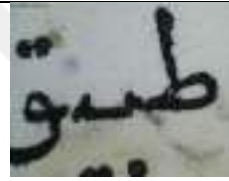
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

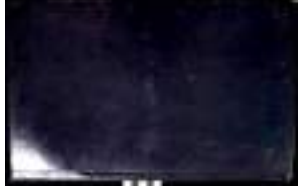
Sırt Dikişi	Var		Yok	✓	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi:				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze	Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓				
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Testere ile oyuklar açılıp sicimler yerleştirilmiş ve tutkalla yapıştırılmış olmalı. Forma içinde ip yok.

3.4.92. BB0000009488 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000009488
Eserin adı	El-Okyânûsü'l-Basîr fî Tercemeti'l-Kâmûsü'l Muhîr (El Okyânûs fî Tercemetü'l Kâmûs)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ebu'l-Kemal Ahmed Âsım (Âsım Efendi)
Basımevi	Tıbbât-ı Ali Sahil el Kemal
Basım yeri / yılı	... / fî istılâi talatı'l-Muharrem 1250 / 10 – 19 Mayıs 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	205x335x2 – 205x335x2
Metin bloğu enxboy mm	205x330
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	79 – 62
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	(Baştan eksik) 5 – 972 s. (484 yp.) / 41 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

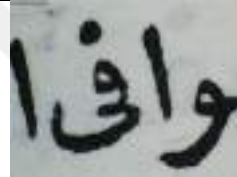
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var		Yok	✓	Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi:				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Testere ile oyuklar açılıp sicimler yerleştirilmiş ve tutkalla yapıştırılmış olmalı. Forma içinde ip yok.

Sayfalar rahat açılmıyor.

3.4.93. BB00022571/3 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB00022571/3
Eserin adı	Nazmü'l-Cevâhir (Manzûmetü Mûtecevme)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Nazmü'l Seyyid Hasan Aynî tashih ve tahkikiyle
Basımevi	Dârü'ttübâti'l-Âmire
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Rebîülâhir 1250 / 17 – 26 Ağustos 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	128x198x3 – 129x198x3
Metin bloğu enxboy mm	130x196
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	35 – 28
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	112 s. (1. Risale 29s; 2. Risale 124s)/ 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe kâğıt sonradan

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

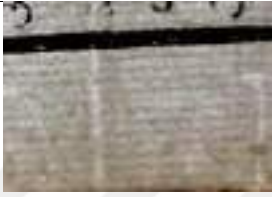
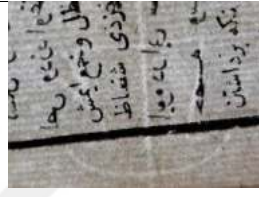
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.		Sıcak gümüş yaldız		Sıcak gümüş yaldız								Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

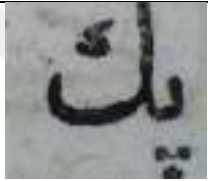
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				100μ
Metin K.		✓	✓					✓	170μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			Altın mürekkep	
Tezhip			Kırmızı mürekkep	
Minyatür			Mavi mürekkep	
Resim/Çizim			Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Krem-Yeşil?								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.94. BB0000002911 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000002911
Eserin adı	Terceme-i Pend-i Attâr li'-Şeyh İsmail Hakkı Kuddûs Serhümâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmail Hakkı Bursevî
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire (Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetil Nazire / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım – 3 Aralık 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler (Tasavvuf) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	151x230x2 – 157x232x2
Metin bloğu enxboy mm	160x233
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	75 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+689+2 s. (IV+345+I yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I Gri

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

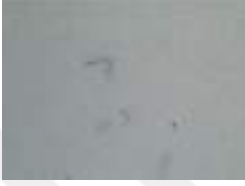
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

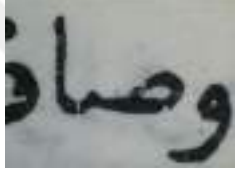
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓			✓	160μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi: Krem (kalıntı)				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Onarım derisinde de keçi derisi kullanılmıştır.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.95. BB0000000307 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000307
Eserin adı	Terceme-i Pend-i Attâr li'-Şeyh İsmail Hakkı Kuddûs Serhümâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmail Hakkı Bursevî
Basımevi	Dârü'ttîbâati'l-Âmire (Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetil Nazire / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım – 3 Aralık 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler (Tasavvuf) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	150x225x2 – 150x225x2
Metin bloğu enxboy mm	155x229
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 55
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+689+2 s. (IV+345+I yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

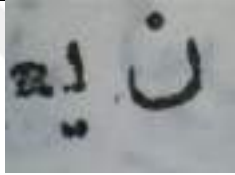
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	200μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	✓	İplik rengi: Krem			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓				
	İplik rengi: Krem								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Şiraze örgüsünde birkaç kat ip birbirine dolanarak örülmüş ve balıksırtı deseni verilmiş çalışılmıştır.

3.4.96. BB0000013953 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013953
Eserin adı	Terceme-i Pend-i Attâr li'-Şeyh İsmail Hakkı Kuddüs Serhümâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmail Hakkı Bursevî
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire (Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	Darul Hilafetil Nazire / Evâhir-i Receb 1250 / 23 Kasım – 3 Aralık 1834
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler (Tasavvuf) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	150x223x3 – 150x221x3
Metin bloğu enxboy mm	150x220
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	60 – 52
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	689 s. (345 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – (sonradan sarı düz kâğıt)

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo	✓			
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Soğuk baskı				Soğuk baskı								Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

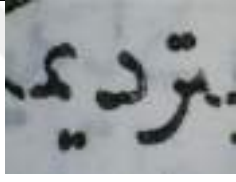
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				100μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

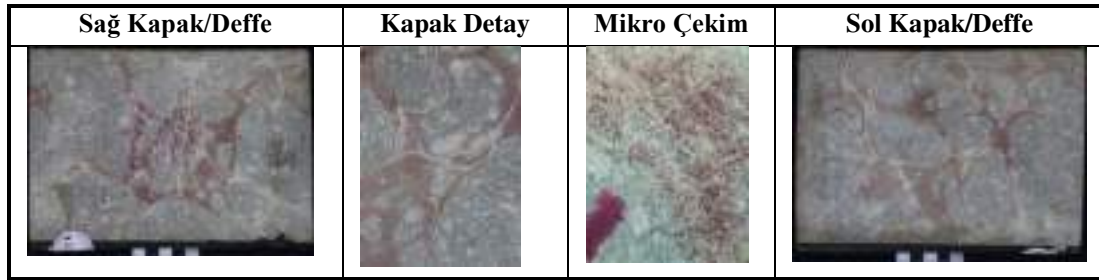
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz		
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze Mikro Çekim 	
	Baş	Var	✓	Yok			
	Örme		✓	Yapıştırma			
Şiraze deseni	Balıksırtı	?	Diğer				
	İplik rengi: Krem						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Şiraze örgüsünde birkaç kat ip birbirine dolanarak örülmüş ve balıksırtı deseni verilmeyle çalışılmıştır.

3.4.97. BB0000010262 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000010262
Eserin adı	Aksü'l-Merâyâ fî Ahzi'z-Zevâyâ
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mühendishâne-i Berr-i Hümayun Başhocası Elhâc Hâfız İshâk Efendi
Basımevi	Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad
Basım yeri / yılı	.../ Evâhir-i Zilkâde 1250 / 21 – 31 Mart 1835
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Doğa Bilimleri ve Matematik / Nesih
Ölçüleri	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x208x2 – 145x208x2
Metin bloğu enxboy mm	143x204
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	15 – 17
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	122+4 (Şekil-çizim) s. (61+IV yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		180μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

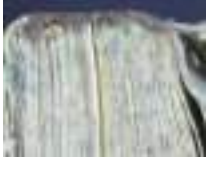
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim		✓		Yeşil mürekkep		

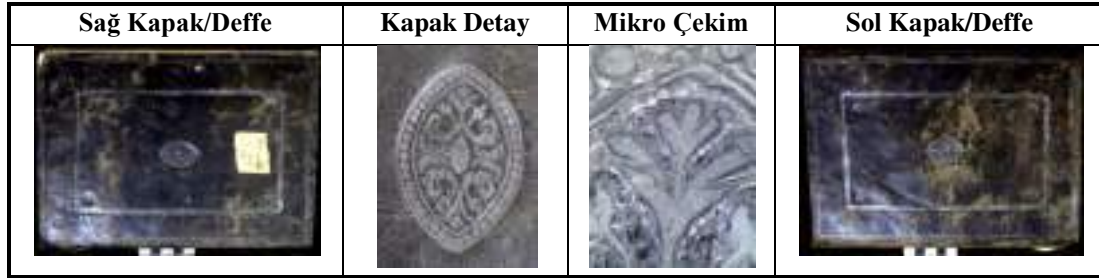
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.98. BB0000000807 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000807
Eserin adı	Tuhfe-i Şerh-i Hayâtî (Şerh-i Tuhfe-i Vehbî, Şerhu't-Tuhfeti'd-Dürriyye fi'l-Lugati'l-Fârisiyye)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Ahmed Hayâtî (Hayâtî Ahmed Efendi)
Basımevi	Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad
Basım yeri / yılı	Kostantiniye / Evâhir-i Ramazân 1251 / 10 – 20 Ocak 18
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Farsça Lugat) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x225x4 – 155x225x4
Metin bloğu enxboy mm	159x226
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	511s. (255 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun	Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo						
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer						

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

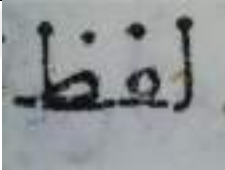
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	140μ
Metin K.		✓	✓					✓	180μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Kolon bölgesinde iğne deliklerinin bulunmaması kolon atılıp şiraze örülmediği anlamına gelmektedir.

3.4.99. BB0000000396 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000396
Eserin adı	Ahkâmü'l-Emrâz
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	August F. Chaumel / Mütercimi Osman Saib
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Sahaflar Şeyhizâde es-Seyyid Mehmed Esad).
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Rebûlâhir 1252 / 5 – 15 Ağustos 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Teknoloji, Uygulamalı Bilimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x209x2 – 140x210x2
Metin bloğu enxboy mm	142x208
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	20 – 20
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	177 s. (89 yp.) / 23-24 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

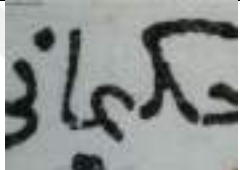
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	150μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

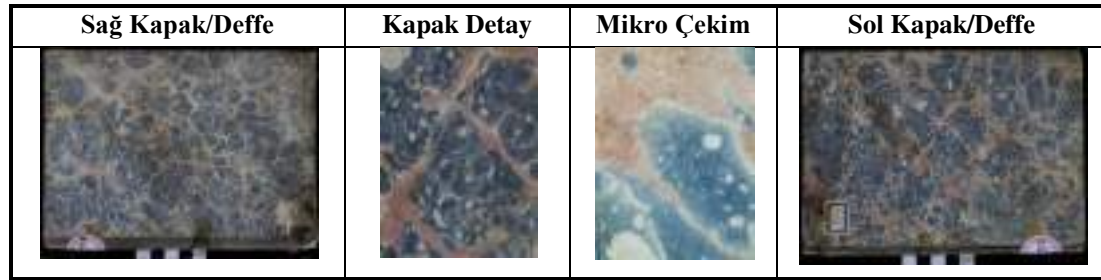
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Kahverengi							
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok			
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Kahverengi							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim				
	Baş	Var	✓	Yok								
	Örme		✓	Yapıştırma								
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer									
	İplik rengi: Krem - 2. Renk ?											

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.100. BB0000014230 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014230
Eserin adı	Me'dübetü'l-Hitân
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed Cemâleddin Karsizâde
Basımevi	Tâkvim-i Vekâyi-i Esniye (Mârifet-i Seyyid Ahmed Nazif Nazır-ı Vekâlet-i Takvim-i Vakayı)
Basım yeri / yılı	Dar'us Saltanatı'l-Aliye / Evâhir-i Rebûlâhir 1252 / 5 – 15 Ağustos 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Toplum Bilimleri / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	140x195x3 – 135x195x3
	Metin bloğu enxboy mm
	130x195
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	10 – 10
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8 +32 s. (IV+16 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I yeşil

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

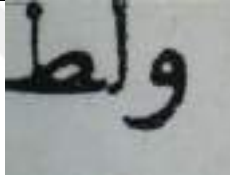
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓	✓	✓		200μ
Metin K.		✓	✓				✓		200μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sırt dikişi sırta çivi ile delikler açılarak (çin dikişi) yapılmıştır.

3.4.101. BB0000014406 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014406
Eserin adı	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos – 2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x226x2 – 152x226x2
Metin bloğu enxboy mm	152x226
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	83 – 55
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+847 s. (IV+ 424 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

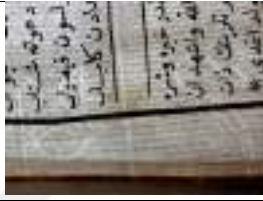
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız											Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

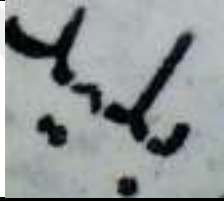
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		260μ
Metin K.		✓	✓					✓	180μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓	4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

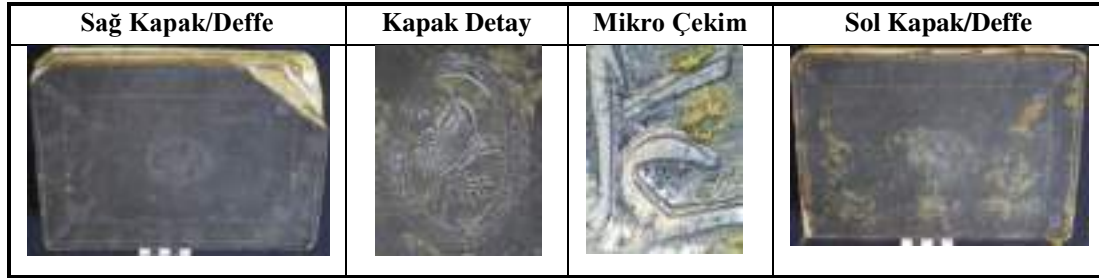
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Sarı								

5. NOTLAR

Cildde II. Mahmudun tuğrası basılmıştır.

Şiraze örgüsünde 7 kat olan ve birbirine sarılarak oluşturulmuş bir ip kullanılmıştır.

3.4.102. BB0000014592 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014592
Eserin adı	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos – 2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	154x235x3 – 154x233x3
Metin bloğu enxboy mm	155x234
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	90 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	K.Boy 8+847 s. (IV+ 424 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç			Keçi	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		✓		
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok	✓	Var		Yok	✓	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	140µ
Metin K.		✓	✓					✓	160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	✓	İplik rengi: Krem			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓				
	İplik rengi: Sarı								

5. NOTLAR

Şemsede II. Mahmud'un Tuğrası ile birlikte mahlas'ı olan Adli de yer almaktadır.

Şiraze örgüsünde 7 kat olan ve birbirine sarılarak oluşturulmuş bir ip kullanılmıştır.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.103. BB0000014659 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014659
Eserin adı	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	...
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos – 2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	170x231x5 – 157x234x2
Metin bloğu enxboy mm	163x235
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 40
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	(başı eksik 369'dan başlıyor) 847 s. (424 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım	✓	Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		
Soğuk baskı				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip				Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Sarı								

5. NOTLAR

Sol Kapak/Deffe şemsesinde II. Mahmud'un Tuğrası ile birliktemahlas'ı olan Adli de yer almaktadır. Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3. METİN BLOĞU

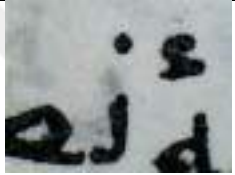
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4		6		✓	Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Yavruağzı-Beyaz								

5. NOTLAR

Şemsede II. Mahmud'un Tuğrası ile birliktemahlas'ı olan Adlî de yer almaktadır.

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

Dikiş desteği olarak şerit kullanılmıştır.

3.4.105. BB0000014060 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014060
Eserin adı	Târih-i Gülşen-i Maârif I. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	... (kitapta kayıt yoksa da Dârüttübâati'l-Âmire'de basılmıştır)
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1252 / 24 Ağustos – 2 Eylül 1836 (Kitabın kolofonunda yanlış olarak 1202 basılmış)
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x240x5 – 155x240x5
Metin bloğu enxboy mm	148x225
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	68 – 66
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+847 s. (IV+424 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	?	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Mor	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

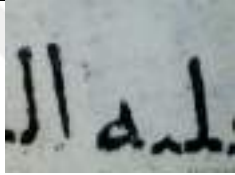
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓				✓		160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme			Yapıştırma	✓						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Krem-Mor kumaş										

5. NOTLAR

Sayfalarda hem reddade (ayak) hem numara mevcuttur.

3.4.106. BB0000000765 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000765
Eserin adı	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediye'tü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârü'ttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	162x238x3 – 162x238x3
Metin bloğu enxboy mm	160x225
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	50 – 60
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I yeşil karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	160µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Sarı-Kırmızı								

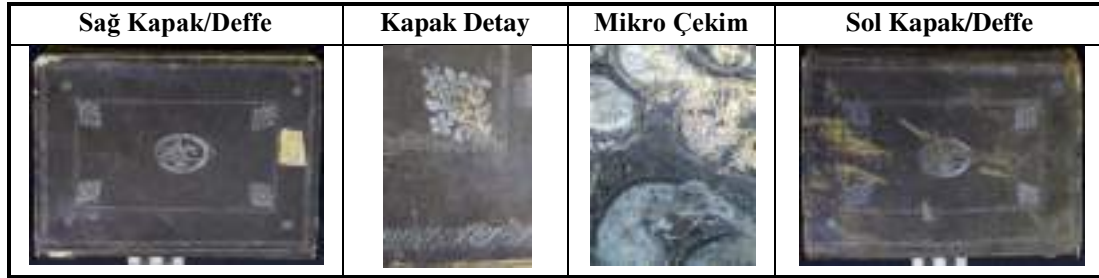
5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Dikiş desteği olarak ortadaki iki durakta şerit kullanılmıştır.

7. ve 8. Sayfadan oluşan varak formaya ters (etek başa, baş eteğe gelmiş) konmuş.

3.4.107. BB0000000766 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000766
Eserin adı	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyetü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	153x228x3 – 155x228x3
Metin bloğu enxboy mm	160x227
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	60 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

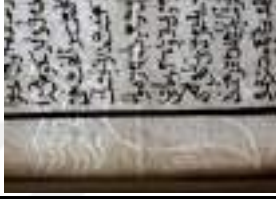
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı		
Sıcak altın yaldız b.				Sıcak altın yaldız			Sıcak altın yaldız				Tezyinat Tek.			

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓				✓		200μ
Metin K.		✓	✓					✓	160μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

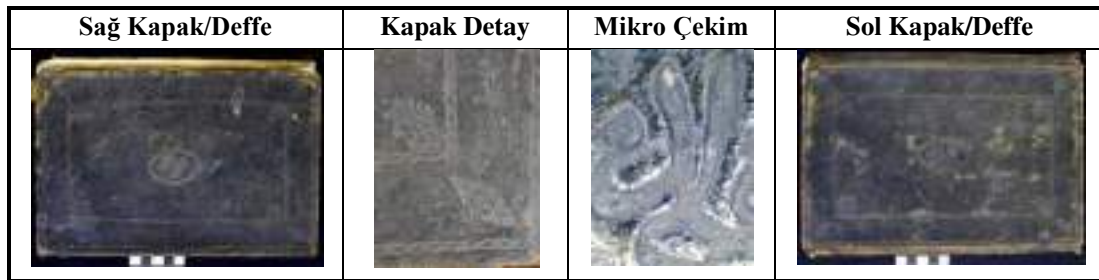
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Kahverengi						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Krem										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.108. BB0000000308 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000308
Eserin adı	Şerh-i Bahârîstân (Şerhü'l Müsemmi be Hediye-tü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârü'ttübâat'î'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ön–Arka K. enxboyxkalınlık mm	153x231x3 – 154x233x3
Metin bloğu enxboy mm	158x232
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	54 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi						
			Dış	İç			Keçi	✓	Koyun		Dana		
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi			Keçi	✓	Koyun		Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓							
Onarım G.		Kumaş			Yeşil								
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo								
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert								
Mahfazalı		Vinleks			Mavi								
Diğer		Karton			Diğer								

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓			✓	140μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

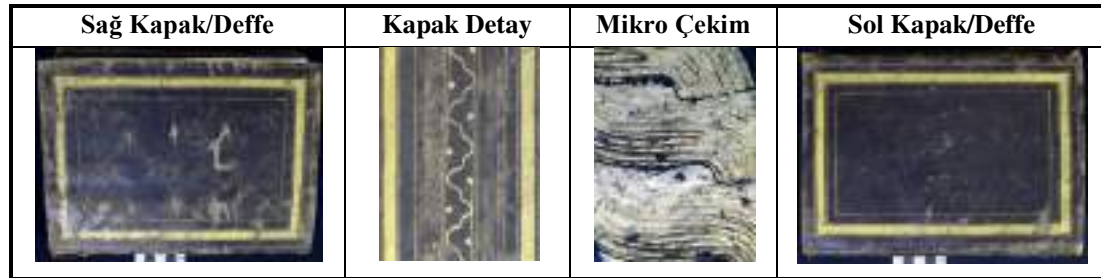
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓	Yok	
Kolon atımı	Nişanlı			Saplama	✓	İplik rengi: Krem			
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		✓	Diğer					
	İplik rengi: Sarı-Yeşil								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

İki renkten oluşan birkaç kat ip birbirine dolanmış ve üç sıraşiraze örülerek balıksırtı deseni verilmiştir.

3.4.109. BB0000013952 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013952
Eserin adı	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyetü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	161x235x2 – 160x235x2
Metin bloğu enxboy mm	164x235
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	60 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I desenli yeşil Vinleks

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓			
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks		✓	Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

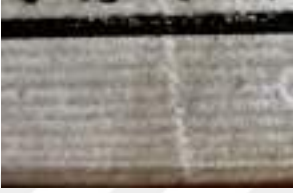
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Sarı				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer						
	İplik rengi: Sarı-Kırmızı								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.110. BB0000014615 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014615
Eserin adı	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediyetü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	151x230x3 – 153x229x3
Metin bloğu enxboy mm	155x230
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	55 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I gri kâğıt

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız									Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

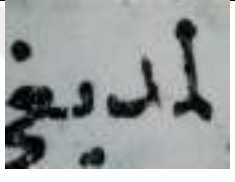
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				?	✓				200μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Siyah				
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme		✓	Yapıştırma					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Krem								

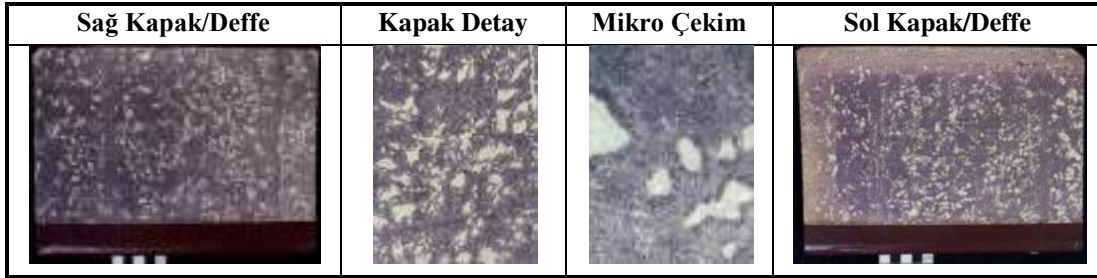
5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır. Sertab ve Mikleb düşmüş.

Kolon dikişi her formada yok.

Şiraze örgüsünde birkaç kat ip birbirine dolanarak örülmüş ve balıksırtı deseni verilmeye çalışılmıştır.

3.4.111. BB0000014724 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014724
Eserin adı	Şerh-i Bahâristân (Şerhü'l Müsemmi be Hediye-tü'l-İrfân)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mehmed Şâkir
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Receb 1252 / 12 – 21 Ekim 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	161x231x2 – 161x231x2
Metin bloğu enxboy mm	157x222
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	60 – 50
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	607 s. (304 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Mavi-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.112. BB0000014407 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014407
Eserin adı	Târih-i Gülşen-i Maârif (Gülşen-i Maârif) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire, (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	Darul Hilafeti Aliye / Evâsıt-ı Ramazân 1252 / 20 – 29 Aralık 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	155x234x3 – 155x234x3
Metin bloğu enxboy mm	153x223
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	75 – 70
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+850 – 1693 arası +2 s. (IV+422+I yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

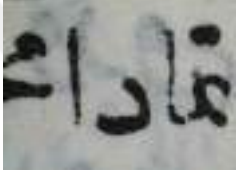
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	170µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz						
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var	✓	Yok		
Kolon atımı	Nişanlı	✓	Saplama		İplik rengi: Beyaz						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		✓	Yapıştırma							
Şiraze deseni	Balıksırtı	✓	Diğer								
	İplik rengi: Kırmızı-Yeşil										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Kolon her forma ortasında yoktur.

3.4.113. BB0000014061 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014061
Eserin adı	Târih -i Gülşen-i Maârif (Gülşen-i Maârif) II. C.
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ferâizîzâde Mehmed Said
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire, (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	Darul Hilafeti Aliye / Evâsıt-ı Ramazân 1252 / 20 – 29 Aralık 1836
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Tarih / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	153x237x5 – 153x237x5
Metin bloğu enxboy mm	150x225
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	75 – 63
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	8+850 – 1693 arası +2 s. (IV+422+I yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – gri

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	?	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	Koyun	✓ Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Mor	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

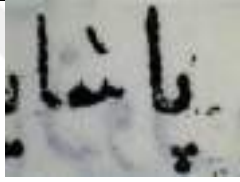
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		240μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

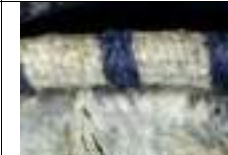
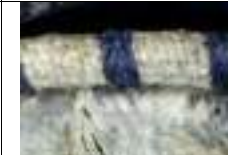
Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

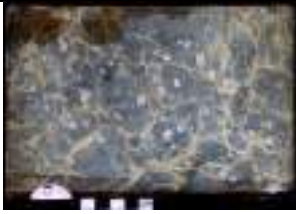
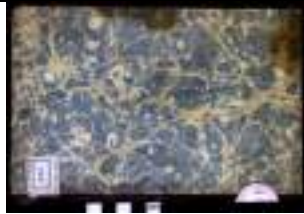
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4		6			Diğer	✓5		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme		Yapıştırma	✓							
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓							
	İplik rengi: Krem-Mor çizgili kumaş										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.114. BB0000013401 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013401
Eserin adı	Tuhfe-i Vehbî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sünbülzâde Vehbî
Basımevi	(Der mekteb-i harbiye-i Maarif Peyda Tab yafteest.)
Basım yeri / yılı	... /1252 / 1836 – 37
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim (Farsça-Türkçe Lugat) / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	130x195x2 – 130x195x2
Metin bloğu enxboy mm	132x197
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 11
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	65s. (33 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru	✓		Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			Altın mürekkep	
Tezhip			Kırmızı mürekkep	
Minyatür			Mavi mürekkep	
Resim/Çizim			Yeşil mürekkep	

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4	6		Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek Var		Yok	✓	Baş Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek Var		Yok	✓		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş Var		Yok	✓			
	Örme		Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer			Şiraze Mikro Çekim	
	İplik rengi:						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sayfalar iki sütuna bölünerek baskı yapılmıştır.

3.4.115. BB0000000609 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000609
Eserin adı	Divân-ı Hâşim Efendi
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Seyyid Mustafa Hâşim el Üsküdârî (Hâşim Baba)
Basımevi	Taş Tezgâhı
Basım yeri / yılı	... / 1252 / 1836 – 37
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Edebiyat / Talik
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	143x236x2 – 143x236x2
Metin bloğu enxboy mm	139x230
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	18 – 18
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	156 s. (78 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç								
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun		Dana	
2. Kullanım		Ebru			Siyah							
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo							
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓						

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezminat Tek.

3. METİN BLOĞU

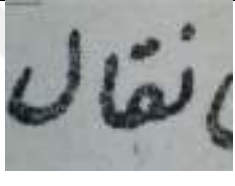
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.				?					140µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓8	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

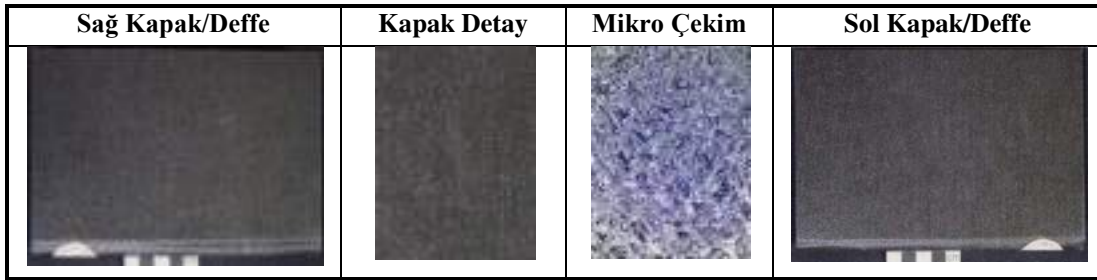
Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Sırt dikişinde ortadaki iki durakta dikiş desteği olarak şeritler kullanılmıştır.

Yazı mikro çekiminde harfler arasında boşluk olmaması baskının hareketli harflerle basılmadığını göstermektedir. Basım taş baskı olarak yapılmıştır.

3.4.116. BB0000004872 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000004872
Eserin adı	Hall-i Rumûz (Şerhül Müsemmi be Hall-i Rumûz)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmet Buhârî / Mütercim Ahmed Rüşdü Nakşibendî (Karaağacı)
Basımevi	Dârüttibâatî'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Şevval 1252 / 29 Ocak – 8 Şubat 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	125x190x2 – 125x190x2
Metin bloğu enxboy mm	120x182
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	20 – 17
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	129 s. (65yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I krem karton sonradan

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	Koyun	Dana	
Orijinal		Deri			Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi	✓		Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

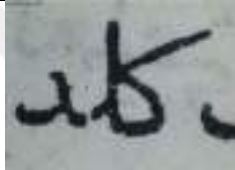
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4	6		Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi	İplik rengi: Krem			
Kolon Dikişi	Etek Var		Yok	✓	Baş Var	Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek Var		Yok	✓	Şiraze	Şiraze Mikro Çekim	
	Baş Var		Yok	✓			
	Örme		Yapıştırma				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer				
	İplik rengi:						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

1^a'da “mektebi funune harbiye-i şahane-i piyade müntehayı sınıfı şakirdanından Sadıki-Sıddıki?” ve üst köşede de “Halli Rumuz” yazmaktadır.

3.4.117. BB0000000654 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000654
Eserin adı	Hall-i Rumûz (Şerhül Müsemmi be Hall-i Rumûz)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	İsmed Buhârî / Mütercim Ahmed Rüşdü Nakşibendî (Karaağacı)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Şevval 1252 / 29 Ocak – 8 Şubat 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	135x190x3 – 134x190x3
Metin bloğu enxboy mm	135x192
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	20 – 20
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	129 s. (65yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe				Sertab				Mikleb				
Ön		Arka										
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız								Tezminat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓					✓	150μ
Metin K.		✓	✓					✓	150μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

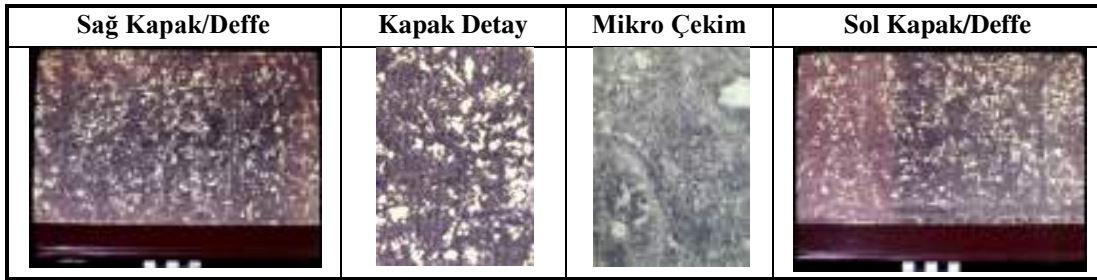
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓			Şiraze Mikro Çekim 		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.118. BB0000013869 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013869
Eserin adı	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi (Mehmed Arif Meşreb Efendi Hafidî)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	İslâmbol/ Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat – 9 Mart 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x231x2 – 160x231x2
Metin bloğu enxboy mm	160x220
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	37 – 45
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	7+427s. (III+214 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	– I Krem karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt	✓		Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer	✓			

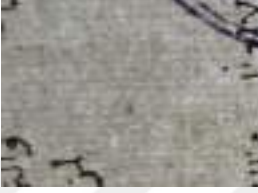
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var		Yok	✓
Durak sayısı	2	✓	4		6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş	✓	Tezgâh dikişi		İplik rengi: Beyaz				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Mavi-Beyaz								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.119. BB0000000475 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000475
Eserin adı	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi (Mehmed Arif Meşreb Efendi Hafidî)
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	İslâmbol/ Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat – 9 Mart 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	147x225x4 – 150x224x4
Metin bloğu enxboy mm	157x224
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	43 – 39
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	7+427s. (III+214 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç		Keçi	✓	Koyun	Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi				
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

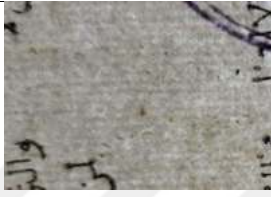
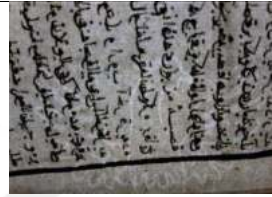
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓			✓		✓		180μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem		
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok	Baş	Var	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze Şiraze Mikro Çekim 		
	Baş	Var	✓	Yok			
	Örme		✓	Yapıştırma			
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓			
	İplik rengi: Krem-Yeşil						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Sertab ve mikleb içinde baskı ebru bulunmaktadır.

Şiraze örgüsünde kullanılan krem rengi ipin pembe renkten solmuş olabileceği düşünülmektedir.

3.4.120. BB0000011841 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000011841
Eserin adı	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi (Mehmed Arif Meşreb Efendi Hafidî)
Basımevi	Dârüttibâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat – 9 Mart 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	143x233x4 – 145x233x4
Metin bloğu enxboy mm	145x237
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	70 – 38
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	7+427s. (III+214 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

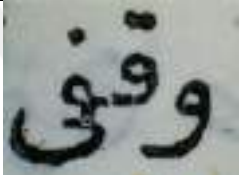
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	250μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

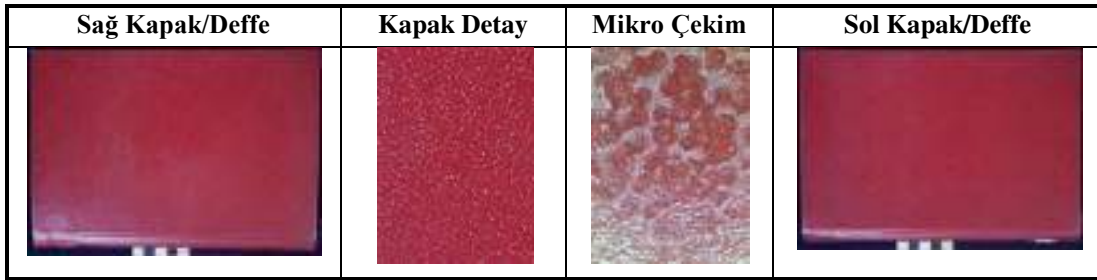
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi: Krem rengi ip kalıntısı var				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓		Şiraze Mikro Çekim 			
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		? Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi: Krem rengi ip kalıntısı var								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.121. BB0000007706 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000007706
Eserin adı	Fetâvâ-yı Câmiu'l-İcâreteyn
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi (Mehmed Arif Meşreb Efendi Hafidî)
Basımevi	Dârüttibâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Zilkâde 1252 / 27 Şubat – 9 Mart 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	150x230x3 – 150x230x3
Metin bloğu enxboy mm	155x225
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	52 – 40
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	7+427s. (III+214 yp.) / 29 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe karton sonradan

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi	Keçi		Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Kırmızı	✓			

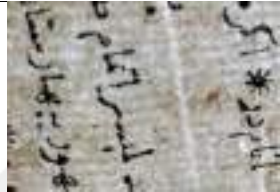
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
																Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

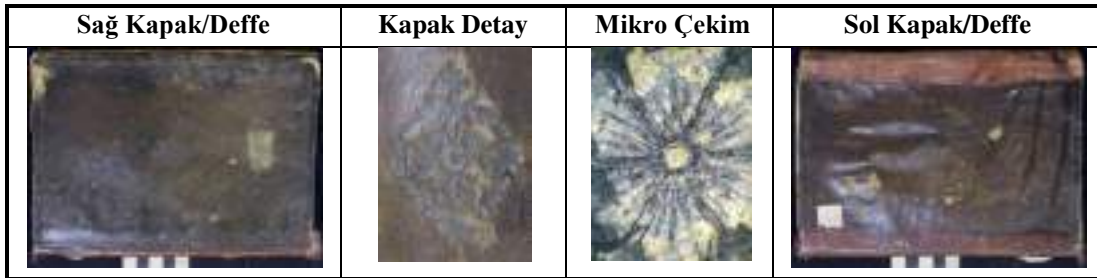
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok	Dikiş desteği	Var	✓	Yok
Durak sayısı	2		4	✓	6		Diğer
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem		
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var	Yok
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:		
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok	Şiraze		
	Baş	Var	✓	Yok			
	Örme		Yapıştırma	✓			
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓			
	İplik rengi: Kırmızı-Beyaz						

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.122. BB0000000820 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000820
Eserin adı	Ferâidü'l Fevâid fî Beyâni'l-Akâid (Âmentü Şerhi, Ferâidü'l Fevâid)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Ahmed b. Mehmed Emin İslâmbûlî (Kadıẓâde Birgivî, Şeyh Takıyyüddin Mehmed Birgivî)
Basımevi	Mârifet-i Abdulmiftak ıla Melike el Gani es-Samed, Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Muharrem 1253 / 7 – 16 Nisan 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	140x198x3 – 140x195x3
Metin bloğu enxboy mm	140x202
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	34 – 28
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	4+318 s. (II+160 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	–

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç			Keçi	?	Koyun	?	Dana	?
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓						
2. Kullanım		Ebru			Siyah							
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo							
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak altın yaldız b.			Sıcak altın yaldız						Sıcak altın yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

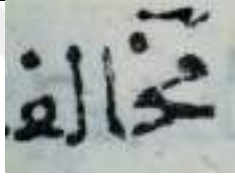
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	150µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Beyaz					
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓	
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	✓	Yok						
	Örme			Yapıştırma	✓					
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓						
	İplik rengi: Yavruağzı-Beyaz									

5. NOTLAR

Özgün deri tespit edilemedi. Onarımda kullanılan derisi keçi derisidir.

Sırt dikişinde ortadaki iki durakta dikiş desteği olarak şerit kullanılmıştır.

Der kenarda basılı metinler var. Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.123. BB0000013832 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000013832
Eserin adı	Şerhu'l-Erbaîne Hadîsen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh İsmail Hakkı Bursavî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmireti'l-Fâhire (Mârifet-i Abdulfakir Melik Samed, Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhi (Rebiülevvel) 1253 / 15 – 24 Haziran 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x231x4 – 145x231x4
Metin bloğu enxboy mm	145x220
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	33 – 32
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	391 s. (186yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I –

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	?	Deri	✓		Kahverengi	Keçi		Koyun	✓
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Taba	✓			

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
														Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

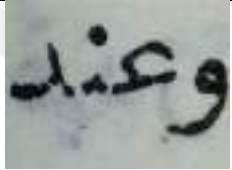
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	140μ
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok			
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer			
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem						
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓		
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:						
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim			
	Baş	Var	✓	Yok							
	Örme			Yapıştırma	✓						
Şiraze deseni	Balıksırtı			Diğer	✓						
	İplik rengi: Krem-Mor çizgili kumaş										

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Kitap kenarlardan traş edilmiştir.

3.4.124. BB0000000744 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000744
Eserin adı	Şerhu'l-Erbâine Hadîsen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh İsmail Hakkı Bursavî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmireti'l-Fâhire (Mârifet-i Abdulfakir Melik Samed, Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhi (Rebiülevvel) 1253 / 15 – 24 Haziran 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	147x227x3 – 145x226x3
Metin bloğu enxboy mm	154x227
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	38 – 37
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	391 s. (196 yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız						Sıcak gümüş yaldız			Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	160μ
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok		
Durak sayısı	2		4		6			Diğer		
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem					
Kolon Dikişi	Etek	Var	✓	Yok		Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama	✓	İplik rengi: Krem					
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var		Yok	✓					
	Örme		✓	Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓						
	İplik rengi: Krem									

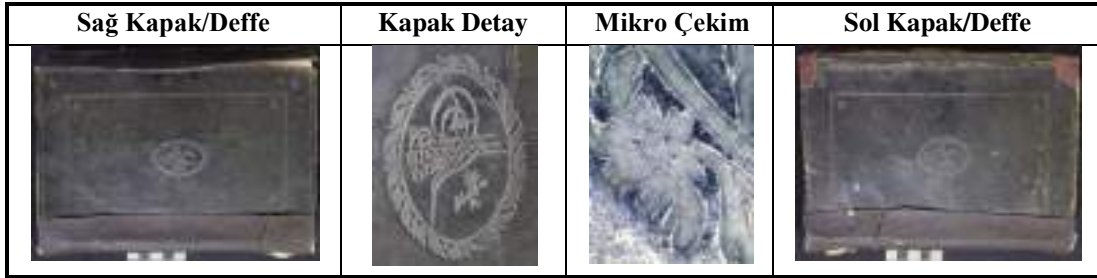
5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Her formada kolon dikişi yoktur.

Basım tarihi kolofonda Türkçe yazıyla verilmiştir.

3.4.125. BB0000000349 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000349
Eserin adı	Şerhu'l-Erbaine Hadisen (Şerh-i Şerîf Hadîs-i Nevevîyye)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Şeyh İsmail Hakkı Bursavî
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmireti'l-Fâhire (Mârifet-i Abdulfakir Melik Samed, Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâsıt-ı Mevlid-i risâlet-penâhî (Rebîülevvel) 1253 / 15 – 24 Haziran 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x220x3 – 145x220x3
Metin bloğu enxboy mm	150x223
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	43 – 36
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	391 s. (186yp.) / 27 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi		Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah	✓			Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız			Sıcak gümüş yaldız				Sıcak gümüş yaldız				Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	160μ
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	✓	Yok		Şiraze		Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	✓	Yok					
	Örme			Yapıştırma	✓				
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer	✓					
	İplik rengi: Beyaz-Yavruağzı								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.126. BB00016434/1–2–3 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB00016434/1 – 2 – 3
Eserin adı	Tercüme-i Dürri Yetim (Laskicîzâde)-Tecvîdi Edâiye-Tecvid
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Mehmed el Birgivî (Kadızâde Birgivî, Şeyh Takıyyüddin Mehmed Birgivî) / Mütercim Seyyid Ali b.Hüseyn
Basımevi	Dârüttübâati'l-Amire (Mârifet-i Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Rebûlâhir 1253 / 25 Temmuz – 4 Ağustos 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	135x202x3 – 132x200x3
Metin bloğu enxboy mm	137x204
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	15 – 13
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	1–41 s. (21 yp.) /42–75 s. (17yp.) /76 – 89 s. (7 yp.) /23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.		Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

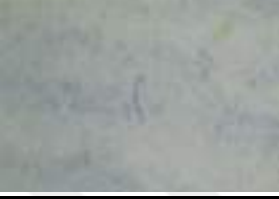
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.			Sıcak gümüş yaldız									Tezîyat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	220μ
Metin K.		✓	✓					✓	140μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim	s.49	✓		Yeşil mürekkep		

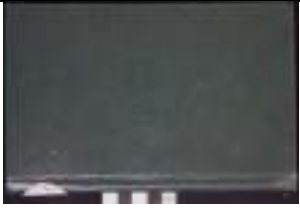
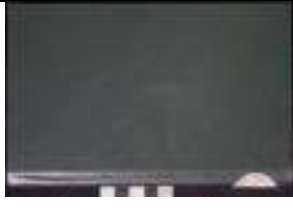
4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Aynı kapak altında toplanmış 3 risale için ayrı ayrı katalog hazırlanmasına gerek görülmemiştir. İlk sayfasında aynı baskı tezhibin bulunduğu bu üç risalenin adı tezhib ortasındaki boşluğa yazılmıştır. Der kenarda basılı notlar var. Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.127. BB0000010732 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000010732
Eserin adı	Kânunnâme-i Asâkiri Mansûre-i Muhammediyye (Kânunnâme-i Hümâyûn)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	...
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Şeyhzâde Seyyid Mehmed Esad)
Basım yeri / yılı	... / Evâhir-i Rebîülâhir 1253 / 25 Temmuz – 4 Ağustos 1837
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe /Toplum Bilimleri / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	115x190x3 – 115x190x3
	Metin bloğu enxboy mm
	115x183
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	22 – 20
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	19+191 s. (IX+96 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe karton

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal		Deri			Kahverengi		Keçi	Koyun	Dana
2. Kullanım		Ebru			Siyah				
Onarım G.		Kumaş			Yeşil	✓			
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo				
Yeni Cild	✓	Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks	✓		Mavi				
Diğer		Karton		✓	Diğer				

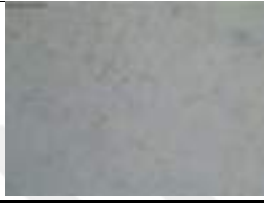
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.									
Metin K.		✓	✓					✓	120µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

Kitap kenarlardan traş edilmiştir.

3.4.128. BB0000000327 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000327
Eserin adı	İthâfû'l-Üdebâ (Risale-i İthâfû'l Müsnafin vel Üdebâ)
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Hamdan b. Osman Hoca el Cezairî
Basımevi	Dârüttübâati's-Sultâniyye (Dârüttübâati'l-Âmire s.139)
Basım yeri / yılı	Konstantiniye / Evâsıt-ı Cemâziyelevvel 1254 / 2 – 11 Ağustos 1838
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	145x208x2 – 145x205x2
Metin bloğu enxboy mm	147x208
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	15 – 16
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	139 s. (70yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç			Keçi	✓	Koyun		Dana
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi			✓			
2. Kullanım		Ebru		✓	Siyah	✓					
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt			Bordo						
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer						

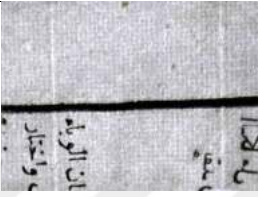
CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
Sıcak gümüş yaldız b.				Sıcak gümüş yaldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

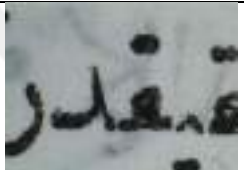
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	180μ
Metin K.		✓	✓					✓	120μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze			Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Kâğıt yapısında chain line (zincir çizgisi) belirgin olup, laid line (yatay çizgi) alışıldığın dışında çizgi çizgi olmak yerine minik karelerden oluşan petekli bir doku şeklindedir.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.129. BB0000014714 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000014714
Eserin adı	Fevâidü'l-Veleden
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Es-Seyyid Ahmed Nüzhet
Basımevi	Dârüttibâati'l-Âmire (Mârifet-i Mehmed Recai)
Basım yeri / yılı	... / Evâil-i Cemâziyelâhir 1254 / 22 – 31 Ağustos 1838
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dil ve Dil Bilim / Nesih
Ölçü	Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm
	127x195x4 – 128x197x4
	Metin bloğu enxboy mm
	130x197
	Ön kenar – Sırt kalınlığı mm
	25 – 18
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	133+2 s. (67 yp.) / 25 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I pembe

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi					
			Dış	İç			Keçi	?	Koyun	?	Dana	?
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓						
2. Kullanım		Ebru			Siyah							
Onarım G.		Kumaş			Yeşil							
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo							
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert							
Mahfazalı		Vinleks			Mavi							
Diğer		Karton			Diğer							

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab				Mikleb				
Ön			Arka											
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok		Var		Yok		Teknik Yapısı
Sıcak gümüş yaldız b.						Sıcak gümüş yaldız								Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

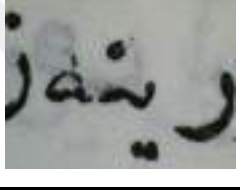
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.				✓	✓				150μ
Metin K.		✓	✓					✓	130μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma		Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım			

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	✓	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel			✓		Altın mürekkep		
Tezhip			✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür					Mavi mürekkep		
Resim/Çizim					Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Siyah				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim		
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Kâğıt yapısında chain line (zincir çizgisi) belirgin olup, laid line (yatay çizgi) alışıldığın dışında çizgi çizgi olmak yerine minik karelerden oluşan petekli bir doku şeklindedir.

Rakamla "10" filigranı var. Eserde hem sayfa numarası hem reddade bulunmaktadır.

3.4.130. BB0000000405 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000000405
Eserin adı	Tercüme-i Nuhbetü'l-Menkûl
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Abdulmuhsinzâde Halebî es-Seyyid Halil Efendi
Basımevi	Dârüttübâati'l-Âmire (Mârifet-i Mehmed Recai)
Basım yeri / yılı	İslâmbol / Evâhir-i Cemâziyelâhir 1254 / 11 – 21 Eylül 1838
Eserin dili / konusu / hattı	Türkçe / Dinî İlimler / Nesih
Ön- Arka K. enxboyxkalınlık mm	130x197x2 – 130x197x2
Metin bloğu enxboy mm	130x196
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	10 – 10
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	73 s. (37 yp.) / 23 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi			Cild Rengi		Kapak Derisi				
			Dış	İç							
Orijinal	✓	Deri			Kahverengi		Keçi		Koyun	Dana	
2. Kullanım	✓	Ebru	✓		Siyah						
Onarım G.		Kumaş			Yeşil						
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo						
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert						
Mahfazalı		Vinleks			Mavi						
Diğer		Karton			Diğer	✓					

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZYİNATI

Kapak/Deffe						Sertab			Mikleb			
Ön			Arka									
Var	✓	Yok	Var	✓	Yok	Var		Yok	Var		Yok	Teknik Yapısı
												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

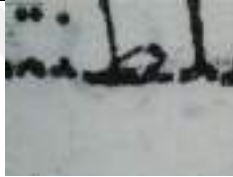
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	170µ
Metin K.		✓	✓					✓	130µ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZYİNATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezyinat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok	
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer	
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Pembe				
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:				
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze			Şiraze Mikro Çekim	
	Baş	Var	Yok	✓					
	Örme		Yapıştırma						
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer						
	İplik rengi:								

5. NOTLAR

Kâğıt yapısında chain line (zincir çizgisi) belirgin olup, laid line (yatay çizgi) alışıldığın dışında çizgi çizgi olmak yerine minik karelerden oluşan petekli bir doku şeklindedir.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

3.4.131. BB0000018227 NUMARALI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASI

Sağ Kapak/Deffe	Kapak Detay	Mikro Çekim	Sol Kapak/Deffe
			

1. KÜNYE BİLGİLERİ

Demirbaş numarası	BB0000018227
Eserin adı	Divân-ı Hâfız-ı Şirâzî
Müellifi / Mütercimi / Şarihi	Sâdi Şirazi
Basımevi	Matbaa-i Bâb-ı Hazret-i Seraskeriyye
Basım yeri / yılı	... /1255 / 1839 – 40
Eserin dili / konusu / hattı	Farsça / Edebiyat / Nesih
Ölçü	
Ön-Arka K. enxboyxkalınlık mm	160x225x3 – 160x226x3
Metin bloğu enxboy mm	165x229
Ön kenar – Sırt kalınlığı mm	30 – 27
Sayfa (varak) sayısı / satır sayısı	259 s. (130 yp.) /28 satır
Yan kâğıt sayısı (ön – arka)	I – I sarı

2. CİLD ÖZELLİKLERİ

Mevcut Durumu		Cild Malzemesi		Cild Rengi		Kapak Derisi			
			Dış	İç					
Orijinal	✓	Deri	✓		Kahverengi	✓	Keçi	✓	Koyun
2. Kullanım		Ebru			Siyah				Dana
Onarım G.	✓	Kumaş			Yeşil				
Yok Olmuş		Kâğıt		✓	Bordo				
Yeni Cild		Cild Bezi			Lacivert				
Mahfazalı		Vinleks			Mavi				
Diğer		Karton			Diğer				

CİLD TEKNİK YAPISI VE TEZİYİNATI

Kapak/Deffe								Sertab				Mikleb				
Ön				Arka												
Var	✓	Yok		Var	✓	Yok		Var		Yok		Var		Yok		
Sıcak altın yıldız b.				Sıcak altın yıldız												Tezyinat Tek.

3. METİN BLOĞU

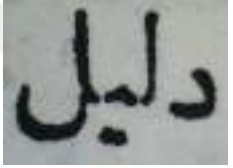
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

	El yapımı Doğu	El yapımı Avrupa	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli	Aharlı	Suyolu sırtı dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık (Mikron)
Yan K.		✓	✓		✓			✓	180μ
Metin K.		✓	✓					✓	180μ
Forma Özelliği					Hamur Özelliği				
Düzenli forma	✓4	Düzensiz forma			Homojen dağılım	✓	Heterojen dağılım		

Kâğıt Mikro Çekim	Süzgeç İzi	Filigran
		

METİN TEZİYATI

MÜREKKEP/YAZI

Baskı	✓	Boyama	Tezminat	Mat. Mürekkebi	✓	Yazı Mikro Çekim
Cetvel		✓		Altın mürekkep		
Tezhip		✓		Kırmızı mürekkep		
Minyatür				Mavi mürekkep		
Resim/Çizim				Yeşil mürekkep		

4. DİKİŞ ÖZELLİKLERİ

Sırt Dikişi	Var	✓	Yok		Dikiş desteği	Var	✓	Yok				
Durak sayısı	2		4	✓	6			Diğer				
Dikiş türü	Zincir dikiş		Tezgâh dikişi	✓	İplik rengi: Krem							
Kolon Dikişi	Etek	Var	Yok	✓	Baş	Var		Yok	✓			
Kolon atımı	Nişanlı		Saplama		İplik rengi:							
Şiraze Örgüsü	Etek	Var	Yok	✓	Şiraze		Şiraze Mikro Çekim					
	Baş	Var	Yok	✓								
	Örme		Yapıştırma									
Şiraze deseni	Balıksırtı		Diğer									
	İplik rengi:											

5. NOTLAR

Sayfalar yer yer iki sütuna bölünerek şiirler basılmıştır.

Eserde hem sayfa numarası hem reddade (ayak) bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRMELER

Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Kütüphanesinde yapılan uzun soluklu araştırmalar sonucunda Türk matbaacılığının beşikdevri adı verilen ve ilk 110 yıllık süresini kapsayan dönemde basılmış eserler tespit edilerek bunların kâğıt, dikiş ve cildleri üzerinden elde edilen bilgiler ve görseller her bir kitap için ayrı ayrı olmak üzere hazırlanan kataloglara kaydedilmiştir. Türk beşikdevri basmalarının genel özelliklerinin tespit edilebilmesi ve sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesi için aynı başlık altında yer alan veriler katalog sırasına göre bir tabloda alt alta toplanmıştır. Böylece Türk beşikdevri basmalarının aynı cinsten verilerinin bir arada aynı tablo içerisinde bulunması bu eserlerin birbiri ile kıyaslanmasını, değerlendirilmesini ve ihtiyaç duyulan sonuçların elde edilmesini kolaylaştırmıştır.

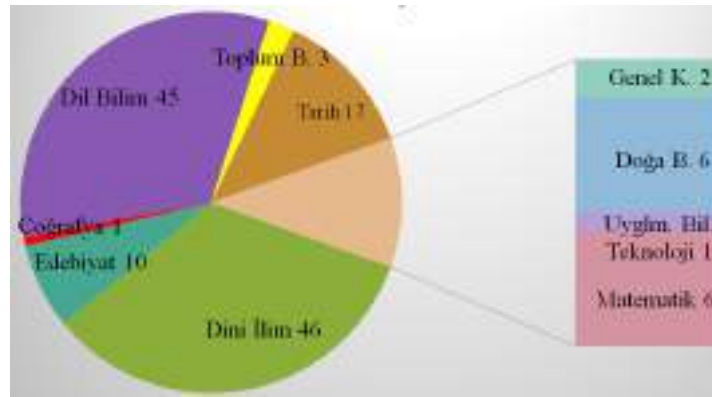
Çalışmanın bu bölümünde yer alan değerlendirmeler kataloglardaki konu ve alt başlıklar dikkate alınarak sıraları değiştirilmeden yapılmıştır.

1. Künye

1.1. Konusu, Dili, Hattı

EK-2’de yer alan tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-3’de görüldüğü şekilde tablolatırılmıştır. Buradan şu sonuçlar elde edilmektedir:

Kütüphane demirbaşına kayıtlı bulunan 133 adet Türk beşikdevri basmasının 46’sı Dini İlimler, 10’u Edebiyat, 45’i Dil Bilim, 17’i Tarih, 1, Coğrafya, 3’ü Toplum Bilim, 6’sı Matematik, 2’si Genel konular, 6’sı Doğa bilimleri, 1’i Uygulama Bilimleri ve Teknoloji alanında yazılmıştır. Bu eserlerden 6’sı (BB0000004192, BB0000010385, BB0000014103, BB0000011194, BB0000011362, BB0000010262) iki bilim dalının alanına girmektedir.

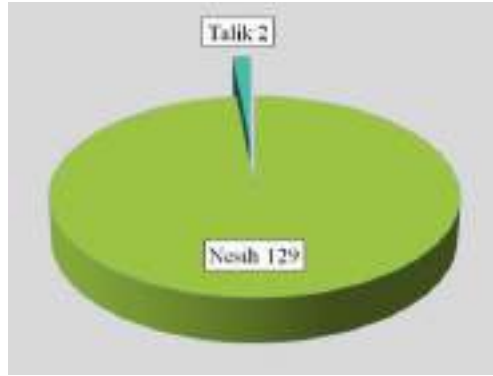
Grafik 1. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının konusu.

133 adet Türk beşikdevri basmasının 2'si Arapça (BB0000017930, BB0000000782), 1'i Farsça (BB0000018227), 3'ü ise (BB0000014644, BB0000009080, BB0000014638) çift dilli olup Türkçe-Arapça ve geriye kalan 128 eserin tamamı ise Türkçe olarak basılmıştır.

Grafik 2. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının dili.

Türk beşikdevri basmalarında kullanılan hareketli yani yer değiştirebilen harflerin hemen hemen tamamının nesih yazı karakterinde döküldüğü görülmektedir. Kütüphaneye kayıtlı Türk beşikdevri basmalarından sadece 2'sinde (BB0000000609, BB0000014103) talik harflerin kullanıldığı diğer 129 eserin tamamının ise nesih yazı karakterinde dökülmüş harflerle basılmış olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının hattı.

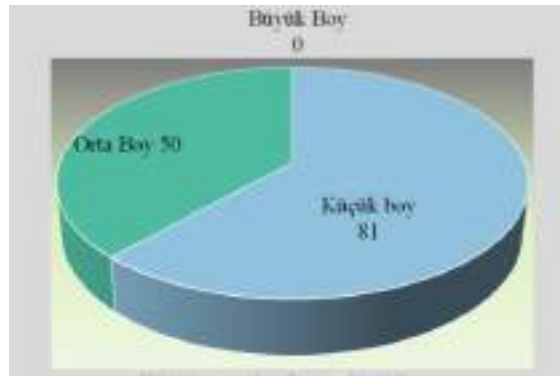
1.2. Ölçü

Kütüphanedeki Türk beşikdevri basmalarının boyutları ve satır sayıları ile ilgili bilgilerin yer aldığı EK-4 tablosundan çıkarılan sonuç EK-5’da tablo şeklinde verilmiştir.

Sonuç verilerine geçmeden önce yaprakların bir kere katlanmasıyla (2^0) 35-45 cm.ye kadar ortaya çıkan iki yaprak “folia”, iki kere katlanmasıyla (4^0) 25-35 cm.ye kadar ortaya çıkan dört yaprak “quarto”, üçüncü defa katlanmasıyla (8^0) -25cm.ye kadar ortaya çıkan sekiz yaprak “octavo” olarak tanımlandığını bilmek gerekir⁸¹⁸. Buna karşılık kütüphane kataloglarında ölçü işaretleri; büyük boy kitaplar için B, orta boy kitaplar için O, küçük boy kitaplar için K harfleridir. Bu çalışmada da ölçülere karşılık olarak bu harfler kullanılmıştır. Ayrıca araştırma konusu eserlerin ön ve arka kapak ölçüleri muhat payı alınan ölçü içerisine dâhil edilmeyerek (muhat paysız ölçüler) ayrı ayrı alınmış ve kaydedilmiştir.

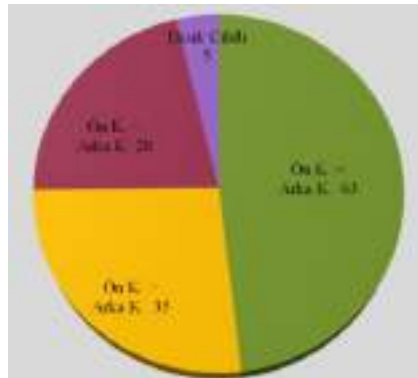
EK-5’da yer alan sonuç tablosuna göre:131 Türk beşikdevri basmasının 81 adeti küçük boy ve 50 adeti de orta boydan müteşekkildir. İncelediğimiz eserler içerisinde büyük boy bir eser ile karşılaşılmamıştır.

⁸¹⁸ Şenalp, a.g.e., s. 110-111.

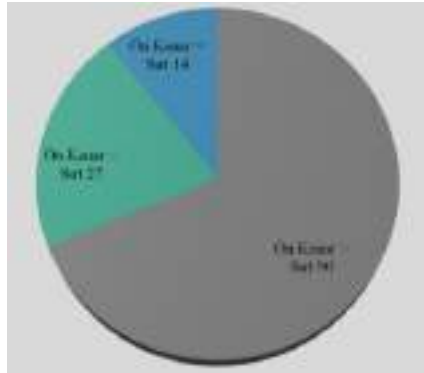
Grafik 4. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının ebadı.

Ön kapak/deffe ile arka kapak/deffe ölçüleri arasında yapılan değerlendirme sonucunda 63 eserde ön kapak ve arka kapak ölçüsünün eşit olduğu, 35 eserde ön kapak ölçüsünün arka kapak ölçüsünden büyük olduğu, 28 eserde ön kapak ölçüsünün arka kapaktan küçük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 2 eserin (BB0000015172, BB0000013517) cildsiz olduğu, 2 eserin (BB0000023296, BB0000023085) ön kapağının, 1 eserin (BB0000023083) arka kapağının düşmüş olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 5. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının karşılaştırmalı kapak ölçüleri.

Eserlerden ön kenar ve sırt ölçüleri birbirine eşit olanların sayısı 14, ön kenarı sırttan geniş olanların sayısı 90, sırtı ön kenardan geniş olanların sayısı ise 27 adet olarak kaydedilmiştir.

Grafik 6. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının karşılaştırmalı ön kenar sırt ölçüleri.

Orijinal cildlerde ön ve arka kapak arasındaki fark ile kapaklar ve metin kısmı arasındaki farkın kaynağı Türk beşikdevri basmalarının tıpkı yazma eserlerin cildlenmesinde kullanılan teknikle yapıldığını göstermektedir. Nitekim sırt dikişi yapılıp şiraze örüldükten sonra metin bloğunun sağ ve sol tarafından ayrı ayrı ölçü alınması ve ayrı ayrı kapakların hazırlanması böyle bir eşitsizliğe sebep olabilmektedir.

Kapaklar ve metin ölçüsü arasındaki eşitsizlikte eserlerin kullandıkça yıpranması, sırt dikişinde, kolonlarda meydana gelen yırtılmalar ve kopmalar nedeniyle formalarda oluşabilecek yer değişikliği (etek ve baş kısmına doğru kaymalar) metin kısmında ölçünün değişmesine neden olabilmektedir. Ayrıca sırt dikişinin olması gerekenden sıkı veya gevşek olması da bu durumun nedenlerindendir.

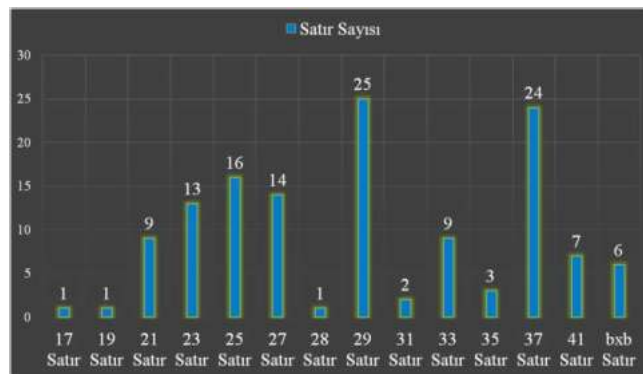
Sayfa sayılarına bakılacak olursa: 14 eser 1-100, 12 eser 100–200, 13 eser 200–300, 8 eser 300–400, 10 eser 400–500, 11 eser 500–600, 22 eser 600–700, 21 eser 700–800, 12 eser 800–900, 6 eser 900–1000, 2 eser 1000 ve sonrası arasında sayfaya sahiptir.

Grafik 7. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının sayfa sayısı.

Türk beşikdevri basmalarının hepsi aynı satır sayısı ile basılmış değildir. Matbaacının tercihi yanında kitap ve baskıda kullanılan müteharrik hurufat boyutlarının satır sayısını etkilediği muhakkaktır.

Kütüphaneye kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının satır sayısı şu şekildedir: 1 adetinde 17, 1 adetinde 19, 9 adetinde 21, 13 adetinde 23, 16 adetinde 25, 14 adetinde 27, 1 adetinde 28, 25 adetinde 29, 2 adetinde 31, 9 adetinde 33, 3 adetinde 35, 24 adetinde 37, 7 adetinde 41, 6 adetinde bxb satır sayıları mevcuttur. Buna göre kütüphanede en çok 29 (25 adet) ve 37 (24 adet) satırlı Türk beşikdevri basmaları bulunmaktadır. Türk beşikdevri basmalarında yazmalarda olduğu gibi tek sayı satır sayısı tercih edildiği tespit edilmiştir. Çift sayı satır sayısına sahip eser sayısının 28 satırla sadece 1 adet olması dikkat çekicidir.

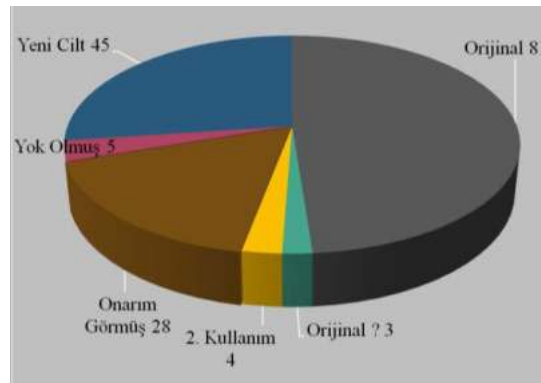

Grafik 8. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının satır sayısı.

2. Cild Özellikleri

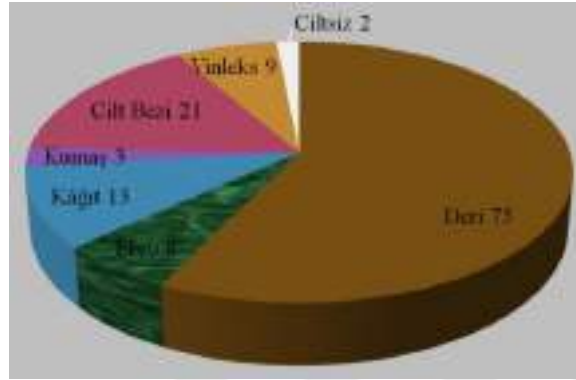
EK-6'da kütüphanedeki Türk beşikdevri basmalarının cild özellikleri ile ilgili bilgiler yer almıştır. Bu tablodan çıkarılan sonuç ise EK-7 tablosunda gösterilmiştir. Buna göre değerlendirme sonuçları şu şekildedir:

131 adet Türk beşikdevri basmasının 81'i orijinal cildlidir. Batı tarzında yapılmış 3 adet eserin (BB0000014060, BB0000014061, BB0000013832) cildinin orijinal olup olmadığı konusunda kesin bir karar verilememiştir. 4 adet eserde (BB0000013433, BB0000013430, BB0000014659'da ön kapak, BB0000000405) mevcut cildin ikinci kullanım olduğu anlaşılmaktadır. Deri cildli 2 kitapta (BB0000013433, BB0000013430) ön ve arka kapakları birbiri ile yer değişmiş durumdadır. 28 eser geçmişte profesyonel olmayan kaba onarımlar görmüştür. Yapılan bu onarımlardan bazıları işlevini kaybetmiş bazıları ise hala işlevselliğini korumaktadır. İncelenen eserler içerisinde cildsiz (her iki kapağı yok olmuş), eser (BB0000015172, BB0000013517) sayısı 2'dir. Bundan başka, 2 adet kitabın (BB0000023296, BB0000023085) ön kapağı, 1 adet kitabın (BB0000023083) ise arka kapağı yok olmuş durumdadır. Yeni cild yapılmış eser sayısı 45 olup çoğunlukla yeniden yapımlarda cild bezi tercih edilmiştir. Mahfazalı Türk beşikdevri basma sayısı ise 0'dır.

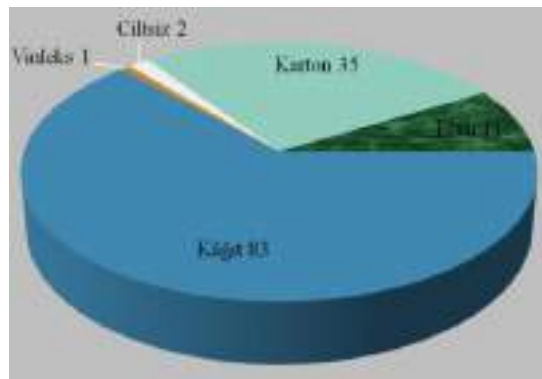
Grafik 9. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basma cildlerinin mevcut durumu.

Kütüphanedeki Türk beşikdevri basmalarını koruyan cildlerde malzeme olarak çoğunlukla deri kullanılmıştır. Sayı olarak 75 deri, 8 ebru, 13 kâğıt, 3 kumaş, 21 cild bezi, 9 vinleks cild mevcuttur.

Grafik 10. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının cild yüzeyinde kullanılan malzemeler.

82 kitabın her iki kapak içinde, 1 kitabın ise sadece arka kapağında düz veya renkli kâğıt kullanımı tespit edilmiştir. 10 kitabın kapak içlerinde ve bir kitabın ön kapak içinde ebru kullanılmıştır. Vinleks malzemeye sadece tek bir kitabın kapak içlerinde yer verilmiştir. Sonradan yenilenmiş kapak içlerinde renkli karton kullanımının revaçta olduğu tespit edilen 35 karton kapak içinden anlaşılmaktadır.

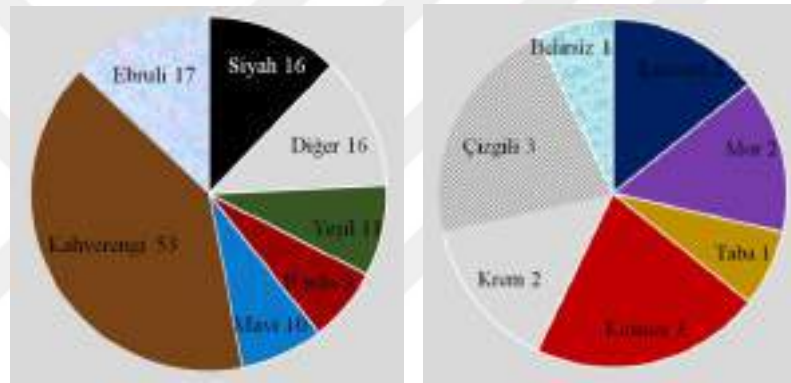

Grafik 11. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının kapak içlerinde kullanılan malzemeler.

Malzeme cinsi ne olursa olsun cildlerde en çok kahverenginin tercih edildiği belirlenmiştir. 53 adet olan kahverengiden başka 16 siyah, 10 mavi, 11 yeşil, 9

bordo, 17 eserde ise karışık renkler (1'den fazla renk kullanılmış, ebruli) cild malzemelerinde kullanılmıştır.

Bu renklerden başka 3 kırmızı, 2 lacivert, 2 mor, 2 krem ve 1 taba renk te kullanılmıştır. 3 adet eserin kapak malzemesi çizgili olduğundan bunlarda birden fazla renk mevcuttur. Deri cildli olduğu düşünülen 1 eserde kapağın kumaşla kaplanmış olmasından dolayı renk belirlenememiştir. Deri cildli 1 kitapta ise ön ve arka kapak ayrı renktedir. Ayrıca 2 eser cildsiz (her iki kapağı yok olmuş) olup düşmüş ve kaybolmuş kapaklarda hangi renkte bir malzeme kullanıldığı yönünde bilgi edinmek mümkün olamamıştır.

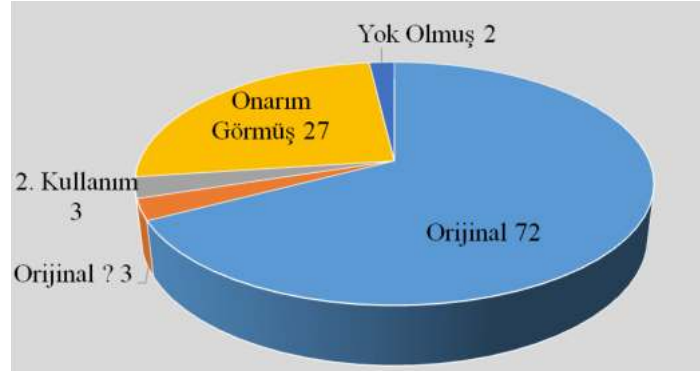
Grafik 12. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basma cildlerinde en çok ve en az tercih edilen renkler.

2.1. Deri Özellikleri

EK-8'de 75 adet deri cildli Türk beşikdevri basmasına yer verilmiştir. Ekte yer alan tabloda cildlerde kullanılan derilerin özellikleri (deri cinsi, deri rengi ve mevcut durumları) ayrı sütunlar halinde yer almıştır. Bu verilerden elde edilen değerlendirme sonuçları ise EK-9'da yer alan tabloya yerleştirilmiştir.

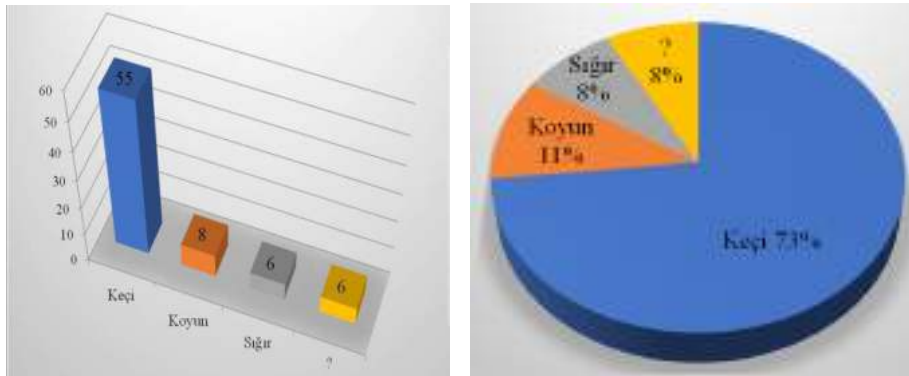
Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerinden 72'si orijinaldir. Batı tarzında yapılmış 3 cildin orijinal ya da yeni cild olup olmadığı konusuna karar verilememiştir. 3'ü ikinci kullanım, 27'si onarım görmüş, 2'sinin ön kapağı yok olmuştur. Kütüphaneye kayıtlı deri cildli Türk beşikdevri basmaları diğer

malzemelerle kaplanmış aynı dönem eserlerde olduğu gibi mahfazasız olarak üretilmiştir.

Grafik 13. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının deri cildlerinin mevcut durumu.

Deri cildli 75 Türk beşikdevri basmasının 55 tanesinde keçi/sahtiyan, 8 tanesinde koyun/meşin, 6 tanesinde ise sığır/dana derisi kullanılmıştır. 4 eserin kapağında yer alan derilerin cinsi kapakta meydana gelmiş çeşitli tahribatlar nedeniyle belirlenememiştir. 1 eserde deriye desen vermek amacıyla baskı uygulanması, 1 eserde de kapak derisinin tamamen kumaşla kaplı olması deri cinsini belirlemeyi engellemiştir.

Grafik 14. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında deri cildlerin menşei ve %'lik dağılımı.

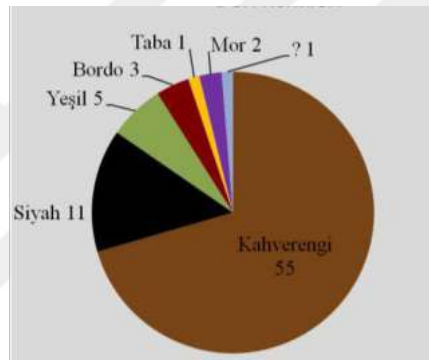
Kapaklardaki 55 keçi/sahtiyan deriden 38'i kahverengi, 9'u siyah, 5'i yeşil, 3'ü bordo, 1'i mor renktedir. 1 kitapta (BB0000014659) ön ve arka kapakta kullanılan keçi derileri ayrı (sol kahverengi, sağ bordo) renklerdedir.

8 koyun/meşin deriden 5'i kahverengi, 1'i siyah, 1'i taba rengindedir.

6 sığır/dana derisinin tamamı ise kahverengi ile boyanmıştır.

Çeşitli sebeplerle deri cinsi belirlenememiş 6 eserden 4'ünde kahverengi deri, 1'inde siyah deri ile kaplanmış kapaklar/deffeler mevcuttur. Daha öncede belirtildiği gibi deri cildi kumaşla kaplanmış 1 kitabın deri cinsi yanında rengi de belirlenememiştir.

Buna göre Türk beşikdevri basma cildlerinde en çok sahtiyan derinin ve kahverenginin tercih edildiği tespit edilmiştir.

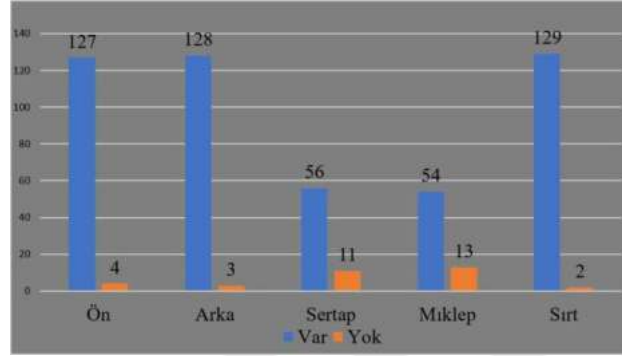
Grafik 15. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında deri cildlerin renkleri.

2.2. Cild Teknik Yapısı ve Tezyinatı

EK-10'de 131 adet Türk beşikdevri basmasının cild teknik yapısı hakkında hazırlanmış olan tablo yer almaktadır. Bu verilerden elde edilen değerlendirme sonuçları ise EK-11'de yer alan tabloda gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre:

127 eserin ön kapağı mevcut olup 4 eserde ön kapakların zaman içerisinde düşerek yok olduğu, 128 eserin arka kapağı mevcut olup 3 eserde arka kapakların yok olduğu belirlenmiştir. Kütüphane demirbaşına kayıtlı 62 adet kitabın cildi ön ve arka kapaktan müteşekkil şekilde (sertabsız ve miklepsz) üretilmiştir. Bu kitaplardan 1'inin zaman içerisinde arka kapağı düşmüş ve yok olmuştur. 67 eser sertab ve miklebli üretilmiş fakat zaman içinde bu kitaplardan 2 adeti ön kapağını, 11 adeti

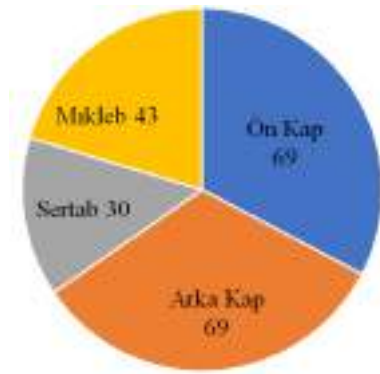
sertabını, 13 adeti miklebin kaybetmiştir. Bu eserler içerisinde parça kayıpları hariç sırt malzemesini tamamen kaybetmiş eser sayısı 2'dir. 2 eser cildsiz olduğundan cild tekniği ile ilgili herhangi bir veri elde edilememiştir.

Grafik 16. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarının cild teknik yapısı.

Tezyinat unsurları deri cildli eserler üzerinde toplandığından 75 adet deri cildli Türk beşikdevri basmasının süsleme özellikleri EK-12'de yer alan tabloya kaydedilmiştir. Basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşmadığından tablodaki veriler kapakların dış yüzeyinde var olan tezyinatın bir değerlendirmesidir. Bu tablo üzerinden elde edilen sonuçlar ise EK-13'da ayrı bir tablo olarak verilmiştir. EK-13'de göre:

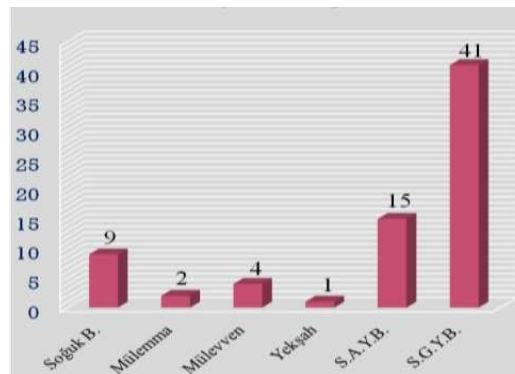
75 deri cildli Türk beşikdevri basmasından 70'in kapağında tezyinat bulunmaktadır. Bu eserlerden 1'inde ön kapak, başka 1'inde de arka kapak düşmüş olduğundan 69 ön kapakta, 69 arka kapakta tezyinat mevcuttur. 43 eserin miklebinde, 30 eserin sertabında tezyinat bulunurken yazma eserlerde olduğu gibi Türk beşikdevri basmalarının sırtında da hiçbir tezyinat unsuru bulunmamaktadır. Cildinde hiçbir tezyinat bulunmayan eser sayısı ise 5'dir. Şemsesiz sadece altın zencerekli ve cetvelli eser (BB0000013952) sayısı 1, şemsesiz sadece (soğuk) yekşah cetvel bulunan eser sayısı ise 1'dir.

Grafik 17. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında tezyinatın cilddeki yeri.

75 deri cildli Türk beşikdevri basması tezyinat açısından değerlendirildiğinde 9 eserin soğuk baskılı, 2 eserin mülemma, 4 eserin mülevven, 1 eserin yekşah cilde sahip olduğu görülmüştür. Burada bir kitabın cildinde birden fazla süsleme tekniği olabildiğini belirtmekte fayda vardır. Örneğin incelenen bu Türk beşikdevri basmalarından bir kitabın kapaklarından biri soğuk baskı iken diğeri mülevven, mülemma cild tekniğindedir. Diğer bir kitabın da bir kapağı soğuk baskı iken diğer kapağı mülevven tekniğinde yapılmıştır.

Türk beşikdevri basmalarının deri cildli olanlarında en çok karşılaşılan sıcak baskı süsleme tekniği olmuştur. 56 eserde tezyinat sıcak baskı tekniği ile uygulanmış olup bunlardan 15'inde altın yıldız, 41'inde gümüş yıldız kullanılmıştır.

Grafik 18. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında tezyinat tekniği.

3. Metin Bloğu Özellikleri

3.1. Kâğıt Özellikleri

EK-14’de çalışma konusu Türk beşikdevri basmalarının metin bloğunu oluşturan metin kâğıdı ve yan kâğıdının teknik özellikleri verilmiştir. Bu tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-15’da şu şekilde kaydedilmiştir:

131 adet Türk beşikdevri basmasında metin kısmında hiçbir şekilde el yapımı Doğu kâğıdı bulunmamaktadır.

Her ne kadar 130 adet eserin metin kısmını oluşturan kâğıtların Avrupa kâğıdı olduğu yönünde kuvvetli bir kanaat taşıyor olursa da 1744 yılında Yalakabad’da (Yalova) İbrahim Müteferrika’nın çabasıyla kurulan ve 1760 yılına kadar çalıştığı yönünde bilgiler bulunan Türk kâğıt fabrikasının ürünleri olabileceği de göz ardı edilmemelidir. 1744 yılından itibaren fabrikanın kapanışına kadar geçen sürede basılmış olan Türk beşikdevri basmalarında Yalakabad Kâğıt Fabrikasının ürünü olan yerli kâğıtların da kullanılmış olabileceği kuvvetle muhtemeldir. Fakat üretilen yerli kâğıtlarda Batı kâğıtlarında kullanılan filigranların taklit edilmesi yanında bu kâğıtların nerede ve hangi alanda kullanıldığına dair herhangi bir kayıt ile karşılaşılmamış olması kâğıt fabrikasının faaliyette olduğu dönemde basılmış olan Türk beşikdevri basmalarında kullanılan kâğıtların milli üretim olduğunu kesin bir dille söylemeyi mümkün kılmamaktadır.

Özetle Türk matbaasına kâğıtların Türk kâğıthanesinden gelip gelmediği yönünde bir bilgi mevcut değildir. Ayrıca kâğıt fabrikası ortadan kalktıktan sonra da ürettiği bütün kâğıtların birdenbire ortadan kalkması düşünülemez. Zira uygun koşullarda saklanan kâğıdın bozulmadığı göz önünde bulundurulursa fabrikanın üretimini durdurmasından sonra bile az da olsa piyasada bu kâğıtların dolaşması, sonraki yıllarda basılan Türk beşikdevri basmalarında kullanılmış olabilmesi de mümkündür.

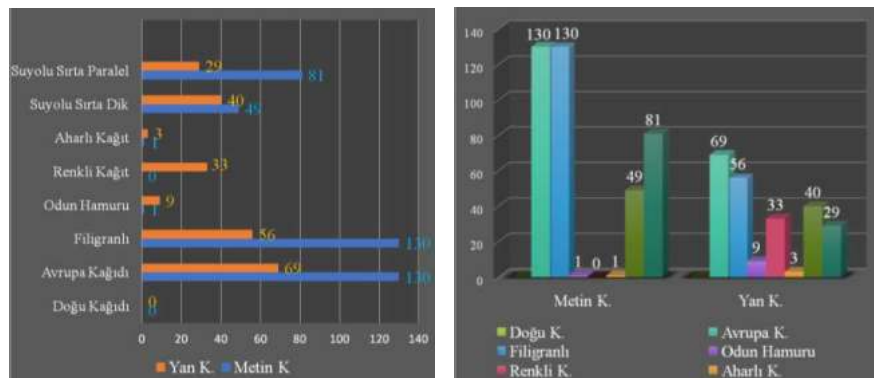
Burada Avrupa kâğıdı tabiri ile bu kâğıtların İslâm kâğıdı özelliklerine havi olmadığı, Batı kâğıdı özelliklerini taşıdığını ifade etmek için kullanılmıştır. Aksi halde Batı kâğıdını taklit ettiği bildirilen yerli kâğıdı diğerlerinden ayıracak herhangi

bir kıstas henüz bulunmadığından kâğıtların menşei konusunda söz söylemeden önce yapılan bu açıklamaları dikkate almak çok önemlidir.

Bütün bu açıklamalardan sonra 131 Türk beşikdevri basmasından 130'unun metin kısmında kullanılan el yapımı kâğıtlarda bir veya birden fazla filigran çeşidi ile karşılaşılmıştır. 1 eserin (BB0000000609) kâğıtları odun hamuru olup, 1 eserde (BB0000013879) ise kullanılan kâğıtların aharlı veya mühreli olduğu düşünülmektedir.

Metin kısmında renkli kâğıt kullanımı ile karşılaşılmamıştır. 49 Türk beşikdevri basmasının metin kısmında kullanılan kâğıtların suyolu/lif yönü sırta dik diğer bir ifadeyle yazı satırlarına paralel, 81'inin ise suyolu/lif yönü sırta paralel, diğer bir ifadeyle yazıya dik bir şekildedir. Odun hamuru kâğıtların suyolu tespit edilememiştir.

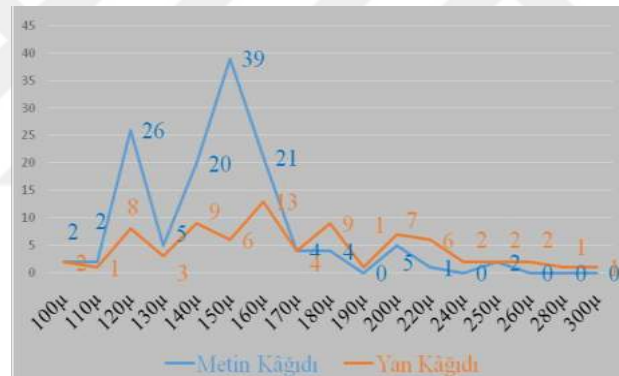
Türk beşikdevri basmalarında kullanılan yan kâğıtlarından 69'u Avrupa kâğıt olup 56'sı filigranlı, 9'u odun hamurlu, 2'i (BB0000000735, BB0000024623) ebru ve 3'ü (BB0000000692, BB0000013152 , BB0000014230) aharlı kâğıttır. 31 eserde yan kâğıdı olarak renkli kâğıtlar kullanılmıştır. 40 basmanın yan kâğıtları su yolu/lif yönü sırta dik, 29 basmanın su yolu/lif yönü sırta paralel şekilde kullanılmıştır. Gerek metin kâğıdında gerek yan kâğıdında yer alan filigranlardan elde edilen bazı görsellere hazırlanan katalogda yer verilmiş ve böylece Türk beşikdevri basmalarındaki filigranlardan bir de arşiv oluşturulmuştur.

Grafik 19. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin ve yan kâğıt özellikleri.

Metin kısmında kullanılmış kâğıtların kalınlığının 100–250 μ arasında değişmekte olduğu ve bunlar içerisinde en çok 150 μ kalınlığında kâğıtların tercih edildiği yapılan mikrometre ölçümleri ile belirlenmiştir. Türk beşikdevri basmalarının metin kısmında 2'sinde 100 μ , 2'sinde 110 μ , 26'sında 120 μ , 5'inde 130 μ , 20'sinde 140 μ , 39'unda 150 μ , 19'unda 160 μ , 4'ünde 170 μ , 4'ünde 180 μ , 5'inde 200 μ , 1'inde ise 220 μ , 2'sinde 250 μ kalınlığında kâğıtlar kullanılmıştır.

Kalınlıkları 100–300 μ arasında değişen yan kâğıtlarda ise en çok 160 mikron kalınlığındaki kâğıtlar revaç bulmuştur. Basmaların 2'sinde 100 μ , 1'inde 110 μ , 8'inde 120 μ , 3'ünde 130 μ , 9'unda 140 μ , 6'sında 150 μ , 13'ünde 160 μ , 4'ünde 170 μ , 9'unda 180 μ , 1'inde 190 μ , 7'sinde 200 μ , 6'sında 220 μ , 2'sinde 240 μ , 2'sinde 250 μ , 2'sinde 260 μ , 1'inde 280 μ , 1'inde 300 μ , kalınlığında kâğıtlar kullanılmıştır. Ebru yan kâğıdın kalınlığı da 250 μ olarak ölçülmüştür.

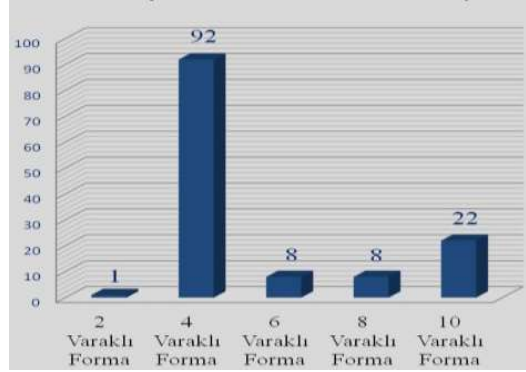
Grafik 20. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin ve yan kâğıt kalınlıkları.

3.2. Forma ve Hamur Özellikleri

Türk beşikdevri basmalarının forma ve hamur özelliklerini ihtiva eden tablo EK-16'de verilmiştir. Bu tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-17'de şu şekilde verilmiştir:

131 Türk beşikdevri basmasının 131'inde de düzenli varak/forma ile karşılaşılmıştır. Kütüphane demirbaşına kayıtlı Türk beşikdevri basmaları en çok 4 varaklı formlardan teşkil edilmiştir. 4 varaklı formlara sahip 92 basmadan başka 2

varaklı formalara sahip 1, 6 varaklı formalara sahip 8, 10 varaklı formalara sahip 22 eser bulunmaktadır.

Grafik 21. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında forma varak sayısı.

131 Türk beşikdevri basmasının kâğıt hamurunda heterojen (her noktasında farklı yoğunluk) bir durumla karşılaşılmaş eserlerin tamamında homojen (her noktasında eşit yoğunluk) özelliklere sahip kâğıtlar kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.3. Metin Tezyinat Özellikleri

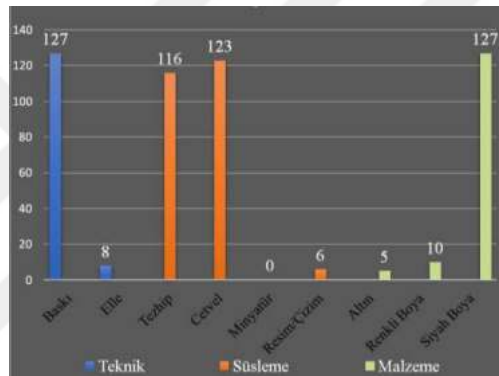
EK-18'daki tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-19'da verilmiştir. Buna göre:

131 Türk beşikdevri basmasından 8'inde elle, 127'sinde ise baskı tekniği ile yapılmış süslemeler mevcuttur. Bunlar içerisinde 113 tezhipli eser vardır ve bunlardan sadece 6'sında boya kullanılmıştır. 6 eserden 2'inde (BB000000735 ve BB0000024623) tezhip elle çizilip elle boyanmıştır.

Diğer 4 eserde ise (BB0000013435, BB0000013226, BB000001392, BB0000014714) baskı tezhibin içi elle boyanmıştır. Sadece 5 eserin tezhip ya da cetvelinde (BB0000000735, BB00000000736, BB00000013435, BB0000013226) altın kullanılmıştır.

Kütüphane koleksiyonunda yer alan beşikdevri basmalarında 6 çizimli eser bulunmaktadır. Bunlardan 1'inin (BB00000014103) çizimi baskı olup elle boyanmış, 1'inin çizimi elle çizilip elle boyanmış (BB00000024623) , 1'inin (BB00000004192) çizimi renkli (kırmızı) basılmış, 3'ünün çizimi ise (BB00000011362, BB00000010262, BB00000016434/1,2,3) siyah mürekkeple basılmıştır.

Ayrıca 125 cetvelli eserin 5'inde (BB00000000735, BB00000000736, BB00000013435, BB00000013226 ve BB00000024623) ilk sayfalarında altın kullanılmıştır. 5'inin (BB00000013435, BB00000013226, BB00000017930, BB00000011592 ve BB00000024623) cetvelinde ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Grafik 22. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında metin tezyinat özellikleri.

3.4. Mürekkep Özellikleri

EK-20'de yer alan tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-21'de şu şekilde verilmiştir:

Yazmalarda kullanılan is/karbon ve demir mazi/hibr mürekkepler yapı itibarı ile basma kitaplarda kullanılamadığından araştırma konusu Türk beşikdevri basmalarında matbaa mürekkebi kullanılmıştır.

Türk matbaacılık tarihinin beşikdevri ürünü olan bu eserlerin metninde sadece siyah mürekkep kullanılmış renkli mürekkep/boya kullanımı ile karşılaşılmamıştır. Cetvelde ya da tezhipte kullanılmış mürekkep/boya ile ilgili bilgiler bir önceki başlık altında izah edilmişti.

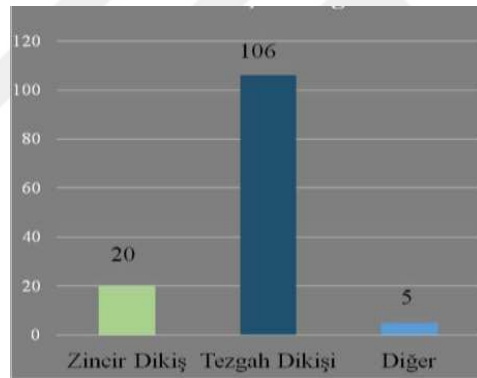
4. Dikiş Özellikleri

4.1. Sırt Dikişi Özellikleri

EK-22'deki tablodan elde edilen değerlendirme sonuçları EK-23'e şu şekilde kaydedilmiştir:

131 Türk beşikdevri basmasından 20'sinde sırt dikişi zincir dikiş (formaları zincirleme bir şekilde birbirine bağlayan dikiş, Kıpti dikişi) tekniğinde uygulanmıştır.

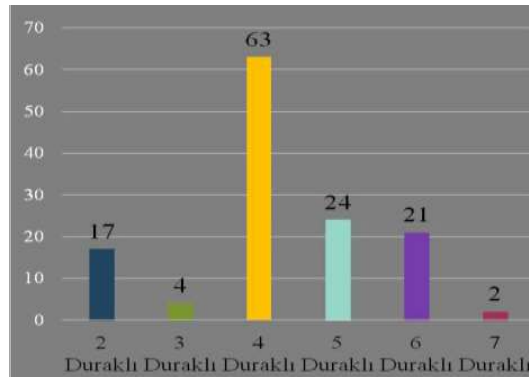
106'sının sırt dikiş tekniği tezgâh dikiştir. 5 basmada ise değişik şekillerde ya da tutkalla formlar birbirine tutturulmuştur. Sırt dikişi tezgâhta yapılmış eserlerde dikiş desteği olarak sicim ya da şerit kullanılmıştır.

Grafik 23. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikişi tekniği

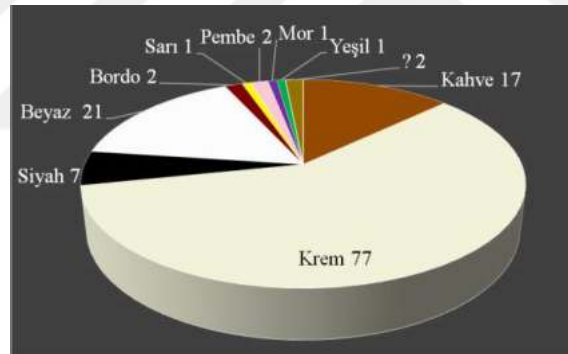
Türk beşikdevri basmalarında en çok (63 adet) 4 duraklı sırt dikişi yapıldığı belirlenmiştir. 24 eserde 5 duraklı, 21 eserde 6 duraklı, 17 eserde 2 duraklı, 4 eserde 3 duraklı, 2 eserde ise 7 duraklı sırt dikişi yapılmıştır.

Zincir dikiş uygulamalarının çoğunluğu 2 duraklıdır ve bunlarda dikiş desteği yoktur.

Grafik 24. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikişi durak sayısı.

Basmaların sırt dikişinde 9 renk ip tespit edilmiş bunlardan krem 77, beyaz 21, kahverengi 17, siyah 7, eserde kullanılmıştır. En az tercih edilen bordo 2, pembe 2, mor 1, yeşil 1, sarı 1 renkte ipler olmuştur. 1 eserde sırt dikiş tekniği dolayısıyla dikiş ipi görülememiş ve rengi belirlenememiştir.

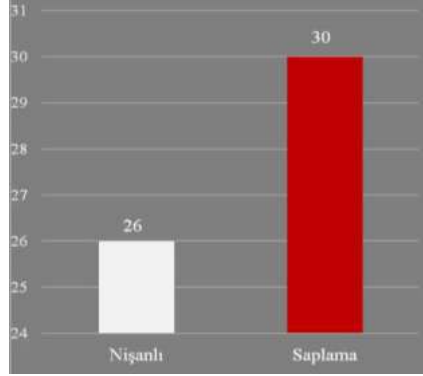
Grafik 25. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında sırt dikiş ipi renkleri.

4.2. Kolon Dikişi Özellikleri

EK-24’de yer alan tablodan elde edilen kolon dikişi ve şiraze ile ilgili değerlendirme sonuçları EK- 25’da şu şekilde yer almıştır:

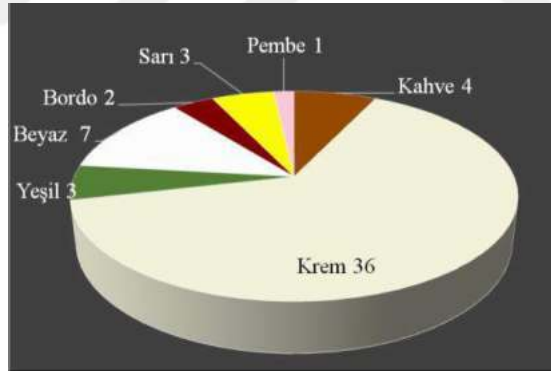
131 Türk beşikdevri basmasından kolon dikişi olmayan (yok olmuş/kaybolmuş) eser sayısı 75’dir. Türk beşikdevri basmalarından 56’sında kolon dikişi bulunmaktadır. Kolon dikişi forma ortalarından atılan ve adına “nişanlı” denilen teknikte yapılmış olan Türk beşikdevri basma sayısı 26, kolon dikişi forma

ortaları gözetilmeden, rastgele atılmış olanların ve adına “saplama” denilenlerin sayısı ise 30’dur.

Grafik 26. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında kolon atım tekniği.

Türk beşikdevri basmalarının kolon dikişinde en çok krem rengi ipin tercih edildiği görülmektedir. 36 adet olan krem rengi ip kullanımını 7 beyaz, 4 kahve, 3 yeşil, 3 sarı, 2 bordo, 1 pembe ip kullanımı takip etmiştir.

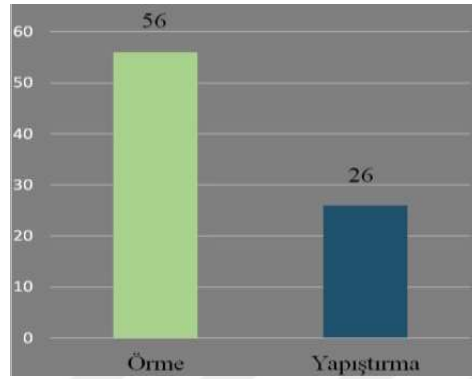

Grafik 27. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında kolon ipi renkleri.

4.3. Şiraze Örgüsü

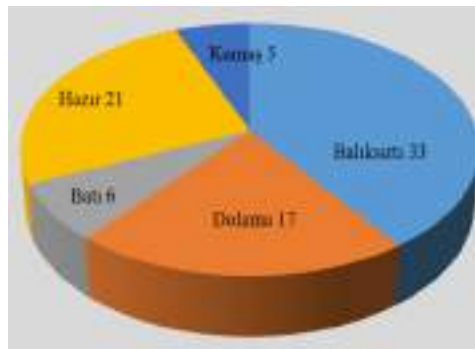
EK-25’da yer alan tabloya bakıldığında şiraze örgüsünde örme veya yapıştırma olmak üzere iki teknik kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan 26’sı yapıştırma 56’sı ise örme tekniğindedir. Şirazeleri dağılmış eserlerde örme tekniğinde şirazelerin yapılmış olduğu kolonların varlığına dayanılarak

belirlenmiştir. 131 Türk beşikdevri basmasından 49’unda örme ya da yapıştırma hiçbir şiraze bulunmamaktadır. Bu eserlerin orjinallerinin şirazeli olarak üretildiği forma sırtlarının etek ve baş kısmında yer alan iğne deliklerinden anlaşılmaktadır. Elbette bu iğne delikleri bu bölgede atılmış olan kolonların bir işareti olmalıdır.

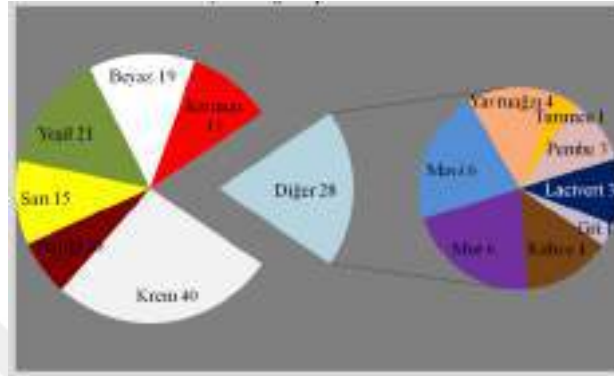
Grafik 28. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze tekniği.

Türk beşikdevri basmalarında yaygın olarak balıksırtı şiraze deseni örülmüştür. Bu desende şiraze örgüsüne sahip basma sayısı 33 olup bunlardan 25’i nişanlı şiraze, 8’i ise saplama şirazedir. Bazı kitaplarda kolonların varlığına ve kalıntılara dayanılarak balıksırtı motifin kullanıldığı varsayılmıştır. Çizgili desene sahip 5 kumaş, 21 hazır şiraze yapıştırma tekniği ile kitaplarda yer almıştır. Ayrıca 6 Batı tarzı şiraze ile ipleri birbirine dolanarak yapılmış 17 şiraze daha mevcuttur. Bu tip dolama şirazelerden sadece 1’inde kolonlar nişanlı geri kalanlarda ise saplamadır.

Grafik 29. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze çeşitleri.

Kolon atımında kullanılan iplerde olduğu gibi şiraze örgüsünde de en çok krem rengi ip tercih edilmiştir. 40 kitap şirazesinde var olan krem rengi ip kullanımını, 21 yeşil, 19 beyaz, 15 sarı, 15 kırmızı, 10 bordo, 6 mavi, 6 mor, 4 kahve, 4 yavruağzı, 3 pembe, 3 lacivert, 1 turuncu, 1 gri ip kullanımı takip etmiştir.

Grafik 30. KYEBM kayıtlı Türk beşikdevri basmalarında şiraze ip renkleri.

Değerlendirme bölümünü tamamlarken burada sayı olarak verilen her bir kitabın demirbaş numarasına konu ile ilgili eklerden ulaşılabildiğini yeniden hatırlatmakta fayda bulunmaktadır.

SONUÇ

Türk matbaacılığının beşikdevrinde basılmış olup Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğünde bulunan Türk beşikdevri basmalarının kâğıt, dikiş ve cild özelliklerinin yer aldığı katalog ve eklerde hazırlanmış tablolardan elde edilen veriler “değerlendirme” bölümünde tafsilatlı bir şekilde incelenip değerlendirilmiş ve gerekli açıklamalarla birlikte paylaşılmıştır.

Burada aynı bilgileri yeniden yazmak yerine tez konusu eserlerin bulunduğu kütüphanede yapılan uzun çalışmalar neticesinde eski harfli nadir basmaların ilk örnekleri olan Türk beşikdevri basmalarının tam anlamıyla el yazması eserlerin etkisi altında onları taklid ederek oluşturulduğu görülmüştür. Bu nedenle Türk beşikdevri basmalarında iç kapakla pek karşılaşılmaz.

Teknik anlamda, bu eserlerin el ile yazılarak üretilmiş bir kodeksten tek farkı basılarak çoğaltılmış olmasıdır. Onun haricinde Türk beşikdevri basmaları da yazmalarla aynı malzemeleri kullanılarak kodeks şeklinde üretilmiş ve okuyucu kitlesinin ilgisine sunulmuştur. Türk beşikdevri basmaları da yazmalar gibi kâğıt, dikiş ve cild olmak üzere üç bölümden müteşekkildir.

Dikdörtgen kodeks şeklinde üretilen bu değerli eserlere malzeme yönünden bakılacak olursa metin bloğu için kâğıt ve mürekkebe, dikiş için ibrişim, sicim, şerit ve ince bir beze, cild için destek olarak murakka/mukavvaya, kapak yüzeyini kaplamak için deri, ebru, kâğıt, kumaş vb. malzemelere, yapıştırıcılara, bir takım el araç gereçlerine, bazı makinelere ihtiyaç duyulduğu muhakkaktır. Aynı araç gereç ve malzemelere baskı makinesi hariç yazma kodeks üretiminde de ihtiyaç duyulmaktadır

Formaları birleştiren sırt dikişinde zincir dikiş ve tezgâh dikişi kullanılmıştır. Zincir dikişte iki durak, tezgâh dikişinde en çok dört durak sayısı ve krem rengi ipler tercih edilerek dikiş yapılmıştır. Kolon atımı nişanlı ya da saplama olarak en çok krem rengi iplerle yapılmıştır. Orijinal şiraze örgüsünde revahta olan krem, yeşil, sarı vb. renklerle balıksırtı motif yapılmıştır. Kitaplarda dolama, Batı, kumaş ve hazır şirazeler de vardır.

Türk beşikdevri basmalarının cildlerinde de deri sağlam, esnek ve estetik bir malzeme olması nedeniyle sıkça kullanılmıştır. Tıpkı yazmalardaki gibi kahverengi keçi/sahtiyan deri revaçtadır. Bunu koyun ve dana derisi takip etmektedir. Süslemeler uygun bir malzeme olmasından dolayı deri cildlerde uygulanmıştır. Matbu kitapçılığımızın Türk beşikdevri döneminde altın ve gümüş yaldız sıcak baskı tekniği ile cildleri süslemiştir. Deriden başka kapaklarda kâğıt, ebru, kumaş, sonraları cild bezi ve vinleks malzemeler de kullanılmıştır.

Zamanın çetin sınavını geçerek bugün bizlere kadar ulaşan Türk beşikdevri basmalarının bizden sonraki nesillerin eline de ulaşabilmesi için gereken hassasiyet gösterilmeli ve özenle muhafaza edilmelidir. Kütüphanelerde genellikle yazma eserlerle birlikte özel saklama koşulları altında tutulan bu eserlerden bakım ve onarımamuhtaç olanlar belirlenmeli ve restorasyonu için uzman personeller görevlendirilmelidir. Fakat restorasyon işlemlerinde uzun bir zamana ihtiyaç duyulması restorasyon öncelik sırasının çoğunlukla yazma eserlere verilmesine neden olmaktadır. Türk beşikdevri basmalarının ısı, ışık, nem ayarının sürekli ve düzenli olarak kontrol edildiği depolarda koruma altına alınması eserlerde oluşabilecek fiziksel, biyolojik ve kimyasal hasarların önüne geçmede olumlu bir etki yaratacak, restorasyon ihtiyacını azaltarak ömrünü uzatacaktır.

Kültür ve medeniyetimizi, kâğıdı, mürekkebi, ipliği ve derisi ile bizlere taşıyan en önemli kaynaklardan olan Türk beşikdevri basmaları bulunduğu kütüphanelerde gerek sanatsal gerekse ilmi değeri bakımından araştırmacıların ilgi ve alakasını beklemekte ise de kitapçılık kültürümüzün bu değerli hazineleri geçmişte olduğu gibi günümüzde de hala elyazmalarının gölgesinde kalmakta ve değer verilip üzerinde yeterli sayıda araştırma yapılmamaktadır.

KAYNAKÇA

ACAROĞLU, M. Türker, “Kitabın Tarihçesi”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. XX, S. 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1971, s. 73-81.

ACAROĞLU, M. Türker, “Dünya da Basılan İlk Türkçe Kitap Bir Antlaşmadır: 1604’de İstanbul’da Yapılan Bu Antlaşma, 1615’de Kitap olarak Yayınlanmıştı”, **Milliyet Sanat Dergisi Eylül 1980**, S. 8, Milliyet Yayın A.Ş., İstanbul, 1980, s. 75-79.

ACAROĞLU, M. Türker, “Dünya da Basılan İlk Türkçe Kitap VankuluLugatı Değildir: Mütferrikadan Önce Avrupa’da Yayınlanan Arap Harfli (Arapça-Farsça-Türkçe) Kitaplar”, **Milliyet Sanat Dergisi Ağustos 1980**, S. 7, Milliyet Yayın A.Ş., İstanbul, 1980, s. 67-70.

ADIVAR, Adnan, **Osmanlı Türklerinde İlim**, 4. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982.

AĞAOĞLU, Mert, Ayhan Altundağ, **Osmanlı Devri Müstakil İstanbul Kütüphaneleri**, Cinius Yayınları, İstanbul, 2018.

AINSWORTH, John H., **Asırlar Boyunca Kâğıt**, Çev. Savni Huş, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1962.

AKAR, Azade, Cahide Keskiner, **Türk süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**, İstanbul, 1978

AKKAYA, Mehmet Ali, **Türk Beşikdevri Basmalarında Yazma Kitap Geleneğinin Etkileri ve İçkapağın Gelişimi**, Hiperlink Yayınları, Ankara, 2015.

ALPARSLAN, Ali “Türk Dünyasında Hat Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 266-273.

ALPAY, Meral, **Harf Devriminin Kütüphanelerde Yansıması**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1976.

ALPAY, Meral, **Kütüphanecilik Terimleri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1973.

ALPAY, Meral, “Türkçe Basma Kitapların Beşik (İnkunabel) Devri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1973, s. 587-599.

ANONİM, “Cilt ve Ciltçilik”, **Hayat Ansiklopedisi**, C. II, Hayat Yayınları, s. 744-746.

ANONİM, “Ciltçilik” , **Meydan Larousse Ansiklopedisi**, C. 2, Meydan Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 951-952.

ANONİM, “Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazma Eser Kütüphaneleri Çalışma, Yazma ve Eski Harfli Basma Eserlerden Yararlanma Yönetmeliği”, **TC Resmi Gazete**, S. 25074, 19.04.2003.

ANONİM, **Yazma ve Eski Basma Kitapların Tasnif ve Fişleme Kılavuzu ve İslâm Dini İlimleri Tasnif Cetveli**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1958.

ARITAN, A. Saim, **Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Uslûbunu Taşıyan Cild Kapakları**, Doktora Tezi, Konya, 1992.

ARITAN, A. Saim, “Ciltçilik” Md., **Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Vakıf Yayınları İşletmesi, C. 7, İstanbul, 1993.

ARITAN, A. Saim, “Anadolu Selçuklu Cild San’atı”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 933-943.

ARITAN, A. Saim, “Türk Ebru Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 328-340.

ARITAN, A. Saim, “Batı Dünyasının Türk Cilt Tarihine Bakışı ve Türk Cilt Sanatı’nın Tarih İçindeki Gelişimi”, **İstem**, yıl:8, S. 15, Konya, 2010.

ARITAN, A. Saim, “Türk Deri İşlemeciliği Bağlamında Türk Cilt Sanatı”, **Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi**, Ankara, 2007.

ARSEVEN, Celal Esat, “Cilt” Md., **Sanat Ansiklopedisi**, C. 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 341-348.

ASIM, Necib, **Kitap**, Hazırlayan Ali Yıldız, 2. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2012.

BABINGER, Franz, **Müteferrika ve Osmanlı matbaası: XVIII. Yüzyılda İstanbul’da Kitabiyat**, Çev. Nedret Kuran Burçoğlu, Machiel Kiel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004.

BALİ, Rıfat N., **Kütüphanelere, Kitabiyata ve Kitap Koleksiyonerlerine Dair Yazılar**, 2. Baskı, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2018.

BALKANAL, Zeynep “Bilgi ve Sanatı Kaplayan Sanat: Ciltçilik”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2014, 341-349.

BAYSAL, Ali Fuat, “Tezhip Sanatı”, **Türk İslâm Sanatları Tarihi El Kitabı**, ed. Abdülkadir Dündar, 2. Baskı, Grafiker Yayınları No:301, Ankara, 2019, s. 433-456.

BAYSAL, Jale, **Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş**, 2. Baskı, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları No:10, İstanbul, 1992.

BAYSAL, Jale, **Osmanlı Türklerinin Bastıkları Kitaplar Mütferrikadan I. Meşrutiyete Kadar 1729-1875 (Kitapların Tam Listesi İle)**, 3. Basım, Hiper Yayın, İstanbul, 2020.

BERKES, Niyazi, **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, 24. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017.

BERKES, Niyazi, “İlk Türk Matbaası Kurucusunun Dini ve Fikri Kimliği”, **Belleten Ekim 1962**, S. 104, C. XXVI., 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998.

BEYDİLLİ, Kemal, **Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi (1776-1826)**, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık, İstanbul, 1995.

BİLGİN, Orhan, “Yazma”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2013, s. 369-373.

BİNARK, İsmet, **Eski Kitapçılık Sanatlarımız**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1975.

BİNARK, İsmet “Kitapçılık Tarihimizden Bir Sayfa: Eski Türk Kitapçılık Sanatları”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. 17, S. 3, Ankara, 1968, s. 143-150.

BİNARK, İsmet, “Kitapçılık Tarihi Üzerine Notlar: Batı’da Çeşitli Devirlerde Kitap Ticareti”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. XXV., S. 3., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1976, s. 167-174.

BİNARK, “Türk Kültür ve Medeniyetinin Bir Buluşu Olan Matbaacılığın Tarihçesi”, **Türk Kütüphaneciliği**, C. 17, S. 2, 1968, s. 83-90. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1837/1817> (Erişim Tarihi: 11.12.2024).

BİNARK, İsmet, “Türkiye’ye Matbaanın Geç Girişinin Sosyal-Psikolojik Sebepleri”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, 26(1), 1977, s. 23-47, Erişim Yeri: tk.org.tr (Erişim Tarihi: 22.07. 2023)

BİROL, İnci Ayan, “Tezhip”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012, s. 62-63.

BİRSEN, Edibe, “XVIII. Yüzyılda İstanbul’da Matbaanın İlk Kuruluşu Üzerine Dokümanlar”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. XI, S. 1-2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1962, s. 29-39.

BLANCK, Horst, **Antikçağda Kitap**, Çev. Zehra Aksu Yılmaz, 1. Baskı, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2017.

BLOOM, Jonathan M., **Kâğıda İşlenen Uygarlık, Kâğıdın Tarihi ve İslâm Dünyasına Etkisi**, Çev. Zülal Kılıç, 1. Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.

BOSSERT, Helmut, **Tabı Sanatının Keşfi**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937.

BÜNGÜL, Nurettin Rüştü, **Eski Eserler Ansiklopedisi**, Çituri Biraderler Basımevi, İstanbul, 1939.

BÜNGÜL, Nurettin Rüştü, **Eski Eserler Ansiklopedisi**, Kervan Kitapçılık A.Ş., 2. Baskı, ..., ...

CARLESON, Edvard, **İbrahim Müteferrika Basımevi ve Bastığı İlk Kitaplar**, Ed. Mustafa Akbulut, 1. Basım, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1979.

CUNBUR, Müjgan, “Batıya Kaçırılan Kitaplarımız”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. VIII, S. 1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1959, s. 3-16.

CÜNÜŞ, Sevgi Atilla, **Yazma ve Eski Harfli Basma Eserlerde Bibliyografik Tanımlama**, 1. Baskı, Hiper Yayın, İstanbul, 2020.

ÇİĞ, Kemal, **Türk Kitap Kapları**, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul, 1971.

ÇİĞ, Kemal, **Türk Kitap Kapları**, Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü Yayınları S. 4, Ankara, 1953.

ÇOKTAN, Ahmet, **Türk Ebru Sanatı**, Emekçin Matbaası, İstanbul, 1992.

ÇOLAK, Mehmet, **Dünyaya Yön Veren İnsanlar Johannes Gutenberg Matbaanın Bulucusu**, Gönül Yayıncılık, Ankara, 2013.

DERELİ, Ahmet, Hayrettin Mert, **Orta Dereceli Endüstriyel Teknik Öğretim Okulları Genel Matbaa**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.

DERMAN, F. Çiçek “Tezhip”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012, s. 65-68.

DERMAN, M. Uğur, “Ebru”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.

DERMAN, M. Uğur, “Eski Mürekkepçiliğimiz”, **İslâm Düşüncesi Mecmuası**, S. 2, Haziran 1967.

DERMAN, M. Uğur, “Hat”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997.

DERMAN, M. Uğur, “Hattat”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997.

DETSELİ Naciye, BAYSAL A. Fuat, “Rodos Hafız Ahmet Ağa Kütüphanesinde Bulunan 01 Envanter Numaralı Kur’an-ı Kerim Tezhibi”, **Konya Sanat (2)**, 2019, s. 33-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/istem/issue/27942/297022> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

DETSELİ Naciye, BAYSAL A. Fuat, “Rodos’ta 1455 Tarihli Bir Mushafın Tezhipleri ve Bulut Motifi”, **Sanat Tarihi Dergisi 28(2)**, 2019, s. 437-453. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/849183> (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

DÖLEN, Emre, **Dünya da ve Türkiye’de Kâğıtçılığın Tarihçesi**, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yayınları, Kocaeli, 2015.

DURAN, Gülnur, “Tezhip”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul, 2012,

EFDALLEDDİN, “Memalik-i Osmaniyyede Tibaatin Kadimi”, **Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası**, 40 cüz, Yedinci Sene, 1. Teşrini Evvel 1332, Hilal Matbaası, İstanbul, 1334.

ELDRED, Nelson R., **Matbaacının Mürekkep Hakkında Bilmesi Gerekenler**, Çev. Mert Ülgen, Mehmet Oktav, Efe N. Gençoglu, 1. Baskı, Basev Yayınları, İstanbul, 2012.

ERÇİN, Kâmil, **Matbaacılık Bilgileri I, Dizgi ve Cild İşleri**, 1. Baskı, Maarif Matbaası, İstanbul, 1944.

ERÇİN, Kâmil, Hayri Zorlutuna, **Matbaacılık Bilgileri II, Tipografi Usulü ve Baskı İşleri**, 1. Baskı, Maarif Matbaası, İstanbul, 1945.

ERDEM, Bora, **Matbaacılık ve Basım Süreci**, 1. Baskı, Cinius Yayınları, İstanbul, 2017.

ERDEM, Yahya, Mütferrika’nın **İzinde Kitap ve Matbuat Tarihi Yazıları**, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 2021.

ERSOY, Osman, **Türkiye’ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler**, Güven Basımevi, Ankara, 1959.

ERSOY, Osman, **XVII ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye’de Kâğıt**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1963.

ERSOY, Osman, “Kâğıt”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C. 24. İSAM, İstanbul, 2001.

ERSOY, Osman, “İlk Türk Basımevi’nde Basılan Kitapların Fiyatları”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Basım ve Yayıncılığımızın 250. Yılı Bilimsel Toplantısı**, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara, 1979.

ERTUĞ, Hasan R., **Basın Yayın Hareketleri Tarihi I. Cild**, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970.

ERÜNSAL, İsmail E., **Orta Çağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphane**, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2018.

ERÜNSAL, İsmail E., **Osmanlıda Kitap Ticareti Sahaflar ve Kitapçılar**, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2021.

EVİN, Celâl, **Sellüloz Sanayiinde Kullanılan Ham ve Yardımcı Maddeler**, Sümerbank Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 70/14, 1944, s. 7.

EVİN, Celâl, **Sellüloz Sanayii Lâboratuvar Tahlil Usulleri**, Sümerbank Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 10/38, 1948, s. 129-209.)

FEVZİ, Osman, **Tarihçe-i Tabaat**, Hamid ve Mahdumları Matbaası, İstanbul, 1925.

GACEK, Adam, **Arapça Elyazmaları İçin Rehber**, Çev. Ali Benli, Cüneyt Kaya, 2. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2020.

GALANTİ, Avram, **Türkler ve Yahudiler (Tarihi, Siyasi Araştırma)**, 3. Baskı, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, 1995.

GERÇEK, Selim Nüzhet, **Matbuat Tarihi**, 1. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2019.

GERÇEK, Selim Nüzhet, **Türk Matbaacılığı I Müteferrika Matbaası**, İstanbul Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.

GÜNDÜZ, Mahmut, “İlk Kur’anı Kerim Basmaları”, **Türk Kütüphaneciliği**, C. 22, S.1-2, 1973.

GÜNDÜZ, Mahmut, “Matbaanın Tarihçesi ve İlk Kur’anı Kerim Basmaları”, **Vakıflar Dergisi**, S. XII, Mars Matbaası, Ankara, 1978.

İLİN, M., **Ak Üstünde Karalar, Kitapların Tarihi**, çev. Rakım Çalapala, Türkiye Basımevi, ..., 1948.

İNUĞUR, M. Nuri, **Basın ve Yayın Tarihi**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1982.

İSKİT, Server R., **Türkiye’de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış**, 1. Basım, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.

JELTYAKOV, A. D., **Matbaacılığın 250 Kuruluş Yıldönümüne Armağan, Türkiye’nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın (1729-1908 Yılları)**, Hürriyet Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1979.

KABACALI, Alpay, **Başlangıcından Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın**, 1. Basım, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000.

KABACALI, Alpay, **Türk Kitap Tarihi Cilt I Başlangıçtan Tanzimat’a Kadar**, 2. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1989.

KÂĞITÇI, Mehmet Ali, **Türk Kâğıt Sanayinin 30ncu Yıl Dönümünde Kâğıtçılığımız ve Engelleri**, Ercan Matbaası, İstanbul, 1964.

KARA Hacer, ERGİN Ayşe, “Cilt Sanatında Kullanılan Madeni Kalıplar”, **Tarihin Peşinde**, S:22, 2019, s. 123-169. https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi22/S22_06.pdf (Erişim Tarihi: 19.01.2024).

KARA Hacer, “Konya’da Üretilen Osmanlı Ciltleri”, **Tarihin Peşinde**, S. 18, 2017, s. 161-196. https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi18/M18_09.pdf (Erişim Tarihi: 19.01.2024).

KARATEPE, Tüba Çavdar, “Eski Harfli Türkçe Basma Eserlerin Kataloglanması”, **Türk Kütüphaneciliğinden İzdüşümler: Nail Bayraktar’a Armağan I**, Yay. Haz. İrfan Dağdelen, Hüseyin Türkmen, Nergis Ulu, İstanbul: Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (126-134), İstanbul, 2005, s. 126-127.

KOLOĞLU, Orhan, **Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1987.

KOLOĞLU, Orhan, **Takvim-i Vekayi Türk Basımında 150 Yıl, 1831- 1901**, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Ankara, 1981.

KOLOĞLU, Orhan, **Tamga, Pençe, Tuğra, İmza**, 1. Baskı, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2013.

KUT, Turgut, Fatma Türe, **Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishâne, Üsküdar**, Yapı Kredi Kültür Merkezi, İstanbul, 1996.

LABARRE, Albert, **Kitabın Tarihi**, çev. Işık Ergüden, Dost Kitabevi, Ankara, 2012.

MAHİR, Banu, **Osmanlı Minyatür Sanatı**, Kabalcı yayınları, İstanbul, 2005, s. 89.

MAVİLİ, Gürcan, **Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki XIII. ve XIV. Yy.’lara ait Cilt Sanatı Örnekleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.

MERAL, Yasin, **İbrahim Müteferrika Öncesi İstanbul’da Yahudi Matbuatı (1493-1729)**, 1. Baskı, Divan Kitap, Ankara, 2016.

MERİÇ, Rıfkı Melül, **Türk Cild Sanatı Tarihi Araştırmaları I Vesikalar**, Güven ve Sevinç Matbaası, Ankara, 1954.

MUSTAFA ALİ, Gelibolulu, **Menakıb-ı Hünerveran Hattatların, Kitap Sanatçılarının Destanları**, 2. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2012.

NEFES ZADE, İbrahim, **Gülzarı Savab**, Tashih ve tertib eden Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı, İstanbul, 1939.

ODABAŞ, Hüseyin, Z. Yonca Odabaş, **Osmanlıca Metinler, Matbaacılık, Osmanlı Kütüphaneleri ve Şehirleri**, Türk Kütüphaneciler Derneği, Ankara, 2007.

ORAL, Fuat Süreyya, **Türk Basın Tarihi, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, 1728-1922, 1831-1922**, C. I, Yeni Adım Matbaası, İstanbul, 1968.

ORSENNA, Erik, **Kâğıt Yolunda, Küreselleşme Üstüne Küçük El Kitabı**, Çev. Akın Terzi, 1. Basım, Metis Yayıncılık, İstanbul, 2013.

ÖCAL, Orhan, **Kitabın Evrimi**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1971.

ÖNDER, Mehmet, **Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi**, Mısırlı Yayınları, İstanbul, 1987.

ÖZCAN, Yılmaz “Türk Tezhip Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 300-307.

ÖZÇİMİ, Sadrettin, **İSMEK Türk Kitap Sanatları Sempozyumu Bildirileri**, İSMEK Yayınları, İstanbul, 2007.

ÖZEN, Mine Esiner, **Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü**, İ. Ü. Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nâzım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul, 1985.

ÖZEN, Mine Esiner, **Türk Cilt Sanatı**, 2. Baskı, İşaret Yayınları, İstanbul, 2017.

ÖZÖNDER, Hasan, **Ansiklopedik Hat ve Tezhip Sanatları Deyimleri, Terimleri Sözlüğü**, Sebat Ofset Matbaacılık, 1. Basım, Konya, 2003.

ÖZSARAY, Mustafa “Osmanlı Belgelerinde Kullanılan Tarih Türleri; Types of Dates Used in the Ottoman Documents”, **Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi**, I (2019), s. 34. Erişim Yeri: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/910161>. (Erişim Tarihi: 28.02.2023, saat: 09:12.)

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih ve Terimleri Sözlüğü**, C. II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1953, s. 621-622

PEDERSEN, Johannes, **İslâm Dünyasında Kitabın Tarihi**, Çev. Mustafa Macit Karagözoğlu, 3. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018.

REFİK, Ahmet, **Âlimler ve Sanatkârlar**, 1. Baskı, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2013.

RUKANCI, Fatih, Hakan Anameriç, Kemal Tuzcu, **Yazma Eserlerin Bibliyografik Denetimi**, Hiperlink Yayınları, İstanbul, 2016.

SABEV, Orlin, (Orhan Salih), **İbrahim Müteferrika ya da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni**, 4. Baskı, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2016.

SALGIR, Abdulkadir, “Matbaacılığın İlk Ürünleri İnkunabeller”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. V, S. 3, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1956, s. 191-201.

SALGIR, Abdulkadir, “Zamanımızın En Değerli Kitabı: Gutenberg İncili”, **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni**, C. IV, S. 1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1955, s. 48-52.

SEÇEN, İslam T.C. **Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesinde Düzenlenen Yazma Eserler Cilt ve Kâğıt Restorasyonu Kursu**, İstanbul, 2007

ŞAHİN Bekir, Hacer Kara, **Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi**, Bahçivanlar Basım Sanayi A.Ş., Konya, 2009.

ŞENALP, Leman, A. Thompson, H. Lemaitre, **Dört Dilde Kütüphanecilik Terimleri Sözlüğü (VocabulariumBibliothecarii)**, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 1959.

TANINDI, Zeren, “İslâm'da Kitap Kapları ve Ustaları”, **Yeni Boyut**, Yıl 3, S. 23, Mayıs 1984, s.

TEKİN, Engin Cihad, **Osmanlı'da Kitap Kültürü, Avrupalı Seyyahların Bakış Açısından Osmanlı'da Kitap ve Kütüphane Kültürü (1453-1699)**, 1. Baskı, Hiper Yayın, İstanbul, 2018.

TEKİN, Şinasi, **Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları**, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017.

TEOTİĞ, (Teotoros Lapçinciyan), **Baskı ve Harf Ermeni Matbaacılık Tarihi Dib U Dar**, Çev. Sirvart Malhasyan, Arlet İncidüzen, Birzamanlar Yayıncılık, İstanbul, 2012.

TEZ, Zeki, **Alet ve Makinelerin Kültürel Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2011.

TEZ, Zeki, **Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2008,

TEZ, Zeki, **Yazı, Kâğıt ve Matbaanın Tarihsel Serüveni**, 1. Baskı, Promat Basım Yayın San. ve Tic. AŞ, İstanbul, Şubat 2012.

TODERİNİ, Giambattista, **Türklerin Yazılı Kültürü (Türklerin Edebiyatı)**, Çev. Ali Berktaş, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

TODERİNİ, Giambatista, **İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı**, Çev. Rikkat Kunt, Tifdruk Matbaacılık, İstanbul, 1990.

TOPCU, Mürşide, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Bazı Deri Cildli Eserlerin İncelenmesi ve Durum Tespitlerinin Yapılması** (Basılmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul, 2017.

TOPCU, Mürşide, **Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan Selçuklu Cild Üslubuna Sahip Bazı Yazmaların Kâğıt, Dikiş Ve Cild Özelliklerinin İncelenmesi** (Basılmamış Doktora Semineri), Konya, 2018.

TOPCU, Mürşide, Nadide Çınar, “Cilt Sanatında Kullanılan Derilerin Geleneksel Usulle Tıraşlanması” **1. Uluslararası Geleneğimiz Geleceğimiz ve Ustalarımız Bildiri Kitabı**, Ed. Ali Fuat Baysal, Çiğdem Önkol Ertunç, A. Zehra Sayın, Palet Yayınları, Konya, 2021, s. 158-181.

TURANİ, Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Toplum Yayınevi, Ankara, 1975.

UBICINI, M. A., **Türkiye 1850 Tanzimat-Ulema-Basın**, Çev. Cemal Karaağaçlı, C. I, Kervan Kitapçılık, İstanbul.

ÜNVER, A. Süheyl, **Türk İnce El Sanatları Üzerine, “Atatürk Konferansları”ndan ayırıbasım**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1964.

www.kalemguzeli.org/ (Erişim Tarihi 15.01.2017).

YAMAN, Bahattin, **İstanbul Kütüphanesi Yazmalarına Göre Türk Kitap San’atlarında Boya, Mürekkep, Ahar ve Kâğıt Boyama Usûlleri** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1995.

YARMAN, Arsen, **Ermeni Yazılı Kültürü, Harf, El Yazması, Matbaa ve Salnameler Tarihine Kısa Bir Bakış**, Türkiye Ermenileri Patrikliği, İstanbul, 2012.

YILDIRIM, Mustafa, Ayşe Serpil Odabaşı, “Burdur İl Halk Kütüphanesinde Bulunan Türkiye Selçukluları ve Beylikler Dönemi Cilt Örnekleri”, S. 16, İğdır, 2018, 285-286. www.burdurkutup.gov.tr (Erişim Tarihi: 02.09.2023, s: 17:56).

YILDIZ, Nuray, **Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu**, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

YILDIZ, Nuray, **Kalıntılar ve Edebi Kaynaklar Işığında Antikçağ Kütüphaneleri, Mimarileri, İç Düzenleri, Çalışma Sistemleri, Kitapların Yazımı ve Çoğaltılması**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2003.

ÖZGEÇMİŞ

Mürşide Topcu 10.05.1971 tarihinde Erdemli’de doğdu. 1992 yılında Fırat Üniversitesi Bingöl Meslek Yüksek Okulu Elektrik Bölümü ön lisans programını, 1993 yılında Çukurova Üniversitesinde Pedagojik Formasyon Eğitimini tamamladı. 1995 yılında Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı ve 1999 yılında aynı fakülteden mezun oldu. 2006 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı’nda Yüksek lisans programına başladı ve 2009 yılında bu programı “İşknâme, Tırâşnâme ve Risâle-i Âfâk u Enfûs (Metin-Çeviri-İnceleme)” konulu yüksek lisans tezi ile bitirdi. Mürşide Topcu 2006 yılından beri çalışmakta olduğu Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğüne 2013’te Yazma Eser Uzman Yardımcısı, 2018’de Yazma Eser Uzmanı olarak atanmıştır. 2013 yılında Uzman olarak görevlendirilmiş olduğu Cumhurbaşkanlığı Arşiv Daire Başkanlığında 2018 yılından itibaren Raportör olarak çalışmaktadır.

2015 yılından bu yana Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında doktora öğrenimini gerçekleştiren Topcu, iyi derecede Farsça ve Osmanlıca bilmektedir. Temel ilgi alanları İslâm tarihi ve sanatları, geleneksel kitap sanatları, geleneksel Türk cild sanatı, yazma ve nadir matbu eserlerin restorasyon ve konservasyonudur.

EKLER

EK-1. Dünya’da Hareketli/Devingen Harfli Matbaanın Yayılışı

DÜNYA’DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1445- 1453?	Almanya	Mainz	Johann Gutemberg
1454	Almanya	Mainz	Fust ve Schoeffer
1458 1460?	Almanya	Strasbourg	Johann Mentelin
1461	Almanya	Mamberg	Albrecht Pfister
1464 1465?	Almanya	Köln	Ulrich Zell
1467	İtalya	Roms	Sweynheym ve Pannartz
1468 (1466?)	İsviçre	Basel	Berthold Ruppel
1468	Çekoslovakya	Pilson	
1469	İtalya	Venedik	John of Spires
1470	İtalya	Venedik	Nicolas Jenson
1470	Fransa	Paris	Martin Crantz Ulrich Gering Michael Friburger
1471	İtalya	Milano	Antonio Zarotti
1471	İtalya	Napoli	Sixtus Riessinger
1471	İtalya	Floransa	Berbardo Di Cennini
1473	Fransa	Liyon	Wilheim Konig ve Quillaume Le Roy
1473 (1470?)	Hollanda	Utrecht	Gerardus Leempt ve Nicholas Ketalaer
1473	Macaristan	Budapeste	Andreas Hesse

DÜNYA'DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1473	Belçika	Louvain	John of Westphalia
1474	Polonya	Krakov	Caspar Hochleder
1474	İspanya	Valansiya	Lambert Palmart
1476	İngiltere	Westminster	William Caxton
1478	İngiltere	Oxford	Theodoric Rood
1480	İngiltere	Londra	John Letton
1482	Avusturya	Viyana	Stephan Koblinger
1482	Danimarka	Odense	Johann Snell
1483	İsveç	Upanla	Johann Snell
1487 - 1489	Portekiz	Lizbon	Samuel Zora ve Rabbi Elieser
1490	İngiltere	Londra	Richard Pynson
1491	İsviçre	Basel	Johann Froben
1491	İngiltere	Westminster	Wynkyn De Words
1494	Osmanlı	İstanbul	David ve Samuel Ibn Nachmias
1494	İtalya	Venedik	Aldus Manutius
1495	Osmanlı	Selanik	Yahudi Matbaası
1495	Osmanlı	İstanbul	Yahudi Matbaası
1502	Fransa	Paris	Henry Estienne
1505	Osmanlı	İstanbul	David ve Samuel Ibn Nachmias
1510	Osmanlı	İstanbul	David Ibn Nachmias ve Tulon'lu Astruc
1510-1511	Osmanlı	İstanbul	Judah Sason

DÜNYA'DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1511	Osmanlı	İstanbul	Samuel Ibn Nachmias
1511	Osmanlı	İstanbul	Samuel Rikkuminvei Tulon'lu Astruc
1512 (1515?)	Osmanlı	Selanik	Judah Gedaliah
1512	Romanya	Makarije	– –
1513	Osmanlı	İstanbul	Tulonlu Astruc
1514	İtalya	Fano	Gregorius de Gregoriis (İlk Arapça eser)
1515	Osmanlı	İstanbul	Samuel Ibn Nachmias ve Judah Sason
1515	Osmanlı	İstanbul	Joseph Kabisi
1515	Fransa	Paris	Geoffry Tory
1516	Osmanlı	İstanbul	Moses Ben Samuel Facilino
1518	Osmanlı	İstanbul	Salamon Ben Mazzal Tobh
1519	Osmanlı	Halep	Joseph Israil Sarfati ve Moche Ben Samuel
1519	Osmanlı	İstanbul	Astruc ve Haim Cassarno
1520	İsveç	–	Olavus Ulrici
1520	Osmanlı	İstanbul	Jacob Zihri
1530	Osmanlı	İstanbul	Querson Soncino
1533	Romanya	Brashov	– –
1534	Meksika	Meksiko	Esteban Martin
1534-1547	Osmanlı	İstanbul Selanik	Hieronimus Soncino

DÜNYA'DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1544 - 1547	Osmanlı	İstanbul	Moise
1549	Belçika	Antwerp	Christopher Palantin
1552	Osmanlı	Belgrad	– –
1654 - 1560	Osmanlı	Edirne İstanbul	Salamon ve Joseph Ya'bes
?	Osmanlı	İstanbul	Isaac Elhakem
1556 - 1563	Hindistan	Goa	Jono de Endem
1559	Avusturya	Styria	Alexander Leopold
1560	Osmanlı	İstanbul	Joseph Haham Halevi
1563 -1564	Rusya	Moskova	Ivan Rederov
1566	Meksika	Meksiko	Antoine Espinosa
1567	Osmanlı	İstanbul	Salamon Uchki ve Salamon Joseph ha Cohen
1567	Osmanlı	İstanbul	Akbar (Ermeni Matbaası)
1575	Osmanlı	İstanbul	Eliezer ben Isaac, Eskenazzi ve David ben Eliezer Cachtı
1588	Litvanya	Riga	Niclas Mollyn
1579 - 1595	Osmanlı	İstanbul	Don Joseph Nassi ve eşi Reyna
1590	Çin	Macao	İsa Cemiyeti
1610	Osmanlı	Lübnan Kuzaia	Maronites Freres
1627	Osmanlı	İstanbul	Nicomodus Metaxas (Rum Matbaası)
1638	U.S.A.	Cambridge Massachusetts	Reverend Jose Glovar ve Stephan Day (e) Press

DÜNYA'DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1639	Osmanlı	İstanbul	Salamon Franco
1656	Osmanlı	İzmir	Abraham Gabbai
1659	Osmanlı	İzmir	Yedidia Gabbai
1688	Romanya	Bükreş	– –
1689	Macaristan	Kolojvar	M. Misztotfalusi Kis
1706	Osmanlı	Halep	Isnagof
1711	Osmanlı	Halep	– –
1711	Osmanlı	İstanbul	Jona ve Naphtali
1718	Osmanlı	İzmir	Yona Eskenazi ve David Hazan
1728	Osmanlı	İstanbul	İbrahim Müteferrika
–	Osmanlı	İstanbul	Abraham
1735	Osmanlı	İzmir	Yona Eskenazi ve David Hazan
1740	Yugoslavya	Zagrep	Ivan Belostenec
1742	Osmanlı	Selanik	Benjamin
1743	Osmanlı	İstanbul	Ruben ve Nissim Eskenazi
1747	Osmanlı	İstanbul	Kadı İbrahim ve Kadı Ahmet
1748	Yugoslavya	Osijek	Fransiken Papazları
1755	Osmanlı	İzmir	BarzilayYabes
1755	Osmanlı	İstanbul	Kadı İbrahim ve Kadı Ahmet
1756	Osmanlı	İzmir	Samuel Daniel
1757	Osmanlı	İzmir	Ousta Margos
1757	Osmanlı	İzmir	Juda Hazan

DÜNYA'DA HAREKETLİ HARFLİ MATBAANIN YAYILIŞI			
Tarih	Ülke	Şehir	Matbaacı
1782	Osmanlı	İstanbul	Hayim Elie Pardo
1783	Osmanlı	İstanbul	Beylikçi Raşid ve Vak'anüvis Vasıf
1785	Osmanlı	İstanbul	Fransız Matbaası
1786	Osmanlı	İstanbul	Beylikçi Raşid Efendi
1796	Osmanlı	İstanbul	Abdurrahman Efendi (Mühendishâne Matbaası)
1798	Mısır	Kahire İskenderiye Gize	M. Marcel (Müdür)
1802	Osmanlı	İstanbul	Abdurrahman Efendi (Üsküdar Matbaası)
1803	Osmanlı	İstanbul	Arapoğlu Boğos
1806	Bulgaristan	Vratza	Sofroni
1821	Yunanistan	Sakız Adası	J. D. G. Bayroffer
1821	Mısır	Kahire	Bulak Matbaası
1828	Bulgaristan	Samakov	--
1830	Yeni Zelanda	--	--
1831	Osmanlı	İstanbul	Takvimi Vekayi Matbaası

EK-2. KYEBM 'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Konusu/Dili/Hattı

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																		
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı		
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uygımlı Bil. Teknoloji	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik	Diğer
1	BB0000013477			✓										✓		✓		
2	BB0000015172			✓										✓		✓		
3	BB0000000735			✓										✓		✓		
4	BB0000013433			✓										✓		✓		
5	BB0000013430			✓										✓		✓		
6	BB0000013151			✓										✓		✓		
7	BB0000000736			✓										✓		✓		
8	BB0000013237				✓									✓		✓		
9	BB0000000634				✓									✓		✓		
10	BB0000000692	✓												✓		✓		
11	BB0000004192							✓		✓				✓		✓		
12	BB0000024623					✓								✓		✓		
13	BB0000015924				✓									✓		✓		
14	BB0000017495				✓									✓		✓		
15	BB0000017496				✓									✓		✓		
16	BB0000013435			✓										✓		✓		
17	BB0000013226			✓										✓		✓		
18	BB0000017930			✓								✓				✓		
19	BB0000023296				✓									✓		✓		
20	BB0000011592						✓							✓		✓		

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																		
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı		
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uygml. Bil.	Tabela	Aranca	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik
21	BB0000013921			✓										✓		✓		
22	BB0000015540			✓										✓		✓		
23	BB0000013928			✓										✓		✓		
24	BB0000000448			✓										✓		✓		
25	BB0000008431			✓										✓		✓		
26	BB0000004196			✓										✓		✓		
27	BB0000013096			✓										✓		✓		
28	BB0000023085			✓										✓		✓		
29	BB0000013152			✓										✓		✓		
30	BB0000013476			✓										✓		✓		
31	BB0000025513			✓										✓		✓		
32	BB0000000450			✓										✓		✓		
33	BB0000008452			✓										✓		✓		
34	BB0000026553			✓										✓		✓		
35	BB0000023083			✓										✓		✓		
36	BB0000013097			✓										✓		✓		
37	BB0000000449			✓										✓		✓		
38	BB0000008453			✓										✓		✓		
39	BB0000013475			✓										✓		✓		
40	BB0000013387				✓									✓		✓		

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																	
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı	
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uyglm. Bil. Tabakalığı	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik
41	BB0000017647	✓											✓		✓		
42	BB0000010385							✓		✓			✓		✓		
43	BB0000013935								✓				✓		✓		
44	BB0000000647								✓				✓		✓		
45	BB0000013400			✓									✓		✓		
46	BB0000002244			✓									✓		✓		
47	BB0000014015	✓											✓		✓		
48	BB0000014310			✓									✓		✓		
49	BB0000021462	✓											✓		✓		
50	BB00021678/1	✓											✓		✓		
51	BB0000007770	✓											✓		✓		
52	BB0000010567	✓											✓		✓		
53	BB0000023761			✓									✓		✓		
54	BB0000014300	✓											✓		✓		
55	BB0000007777	✓											✓		✓		
56	BB0000014103							✓		✓			✓			✓	
57	BB0000014017	✓											✓		✓		
58	BB0000000753	✓											✓		✓		
59	BB0000014070	✓											✓		✓		
60	BB0000021793	✓											✓		✓		

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																		
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı		
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uyglm. Bil.	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik	Diğer
61	BB00000013927			✓										✓		✓		
62	BB00000000782			✓								✓				✓		
63	BB00000003738				✓									✓		✓		
64	BB00000006086			✓										✓		✓		
65	BB00000000446			✓										✓		✓		
66	BB00000014650	✓												✓		✓		
67	BB00000022828	✓												✓		✓		
68	BB00000015581	✓												✓		✓		
69	BB00000013879	✓												✓		✓		
70	BB00000014154				✓									✓		✓		
71	BB00000000375	✓												✓		✓		
72	BB00000005898	✓												✓		✓		
73	BB00000011828	✓												✓		✓		
74	BB00000014708			✓										✓		✓		
75	BB00000013404			✓										✓		✓		
76	BB00000014644	✓										✓		✓		✓		
77	BB00000009080	✓										✓		✓		✓		
78	BB00000014579			✓										✓		✓		
79	BB00000000749	✓												✓		✓		
80	BB00000014638	✓										✓		✓		✓		

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																	
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı	
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uyglm.Bil. Talekale	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik
81	BB0000011194						✓		✓				✓		✓		
82	BB0000019227	✓											✓		✓		
83	BB0000022751	✓											✓		✓		
84	BB0000000474	✓											✓		✓		
85	BB0000007774	✓											✓		✓		
86	BB0000011362						✓		✓				✓		✓		
87	BB0000010440		✓										✓		✓		
88	BB0000013130		✓										✓		✓		
89	BB0000000657	✓											✓		✓		
90	BB0000013517			✓									✓		✓		
91	BB0000009487			✓									✓		✓		
92	BB0000009488			✓									✓		✓		
93	BB00022571/3				✓								✓		✓		
94	BB0000002911	✓											✓		✓		
95	BB0000000307	✓											✓		✓		
96	BB0000013953	✓											✓		✓		
97	BB0000010262						✓		✓				✓		✓		
98	BB0000000807			✓									✓		✓		
99	BB0000000396									✓			✓		✓		
100	BB0000014230					✓							✓		✓		

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																	
S.n.	D.n.	Konusu										Dili				Hattı	
		Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uyglm. Bil.	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik
101	BB0000014406				✓									✓		✓	
102	BB0000014592				✓									✓		✓	
103	BB0000014659				✓									✓		✓	
104	BB0000000471				✓									✓		✓	
105	BB0000014060				✓									✓		✓	
106	BB0000000765		✓											✓		✓	
107	BB0000000766		✓											✓		✓	
108	BB0000000308		✓											✓		✓	
109	BB0000013952		✓											✓		✓	
110	BB0000014615		✓											✓		✓	
111	BB0000014724		✓											✓		✓	
112	BB0000014407				✓									✓		✓	
113	BB0000014061				✓									✓		✓	
114	BB0000013401			✓										✓		✓	
115	BB0000000609		✓											✓			✓
116	BB0000004872	✓												✓		✓	
117	BB0000000654	✓												✓		✓	
118	BB0000013869	✓												✓		✓	
119	BB0000000475	✓												✓		✓	
120	BB0000011841	✓												✓		✓	

EK-3. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Konusu/Dili/Hattı Değerlendirme Sonucu

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KONUSU/DİLİ/HATTI																	
131 Türk Beşikdevri Basmaları	Konusu										Dili				Hattı		
	Dini İlim	Edebiyat	Dil Bilim	Tarih	Coğrafya	Toplum B.	Matematik	Genel Ko.	Doğa B.	Uygulm. Bil. Teknoloji	Arapça	Farsça	Türkçe	Diğer	Nesih	Talik	Diğer
TOPLAM	46	10	45	17	1	3	6	2	6	1	5	1	128	0	129	2	0
46+10+45+17+1+3+6+2+6+1= 137 137-6=131 6 adet Türk beşikdevri basması iki bilim dalını konu edinmiştir.											5+1+128=134 134-3=131 3 ad. Arapça-Türkçe 2 ad. Arapça 1 ad. Farsça				129+2=131		

EK-4. KYEBM’ne Kayıtlı Basmaların Cild, Metin Blok Ölçüleri, Sayfa ve Satır Sayıları

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. Boyxen)mm	Ön K-Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
1	BB0000013477	207x324x4 – 207x324x4	323x205	64 – 63	24+666/345	32-35
2	BB0000015172	Kapak / Deffe yok	200x325	54 – 57	24+666/345	32-35
3	BB0000000735	215x328x3 – 214x332x3	220x330	69 – 62	24+666+2/345	32-35
4	BB0000013433	196x321x3 – 210x328x3	210x321	62 – 59	36+666/351	32-35
5	BB0000013430	205x322x4 – 196x321x3	215x330	60 – 68	756/378	33
6	BB0000013151	210x320x2 – 210x320x2	213x310	65 – 63	756/378	33
7	BB0000000736	205x323x4 – 206x326x4	216x329?	78 – 80	8+756+8/386	33
8	BB0000013237	155x213x3 – 156x213x3	165x213	32 – 32	12+ 258/135	21
9	BB0000000634	160x212x2 – 163x211x2	165x212	21 – 23	102+130/116	21
10	BB0000000692	172x265x3 – 172x265x3	174x268	35 – 30	260/130	29
11	BB0000004192	130x198x1 – 130x198x1	127x188	10 – 10	46/23+II Ç	19
12	BB0000024623	185x308x3 – 180x308x3	180x305	75 – 73	28+698	31
13	BB0000015924	172x300x5 – 170x300x5	177x301	58 – 58	24+701/363	33
14	BB0000017495	188x316x2 – 186x315x2	189x311	50 – 55	24+701/363	33
15	BB0000017496	183x312x3 – 180x312x3	306x184	54 – 60	711/356	33
16	BB0000013435	194x324x4 – 194x324x4	195x317	78 – 83	4+908/456	33
17	BB0000013226	190x319x4 – 189x318x4	196x320	70 – 75	4+902/453	33
18	BB0000017930	132x220x2 – 132x219x2	221x145	68 – 60	12+748+2/381	21
19	BB0000023296	Ön kap yok – 90x300x5	200x302	54 –59	8+476/242	33
20	BB0000011592	210x327x3 – 210x327x3	200x320	45 – 39	8+150 /79	35

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boy x en x kalınlık) mm	Metin B. Ö. (Boy x en) mm	Ön K-Sıra Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
21	BB0000013921	140x225x3 – 142x224x3	140x224	50 – 36	4+503/254	29
22	BB0000015540	140x223x3 – 140x224x3	143x224	45 – 38	4+503 /254	29
23	BB0000013928	193x300x3 – 192x295x3	196x304	80 – 68	12+851/430	37
24	BB0000000448	189x299x2 – 185x297x2	194x297	70 – 60	12+851/430	37
25	BB0000008431	183x300x3 – 185x301x3	188x300	65 – 51	12+851/432	37
26	BB0000004196	132x192x1 – 132x192x1	130x184	80 – 90	33+2/18	25
27	BB0000013096	180x296x4 – 180x296x4	188x297	55 – 47	6+701/354	37
28	BB0000023085	Sağ k. yok – 190x296x4	198x297	55 – 49	BE 3–650+2/325	37
29	BB0000013152	185x301x2 – 182x302x2	195x302	57 – 51	6+650/328	37
30	BB0000013476	185x300x2 – 185x300x2	190x301	55 – 49	6+650/328	37
31	BB0000025513	185x289x2 – 185x289x2	192x302	40 – 46	BE 23–650/313	37
32	BB0000000450	185x291x2 – 180x294x2	191x295	61 – 52	6+ 650/328	37
33	BB0000008452	187x294x2 – 187x294x2	185x286	54 – 50	8+650/329	37
34	BB0000026553	184x289x2 – 185x290x2	190x292	65 – 62	2+ 764/383	37
35	BB0000023083	191x294x3 – Sol kap yok	195x295	65 – 70	2+ 764/383	37
36	BB0000013097	185x295x2 – 185x295x2	188x290	65 – 60	764/382	37
37	BB0000000449	188x294x3 – 188x293x3	185x294	66 – 59	2+ 764/383	37
38	BB0000008453	180x295x2 – 180x295x2	185x285	61 – 56	2+ 764/383	37
39	BB0000013475	182x300x5 – 182x301x5	188x299	70 – 65	2+ 764/383	37
40	BB0000013387	170x291x4 – 170x290x4	175x291	58 – 54	15+315/166	31

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. (Boyxen)mm	Ön K-Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
41	BB0000017647	150x230x3 – 147x228x3	227x154	30 – 39	298/149	25
42	BB0000010385	92x147x2 – 92x147x2	96x147	10 – 10	79/40	17
43	BB0000013935	142x221x3 – 142x216x3	141x219	58 – 42	18+ 534/276	27
44	BB0000000647	145x228x4 – 146x229x4	147x228	50 – 46	18+ 534/276	27
45	BB0000013400	137x191x1–137x191x1	136x191	80 – 90	60/30	25
46	BB0000002244	148x202x2 –148x202x2	144x200	6 – 6	33/17	25
47	BB0000014015	131x200x3 – 131x200x3	131x200	30 – 32	4+352/178	25
48	BB0000014310	217x344x6 – 217x344x6	224x340	84-84	9+35+943/493	41
49	BB0000021462	125x174x2 – 125x174x2	130x178	30 – 28	256/128	21
50	BB00021678/1	120x186x2 – 120x186x2	125x180	30 - 30	2+ 256+14/136	21
51	BB0000007770	120x176x2 – 120x175x2	121x176	35 – 24	256/128	21
52	BB0000010567	137x218x2 – 137x218x2	140x210	30 – 28	4+ 288/146	25
53	BB0000023761	155x236x3 – 150x236x3	152x228	41 – 44	511/256	29
54	BB0000014300	145x217x2 – 145x217x2	145x209	48 – 50	4+683/344	27
55	BB0000007777	152x233x3 – 152x233x3	152x224	62 – 55	4+683/344	27
56	BB0000014103	132x206x2 – 132x206x2	135x199	30 – 17	130+4 Ş/69	21
57	BB0000014017	145x223x2 – 145x223x2	148x213	29 – 30	288/144	25
58	BB0000000753	215x335x3 – 210x334x3	235x340	80 – 58	10+730/370	41
59	BB0000014070	220x335x4 – 220x335x4	225x337	78 – 62	4+730/367	41
60	BB0000021793	212x318x4 – 212x320x4	216x324	70 – 55	10+730/370	41

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön–Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. (Boyxen)mm	Ön K–Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
61	BB0000013927	145x205x2 – 145x205x2	144x200	15 – 14	65/33	23
62	BB0000000782	142x220x2 – 140x223x2	149x223	50 – 39	6+484/245	27
63	BB0000003738	148x231x2 – 148x231x2	147x224	34 – 19	112/56	27
64	BB0000006086	192x294x2 – 192x294x2	195x285	67 – 63	709/355	37
65	BB0000000446	192x290x2 – 192x289x2	195x300	75 – 68	709/355	37
66	BB0000014650	185x312x3 – 185x304x3	188x312	110 – 82	28+1162/595	37
67	BB0000022828	185x299x3 – 188x295x3	190x299	101 – 90	25+1162/593	37
68	BB0000015581	194x300x4 – 194x300x4	186x292	55 – 52	12 +584/298	37
69	BB0000013879	205x318x3 – 200x317x3	207x315	55 – 43	12 +584/298	37
70	BB0000014154	155x220x3 – 155x220x3		35-22	9+259+4/136	25
71	BB0000000375	140x205x3 – 140x208x3	140x208	40-30	4+ 352/178	23
72	BB0000005898	133x190x2 – 132x191x2	143x192	42 – 34	4+ 352/178	23
73	BB0000011828	131x204x3 – 133x208x3	143x205	50 – 45	845/423	23
74	BB0000014708	135x202x2 – 135x202x2	121x190	10 – 10	75/38	21
75	BB0000013404	130x188x2 – 130x188x2	182x127	10 – 14	71/36	21
76	BB0000014644	169x269x3 – 173x270x3	269x169	90 – 69	8+875/442	35
77	BB0000009080	180x280x3–180x280x3	175x280	10 – 70	875/438	35
78	BB0000014579	135x195x1 – 135x195x1	137x195	5 – 8	35/18	23-24
79	BB0000000749	148x223x3 – 150x22x3	152x222	39 – 45	4+288/146	25
80	BB0000014638	152x221x1 – 152x221x1	145x210	32 – 30	4+288/146	25

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. (Boyxen)mm	Ön K-Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
81	BB0000011194	152x228x3 – 153x228x3	225x150	55 – 48	16+512+6 Ş/270	25
82	BB0000019227	160x228x3 – 155x228x3	164x231	46 – 43	28+417+2/224	27
83	BB0000022751	160x225x3 – 160x225x3	164x22	43 – 34	32+417+2/226	27
84	BB0000000474	156x229x3 – 156x228x3	160x229	49 – 40	32+417+2/226	27
85	BB0000007774	160x220x3 – 160x221x3	167x221	55 – 36	32+417+2/226	27
86	BB0000011362	148x228x3 – 148x228x3	151x221	70 – 60	12+649+15 Ş/356	25
87	BB0000010440	200x295x3 – 200x293x3	204x296	55 – 43	4+514+2/260	37
88	BB0000013130	210x310x3 – 210x310x3	205x310	55 – 45	4+514+2/260	37
89	BB0000000657	140x196x2 – 140x196x2	135x190	15 – 14	4+ 49/27	23
90	BB0000013517	Kapak / Deffe yok	220x342	80-102	939/470	41
91	BB0000009487	205x337x2 – 205x337x2	207x330	80 – 80	968/484 BSE	41
92	BB0000009488	205x335x2 – 205x335x2	205x330	79 – 62	BE5 – 972/484	41
93	BB00022571/3	128x198x3 – 129x198x3	130x196	35 – 28	112/56 (1.R. 29s; 2.R. 124s)	27
94	BB0000002911	151x230x2 – 157x232x2	160x233	75 – 60	8+689+2/350	29
95	BB0000000307	150x225x2 – 150x225x2	155x229	70 – 55	8+689+2/350	29
96	BB0000013953	150x223x3 – 150x221x3	150x220	60 – 52	689/345	29
97	BB0000010262	145x208x2 – 145x208x2	143x204	15 – 17	122+4 Ş/65	23
98	BB0000000807	155x225x4 – 155x225x4	159x226	55 – 45	511/255	29
99	BB0000000396	140x209x2 – 140x210x2	142x208	20 – 20	177/89	23-24
100	BB0000014230	140x195x3 – 135x195x3	130x195	10 – 10	8 +32/20	23

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. (Boyxen)mm	Ön K-Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
101	BB0000014406	155x226x2 – 152x226x2	152x226	83 – 55	8+847/428	29
102	BB0000014592	154x235x3 – 154x233x3	155x234	90 – 60	8+847/428	29
103	BB0000014659	170x231x5– 157x234x2	163x235	46 – 40	BE 69-847/239	29
104	BB0000000471	156x235x3 – 156x235x3	160x239	80 – 65	8+847/428	29
105	BB0000014060	155x240x5 – 155x240x5	148x225	68 – 66	8+847/428	29
106	BB0000000765	162x238x3 – 162x238x3	160x225	50 – 60	607/304	29
107	BB0000000766	153x228x3 – 155x228x3	160x227	60 – 50	607/304	29
108	BB0000000308	153x231x3 – 154x233x3	158x232	54 – 50	607/304	29
109	BB0000013952	161x235x2 – 160x235x2	164x235	60 – 50	607/304	29
110	BB0000014615	151x230x3 – 153x229x3	155x230	55 – 45	607/304	29
111	BB0000014724	161x231x2 – 161x231x2	157x222	60 – 50	607/304	29
112	BB0000014407	155x234x3 – 155x234x3	153x223	75 – 70	8+850 – 1693+2/427	29
113	BB0000014061	153x237x5 – 153x237x5	150x225	75 – 63	8+850 – 1693+2/427	29
114	BB0000013401	130x195x2 – 130x195x2	132x197	10 – 11	65/33	23
115	BB0000000609	143x236x2 – 143x236x2	139x230	18 – 18	156/78	23
116	BB0000004872	125x190x2 – 125x190x2	120x182	20 – 17	129/65	23
117	BB0000000654	135x190x3 – 134x190x3	135x192	20 – 20	129/65	23
118	BB0000013869	160x231x2 – 160x231x2	160x220	37 – 45	7+427/217	29
119	BB0000000475	147x225x4 – 150x224x4	157x224	43 – 39	7+427/217	29
120	BB0000011841	143x233x4 – 145x233x4	145x237	70 – 38	7+427/217	29

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

BASMALARIN CİLD VE METİN BLOK ÖLÇÜLERİ/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
S.n.	D.n.	Ön-Arka Kapak Ölçüsü (Boyxenxkalınlık)mm	Metin B. Ö. (Boyxen)mm	Ön K-Sır Ölçüsü	Sayfa/Varak Sayısı	Satır Sayısı
121	BB0000007706	150x230x3 – 150x230x3	155x225	52 – 40	7+427/217	29
122	BB0000000820	140x198x3 – 140x195x3	140x202	34 – 28	4+318/162	25
123	BB0000013832	145x231x4 – 145x231x4	145x220	33 – 32	391/186	27
124	BB0000000744	147x227x3 – 145x226x3	154x227	38 – 37	391/186	27
125	BB0000000349	145x220x3 – 145x220x3	150x223	43 – 36	391/186	27
126	BB00016434/1,2, 3	135x202x3 – 132x200x3	137x204	15 – 13	42+33+13/21+17+ 7	23
127	BB0000010732	115x190x3 – 115x190x3	115x183	22 – 20	19+191/105	25
128	BB0000000327	145x208x2 – 145x205x2	147x208	15 – 16	139/70	25
129	BB0000014714	127x195x4 – 128x197x4	130x197	25 – 18	133+2/67	25
130	BB0000000405	130x197x2 – 130x197x2	130x196	10 – 10	73/37	23
131	BB0000018227	160x225x3 – 160x226x3	165x229	30 – 27	259/130	28

Not: BE: Baştan eksik, SE: Sondan eksik, BSE: Baştan sondan eksik, Ş: Şekil, Ç: Çizim, R: Risale anlamına gelmektedir.

EK-5. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild ve Metin Blok Ölçüleri/Sayfa ve Satır Sayıları Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ BOYUTLARI/SAYFA VE SATIR SAYILARI						
Küçük B K	Orta Boy O:	Büyük B. B:	Ön K. – Arka K. Ölçüleri	Ön Kenar – Sırt Ölçüleri	Sayfa Sayısı	Satır Sayısı
1–25 cm	26 – 35cm	35cm–				
81 ad.	50 ad.	0	63 ad. ÖK = AK 35 ad. ÖK > AK 28 ad. ÖK < AK 2 ad. ciltsiz 2 ad. ÖK yok 1 ad. AK yok	90 ad. Ön K. > S 27 ad. Ön K. < S 14 ad. Ön K. = S	14 ad. 1 – 100s. 12 ad. 100 – 200s. 13 ad. 200 – 300s. 8 ad. 300 – 400s. 10 ad. 400 – 500s. 11 ad. 500 – 600s. 22 ad. 600 – 700s. 21 ad. 700 – 800s. 12 ad. 800 – 900s. 6 ad. 900 – 1000s. 2 ad. 1000 – ...s.	1 ad. 17 str. 1 ad. 19 str. 9 ad. 21 str. 13 ad. 23 str. 16 ad. 25 str. 14 ad. 27 str. 1 ad. 28 str. 25 ad. 29 str. 2 ad. 31 str. 9 ad. 33 str. 3 ad. 35 str. 24 ad. 37 str. 7 ad. 41 str. 6 ad. bxb
81+50=131			63+35+28+2+2+1=131	90+27+14= 131	14+12+13+8+10+11+22+21+12+6+2=131	1+1+9+13+16+14+1+25+2+9+3+24+7+6=131

Not 1:30/07/2010 tarih ve 63186 sayılı Makam oluru ile yürürlüğe girmiş olan kütüphanelerde yazma ve eski basma eserlere ilişkin çalışma yönergesi, II. Bölüm, Madde 4’ün 4. Bendinin h) Boyut: tanımında yer alan “Eski basma kitapların ölçüsü, 1- 25 cm olan kitaplarda küçük boy; 26 – 35 cm olan kitaplarda orta boy ve 35 cm’den büyük kitaplarda büyük boy olarak değerlendirilir ve kayıta bunlar “K”, “O” ve “B” olarak gösterilir.” ifadesine dayanılarak Türk Beşikdevri basmaları sınıflandırılmıştır.

Not 2:Ön Kapak: ÖK, Arka Kapak: AK, Sayfa: s, Sırt: S, Satır:str, Adet: ad harfleri ile kısaltılmıştır.

EK-6. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Özellikleri

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASININ CİLD ÖZELLİKLERİ																						
Mevcut Durumu														Malzemesi						Rengi		
Sn	Dn	Orijinal	2. kullanımı	O. görmüş	Yok olması	Mahfazalı	Yeni cild	Deri		Ebru		Kâğıt		Kumaş		Cild bezi		Vinleksi		Karton		
								Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç			Dış
1	BB00000013477						✓				✓			✓								Çzgl
2	BB00000015172				✓					C	İ	L	T	S	İ	Z						
3	BB00000000735	✓		✓				✓					✓									Kahve
4	BB00000013433	✓	✓	✓				✓			Ö✓		A✓									Kahve
5	BB00000013430	✓	✓	✓				✓					✓									Kahve
6	BB00000013151						✓								✓					✓		Mavi
7	BB00000000736	✓		✓				✓												✓		Kahve
8	BB00000013237	✓		✓						✓			✓									Ebruli
9	BB00000000634	✓										✓	✓									Krem
10	BB00000000692	✓						✓					✓									Kahve
11	BB00000004192						✓									✓				✓		Yeşil
12	BB00000024623	✓		✓				✓			✓											Kahve
13	BB00000015924						✓					✓	✓									Ebruli
14	BB00000017495						✓					✓								✓		Krem
15	BB00000017496						✓					✓	✓									Yeşil
16	BB00000013435						✓								✓					✓		Mavi
17	BB00000013226	✓		✓				✓			✓											Kahve
18	BB00000017930	✓		✓				✓				✓										Kahve
19	BB00000023296	✓		Ö✓				✓				✓										a.Siyh
20	BB00000011592						✓					✓			✓							Siyah

[illegible]

BM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASININ CİLD ÖZELLİKLERİ																			
		Mevcut Durumu										Malzemesi							
Sn	Dn	Oriinal	2. kullanım	O. görmüş	Yok olmuş	Mahfazalı	Yeni cild	Deri		Ebru		Kâğıt		Kumaş		Cild bezi		Vinleks	
								Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç
41	BB0000017647	✓						✓		✓									
42	BB0000010385						✓					✓	✓						Ebruli
43	BB0000013935	✓						✓					✓						Bordo
44	BB0000000647	✓		✓				✓					✓						Kahve
45	BB0000013400						✓					✓	✓						Yeşil
46	BB0000002244						✓					✓	✓						Ebruli
47	BB0000014015						✓						✓			✓			Bordo
48	BB0000014310						✓			✓				✓					Çzgl
49	BB0000021462	✓						✓					✓						Kahve
50	BB00021678/1						✓									✓		✓	Yeşil
51	BB0000007770	✓						✓					✓						kahve
52	BB0000010567						✓										✓		Krmz
53	BB0000023761						✓					✓	✓						Ebruli
54	BB0000014300						✓									✓			Mavi
55	BB0000007777						✓										✓		Bordo
56	BB0000014103						✓									✓			Mavi
57	BB0000014017						✓									✓			Mavi
58	BB0000000753	✓		✓				✓					✓						Kahve
59	BB0000014070	✓						✓					✓						Kahve
60	BB0000021793	✓						✓					✓						Kahve

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASININ CİLD ÖZELLİKLERİ																						
Mevcut Durumu														Malzemesi						Rengi		
Sn	Dn																					
								Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	
61	BB0000013927						✓									✓					✓	Mavi
62	BB0000000782	✓						✓				✓										Syh
63	BB00000003738						✓									✓					✓	Bordo
64	BB00000006086						✓									✓					✓	Yeşil
65	BB00000000446	✓		✓				✓					✓									Kahve
66	BB0000014650	✓						✓			✓											Kahve
67	BB00000022828	✓						✓					✓									Kahve
68	BB0000015581						✓					✓				✓						Syh
69	BB0000013879	✓						✓				✓										Kahve
70	BB0000014154	✓						✓				✓										Kahve
71	BB00000000375	✓						✓				✓										Yeşil
72	BB00000005898	✓		✓				✓				✓										Kahve
73	BB00000011828	✓						✓													✓	Kahve
74	BB0000014708						✓					✓									✓	Ebruli
75	BB0000013404						✓									✓					✓	Mavi
76	BB0000014644	✓						✓				✓										Kahve
77	BB00000009080	✓						✓				✓										Kahve
78	BB0000014579	✓								✓		✓										Ebruli
79	BB00000000749	✓		✓				✓				✓										Syh
80	BB0000014638						✓					✓									✓	Ebruli

EK-7. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Özellikleri Değerlendirme Sonucu

KYEBM'NE KAYITLI TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMASININ CİLD ÖZELLİKLERİ																						
131 Türk Beşikdevri Basması	Mevcut Durumu						Malzemesi														Rengi	
	Orjinal	2. kullanım	O. görmüş	Yok olmuş	Mahfazalı	Yeni cild	Deri		Ebru		Kâğıt		Kumaş		Cild bezi		Vinleks		Karton			
							Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış	İç		
TOPLAM	81 +3?	4	28	5	0	4 5	75	0	8	10 +1 ök	13	82 +1 ak	3	0	21	0	9	1		35	53Khv	
																					16Syh	
																					17Ebrl	
																					11Yşl	
																					10Mvi	
																					9Brd	
																					3Krmz	
																					3Çzgli	
																					2Lcvrt	
																					2Mor	
																					2Krem	
																					2Cltsiz	
																					1Taba	
																					1Blrsz	

2 adet cildsiz (her iki kapağı yok olmuş), 2 adet kitabın ön kapağı, 1 adet kitabın ise arka kapağı yok olmuş durumdadır.

Deri cildli 1 kitapta ön ve arka kapak ayrı renktedir.

Deri cildli 2 kitapta ön ve arka kapakları birbiri ile yer değişmiş durumdadır.

EK-8. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basma Cildlerindeki Deri Özellikleri

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMA CİLDLERİNDEKİ DERİ ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Deri cinsi				Orijinal	Yeni Cild	2. kullanım	Onarım Görmüş	Yok Olmuş	Mahfazalı
		Keçi/ Sahtiyan	Koyun/ Meşin	Sığır/ Dana	?						
3	BB0000000735	Kahve				✓			✓		
4	BB0000013433	Kahve				✓		✓	✓		
5	BB0000013430	Kahve				✓		✓	✓		
7	BB0000000736	Kahve				✓			✓		
10	BB0000000692	Kahve				✓					
12	BB0000024623	Kahve				✓			✓		
17	BB0000013226		Kahve			✓			✓		
18	BB0000017930	Kahve				✓			✓		
19	BB0000023296				Ö. k.A. k.	✓				Ö. k.	
21	BB0000013921		Kahve			✓					
22	BB0000015540		Kahve			✓					
23	BB0000013928		Kahve			✓					
24	BB0000000448	Kahve				✓			✓		
25	BB0000008431			Kahve		✓					
27	BB0000013096			Kahve		✓					
28	BB0000023085	Ö. k.	A. k.			✓				Ö. k.	
29	BB0000013152				Kumaş k.	✓			✓		
30	BB0000013476	Kahve				✓			✓		
32	BB0000000450	Kahve				✓			✓		
34	BB0000026553	Kahve				✓					

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMA CİLDLERİNDEKİ DERİ ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Keçi/				Orjinal	Yeni Cild	2. kullanım	Onarım Görmüş	Yok Olmuş	Mahfazalı
		Keçi/ Sahtiyani	Koyun/ Meşin	Sığır/ Dana	?						
35	BB0000023083	Kahve				✓			✓		
37	BB0000000449			Kahve		✓			✓		
40	BB0000013387	Kahve				✓					
41	BB0000017647	Kahve				✓					
43	BB0000013935	Bordo				✓					
44	BB0000000647	Kahve				✓			✓		
49	BB0000021462	Kahve				✓					
51	BB0000007770	Kahve				✓					
58	BB0000000753	Kahve				✓			✓		
59	BB0000014070	Kahve				✓					
60	BB0000021793	Kahve				✓					
62	BB0000000782	Siyah				✓					
65	BB0000000446	Kahve				✓			✓		
66	BB0000014650				Kahve	✓					
67	BB0000022828			Kahve		✓					
69	BB0000013879		Kahve			✓					
70	BB0000014154				Kahve	✓					
71	BB0000000375	Yeşil				✓					
72	BB0000005898	Kahve				✓			✓		
73	BB0000011828	Kahve				✓			✓		

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMA CİLDLERİNDEKİ DERİ ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Deri cinsi				Orijinal	Yeni Cild	2. kullanım	Onarım Görmüş	Yok Olmuş	Mahfazalı
		Keçi/ Sahtiyan	Koyun/ Meşin	Sığır/ Dana	?						
76	BB0000014644	Kahve				✓					
77	BB0000009080	Kahve				✓					
79	BB0000000749	Siyah				✓			✓		
82	BB0000019227	Kahve				✓			✓		
83	BB0000022751	Siyah				✓			✓		
84	BB0000000474		Siyah			✓			✓		
85	BB0000007774	Kahve				✓					
87	BB0000010440	Kahve				✓					
88	BB0000013130	Kahve				✓					
93	BB00022571/3	Yeşil				✓					
94	BB0000002911	Kahve				✓			✓		
95	BB0000000307	Siyah				✓					
96	BB0000013953	Bordo				✓					
98	BB0000000807	Kahve				✓					
101	BB0000014406			Kahve		✓					
102	BB0000014592	Siyah				✓					
103	BB0000014659	Ö. k A. k.				✓		Ö. k.			
104	BB0000000471	Yeşil				✓			✓		
105	BB0000014060	Mor				✓?					
107	BB0000000766	Kahve				✓					

EK-9. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basma Cildlerindeki Deri Özellikleri Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMA CİLDLERİNDEKİ DERİ ÖZELLİKLERİ															
Deri cinsi										Orjinal	Yeni Cild	2. kullanım	Onarım Gör	Yok Olmuş	Mahfazalı
Keçi/ Sahtiyan		Koyun/ Meşin			Sığır/ Dana	?									
55		8			6	6		72+3?	0	3	27	2	0		
38 K	9S	5Y	3B	1M	5K	1S	1M	1T	6K	4K	1S		2 Ö. k.		
1kitapta ön arka kapak ayrı renklerde									1 Kitap kumaş kaplı olduğu için hem cinsi hem rengi belirlenemedi						

Not: 131 adet Türk Beşikdevri basmasından 75’inde deri cild bulunmaktadır.

EK-10. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Teknik Yapısı

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Mıklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
1	BB0000013477	✓		✓						✓	
2	BB0000015172		✓		✓						✓
3	BB0000000735	✓		✓		✓		✓		✓	
4	BB0000013433	✓		✓		✓		✓		✓	
5	BB0000013430	✓		✓		✓		✓		✓	
6	BB0000013151	✓		✓		✓		✓		✓	
7	BB0000000736	✓		✓		✓		✓		✓	
8	BB0000013237	✓		✓		✓		✓		✓	
9	BB0000000634	✓		✓						✓	
10	BB0000000692	✓		✓		✓		✓		✓	
11	BB0000004192	✓		✓						✓	
12	BB0000024623	✓		✓		✓		✓		✓	
13	BB0000015924	✓		✓						✓	
14	BB0000017495	✓		✓						✓	
15	BB0000017496	✓		✓						✓	
16	BB0000013435	✓		✓		✓		✓		✓	
17	BB0000013226	✓		✓		✓		✓		✓	
18	BB0000017930	✓		✓						✓	
19	BB0000023296		✓	✓		✓		✓		✓	
20	BB0000011592	✓		✓						✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Miklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
21	BB0000013921	✓		✓		✓		✓		✓	
22	BB0000015540	✓		✓		✓		✓		✓	
23	BB0000013928	✓		✓		✓		✓		✓	
24	BB0000000448	✓		✓		✓		✓		✓	
25	BB0000008431	✓		✓		✓		✓		✓	
26	BB0000004196	✓		✓						✓	
27	BB0000013096	✓		✓			✓		✓	✓	
28	BB0000023085		✓	✓		✓		✓		✓	
29	BB0000013152	✓		✓		✓		✓		✓	
30	BB0000013476	✓		✓		✓		✓		✓	
31	BB0000025513	✓		✓						✓	
32	BB0000000450	✓		✓		✓		✓		✓	
33	BB0000008452	✓		✓						✓	
34	BB0000026553	✓		✓		✓		✓		✓	
35	BB0000023083	✓			✓					✓	
36	BB0000013097	✓		✓		✓		✓		✓	
37	BB0000000449	✓		✓		✓		✓		✓	
38	BB0000008453	✓		✓						✓	
39	BB0000013475	✓		✓						✓	
40	BB0000013387	✓		✓		✓			✓	✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Miklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
41	BB0000017647	✓		✓			✓		✓	✓	
42	BB0000010385	✓		✓							✓
43	BB0000013935	✓		✓		✓		✓		✓	
44	BB0000000647	✓		✓							✓
45	BB0000013400	✓		✓						✓	
46	BB0000002244	✓		✓							✓
47	BB0000014015	✓		✓						✓	
48	BB0000014310	✓		✓							✓
49	BB0000021462	✓		✓						✓	
50	BB00021678/1	✓		✓							✓
51	BB0000007770	✓		✓		✓		✓		✓	
52	BB0000010567	✓		✓							✓
53	BB0000023761	✓		✓						✓	
54	BB0000014300	✓		✓							✓
55	BB0000007777	✓		✓						✓	
56	BB0000014103	✓		✓							✓
57	BB0000014017	✓		✓						✓	
58	BB0000000753	✓		✓		✓		✓		✓	
59	BB0000014070	✓		✓		✓		✓		✓	
60	BB0000021793	✓		✓		✓		✓		✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Miklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
61	BB0000013927	✓		✓						✓	
62	BB0000000782	✓		✓		✓		✓		✓	
63	BB0000003738	✓		✓						✓	
64	BB0000006086	✓		✓						✓	
65	BB0000000446	✓		✓		✓		✓		✓	
66	BB0000014650	✓		✓			✓		✓	✓	
67	BB0000022828	✓		✓		✓			✓	✓	
68	BB0000015581	✓		✓						✓	
69	BB0000013879	✓		✓		✓		✓		✓	
70	BB0000014154	✓		✓			✓		✓	✓	
71	BB0000000375	✓		✓		✓		✓		✓	
72	BB0000005898	✓		✓		✓		✓		✓	
73	BB0000011828	✓		✓		✓		✓		✓	
74	BB0000014708	✓		✓						✓	
75	BB0000013404	✓		✓						✓	
76	BB0000014644	✓		✓			✓		✓	✓	
77	BB0000009080	✓		✓			✓		✓	✓	
78	BB0000014579	✓		✓						✓	
79	BB0000000749	✓		✓		✓		✓		✓	
80	BB0000014638	✓		✓						✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Miklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
81	BB0000011194	✓		✓						✓	
82	BB0000019227	✓		✓						✓	
83	BB0000022751	✓		✓		✓		✓		✓	
84	BB0000000474	✓		✓		✓		✓		✓	
85	BB0000007774	✓		✓		✓		✓		✓	
86	BB0000011362	✓		✓						✓	
87	BB0000010440	✓		✓		✓		✓		✓	
88	BB0000013130	✓		✓			✓		✓	✓	
89	BB0000000657	✓		✓						✓	
90	BB0000013517		✓		✓						✓
91	BB0000009487	✓		✓						✓	
92	BB0000009488	✓		✓						✓	
93	BB00022571/3	✓		✓		✓		✓		✓	
94	BB0000002911	✓		✓		✓		✓		✓	
95	BB0000000307	✓		✓		✓		✓		✓	
96	BB0000013953	✓		✓			✓		✓	✓	
97	BB0000010262	✓		✓						✓	
98	BB0000000807	✓		✓		✓		✓		✓	
99	BB0000000396	✓		✓						✓	
100	BB0000014230	✓		✓						✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI											
S.N	DN	Kapaklar				Sertap		Miklep		Sırt	
		Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
		Var	Yok	Var	Yok						
101	BB0000014406	✓		✓			✓		✓	✓	
102	BB0000014592	✓		✓			✓		✓	✓	
103	BB0000014659	✓		✓		✓		✓		✓	
104	BB0000000471	✓		✓		✓		✓		✓	
105	BB0000014060	✓		✓						✓	
106	BB0000000765	✓		✓						✓	
107	BB0000000766	✓		✓		✓		✓		✓	
108	BB0000000308	✓		✓		✓		✓		✓	
109	BB0000013952	✓		✓		✓		✓		✓	
110	BB0000014615	✓		✓			✓		✓	✓	
111	BB0000014724	✓		✓						✓	
112	BB0000014407	✓		✓		✓		✓		✓	
113	BB0000014061	✓		✓						✓	
114	BB0000013401	✓		✓						✓	
115	BB0000000609	✓		✓						✓	
116	BB0000004872	✓		✓						✓	
117	BB0000000654	✓		✓						✓	
118	BB0000013869	✓		✓						✓	
119	BB0000000475	✓		✓		✓		✓		✓	
120	BB0000011841	✓		✓		✓		✓		✓	

EK-11. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Teknik Yapısı Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEKNİK YAPISI										
131Türk Beşikdevri Basmaı	Kapaklar				Sertap		Mıklep		Sırt	
	Ön		Arka		Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
	Var	Yok	Var	Yok						
TOPLAM	127	4	128	3	56	11	54	13	129	2

EK-12. KYEBM’ne Kayıtlı Deri Cildli Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Süsleme Özellikleri

DERİ CİLDLİ TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEZYİNAT ÖZELLİKLERİ														
S. N.	D. N.	Süsleme yeri					Süsleme çeşidi							
		Ön kap	Arka kap	Sertab	Mikleb	Sırt	Soğuk b.	Altın a.	Üstten a.	Mülemm	Mülevven	Yekşah	S.A.Y.B.	S.G.Y.B.
3	BB0000000735	✓	✓		✓		✓			✓	✓			
4	BB0000013433	✓	✓		✓		✓				✓			
5	BB0000013430	✓	✓		✓						✓			
7	BB0000000736	✓	✓		✓		✓							
10	BB0000000692	✓	✓		✓									✓
12	BB0000024623	✓	✓		✓		✓							
17	BB0000013226	✓	✓							✓				
18	BB0000017930		T	E	Z	Y	İ	N	A	T	S	I	Z	
19	BB0000023296		T	E	Z	Y	İ	N	A	T	S	I	Z	
21	BB0000013921	✓	✓										✓	
22	BB0000015540	✓	✓										✓	
23	BB0000013928	✓	✓	✓	✓								✓	
24	BB0000000448	✓	✓	✓	✓									✓
25	BB0000008431	✓	✓	✓	✓								✓	
27	BB0000013096	✓	✓								✓			
28	BB0000023085	-	✓	✓	✓									✓
29	BB0000013152	✓	✓		K	U	M	A	Ş	K	A	P	L	I
30	BB0000013476	✓	✓											✓
32	BB0000000450	✓	✓		✓									✓
34	BB0000026553	✓	✓	✓	✓									✓

Not 1: Deri cildli Türk Beşikdevri basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşılmadığından tabloda sadece cildin dış yüzeyinde var olan süsleme çeşitleri gösterilmiştir.

Not 2: S. A. Y. B.: Sıcak altın yıldız baskıyı, S. G. Y. B.: Sıcak gümüş yıldız baskıyı ifade etmektedir.

DERİ CİLDLİ TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEZYİNAT ÖZELLİKLERİ														
S. N.	D. N.	Süsleme yeri					Süsleme çeşidi							
		Ön kap	Arka kap	Sertab	Mikleb	Sırt	Soğuk b.	Altın a.	Üstten a.	Mülemm	Mülevven	Yekşah	S.A.Y.B.	S.G.Y.B.
35	BB0000023083	✓	-											✓
37	BB0000000449	✓	✓		✓									✓
40	BB0000013387	✓	✓	✓										✓
41	BB0000017647	✓	✓										✓	
43	BB0000013935	✓	✓		✓		✓							
44	BB0000000647	✓	✓											✓
49	BB0000021462	✓	✓		✓									✓
51	BB0000007770	✓	✓	✓	✓									✓
58	BB0000000753	✓	✓		✓								✓	
59	BB0000014070	✓	✓	✓	✓								✓	
60	BB0000021793	✓	✓	✓	✓									✓
62	BB0000000782	✓	✓	✓	✓		✓							
65	BB0000000446	✓	✓		✓									✓
66	BB0000014650	✓	✓										✓	
67	BB0000022828	✓	✓	✓										✓
69	BB0000013879	✓	✓	✓	✓		✓							
70	BB0000014154	✓	✓											✓
71	BB0000000375	✓	✓	✓	✓									✓
72	BB0000005898	✓	✓		✓									✓
73	BB0000011828	✓	✓		✓									✓

Not 1: Deri cildli Türk Beşikdevri basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşılmadığından tabloda sadece cildin dış yüzeyinde var olan süsleme çeşitleri gösterilmiştir.

Not 2: S. A. Y. B.: Sıcak altın yıldız baskıyı, S. G. Y. B.: Sıcak gümüş yıldız baskıyı ifade etmektedir.

DERİ CİLDLİ TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEZİYİNAT ÖZELLİKLERİ														
S. N.	D. N.	Süsleme yeri					Süsleme çeşidi							
		Ön kap	Arka kap	Sertab	Mikleb	Sırt	Soğuk b.	Altan a.	Üstten a.	Mülemm	Mülevven	Yekşah	S.A.Y.B.	S.G.Y.B.
76	BB0000014644	✓	✓											✓
77	BB0000009080	✓	✓	✓	✓								✓	
79	BB0000000749	✓	✓	✓	✓									✓
82	BB0000019227	✓	✓											✓
83	BB0000022751	✓	✓	✓	✓								✓	
84	BB0000000474	✓	✓	✓	✓									✓
85	BB0000007774	✓	✓		✓	C	E	T	V	E	L	✓		
87	BB0000010440	✓	✓	✓	✓								✓	
88	BB0000013130	✓	✓											✓
93	BB00022571/3	✓	✓	✓										✓
94	BB0000002911	✓	✓	✓	✓								✓	
95	BB0000000307	✓	✓	✓	✓									✓
96	BB0000013953	✓	✓				✓							
98	BB0000000807	✓	✓	✓	✓									✓
101	BB0000014406	✓	✓											✓
102	BB0000014592	✓	✓											✓
103	BB0000014659	✓	✓	✓	✓		✓							✓
104	BB0000000471	✓	✓	✓	✓									✓
105	BB0000014060		T	E	Z	Y	İ	N	A	T	S	I	Z	
107	BB0000000766	✓	✓	✓									✓	

Not 1: Deri cildli Türk Beşikdevri basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşılmadığından tabloda sadece cildin dış yüzeyinde var olan süsleme çeşitleri gösterilmiştir.

Not 2: S. A. Y. B.: Sıcak altın yıldız baskıyı, S. G. Y. B.: Sıcak gümüş yıldız baskıyı ifade etmektedir.

DERİ CİLDLİ TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD TEZYİNAT ÖZELLİKLERİ													
S. N.	D. N.	Süsleme yeri					Süsleme çeşidi						
		Ön kap	Arka kap	Sertab	Mikleb	Sırt	Soğuk b.	Altın a.	Üstten a.	Mülemm	Mülevven	Yekşah	S.A.Y.B.
108	BB0000000308	✓	✓	✓	✓								✓
109	BB0000013952	✓	✓	✓	✓	C	E	T	V	E	L		
110	BB0000014615	✓	✓										✓
113	BB0000014061		T	E	Z	Y	İ	N	A	T	S	I	Z
117	BB0000000654	✓	✓										✓
119	BB0000000475	✓	✓	✓	✓								✓
120	BB0000011841	✓	✓	✓	✓								✓
122	BB0000000820	✓	✓		✓								✓
123	BB0000013832		T	E	Z	Y	İ	N	A	T	S	I	Z
124	BB0000000744	✓	✓		✓								✓
125	BB0000000349	✓	✓	✓	✓								✓
126	BB00016434/1,2,3	✓	✓										✓
128	BB0000000327	✓	✓										✓
129	BB0000014714	✓	✓										✓
131	BB0000018227	✓	✓										✓

Not 1: Deri cildli Türk Beşikdevri basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşılmadığından EK-da sadece cildin dış yüzeyinde var olan süsleme çeşitleri gösterilmiştir.

Not 2: S. A. Y. B.: Sıcak altın yıldız baskıyı, S. G. Y. B.: Sıcak gümüş yıldız baskıyı ifade etmektedir.

EK-13. KYEBM’ne Kayıtlı Deri Cildli Türk Beşikdevri Basmalarının Cild Süsleme Özellikleri Değerlendirme Sonucu

DERİ CİLDLİ TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ CİLD SÜSLEME ÖZELLİKLERİ													
75 adet deri cildli	Süsleme yeri					Süsleme çeşidi							
	Ön kap	Arka kap	Sertab	Mikleb	Sırt	Soğuk b.	Altın a.	Üstten a.	Mülemma	Mülevven	Yekşah	S.A.Y.B.	S.G.Y.B.
TOPLAM	69	69	30	43		9	0	0	2	4	1	15	41
Cildinde hiçbir tezyinat bulunmayan eser sayısı: 5 Şemsesiz sadece zencerekli altın cetvel bulunan eser (13952) sayısı: 1 Şemsesizsadece (soğuk) yekşah cetvel bulunan eser sayısı: 1 1 kitap cildinde, soğuk, müevven, mülemma süsleme özelliği bulunmaktadır. 1 kitap cildinde soğuk, müevven süsleme özelliği bulunmaktadır. 31 eserin sertabında küçük motifler, 7 (692, 13921, 15540, 450, 446, 11828, 7774) eserin sertabında ise cetvel ve/veya zincirek mevcuttur. 56 eserde tezyinat sıcak baskı tekniği ile uygulanmış olup bunlardan 15’inde altın yıldız, 41’inde sıcak gümüş yıldız kullanılmıştır.													

Not 1: Deri cildli Türk Beşikdevri basmalarının kapak içlerinde herhangi bir tezyinat unsuru ile karşılaşılmadığından EK-da sadece cildin dış yüzeyinde var olan süsleme çeşitleri gösterilmiştir.

Not 2: S. A. Y. B.: Sıcak altın yıldız baskıyı, S. G. Y. B.: Sıcak gümüş yıldız baskıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
16	BB0000013435	Metin k.		✓	✓				✓		180µ
		Yan k.		✓	✓				✓		140µ
17	BB0000013226	Metin k.		✓	✓				✓		160µ
		Yan k.		✓	✓				✓		160µ
18	BB0000017930	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.									0µ
19	BB0000023296	Metin k.		✓	✓				✓		160µ
		Yan k.									0µ
20	BB0000011592	Metin k.		✓	✓					✓	80µ
		Yan k.				✓	✓				200µ
21	BB0000013921	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.		✓	✓					✓	120µ
22	BB0000015540	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.		✓						✓	120µ
23	BB0000013928	Metin k.		✓	✓				✓		120µ
		Yan k.									0µ
24	BB0000000448	Metin k.		✓	✓				✓		140µ
		Yan k.		✓	✓				✓		260µ
25	BB0000008431	Metin k.		✓	✓				✓		120µ
		Yan k.		✓	✓				✓		220µ
26	BB0000004196	Metin k.		✓	✓					✓	200µ
		Yan k.									0µ
27	BB0000013096	Metin k.		✓	✓				✓		140µ
		Yan k.		✓	✓				✓		190µ
28	BB0000023085	Metin k.		✓	✓				✓		150µ
		Yan k.		✓	✓				✓		160µ
29	BB0000013152	Metin k.		✓	✓				✓		140µ
		Yan k.		✓				✓	✓		240µ
30	BB0000013476	Metin k.		✓	✓				✓		120µ
		Yan k.		✓	✓				✓		160µ

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
46	BB0000002244	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.									0µ
47	BB00000014015	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
48	BB00000014300	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
49	BB00000021462	Metin k.		✓	✓					✓	200µ
		Yan k.									0µ
50	BB000021678/1	Metin k.		✓	✓					✓	200µ
		Yan k.									0µ
51	BB00000007770	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
52	BB00000010567	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.		✓	✓				✓		120µ
53	BB00000023761	Metin k.		✓	✓					✓	140µ
		Yan k.									0µ
54	BB00000014310	Metin k.		✓	✓				✓		160µ
		Yan k.		✓	✓				✓		140µ
55	BB00000007777	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓	✓					✓	140µ
56	BB00000014103	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.									0µ
57	BB00000014017	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
58	BB00000000753	Metin k.		✓	✓				✓		170µ
		Yan k.		✓	✓				✓		140µ
59	BB00000014070	Metin k.		✓	✓				✓		130µ
		Yan k.		✓	✓				✓		200µ
60	BB00000021793	Metin k.		✓	✓				✓		150µ
		Yan k.		✓	✓				✓		150µ

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
61	BB0000013927	Metin k.									120µ
		Yan k.									
62	BB0000000782	Metin k.									150µ
		Yan k.									
63	BB0000003738	Metin k.									150µ
		Yan k.									
64	BB0000006086	Metin k.									150µ
		Yan k.									
65	BB0000000446	Metin k.									150µ
		Yan k.									
66	BB0000014650	Metin k.									150µ
		Yan k.									
67	BB0000022828	Metin k.									140µ
		Yan k.									
68	BB0000015581	Metin k.									150µ
		Yan k.									
69	BB0000013879	Metin k.									150µ
		Yan k.									
70	BB0000014154	Metin k.									150µ
		Yan k.									
71	BB0000000375	Metin k.									130µ
		Yan k.									
72	BB0000005898	Metin k.									120µ
		Yan k.									
73	BB0000011828	Metin k.									150µ
		Yan k.									
74	BB0000014708	Metin k.									150µ
		Yan k.									
75	BB0000013404	Metin k.									120µ
		Yan k.									

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
76	BB0000014644	Metin k.		✓	✓				✓		120µ
		Yan k.				✓	✓				120µ
77	BB0000009080	Metin k.		✓	✓				✓		170µ
		Yan k.		✓	✓				✓		170µ
78	BB0000014579	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.									0µ
79	BB0000000749	Metin k.		✓	✓					✓	200µ
		Yan k.		✓	✓					✓	200µ
80	BB0000014638	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.		✓	✓				✓		160µ
81	BB0000011194	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓	✓		✓			✓	250µ
82	BB0000019227	Metin k.		✓	✓					✓	250µ
		Yan k.		✓			✓			✓	200µ
83	BB0000022751	Metin k.		✓	✓					✓	100µ
		Yan k.		✓	✓		✓			✓	120µ
84	BB0000000474	Metin k.		✓	✓					✓	130µ
		Yan k.		✓			✓		✓		160µ
85	BB0000007774	Metin k.		✓	✓					✓	140µ
		Yan k.				✓?					130µ
86	BB0000011362	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
87	BB0000010440	Metin k.		✓	✓				✓		160µ
		Yan k.		✓	✓		✓		✓		180µ
88	BB0000013130	Metin k.		✓	✓				✓		140µ
		Yan k.		✓	✓		✓		✓		220µ
89	BB0000000657	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									0µ
90	BB0000013517	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.		✓	✓				✓		180µ

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞİT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
91	BB0000009487	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
92	BB0000009488	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
93	BB00022571/3	Metin k.		✓	✓					✓	170µ
		Yan k.					✓	✓			
94	BB0000002911	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.		✓					✓		✓
95	BB0000000307	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓	✓					✓	200µ
96	BB0000013953	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.					✓	✓			
97	BB0000010262	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓					✓		✓
98	BB0000000807	Metin k.		✓	✓					✓	180µ
		Yan k.		✓	✓					✓	140µ
99	BB0000000396	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓	✓					✓	150µ
100	BB0000014230	Metin k.		✓	✓				✓		200µ
		Yan k.		✓	✓			✓	✓	✓	✓
101	BB0000014406	Metin k.		✓	✓					✓	180µ
		Yan k.		✓	✓			✓			✓
102	BB0000014592	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.		✓	✓						
103	BB0000014659	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.									
104	BB0000000471	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
105	BB0000014060	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.									

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.		Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu s. paralel	Kalınlık/Mikron
106	BB0000000765	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.									
107	BB0000000766	Metin k.		✓	✓					✓	160µ
		Yan k.		✓	✓					✓	200µ
108	BB0000000308	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓					✓	140µ	
109	BB0000013952	Metin k.		✓	✓					✓	140µ
		Yan k.									
110	BB0000014615	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.					✓	✓			
111	BB0000014724	Metin k.		✓	✓					✓	140µ
		Yan k.									
112	BB0000014407	Metin k.		✓	✓					✓	170µ
		Yan k.									
113	BB0000014061	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓					✓	✓	240µ
114	BB0000013401	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
115	BB0000000609	Metin k.				✓					140µ
		Yan k.									
116	BB0000004872	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
117	BB0000000654	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.		✓	✓					✓	150µ
118	BB0000013869	Metin k.		✓	✓					✓	150µ
		Yan k.									
119	BB0000000475	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.		✓					✓	✓	180µ
120	BB0000011841	Metin k.		✓	✓					✓	120µ
		Yan k.		✓	✓					✓	250µ

EK-15. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Kâğıt Özellikleri Değerlendirme Sonucu

BASMALARININ KÂĞIT ÖZELLİKLERİ DEĞERLENDİRME SONUCU									
	Doğu kâğıdı	Avrupa kâğıdı	Filigranlı	Odun hamuru	Renkli kâğıt	Aharlı kâğıt	Suyolu sırta dik	Suyolu sırta paralel	Kalınlık/Mikron
Metin k.	0	130	130	1	0	1?	49	81	μ
Yan k.	0	69	56	9	31+2e bru	3	40	29	μ
Basmalarının Kâğıt Kalınlığı/Mikron									
Metin k.	2ad 100 μ	2ad 110 μ	26 ad 120 μ	5ad 130 μ	20 ad 140 μ	39ad 150 μ	19 ad. 160 μ	4 ad 170 μ	4 ad 180 μ
Yan k.	2ad 100 μ	1 ad 110 μ	8 ad 120 μ	3ad 130 μ	9ad 140 μ	6ad 150 μ	13ad 160 μ	4 ad 170 μ	9 ad 180 μ
Metin k.	0 ad 190 μ	5 ad 200 μ	1 ad 220 μ	0 ad 240 μ	2 ad 250 μ	0 ad 260 μ	0 ad 280 μ	0 ad 300 μ	
Yan k.	1 ad 190 μ	7 ad 200 μ	6 ad 220 μ	2 ad 240 μ	2 ad 250 μ	2 ad 260 μ	1ad 280μ	1 ad 300 μ	Ebru 250 μ

EK-16. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmaları Forma ve Hamur Özellikleri

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ												
S.N.	D.N.	Forma										
		Düzenli varak/for	Düzensiz varak/for	Varak sayısı							Homojen Hamur	Heterojen Hamur
				2	4	6	8	10	12	Diğer		
1	BB0000013477	✓						✓			✓	
2	BB0000015172	✓						✓			✓	
3	BB0000000735	✓						✓			✓	
4	BB0000013433	✓						✓			✓	
5	BB0000013430	✓						✓			✓	
6	BB0000013151	✓						✓			✓	
7	BB0000000736	✓						✓			✓	
8	BB0000013237	✓			✓						✓	
9	BB0000000634	✓			✓						✓	
10	BB0000000692	✓						✓			✓	
11	BB0000004192	✓			✓						✓	
12	BB0000024623	✓					✓				✓	
13	BB0000015924	✓						✓			✓	
14	BB0000017495	✓						✓			✓	
15	BB0000017496	✓						✓			✓	
16	BB0000013435	✓					✓				✓	
17	BB0000013226	✓			✓						✓	
18	BB0000017930	✓						✓			✓	
19	BB0000023296	✓		✓							✓	
20	BB0000011592	✓					✓				✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.	Forma									
		Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı							Homojen Hamur özl.
				2	4	6	8	10	12	Diğer	
21	BB0000013921	✓					✓				✓
22	BB0000015540	✓					✓				✓
23	BB0000013928	✓						✓			✓
24	BB0000000448	✓						✓			✓
25	BB0000008431	✓						✓			✓
26	BB0000004196	✓			✓						✓
27	BB0000013096	✓				✓					✓
28	BB0000023085	✓				✓					✓
29	BB0000013152	✓				✓					✓
30	BB0000013476	✓				✓					✓
31	BB0000025513	✓				✓					✓
32	BB0000000450	✓				✓					✓
33	BB0000008452	✓				✓					✓
34	BB0000026553	✓						✓			✓
35	BB0000023083	✓						✓			✓
36	BB0000013097	✓						✓			✓
37	BB0000000449	✓						✓			✓
38	BB0000008453	✓						✓			✓
39	BB0000013475	✓						✓			✓
40	BB0000013387	✓						✓			✓

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.	Forma									
		Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı						Homojen Hamur özl.	Hete rojen
				2	4	6	8	10	12	Diğer	
41	BB0000017647	✓			✓					✓	
42	BB0000010385	✓					✓			✓	
43	BB0000013935	✓			✓					✓	
44	BB0000000647	✓			✓					✓	
45	BB0000013400	✓			✓					✓	
46	BB0000002244	✓			✓					✓	
47	BB0000014015	✓			✓					✓	
48	BB0000014310	✓				✓				✓	
49	BB0000021462	✓			✓					✓	
50	BB00021678/1	✓			✓					✓	
51	BB0000007770	✓			✓					✓	
52	BB0000010567	✓			✓					✓	
53	BB0000023761	✓			✓					✓	
54	BB0000014300	✓			✓					✓	
55	BB0000007777	✓			✓					✓	
56	BB0000014103	✓			✓					✓	
57	BB0000014017	✓			✓					✓	
58	BB0000000753	✓			✓					✓	
59	BB0000014070	✓			✓					✓	
60	BB0000021793	✓			✓					✓	

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.	Forma									
		Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı						Homojen Hamur öz.	Heterojen Hamur öz.
				2	4	6	8	10	12	Diğer	
61	BB0000013927	✓			✓						✓
62	BB0000000782	✓			✓						✓
63	BB0000003738	✓			✓						✓
64	BB0000006086	✓			✓						✓
65	BB0000000446	✓			✓						✓
66	BB0000014650	✓			✓						✓
67	BB0000022828	✓			✓						✓
68	BB0000015581	✓			✓						✓
69	BB0000013879	✓			✓						✓
70	BB0000014154	✓			✓						✓
71	BB0000000375	✓			✓						✓
72	BB0000005898	✓			✓						✓
73	BB0000011828	✓			✓						✓
74	BB0000014708	✓			✓						✓
75	BB0000013404	✓			✓						✓
76	BB0000014644	✓			✓						✓
77	BB0000009080	✓			✓						✓
78	BB0000014579	✓			✓						✓
79	BB0000000749	✓			✓						✓
80	BB0000014638	✓			✓						✓

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.	Forma									
		Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı						Homojen Hamur özl.	Heterojen Hamur özl.
				2	4	6	8	10	12	Diğer	
81	BB0000011194	✓			✓						✓
82	BB0000019227	✓			✓						✓
83	BB0000022751	✓			✓						✓
84	BB0000000474	✓			✓						✓
85	BB0000007774	✓			✓						✓
86	BB0000011362	✓			✓						✓
87	BB0000010440	✓			✓						✓
88	BB0000013130	✓			✓						✓
89	BB0000000657	✓			✓						✓
90	BB0000013517	✓			✓						✓
91	BB0000009487	✓			✓						✓
92	BB0000009488	✓			✓						✓
93	BB00022571/3	✓			✓						✓
94	BB0000002911	✓			✓						✓
95	BB0000000307	✓			✓						✓
96	BB0000013953	✓			✓						✓
97	BB0000010262	✓			✓						✓
98	BB0000000807	✓			✓						✓
99	BB0000000396	✓			✓						✓
100	BB0000014230	✓			✓						✓

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
S.N.	D.N.	Forma									
		Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı						Homojen Hamur özl.	Heterojen Hamur özl.
				2	4	6	8	10	12	Diğer	
101	BB0000014406	✓			✓					✓	
102	BB0000014592	✓			✓					✓	
103	BB0000014659	✓			✓					✓	
104	BB0000000471	✓			✓					✓	
105	BB0000014060	✓					✓			✓	
106	BB0000000765	✓			✓					✓	
107	BB0000000766	✓			✓					✓	
108	BB0000000308	✓			✓					✓	
109	BB0000013952	✓			✓					✓	
110	BB0000014615	✓			✓					✓	
111	BB0000014724	✓			✓					✓	
112	BB0000014407	✓			✓					✓	
113	BB0000014061	✓			✓					✓	
114	BB0000013401	✓			✓					✓	
115	BB0000000609	✓					✓			✓	
116	BB0000004872	✓			✓					✓	
117	BB0000000654	✓			✓					✓	
118	BB0000013869	✓			✓					✓	
119	BB0000000475	✓			✓					✓	
120	BB0000011841	✓			✓					✓	

EK-17. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarının Forma ve Hamur Özellikleri Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARI FORMA VE HAMUR ÖZELLİKLERİ											
131 adet Türk Beşikdevri Basması	Forma										
	Düzenli varak/forma	Düzensiz varak/forma	Varak sayısı							Homojen Hamur özl.	Heterojen Hamur özl.
			2	4	6	8	10	12	Diğer		
TOPLAM	131	0	1	92	8	8	22	0	0	131	0

Not: Formaların tamamı düzenli varak olup kâğıt hamur özelliği homojendir.

EK-18. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Metin Süsleme Özellikleri

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme						Malzeme	
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
1	BB0000013477	✓			✓						✓
2	BB0000015172	✓			✓						✓
3	BB0000000735	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓
4	BB0000013433	✓			✓						✓
5	BB0000013430	✓			✓						✓
6	BB0000013151	✓			✓						✓
7	BB0000000736	✓	✓		✓				✓		✓
8	BB0000013237	S	Ü	S	L	E	M	E	S	İ	Z
9	BB0000000634	S	Ü	S	L	E	M	E	S	İ	Z
10	BB0000000692	S	Ü	S	L	E	M	E	S	İ	Z
11	BB0000004192	✓		✓			✓			✓	✓
12	BB0000024623		✓	✓	✓		✓		✓	✓	
13	BB0000015924	✓		✓							✓
14	BB0000017495	✓		✓							✓
15	BB0000017496	✓		✓							✓
16	BB0000013435	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓
17	BB0000013226	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓
18	BB0000017930	✓		✓	✓					K	✓
19	BB0000023296	✓		✓							✓
20	BB0000011592	✓		✓	✓					K	✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme						Malzeme	
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
21	BB0000013921	✓	✓	✓	✓					K	✓
22	BB0000015540	✓		✓	✓						✓
23	BB0000013928	✓		✓	✓						✓
24	BB0000000448	✓		✓	✓						✓
25	BB0000008431	✓		✓	✓						✓
26	BB0000004196	✓		✓	✓						✓
27	BB0000013096	✓		✓	✓						✓
28	BB0000023085	✓			✓						✓
29	BB0000013152	✓		✓	✓						✓
30	BB0000013476	✓		✓	✓						✓
31	BB0000025513	✓			✓						✓
32	BB0000000450	✓		✓	✓						✓
33	BB0000008452	✓		✓	✓						✓
34	BB0000026553	✓		✓	✓						✓
35	BB0000023083	✓		✓	✓						✓
36	BB0000013097	✓		✓	✓						✓
37	BB0000000449	✓		✓	✓						✓
38	BB0000008453	✓		✓	✓						✓
39	BB0000013475	✓		✓	✓						✓
40	BB0000013387	✓		✓	✓						✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme					Malzeme		
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
41	BB0000017647	✓		✓	✓						✓
42	BB0000010385	✓		✓	✓						✓
43	BB0000013935	✓		✓	✓						✓
44	BB0000000647	✓		✓	✓						✓
45	BB0000013400	✓		✓	✓						✓
46	BB0000002244	✓		✓	✓						✓
47	BB0000014015	✓		✓	✓						✓
48	BB0000014310	✓		✓	✓						✓
49	BB0000021462	✓		✓	✓						✓
50	BB00021678/1	✓		✓	✓						✓
51	BB0000007770	✓		✓	✓						✓
52	BB0000010567	✓		✓	✓						✓
53	BB0000023761	✓		✓	✓						✓
54	BB0000014300	✓		✓	✓						✓
55	BB0000007777	✓		✓	✓						✓
56	BB0000014103	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓
57	BB0000014017	✓		✓	✓						✓
58	BB0000000753	✓		✓	✓						✓
59	BB0000014070	✓		✓	✓						✓
60	BB0000021793	✓		✓	✓						✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme						Malzeme	
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
61	BB0000013927	✓		✓	✓						✓
62	BB0000000782	✓		✓	✓						✓
63	BB0000003738	✓			✓						✓
64	BB0000006086	✓		✓	✓						✓
65	BB0000000446	✓		✓	✓						✓
66	BB0000014650	✓		✓	✓						✓
67	BB0000022828	✓		✓	✓						✓
68	BB0000015581	✓		✓	✓						✓
69	BB0000013879	✓		✓	✓						✓
70	BB0000014154	✓		✓	✓						✓
71	BB0000000375	✓		✓	✓						✓
72	BB0000005898	✓		✓	✓						✓
73	BB0000011828	✓		✓	✓						✓
74	BB0000014708	✓		✓	✓						✓
75	BB0000013404	✓		✓	✓						✓
76	BB0000014644	✓		✓	✓						✓
77	BB0000009080	✓		✓	✓						✓
78	BB0000014579	✓		✓	✓						✓
79	BB0000000749	✓		✓	✓						✓
80	BB0000014638	✓		✓	✓						✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme						Malzeme	
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
81	BB0000011194	✓		✓	✓						✓
82	BB0000019227	✓		✓	✓						✓
83	BB0000022751	✓		✓	✓						✓
84	BB0000000474	✓		✓	✓						✓
85	BB0000007774	✓		✓	✓						✓
86	BB0000011362	✓		✓	✓		✓				✓
87	BB0000010440	✓		✓	✓						✓
88	BB0000013130	✓		✓	✓						✓
89	BB0000000657	✓		✓	✓						✓
90	BB0000013517	✓		✓	✓						✓
91	BB0000009487	✓			✓						✓
92	BB0000009488	✓			✓						✓
93	BB00022571/3	✓		✓	✓						✓
94	BB0000002911	✓		✓	✓						✓
95	BB0000000307	✓		✓	✓						✓
96	BB0000013953	✓		✓	✓						✓
97	BB0000010262	✓		✓	✓		✓				✓
98	BB0000000807	✓		✓	✓						✓
99	BB0000000396	✓		✓	✓						✓
100	BB0000014230	✓		✓	✓						✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ											
S.n.	D.n.	Teknik		Süsleme						Malzeme	
		Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/ Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
101	BB0000014406	✓		✓	✓						✓
102	BB0000014592	✓		✓	✓						✓
103	BB0000014659	✓			✓						✓
104	BB0000000471	✓		✓	✓						✓
105	BB0000014060	✓		✓	✓						✓
106	BB0000000765	✓		✓	✓						✓
107	BB0000000766	✓		✓	✓						✓
108	BB0000000308	✓		✓	✓						✓
109	BB0000013952	✓		✓	✓						✓
110	BB0000014615	✓		✓	✓						✓
111	BB0000014724	✓		✓	✓						✓
112	BB0000014407	✓		✓	✓						✓
113	BB0000014061	✓		✓	✓						✓
114	BB0000013401	✓		✓	✓						✓
115	BB0000000609	✓		✓	✓						✓
116	BB0000004872	✓		✓	✓						✓
117	BB0000000654	✓		✓	✓						✓
118	BB0000013869	✓		✓	✓						✓
119	BB0000000475	✓		✓	✓						✓
120	BB0000011841	✓		✓	✓						✓

Not: K: Kırmızıyı ifade etmektedir.

EK-19. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Metin Süsleme Özellikleri Değerlendirme Sonuçları

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA METİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ										
131 adet Türk Beşikdevri Basması	Teknik		Süsleme					Malzeme		
	Baskı	Elle	Tezhip	Cetvel	Minyatür	Resim/Çizim	Diğer	Altın	Renkli B.	Siyah B.
TOPLAM	127	8	116	123		6		5	10	127

EK-20. KYEBM’ne Kayıtlı Trk Beşikdevri Basmalarında Mürekkep

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA MÜREKKEP ÖZELLİKLERİ													
S.N.	D.N.	Metinde Kullanılan Matbaa Mürekkebi					S.N.	D.N.	Metinde Kullanılan Matbaa Mürekkebi				
		S	K	Y	M	D			S	K	Y	M	D
1	BB0000013477	✓					26	BB0000004196	✓				
2	BB0000015172	✓					27	BB0000013096	✓				
3	BB0000000735	✓					28	BB0000023085	✓				
4	BB0000013433	✓					29	BB0000013152	✓				
5	BB0000013430	✓					30	BB0000013476	✓				
6	BB0000013151	✓					31	BB0000025513	✓				
7	BB0000000736	✓					32	BB0000000450	✓				
8	BB0000013237	✓					33	BB0000008452	✓				
9	BB0000000634	✓					34	BB0000026553	✓				
10	BB0000000692	✓					35	BB0000023083	✓				
11	BB0000004192	✓					36	BB0000013097	✓				
12	BB0000024623	✓					37	BB0000000449	✓				
13	BB0000015924	✓					38	BB0000008453	✓				
14	BB0000017495	✓					39	BB0000013475	✓				
15	BB0000017496	✓					40	BB0000013387	✓				
16	BB0000013435	✓					41	BB0000017647	✓				
17	BB0000013226	✓					42	BB0000010385	✓				
18	BB0000017930	✓					43	BB0000013935	✓				
19	BB0000023296	✓					44	BB0000000647	✓				
20	BB0000011592	✓					45	BB0000013400	✓				
21	BB0000013921	✓					46	BB0000002244	✓				
22	BB0000015540	✓					47	BB0000014015	✓				
23	BB0000013928	✓					48	BB0000014310	✓				
24	BB0000000448	✓					49	BB0000021462	✓				
25	BB0000008431	✓					50	BB00021678/1	✓				

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA MÜREKKEP ÖZELLİKLERİ													
S.N.	D.N.	Metinde Kullanılan Matbaa Mürekkebi					S.N.	D.N.	Metinde Kullanılan Matbaa Mürekkebi				
		S	K	Y	M	D			S	K	Y	M	D
51	BB0000007770	✓					76	BB0000014644	✓				
52	BB0000010567	✓					77	BB0000009080	✓				
53	BB0000023761	✓					78	BB0000014579	✓				
54	BB0000014300	✓					79	BB0000000749	✓				
55	BB0000007777	✓					80	BB0000014638	✓				
56	BB0000014103	✓					81	BB0000011194	✓				
57	BB0000014017	✓					82	BB0000019227	✓				
58	BB0000000753	✓					83	BB0000022751	✓				
59	BB0000014070	✓					84	BB0000000474	✓				
60	BB0000021793	✓					85	BB0000007774	✓				
61	BB0000013927	✓					86	BB0000011362	✓				
62	BB0000000782	✓					87	BB0000010440	✓				
63	BB0000003738	✓					88	BB0000013130	✓				
64	BB0000006086	✓					89	BB0000000657	✓				
65	BB0000000446	✓					90	BB0000013517	✓				
66	BB0000014650	✓					91	BB0000009487	✓				
67	BB0000022828	✓					92	BB0000009488	✓				
68	BB0000015581	✓					93	BB00022571/3	✓				
69	BB0000013879	✓					94	BB0000002911	✓				
70	BB0000014154	✓					95	BB0000000307	✓				
71	BB0000000375	✓					96	BB0000013953	✓				
72	BB0000005898	✓					97	BB0000010262	✓				
73	BB0000011828	✓					98	BB0000000807	✓				
74	BB0000014708	✓					99	BB0000000396	✓				
75	BB0000013404	✓					100	BB0000014230	✓				

EK-21. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Mürekkep Özellikleri Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA MÜREKKEP ÖZELLİKLERİ DEĞERLENDİRME SONUCU					
131 adet Türk Beşikdevri basması	Metinde Kullanılan Matbaa Mürekkebi				
	Siyah	Kırmızı	Yeşil	Mavi	Diğer
TOPLAM	131	0	0	0	0
Kütüphaneye kayıtlı bulunan 131 adet Türk Beşikdevri basmasının metin kısmında sadece siyah mürekkep kullanılmıştır. Cetvelde ya da tezhipte kullanılmış olan mürekkep “metin süslemelerinin özellikleri” başlığı altında hazırlanan EK-18 ve EK-19’da gösterilmiştir.					

EK-22. KYEBM’ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Sırt Dikişi Özellikleri

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																	
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı						İpin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer
1	BB0000013477		✓		✓					✓			✓				
2	BB0000015172		✓		✓					✓			✓				
3	BB0000000735	✓				✓									✓		
4	BB0000013433	✓						✓				✓					
5	BB0000013430	✓						✓				✓					
6	BB0000013151		✓		✓					✓				✓			
7	BB0000000736	✓				✓									✓		
8	BB0000013237	✓				✓						✓					
9	BB0000000634	✓				✓						✓					
10	BB0000000692		✓		✓					✓			✓				
11	BB0000004192		✓		✓				✓			✓					
12	BB0000024623		✓		✓					✓			✓				
13	BB0000015924		✓		✓				✓				✓				
14	BB0000017495		✓		✓					✓				✓			
15	BB0000017496		✓		✓				✓						✓		
16	BB0000013435		✓		✓				✓				✓				
17	BB0000013226		✓		✓					✓			✓				
18	BB0000017930	✓				✓						✓					
19	BB0000023296		✓		✓					✓			✓				
20	BB0000011592		✓		✓				✓				✓				

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı							İpin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer	
21	BB0000013921		✓		✓					✓			✓					
22	BB0000015540		✓		✓					✓				✓				
23	BB0000013928		✓		✓				✓				✓					
24	BB0000000448		✓		✓					✓			✓					
25	BB0000008431		✓		✓					✓				✓				
26	BB0000004196		✓		✓			✓						✓				
27	BB0000013096	✓				✓						✓						
28	BB0000023085		✓		✓					✓			✓					
29	BB0000013152		✓		✓					✓			✓					
30	BB0000013476		✓		✓			✓						✓				
31	BB0000025513		✓		✓					✓			✓					
32	BB0000000450		✓		✓				✓				✓					
33	BB0000008452		✓		✓			✓					✓					
34	BB0000026553		✓		✓					✓			✓					
35	BB0000023083		✓		✓						✓		✓					
36	BB0000013097		✓		✓			✓						✓				
37	BB0000000449			?						✓			✓					
38	BB0000008453			?						✓			✓					
39	BB0000013475		✓		✓			✓					✓					
40	BB0000013387		✓		✓						✓		✓					

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı							Dikiş İpinin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer	
41	BB0000017647		✓		✓					✓			✓					
42	BB0000010385		✓		✓				✓				✓					
43	BB0000013935		✓		✓				✓								S	
44	BB0000000647		✓		✓			✓					✓					
45	BB0000013400		✓		✓				✓				✓					
46	BB0000002244	✓				✓						✓						
47	BB0000014015		✓		✓			✓					✓					
48	BB0000014300		✓		✓		✓						✓					
49	BB0000021462	✓				✓								✓				
50	BB00021678/1		✓		✓				✓				✓					
51	BB0000007770		✓		✓				✓				✓					
52	BB0000010567	✓						✓					✓					
53	BB0000023761		✓		✓			✓					✓					
54	BB0000014310		✓		✓			✓						✓				
55	BB0000007777		✓		✓				✓				✓					
56	BB0000014103		✓		✓			✓					✓					
57	BB0000014017		✓		✓		✓						✓					
58	BB0000000753		✓		✓			✓						✓				
59	BB0000014070		✓		✓				✓				✓					
60	BB0000021793	✓				✓								✓				

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																	
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı						Dikiş İpinin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer
61	BB0000013927		✓		✓			✓					✓				
62	BB0000000782	✓				✓										✓	
63	BB0000003738		✓		✓		✓							✓			
64	BB0000006086		✓		✓				✓				✓				
65	BB0000000446		✓		✓			✓						✓			
66	BB0000014650		✓		✓		✓					✓					
67	BB0000022828		✓		✓				✓			✓					
68	BB0000015581		✓		✓				✓				✓				
69	BB0000013879	✓				✓											Y
70	BB0000014154		✓		✓			✓				✓					
71	BB0000000375		✓		✓			✓				✓					
72	BB0000005898		✓		✓			✓					✓				
73	BB0000011828		✓		✓			✓					✓				
74	BB0000014708			✓				✓				?	?	?	?		?
75	BB0000013404		✓		✓			✓						✓			
76	BB0000014644	✓				✓											M
77	BB0000009080		✓		✓					✓		✓					
78	BB0000014579		✓		✓			✓					✓				
79	BB0000000749	✓				✓										✓	
80	BB0000014638		✓		✓			✓				✓					

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																	
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı						Dikiş İpinin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer
81	BB0000011194		✓		✓				✓				✓				
82	BB0000019227		✓		✓			✓							✓		
83	BB0000022751		✓		✓				✓				✓				
84	BB0000000474		✓		✓			✓									p
85	BB0000007774		✓		✓				✓						✓		
86	BB0000011362		✓		✓			✓				✓					
87	BB0000010440		✓		✓				✓				✓				
88	BB0000013130		✓		✓				✓				✓				
89	BB0000000657		✓		✓			✓						✓			
90	BB0000013517		✓		✓			✓						✓			
91	BB0000009487		✓		✓			✓					✓				
92	BB0000009488			✓				✓				?	?	?	?		?
93	BB00022571/3		✓		✓			✓					✓				
94	BB0000002911		✓		✓			✓					✓				
95	BB0000000307		✓		✓			✓					✓				
96	BB0000013953		✓		✓			✓					✓				
97	BB0000010262		✓		✓			✓					✓				
98	BB0000000807		✓		✓			✓					✓				
99	BB0000000396		✓		✓			✓					✓				
100	BB0000014230			✓				✓					✓				

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı							Dikiş İpinin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer	
101	BB00000014406		✓		✓			✓					✓					
102	BB00000014592		✓		✓			✓					✓					
103	BB00000014659		✓		✓			✓					✓					
104	BB00000000471		✓		✓					✓				✓				
105	BB00000014060		✓		✓				✓				✓					
106	BB00000000765		✓		✓			✓						✓				
107	BB00000000766		✓		✓			✓				✓						
108	BB00000000308		✓		✓			✓					✓					
109	BB00000013952		✓		✓			✓					✓					
110	BB00000014615		✓		✓			✓							✓			
111	BB00000014724	✓				✓							✓					
112	BB00000014407		✓		✓			✓						✓				
113	BB00000014061		✓		✓				✓				✓					
114	BB00000013401	✓				✓							✓					
115	BB00000000609		✓		✓			✓						✓				
116	BB00000004872	✓				✓							✓					
117	BB00000000654		✓		✓			✓					✓					
118	BB00000013869	✓				✓								✓				
119	BB00000000475		✓		✓			✓					✓					
120	BB00000011841		✓		✓			✓					✓					

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ ÖZELLİKLERİ																	
Sn	Dn	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı						Dikiş İpinin Rengi					
		Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Siyah	Bordo	Diğer
121	BB0000007706		✓		✓			✓					✓				
122	BB0000000820		✓		✓			✓				✓					
123	BB0000013832		✓		✓			✓					✓				
124	BB0000000744		✓		✓			✓					✓				
125	BB0000000349		✓		✓			✓					✓				
126	BB00016434/1,2,3		✓		✓			✓					✓				
127	BB0000010732		✓		✓			✓					✓				
128	BB0000000327		✓		✓			✓					✓				
129	BB0000014714		✓		✓			✓							✓		
130	BB0000000405		✓		✓			✓									P
131	BB0000018227		✓		✓			✓					✓				

Not: Diğer sütununda yer alan ip renkleri Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor şeklinde gösterilmiştir.

EK-23. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Sırt Dikişi Değerlendirme Sonucu

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA SIRT DİKİŞİ DEĞERLENDİRME SONUCU																
131 Türk Beşikdevri Basması	Dikiş Tekniği				Durak Sayısı						Dikiş İpinin Rengi					
	Zincir D.	Tezgâh D.	Diğer	Dikiş Dst.	2	3	4	5	6	7	Kahve	Krem	Beyaz	Şiyah	Bordo	Diğer
TOPLAM	20	106	5	106	17	4	63	24	21	2	17	77	21	7	2	1 adet Sarı 2 adet Pembe 1 adet Mor 1 adet Yeşil 2 adet ?
GENEL TOPLAM	20+106+5=131 (106'sında Dikiş desteği var)				17+4+63+24+21+2=131						17+77+21+7+2+7=131					

EK-24. KYEBM'ne Kayıtlı Türk Beşikdevri Basmalarında Kolon ve Şiraze Özellikleri

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi					Şiraze Örgüsü											
		Tekniği		Rengi			Tekniği		Deseni		Örgü İpinin Rengi							
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
1	BB0000013477	✓			✓			✓		✓			✓					B
2	BB0000015172	✓			✓			✓		✓					✓			L
3	BB0000000735		✓				S	✓		✓					✓	✓		
4	BB0000013433	✓				✓		✓		✓			✓					?
5	BB0000013430	✓				✓		✓		✓			✓					?
6	BB0000013151	✓		✓				✓		✓								L B
7	BB0000000736	✓					S	✓		✓					✓	✓		
8	BB0000013237	✓				✓		✓		✓			✓			✓		
9	BB0000000634	✓				✓		✓		✓			✓			✓		
10	BB0000000692					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
11	BB0000004192					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
12	BB0000024623							✓		H. ş.		✓					✓	
13	BB0000015924		✓		✓			✓		✓			✓		✓			
14	BB0000017495							✓		H. ş.			✓	✓				
15	BB0000017496							✓		K. ş.								G M
16	BB0000013435	✓			✓			✓		✓								L B
17	BB0000013226					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
18	BB0000017930	✓			✓			✓		✓			✓			✓		
19	BB0000023296					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
20	BB0000011592					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler B: Bordo, Ma: Mavi, Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor, K: Kırmızı, Ya: Yavruağzı, T: Turuncu, L: Lacivert, G: Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi					Şiraze Örgüsü											
		Tekniği		Rengi			Tekniği		Deseni		Örgü İpinin Rengi							
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
21	BB0000013921		✓		✓			✓			Batı		✓	✓				
22	BB0000015540		✓				Y	✓			Batı					✓		T
23	BB0000013928		✓		✓			✓			Batı		✓					
24	BB0000000448		✓		✓			✓			Batı		✓			✓		
25	BB0000008431					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
26	BB0000004196					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
27	BB0000013096		✓				Y	✓		✓			✓			✓		
28	BB0000023085					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
29	BB0000013152		✓		✓			✓		✓					✓		✓	
30	BB0000013476	✓			✓			✓		✓						✓		B
31	BB0000025513							✓		H. ş.			✓	✓				
32	BB0000000450					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
33	BB0000008452	✓		✓				✓		✓							✓	Ma
34	BB0000026553					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
35	BB0000023083					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
36	BB0000013097	✓		✓				✓		✓								P M
37	BB0000000449		✓		✓			✓		D. ş.			✓		✓			
38	BB0000008453							✓		H. ş.	✓						✓	
39	BB0000013475	✓			✓			✓		✓			✓					B
40	BB0000013387		✓		✓			✓			Batı		✓		✓			

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler B: Bordo, Ma: Mavi, Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor, K: Kırmızı, Ya: Yavruağzı, T: Turuncu, L: Lacivert, G: Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi						Şiraze Örgüsü										
		Tekniği		Rengi				Tekniği		Deseni		Örgü İpinin Rengi						
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
41	BB00000017647					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
42	BB00000010385					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
43	BB00000013935					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
44	BB00000000647								✓		H. ş.		✓					Ya
45	BB00000013400					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
46	BB00000002244					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
47	BB00000014015		✓		✓			✓			Batı		✓				✓	
48	BB00000014310	✓		✓				✓		✓		✓						B
49	BB00000021462					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
50	BB00021678/1					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
51	BB00000007770					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
52	BB00000010567								✓		H. ş.		✓					Ma
53	BB00000023761					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
54	BB00000014300		✓	✓				✓		✓							✓	Ma
55	BB00000007777								✓		H. ş.		✓				✓	
56	BB00000014103					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
57	BB00000014017	✓		✓				✓		✓					✓			M
58	BB00000000753								✓		H. ş.		✓					P
59	BB00000014070		✓		✓			✓			D. ş		✓					
60	BB00000021793		✓		✓			✓			D. ş.		✓					

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler B: Bordo, Ma: Mavi, Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor, K: Kırmızı, Ya: Yavruağzı, T: Turuncu, L: Lacivert, G: Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi						Şiraze Örgüsü										
		Tekniği		Rengi				Tekniği		Deseni		Örgü İpinin Rengi						
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
61	BB0000013927					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
62	BB0000000782	✓					B	✓		✓						✓		B
63	BB0000003738					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
64	BB0000006086								✓		H. ş.	✓						B
65	BB0000000446								✓		H. ş.	✓						B
66	BB0000014650	✓			✓			✓		✓			✓			✓		
67	BB0000022828					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
68	BB0000015581								✓		K. ş.	✓					✓	
69	BB0000013879	✓					Y	✓		✓						✓		
70	BB0000014154					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
71	BB0000000375					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
72	BB0000005898	✓			✓			✓		✓					✓	✓		
73	BB0000011828					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
74	BB0000014708					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
75	BB0000013404					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
76	BB0000014644		✓		✓			✓		✓			✓					P
77	BB0000009080		✓		✓			✓			D. ş.				✓	✓		
78	BB0000014579					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
79	BB0000000749	✓					B	✓		✓			✓					B
80	BB0000014638								✓		H. ş.	✓						Ma

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler **B:** Bordo, **Ma:** Mavi, **Y:** Yeşil, **S:** Sarı, **P:** Pembe, **M:** Mor, **K:** Kırmızı, **Ya:** Yavruağzı, **T:** Turuncu, **L:** Lacivert, **G:** Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi						Şiraze Örgüsü										
		Tekniği		Rengi				Tekniği		Deseni		Örgü İpinin Rengi						
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
81	BB0000011194		✓		✓			✓		✓			✓			✓		
82	BB0000019227					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
83	BB0000022751		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
84	BB0000000474	✓					p	✓		✓			✓			✓		
85	BB0000007774					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
86	BB0000011362								✓		H. ş.	✓					✓	
87	BB0000010440		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
88	BB0000013130	✓			✓			✓			D. ş.		✓			✓		
89	BB0000000657					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
90	BB0000013517	✓			✓			✓		✓			✓	✓				
91	BB0000009487								✓		H. ş.	✓					✓	
92	BB0000009488								✓		H. ş.	✓					✓	
93	BB00022571/3	✓			✓			✓		✓			✓			✓		
94	BB0000002911					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
95	BB0000000307		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
96	BB0000013953		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
97	BB0000010262					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
98	BB0000000807					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
99	BB0000000396					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				
100	BB0000014230					Y	O	K		O	L	M	U	Ş				

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler B: Bordo, Ma: Mavi, Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor, K: Kırmızı, Ya: Yavruağzı, T: Turuncu, L: Lacivert, G: Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

TÜRK BEŞİKDEVİRİ BASMALARINDA KOLON DİKİŞİ VE ŞİRAZE ÖZELLİKLERİ																		
Sn	Dn	Kolon Dikişi						Şiraze Örgüsü										
		Tekniği		Rengi				Tekniği		Deseni	Örgü İpinin Rengi							
		Nişanlı	Saplama	Beyaz	Krem	Kahve	Diğer	Örme	Yapıştırma	Balıksırtı	Diğer	Beyaz	Krem	Kahve	Sarı	Yeşil	Kırmızı	Diğer
101	BB0000014406		✓		✓			✓			D. ş.				✓			
102	BB0000014592		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
103	BB0000014659		✓		✓			✓			D. ş.				✓			
104	BB0000000471								✓		H. ş.	✓						Ya
105	B0000014060								✓		K. ş.		✓					M
106	BB0000000765								✓		H. ş.				✓		✓	
107	BB0000000766		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
108	BB0000000308		✓		✓			✓			D. ş.				✓	✓		
109	BB0000013952		✓				S	✓		✓					✓		✓	
110	BB0000014615		✓		✓			✓			D. ş.		✓					
111	BB0000014724								✓		H. ş.	✓						Ma
112	BB0000014407	✓		✓				✓		✓						✓	✓	
113	BB0000014061								✓		K. ş.		✓					M
114	BB0000013401					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
115	BB0000000609					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
116	BB0000004872					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
117	BB0000000654					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			
118	BB0000013869								✓		H. ş.	✓						Ma
119	BB0000000475		✓		✓			✓			D. ş.		✓			✓		
120	BB0000011841					Y	O	K			O	L	M	U	Ş			

Not: Aynı bir sütunda gösterilemeyen renkler **B:** Bordo, **Ma:** Mavi, **Y:** Yeşil, **S:** Sarı, **P:** Pembe, **M:** Mor, **K:** Kırmızı, **Ya:** Yavruağzı, **T:** Turuncu, **L:** Lacivert, **G:** Gri şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

[illegible]

Not: Ayrı bir sütunda gösterilemeyen renkler **B: Bordo, Ma: Mavi, Y: Yeşil, S: Sarı, P: Pembe, M: Mor, K: Kırmızı, Ya: Yavruağzı, T: Turuncu, L: Lacivert, G: Gri** şeklinde harflerle ifade edilmiştir.

